

שיחות מפי
הרב אפרים כחלון שליט"א
על פרשיות השבוע

תשרי תשפ"ב

התודה והברכה:

למייסד ויושב ראש ארגון 'בעזרת
השם' הרב ירון ראובן שליט"א.
"ברך ה' חלו ופעל ידיו תרצה"

BEZRAT HASHEM INC.

www.BeEzratHaShem.org

כל הזכויות שמורות לארגון "בעזרת השם"

יצירת קשר עם הרב אפרים כחלון: 054-8447655

RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

תַּכְּן הָעֲנִינִים

13..... **דברי פתיחה**

15..... **פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית - נִצְחֵי תוֹרָה**

המלה בְּרֵאשִׁית ✦ רמזים נוספים ✦ רמזים באותיות הא-ב ✦ עמלק בתורה ✦ האמת שבתוך השקר ✦ שחרוריות השכינה ✦ הרוצח שאומר קדיש ✦ המצות של הרשע ✦ שפע הצדיק ✦ סגלות בתורה וגדלותה ✦ גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות ✦ העמק שבתורה ✦ כנהר שאינו פוסק ✦ רקודים בשמחת תורה ✦ חתן תורה ✦ עמל התורה ✦ הכל רמוז בתורה ✦ קל לפרוץ את התורה ✦ למה נברא האיש קדם לאשה ✦ בריאת האשה מהצלע ✦ בריאת האיש מעפר ✦ "ע"ץ חיים היא".

29..... **פְּרִשְׁת נַח - מַכַּת הָאֲרִיָּה וְלִקְחֵיהָ**

הָאֲרִיָּה הָאֲחֵרוֹן ✦ כפוי טובה ✦ ילדים רעים ✦ בין איש לאשתו ✦ כבוד המלך.

34..... **פְּרִשְׁת לָךְ לָךְ - הָאֲמוּנָה הַמְּחִיבָת**

אברהם ונמרוד ✦ שבע מצות בני נח ✦ הגאותן מול הענו ✦ בעל דעת הוא ענו ✦ משתחווים לאופנוע ✦ הגנבה ופטרונה ✦ המסר מהרב שטיינמן זצ"ל ✦ צדיק מושל.

41..... **פְּרִשְׁת וַיֵּרָא - מַעֲלַת זְכוּי הָרַבִּים**

מצות הכנסת אורחים ✦ למוד תורה או זכוי הרבים? ✦ תכלית הכנסת האורחים ✦ מעלת שעור באמונה ✦ כחם היום ✦ אגרת תימן ✦ הצחוק של אברהם ושרה ✦ אלמלא ראינו לא האמנת? ✦ ראינו מלאכים ✦ לחיות אמונה ✦ האמונה שומרת ✦ הנהגת החזון איש.

50..... **פְּרִשְׁת חַיִּי שָׂרָה - סוּדוֹת מֵהֵמוֹת**

"וַיְהִי, שְׁנֵי..." ✦ מיתת שרה ✦ מניעת המות ✦ סבות העקדה ✦ המתנה ארכה ✦ הנסיון הנסתר ✦ סבות המות ✦ הבנה בהנהגות העולם ✦ החדשות האמתיות ✦ השתיקה שנה חיים ✦ נסיונות הרב עובדיה במצרים ✦ מיתת שרה בגלל העקדה ✦ אין השגה באבותינו הקדושים.

58..... **פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת - תַּכְּלִית הַחַיִּים**

"אברהם הוליד את יצחק" ✦ קשיא על הליצנים ✦ למה לא לגנב? ✦ הצדיקים וצערים ✦ בהדי כבשה דרחמנא ✦ ילדים רשעים ✦ דרך רשעים ✦ מכירת עולם הבא.

66..... **פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא - הַצְּדִיקִים וְהָעוֹלָם**

תִּכְוֵן הָעֲנִינִים

יציאת צדיק ✦ מעלת הדרשן ✦ חמשה נסים נעשו ליעקב ✦ העולם משתנה במיתת הצדיקים ✦ "צדיק יסוד עולם" ✦ שנת החת"ם סופר ✦ פגישת הסטייפלר עם אשתו ✦ הרב שטיינמן והבבא ✦ הרב עובדיה שוכח לישן ✦ לשכח ברכה? ✦ ההבדל בין האדמו"ר לחסיד ✦ הש"ך וכח תורתו ✦ שבירת הטבע.

76 פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח - סודות מהנהגה האלקית.....

פגישת עשו ויעקב ✦ הסתרת דינה ✦ נסתרות דרכי ה' ✦ אסנת ויוסף ✦ הסבה לירידה למצרים ✦ ההטבה שבפגוש ✦ דרכו של עשו ✦ סוף הדרך.

83 פְּרִשְׁת וַיִּשֶׁב - החובה לשמח.....

מכירת יוסף ✦ הצלת ראובן ✦ ראובן ויוסף ✦ אהרן ומשה ✦ בעז ורות ✦ כשאתה במרכז הבמה ✦ השמחה ✦ פעלה בשמחה ✦ שכר המצות ✦ הבושה הנוראה ✦ השמחה בפריטים הקטנים ✦ השמחה בחנכה.

90 פְּרִשְׁת מִקֶּץ - מדת האכזריות.....

חשבון נפש ✦ האכזריות העברה החמורה ✦ לא מזמינים לשמחות ✦ שמחות בחיים ✦ ערבות הדדית ✦ "ונתתי שלום בארץ" ✦ עבודה לנודניקים ✦ אתאיסטים ✦ למה לא היתה שואה בתימן? ✦ צורה רוחנית וגשמית ✦ דקת תפלין ✦ מחטיאי הרבים ✦ מצות התוכחה.

99 פְּרִשְׁת וַיִּגַּשׁ - מעלת היסורים ותועלתם.....

התעללות יוסף באחיו ✦ עשרת הרוגי מלכות ✦ הריגת רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל ✦ הריגת רבי עקיבא ✦ האדמו"ר מצאנז בשואה ✦ הריגת רבי חנינא בן תרדיון ✦ הריגת רבי יהודה בן בבא ✦ הריגת רבי יהודה בן דמא ✦ הריגת רבי חזקיה המתרגמן ✦ הריגת רבי חנינה בן חכיא ✦ הריגת רבי ישכב הסופר ✦ הריגת רבי אלעזר בן שמוע ✦ כפרת עונות ✦ יוסף לא מחל ✦ צער קל בעולם הזה ✦ הנאצים והלחמניות ✦ גלוי הנהגת ה' ✦ האדמו"ר מרדומסק והפרופסור ✦ מעוט הלבנה ✦ "ואמונתך בלילות" ✦ לילה בגימטריא חסד ✦ "אודה ה' פי אנפת ביי" ✦ תכלית ההתעללות באחים ✦ "וירא את העגלות" ✦ "אשר יאהב ה' יוכיח".

114 פְּרִשְׁת וַיְחִי - הטוב שברע.....

פטירת יעקב ✦ "שא נא פשע אחיך" ✦ אלקים חשבה לטבה ✦ השיחה עם האסיר בכלא ✦ שמירת העינים ✦ נחום איש גמזו ✦ שחד לגוים ✦ השחד בסדום ✦ בשליחות לקיסר ✦ גנבת האוצר ✦ העפר המיחד ✦ התגלות הטובה ✦ הרב גלינסקי והקומוניסטים ✦ הרב עובדיה יוסף מפטר ✦ ראש הכולל ושונאו ✦ הנפילה המצילה ✦ חדר נתוח ✦ התערבות בהנהגת ה' ✦ הלקח לחיים.

126 פְּרִשְׁת שְׁמוֹת - שליטת הגוים על ישראל.....

השפעה מהיהודים ✦ שרש הרע בטוב ✦ למה נוסעים בשבת ברמת גן? ✦ השפעה על

תִּכְן הָעֲנִינִים

בהמות ✦ שלומית בת דברי ✦ כפיות הטובה אצל עם ישראל ✦ הלשנה לנאצים ✦
האדם עולם קטן ✦ חשיבות הברואים בבריאה ✦ כח מעשה היחיד ✦ קדשת הממון ✦
מחלת הקמצנות ✦ זמן שוה תורה ✦ חשיבות התורה ✦ האריז"ל קונה אתרוג ✦ כסף
ביחס למצות ✦ למה הסופר גנב? ✦ חשיבות הזמן ✦ פתיחת הספרים של רבי משה
פיינשטיין.

138..... פְּרִשֶׁת וְאָרָא - חובת הכרת הטוב

עֶשֶׂר הַמְּכוֹת ✦ מכות דצ"ך ✦ "ויטמנהו בחול" ✦ הטמנת הערלה בעפר ✦ הכרת הטוב
לדומם ✦ גדלת הר"י מיגא"ש ✦ בית המרחץ של הר"י ✦ תקון המדות ✦ הטעם שלא
ידון את אהבו ✦ ספורים מהחיים ✦ אורח טוב או רע ✦ הכרת הטוב לכלב ✦ חנוך
ילדים ✦ דוד ואבשלום ✦ שטת חנוך ✦ הכרת הטוב לה' ✦ הודאה על ההודאה ✦ בורא
נפשות רבות וחסרונם ✦ הכרת הטוב לבני ביתו.

148..... פְּרִשֶׁת בֵּא - כח מעשה קטן

גאלת עולמים ✦ על מה שמרו במצרים? ✦ טענת היצר ✦ שעת השמד ✦ התמודדות
עם טענת היצר הרע ✦ מסכת שבת ✦ אמירה לנכרי ✦ האריז"ל והזקן ✦ "ואת ערם
ועריה" ✦ הסבה לקטרוג השטן ✦ גר ועוד גר ✦ קבלות התחזקות ✦ לא להשאיר תינוק.

154..... פְּרִשֶׁת בְּשִׁלַח - פְּרִנְסָה מִשְׁמִים

"פן ינחם העם" ✦ תחלת דרכם של בעלי תשובה ✦ הנס בשבת הראשונה ששמרו ✦
גדלת החזון איש ✦ הקדוש ברוך הוא סומך עליכם? ✦ "ושבו מצרימה" ✦ זועות מצרים ✦
הרשעים רוצים להשאיר במצרים ✦ דאגות פרנסה ✦ צנצנת המן ✦ פרנסת תלמידי
חכמים ✦ מוציא שם רע ✦ "שוא עבד אלקים" ✦ "מה נדברנו עליך?" ✦ הנהגות ה'
בפרנסה ✦ שוחט חיב משום מה?.

166..... פְּרִשֶׁת יִתְרוֹ - הַלְמוּד מִבְּעֲלֵי הַחַיִּים

מי היה יתרו? ✦ עד כמה הגזלות מדדים? ✦ מוסר מהיונים ✦ מדה כנגד מדה ✦ נהג
המונית הערבי והחרדים ✦ ההבדל בין מלך לכלב ✦ אל תחכו, תתחילו! ✦ חנוך ילדים
✦ מלך - אין עליו אלא ה' אלקיו ✦ מאן מלכי? רבנו! ✦ אל תגנב קרדיט.

174..... פְּרִשֶׁת מִשְׁפָּטִים - זְהִירוֹת, עֲמֵי הָאָרֶץ!

הקוצים והגדיש ✦ למה הצדיקים נענשים? ✦ רבי מפרנס רק אברכים ✦ ממי מגיעה
הפרענות? ✦ החזון איש וכן גוריון ✦ המס לכתר המלך ✦ בבני ברק אין פגועים ✦
שנאת חרדים ✦ מנה נוספת בליתן ✦ הקפץ חיים והעשיר ✦ בורות בכשרות ✦ משגיח
הכשרות והתרמית הגדולה ✦ להנגיש את המצות ✦ ספר חיי אדם ✦ תלמד אחרים.

183..... פְּרִשֶׁת תְּרוּמָה - הַשְּׂכָר עַל הָעֵמֶל

התרומה למשכן ✦ מעלת למוד בספר אור החיים הקדוש ✦ אבני החשן נמנו אחרונות

תִּכְוֵן הָעֲנִינִים

✦ אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים ✦ יֵשׁ תְּרוּמוֹת וְיֵשׁ תְּרוּמוֹת ✦ רַבִּי יְהוֹנָתָן אֵיבְשִׁיץ בְּמִצְוֹת פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים.

פְּרִשְׁתַּת תְּצִוָּה - אֵיךְ מֵתְנַהֵג מִנְהִיג? 187

”מִחֲנִי נָא” ✦ לֹא לְהִיּוֹת מִנְהִיג ✦ ”וְאַתָּה” ✦ נִדְחַתָּה הַקְּלָלָה ✦ ז’ בְּאֶדְר ✦ מְלוֹי שֵׁם מֹשֶׁה ✦ רְעָה תַּחַת טוֹבָה ✦ נִיצוּץ מֹשֶׁה ✦ הַכְּלָבִים וְהָאָדָם ✦ דִּתָּן וְאַבְיָרָם ✦ ”אֵל תִּפֹּן אֶל מִנְחָתָם” ✦ סִבְלָנוֹת מֹשֶׁה ✦ תּוֹרַת מֹשֶׁה ✦ הַפַּחַד שֶׁל הַשָּׁטָן ✦ הַמִּצְוָה הַגְּדוֹל ✦ ”אִישׁ הָאֱלֹקִים” ✦ סִבַּל הָרַמְבַּ”ם ✦ הַחֲפֵץ חַיִּים וְהַכֶּף הַחַיִּים.

פְּרִשְׁתַּת כִּי תִשָּׂא - תְּאֻוֹת הַמָּמוֹן וְהַשְּׁלֻכּוֹתֶיהָ 197

מֵאֲחֻרֵי הַקְּלָעִים שֶׁל מֵתָן תּוֹרָה ✦ הַשְּׁאֵלוֹת הַקְּשׁוֹת ✦ חֲפִזוֹן מִהַשָּׁטָן ✦ תְּאֻוֹת הַמָּמוֹן ✦ ”עֲשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת” ✦ הַבְּדִיקָה הַטּוֹבָה ✦ תּוֹצְאוֹת הַבְּדִיקָה ✦ לַעֲצוֹר וְלַחֲשֹׁב ✦ כּוֹלְלִים וְאוֹנִיבְרִסִּיטָאוֹת ✦ אֵין הַסִּבֵּר לַתְּאֻוָּה ✦ מִשְׁחַק פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים ✦ הַלֶּקַח.

פְּרִשְׁתַּת וַיִּקְהַל - הַקְּרִבַת הַלֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ 206

יֵשׁ תְּרוּמָה וְיֵשׁ תְּרוּמָה ✦ הַרְבַּ שְׁטִינְמָן וְהַבְּעַל תְּשׁוּבָה ✦ הַסִּבָּא נִרְצַח בְּגִלְל הַחֲזִיר וְהַנֶּכֶד אֹכֵל חֲזִיר ✦ הַשׁוֹדְדִים הַצְּדִיקִים ✦ מָחוּ עַל קִדְשַׁת שְׁמֶךָ ✦ רֹאשׁ הָעִיר הַגְּרָמְנִי ✦ מַחְלַת הַקְּמִצְנוֹת.

פְּרִשְׁתַּת פְּקוּדֵי - הַזֶּהָב וְתִלְמִידֵי הַחֲכָמִים 213

פְּרוּט מְדִיק בַּהֲכִנְסוֹת ✦ הַמִּשְׁכָּן מוֹל חֲטָא הַעֲגָל ✦ חֲשָׁד עַל מֹשֶׁה רַבְּנוּ ✦ בְּלוּמְדֵי תּוֹרָה חוֹשְׁדִים ✦ לָמָּה נִבְרָא הַזֶּהָב בְּעוֹלָם? ✦ הַכַּח הַרוּחָנִי ✦ הַנְּאֻת הַחֲסִיד ✦ חֲסֵר הַהֲעֲרָכָה ✦ יְשִׁיבַת מִיר בַּשּׁוּאָה ✦ הָעוֹלָם כְּלוֹ גִזוֹן בְּשִׁבִיל חֲנִינָא בְּנֵי ✦ כַּמָּה שׁוֹה שְׁעָה אַחַת תּוֹרָה?.

פְּרִשְׁתַּת וַיִּקְרָא - רְעִיוֹנוֹת בְּקִרְבָּנוֹת 219

סִפֵּר וַיִּקְרָא ✦ תַּעֲרַבְתָּ גִזְל ✦ רִגְשׁוֹת הָעֲנִי ✦ אַחֲרִיּוֹת עַל כָּלֵל הָעָם ✦ הַטַּעַם שֶׁלֹּא לְהַקְרִיב שְׂאֵר ✦ הַטַּעַם שֶׁלֹּא לְהַקְרִיב דְּבִשׁ ✦ ”עֲ”ת לַעֲשׂוֹת” ✦ ”כֹּל חֵלֶב לֵה” ✦ בֵּית הַכִּנְסוֹת בְּשִׁכּוּנָה הַמְּפֹאָרַת ✦ תּוֹכַחַת הַנְּבִיא מְלֹאכִי ✦ הַמִּצְוֹת בְּעוֹף הַמְּקַלְקֵל ✦ חֲלִיפָה אֹו אֲתָרוּג? ✦ לוֹלֵב פְּסוּל וְלִימוֹן ✦ עוֹן חִלוּל הַשֵּׁם ✦ קִרְבֵּן חֲטָאת לְעֲנִי ✦ זְמַן הָעֲנִי ✦ הָעֲנֵשׁ שֶׁל נַחוּם אִישׁ גָּמְזוּ ✦ הַלֶּקַח מִהַקְּרָבָנוֹת.

פְּרִשְׁתַּת צִו-מִגְלַת אֶסְתֵּר - הַגְּזֵרָה וְהַתּוֹרָה 228

הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה ✦ סִפּוּר הַמְּגִלָּה ✦ לַמּוֹד מְנַחֵת דּוֹחָה גְּזֵרוֹת ✦ הַחַיּוּב הָעֲצָמִי לְכַבּוֹד ה’ ✦ נִדְבָה וְכִפְרָה ✦ לְכָל דְּבַר סִבָּה ✦ לְהַתְחַנֵּף לְרִשְׁעִים ✦ הָמֵן הָעֶבֶד שֶׁל מְרַדְכִי ✦ ”וְלֹא תִמּוּתוּ”.

פְּרִשְׁתַּת שְׁמִינֵי - שְׁמִחַת מִצְוָה וְכִשְׁלוֹן הַגְּאֻוָּה 235

דְּקִדּוּק עִם הַצְּדִיקִים ✦ סְבוֹת מִיתַת נִדְב וְאַבִּיהוּא ✦ בְּאוּר הַסְּבוֹת ✦ הַשְּׁמִחָה בְּמִצְוָה ✦

תָּכֵן הַעֲנִינִים

גֹּאֵה עֲצֵמִית ✦ הַגְּדוֹל שֶׁשָּׂכַח הַלֶּכֶה ✦ הַבְּעֵיָה שֶׁל יֵשׁוּ ✦ לֹא רוֹצֵה לְהִיּוֹת הָרֵב שֶׁלָּכֶם ✦
יַעֲקֹב קֹלְצִקִין שֶׁהִתְקַלְקַל ✦ אֵיזָהוּ חָכֵם? הַמְכִיר אֶת מְקוֹמוֹ ✦ לֹא הוֹרְסִים תּוֹרָה בְּשִׁבִיל
לְקִים תּוֹרָה ✦ כְּשֵׁרוֹת הַמַּאֲכָלִים ✦ "וַיִּדְם אֶהְרֵן" ✦ הָאֶסוֹן וְשִׁבְרוּ.

פְּרִשְׁתַּת תּוֹרִיעַ - הַבְּטָחוֹן הַמְחַלֵּט.....242

צָרַעַת ✦ סֵדֶר קִבְלַת הַצָּרַעַת ✦ הַשְּׂתַף הַטּוֹב ✦ הַדְּאָגָה לַשָּׁעֵרָה ✦ "מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ" ✦ אֲנָשִׁים מְדַמְיָנִים ✦ לֹא לַצָּעַר אֶת הַיּוֹנָה ✦ הַדְּאָגָה לַעֲשָׂבִים ✦ 'הוֹיִיז' - "הַגְּעַת
לִיעַד" ✦ הַכּוֹנֵה הַטּוֹבָה לַפְּרִנְסָה.

פְּרִשְׁתַּת מְצָרַע - מְצִיאוֹת הַתּוֹרָה.....248

פְּרִשְׁיוֹת תּוֹרִיעַ מְצָרַע ✦ מִי קִבַּע אֶת שְׁמוֹת הַפְּרִשְׁיוֹת? ✦ מִי אָמַר שֶׁהַשְּׂמֵשׁ תּוֹרַח? ✦
אֶסְתַּכַּל בְּאוֹרֵיתָא וּבְרָא עֲלֵמָא ✦ עֲצֵמַת הַהֶלְכָה ✦ אֵיךְ אֶפְשָׁר לִגְנֹב? ✦ הַגְּנֹב הַפֶּקַח ✦
הַגְּנֹב הַחֲסִיד ✦ שְׁנוּי הַטְּבַע בְּפִסְיַקַת הַחֲכָמִים ✦ חוֹלָה טְרַפָּה שֶׁהָאֵרִיךְ יָמִים ✦ מְצָרַע -
דִּין וְלֹא מְצִיאוֹת ✦ "תּוֹרִיעַ" - דִּין וְלֹא מְצִיאוֹת ✦ חֵי אוֹ מֵת?.

פְּרִשְׁתַּת אַחֲרֵי מוֹת - הַהֲגִיּוֹן הָאֱלֹקִי.....256

הֲגִיּוֹן בְּעִרְיוֹת? ✦ הַדְּבוּר מִגְּלַה עֲבֵרוֹת ✦ אֶשֶׁת אִישׁ וְאִמָּא שֶׁלָּךְ... ✦ "הָעַם בָּכָה
לְמִשְׁפַּחְתֵּי" ✦ שְׁגֻעוֹן הַתְּאוֹת ✦ הֲגִיּוֹן בְּמִצּוֹת? ✦ הַדְּרָךְ לַכְּפִירָה ✦ הַתְּבוּלָלוֹת ✦
"גִּבְהוּ דְרַכֵּי מְדַרְכֵיכֶם" ✦ הַסַּבָּא שֶׁלִּי ✦ הַתְּמִימוֹת הַנִּפְלְאָה שֶׁל אֲנָשֵׁי פְּפוּנִיא ✦ הַמִּיחֲדוֹת
שֶׁל אֲנָשֵׁי פּוּמְפְדִיתָא ✦ 'חִלוּשֵׁי הַמַּח' ✦ יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל ✦ הוֹרָאָה לְמַחְזִירִים בְּתִשׁוּבָה ✦
נְסִיגוֹת הַחַיִּים.

פְּרִשְׁתַּת קְדוּשִׁים - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת כְּאֱלֹקִים.....266

"כָּכֵל הָעַמִּים בֵּית יִשְׂרָאֵל" ✦ יְרִידָה מִהָאָרֶץ ✦ הָאָרֶץ הַקִּיָּאָה אוֹתָךְ ✦ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
שׁוֹנָה... ✦ הַשְּׂיִיחַ הָעֲרָבִי וְהַחִילִים בְּמַעֲרַת הַמְּכַפְלָה ✦ הַהֲבִדֵל בֵּין הַכְּנִסְיָה לְבֵית הַכְּנִסְת
✦ הַהֲבִדֵל בְּתַפְלָה בֵּין יְהוּדֵי לְגוֹי ✦ לְטָאטָא אֶת הָרַצְפָּה עִם הַזֶּקֶן ✦ קְדֻשַׁת מִירוֹן ✦ רַבִּי
מֵאִיר אֲבוּחַצִירָא בְּבֵית כְּנִסְת ✦ לֹא אוֹהֵב לְהִיּוֹת מְגַבֵּל ✦ מֵהוּ הוּא חֲנוּן... ✦ הַגְּנֹב בְּבֵית
הַחֶפֶץ חַיִּים ✦ הַתְּלַמִּיד חָכֵם שֶׁמַּחֵל ✦ רַבִּי חַיִּים פְּלָאגִי וְהַנְּהַגְתּוֹ הַמְּפִלְאָה ✦ אֵין גְּבוּל
לְמַדוֹת הַטּוֹבוֹת ✦ צְחוּקִים עִם הַפְּרִיץ.

פְּרִשְׁתַּת אָמַר - לָכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'.....276

הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה ✦ וְכִי לְאוֹרָה הוּא צָרִיךְ? ✦ מְצוֹת סָכָה ✦ יוֹם הַעֲצָמָאוֹת חַג אוֹ אֲבֵל? ✦
סְלוּק אוֹר ה' ✦ "ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי" ✦ אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה ✦ לֹא צָרִיךְ טוֹבוֹת ✦ סוֹחֵר הַסַּמִּים
שֶׁחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה ✦ לְמוֹד גְּמָרָא בְּסַמִּינְרִים חֲלוּנִיִּים ✦ קְדֻשַׁת הַכֶּתֶל הַמְּעַרְבִי.

פְּרִשְׁתַּת בְּהַר - הַלְקַח מִמְצוֹת יוֹבֵל.....283

מְצוֹת הַיּוֹבֵל ✦ כְּמָה אֶתָּה מְשַׁקִּיעַ בְּבֵית? ✦ הַבֵּית שֶׁל רַבִּי אֲרִיָּה לּוֹיִן ✦ יָמֵי הַבְּחָרוֹת וְיָמֵי
הַזְּקֵנָה ✦ יַצֵּר הָרַע שֶׁל הַשְּׁלֵמוֹת ✦ הַסְּבָה שֶׁכִּמְעַט וְלֹא נִכְתַּב סֵפֶר חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת ✦ לְמָה

תִּכְוֵן הָעֲנִינִים

הַפְּסִיק הַתְּלִמִּיד חָכֵם לְלַמַּד ש"ס? ✦ הַסְּבִיחָה שֶׁהִתְקַלְקַל הַבְּחֹר הַמְּצִיָּן ✦ שֶׁנִּגְנָא חֲטָף וְאָכַל ✦ סִיּוֹם הַש"ס ב' - 35 שְׁנִיּוֹת.

פְּרִשְׁת בַּחֲקֵתִי - וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם.....289

עֲמַל הַתּוֹרָה ✦ טִיּוֹל בְּגֵן עֵדֶן ✦ לָמָּה לֹא הִזְכְּרוּ בַּתּוֹרָה גֵּן עֵדֶן וְגִיּוֹנִים? ✦ אֲפִשְׁרוּת לְתַקּוּן ✦ הַהִתְרַפְּאוֹת הַפְּלֵאִית ✦ אֲדָם פָּגוּם ✦ הָאֲבָרִים הַרוֹחֲנִיִּים ✦ הַגִּיד הַנְּעֻלָּם ✦ מֶה רָאָה רַבִּי חַיִּים מִצָּאנֹז? ✦ הַיְּאוֹהֵב יִשְׂרָאֵל, מֵאֲפֹטָא רֹאֵה פְּרוֹת ✦ הָרַב חַיִּים קִנְיָבְסְקִי רֹאֵה עֲזוּ... ✦ אִיךָ לְדַעַת אִם הַכְּלִי טָבוֹל? ✦ רֵאִית 'הַחוּזָה מְלוּבְלִין' ✦ 'הַבְּבָא מֵאִיר' וְהַחֲטוּף מְלוּנְדוֹן ✦ הַתְּרוּפָה לְכָל הַמַּחְלוֹת ✦ הַגְּלוּי בְּמַעַקֵּב הַחֲפֵץ חַיִּים וְתַלְמִידוֹ ✦ הַהֲנַחָה בְּמִצְוֹת שֶׁל הָרַב בֶּן צִיּוֹן אֲבָא שְׂאוּל ✦ הַחֲזִיל הַיְּהוּדִי בְּצַבָּא הַגְּרַמְנִי ✦ הַמְּסָאוֹ לְרַבִּי חַיִּים קִנְיָבְסְקִי.

פְּרִשְׁת בְּמַדְבָּר - סוּד הַשְּׂפָלוֹת וְהַעֲנָוָה.....300

"בְּמַדְבָּר סִינִי" ✦ מִכְּתַב אֱלֹקִים ✦ "מַמְדָּבָר מִתְּנָה" ✦ הַתּוֹרָה נִמְשְׁלָה לְמִים ✦ מַדְבָּרִים עֲלִיף? ✦ לֹא לְהַתִּיחֵס! ✦ הָאֲדָמוֹר מְשׁוּלָּנָא אוֹהֵב בְּזִיוּנוֹת ✦ אַרוּחַת בְּקָר עַם חַתוּלִים ✦ הָאֲדָמוֹר מְזוּוֹיל מְחַפֵּשׂ בְּזִיוּנוֹת ✦ הַזְּכִיָּה הַגְּדוּלָּה ✦ אִיךָ הַתְּפָרְסֵם הַצַּדִּיק הַמְּקַבֵּל? ✦ הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בְּמַקּוֹם הַעֲנָוָה.

פְּרִשְׁת נִשְׂא - מַעֲלַת הַבְּזִיוּנוֹת.....306

אֲשֶׁה סוּטָה ✦ טַכְסִיס חֲנָה לְקַבֵּל יְלָדִים ✦ הַבְּזִיוּנוֹת - הַמְּטַבֵּעַ הַכִּי שׁוּה ✦ כְּאֲבִים נוֹרְאִים בַּלְדָּה אוֹ בְּזִיוּנוֹת? ✦ הַיְּסוּרִים הַיּוֹתֵר מְעַדְפִים ✦ אִיזוֹ שְׁתִּיקָה טוֹבָה לַגּוֹף וְלַנְּשָׁמָה ✦ דְּוֹד הַרְגֵּל הַרְבִּיעִית בְּמַרְכָּבָה ✦ הַעֲבָרוֹת מוּל הַבְּזִיוּנוֹת ✦ אִיךָ זוֹכִים לְאַרְיכוֹת יָמִים? ✦ הָרַב כְּדוּרִי אוֹהֵב בְּזִיוּנוֹת ✦ הָרַב שְׁטֵינְמָן וְהַעֲתוּנָאִי .

פְּרִשְׁת בְּהַעֲלַתְךָ - הַחַיּוּבִים וְהַחֲמָרוֹת.....312

פֶּסַח שְׁנִי ✦ הַנְּזִיר חוּטָא ✦ חַפּוּשׁ חֲמָרוֹת ✦ הָרַב מְבָרִיֶּסֶק לֹא מְחַמֵּיר ✦ תְּרִי"ג אוֹ תְּרִי"ד? ✦ בַּל תּוֹסִיף פֶּן תִּגְרַע ✦ מִצְוָה אַחַת וְזָהוּ ✦ הַחַיּוּב הַמִּינִימָלִי ✦ הַיִּצָּר הַרַע מְשַׁנָּה פְּרָצוּפִים.

פְּרִשְׁת שְׁלַח - הַכְּפִירָה הַגְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר.....317

הַנְּסִים וְהַכְּפִירָה ✦ "אֵךְ בַּה' אֵל תִּמְרְדוּ" ✦ הַכְּנַעֲנִים וְהַעֲמֻלָּקִים ✦ עֲמֻלָּק = סַפֵּק ✦ מִי הֵם הַכְּנַעֲנִיִּים? ✦ "תִּכְנוֹן הַמְּשַׁפָּחָה" ✦ אֲבָא וְאִמָּא בְּגִיל מָאָה ✦ הַתְּכַנּוֹן הָאֱלֹקִי ✦ "וְכִי תֹאמְרוּ מֶה נֹאכְלִי?".

פְּרִשְׁת קִרַח - הָאוֹר שֶׁבַח שֶׁשָּׁךְ.....325

הַמְּטַפַּחַת הָאֲבוּדָה ✦ קִרַח זָרִיב אֲמַתִּי ✦ תְּפַלַּת מְשֶׁה רַבְּנוּ ✦ "מְזוּמֹר לְאֶרְפָּךְ" ✦ הַסּוּף שֶׁל קִרַח ✦ רַבִּי עֲקִיבָא מְצַחֵק ✦ "אֲזוּ יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ" ✦ "קֵץ שָׁם לַחֲשֵׁךְ" ✦ פְּסִיעוֹת הַחַיִּים ✦ "לְחַשֵּׁךְ קָרָא לִילָה" ✦ "וְאִמּוֹנְתְךָ בְּלִילוֹת" ✦ הַיְּשׁוּעָה בְּבַעְיָה ✦ מְצַמִּיחַ יְשׁוּעָה

תִּכְוֵן הָעֲנִינִים

✦ שְׁעִבוּד מִצָּרִים ✦ נִבְלָה עִם שְׁנַיִם יָפוֹת ✦ הַרְדָּף הַמוֹשִׁיעַ.

פְּרִשְׁת חֻקַּת - בְּטוֹל עֲצָמֵי 334

"חֻקַּת הַתּוֹרָה" ✦ מְבִינִים מְכוֹת ✦ לָמָּה אֶהְרֵן נֶעֱנַשׁ? ✦ לָמָּה אֶהְרֵן לֹא הַתְּפַלֵּל לְהַכְנִס לְאָרֶץ? ✦ "וַיִּדְם אֶהְרֵן" ✦ כָּאֵן נוֹלְדָתִי... ✦ שְׂרַפַּת הַפָּרָה ✦ נְשִׂיא הַקְּהֵלָה הַקּוֹפֵדוֹן, וְסוֹפוֹ ✦ הַחַיִּים בְּמַתָּנָה ✦ בְּטוֹל הַיָּאֲנִי ✦ הַשְּׂתַדְלוֹת הַמְּתַרַת ✦ עוֹן חִלּוּל הַשֵּׁם ✦ "וַאֲנִי קִרְבַּת אֱלֹקִים".

פְּרִשְׁת בְּלָק - הָאֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה 343

בְּלָק וּבְלָעַם מְאֲמִינִים בְּאֱלֹקִים ✦ יֵשׁ אֲמוּנָה וַיֵּשׁ אֲמוּנָה ✦ חֹסֵר בְּטָחוֹן ✦ אֵל תִּהְיֶה סוּס ✦ חֲמוֹר מְדַבֵּר עִם אֲתוֹן ✦ פְּצוּיִים מְנַפְחִים ✦ הָאֲמוּנָה שֶׁהֲצִיֵּלָה ✦ מִבְּחוֹן הָאֲמוּנָה .

פְּרִשְׁת פְּנָחַס - דְּמוּתוֹ שֶׁל מְנַהִיג 350

תְּפִלַּת מִשֶּׁה עַל מְמַשִּׁיף דְּרָכּוֹ ✦ יְהוֹשִׁעַ מְמַשִּׁיף מִשֶּׁה ✦ מַה אַתָּה שׁוֹהֵ? ✦ "אֲדַבְּרֵי מִשֶּׁה כְּלָאִם" ✦ שְׁאֵלוֹת מְעַצְבֹּנוֹת ✦ הַתְּפַלְלָתִי אוֹ לֹא? ✦ "מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד" ✦ שְׁאֵלָה בְּשֵׁתִים בְּלִיָּלָה ✦ אֵינִי לָךְ עַל מִי לְסַמֵּךְ ✦ בְּשָׂרִי אוֹ חֲלָבִי?.

פְּרִשְׁת מְטוֹת - הַכַּח שְׂבָךְ 357

"כֹּכַל הַיֵּצֵא מִפִּיּו יַעֲשֶׂה" ✦ מַה כָּבֵר עֲשִׂיתִי? ✦ הַכְרַעַת הָעוֹלָם ✦ כָּלֵב הַחַי וְהָאֲרִיָּה הַמַּת ✦ יְרִידַת הַדּוֹרוֹת ✦ הַסְטוֹרִיַת עֲמִנּוּ ✦ מַהִיכֵן שְׂאֵב מִשֶּׁה רַבְּנוּ אֶת עֲנוּתָנוֹתוֹ? ✦ רֵאשׁוּנִים כְּמַלְאָכִים, וְאֵנוּ? ✦ יִיְתִי וְלֹא אֶחְמִינָה ✦ תִּקּוֹן הָעוֹנוֹת בְּדוֹרוֹת הָאֶחָרֻנִים ✦ הָאָרֶה אֲמַתִּית ✦ נְפוּץ עֶגֶל הַזֹּהֵב הַמוֹדְרָנִי ✦ מַה אֲכַפֵּת לֵאלֹקִים?.

פְּרִשְׁת מִסְעִי - הַלְקַח מְהָרוּצָח 366

רוּצָח בְּשׁוּגָג ✦ הַשְּׁחַד ✦ הַנִּיצוּץ הַיְהוּדִי ✦ תְּפִלָּה מְעַמְקֵי הַלֵּב ✦ "אֲשֶׁר מָשַׁח אֶתוֹ" ✦ רַבִּי מֵאִיר שְׂמַחָה וְאִיסֵר הַרְאֵל ✦ הַחֲשִׁבוֹן הַמְדַקְדָּק ✦ הַמִּשְׁפָּחָה הַחֲשִׁבוֹן הַמְפֹּלֵא ✦ "עַל פִּי ה' יִחַנּוּ".

פְּרִשְׁת דְּבָרִים - עֲצוֹת לְחַיִּים טוֹבִים 371

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים" ✦ אֶהְבֵּת הָעֲנָנָה ✦ תְּאֵוֹת הַחַיִּים ✦ זְכִירַת הַבּוֹרָא וְהַשְׁגָּחָתוֹ ✦ הַשְׁגָּחָה פְּרִטִית בְּסִיבִיר ✦ אֱלֹקִים בְּסִיבִיר ✦ עֲבוֹדַת חַיִּים ✦ הָאֵם לְלֶכֶת לְבֵית דִּין? ✦ הַגָּאוֹן וּבַעַל הַבְּטָחוֹן ✦ יָמֵי הַזְקֵנָה.

פְּרִשְׁת וְאֶתְחַנֵּן - הַתּוֹרָה מְשֻׁלְמַת 377

"לֹא תִסְפוּ" ✦ הוֹסְפָה בְּכִרְכַּת כְּהֻנִים ✦ כְּאֵלוֹ מִצְוֹת ✦ הַלְקַח מִחֻטָּא הַמְרַגְלִים ✦ הַלְקַח מְעוֹן פְּעוֹר ✦ 'מִצְוֹת' שׁוֹנוֹת וּמִשְׁנוֹת ✦ "כְּאֲשֶׁר תְּרִי"ד" ✦ עוֹד 'מִצְוֹת' שְׂכָאֵלָה ✦ בְּדִיקָה עֲצָמִית ✦ הוֹסְפָה לְהַתְנַדְּבוֹת ✦ כְּתִיבַת סֵפֶר תּוֹרָה בְּזֶהָב ✦ מִחֻשְׁבֵּת גּוֹי ✦ כְּשִׁצְלַחַת יוֹלְדַת וְטַבְעַת מֵתָה ✦ מִי מְזַיֵּף אֶת דְּבַר ה' ✦ הַמְחַשְׁבָּה הָאֱלֹקִית.

תִּכְן הָעֲנִינִים

פְּרִשְׁתַּת עֵקֶב - כַּח הַיְחִיד (דְּרָשָׁה א') 385

יְחִיד וְרַבִּים ✦ חוֹבַת הָאֲחֻדוֹת ✦ "מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ?" ✦ אִי"ש ✦ עֲשִׂירֵי קֳדָשׁ ✦ חֲמַרְת מִחֻשְׁבָּה וְרָה בְּתַפְלָה ✦ חֲזוֹר בְּתַפְלָה ✦ אַתָּה לֹא בֶן אָדָם ✦ לָמָּה הִתְפַּלְוֹת לֹא גִעְנוֹת? ✦ הַשְּׁגָרִיר בְּאוֹלָם שְׂמָחוֹת ✦ הַהִבְטָחוֹת לְיְחִיד ✦ שְׂרַפַת הַפְּסָלִים בְּרַבִּים ✦ הַשְּׁפָעַת הַיְחִיד ✦ חֲזוֹן וְנִתְחַזֵּק.

פְּרִשְׁתַּת עֵקֶב - אֶהְבֵּת הַשֵּׁם (דְּרָשָׁה ב') 393

"וְאַהֲבָךְ" ✦ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה ✦ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ עַל שְׂרוּכִים בְּנֻעָלִים ✦ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ מוֹרִידָה גְּשָׁמִים ✦ מַעֲשֵׂה אַחֲאָב וְאַלְיָהוּ ✦ הַמַּפְתָּחוֹת שֶׁנִּשְׁאַרוּ בְּיַד הַשֵּׁם ✦ הָאֵינְסְטִינְקֵט הַקְּדוֹשׁ ✦ קְנָאִים פּוֹגְעִים בּוֹ ✦ סוּפוֹ שֶׁל הַבְּחוּר הַגָּאוֹן ✦ זוֹרַע צְדָקוֹת מְצַמִּיחַ יְשׁוּעוֹת ✦ יָרַע - בְּנִים' ✦ "כְּפִי תִהְיֶה".

פְּרִשְׁתַּת רְאָה - שְׁעוֹר הַטְּרָחָה לְעֲנִיִּים 403

הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה ✦ נִהַג הַמוֹנִית וְהַאֲבָרָךְ ✦ מִפְּחִיד לְהִיּוֹת חִלוּנִי ✦ חַיִּיב הַצְּדָקָה ✦ טַעֲמֵי הַתּוֹרָה ✦ נִשְׁבְּרָה הַמְּדַרְגָּה ✦ הַסֵּרֵת הַמְּנִיעוֹת בְּצְדָקָה ✦ מֵר עוֹקֵבָא וְאַשְׁתּוֹ ✦ גְּלוּי אֲלִיָּהוּ שֶׁהַפְּסִיד הָרַב ✦ הַעֲשִׂיר הַמֵּתְלוֹנֵן ✦ שְׂבֵט לִוי שֶׁל דוֹרְנוֹ.

פְּרִשְׁתַּת שְׂפָטִים - אַתָּה לֹא עוֹשֶׂה כְּלוּם 411

חַיִּיב הַעֲמֻדַת דִּינִים ✦ הָרַב קְרָלִיץ וְהַשֶּׁכֶן ✦ אָסוּר לְפַחַד בְּמִלְחָמָה ✦ דְּרָכּוֹ שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ ✦ 'כָּל הַכְּבוֹד לְצַה"ל' ✦ הַהֲצָגָה שֶׁלֹּא נִגְמְרָה ✦ מִלְחָמַת שְׁשַׁת הַיָּמִים ✦ מִלְחָמַת יוֹם כְּפוּר ✦ עֲזָרָה מֵהַקַּב"ה בְּרוֹחֲנִיּוֹת ✦ אֲלֵמָלָא הַקַּב"ה עוֹזְרוֹ ✦ בְּדִיקָה עֲצֻמִּית ✦ הַדְּגָמָא מֵהַרְמַח"ל.

פְּרִשְׁתַּת כִּי תִצֵּא - הַנְּהִגוֹת בְּקִרְוֵב רְחוּקִים 419

מִלְחָמַת חַיִּים ✦ הַשְּׂבַת הַנְּשֻׁמָה הַיְהוּדִית ✦ אֵל תַּחֲלִיט לְאַחֲרִים! ✦ דְּגָמָא אִישִׁית ✦ הַנְּהִגַת רַבֵּי חַיִּים חוֹרֵי בְּקִהְלָתוֹ ✦ וּמְקַרְבֵּן לַתּוֹרָה ✦ "וְרַבִּים הַשֵּׁיב מֵעוֹן" ✦ בְּטוֹל הַרְצוֹן הָאִישִׁי ✦ אֵלּוֹ יִדְעָתִיו הֵייתִיו ✦ רְחֻמִּים לֹלֵא תוֹרָה - חֲרָבָן ✦ רְחֻמִּים מְגֻזְמִים עַל בְּעֲלֵי חַיִּים ✦ הָרַב וְאוֹזְנֵר וְהַפְּתָר מִנִּיר.

פְּרִשְׁתַּת כִּי תִבֵּא - תוֹכָחוֹת וְקִלְלוֹת 426

תוֹכָחוֹת וְקִלְלוֹת ✦ הַחֲזָקָה וְהַקְּמַת הַתּוֹרָה ✦ הַתְּקוּן הַמוֹעִיל בְּיוֹתֵר לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה ✦ מִי בְּכָלֵל הָאָרוּר הַנּוֹרָא? ✦ שַׁחֲקוֹן בְּמִצּוֹת ✦ 'הַצְּדִיק' הָרָשָׁע ✦ עֲשֵׂה דְבָרִים לְשֵׁם פּוֹעֵלָם.

פְּרִשְׁתַּת נִצְבִּים - כְּבוֹד הַתּוֹרָה 431

הַבְּטָחַת הַדּוֹרוֹת ✦ יוֹמוֹ הָאֲחֻרוֹן שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוֹ ✦ "אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאַלְהֵי זָהָב" ✦ "אֲשֶׁר עִמָּהֶם" ✦ לְעַבֵּד אֶת הָאֲמָת בְּאֲמַת ✦ מְסִיוֹנָרִים בְּמֵאָה שְׁעָרִים ✦ וְאֵל יְבוֹשׁ מִפְּנֵי הַמְּלַעֲיָגִים עָלָיו בְּעַבְדוֹת הַשֵּׁם ✦ "אֲתִי הַשְּׁלַכְתָּ אַחֲרַי גִּזְדָּ" ✦ בְּמָה אָסוּר לְהִיּוֹת עָנּוּ? ✦ "כְּבֹד אֶת ה' מֵהוֹנָךְ".

תִּכּוֹן הָעֲנִינִים

פְּרִשְׁת וַיִּלְךְ - הֶסְתֵּר פָּנִים וְגִלּוֹי הַשָּׁמַיִם.....437

שִׁבְתָּ שׁוֹבָה ✦ תִּכְלִית הַתְּשׁוּבָה ✦ הֶסְתֵּר פָּנִים ✦ עֲשֶׂרְת יָמֵי תְּשׁוּבָה ✦ "עַתְּ צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב" ✦ אֲמִירַת סְלִיחוֹת בְּשִׁבְתָּ ✦ גִּלּוֹי כְבוֹד ה' ✦ מִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה ✦ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אַתָּה ✦ שֵׁשׁ מִצְוֹת תְּמִידוּת ✦ רוּחֵי הַבּוֹטָח ✦ הַכֹּל תִּלּוֹי בְּרִצּוֹן ה'.

פְּרִשְׁת הַאֲזִינוּ - "אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבַתֶּיךָ".....443

הַתַּנְ"ךְ סֵפֶר סְפוּרִים? ✦ הַתּוֹכְחָה ✦ עֲלוּבָה כְּלָה ✦ "וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם" ✦ "לָנוּ בִשְׁתַּת הַפָּנִים" ✦ מִלֵּאד הַמּוֹת בְּהַר סִינַי ✦ "אַהֲבַת כָּלוּלֶתֶיךָ"? ✦ "לְכַתְּבָה אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר" ✦ "הֲלֹא הוּא אֲבִיךָ קָנָד".

פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה - מִי הִיָּה מִשֶּׁה רַבְּנוּ?.....450

אִישׁ הָאֱלֹקִים ✦ מִשֶּׁה רַבְּנוּ נוֹלַד קְדוֹשׁ? ✦ פְּנֵי מִשֶּׁה ✦ הַסָּבָה לְגִדְלוֹת מִשֶּׁה רַבְּנוּ ✦ רַבִּי צְדִיקָא ✦ קְדוֹשׁ מִרְחָם - אֵין הַכְּרַח שְׂיִהְיָה צְדִיק ✦ אֵילוּ סְפוּרֵי צְדִיקִים מוֹעִילִים? ✦ "הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בְּרַךְ מִשֶּׁה" ✦ תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מִשֶּׁה.

דברי פתיחה

ארגון "בעזרת השם" בראשות הרב ירון ראובן שליט"א, שם לו למטרה עליונה את הפצת התורה והיהדות בארץ ובעולם.

בין פעילויות הארגון: מסירת שעורים והרצאות בכל ענייני היהדות, הקמת מוסדות תורניים, עזרה לגזקקים, הוצאת ספרים ועוד.

גם ספר שיחות זה, של הרב אפרים כחלון שליט"א י"ד ורב הארגון יוצא בהוצאה מיחדת, לאקמא שכינתא מעפרא ולזכוי הרבים.

נברך לכל הרבנים העוסקים במלאכת הקדש, בחבור ספר זה, ובשאר פעילות הארגון, שיתברכו בכל הברכות הכתובות בתורה ויזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

מצוה להעתיק ולהפיץ לזכוי הרבים.

"ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו".

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

נְצַחִיּוֹת הַתּוֹרָה

הַמְלָה בְּרֵאשִׁית

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם מִתְחִילִים סֵפֶר בְּרֵאשִׁית. יֵשׁ דְּבַר מִיחַד בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית, חוּץ מִכֹּל הַדְּבָרִים שְׁלּוּמֵדִים בְּבְרִיאָה, שְׁמִתוּךְ כִּךְ יוֹדֵעַ הָאָדָם אִיךְ לְהִתְנַהֵג וְכוּ', יֵשׁ אֶת הַחֲדוּשׁ שֶׁל הַגָּאוֹן מוֹיְלֵנָא שְׂאוֹמֵר, שְׁכָל הַמְצוֹת שֶׁבַתּוֹרָה רְמוּזוֹת בַּמְלָה "בְּרֵאשִׁית". הַגִּיעַ אָדָם וְשָׂאל אוֹתוֹ, "הֵיכָן רְמוּזָה מְצוֹת פְּדִיּוֹן הַבֶּן?", אָמַר לוֹ הַגָּאוֹן מוֹיְלֵנָא: "בְּרֵאשִׁית" רֵאשִׁי תְבוֹת: בֵּין רֵאשׁוֹן אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם תִּפְדֶּה. הַגִּיעַ עוֹד אָדָם וְשָׂאוֹ: "הֵיכָן רְמוּזָה מְצוֹת מִלָּה?" הִשִּׁיב הַגָּאוֹן: "בְּרֵאשִׁית" רֵאשִׁי תְבוֹת: בֵּיר' (בֵּן) אַחַר שְׁמוֹנֶה יָמִים תִּמּוֹל (עֵיין פְּנִינִים מִשְׁלַחן הַגֵּר"א פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית א, א). זֶה מָה שְׁיֵשׁ בְּיַדְנוּ. אֲנִי בִימֵי חֶרְפִי לִפְנֵי כַּעֲשָׂר שָׁנִים בְּעַרְךָ, חִפְשָׁתִי לְהִתְקַדֵּם הַלָּאָה עִם דְּבָרֵי הַגָּאוֹן מוֹיְלֵנָא וְלִרְאוֹת אִם בְּאֵמֶת נִמְצָא אֶת כָּל מְצוֹת הַתּוֹרָה, וְלֵאחֶר עֵינִי בְּסִפְרֵים נִרְאָה שְׁכָל הַהֲלָכוֹת וְהַסְּפָרִים, הַשְּׁלָחַן עָרוּךְ וְהַנְּהֻגוֹת, פְּרוּשִׁים וְאֶפְלוּ מִדְּבָרֵי קְבָלָה שֶׁל רַבְּנּוּ הָאֲר"י, הַכֹּל נִרְמָז בַּמְלָה בְּרֵאשִׁית. קְבַצְתִּי וְאֶסְפַּתִּי אוֹתָם, וְהוֹסַפְתִּי עוֹד רְמִזִּים מִשְׁלֵי, כִּךְ שֶׁהַתּוֹסֵף אֶצְלֵי הַרְבֵּה חֹמֵר, אוֹלֵי כַּמָּה מְאוֹת רְמִזִּים, רַק עַל הַמְלָה "בְּרֵאשִׁית".

רְמִזִּים נוֹסְפִים

וּבְאֵמֶת מָה הָעֵינִן בְּזֶה? לָמָּה אָמַר הַגָּאוֹן מוֹיְלֵנָא שֶׁהַכֹּל רְמוּזוֹ דּוֹקָא בַּמְלָה 'בְּרֵאשִׁית', לָמָּה לֹא בְּכָל שְׂאָר הַמְּלִים בַּתּוֹרָה? אֵלֵא שְׂיַדַע וְהַכִּיר הַגָּאוֹן, שְׂיֵשׁ לָנוּ כָּאֵן בַּמְלָה זוֹ אֶפְנִים שׁוֹנִים שֶׁהִיא כּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַרְמִזִּים. אִם הַיּוֹם נִקַּח מִחֲשֵׁב וְנִכְנִיס לוֹ מְלָה שְׂעַל יָדָה נִקְבַּל רֵאשִׁי תְבוֹת שֶׁל אֶלְפֵי דִינִים שׁוֹנִים, נִקְבַּל אֶת כָּל הַתּוֹצְאוֹת שֶׁהַכִּיר בָּהֶם הַגָּאוֹן מוֹיְלֵנָא.

רֵאשִׁיתִי שָׁגַם רַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצִירָה זצ"ל עָשָׂה רְמִזִּים בְּזֶה בְּסִפְרֵיו, וְעוֹד כַּמָּה מִחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָל זֶה כְּדֵי לְהִרְאוֹת אֶת סִגְלוֹת הַתּוֹרָה וְרְמִזֵּיהֶּ הַנִּפְלְאִים.

נצחיות התורה

מנגד, אמרו לגאון מוילנא, מה זה המשגג הזה שהתורה היא נצחית ושאינן לה סוף וכו'? (עיי' עירובין דף כא ע"א ובמפרשים שם), אמר הגאון מוילנא: רק בפסיק של האות ב' במלה "בראשית", רמזים כל עניני העולם שהיו ושיהיו מעתה ועד עולם (עיי' ספרא דצניעותא פרק ה וביתר ביאור בספר אות חיים ארלנגר סימן טז). וזהו חכמת ונצחיות התורה. מי שלומד קבלה יכול לראות איך בכל אות יש סוד שטמון. רבנו מנוח על הרמב"ם בהלכות סכה (פרק ד הלכה ב) כותב, שיש קדשה באותיות העבריות שאפלו להשתמש בהם בשביל דגמא לצרף למוד אסור. לדגמא, אתה רוצה לשאל: אם בניתי סכה בצורה של האות ב', היא כשרה או לא, אל תשתמש בדגמא של אותיות הקדש, אלא תמצא איזו אות לועזית שדומה לזה ותשתמש בה. חז"ל שהצרכו לכך, השתמשו באותיות יוניות (עירובין דף נה ע"א ועוד).

רמזים באותיות הא-ב

הגמרא במסכת שבת (דף קד עמוד א) מביאה שהתינוקות של בית רבן היו דורשים את אותיות הא' - ב' ברמזים: א'לף בינה, ג'מל ד'לים, ה' ו' שמו של הקדוש ברוך הוא, ואם אתה עושה כן הקדוש ברוך הוא - ז'ן אותך, ו'חן אותך, ומיטיב לך, ואתה מקבל י'רשה ו'כ'תר ל'עולם הבא.

אבל יש סוד בעצם כתיבת האותיות. למשל, שמו של הקדוש ברוך הוא, מה שאנחנו מכירים היום, השם הכי קדוש שיש ביננו הוא שם הוי"ה ברוך הוא, ושם אדנות זהו רק כנוי. לעתיד לבוא יהיה אפשר להגיד גם את שם השם (וזהו פרשת פנחס דף רל ע"א). היום אסור לומר את השם באותיותיו, כן אומרת המשנה בסנהדרין (דף ז עמוד א): ההוגה את השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הבא. לכן אנחנו אומרים ב"לשם יחוד" את "באות ה' באות ו' ואת ה'".

נראה כמה רמזים יפים בשם ה' ברוך הוא. שם הוי"ה הוא בגימטריה עשרים ושש. האות שרומזת על ה' מכל העשרים ושתיים האותיות היא האות א', שזהו אחד, והיא האות הראשונה, שפנגד אלופו של עולם, שהוא אחד יחיד ומיוחד. היום מה שנהגו לרשם ה' או ד' במקום שם ה', ויש כאלו שרושמים י', הם אותיות של חלק משם הוי"ה או אדנות, אך האות א' היא הרומזת מכל הבחינות על הקדוש ברוך הוא (בעש"ט על התורה פרשת בראשית אות כב).

המקבלים אמרו בזה רעיון נוסף. איך כותבים את האות אלף? ו' באמצע, י' למעלה וי' למטה, כמה זה בגימטריה? י' ו' י' עשרים ושש, שמו של הקדוש ברוך

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

הוא (ספר סודי רזי חלק א אות א).

רְמֵז נוסף: אם נחשב בגימטריא את האות א' באותיותיה - א' ל' ה', יעלה לנו מאה ואחת עשרה שנקתב 111 (טללי אורות פרשת יתרו כ, ב, עמוד שד), ורמז בנה שהקדוש ברוך הוא אחד בעבר, אחד בהווה, ואחד בעתיד, הוא לא משתנה, ולא תשתנה אחדותו לעולם. יש כאלו שאומרים אולי פעם היה אחד ועכשו כבר לא, אמונה בשלוש חס ושלוש וכל השטיות האלה. הקדוש ברוך הוא היה והיה. אחד יחיד ומיוחד. לעולם ולעולמי עולמים. כך יוצא שהאותיות בעצמן פשהן כתובות בצורה מסוימת, הן רומזות גם כן על נצחיות התורה. זו הסבה שלכל אות יש את הקדשה שלה. ספר תורה שחסרה בו אפלו רק אות אחת הוא פסול לקריאה בו בתורה בצבור (ב"י או"ח סימן קנג משם הריב"ש סימן רפה, וע"ע באו"ח סימן קנג סעיף ד), מפנין שבכל אות יש את הקדשה של כל הספר.

עמלק בתורה

כל הבריאה באה מכח התורה, דאסתכל באורייתא וברא עלמא (זוהר פרשת תרומה דף קסא ע"א), שהקדוש ברוך הוא הסתכל בתורה וברא את העולם. ולכן ודאי שכל חלק בתורה כולל בתוכו את כל התורה כלה, ולכן אפלו האות הכי קטנה בתורה משפיעה על הכל. אדם אחד שאל: "אם חסרה המלה עמלק בתורה עדין הספר פסול? הרי יש מצוה "מחה תמחה את זכר עמלק" ואיך יכול להיות שעמלק יהיה חלק מהתורה?".

הרבה פעמים הגמרא אומרת כל מיני סימנים לסגיות הנלמדות, כי אז למדו את התורה בעל פה והיו עושים סימנים לזכרון (עירובין דף גר ע"ב), ראשי תבות או כל מיני מלים. יש בגמרא בבבא בתרא (דף מ עמוד ב) סימן מיוחד 'עמלק' סימן' שהוא ראשי תבות של הסגיות והנושאים הנלמדים שם: עירב, מילה, ליקח, ק'בלן. היעב"ץ שואל על המקום, איך הכניסו את עמלק לתוך התורה? מה, לא מצאו משהו אחר? הרי יש לנו מצות מחית עמלק! עד כדי כך שיש בדברי הפוסקים שהיה מנהג שכותבים 'עמלק' על סלית הנצל ומוחים אותו בהליכתם (עין קב הישר סימן צב ובבן איש חי שנה ראשונה פרשת תצוה הלכות פורים סעיף כ), או שהיו עושים כמין בבה בצורת המן שהוא מזרע עמלק ושו"פיים אותה (אורחות חיים חלק א הלכות מגלה ופורים סעיף מב וע"ע ברמ"א או"ח סימן תרצ סעיף יז). ובאמת יש לשאל בשביל מה לכתב ולהזכיר שם עמלק ואז למחק אותו? יותר טוב שלא לכתב אותו מלכתחלה! מה היה שוה, להביא את היטלר ולהרג אותו, או לא להביא אותו בכלל? יש כמה תשובות בדבר,

נצחיות התורה

ואחת מהן היא שאין דבר בעולם ואפלו הכי רחוק וטמא שיש, שלא יונק מהתורה והקדושה (אור החיים פרשת חקת פרק יט פסוק ב, ועיין במאור ושמש פרשת פנחס); כיון שכל כחות הטמאה והשקר אין להם כח מעצמם כי הם שקר, ולשקר אין רגלים, דשקרא לא קאי (שבת דף קד ע"א) - השקר לא עומד, לכן הם חייבים לשאב את הכח שלהם מכח האמת, כח התורה. לכן חז"ל אמרו: אם אתה רוצה שיתקבל השקר שלך תכניס בו קצת אמת (רש"י פרשת שלח פרק יג פסוק כא, וע"ע בסוטה דף לה ע"א), וזו הסבה שכותבים שם המן ועמלק לרגעים מספר ושוב מוחקים אותם.

האמת שבתוך השקר

היה פעם מישהו ששאל, איך אפשר שיש כל כך הרבה אנשים שמשבחים אדם מסוים ואומרים "הרב הגאון" וכו', ואנשים מאמינים להם, הרי אין בזה אפלו קצת אמת? בא אחד וענה לו: "החלק של האמת זה השם שלהם שבא בסוף אחרי כל אותם התאורים האלה, השם הפרטי הוא אמתית".

שמעתי פעם רציון מעין זה. יש בחור בישיבה שהיה הבטלן של הישיבה, אוכל, שותה, ישן, לא לומד מלה. פתאום כשהוא מתחנך כלם מהללים ומשבחים ומפארים: "החתן שלנו איזה עלוי, איזה יראת שמים, איזה גאון בתורה". הבנאדם לא יודע אפלו מאיזה צד פותחים את הגמרא, ואיזה שבחים הוא מקבל. "איזה צדיק, איזה תפלות, כשהוא התפלל כלם היו בוכים", שכחו להזכיר שהם בכו ממנו כי הוא היה מפריע לכלם. ומשבחים אותו מכאן ועד להודעה חדשה, על המדות שלו ושהוא מסתפק במוצט, ומה באמת? כשהיה לוקח בלי רשות היה לוקח רק קצת ולא את הכל.

ובאמת כבר שאלו רבים וטובים, הרי עם כל השבחים שאומרים על החתן, אתה חושב שיש לה פה את הרב עובדיה או הגאון מוילנא הבא, אז איפה הם נעלמים פתאום אחרי החתנה? לפי זה היה צריך להיות לנו היום רבבות של גדולי תורה, איפה הם כלם? כל כך הרבה שבחים ושום דבר לא נכון, מי אמין לשקר הזה, הרי סוף השקר להתגלות, מה עושים? בשביל זה אומרים איזה דברי תורה במהלך סעודת החתן, כדי שיהיו קצת דברי אמת שיחזיקו את כל השקרים שיאמרו אחר כך.

שחרוריות השכינה

אז כך גם כחות הטמאה, הם חייבים לשאב כח מהשרש הגדול שזו התורה. ומובא בספרים הקדושים (עיין בזה"ח שיר השירים דף פה ע"ב ובמתומ"ד עמוד ריב, ובזהר הרקיע

פְּרִישַׁת בְּרֵאשִׁית

להאריזו"ל ס"פ ויקהל) על הפסוק "אל תראוני שאני שחרחרת ששזפתני השמש" (שיר השירים א, ו) שהמלכות שזו השכינה הקדושה, כשמתגברים כחות הטמאה מחמת עונות עם ישראל, יכולים אותם הכחות לעלות ולשאב ממנה כח, ואז היא מחשיכה את עצמה ומראת להם לכחות הטמאה, שהיא חשוכה ואומרת להם: "אני שחרה ואין לי אפלו איך לנקות את עצמי, תעזבו אותי".

הרוצח שאומר קדיש

הנקדה הזו, שהטמאה שואבת גם מהקדשה, לפעמים רואים את זה גם אצל האדם. שמעתי מהרב ליאור גלזר שיחיה, שספר שהזמינו אותו להיות חזן בימים הנוראים באיזה מקום. כשהגיע לשם ראה אחד הר אדם, כמו הנפילים של פעם, והוא אומר את כל הקדישים וצועק אותם, את הקדישים של החזן, קדיש יתום, קדיש דרבנן שלאחר התפלה, הכל הוא אומר. בסוף התפלה בא האיש, לחץ לו את היד ואמר לו: "כבוד הרב, תודה על התפלות, רגשת אותי". שאל אותו הרב גלזר: "מה הענין שלך עם הקדישים?" אמר לו אותו האיש: "זה הקדישים על כל האנשים שאני חסלתי במהלך החיים... הייתי עשרים שנה בכלא, והגיע להם הם לא היו בסדר, אבל מסכנים הם צריכים עלית נשמה". הוא בעצם גם ההורג וגם עושה הקדיש, השם ירחם. הרב גלזר אמר לו: "תודה רבה, תהיה בריא" וברח משם לפני שגם הוא יהיה עוד אחד מהקדישים שלו. בהנהגה שלו יש גם כן את הדבר הזה שהטמאה מחפשת להתלות במשהו קדוש להמשיך הקיום שלה.

המצות של הרשע

בספרים הקדושים כתוב (רבנו הארי" בספר הליקוטס דף פח עמוד א) שאדם שהוא רשע וטמא, היצר הרע נותן לו לעשות מצות, כדי לינק ממנו כח, כי כשאין לו ממה לינק אין לו כח.

שפע הצדיק

הרי לנו שאין דבר בעולם שיש לו שפע, שמקור השפע שלו הוא לא מהתורה. וזה מה שחזו"ל אמרו בגמרא בבבבכות (דף יז עמוד ב) ובחלקין (דף פו עמוד א), "כל העולם פלו נזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת". מה הכוונה בזה? שכל העולם פלו מקבלים את השפע מרבי חנינא

נצחיות התורה

- מהצדיק, והצדיק לעצמו לא משאיר כלום ונותן את הכל לאחרים. הרי שהכל נזונים מהתורה, מהצדיקים, ממקור טהור. ואת זה כל אחד צריך לדעת, מאיפה לשאב את כח החיות של האדם - רק מהתורה, מרבה תורה מרבה חיים (אבות פ"ב מ"ז).

סגלות בתורה וגדלותה

הרבה אנשים מחפשים סגלות וישועות, ויש את הכל בתורה. מובא בגמרא בבבכות (דף ח ע"א) כל הקורא שנים מקרא ואחד תרגום מאריכין לו ימיו ושנותיו. ושואלים: מה הפונה ימיו ושנותיו? הרי אם אתה מאריך את ימיו ודאי שגם את שנותיו! אלא הכונה שיהיה לו כל כך כף ביה בחיים, שהימים שלו יהיו יותר ארכים, יהיו לו הנאות, של ימים שלמים וארכים (מתוקים מדבש סימן א סעיף ב). במיוחד עכשוו כשאנחנו מתחילים ספר בראשית, יש ענין לבוא ולהתחיל להכנס בעמקה של תורה, ולגלות את כל השפע שטמון בתורה. שהתורה היא נצחית ויסודית, ואין סופית עד אין חקר, ואי אפשר להבין את סודות התורה ועצמתה. הבעל שם טוב הקדוש אמר על הפסוק "תורת ה' תמימה משיבת נפש" (תהילים יט, ח) שכמה שעמלו בה ולמדו אותה וחקרו בה, עדין לא גלו את כל סתריה וסודותיה, מפיון שהיא נשארה שלמה (בעש"ט על התורה פרשת ואתחנן אות כט). וכמה שהאדם יהיה גדול ככה התורה גדולה יותר, ואי אפשר להקיף את התורה. הרמב"ם בהקדמה לפרוש המשניות כותב, "לא בנמצא שיש משהו מהמין האנושי שיוצא את כל הש"ס על בריו". וזה הרמב"ם, לפני שמונה מאות וחמשים שנה ככה אומר, להבין את הכל על בריו אי אפשר, כי זה חלק אלוה ממעל, "אנא נפשי כתבית יהבית" (שבת דף קה ע"א), הקדוש ברוך הוא אומר אני את עצמי הכנסתי בתוך התורה, כמו שאומרים רבותינו (הרמב"ם בהקדמה לפירושו על התורה, ומהרח"ו בשערי הקדושה חלק א סוף שער ד) שכל אותיות התורה הם חלק משמותיו של הקדוש ברוך הוא. החוזה מלובלין כשהיו באים לשאל אותו כל מיני דברים שיראה ברוח הקדוש, כמו בעל שבך מאשתו, או גנב שלא מוצאים אותו וכדומה, ישר היה פותח את הספר שלפניו ואומר: "הנה הוא נמצא שם בבית הזה", והוא הסביר שאת אור שבעת הימים גנז הקדוש ברוך הוא בתורה, וכשלומד זוכה לראות באור זה מסוף העולם ועד סופו (עיי' בספר תולדות יעקב יוסף פרשת ויצא עמוד פט ובספר באר החסידות עמוד 36). כל האור וכל השפע וכל הדברים הטובים וכל הסגלות והברכות, הכל נמצא בתורה. פשוט שב ותלמד. אדם שזוכה לשבת וללמד תורה, זוכה להכיר את התורה, זוכה להכיר את ספר הספרים שהוא הספר הגדול מכלם, שבה יש את כל התשתית והבסוס של העולם

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

הִנֵּה. וְאָדָם שְׁזוּכָה לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה אֵין לְמַעַלָּה מִמֶּנּוּ. אֲבָל מָה? צְרִיךְ הַרְבֵּה הַרְבֵּה זְכוּיֹת בְּשִׁבִיל לְהַגִּיעַ לָזֶה, כִּי הַיֵּצֵר הָרַע אֹמֵר לְאָדָם: קַח אֶת כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבַתּוֹרָה רַק לֹא אֶת לַמּוֹד הַתּוֹרָה, לָמָּה? כִּי הַגְּמָרָא בְּקִדּוּשֵׁין (דף ל עמוד ב), וְגַם בְּסֻפָּה (דף נב ע"ב) כּוֹתֵבֵת, שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע מֵהַתּוֹרָה הוּא מֵתְפּוֹצֵץ, זֶה מֵה שֶׁהוֹרֵג אוֹתוֹ. לָכֵן הוּא יִצְיַע לָךְ הַכֹּל, לָךְ תַּעֲשֶׂה חֹסֵד, לָךְ תַּעֲשֶׂה פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים, לָךְ תִּתְרַם, תִּצְלִל וְתַעֲשֶׂה, אֲבָל לְמָדוּנּוּ חו"ל שֶׁגְּדוּל תְּלָמוּד תּוֹרָה יוֹתֵר מֵהַצְּלַת נַפְשׁוֹת (מגילה דף טז ע"ב). וְזֶה הַדְּבָר הַגְּדוּל בְּיוֹתֵר לְאָדָם.

גְּדוּל תְּלָמוּד תּוֹרָה יוֹתֵר מֵהַצְּלַת נַפְשׁוֹת

בְּעֵינֵינוּ זֶה הַחֵת"ם סוֹפֵר (על התורה פרשת ויקרא על הפסוק "והקריבו בני אהרן", וע"ע בט"ז יו"ד סימן רנא סק"ו) שׁוֹאֵל, מָה הַפְּרוּשׁ שֶׁתְּלָמוּד תּוֹרָה יוֹתֵר גְּדוּל מֵהַצְּלַת נַפְשׁוֹת, הֲרִי בְּעֵצָם פְּקוּחַ נַפְשׁ וְהַצְּלַת נַפְשׁוֹת דּוֹחָה אֶת כָּל הַתּוֹרָה? וּמִבְּאֵר, שֶׁהַכּוֹנֵן הִיא שְׁאָדָם שֶׁהַתּוֹרָה שְׁלוֹ חֲשׂוּבָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִבִּיא לוֹ מְקָרִים שֶׁל הַצְּלַת נַפְשׁוֹת בְּשִׁבִיל שִׁיתְּבַטֵּל מִלְמוּד הַתּוֹרָה, אֲבָל אִם בְּעֵינֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתּוֹרָה שְׁלוֹ לֹא כָּל כֶּף חֲשׂוּבָה מִזְמַנִּים לוֹ כָּל מִינֵי מִצְוֹת, וְאַתָּה רוֹאֵה אֵיךְ כָּל רִגְעַ קוֹרְאִים לוֹ, בּוֹא תַעֲשֶׂה חֹסֵד, בּוֹא תַעֲשֶׂה מִצְוָה. אִם אַתָּה רוֹאֵה שֶׁמִּצְיָעִים לָךְ כָּל הַזְּמַן מִצְוֹת כְּאַלְהַ נְדִירוֹת בְּשִׁבִיל שֶׁתַּעֲזֹב אֶת הַלְמוּד, כִּנְרָאֵה הַתּוֹרָה שְׁלָךְ לֹא מִסְפִּיק חֲשׂוּבָה בְּעֵינֵי ה', זֶה דְּבָר מִפְּחִיד. וְזֶה מֵה שְׁאָמְרוּ חו"ל: אִם בְּטִלְתָּ יֵשׁ לָךְ בְּטָלִים הַרְבֵּה כִּנְגִידָה (אבות פ"ד מ"י).

הַעֲמֵק שֶׁבַתּוֹרָה

הַדְּבָר הַמְּדַהֵם וְהַמְּפַלֵּיא בְּנִצְחִיּוֹת הַתּוֹרָה וְעֲמָקָה שֶׁהִיא נִמְדָּדֵת לֹא בַקְּנָה מְדָה אֲנוּשִׁי בְּכֹלֵל. וּבְאַמַּת זֶה דְּבָר מִפְּלֵא אֵיךְ יִכּוֹל לֵהוֹיֹת שְׁאוֹתָהּ הַגְּמָרָא שְׁלוּמֵד גְּדוּל הַדּוֹר, אַחֲרֵי שֶׁחֲזַר עָלֶיהָ מֵאוֹת אוֹ אֲלָפֵי פְּעָמִים, גַּם יֵלֵד שֶׁמִּתְחִיל בְּכַתָּה ג' אוֹ ד' לְלַמֵּד לוֹמֵד בְּדִיוֹק אֶת אוֹתָהּ הַגְּמָרָא? אֲלָא הוּא מִבִּין דְּבָר אַחַד וְהוּא מִבִּין דְּבָר אַחַר, הַרְבֵּה יוֹתֵר עֲמָק, הַרְבֵּה יוֹתֵר גְּדוּל. הַפְּסוּק אוֹתוֹ פְּסוּק, וְכָל אַחַד מִבִּין מִשְׁהוֹ שׁוֹנָה, עֲמָק שׁוֹנָה.

מִסְפָּר עַל הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא שֶׁלְדַעַתּוֹ, אֶסוּר אֶפְלוּ לְהַרְהֵר בְּדַבְרֵי תּוֹרָה לְפָנֵי בְּרִכוֹת הַתּוֹרָה (ביאור הגר"א על שו"ע או"ח סימן מז סעיף ד), וּבְאַחַד מֵהַיָּמִים אָמַר לְתַלְמִידוֹ ר' חַיִּים מוֹלוּז'יִן, כִּשְׁהַתְּעוֹרְרָתִי בְּבִקְרָ עָלוּ לִי אֲלָפִים מֵאֲתִים וְשִׁשִּׁים (2260) פְּרוּשִׁים

נצחיות התורה

על הפסוק: "עלו זה בנגב" (במדבר יג, יז), ענין הפסוק שמשה רבנו שלח את המרגלים ללכת לרגל את הארץ, והורה להם את הדרך שילכו בה. ולגאון עלו אלפים מאתים וששים פרושים על פסוק זה. ואמר לתלמידיו "שבפרוש אחד מכל אלה יכלתי לראות כל כחות בעלי החיים שבעולם" - והדבר הוא פלא גדול, אינה מח גאוני זה, אדם שקולט בבת אחת אלפים מאתים וששים פרושים! זה לא שהוא ישב עכשו עשר שנים לכתב את כל זה - המשיך ואמר הגאון מוילנא, ואני, שלא רציתי לשכח את אותם פרושים, אמרתי בלבי לסדר אותם בראש, ומשמים ראו שאני עושה נגד פסק ההלכה שלי, ושכחתי את כלם. והקדוש ברוך הוא החזיר לו אותם בהודמנות אחרת, בזכות זה שבפעם השניה עלו לו בראש כל הפרושים באמצע התפלה, ולא חשב על זה ושקע בתפלה, ולאחר התפלה כל הפרושים חזרו אליו כמנחים בקפסא (כתר ראש בסופו ובספר בדידי הוה עובדא פרק כז עמוד תסו).

גם היום עולה לאנשים פרושים על "עלו זה בנגב", איפה לטיל להיכן ללכת, נלך לנגב, נרד לשם, נעשה את הקיאים, נלך לרכבל, אולי נשכר איזו דירת נפש, אבל זה ההבדל בין "עלו זה בנגב" של הגאון מוילנא ל"עלו זה בנגב" שלהם.

אבל מה שאנו צריכים להתפעל ולהתבונן ממנו הוא כיצד אדם מגיע לידע כזה? כשאנחנו שומעים את זה, זה נראה לנו הזוי, אלפים מאתים וששים פרושים על שלש מלים "עלו זה בנגב", מה כבר אפשר להבין בזה? נסית בגימטריה, הצלחת למצא שלשה פרושים. נסית פה ושם, הצלחת לגרד עוד איזה חמשים פרושים, אבל איך אתה מגיע לאלפים מאתים וששים פרושים? ובאמת חז"ל עצמם כבר מבארים ואומרים שעל התורה נאמר "יגעתי ומצאתי תאמין" (מגילה דף ו עמוד ב) - אם אתה מתגיע ועמל בתורה, אתה תמצא מציאות, משמים ישלחו לך דברים מפלאים שלא היית יכול להגיע אליהם לבד.

יש ספור דומה לזה על הבן איש חי. באחד הימים היה לו יארצייט של אבא שלו, והוא הגיע לאזכרה, ופנה לאחד מתלמידיו ואמר לו: תגיד לי איזה פסוק שאתה רוצה מהתנ"ך ואני אדרש עליו, התלמיד אמר את הפסוק: "פותר את ידך ומשביע לכל חי רצון" (תהילים קמה, טו). כלם יודעים ומפירים את הפסוק הזה, בתפלה עוד אפשר לראות איך כלם פותרים את הידים, רוצים את השפע של הפרנסה. - דרך אגב, בספר עוד יוסף חי (פרשת ראה על הפסוק "כי פתח תפתח" עמוד צה) מביא ספור על זה, שהיה פעם עשיר קמצן, שבכל פעם שהיו מבקשים ממנו צדקה היה ישר אומר, לא צריך, אני אתפלל עליכם, אני גם אצום אם תרצו, רק לא כסף. היה איזה עני פקח שעקב אחריו, וראה שכשהוא מגיע לפסוק "פותר את ידך" הוא פורש את ידיו בצורה כל כך גדולה, העשיר האמין שזו הסגלה שנותנת את השפע. יום אחד מיד

פְּרִישַׁת בְּרֵאשִׁית

כְּשֶׁעָשָׂה הָעֶשִׂיר "פּוֹתַח אֶת יַדְךָ" רָץ אֵלָיו הָעֲנִי וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ צְדָקָה, וְאָמַר לוֹ: "אִם אַתָּה לֹא תִתֵּן לִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִתֵּן לְךָ". הָעֶשִׂיר שָׁמַע כָּכָה, פָּחַד עַל עֲצָמוֹ וְנָתַן לוֹ. - הַפְּסוּק הַזֶּה, שֶׁהוּא כֹּל כֶּךָ מְכַר, כִּמְהָ פְרוּשִׁים אֲפֹשֵׁר לְפָרֵשׁ עָלָיו? וְהֵבֵן אִישׁ חֵי, כְּשֶׁשָּׁמַע אֶת הַפְּסוּק "פּוֹתַח אֶת יַדְךָ" נִצְמַד וְאָמַר מֵאָה וְעֶשְׂרִים פְּרוּשִׁים עַל הַפְּסוּק הַזֶּה, תִּכְרַף וּמְיָד (בַּהֲקַדְמָה לַסֵּפֶר בְּנִיחוֹ בִשְׁבַחֵי הַגְּאוּן הַמַּחֲבֵר עֲמוּד 3).

כְּנֵהָר שְׂאִינוֹ פּוֹסֵק

זֶה בְּעֵצָם מֵה שְׂאוּמֶרֶת הַמְּשֻׁנָּה בְּאֲבוֹת (פֶּרֶק ו' מִשְׁנָה א), שְׂאָדָם שְׁלוּמֵד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ, נִעְשָׂה כְּנֵהָר שְׂאִינוֹ פּוֹסֵק. תַּחֲשֹׁב, אָדָם הוֹלֵךְ לְנֵהָר וּמִמֶּלֶא בְּקִבּוּק, אַחֵר כֶּךָ מִמֶּלֶא גְרִיָקוֹן, אַחֵר כֶּךָ מִמֶּלֶא אֶת הַרְכָּב שְׁלוֹ, אַחֵר כֶּךָ מִמֶּלֶא מִשְׂאִית, לֹא מְשֻׁנָּה כִּמְהָ הוּא לּוֹקַח הוּא לֹא הַחֲסִיר כְּלוּם.

מִסְפָּרִים עַל הַגְּאוּן ר' יוֹסֵף רוֹזִי'ן הַרוֹגְצִיבֹּר, שֶׁהָיוּ לוֹ יְסוּרִים נוֹרָאִים בְּשִׁבְתּוֹ, כִּי בְּשִׁבְתּוֹ אֲסוּר לְכַתֵּב וְהוּא לֹא יָכַל לְרַכּוֹז וּלְצַמְצֵם אֶת הַמַּחֲשָׁבוֹת שְׁלוֹ בְּדָבָר אֶחָד, כִּינּוֹן שְׁכָל הַשְּׁבוּעַ כְּשֶׁעָלוּ בְּרֵאשׁוֹ כָּל אוֹתָם מְקוּרוֹת וְרַעֲיוֹנוֹת בְּבֵת אַחַת, הוּא הָיָה יָכוֹל לְצַמְצֵם וּלְעֲדוֹן אוֹתָם בְּכַתִּיבָתוֹ, אֲבָל בְּשִׁבְתּוֹ אֲסוּר לְכַתֵּב, אֲזִי כָּל הַמַּחֲ שְׁלוֹ הָיָה כְּמוֹ הַר גֶּעֶשׁ, הַכֹּל הָיָה מִתְעַרְבֵּב לוֹ בְּרֵאשׁ וְנִעְשָׂה כְּנֵהָר שְׂאִינוֹ פּוֹסֵק, מִתְחִיל בְּדָבָר אֶחָד וּמְמַשִּׁיךְ מִנוֹשָׂא לְנוֹשָׂא (הַרוֹגְצִיבֹּי עֲמוּד 180). בְּאֵמֶת מִי שֶׁמְכִיר אֶת הַתְּשׁוּבוֹת שְׁלוֹ, הוּא אוֹמֵר זֶה לֹא מַחֲ זֶה מַחֲשֵׁב, הוּא מְבִיא כָּל כֶּךָ הַרְבֵּה מְקוּרוֹת בְּמִקְוֹמוֹת שׁוֹנִים, כְּאֵלּוֹ הַכְּנֶסֶת קוֹד לְמַחֲשֵׁב וְהוּא מְבִיא לָךְ אֶת כָּל הַמְּקוּרוֹת בְּדָבָר, וְזֶה בְּלִי סְפָרִים. נִעְשָׂה כְּנֵהָר שְׂאִינוֹ פּוֹסֵק, זֶה הַנְּצַחִיוֹת שְׁבִתוֹרָה. כִּמְהָ שְׂאֵנִשִׁים גְּדוֹלִים וְחֲכָמִים וְעַמְלִים בְּתוֹרָה עֲדִין הֵם לֹא הִגִּיעוּ לְעַמְקוֹת שְׁבִתוֹרָה.

זוֹ הַסִּבָּה לָמָּה בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה אֲנִיחֵנו מְרִאִים שְׂאֵנִחֵנו שְׂמֵחִים בָּהּ. אָדָם שְׂמֵחִים סֵפֶר חֲשָׁבוֹן אוֹ הַסְּטוֹרִיָּה לֹא רוֹקֵד עִם הַסֵּפֶר שְׂסִים. בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה רוֹקֵדִים עִם הַסֵּפֶר, לְהִרְאוֹת שְׂאִין הַתּוֹרָה כְּשֶׁאֵר חֲכָמוֹת, אֲלֵא הִיא חֲכָמָה אֱלֻקִית שְׂמִמְנָה מְגִיעַ כָּל הַשְּׁפַע בְּעוֹלָם.

רְקוּדִים בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה

בְּסֵפֶר חֲזוֹן עוֹבְדֵיהָ (סוּכוֹת עֲמוּד תִּסְד הַעֲרָה יֵא בִשְׁם הַשְּׁלָמִי צִיבוּר דָּף רִצַּד ע"ב), מְבִיא, שְׂמִי שְׂשִׁמַּח בְּתוֹרָה, יִזְכֶּה שְׁכָל בְּנָיו יִהְיוּ צְדִיקִים וְתִלְמִידֵי חֲכָמִים וְיִלְכוּ בְּדֶרֶךְ ה'. אֲנִי אֲמַרְתִּי שְׁזוֹ לֹא רַק סְגָלָה, אֲלֵא זֶה מְצִיאוֹת: כְּשֶׁהֵילָד רוֹאֵה אֶת אָבָא שְׁלוֹ רוֹקֵד

נצחיות התורה

ושמח בתורה, הוא מבין שזה הדבר הגדול והאמתי, כמו שאתה נכנס לחתונה ורואה מישוה שרוקד יותר מכלם, מה אתה מיד מבין? שמדבר בחתן. אם תראה אדם בחתונה שכל הזמן יושב בצד, לא רוקד ולא כלום, תגש ותשאל אותו "מי אתה? מאיזה צד אתה? מצד החתן או הכלה?" הוא יענה לך: "אני הגעתי מצד העוף...!" תשאל אותו: "למה אתה לא רוקד?" הוא יענה: "מה אני קשור לזה?" אותו דבר בתורה: מי ששמח זה מי שקשור בתורה.

חתן תורה

מספרים על רבי עקיבא איגר באחת מהפעמים הראשונות שהזמינו אותו להיות חתן תורה בשמחת תורה התחיל לבכות בדמעות שלישי. שאלו אותו על מה הבכי, הרי אתה גדול בתורה, ממה חלשה דעתך? ענה להם: הרי הגמרא במסכת קדושין (דף מא עמוד א) אומרת: 'אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה'. ואני עוד לא ראיתי את כל התורה בשביל להיות חתן תורה (תפארת בנים טויסיג חלק א סימן קלח עמוד תכג).

היום אתה רואה בן אדם שקונה חתן תורה ואתה שואל אותו מה זה חתן תורה? הוא יענה לך: "זה ההוא שמביא בורקסים בסיום התפלה", אתה קשור לתורה? "בטח שאני קשור, אני מקפיד על ספגניות בחנכה, פרות יבשים בט"ו בשבט, אזני המן בפורים", לקים מה שגאמר "ותורתך בתוך מעיי" (תהילים מ, ט). התורה אצלו מסתכמת רק בדברים שקשורים למעים ולבטן. לכן הנהיגו שצריך לכבד את הרב של הקהלה בעלית חתן תורה, כי הוא הכי קשור לתורה (חזון עובדיה סוכות עמוד תעב), כמובן כשהוא רב אמתי ולא סתם ראש לשועלים.

עמל התורה

מי שעוסק בתורה יודע, שיש כמה וכמה דרגות בלמוד התורה. הדרגה העליונה היא עמל התורה, עמל התורה זה לא רק לפתח ספר, לשמץ הרצאה ופה זה נגמר. עמל התורה זה לעמל ולהבין את העמק, מה רצה אביי, ומה רצה רבא, ולמה הגמרא הבינה בהיה אמינא ככה ובמסקנא ככה. מובא בספרים שאפלו היה אמינא שבגמרא נתן ללמד ממנה, שהרי למה הוא נכתב בגמרא? (ספר קול מבשר חלק ב עמוד רכב בשם הגה"ק רבי בונם מפשיסחא). וזהו עמל התורה, להתנגע, לאסוקי שמערתא אלבא דהלכתא - ללמד איך לפסק הלכה, וכל זמן שאדם לא התחיל לעמל בתורה הוא לא יזכה לאהב את התורה. אתה רואה אנשים שלומדים אכל סובלים. מנגד, מספר על החפץ חיים שהיה לומד וטועם מתיקות כדבש בפיו, והיה אומר לתלמידיו: "אני טועם מתוק" (עיי' בהקדמה לספר ליקוטי הלכות לחפץ חיים על מסכת זבחים). דברי

פְּרִישַׁת בְּרֵאשִׁית

התורה "מתוקים מדבש ונפת צופים" (תהילים יט, יא), זו לא מליצה, זו מציאות אמיתית. ולמה השני לא טועם כלום? כי הוא אינו צמל, הוא אינו מקריב עבודה עצמית ויותר על תענוגות העולם הזה. רק אחרי שהאדם בוקע ושובר את רצונותיו בשביל התורה הוא זוכה לאורה זו תורה (מגילה דף טז ע"ב) "אז בקע פשח אורח" (ישעיה נח, ח), רק אז. אבל אם הוא יושב בשמש ומשתנה, לוקח כוס קולה וגמרא על הדרך, בסדר, אשריך שלקחת תורה ולא עתון, אבל מכאן ועד להגיע לאהבת התורה הדרך רחוקה. כמה שאדם יותר צמל ומתיגע בתורה הוא יותר יאהב את התורה. ובהגיון זה הפוך, כי בעצם כמה שאהב יותר מתאמץ איה אתה יותר נהנה? זה דבר מפלא! זה כח התורה.

שמעתי מהראשון לציזון הרב יצחק יוסף שליט"א, על אביו מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, שלפני שנפטר נסה ללמד ולא הצליח, הצטער צער רב ואמר: "בבנו של עולם, מה אני צריך את החיים האלה אם אני לא מצליח ללמד תורה?", אחרי זמן קצר הרב אבד את ההכרה ונפטר. אותו הדבר שמעתי מהרב חנניה צילק יושב ראש עזר מציון על מרן הרב שף זצ"ל: הייתי ליד הרב שף בימי חליו האחרון, והוא בקש ממני להביא לו ספר מהספרייה. הבאתי לו והוא לא הצליח ללמד, ואז הוא התחיל לבכות ואמר: "מה אני צריך את החיים האלה", למה? כי הם הבינו שהתורה היא תורת חיים, "כי הם חיינו וארץ ימינו ובהם נהגה יומם ולילה". המלים הללו בשביל הגדולים לא היו רק קטע מהתפלה, הם הרגישו, חיו ונשמו אותם.

הכל רמוז בתורה

נחזר למה שהתחלנו, אם בן אדם מבין שכל הכח בעולם תלוי בתורה הקדושה, וכל הסודות רמוזים בתורה, הוא עולה ומתעלה עד אין חקר, מכיון שהוא מתיחס לתורה בצורה אחרת.

אחד מהתלמידים של הרמב"ן שהיה חי לפני שמונה מאות חמשים שנה, קראו לו אבנר. בתחלה היה הרב אבנר, היה חריף ופקח ממש, אבל יצא לתרבות רעה והתנצר. יום אחד הוא קרא לרמב"ן. מכיון שהוא נהיה הבישוף של העיר, הכמר הכי גדול, אז הרמב"ן היה חייב לבוא. הלך הרמב"ן והגיע אליו, ואותו תלמיד שלו לשעבר לקח ביום כפור חזיר ונחר אותו עם חלב ואכל אותו, ואז הוא שאל את הרמב"ן: כמה עברות עשיתי עכשו? אמר לו הרמב"ן: שלש. אמר לו התלמיד:

נצחיות התורה

לא נכון, עשיתי ארבע! ככה התוכח אתו. שאל אותו הרמב"ן: מה יש לך? איך הגעת לדייטא תחתונה שכזו? אמר לו התלמיד: כיון שאתה אמרת שכל אדם רמוז בתורה מה יהיה סופו, ואני לא מאמין שזה אמתי, כיון שלא מצאתי את השם שלי, אבנר. אמר לו הרמב"ן: השם שלך וסופך מזכר בפסוק "אמרת אפאיהם אשבייתה מאניוש זכרים" בדלוג אותיות מוצאים את השם שלך אבנר וגם מה יהיה בסופך. איך שהוא שמע את זה הוא גבהל, ומיד לקח ספינה קטנה, הפליג לים ונעלמו עקבותיו (שלשלת הקבלה הוצאות "הדורות הראשונים וקורותם עמוד קכח). זה ספור ידוע ומפורסם, אבל יש עמק לספור הזה. בואו נחשב היום, אדם ששומע מהרב שלו שהכל רמוז בתורה וחפש ולא מצא, האם הוא ילך להתנצר? ודאי שלא, הוא מקסימום יגיד הרב טעה הפעם, אבל מה קרה לאבנר הזה? או אפשר להגיד שהוא רצה ללכת אחר התאוות שלו וכל העניינים מסביב היו תרוצים, אבל זה לא נשמע ככה. הפשט הוא שאבנר התחנך שהתורה היא נצחית, ואם היא נצחית יש בה את הכל, ואם אין בה אפילו דבר קטן סימן שהיא לא נצחית ולא צריף לשמר כלום.

קל לפרך את התורה

זה הדבר שאומרים שאם התורה קל מאד לפרך, כיון שיש כל כך הרבה סימנים שהתורה אומרת, הן לגבי מעשרות ויבחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם את ארבות השמים" (מלאכי ג, י), הן לגבי שנת שמטה "ויצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית" (ויקרא כה, כא) שיקבלו תבואה לשנה הששית, השביעית והשמינית, הן ב"אם בחקתי תלכו ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד" (ויקרא כו, ג - ו), ועוד דגמאות רבות כאלה. וכן מה שכתוב במדרש (פסיקתא רבתי פיסקא טו - החודש) על הפסוק "הנה זה עומד אחר כתלנו" (שיר השירים ב, ט), זה הכתל המערבי ששכינה לא זזה ממנו ואין אפשרות להחריב אותו. אפלו את זה אפשר לבדק, לך תחריב את הכתל ותשאיר חלוני. שמעתי מהרב נויגרשל שיחיה, שהיה איזה זוג שהגיעו לסמינר והבעל שמע במהלך הסמינר את ההוכחה על הכתל המערבי שהוא אינו נחרב לעולם. בסיום ההרצאה הבעל הלך לרב נויגרשל ואמר לו: "תראה, אשתי התחזקה מזה מאד, היא הולכת להיות חרדית, אני לעצמת זאת הולך לנסות לפוצץ את הכתל..."

התורה הקדושה שלנו נתנת להדגמה והוכחות מציאותיות. להבדיל הנצרות, הברית החדשה, הקוראן וכל הדברים הללו, מה הם אומרים? יש מישהו שמבטיח לך, תבדק אותי ואם אני לא נכון תזרק אותי לפח? אני אמרתי בשעורים בנתנה, הרי אנו רואים שמי שכתב את התורה הוא חכם, איך יתכן שהוא מבטיח "אם

פְּרִישַׁת בְּרֵאשִׁית

בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ וְנִתְתִי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ" (ויקרא כו, ג - ו), הֲרִי לְהַשִּׁיג שְׁלוֹם הַיּוֹם זֶה הַדְּבָר הַכִּי קָשָׁה בְּמִזְרַח הַתִּיכוֹן. כְּמָה שֶׁתִּנְסָה וּתְחַלֵּק פְּרִסֵי נוֹבֵל לְשְׁלוֹם לֹא יַעֲזֹר, יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׂרוּצִים שְׁלוֹם, יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׂרוּצִים בְּטַחֲוֹן, וּמָה בְּסוּף? שְׁלוֹם לְבִטְחוֹן, אֵין שְׁלוֹם וְאֵין בְּטַחֲוֹן. וְאֵיךְ? יִתְכַן שֶׁבָּאָה הַתּוֹרָה וּמִבְּטִיחָה "וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחְרִיד" (שם כו, ו)? זֶה אוֹמֵר שֶׁאֵין פְּצֻצוֹת, אֵין מְרַגְמוֹת, אֵין חֲשֵׁשׁ שֶׁמְחַבֵּל יְבוֹא וְיִדְקֵר יְלָדִים חָס וְשְׁלוֹם, "וְחָרַב לֹא תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם" (שם). וְלֹא כְּתוּב שֶׁזֶה יִהְיֶה דוֹקָא בְּגִבּוּלוֹת 67, אוֹ דוֹקָא בְּתַאֲרִיךְ מְסִים וּבְמִקוֹמוֹת מְסִימִים, אֲלֵא רַק בְּזִמְן שֶׁל "אִם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ". אֵיךְ זֶה יִכּוֹל לְהִיוֹת? מָה, אֲלֵקִים שׁוֹלֵט עַל הַשְּׁנֵאָה שֶׁל הַפְּלִסְטִינְאִים? הַתְּשׁוּבָה הִיא כֵּן! רַק מִי שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם יִכּוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְרַק הוּא יִכּוֹל לְהַחֲלִיט שֶׁהָאֲנִטִישְׁמִיּוֹת תַּעֲצֹר, שֶׁפִּתְאוֹם כֵּן יִכִּירוּ בְּשׁוֹאָה, וְכֵן יִכִּירוּ בְּכָל הַפְּרָעוֹת וְהַזּוּעוֹת שֶׁעָבְרוּ עַל צִמְנוּ.

הֲרִי כְּמָה מְדִינַת יִשְׂרָאֵל מִבְּקֻשֶׁת וְדוֹרְשֶׁת: תִּכְרִירוּ בְּשׁוֹאָה, זֶה בְּאֵמַת הִיא! בְּבִקְשָׁה תִּכְרִירוּ! וְאִם בָּאָה לְבִקּוֹר הַנְּשִׂאָה שֶׁל גְּרַמְנִיָּה הִיא עוֹשֶׂה טוֹבָה בְּאֵמַת וְהוֹלְכֶת לְבִקֵּר בְּיַד וְשֵׁם - בְּמוֹזִיאֹן הַשׁוֹאָה, וְגַם זֶה בְּתַנְאִים מְסִימִים, כָּלֵם מוֹדִים לָהּ וְאוֹמְרִים לָהּ: "כָּל הַכְּבוֹד לָךְ שֶׁהִסְכַּמְתִּי". עַד מִתִּי נִהְיֶה סְמֵרְטוּט בְּעֵינֵי הָעוֹלָם? בְּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא חָרְוֵנָה יֵשׁ לָנוּ שְׁלִיחִים טוֹבִים בְּאוּ"ם וְזֶה בְּעֵצֶם עוֹד חַיִּיךְ שֶׁל הַבּוֹרָא אֱלִינוּ, אֲבָל אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְדַעַת שֶׁ"וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחְרִיד" זוֹ לֹא סִסְמָא שֶׁל בְּחִירוֹת, זֶה לֹא דְמִיּוֹן אוֹ פְּנִטְזִיָּה אֲלֵא זוֹ מְצִיאֹת, בְּתַנְאֵי שֶׁתְּשַׁמְרוּ אֶת הַהֲתַחֲלָה שֶׁל הַפְּסוּק. וְזֶה בְּעֵצֶם מְרָאָה עַל הַנְּצִיחוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, עַל הַקִּיּוּם שֶׁל הַתּוֹרָה, הַכֵּל כְּתוּב בְּתוֹרָה לֹא רַק בְּבַחֲנֵיהָ שֶׁל רִמְזוֹ, דְּלוּגִים וְגִימְטְרִיּוֹת וְכוּ' אֲלֵא מְלִים כְּדָרְבָנוֹת. וְזֶה דְבָר גְּדוֹל, שֶׁאֲדָם יִכּוֹל לְפַתַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה וְלְדַעַת אֵיךְ מִתְמוֹדְדִים עִם כָּל מַצָּב, וּבְמִיחָד סֵפֶר בְּרֵאשִׁית שֶׁהוּא סֵפֶר הַיְצִירָה, אֵיךְ הָאָדָם נוֹצֵר?

לְמָה נִבְרָא הָאִישׁ קִדְּם לְאִשָּׁה

אִם נִתְבּוֹנֵן נִרְאָה, שֶׁהָאָדָם נוֹצֵר מִהַעֲפָר (בראשית ב, ז) וְהָאִשָּׁה מִהַצֶּלַע שֶׁל הָאָדָם (שם פסוקים כא - כב). יֵשׁ לְהַתְבּוֹנֵן מִפְּנֵי מָה בְּרָא הַשֵּׁם קִדְּם אֶת הָאִישׁ וְאַחַר כֵּךְ אֶת הָאִשָּׁה? יֵשׁ הַרְבֵּה נְשִׁים כְּמִינֵי סִטִּיּוֹת שְׂאוֹמְרוֹת: מָה זֹאת אוֹמְרֶת הָאָדָם רֵאשׁוֹן? לְמָה הָאִשָּׁה רַק אַחַר כֵּךְ? הֵן לֹא מְבִינּוֹת אֶת הַמְצִיאֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה.

אֲחַת הַסְּבוֹת הִיא שֶׁמְכִיּוֹן שֶׁתְּפַקִּידוֹ שֶׁל הַבַּעַל לְדַאֵג לְאִשָּׁה (עֵיין בְּרַמְב"ם הַלְכוֹת אִישׁוֹת פָּרָק יב הַלְכָה ב) לְכֵן בְּרָא הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ קִדְּם אֶת הָאִישׁ, בְּשִׁבִיל שֶׁיִּכְיֵן אֶת

נצחיות התורה

העולם לאשה.

בריאת האשה מהצלע

במדבר (רבה פרשת בראשית פרשה יח אות ב) מבאר הטעם שברא הקדוש ברוך הוא את האשה מהצלע (בראשית ב, כא - כב): אמר הקדוש ברוך הוא אברא אותה מהפה היא תהיה דברנית מדי, מהרגלים תהיה יצאנית, מהידיים תהיה משמשנית, ממששת כל דבר, לכן אברא אותה מהמקום הכי מכסה, מהצלע. ועל כל אבר ואבר שבראה אמר לה: תהיי צנועה, תהיי צנועה.

בריאת האישי מעפר

ולמה האדם נברא מהעפר? "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית ג, יט), זו התזכרת הכי גדולה לאדם, כי בכל מקום בעולם יש עפר, אפלו בקרקעית הים. וזו התזכרת לענוה הכי גדולה: היום אתה מעל העפר, מחר אתה יכול להיות מתחתיו. ובה רמז לנו הבורא יתברך שאם הגבר יהיה ענו והאשה תהיה צנועה יהיה להם את שלום הבית הכי גדול. אבל אם הגבר בשמים "וגאותו שחקים", והאשה לא צנועה מספיק, כנגד מה שהיא הורסת את שלום הבית של אחרים משמים הורסים לה את שלום הבית, שכן מדה כנגד מדה לא בטלה (מדרש רבה פרשת בראשית פרשה ט אות יא).

"ע"ץ חיים היא"

זה אחד מהרעיונות הפשוטים שאנו לומדים מתהליך הבריאה, וזה מה שאומר הכתוב "עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכה מאשר" (משלי ג, יח), מי שתומך ומחזיק את התורה זוכה לחיים ולאשר. מה זה עץ? "עץ ראשי תבות עפר וצלע, ענוה וצניעות, אם אתה תזכר שבאת מעפר ותהיה ענו, ואם את תזכרי שבאת מהצלע ותהיי צנועה, אזי "עץ חיים היא" - יהיה לכם אשר ובשורות טובות. אבל אם לא כן, אז אפשר לראות את המציאות של ימינו שלצערנו כל זוג שלישי מתגרש.

יתן הקדוש ברוך הוא שנזכה בלנו, להבין וללמד וללמד לשמר ולעשות, ולגלות כמה שיותר מצפונות ונסתרות התורה, אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת נַח

פְּרִשְׁת נַח

מַכַּת הָאָרִיָּה וְלִקְחֶיהָ -

הָאָרִיָּה הָאֲחֵרוֹן

בַּפְּסִיקְתָּא זוֹטְרַתָּא (קהלת פרק ט סימן ב) מְסַפֵּר עַל נַח, שֶׁהָאָרִיָּה הִכָּה אוֹתוֹ. וְשֵׁם כְּתוּב שֶׁכְּשֶׁהוּא בָּא לְצֵאת מִן הַתְּבֵה הִכִּישׁוּ הָאָרִיָּה וְשִׁבְרוּ וְהָיָה צוֹלַע. בְּמָקוֹם אַחַר בְּמִדְרָשׁ (תנחומא פִּרְשַׁת נַח סִימָן יד), מוּבָא שֶׁהוּא אַחַר לְהִבִּיא לוֹ אֶת הָאֶכָל וְהָאָרִיָּה הִכָּהוּ.

שְׂמַעְתִּי מִהֶרֶב שְׁלֵמָה לְוִינְשְׁטֵיין שְׁלִיט"א שֶׁשָּׂאָל: תִּרְאֶה מָה זֶה הָאָרִיָּה הַזֶּה, נַח בְּכָל יוֹם מִבִּיא לוֹ שְׁלֵשׁ אַרוּחוֹת, פֶּעַם אַחַת הוּא אַחַר, מָה קָרָה? אֲזוּ אַחַר! יִשְׂר לְהַתְנַפֵּל עָלָיו?

בְּדוֹר שְׁלִפְנֵי הַשׁוֹאָה הָיָה תַלְמִיד חֶכֶם אֶחָד גְּדוֹל, שָׁמוּ הָרַב קְלִמְנוֹבִיץ' וַיִּשְׁכַּח הַיְתָה בְּרוּסְיָה בְּזִמְנ מְלַחְמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנֵיָה. הֵם בְּרָחוּ בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא גְּדוֹלָה, מְרוּסְיָה לְסִין. שְׁנַיִם רַבּוֹת לְפָנָי כֵּן, כְּשֶׁהֲצֵאָר הָרוּסִי אָמַר לְבָנוֹת מְסוּלוֹת רַכְבַּת מְרוּסְיָה עַד סִין - סוּף הָעוֹלָם, אֲלֵפֵי אַנְשִׁים עֲבָדוּ יוֹמָם וְלַיְלָה כְּדֵי לְעַשׂוֹת אֶת רְצוֹן הַצָּר. בְּסוּף הַתְּבֵרָר שֶׁהָיָה זֶה רְצוֹן הַשֵּׁם, לְהַצִּיל אֶת יִשְׁרָיִת מִיר.

כְּשֶׁהֲגִיעוּ לְשַׁנְחָאֵי הָיָה קֶשֶׁה מְאֹד לְאַסֵּף כֶּסֶף, גַּם הָיָה זִמְנ מְלַחְמָה וְהַהוּצָאוֹת הָיוּ מְרַבּוֹת גַּם כָּכָה. מִי בְּכָלֵל הַכִּיר בְּשַׁנְחָאֵי - בְּסִין, אַנְשִׁים שְׁלוּמְדִים תוֹרָה? מָה לָּהֶם וְלַתוֹרָה, מָה הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּהֶם לַתוֹרָה? מָה גַּם שֶׁהָיָה זֶה עֵת מְלַחְמָה וְלִכְל מִי שֶׁהָיָה כֶּסֶף הוּא שְׂמֵר עָלָיו מְכַל מְשֻׁמֵּר, 'אִם יֵשׁ לִי כֶּסֶף אֲנִי אֲשַׁמֵּר אוֹתוֹ לְעִצְמִי, לְמָה לְהִבִּיא אוֹתוֹ לְמִישֵׁהוּ, בְּמִיחָד שֶׁהִמְיִשְׁהוּ הַזֶּה הוּא בְּחוּר יִשְׁיבָה בְּגִיל הָעֲשָׂרָה שֶׁיִּכּוֹל לְצֵאת וְלְעַבֵּד' - כִּד הַיְתָה הַמְחַשְׁבָּה שֶׁל כָּלָם. וְהָרַב קְלִמְנוֹבִיץ' יֵצֵא לְאַסֵּף כֶּסֶף.

הוּא כְּנִס כְּמָה יְהוּדִים שֶׁהָיוּ שָׁם וְעָשָׂה אֶסְפָּה לְהַתְרִימָם. בְּדִיוֹק הַיְתָה פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ 'פְּרִשְׁת נַח', וְהוּא שָׂאֵל שָׁם אֶת הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת, אִיזוֹ עֲזוֹת וְחֻצְפָּה יֵשׁ לְאָרִיָּה הַזֶּה, כָּל יוֹם נַח מִבִּיא לוֹ אֶכָל, פֶּעַם אַחַת לֹא קִבֵּל וּכְבָר מְשִׁתּוֹלֵל?

מַכַּת הָאָרִיָּה וּלְקַחְיָהּ

אָמַר הָרַב קְלִמְנוֹבִיץ' עַל זֶה תְּרוּץ אֲדִיר: הָאָרִיָּה הַזֶּה יֵשׁ לוֹ פְּרִיּוּלֵגְיָה מִיְחַדְתָּ, הוּא הָאָרִיָּה הָאֲחֵרוֹן! הוּא הָאָרִיָּה הָאֲחֵרוֹן בְּבְרִיאָהּ, שֶׁהָרִי כָּלָם נִכְחָדוּ בְּמַבּוּל וְאִי אֶפְשָׁר לְזַלְזֵל בּוֹ, צָרִיף לְשַׁמֵּר עָלָיו, צָרִיף לְדַאֵג לוֹ לְמִזּוֹן בְּזִמְן וּלְכַבֵּד אוֹתוֹ.

וְאִזּוֹ אָמַר הָרַב קְלִמְנוֹבִיץ' לְעִשְׂרִים שָׁנִים שֶׁיָּשְׁבוּ שָׁם: אוֹתָם בְּחוּרֵי יְשִׁיבוֹת שְׂיוֹשְׁבֵים וְלוֹמְדִים הֵם הָאֲחֵרוֹנִים בְּבְרִיאָהּ, הַשְּׂמִידוֹ כְּמַעַט אֶת כָּלָם וְאִנּוּ חִיבִים לְנַהֵג בָּהֶם כְּבוֹד, הֵם הָאֲחֵרוֹנִים. וְאִי אֶפְשָׁר אֶפְלוּ לְאַחֵר לָהֶם אֶת הָאֶכֶל, כְּשֶׁמְגִיעָה הַשְּׁעָה שֶׁל הָאֶכֶל חִיבִים לָתֵת לָהֶם מִיד! וְאֵלּוֹ אֲרִיּוֹת, 'אָרִי עֵלָה מִבְּבָל' (בבא קמא דף ק"ז ע"א) אֵלּוֹ תְּלַמְּדֵי חֻכְמִים שֶׁהֵם כְּאֲרִיּוֹת, כִּף אָמַר הָרַב קְלִמְנוֹבִיץ'.

כְּפוּי טוֹבָה

אֲנִי חֲשַׁבְתִּי בְּסִיעֵתָא דְשַׁמְיָא עַל שְׁנֵי תְּרוּצִים נוֹסְפִים. הָאֶחָד, יֵשׁ אָדָם שֶׁאֲתָהּ עוֹשֶׂה לוֹ טוֹבָה בְּמִשְׁךְ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וּפְעַם אַחַת סִרְבַּת לָתֵת לוֹ טוֹבָה, לֹא עָשִׂיתָ לוֹ רַע, רַק סִרְבַּת לָתֵת לוֹ טוֹבָה, וְהוּא מִתְהַפֵּךְ עָלֶיךָ: "תִּגִּיד לִי אֲתָה לֹא מִתְבַּיֵּשׁ? חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֲנִי חֲנֻנוּ מִכִּירִים וְכִכָּה אֲתָה עוֹשֶׂה לִי? מָה כְּבָר בְּקִשְׁתִּי, שֶׁתִּשְׁמַר לִי עַל הַיְלָדִים לְמִשְׁךְ שְׁבוּעִים כִּי אֲנִי רוֹצֵה לְצִאת לְטִיֵּל עִם אִשְׁתִּי?!", וַיֵּשׁ לוֹ יְלָדִים מְפָרְעִים הוֹרְסִים כָּל דָּבָר, מְרַבֵּיצִים, מְשַׁתּוֹלְלִים, וְהוּא מִתְלוֹנֵן וְכוֹעֵס עָלֶיךָ, וּפְתָאוּם שֶׁכַּח כָּל מָה שֶׁנִּתְּתָ וְהֶעֱנַקְתָּ לוֹ בְּמִשְׁךְ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. מִמֶּשׁ כְּמוֹ הָאָרִיָּה שֶׁל נַח, אֵךְ זֶה הַתְּנַהֲגוּת שֶׁל חִיָּה. אָדָם בְּלִי מוֹסֵר הוּא כְּמוֹ חִיָּה, הוּא כְּפוּי טוֹבָה.

וּבְאֲמַת יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְרַב הַצָּעֵר שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּחַיִּים אוֹמְרִים, שֶׁהַיּוֹם לֹא שׁוּה לְעִשׂוֹת טוֹבָה לְאֲנָשִׁים. לָמָּה? כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים הֵם הַמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל תִּבְתַּת נַח... יֵשׁ מְדוֹר שֶׁל בְּנֵי אָדָם, חַיּוֹת וְזֻבָּל, וְהֵם שִׂיכִים יוֹתֵר לְמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי. וְגַם אֵלּוֹ שְׁעוֹשִׂים חֻסְדִּים וְעוֹזְרִים, אֲנָשִׁים מְרַכְּלִים עָלֵיהֶם וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם לֹא עוֹשִׂים אֶת זֶה לְשֵׁם שְׂמִים, בְּטַח הוּא מְרוּיַח מְזָה... וְאוֹמֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פֶּאפּוֹ בְּסִפְרוֹ יְעִלְזוּ חֻסְדִּים (דף קג ע"א), שֶׁלֹּא יְעִזֵּר לְאֲנָשִׁים שֶׁהֵם כְּפוּי טוֹבָה, שֶׁאֵין רְאוּי לְרַחֵם עָלֵיהֶם.

יְלָדִים רְעִים

אָדָם יְכוּל לְעִשׂוֹת טוֹבוֹת בְּלִי סוּף, אֵךְ אִם הַשְּׁנֵי שֶׁמְקַבֵּל אֶת הַטּוֹבוֹת לֹא לוֹמֵד מוֹסֵר, בְּפְעַם אַחַת שֶׁמְסַרְבִּים לָתֵת לוֹ אֶת הַטּוֹבָה שֶׁהוּא רוֹצֵה ה' יְרַחֵם. וְלְצָעֲרָנוּ אֲנִי חֲנֻנוּ רוֹאִים אֶת זֶה גַּם בֵּין יְלָדִים לְהוֹרִים. הַהוֹרִים מְגַדְּלִים אֶת הַיְלָד עֲשָׂרִים

פְּרִשְׁת נַח

שָׁנָה, הוֹצִיאוּ אֶת הַנְּשָׁמָה בְּשִׁבְלֹו, וְהִילָד מִסְכָּן "בֵּן נִעוֹת הַמְרָדוֹת" (שמואל א, כ, ל), מְגִיעַ לְגִיל 'הַטַּפֵּשׁ עֲשָׂרָה' יוֹרֵק בַּפְּרָצוֹף שֶׁל הַהוֹרִים שְׁלוֹ, וְעוֹשֶׂה אֶת כָּל הַשְּׁטִיּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, לֹא סוֹפֵר אוֹתָם, מִתְחַצֵּף וּמְקַלֵּל אוֹתָם, צוֹעֵק עֲלֵיהֶם. אִם הוּא יִחְשָׁב לְרַגֵּעַ כַּמָּה הַשְּׁקִיעוֹ בּוֹ הַהוֹרִים שְׁלוֹ, כַּמָּה נְדוּדֵי שָׁנָה הָיוּ לָהֶם מִמְּנוֹ, אִיךָ כָּל כָּאֵב שָׁנִים הַכִּי קִטָּן טַפְלוֹ בּוֹ, מָה כִּבֵּר הַהוֹרִים מִבְּקָשִׁים, שֶׁיִּכְבֹּד אוֹתָם וְיִתְיַחַס אֲלֵיהֶם יָפָה, זֶה כָּל כֵּךְ קִשָּׂה? הַבֵּן אוֹ הַבַּת גְּדוּלִים וְחוֹשְׁבִים: 'אֲבָא וְאִמָּא שְׁלִי לֹא מְעַנְיָנִים אוֹתִי, הֵם רַק מְפָרְעִים לִי, שְׂיָצְאוּ לִי כִּבֵּר מֵהַחַיִּים', וְהַתְּנַהֲגוֹת שֶׁלָּהֶם לַהוֹרִים בְּהַתְּאֵם.

זֶה דְּבַר נוֹרָא וְאִים, אִיךָ שְׂאָדָם מְסַגֵּל לְהַתְּחַצֵּף לַהוֹרִים שְׁלוֹ. עוֹב כְּבוֹד אָב וְאִם, עוֹב אֶת זֶה שְׁזוֹ מְצוּהָ שֶׁנִּכְתְּבָה בְּעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת (שמות כ, יב), הַמַּח הַהֲגִינִי אוֹמֵר: מִיִּשְׁהוּ עֲשֶׂה לָּךְ טוֹבָה בְּרַחוּב, נִפְּל לָּךְ שֶׁקָּל וְהוּא הָרִים לָּךְ, אֶתְּהָ תִקְלַל אוֹתוֹ? לֹא! הַהוֹרִים שְׁלָךְ כָּל שְׁנֵי עוֹשִׁים לָּךְ טוֹבָה, אֶתְּהָ גָר אֲצִלָּם, אוֹכֵל אֲצִלָּם, הֵם גְּדוּלוֹ אוֹתְךָ, הִבִּיאוּ אוֹתְךָ לְעוֹלָם, הֵם עָשׂוּ בְּשִׁבְלֵךְ כָּל דְּבַר, וְאֶתְּהָ בָּא וְכָכָה יוֹרֵק עֲלֵיהֶם? אִיזוֹ אַכְזָרִיוֹת זֶה.

זוֹ אַחַת מֵהַקְּלָלוֹת שֶׁהִגְמִירָא בְּסוֹף מִסְכַּת סוּטָה (דף מט ע"ב) כּוֹתְבַת שְׂיֵהִיו בְּעַקְבָּתָא דְּמִשְׁיָחָא: 'בֵּן קָם בְּאֲבִיו, בַּת בְּאִמָּה, כָּלָה בְּחַמוּתָה, אוֹיְבֵי אִישׁ אֲנִשִּׁי בֵּיתוֹ'. אֲבָל זֶה הַתְּנַהֲגוֹת שֶׁל חֵיהָ רָעָה, כְּמוֹ הָאֲרִיָּה שֶׁל נַח: נַח מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְדָאֵג לְכָל הַחַיּוֹת בַּתְּבָה, וְהוּא בְּעֵצָם הַצִּיל לְאֲרִיָּה אֶת הַחַיִּים בְּמָה שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ לַתְּבָה, בְּזִכּוּתוֹ הָאֲרִיָּה נִשְׂאָר בְּחַיִּים, יִשְׂאָר מִיֵּן הָאֲרִיָּה בְּעוֹלָם. כָּל זֶה לֹא מִסְפִּיק, פְּעַם אַחַת נַח מֵאַחַר לוֹ אֶת הָאֲכָל וְהוּא מִכָּה אֶת נַח. מָה נַח עֲבָד שְׁלָךְ? תַּגִּיד תוֹדָה, מָה זֶה הַחֲצִפָּה הַזֹּאת, מָה אֶתְּהָ חֵיהָ? כֵּן, הוּא חֵיהָ! חֵיהָ רָעָה!!!

גַּם אָדָם שֶׁלֹא לוֹמֵד תוֹרָה וּמוֹסֵר הוּא חֵיהָ, רַק שֶׁהוּא חֵיהָ עִם פְּרָאק וְיִישׁ לוֹ כּוֹבֵעַ יָפָה וְזָקֵן אֲרָךְ, וְהוּא מִתְּהַפֵּף וְלֹא מְכִיר בְּטוֹבוֹת שֶׁעָשׂוּ לוֹ.

בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ

לְצַעֲרָנוּ אָנוּ רֹאִים אֶת הַהִנְהָגָה הַזֹּאת גַּם בֵּין בַּעַל וְאִשָּׁה. הָאִשָּׁה עוֹשֶׂה בְּשִׁבְלֵךְ כָּל דְּבַר טוֹב, מְכַבֶּסֶת, מְגַהֶצֶת, מְגַדְּלַת אֶת הַיְלָדִים, מְנַקֶּה אֶת הַבַּיִת, פְּעַם אַחַת הִיא לֹא עֲשֶׂתָה אֶת מָה שְׂאֶתְּהָ רוֹצֶה, אֶתְּהָ יִשֵּׁר כּוֹעֵס?

סוֹפֵר לִי אַחַד הַרְבָּנִים בִּירוּשָׁלַיִם - סוֹפֵר שֶׁקִּשָּׂה לְהֵאֱמִין שֶׁמְסַפֵּר עַל שׁוֹמֵר תוֹרָה וּמְצוּת - אַחַד מֵהַמְשַׁפָּחָה שְׁלוֹ חוֹזֵר מִבַּיִת הַכְּנֶסֶת בְּלֵיל שַׁבָּת, כָּל הַשְּׁלַחֵן עָרוּךְ יָפָה,

מַכַּת הָאֲרִיָּה וּלְקַחְיָהּ

הכל מסודר, כוסות קריסטל עם יין, הכל מִצְחָצַח וְנָקִי, הסֵלֶטִים על השֵלֶחָן. הוא מגיע כמו חֵית טָרֶף, מִסְתַּכֵּל על השֵלֶחָן וְרוֹאֵה שְׁחָסֵר הַסֵּלֶט שֶׁהוּא אוֹהֵב, הוּא תַפֵּס אֶת הַשֵּלֶחָן וְהַפֶּךְ אוֹתוֹ עַל כָּל תְּכוּלָתוֹ, הַחֲרִיב אֶת כָּל הַשֵּבֶת, לְמָה? הֲיֵה חֹסֵר סֵלֶט אַחַד. הָאֲרִיָּה שֶׁל נַח יֵשׁ סְפוּי שֶׁיִּכְנַס לְגַן עֵדֶן לְפָנָיו, הוּא חֵיָה רָעָה, זֶה טִבְעוֹ. אֵתָה אָדָם שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, אֵתָה לֹא מִתְבַּיֵּשׁ לְהִתְנַהֵג כִּכֶּה? אֵשֶׁתְךָ טָרַחָה, הִתְאַמְצָה, בְּשֵׁלָה, כְּלוּם לֹא שָׁוָה כִּי אֵין אֶת הַסֵּלֶט שֶׁלְךָ?! וְגַם אִם תִּגִּיד שֶׁהִיא עָשְׂתָה לוֹ בְּכוֹנָה, בְּשֵׁבִיל זֶה לְבוֹא וּלְהַחֲרִיב אֶת הַשֵּבֶת, לְכַעַס בְּשֵׁבֶת? מָה אֵתָה עוֹשֶׂה? וְהוּא כְּאִלוֹ שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת. אָדָם שֶׁבִגְלַל סֵלֶט הוֹפֵךְ אֶת הַשֵּלֶחָן הוּא יוֹתֵר גְּרוּעַ מִחֵיָה, אוֹ מִצוּמַח וְדוּמָם. חֵיָה רָעָה זֶה טִבְעָה, דוּמָם וְצוּמַח לֹא מְזִיקִים, אֵתָה הָאָדָם הַכּוֹעֵס כֵּן מְזִיק. וְזֶה כְּשֶׁהִיא שֹׁכְחָה סֵלֶט אַחַד, תֹּאֵר לָךְ שֶׁהִיא לֹא הִיָּתָה עוֹרֶכֶת שֵׁלֶחָן בְּכֻלָּל... אֲפֹשֶׁר הִיָּה לְקַרְא עֲלֶיהָ קְדִישׁ. וְהָאָדָם מְשַׁכְּנֵעַ אֶת עֲצָמוֹ שֶׁמָּה שֶׁעָשָׂה זֶה טוֹב: "הִיא עָשְׂתָה לִי בְּכוֹנָה וְהִיא לֹא שׁוֹמֵעַת לִי, וְאִף פָּעַם לֹא מְקַשֶּׁבָה". וְכֵךְ הָאָדָם מִתְמַלֵּא וּמִתְמַלֵּא, וְהַשֵּׁטֶן יוֹשֵׁב וּמְחַפֵּךְ יָדָיִם בְּהִנָּאָה וְאוֹמֵר: "הֲלוֹאֵי שָׂרָק מְשִׁיךְ כִּכֶּה". כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂים מְנַגֵּל וּמְנַפְנָפִים אוֹיֵר בְּשֵׁבִיל שֶׁהִגְחִילִים יִבְעֲרוּ, כֵּךְ הַשֵּׁטֶן מְנַפְנֵף מֵהֲצַד וּמְחַמֵּם אֶת אוֹתוֹ אָדָם שֶׁיִּכְעַס בְּשֵׁבֶת. בְּתַקוּנַי הַזֶּהֱרַר (תְּקוּנָא תַמְנִיא וְאַרְבַּעִין דָּף פַּה ע"א) מְבַאֵר, שֶׁאָדָם שֶׁכּוֹעֵס בְּשֵׁבֶת עוֹבֵר עַל "לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשֵּׁבֶת" (שְׁמוֹת ל"ה, ג), כְּאִלוֹ הַדְּלִיק אֵשׁ בְּשֵׁבֶת, הוּא הַדְּלִיק אֶת הָאֵשׁ שֶׁל הַגִּיהֶנֶם וְאֵת הָאֵשׁ שֶׁלוֹ. זֶה הַנְּהִיגָה שֶׁל כְּפוּי טוֹבָה, כְּדִגְמַת הָאֲרִיָּה שֶׁל נַח. וְזֶה הַרְעִיּוֹן הַמוֹסְרִי הַשֵּׁנִי שֶׁאֵנּוּ לוֹמְדִים מֵהַסְּפוּר שֶׁל נַח וְהָאֲרִיָּה.

כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ

רְעִיּוֹן שְׁלִישִׁי שֶׁנִּלְמַד מִמְעֻשָׂה זֶה: הָאֲרִיָּה הוּא מֶלֶךְ הַחַיּוֹת, לְמֶלֶךְ צָרִיף לְהַתְיַחַס בְּיַחַס אַחֵר. אִם הִיָּתָה מְאַחֵר לְגִירָפָה, לְזִבּוּב, לְזִקִית, לְשׁוֹר, לְנֶחֱשׁ, זֶה הִיָּה מִשְׁהוֹ אַחֵר, אֲבָל פַּה יֵשׁ מֶלֶךְ וְהוּא מֶלֶךְ הַחַיּוֹת, וְטַעוֹת הַכִּי קִטְנָה לְמֶלֶךְ עוֹלָה בְּיָקָר. אָדָם שֶׁעוֹבֵד אֶת הַמֶּלֶךְ כְּמָה שְׁנִים בְּנִאָמְנוֹת, יוֹם אַחַד שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה טַעוֹת נִגְמַר הַסְּפוּר, גִּזְרֵי דִין מוֹת, מֶלֶךְ שֶׁמַּחֲל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מְחוּל! (קִידוּשֵׁין דָּף ל"ב ע"ב), כִּי זֶה מֶלֶךְ, אֵין טַעוֹת אֲצֵל מֶלֶךְ, טַעוֹת? תְּשַׁלֵּם! וְזֶה הָאֲרִיָּה, מֶלֶךְ הַחַיּוֹת. וְזֶה הִיָּתָה הַטַּעוּנָה עַל נַח, אֵיךְ הַעֲזוּת לְהַעֲדִיף מִיִּשְׁהוֹ אַחֵר עַל פָּנָיו?

טְמוּן כְּאֵן רְעִיּוֹן מוֹסְרִי גָדוֹל. אוֹמֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, "אֲנִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלְכֶם", בְּכָל בְּרָכָה אֵנּוּ אוֹמְרִים וּמְזַכְּרִים אֶת מַלְכוּתוֹ: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,

פְּרִשְׁת נַח

חִיבִים לְהִזְכִּיר אֶת מְלָכוּת ה', כָּל בְּרָכָה שֶׁאֵין בָּהּ מְלָכוּת אֵינָה בְּרָכָה (ברכות דף יב ע"א), וְשִׁשּׁוּלֵט בְּכָל הָעוֹלָם, וְכִמָּה טְעוּיֹת אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים? אִם אֲלֻקִּים הִיָּה מְשַׁלֵּם לָנוּ עַל כָּל טְעוּת כִּמוֹ שֶׁהָאֲרִיָּה שֶׁלֵּם לְנַח עַל הָאָחֹר בְּאֵרוּחָהּ, מָה הִיָּה מִצְבָּנוּ? וְאוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: עַל אֵף שֶׁאֲנִי מְלֵךְ, אֲנִי מוֹכֵן לְמַחֵל לָכֶם, כִּי עַם יִשְׂרָאֵל אֲתֵם בְּנֵי "בְּנִים אֲתֵם לֵה' אֲלֻקִּיכֶם" (דברים יד, א), וְאָב שֶׁמַּחֵל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מְחוּל (קידושין דף לב ע"א), אֲנִי לֹא אֶעֱשֶׂה לָכֶם כִּמוֹ שֶׁהָאֲרִיָּה עֹשֶׂה לְנַח, אֲנִי מוֹחֵל וְסוֹלַח. אָבֵל לְפַעֲמִים יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמַּנְצְלִים אֶת רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְחוֹשְׁבִים: 'הִנֵּה אֲנִי מַחֲלֵל שֶׁבֶת וְלֹא קוֹרֶה לִי כְּלוּם'. וְהוּא הוֹלֵךְ וְחוֹטֵא וְעוֹשֶׂה מַה שֶׁבָּא לוֹ וְרוֹאֶה שֶׁהַכֵּל טוֹב. אֵיךְ אָמַר לִי אָחֵד: "אֵין כְּמוֹ הָאֲלֻקִּים שְׁלִי, וְהוּא אוֹהֵב אוֹתִי אֶפְלוּ אִם אֲנִי אוֹכֵל חֲזִיר בְּיוֹם כְּפוֹר, זֶה הָאֲלֻקִּים שְׁלִי, וְלֹא בָּא לִי לְקַיֵּם מִצְוֹת", אַחֵר כֶּךָ כְּשֶׁנִּסְיָתִי לְהִסְבִּיר לוֹ כְּמָה שֶׁהוּא טוֹעֶה, הוּא אָמַר לִי: "לֹא בָּא לִי לְשִׁמְעַע אוֹתְךָ!!!", קָם וְהִלֵּךְ, הוּא לֹא מוֹכֵן לְשִׁמְעַע. אוֹמֵר אֲלֻקִּים "אִם אָב אֲנִי אֵיךְ כְּבוֹדִי, אִם מְלֵךְ אֲנִי אֵיךְ מוֹרְאִי" (עיין מלאכי א, 1) מַה זֶה מְלֵךְ? אַחֲרֵת לוֹ אֶת הָאֲרוּחָה יִשָּׁר הוּא תוֹקֵף, אֵין מִשְׁחָקִים. כְּמָה הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן בְּנִקְדוּת הַלָּלוּ.

הֲרִי לָנוּ כְּמָה מַחְשְׁבוֹת מוֹסְרִיּוֹת יִצְאוּ מִמֶּכָּה אַחַת שֶׁקִּבֵּל נַח. וְאִם הָאָדָם יִתְחַזֵּק מִהֲדַבְּרִים, נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לָנוּ סִבָּה רַבִּיעִית לְמָה הָאֲרִיָּה נִתֵּן לְנַח אֶת הַמֶּכָּה? כִּדִּי שֶׁאֲנַחְנוּ נִלְמַד מִזֶּה מוֹסֵר הַשֵּׁפֶל וְנִתְחַזֵּק בְּכָל הַדַּבְּרִים שֶׁאֲמַרְנוּ. יְהִי רְצוֹן שֶׁה' יִזְכֶּה אוֹתָנוּ לְדַעַת וְלִהְבִּין קִצָּת, לִיִּשָׁר וְלִהְיֵטִיב אֶת דְּרָכֵינוּ לְהִיּוֹת עוֹבְדֵי הַשֵּׁם, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

האמונה המחייבת

פְּרִשֵׁת לָךְ לָךְ

האמונה המחייבת

אברהם ונמרוד

בפְּרִשֵׁת השְׁבוּעַ יֵשׁ מְדַרְשׁ שְׁמוּבָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲנַחְנוּ נְבִיא אֶת הַמְדַרְשׁ שְׁמוּבָא בְּמְדַרְשׁ (רבה פרשת נח פרשה לח אות יג, ובאוצר המדרשים איזנשטיין ערך אברהם אבינו עמוד 7), וְשֵׁם מְסַפֵּר עַל אֲבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁכְּשֶׁהָיָה יָלֵד קֶטֶן, הִלְךְ וְשָׁבַר אֶת כָּל הַפְּסָלִים שֶׁל אָבִיו, וְלָמַד אֶת כָּלֵם שְׂאִין הַגִּיּוֹן לְהַשְׁתַּחֲוֹת לַפְּסָל. וְלֹא רַק שֶׁשָּׁבַר אֶת הַפְּסָלִים, אֲלֵא גַם שָׂרַף אוֹתָם. אֲבָא שְׁלוֹ תְּרַח, הִלְךְ אֶצֶל נְמַרּוּד וְאָמַר לוֹ: "בְּנֵי שָׂרַף אֶת אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵיךָ בָּאֵשׁ" - מַעֲנִין שֶׁהוּא לֹא חָשַׁב עַל זֶה, שֶׁאֱלֹהִים שֶׁאֲפָשַׁר לְשָׂרַף אוֹתוֹ אֵיזָה אֱלֹהִים הוּא? מִסְכָּן מִי שֶׁמֵּאֲמִין בְּאֱלֹהִים שְׂכֻזָּה - שֶׁלַח נְמַרּוּד אֶל אֲבְרָהָם וּשְׂאָלוֹ: "לְמָה עֲשִׂיתָ כֹּךָ?" עֲנָה אֲבְרָהָם: "אֲנִי לֹא עֲשִׂיתִי כֹּכָה אֲלֵא הַפְּסָל הַגָּדוֹל הוּא זֶה שֶׁעָשָׂה, מִכִּיּוֹן שֶׁהִפְרִיעוּ לוֹ לֶאֱכֹל". נְמַרּוּד הִתְעַצְבֵּן וְצָעַק עַל אֲבְרָהָם: "אֵתָה נּוֹרְמָלִי? וְכִי יֵשׁ בְּהֵם רוּחַ חַיִּים שֶׁיְּכֻלִּים לַעֲשׂוֹת כֵּן?", אָמַר לוֹ אֲבְרָהָם: "יִשְׁמְעוּ אֲזַנֶּיךָ מֵה שֶׁפִּיךָ מְדַבֵּר, שֶׁהָרִי אִם אֵין בְּהֵם כַּח, לְמָה תִּנְיַחוּ לְמִי שֶׁבָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְתִשְׁתַּחֲוּוּ לְעֵץ" - אֵתָה הָרִי אוֹמֵר שְׂאִין כַּח בְּעֵץ וּבַפְּסִילִים, אִם כֵּן לְמָה אֵתָה מִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם? עֲנָה לוֹ נְמַרּוּד: "אֵינִי מֵאֲמִין בְּאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שֶׁכֵּן אֲנִי בְּרֵאתִי שָׁמַיִם וָאָרֶץ!", אָמַר לוֹ אֲבְרָהָם: "כְּשִׁיִּצְאֵתִי מֵהַמְּעָרָה [אֲבָא שֶׁל אֲבְרָהָם הִחְבִּיאוּ בְּמַעְרָה] רֵאתִי אֶת הַשָּׁמֶשׁ עוֹלָה בַּמְּזֻרָח וְשׁוֹקֵעַת בַּמְּעָרָב, וְאִם אֵתָה בְּרֵאתָם תִּצְוֶה עַל הַשָּׁמֶשׁ לְמַחֵר שֶׁתַּעֲלֶה בַּמְּעָרָב וְתִשְׁקַע בַּמְּזֻרָח". נְמַרּוּד כְּמוֹכֵן הִחֵל לְגַמְגֵּם מִשֵּׁהוּ. שְׂאֵל נְמַרּוּד אֶת יוֹעֲצָיו: "בְּמָה נַעֲנִישׁ אוֹתוֹ?, הָרִי אֵין לָנוּ תְּשׁוּבוֹת לְשִׂאלוֹת שְׁלוֹ". מִמֶּשׁ כְּמוֹ הַנוֹצְרִים, כְּשֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהִתְמוּדֵד עִם הַיְהוּדוֹת פְּשוּט שָׂרְפוּ אֶת הַיְהוּדִים, שֶׁכְּשֶׁאֵין לְנוֹצְרִים תְּשׁוּבוֹת לַיְהוּדוֹת מֵהֵם עוֹשִׂים? אֵינְקוֹיזִיצִיּוֹת.

אָמְרוּ לוֹ יוֹעֲצָיו שֶׁל נְמַרּוּד: "בְּמָה שֶׁהוּא עֹשֶׂה לַפְּסִילִים בְּזֶה נַעֲנִישׁוּ - הוּא שָׂרַף אוֹתָם, אֲנַחְנוּ נְשָׂרַף אוֹתוֹ". וּבְאֵמַת הִלְכוּ וְזָרְקוּ אֶת אֲבְרָהָם לְכַבֵּשׁן הָאֵשׁ, וְלֹא קָרָה לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְיָצָא בְּכָבוֹד גָּדוֹל מִכַּבֵּשׁן הָאֵשׁ. עַד כָּאן הַסְּפּוּר הַדְּיוּעַ.

יֵשׁ כָּאן שְׂאֵלָה מְעַנִּינָת מְאֹד. בְּמְדַרְשׁ (רבה סוף פרשת נח), מְסַפֵּר עַל כָּל הַיּוֹכֵחַ שֶׁהָיָה לְאֲבְרָהָם עִם נְמַרּוּד, נְמַרּוּד מִצְוֶה עַל אֲבְרָהָם שֶׁיִּשְׁתַּחֲוֶה לָאֵשׁ, וְאֲבְרָהָם מְסַרְב כִּי אִם

פְּרִישַׁת לֶךְ לְךָ

כְּכַר נִשְׁתַּחֲוֶה לַמַּיִם שֶׁמְכַבֵּים אֶת הָאֵשׁ, וְהוּא מִמְשִׁיךְ וְאוֹמֵר לוֹ "תִּשְׁתַּחֲוֶה לַמַּיִם", וְאַבְרָהָם מְסַרְבֵּ, שֶׁהָרִי הַמַּיִם מְגִיעִים מִהַעֲנָנִים, וְגַם לָהֶם הוּא מְסַרְבֵּ לְהִשְׁתַּחֲוֹת שֶׁהָרִי הָרוּחַ מְפַזֵּר אֶת הַעֲנָנִים. אוֹמֵר לוֹ נִמְרֹד: "תַּעֲבֹד אֶת הָרוּחַ", עֹנֶה לוֹ אַבְרָהָם אֲבִינוֹ: "יֵשׁ מִי שֶׁמְפַזֵּר אֶת הָרוּחַ וְהוּא בּוֹרֵא עוֹלָם - מְשִׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם". נִמְרֹד כּוֹעֵס וְזוֹרֵק אוֹתוֹ לְכַבֵּשׁ הָאֵשׁ.

וְהִשְׁאַלָה מִתְבַּקְּשֵׁת לָמָּה? לָמָּה אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַפְּסִילִים מוֹכֵן נְבוּכַדְנֶצַּר לַעֲבֹד, כְּמוֹ כֵּן גַּם אֶת הַמַּיִם, הַעֲנָנִים וְהָרוּחַ, אֶת הַכֹּל חוּץ מֵאַלְקִים? מַה הַהֲגִיוֹן פֹּה?

שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ

הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת מַלְכִים וּמַלְחָמוֹת פֶּרֶק ח הַלְכָה י"א) כּוֹתֵב: "כָּל גּוֹי שֶׁמְקַבֵּל עָלָיו שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, [לֹא לְרִצְחָ, לֹא לַעֲבֹד עֲבוּדָה זָרָה, אֶסוּרֵי עֲרִיוֹת, הַעֲמַדַת דֵּינָיִם, לֹא לְקַלֵּל אֶת ה', אֲבָר מִן הַחֵי, וְלֹא לְגַנֹּב] וְנִזְהָר לַעֲשׂוֹתָם הָרִי זֶה מִחֲסִידֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא שִׁיקְבֵּל אוֹתָם וְיַעֲשֶׂה אוֹתָם, מִפְּנֵי שְׁצוּהָ בְּהֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה וְהוֹדִיעֵנו עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבְּנוּ, שֶׁבְּנֵי נֹחַ מְקַדְּם נְצִטּוּוּ בָּהֶם". זֹאת אוֹמְרֵת, מִתִּי נִחְשָׁב גּוֹי לְאַחַד מִחֲסִידֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם? רַק בְּזִמְנָן שֶׁהוּא מְקַדְּם אֶת שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, לֹא מִכִּיּוֹן שֶׁזֶה מוֹסְרֵי וְיָפָה, אֲלֵא רַק בְּגַלְל צוּוֵי ה'. וְכִּי מִמְשִׁיךְ הַרְמַב"ם וְאוֹמֵר: "אַבְל אִם עֲשָׂאָן מִפְּנֵי הַכְּרַחֵי הַדְּעַת, אִין זֶה גֵר תּוֹשֵׁב, וְאִינוּ מִחֲסִידֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם אֲלֵא מִחֲכֵמֵיהֶם". - הוּא נִקְרָא רַק חֶקֶם בְּלִבְד שְׁרוּצָה אֶת שְׁלֵמוֹת הָעוֹלָם, אֲבָל אִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. מִתְבָּאֵר מִדְּבַרֵי הַרְמַב"ם, שֶׁבְּאִוְתָהּ פְּעֻלָּה שֶׁהָאֲדָם עוֹשֶׂה, פְּעֻמִּים יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וּפְעֻמִּים לֹא. אִם שׁוֹמֵר אֶת שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ מִחֲמַת צוּוֵי ה' הָרִי הוּא מִחֲסִידֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, אֲךָ אִם הוּא שׁוֹמֵר בְּגַלְל צוּ מְצַפּוֹנוּ אוֹ חֲכָמָתוֹ, הוּא לֹא נִחְשָׁב לְחֲסִיד אַמּוֹת הָעוֹלָם וְאִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

מַה הַהֲבִנָּה בְּזֶה?

הַתְּשׁוּבָה הִיא פְּשוּטָה: אִם אַתָּה לֹא מוֹכֵן לְהִבִּין שִׁישׁ מְעַלִּיךְ בּוֹרֵא שֶׁמְגַבִּיל אוֹתְךָ וְאוֹמֵר לְךָ מַה לַעֲשׂוֹת, אַתָּה אֲפִלּוּ לֹא הַתְּחַלֵּת אֶת הַעֲבוּדָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִין לְךָ שׁוֹם קָשֶׁר לְעוֹלָם הַבָּא. אֲפִלּוּ שְׁאֵתָה מְגַבִּיל אֶת עֲצָמְךָ - לֹא לְהַרְג, וְלֹא לְרִצְחָ, אֲבָל הַכֹּל זֶה לְפִי הַהֲגִיוֹן שְׁלֵךְ, וְאַתָּה לֹא מוֹכֵן שִׁיְהִיָּה מְעַלִּיךְ מִיִּשְׁהוּ שִׁישְׁלֵט בְּךָ.

כִּי הִיָּה נִמְרֹד. הוּא הִיָּה סֶמֶל הַגְּאוּוֹה, הוּא אָמַר לְאַבְרָהָם: "אֲנִי בְּרֵאתִי אֶת הָעוֹלָם", אֲבָל מַה, אִין לִי בְּעֵינָי לַעֲבֹד לְאֵשׁ, לַמַּיִם, לְרוּחַ, לְמִי שֶׁתְּרַצָּה, שְׂכֵן הֵם לֹא מְחִיבִים

האמונה המחייבת

אותי. רק לא למי שבָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁאֲנִי חַיֵּב לְהִיּוֹת כְּפֹהַף אֵלָיו וְלִשְׁמַע לוֹ, כִּי הָאֱמוּנָה הַזֹּאת מְחַיֶּבֶת אוֹתִי, וּבְגִלְל רְצוֹנוֹ שֶׁל הַבוֹרֵא צְרִיךְ לִשְׁמֹר עַל שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נַח, וְזֶה לֹא מִתְאַיִם לִי. וּבְגִלְל זֶה אֲנִי אֲשַׁרְף אֶת אֲבֵרָהֶם אֲבִינוֹ וְאֲשַׁאֵר בְּמַחְשְׁבָה שְׁלִי.

כִּף הִיְתָה מַחְשְׁבָתוֹ שֶׁל נִמְרוֹד.

הגאותן מול הענו

וּכְנַגְדוֹ אֲבֵרָהֶם אֲבִינוֹ שֶׁהוּא סֶמֶל הָעֲנוּהָ, בְּפִרְשֵׁה הַבְּאָה הוּא אוֹמֵר "וְאֲנִי עֶפְרַיִם וְאֶפְרַיִם" (בראשית יח, כז), הוּא מֵיִצַּג אֶת הָאֱמוּנָה בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁכֵּן אִם יֵשׁ לָךְ עֲנוּהָ אֲתָה יְכוּל לְהִיּוֹת מֵאֲמִין בְּדַרְגָּה הַכִּי גְבוּהָה, כִּי אֲתָה מוֹכֵן לְקַבֵּל מְרוּת, וְלִהְכַנִּיעַ אֶת עֲצָמְךָ מוֹל רְצוֹן הַשֵּׁם.

הֲרִי לָנוּ סֶמֶל הַגְּאוּהָ מוֹל סֶמֶל הָעֲנוּהָ, סֶמֶל הַגְּאוּהָ יְהִי מוֹכֵן לְעֲשׂוֹת הַכֹּל, יִשְׁתַּחֲוֶה לְנֶעֱל, לְעֲצִיץ, לְבַעַל חַי, רַק לֹא לְבוֹרֵא הָעוֹלָם שֶׁהוּא בְּאֵמַת הַשׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם שֶׁמְחַיֵּב אוֹתוֹ לְעֲשׂוֹת מִשְׁהוֹ. לְצַעֲרָנוּ אֲנָשִׁים מוֹכְנִים לוֹמֵר שֶׁהֵם יִצְאוּ מִקּוֹפִים, יִצְאוּ מִשְׁעוּעִית, שֶׁהֵם שְׂרִירִים שֶׁל פְּצָצָה, אוֹ שֶׁהֵם חֲלָקִים שֶׁל כָּל מִינֵי עֲבֻמִּי"ם וְחִזְרִים שְׁזָרְעוּ אֵיזָה דֵי אֵן אֵי בְּעוֹלָם, וּמִזָּה נִהְיָה אֵיזָה עוֹלָם. הֵם מוֹכְנִים כָּל כִּף לְהַשְׁפִּיל אֶת מוֹצָאֵם, הַעֲקָר שֶׁלֹּא יְהִי מִשְׁהוֹ שְׂיַחֲיֵב אוֹתָם, וְיִתְעַרֵּב לָהֶם בְּרִצּוֹנוֹתֵיהֶם וּבִתְאוּתֵיהֶם. הוּא מוֹכֵן לְהַגִּיד שֶׁהוּא קוֹף, אֲבָל לֹא שֵׁישׁ בּוֹרֵא לְעוֹלָם שְׂיַגִּיד לוֹ מֵהָ לְעֲשׂוֹת. וְזוֹ הַגְּאוּהָ הַכִּי גְדוּלָה וְהַטְּפָשׁוֹת הַכִּי גְדוּלָה, כִּי אָדָם שֶׁהוּא גָּאוֹתָן הוּא טְפֵשׁ, וְלָכֵן דָּרְשׁוּ חַז"ל בְּמִדְרָשׁ (רַבָּה קַהֲלַת פֶּרֶשָׁה ב אוֹת יד) "וְהַכֶּסֶל בַּחֲשֵׁךְ הוֹלֵךְ" (קַהֲלַת ב, יד) זֶה נִמְרוֹד, שֶׁהַגְּאוּתָן וְהַכּוֹפֵר הֵם כְּסִילִים, שֶׁהֲרִי בְּמֵה יֵשׁ לָךְ לְהַתְגַּאוֹת? מֵה שְׁלָךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה? אִם אֲתָה מְכִין שֵׁישׁ בּוֹרֵא לְעוֹלָם, אֲתָה מְכִין שֵׁישׁ תּוֹרָה, אֲתָה מְכִין שֵׁישׁ הַנְּהַגָה, זֶה מִשְׁהוֹ אַחַר לְגַמְרִי, אֲתָה בְּכָלֵל לֹא בֵר - גְּאוּהָ.

בעל דעת הוא ענו

הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת יוֹדֵי הַתּוֹרָה פֶּרֶק ז הַלְכָה א) כּוֹתֵב: "מִיִּסוּדֵי הַדַּת לְדַעַת שֶׁהָאֵל מְנַבֵּא אֶת בְּנֵי הָאָדָם [פְּרוּשׁ: שֵׁישׁ כַּח נְבוּאָה לְבְנֵי אָדָם] וְאֵין הַנְּבוּאָה חָלָה אֶלָּא עַל חָכְם גְּדוֹל בְּחֻכְמָה, גְּבוּר בְּמִדּוֹתָיו, וְלֹא יְהִי יִצְרוּ מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּדַבָּר בְּעוֹלָם, אֶלָּא הוּא מִתְגַּבֵּר בְּדַעַתוֹ עַל יִצְרוֹ תְּמִיד. וְהוּא בַּעַל דַּעַת רַחְבָּה נְכוֹנָה עַד מְאֹד". הַרְמַב"ם מְלַמֵּד אוֹתָנוּ כֵּאֵן שֶׁצְרִיךְ כְּמֵה תְּנָאִים כְּדֵי לְזַכּוֹת לְנְבוּאָה, שֵׁיְהִי חָכְם גְּדוֹל, גְּבוּר

פְּרִישַׁת לֶךְ לֶךְ

בְּמִדּוֹתָיו וְשִׁתְּמִיד הוּא מִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וּבַעֲל דְעָה רַחֲבָה. וְשׂוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים עַל הֶרְמֵב"ם (עֵיין שֵׁם בְּדַבְרֵי הַכֹּסֵף מִשְׁנֵה וְהַלַּחַם מִשְׁנֵה וְעוֹד) הֲרִי מְקוֹר דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם הוּא בְּגִמְרָא (בְּדַרְיִים דָּף לַח ע"א) וְשֵׁם כְּתוּב שְׁצָרִיךְ שְׂיִהֵיָה עָנּוּ, וּמְדוּעַ הֶרְמֵב"ם לֹא מְזָכִיר אֶת זֶה? וַיֵּשׁ בְּזֶה פְּלִפּוּלִים וּתְשׁוּבוֹת.

אֲנִי אֶמְרָתִי בְּסִיעֶתָא דְשִׁמְיָא תְרוּץ פְּשׁוּט, שְׁהֶרְמֵב"ם כּוֹתֵב דְּבַר אֶחָד שְׁכוּלָל בְּתוֹכוֹ אֶת מִדַּת הָעֲנָוָה, וְהוּא: שְׂיִהֵיָה בְעַל דְעָה רַחֲבָה עַד מְאֹד, זֹאת אוֹמְרָת בְּעַל דְעַת. אָדָם שֶׁהוּא גְאוּתָן - הוּא טַפְשׁ, אֵין לוֹ דְעַת, בְּמָה אֶתָּה מִתְגַּאָּה? הֲרִי כְלוּם לֹא שְׁלָךְ!!! אִם כֵּן הֶרְמֵב"ם כָּתֵב גַּם אֶת הַתְּנָאֵי הַזֶּה, שֶׁהַבְּעַל דְעַת מְבִין שְׂאִין לוֹ בְּמָה לְהַתְּגַאוֹת וּמְכָרַח לְהִיּוֹת עָנּוּ.

מִשְׁתַּחֲוִים לְאוֹפְנוּעַ

אֲבָרְהֵם אֲבִינוּ מְדַעְתּוֹ מְבִין שְׂיֵשׁ בּוֹרָא לְעוֹלָם וְאוֹמֵר לְנִמְרוֹד: "אֶתָּה אָפְסִי!", לְמָה אֶתָּה מִשְׁתַּחֲוֶה? לְאֵשׁ? הֲרִי הַמִּים מְכַבִּים אֶת הָאֵשׁ וְכוּ', וּבְסוּפּוֹ שֶׁל דְּבַר יֵשׁ מִיִּשְׁהוּ מַעַל כָּלָם שְׂאֶתָּה חַיֵּב לְקַבֵּל אֶת מְרוּתוֹ, וּמַגְדִּילוֹתוֹ אֶתָּה מְרַגֵּשׁ אֶת אֶפְסִיוֹתָךְ. מִי שֶׁמְבִין שְׂיֵשׁ בּוֹרָא לְעוֹלָם הוּא יוֹדֵעַ וּמְרַגֵּשׁ אֶת "אֲנִכִי עֶפְרַיִם וְאֶפְרַיִם", אֲבָל אִם אָדָם גְאוּתָן וּמְסַרֵּב לְקַבֵּל אֶת מְרוּת הַבוֹרָא, הוּא יִסְכֵּים לְהַכֵּל, הוּא יִשְׁתַּחֲוֶה לְנַעַל, לְעֶצֶיץ, אֶפְלוֹ יֵאֱמִין בְּאוֹפְנוּעַ ..

יְדִידֵי הַרֵב יְרוֹן רְאוּבֵן שְׁלִיט"א מְפַלְוֹרִידָה, אֶחָד הַרְבֵּנִים הַגְּדוֹלִים הַמְּזָכִים אֶת הַרְבִּים שֵׁם, אָמַר לִי, שְׂיֵשׁ אֲנָשִׁים בְּהִדּוֹ שִׁמְשַׁתַּחֲוִים לְאוֹפְנוּעַ, זֶה הֵאֱלֵהִים שְׁלָהֶם. עֲכָשׁוּ הוֹצִאתָ אוֹתוֹ מִהַמוֹסֵף הִיָּה לְאֱלֵהִים שְׁלָךְ נְזִילַת שֶׁמֶן, וְאֶתָּה מִשְׁתַּחֲוֶה אֵלָיו? אֵיךְ? אֶתָּה יִצְרָת אוֹתוֹ! לְזֶה גּוֹרְמַת הַגְּאוּת הָאֲנוּשִׁית שֶׁל הָאָדָם שְׂלֹא מוֹכֵן לְהוֹדוֹת שְׂיֵשׁ בּוֹרָא לְעוֹלָם כֹּל כֵּךְ גְּדוֹל, שֶׁהוּא מְחַיֵּב לְכוֹפֵף עֲצָמוֹ אֵלָיו וּלְכַבֵּל רְצוֹנוֹתָיו עַל פִּי הַמְּבָאֵר בְּתוֹרָה, שֶׁהִיא מְכַתֵּב אֱלֹקִים (שְׁמוֹת לַב, טז).

הַגְּנֵבָה וּפְתוּרָתָהּ

נְסִים בְּסִפּוּר מִדֵּהִים שְׂרָאִיתִי עַל רַבִּי לױ יִצְחָק מְבַרְדִּי צױב וְצױל. אֶחָד מִחֲסִידָיו שָׁמוּ הִיָּה רַבִּי אֵיִשִׁיל, הוּא הִיָּה עֲשִׂיר גְּדוֹל, וּבְכָל פַּעַם שָׁר' לױ יִצְחָק הִיָּה אוֹמֵר לוֹ שְׁצָרִיךְ כֹּסֵף לְצַדָּקָה, יִשָּׁר הִיָּה נוֹתֵן כְּמָה שֶׁהֵרֵב הִיָּה צָרִיךְ.

יּוֹם אֶחָד ר' אֵיִשִׁיל הִצְלִיחַ בְּעֶסְקָה גְּדוֹלָה, וְהִגִּיעַ אֶל הַרֵב, וְאָמַר לְרַב: "רַבִּי, כְּמָה כֹּסֵף אֶתָּה צָרִיךְ? כֹּל סְכוּם שֶׁתְּרַצָּה אֲנִי נוֹתֵן", שְׂאֵלוֹ הַרְבִּי: "מָה זֶה וְעַל מָה זֶה?"

האמונה המחייבת

צנה לו התלמיד: "הצלחתי בעסקה גדולה, ואני גם הולך לחתן את הבת שלי, וכמה שהרב רוצה אני מוכן לתת". אמר לו הרב: "תתורם סכום גדול לפדיון שבויים", וכך היה, תרם סכום גדול והלך לביתו. בינתיים בביתו של הגביר ההכנות לחתונה בעצומן, שבוע לפני החתונה הכל כבר מוכן, האולם, האכל, קנו כבשים, תרנגולות, הכינו בגדים מפארים לכלה, תכשיטים וכל הנדרש. שבוע לפני החתונה נכנס הגביר לחדרו ומגלה שכל התכשיטים של הכלה, השמלה, הקשויטים, הכל נגנב! הבעיה הגדולה היא לא ההפסד הכספי, אלא שכדי להכין כאלה בגדים ותכשיטים חדרים לוקח כמה וכמה חדרים. הוא נכנס אל רבו רבי לוי יצחק ואמר לו: "רבי, בבקשה ממך תעזור לי!" אמר לו ר' לוי יצחק: "אל תדאג, הכל יהיה בסדר!" "איה יהיה בסדר?" - תמה רבי איישיל, "הכל נגנב, אין לכלה מה ללבש בחתונה!", "לך לדינים של ברוצי'וב" - צנה עליו הרב "ותאמר להם שהם יפסקו בדין הזה". הגביר הלך אל הדינים ובקש שיפסקו בזה, אמרו לו הדינים: "אין דין פזה בכל שלחן ערוף חשן משפט! מה יש לפסק? אנו הרי לא יודעים מי הגנב". חזר הגביר אל הרב ואמר לו שהדינים לא ידעו לפסק בזה. בקש ממנו הרב חתיכת קלף, וכתב עליו בארבע קצותיו "לא תגנב" (שמות כ, יג), ואמר לו: "אתה יכול ללכת הביתה, הגזלה תחזר אליך". יום לפני החתונה יוצא הגביר לטייל ביער שלו, ורואה לפתע אנשים שרצים בתוף היער. איך שראו אותו עזבו את מה שהיה בידם וברחו. הוא מיד רץ אחריהם ופתאום רואה את כל התכשיטים והבגדים של הבת שלו הכלה. הוא שמח שמחה גדולה, לקח את הדברים לביתו, ומיד רץ אל הרב, ושאל: "רבי, מה עשית פה? קדם הרב אמר לי ללכת לדינים, והם לא ידעו מה לעשות. לאחר מכן הרב כתב על הקלף "לא תגנב", וכמה ימים אחר כך נמצאה הגנבה, מה פשר הדבר הזה?" אמר לו הרב: "אני ידעתי שהגנבים שגנבו בודאי שלא ישתמשו בגנבה מיד, למה? כלם יודעים שגנבו לר' איישיל כל האבזרים של החתונה, ולכן הם יחביאו את זה כמה שבועות לפני שימכרו את זה, איפה הם מחביאים? באדמה! ולכן שלחתי אותך לדינים של ברוצי'וב שיגזרו בכת התורה הקדושה ויאסרו על האדמה לקבל את התכשיטים הגנובים שהם יחביאו בה, אבל הדינים לא הבינו. לא היתה לי בררה, לקחתי חתיכת דף וכתבתי בכל קצותיו "לא תגנב" וגזרתי על האדמה בארבע קצוות העולם לא לקבל את הרכוש הגנוב, מכיון שאם היא תקבל אותו היא כביכול מסייעת בידי עוברי עברה, והתורה אמרה "לא תגנב". ובאמת כך היה, הגנבים לקחו את הרכוש והטמינו אותו באדמה, כסו, וכשבאו ללכת האדמה פלטה החוצה את הרכוש. הלכו למקום אחר ושוב קורה ככה, וכך אותו דבר בכמה וכמה מקומות. ובזמן שאתה ראת אותם בדיוק האדמה פלטה שוב את הרכוש, וכשראו אותך זרקו את כל הגנבה וברחו". הגביר כל כך התלהב ואמר: "רבי, איזה

פְּרִישַׁת לֶךְ לָךְ

פְּלֵא זֶה, אִיזוֹ קִדְשָׁהוּ!.

אָמַר לוֹ רַבִּי לְוִי: "זֶה לֹא פְּלֵא וְלֹא קִדְשָׁה, פְּשׁוּט מְאֹד גַּם הָאֲדָמָה חִיבַת בְּ"לֹא תִגְנַב"...

הַמְסָר מֵהֶרֶב שְׁטֵינְמָן וְצ"ל

ספּוֹר נוסֶף, הִגִּיעַ אֶל הֶרֶב שְׁטֵינְמָן וְצ"ל: יְהוּדֵי שְׁהוּלָךְ לְחַתֵּן אֶת הַבֵּן שְׁלוֹ וְאֵין לוֹ שׁוּם דְּבָר לְחַתְנָה, בָּא לְבַקֵּשׁ מֵהֶרֶב שְׁטֵינְמָן שְׁהִיּוֹת וּבְעוֹד שְׁבוּעִים יֵשׁ יְהוּדֵי עֲשִׂיר מְאֹד שְׁהוּלָךְ לְחַתֵּן אֶת הַבַּת שְׁלוֹ, בְּחַתְנָה יִקְרַתִּית שֶׁל אַרְבְּעָה מְלִיּוֹן שְׁקֵל, אִם הֶרֶב יִכְתֹּב לִי הַמְלָצָה אֶל הַגְּבִיר וְאֲנִי אֶלֶךְ אֵלָיו בְּוֹדָאֵי שְׁהוּא יַעֲזֹר לִי.

אָמַר לוֹ הֶרֶב שְׁטֵינְמָן: "אֲכַתֵּב לָךְ הַקִּדְשָׁה, אֲבָל בְּתַנְאֵי אֶחָד שְׁתַּגִּיד לוֹ אֶת מֵה שְׁאוּמֵר לָךְ כְּרַגַע, מְסָר אִישֵׁי מְמַנִּי", הָאִישׁ הִסְפִּים. אָמַר לוֹ הֶרֶב: "תְּמַסֵּר לוֹ שְׁאֵין לוֹ מַחִילָה, עַל הַחֲצָפָה וְהַעֲזוּת פָּנִים וּבְזוּבוֹ הַכֶּסֶף שְׁהוּא עוֹשֶׂה חַתְנָה לְבַת שְׁלוֹ בְּאַרְבְּעָה מְלִיּוֹן שְׁקֵל, עַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא סְכוּם דּוּמָה לְעַנְיִים". אוֹתוֹ יְהוּדֵי גְבַהֵל: "כְּבוֹד הֶרֶב, אֵיךְ הוּא יִתְרֵם לִי אַחֲרֵי שְׁאֲנִי אֶגִּיד לוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה?" וְהֶרֶב שְׁטֵינְמָן בְּשִׁלּוֹ, זֶה הַתַּנְאֵי לְהַמְלָצָה. חָשַׁב בְּלִבּוֹ הִיְהוּדִי, שְׁאֵין לוֹ מֵה לְהַפְסִיד בֵּין כֹּה וְכֹה, לְפָחוֹת הוּא יַעֲשֶׂה מְצוּה לְשִׁמְעַ לְרַב. וְכֵן הָיָה, הוּא לָקַח אֶת הַמְלָצָה וְנָסַע לְבֵיתוֹ שֶׁל הָעֲשִׂיר. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ, הוּא אָמַר שְׁהוּא שְׁלִיחַ מֵהֶרֶב שְׁטֵינְמָן. הָעֲשִׂיר מְאֹד הִתְלַהֵב, וְקָרָא לְכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ שְׁיָבֹאוּ לְרֵאוֹת אֶת הַשְּׁלִיחַ הַמִּיחָד מֵהֶרֶב שְׁטֵינְמָן, הוּא הוֹצִיא אֶת הַמְלָצָה וְנָתַן לוֹ אוֹתָהּ. "בְּנוֹסֶף לְזֶה יֵשׁ לִי מְסָר אִישֵׁי מֵהֶרֶב אֵלָיךְ, אֲבָל זֶה צְרִיךְ לִהְיוֹת בִּיחִידוֹת". הִלְכוּ לְחֹדֵר צְדָדִי, הָאִישׁ מִתְחִיל לֹמַר לוֹ מְלָה בְּמִלָּה מֵה שְׁאָמַר לוֹ הֶרֶב שְׁטֵינְמָן: "אֵין לָךְ מַחִילָה, וְזוֹ חֲצָפָה וְכוּ' וְכוּ'". אָמַר לוֹ הָעֲשִׂיר: "תִּשְׁמַע, אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁאַתָּה בָּאתָ לְפָה כְּמוֹ כְּלָם בְּשִׁבִיל כְּסָף, כְּמָה אַתָּה צְרִיךְ?" אָמַר לוֹ הָאִישׁ אֶת הַסְּכוּם שְׁהוּא צְרִיךְ לְנִשְׂוֹאֵי בְּנוֹ. אָמַר לוֹ הָעֲשִׂיר: "אֵיךְ שְׁהוּדְהִיתָ כְּשֶׁשְׁלִיחַ מֵהֶרֶב שְׁטֵינְמָן יִדְעָתִי שְׁאַתָּה בָּאתָ לְפָה בְּעַנְיֵי צְדָקָה, וְאַמְרָתִי בְּלִבִּי שְׁאַתֵּן לָךְ סְכוּם מְסִים. אֵךְ מְכִינֵן שְׁאַתָּה אִישׁ אֲמַת, וְלֹא פְּחַדָּת לֹמַר אֶת כָּל מֵה שְׁהֶרֶב אָמַר לָךְ לְהַגִּיד לִי, אֲכַפִּיל לָךְ אֶת הַסְּכוּם שְׁהַתְּכַוְנָתִי לְתַת לָךְ..."

הַאֲמוּנָה הַמְּחַיֶּבֶת

צַדִּיק מוֹשֵׁל

שְׁנֵי הַסְּפוּרִים הַלְלוּ קְשׁוּרִים לְרַעֲיוֹן שְׂיָצָא לָנוּ מִפְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ, אֲבָרָהֶם אָבִינוּ מִפְּרִסִּם אֵת שֵׁם ה' וּמְכַרְיֵז לְכֻלָּם: יֵשׁ לָנוּ אֵת מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יֵשׁ לָנוּ אֵת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׂאֵם הָאָדָם יִקְבֵּל מְרוֹתוֹ וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ הוּא יוֹכֵל לְשַׁלֵּט עַל הַבְּרִיאָה כְּלָה - "צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹקִים" (שְׁמוּאֵל ב', כג, ג), וְכִשְׁהַצַּדִּיק גּוֹזֵר עַל אֲדָמָה "לֹא תִגְנֹב" הִיא אֵינָה מְקַבֶּלֶת גְּזֵל, וְכִשְׁהַבּוֹרָא רוֹצֵה שְׁהֵאֵשׁ לֹא תִשָּׂרֵף אֵת אֲבָרָהֶם אָבִינוּ הִיא אַכֵּן לֹא שׁוֹרְפֶת. וְהַכֹּל בְּכַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכַח הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְאֵלּוּ אֲנָשִׁים מְבֻזְבְּזִים אֵת זְמַנָּם בְּחַפּוּשִׁים אַחַר כַּחוֹת שׁוֹנִים וּמְשֻׁנִּים, אוֹלֵי נִתְחַנְּנָה לְעִשְׂרִים, נִעֲבֹד לְאֵלֵהִי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, וְאוֹמְרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: תַּעֲבְדוּ אוֹתִי וְתִשְׁלְטוּ עַל הָעוֹלָם.

הַשֵּׁם יִזְכֶּה אוֹתָנוּ לְהִיּוֹת כְּמוֹ אֲבָרָהֶם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, וְלֹא תִלְיָה לְהַפְּךְ וּלְפַל בְּרִשְׁת הָרָשָׁעִים חָס וְשְׁלוֹם, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשְׁת וִירָא

פְּרִשְׁת וִירָא

מַעֲלַת זְכוּי הַרְבִּים

”וִירָא אֵלָיו ה' בְּאֵלָנֵי מַמְרָא וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֹם הַיּוֹם וַיִּשָּׂא עֵינָיו וִירָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וִירָא וַיִּרְץ לְקִרְאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה” (בראשית יח, א - ב).

מַצּוֹת הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים

אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה אַחֲרֵי מַצּוֹת מִיֵּלָה, וְהָיָה חוֹלָה (מדרש אגדה בובר בראשית פרשת וירא פרק יח אות א). בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא הָיוּ אוֹרְחִים, ”כְּחֹם הַיּוֹם”, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא חֲמָה מִנִּירְתִיקָה (בבא מציעא דף פו ע”ב), כֹּל מִי שִׁיוֹצֵא הַחוּצָה נִשְׂרָף. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֵה שְׂאֵבֶרֶם מְצַטְעֵר וְשׁוֹלַח לוֹ מַלְאָכִים בְּדַמוֹת אַנְשִׁים. רַשׁ”י מְבִיא בְּשֵׁם חַז”ל (שם) שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּא לְבַקֵּר אוֹתוֹ, וְהוּא עֹזֵב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהֵלֵךְ לְקַיֵּם מַצּוֹת הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים, וּבְקִשׁ מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא ”אַל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ” (בראשית יח, ג). זֶה הַפְּשֻׁט הַפְּשׁוּט.

עַל דֶּרֶךְ הַדְּרֵשׁ נִרְאֶה לְבָאֵר בְּזֶה אֶת הַמַּעֲלָה הַמִּיְחָדָת שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְהִנְהַגְתָּ מַחֲיֶבֶת בְּשִׁבְלֵנוּ.

לְמוֹד תּוֹרָה אוֹ זְכוּי הַרְבִּים?

כָּל אָדָם, שֶׁנִּשְׂאֵל אוֹתוֹ: אִם יֵשׁ לְךָ שְׁתֵּי בְּרוּרוֹת, לְלַכֵּת לְרֹדֵף אַחֲרֵי זְכוּי הַרְבִּים, וְלִהְיוֹת לְכּוֹפְחִים, וְלִקְבֹּל עַל הָרֵאשׁ, וְקַטְרוּגִים, וּמֵאֲמֵץ שֶׁל דֶּרֶךְ הַלּוֹךְ וְחִזּוֹר וְכוּ', אוֹ לְשַׁבֵּת בְּבֵית וְלִלְמַד תּוֹרָה, לְסַיֵּם מִסְכָּחוֹת וְכוּ', מָה הַדְּבָר שֶׁהַכִּי קָל לְךָ? בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָדָם יִבְחַר לְשַׁבֵּת וְלִלְמַד. מָה גַם שֶׁבְּלִמּוֹד הַכֹּל תְּלוּי בָּךְ - ”יִגְעַת וּמִצָּאתָ תֵּאֱמִין” (מגילה דף ו ע”ב), וּבְזְכוּי הַרְבִּים אֵין הַדְּבָר תְּלוּי בָּךְ, הַרְבֵּה פְּעָמִים הָאָדָם

מעלת זכוי הרבים

יגע מאד לשכנע ולהחזיר בתשובה, ובסוף הפנאדם אומר לה, לא שכנעת אותי, אני הולך, וכואב הלב, על האדם שלא חזר בתשובה, ועל הזמן שהלך ללא תועלת. ולכן הרבה פעמים אדם בוחר להשאיר באהל, מה זה אהל? אהל של תורה, כמו שהגמרא אומרת (ברכות דף סג ע"ב), על הכתוב "זאת התורה אדם פי ימות באהל כל הפא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים" (במדבר יט, יד), אומר ריש לקיש: מנין שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר "זאת התורה אדם פי ימות באהל" - באהל של תורה.

מעין זה מובא עוד בגמרא (שבת דף פג ע"ב, ועיין בגיטין דף נו ע"ב), "אמר רבי יונתן: לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפלו בשעת מיתה, שנאמר "זאת התורה אדם פי ימות באהל". למדנו שאפלו לפני המות, האדם צריך להשתדל בתורה ככל יכולתו, ולהיות באהל של תורה.

ומכיון שלשבת באהל זה יותר קל מללכת לעשות זכוי הרבים, דבר הפרוץ במאמץ גדול עם הרבה מתנגדים, יבחרו רב העולם באפשרות הזו, להשאיר באהל. על כן בא הכתוב ומספר על הנהגת אברהם אבינו עליו השלום, שלא היה יושב באהל אלא "בפתח האהל" לבדק ולראות בכל רגע מתי אפשר לעשות הכנסת אורחים וזכוי הרבים.

תכלית הכנסת האורחים

אברהם אבינו מה היתה המטרה שלו בהכנסת אורחים? להגדיל את שם השם. המדרש (פסיקתא זוטרתא בראשית פרשת וירא פרק כא סימן לג) מספר שאחרי שאברהם נתן לאורחיו לאכל, הם הודו לו, אמר להם אברהם: זה לא שלי, זה של מי שברא את העולם בששה ימים. כל התכלית של הארוח היתה בשביל זכוי הרבים, כל המלון הזה היה מלון זכוי הרבים. שיאו מי עשה את הפוככים ומי ברא את האדם. אבל החדוש הוא שאברהם אבינו לא ישב פתח האהל סתם, אלא כחם היום, בחוץ השטן בוער, אי אפשר לצאת, אין אנשים בחוץ, רק בהמות, בהמות שהולכים על שתים, תאוות, כפירה, אפיקורסות, נסיונות, נצרות, התבוללות, רפורמים, בחוץ זה מבול, חם היום, מי שיוצא נשרף, בא אברהם אבינו ואומר: אני יכול לשבת באהל במזגן בכיף, אבל לא, אני יושב פתח האהל, רק לחפש מי יכול להתקרב לאזור שאני נמצא בו, שאני ישר ארוץ אחריו להביא אותו, וזה כשהיה חולה וחלש מהמילה. וכשהיה בריא הוא היה הולך ממקום למקום ולהקריא שם ה' בפי כל (אלשיך שיר השירים פרק ז פסוק ב). זאת היתה הנהגת אברהם אבינו, לחפש אנשים

פְּרִשְׁת וִירָא

שְׁיֵהִיָּה אֶפְשָׁר לְבוֹא וְלִגְאֹל אוֹתָם מִתּוֹךְ הַטְּמֵאָה, מִתּוֹךְ חַם הַיּוֹם, לֹא לְשִׁבְתָּ בְּאֵהָל לְוֹמֵר 'שְׁלוֹם עָלֶיךָ נְפֹשִׁי'. וְכִשְׁלֹא מְגִיעִים אֵלָיו אֲנָשִׁים הוּא מְצַטְעֵר וְהֵשֵׁם שׁוֹלַח לֹו מְלֵאכִים בְּדַמוֹת עֲרָבִים שְׁמִשְׁתַּחֲוִים לְאַבְק רְגְלֵיהֶם, הֵם הָאוֹרְחִים שֶׁנֶּאֱרָאִים שְׁקוֹעִים בְּעֵמְקֵי הַטְּמֵאָה, כְּמוֹ שְׂרָצָה אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ.

וְכִשְׁרוֹאָה אוֹתָם אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ הוּא מִמֶּשׁ מִתְחַנֵּן אֵלֵיהֶם, "אִם נָא מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֵר מֵעַל עַבְדְּךָ", כִּךָ הוּא פּוֹנֵה לְגְדוֹל שְׁבָהֶם (רש"י שם). אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ מִמֶּשׁ מִתְאַמֵּץ שְׂבִיבָאוּ וְיִכְנָסוּ, בְּשִׁבִיל שְׂאֲחָרֵי שְׂיֵאֲכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְיִרְצוּ לְהוֹדוֹת לֹו הוּא יִתֵּן לָהֶם שְׁעוֹר בְּאַמוּנָה.

מַעֲלַת שְׁעוֹר בְּאַמוּנָה

וּבְשִׁבִיל אוֹתוֹ שְׁעוֹר בְּאַמוּנָה אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ מוֹכֵן לְטָרַח וְלְהַפְעִיל אֶת כָּל הַבֵּית: "וְאֵל הַבְּקָר רֵץ אֲבֵרָהֶם" (בראשית יח, ז), וְלִשְׂרָה אָמַר "מִהָרִי לוֹשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת" (שם פסוק ו), בְּשִׁבִיל מִי? בְּשִׁבִיל שְׁלֵשָׁה עֲרָבִים! וְהֵם לֹא עֲרָבִים רְגִילִים, אֲלֵא הַשְּׁפָלִים שְׁבִשְׁפָלִים, שְׁמִשְׁתַּחֲוִים לְאַבְק שְׁבֵרְגְלֵיהֶם, וְלִכֵּן הוּא אָמַר לָהֶם "וְרַחְצוּ רְגְלֵיכֶם" (רש"י בראשית יח, ד). וְאֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ כָּל כִּךָ מְחַזֵּר כְּדֵי לְהַאֲדִיר אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא רַק שֶׁהוּא לֹא יוֹשֵׁב בְּאֵהָל, יְכוּל לְשִׁבְתָּ וְלִלְמַד, לְתַפְסֵי גְמְרָא מְסַכֵּת עֲבוּדָה זְרָה שֶׁהִיוּ לֹו בְּהַ אַרְבַּע מְאוֹת פְּרָקִים (עבודה זרה דף יד ע"ב), אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ הִיָּה לְמַדָּן גְּדוֹל, וְלֹא רַק זֶה אֲלֵא הִיָּה לוֹמֵד בִּישִׁיבָה, בְּבֵית מְדַרְשָׁם שֶׁל שָׁם וְעֵבֵר, הִיָּה זְקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה (יומא דף כח ע"ב), וּמְחַלֵּט אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ, נִכּוֹן שְׂצָרִיךְ וְחָשׁוּב לְלַמֵּד אֲבָל יֵשׁ חַם בְּחוּץ, נְשִׁמוֹת נְשַׁרְפוֹת, וְצָרִיךְ לְלַכֵּת וְלְהַצִּיל אוֹתָן.

זֹאת הַסְּבָה שְׁלִמְרוֹת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְבַקְרוֹ, אֲבֵרָהֶם הֵלֵךְ לְקַבֵּל אֶת אוֹתָם הָעֲרָבִים. נְחֹשֵׁב לְרַגְע: יֵשׁ אָדָם שֶׁגְּדוֹל הַדּוֹר בָּא אֵלָיו הַבֵּיתָה, הֵאֵם הוּא יַעֲזֹב אוֹתוֹ וְיִלְךָ לְעֵשׂוֹת זְכוּי הָרַבִּים? מַה הַהֲבִנָּה בְּזֶה? וְהַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה: אוֹמֵר אֲבֵרָהֶם לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי צָרִיךְ לְלַכֵּת וְלְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמִךָ בְּעוֹלָם, שְׁעוֹד אֲנָשִׁים יִכִּירוּ אוֹתָךְ. וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְעֵשׂוֹת אֶת זֶה? לְתַת לָהֶם לְאָכֹל, הַשְּׁפָה הַמְּשַׁתְּפַת לְכֻלָּם זֶה הַבְּטָן, הָאֲכָל וְהַשְּׁתִיָּה פּוֹתְחִים אֶת הַלֵּב (בבא בתרא דף יב ע"ב), תֵּן לָהֶם לְאָכֹל וְלִשְׁתוֹת, וְכִשְׂבִיבָאוּ לְהוֹדוֹת לָךְ תִּפְיֵר לָהֶם אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מעלת זכוי הרבים

כחם היום

חז"ל מבארים את הכתוב "כחם היום" שהוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנתיקה (בבא מציעא דף פו ע"ב). ויש לשאל שאלה גדולה על אברהם אבינו: הרי חם מאד בחוץ, אתה יכול להשרף גם שרפה רוחנית וגם שרפה גשמית - אברהם אבינו לא ידע שכל מה שיצאה השמש זה בשבילו שלא יבואו אורחים להטריחו (שם) - למה אתה הולך לחפש אנשים? למה אתה לא חושש שתשרף? במקרה של אברהם השרפה היא גשמית, אבל בדורות שלנו הסכנה בחוץ היא רוחנית, מפחיד לצאת בחוץ ולעשות זכוי הרבים, ומה אפשר לעשות?

אגרת תימן

התימנים שלחו לרמב"ם אגרת, הגיע אליהם אחד ואמר להם: כל התורה שלכם לא שוה, והרמב"ם כתב אגרת שלמה לחזק את התימנים, עד כדי כך שהתימנים חייבים לרמב"ם את יהדותם עד היום. הם היו אומרים בקדישים "בחיכון וביומיכון ובחיי דרבנא משה בן מ'מון" (כתבי הרמב"ן כרך א אגרת ב עמוד שמא). הוא שמר עליהם שלא יאבדו מתוך הקהל. והרמב"ם כתב להם אגרת ארכה הנקראת 'אגרת תימן'. באגרת שם כותב הרמב"ם משפט אחד, "והדברים הללו שאני כותב לכם הם מסכנים אפלו בשבילי [הרמב"ם היה במצרים והיה תחת שלטון האסלם האכזרי, והוא כתב שם גם דברים נגד מחמד, ושעם ישראל הוא העם המיוחד], אך בדברים שיש בהם זכוי הרבים לא חוששים לסכנה". שם הוא מדבר על סכנה גשמית. אך אנו צריכים לדעת על סכנה רוחנית.

ובאמת לא מספיק לומר שהאש של התורה תשרף את אש הטמאה, בבחינת יש אש אוכלת אש (יומא דף כא ע"ב), זה לא מספיק, צריך דבר נוסף הנקרא אמונה. ונסביר.

הצחוק של אברהם ושרה

יש שאלה מענינת מאד, שכמעט כל המפרשים עומדים עליה בפרשה שלנו. כששרה שומעת את הבשורה המשמחת שהנה היא הולכת ללדת בן, היא כל כך שמחה - "ותצחק שרה בקרבה" (בראשית יח, יב). מנגד כתוב שגם אברהם צחק (בראשית יז, יז), והשם הקפיד על צחוקה של שרה (בראשית יח, יג), אך לא הקפיד על

פְּרִשְׁת וִירָא

צְחוקו של אַבְרָהָם. וְהַשְׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת: לָמָּה?

הַאֹרֶחַ הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ (בראשית פרק יח פסוק יג) כּוֹתֵב תְּרוּץ נִפְלָא: "אֲכֵן הִנְכוֹן הוּא כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִקְדַק בְּדַבְרֵיו טַעַם הַקְּפָדְתוֹ עַל שְׂרָה וְלֹא עַל אַבְרָהָם, וְתִמְצָא כִּי אַבְרָהָם בְּעַת הַבְּשׂוּרָה צָחַק, מֵה שְׂאִין כֵּן שְׂרָה לֹא צָחַקָה בְּעַת שְׁנַתְּבַשְׂרָה, אֲלֵא רַק אַחֲרֵי שֶׁרָאָתָה אֶת בְּנָהּ". וְנִבְאָר דְּבַרֵּי קְדָשׁ: אַבְרָהָם אָבִינוּ צָחַק וְשָׂמַח בְּעַת הַבְּשׂוּרָה עֲצָמָה, אֲךָ שְׂרָה לֹא צָחַקָה בְּעַת הַבְּשׂוּרָה אֲלֵא רַק אַחֲרֵי שֶׁרָאָתָה שֶׁקְּבֵלָה וְסָת (מדרש אגדה בובר בראשית פרשת וירא פרק יח סימן ח), הִיא רָאָתָה שֶׁהִיא חוֹנְרַת לְנִעוּרֶיהָ (בבא מציעא דף פו ע"א), זֶה אוֹמֵר שֶׁמִּשְׁהוּ מִתְחִיל לַעֲבֹד, שְׂאֲכֵן הִתְבַּטְּחָה מִתְקַמָּת. וְאִם מִשְׁהוּ מִתְחִיל לַעֲבֹד, עֲכָשׁוּ צְרִיךְ לַצָּחַק וְלִשְׂמֹחַ. הַשְׂמִיחָה הִיְתָה אַחֲרֵי שֶׁהִיא רָאָתָה תּוֹצְאוֹת, אֲבָל לִפְנֵי כֵּן לֹא הִיְתָה לָהּ כָּל כֹּף שְׂמִיחָה, הִיא אוֹלֵי הָאֲמִינָה אֲבָל לֹא הִיְתָה שְׂמִיחָה וְזֹאת הִיְתָה הַתְּבִיעָה עַל שְׂרָה אֲמִנוּ. לָמָּה בְּאוֹתוֹ רָגַע שֶׁשְׂמִיעָתָה אֶת הַבְּשׂוּרָה, בְּאוֹתָהּ שְׂנִיָּה לֹא צָחַקָתָה וְשְׂמִיחָתָה?

כְּמוֹכֵן שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר עַל אֲבוֹתֵינוּ וְאֲמוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שְׂאִם רִאשׁוֹנִים כְּמִלְאָכִים אֲנַחְנוּ כְּבִנֵי אָדָם וְאִם הֵם כְּבִנֵי אָדָם אֲנַחְנוּ כְּחַמּוּרִים (שבת דף קיב ע"ב), אֲבָל בְּכָל אַפֵּן אוֹמֵר הַאֹרֶחַ הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ, זֶה הִיְתָה הַתְּפִיסָה עַל שְׂרָה.

אֲלֵמָלָא רֵאִיתָ לֹא הֵאֲמַנְתָּ?

הַגְּמָרָא (בבא בתרא דף עה ע"א) מְסַפֶּרֶת עַל רַבֵּי יוֹחָנָן שְׂאֵמֵר, שֶׁלְּעֲתִיד לְבוֹא מִלְאָכֵי הַשָּׁרַת יִקִּיפוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם בִּיהִלּוּמִים בְּגָדֵל שְׁלֵשִׁים אַמָּה עַל שְׁלֵשִׁים אַמָּה, וְחִקּוּק בָּהֶם עֲשֶׂר בְּרוּם עֲשָׂרִים, זֹאת אוֹמַרְת אַבְנִים עֲנֻקִיּוֹת שְׁעִשׂוּיּוֹת מִיהִלּוּמִים, וְכָל אֲכֹן יִהְיֶה חִקּוּק בָּהּ חֲמִשָּׁה מְטָרִים עַל עֲשָׂרָה מְטָרִים. אַחַד הַתְּלַמִּידִים שָׁלוּ צָחַק וְאָמַר, הַיּוֹם אֵין יִהְלוּם בְּגָדֵל שֶׁל בִּיצָה שֶׁל עוֹף, וְאַתָּה מְדַבֵּר אֲתִי עַל אַבְנִים כְּאַלְהָה? פַּעַם אַחַת הִפְלִיג אוֹתוֹ תְּלַמִּיד בֵּינָם וְרָאָה מִלְאָכֵי הַשָּׁרַת שְׁלוֹקָחִים אַבְנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁרַבֵּי יוֹחָנָן אָמַר, הוּא שְׂאֵל אֶת הַמִּלְאָכִים "הֲגֵי לְמֵאן?" לְמִי אֵלוֹ הָאַבְנִים הַטּוֹבוֹת וְהִיהִלּוּמִים? אָמְרוּ לוֹ: "עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲמִידֵן בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם". מִיָּד רָץ הַתְּלַמִּיד אֶל רַבֵּי יוֹחָנָן וְאָמַר לוֹ: "כְּאַשֶׁר אָמַרְתָּ כֵּן רֵאִיתִי". אָמַר לוֹ רַבֵּי יוֹחָנָן: "זֶה לֹא חֲדוּשׁ שְׁלִי, אֲנִי דְרָשְׁתִּי אֶת הַפְּסוּק בִּישְׁעֶיהָ (נד), וְשִׂמְתִּי כְּדָכַד שֶׁמִּשְׁתַּיֵּךְ וְשַׁעֲרֶיךָ לְאַבְנֵי אֶקְדָּח" - שְׁכָל הַשְּׁעָרִים וְכָל הַחוּמָה, הַכֹּל יִהְיֶה מִיהִלּוּמִים. אֲנִי אָמַרְתִּי מִתּוֹךְ נִבְיָא, וְאֵלוֹ אַתָּה אֲלֵמָלָא רֵאִיתָ לֹא הֵאֲמַנְתָּ? מִלְּגַלְגַל עַל דְּבַרֵּי חֲכָמִים אַתָּה! נָתַן עֵינָיו בּוֹ וְנִעֲשָׂה גַל שֶׁל עֲצָמוֹת."

מעלת זכוי הרבים

ראית מלאכים

באו נתבונן לרגע בספור הנורא הזה. התלמיד הזה היה קדוש, הוא שט בספינה ורואה מלאכים, והוא לא בורח מהם אלא עוד מדבר אתם ושואל אותם ומדבר אתם, זה לא אחד שרק סיים את הש"ס, זה אדם שהגיע לדרגות עצומות. כדי שנבין אילו דרגות אלו נספר ספור נוסף שמספר בגמרא.

הגמרא (מעילה דף יז ע"ב) מספרת, שרבי שמעון בר יוחאי הלך בשליחות חכמים כדי לבטל את הגזרות אצל הקיסר. בדרך הגיע אליהם שד ואמר להם: "אני אעזר לכם". בכה רשב"י ואמר: הגר, שפחת שרה, הודמן לה שלשה פעמים מלאך (ע"י בראשית פרק טז) ואני מקבל שד?. ובאמת, הלך השד ההוא, ונכנס בבית של הקיסר והיא השתגעה והיתה צועקת שביאו לה את רבי שמעון בר יוחאי, וכשהגיע רבי שמעון לחש באזנה שיצא השד ונתרפאה. כתמורה לרפואתה בקשו מהקיסר שיבטל את הגזרה, והקיסר בטלה.

ונתבונן ונראה שרבי שמעון בר יוחאי בוכה על זה שלא הגיע אליו מלאך, ואלו אותו תלמיד רואה מלאכים ומדבר אתם! מי שרואה אפלו שדים שהם דרגה פחותה ממלאכים, משתגע (ע"י ברכות דף ו ע"א), ואותו תלמיד הולך לרבי יוחנן ואומר לו "ראיתי מלאכים". אם יבוא אליך היום מישהו ויאמר לך "ראיתי מלאכים", אתה תבין ישר שהוא צריך אשפוז באברבנאל, אבל אותו תלמיד היה קדוש ונורא. ואומר לו רבי יוחנן: אני לא מתרגש מהמעלה שלך, ראית מלאכים, דברת אתם, אני יודע רק דבר אחד, שיש לך בעיה באמונה. רבי יוחנן הרג אותו, לא חבל על כזה תלמיד? תלמיד שמצליח לראות ולדבר עם מלאכים? ורבי יוחנן החליט, שלא צריך תלמיד כזה, תורה וקדשה זה חשוב, אבל בלי אמונה זה לא שווה כלום. ואפלו שהוא כבר הגיע לדרגה שרואה מלאכים ומדבר אתם. והדברים מבהילים.

לחיות אמונה

נחזור לדברי האור החיים הקדוש על צחוקה של שרה אמנו. שרה אמנו מקבלת את הבשורה שהולך להיות לה ילד והיא לא שמחה על המקום, ואלו אברהם שמח והאמין באפן מחלט. כמוכן שהדרגה של שרה זה לא שהיא לא האמינה חס ושלום, אלא זה השמחה המשלמת או ההרגשה המשלמת בזמן שזה עדין לא הגיע, ועל זה נתפסה בקפידת השם.

פְּרִשְׁת וִירָא

מספרים על שני חסידים שהגיעו לאדמו"ר מרוז'ין וצ"ל, ואמרו לו: "הרב, לשנינו אין ילדים, בבקשה שהרב יגזר ששנה הבאה יהיה לנו בן". אמר הרב "אני גוזר שבצורת השם שנה הבאה יהיה לכם בן".

כעבור שנה הם חוזרים לרב, אחד מהם עם ילד והשני בלי. "כבוד הרב, למה רק חברי נושע ואני לא?" אמר להם האדמו"ר: תשא אל אותו מה הוא עשה כשיצא מכאן. הוא שאל את חברו, ואמר לו חברו, "אני ישר כשיצאתי מהאדמו"ר הלכתי לקנות עגלה, טיטולים, חליפה לבגדית, כל מה שצריך בשביל להיות מוכנים ללדת הבן". רק הרגע הרב ברוך אותך, לאן אתה מממהר? האמונה היא שלמה. אמר הרבי מרוז'ין: זו הסבה שהוא נושע ואתה לא, אתה לא קנית והתכוננת כמהו". זה הצחוק העכשווי של אברהם. ואדם שיש לו אמונה כזאת הוא יכול לצאת לרחוב "כחם היום", הוא יצא למקומות כאלה והקדוש ברוך הוא ישמר עליו, יש לו אמונה ויש לו תורה וקדושה, הוא מוגן. מי שלא בדרגה הזאת הוא קצת בבועיה, כשהמזב הוא "כחם היום".

זאת הסבה שהיו עוד כמה וכמה צדיקים בדור כמו מלפי צדק, ובית המדרש של שם ועבר, והם לא יצאו אלא נשארו ספונים בבית המדרש, כיון שלא התיוחדו בכח האמונה, כמו אברהם אבינו, שזכה לזה שיכול לצאת כחם היום, ולהכניס לכבשן האש ולצאת, בכח האמונה.

האמונה שומרת

ועדין הדברים צריכים באור: מה שיך כח האמונה לשמירה מטמאת העולם? ואיך יעזר לו כח זה לשמר את עצמו? והתשובה פשוטה, אדם שחי באמונה רגע רגע, שניה שניה, והוא יודע שהקדוש ברוך הוא מחיה אותו והחיים שלו בידי הקדוש ברוך הוא והוא בכל שניה יכול לעשות אתו מה שהוא רוצה, ממש כה, "בידך אפקיד רוחי" (תהלים לא, ו), במצב הזה ובמחשבה הזו אפילו כשהוא נמצא מול תאוות ונסיונות, גם כשיבוא השטן להחטיא אותו ויראה לו חלילה משהו פרוץ, הוא לא מתרגש, כי הקדוש ברוך הוא אתו בכל רגע, וכח האמונה ישמר עליו ויצייל אותו מכל רע. זו הסבה שאברהם אבינו, "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), בדרגה של האמונה, של זכוי הרבים, של הבטחון המחלט שלו, ולכן למרות שבחוץ "כחם היום" לא חשש לצאת. "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב, ד).

מעלת זכוי הרבים

הנהגת החזון איש

החזון איש כל ימיו היה שקוע בתורה ברמה גבוהה מאד, וזו הייתה תכלית חייו, הוא לא רצה להתפרסם אף פעם. אשתו הרבנית הייתה גדולה ממנו בכמעט עשרים שנה, ואחת הסבות שהוא התחתן איתה - על אף ששקרו לו והבטיחו לו כסף לנדונייה ובסוף לא נתנו לו כלום - היא הסבה שהיא קבלה על עצמה שלעולם לא יהיה אכפת לה מה המצב בבית, היא מנהלת את הכל והוא יושב ולומד, ויותר מזה היא לעולם לא תדרש שהוא יקח איזה תפקיד רבני, רק ישב וילמד, לא רב שכונה, לא רב ישוב, ולא רב עיר. וזה היה בזמנים של עניות שגם לאלו שעבדו בקשי היה מה לאכל, אז אם אתה לומד... והיא פתחה חנות והייתה בחנות מהבקר עד הערב רק כדי שבעלה לא יתבטל לרגע מלמוד התורה.

הוא הלך בצעירותו לחפץ חיים, והחפץ חיים שאל אותו: מה אתה עושה בשביל זכוי הרבים? אז הוא ענה לו: "הרב יודע שרבי ישראל מסלנט אמר, שברגע שאדם לומד פה ומתקדש במקום הזה, יש איזה סטודנט בפריז שאינו מתבולל, זה זכוי הרבים שלי. אמר לו החפץ חיים: "אף על פי כן אתה צריה לעשות זכוי הרבים בפעל". וכשהתפרסם הוא באמת היה עושה בפעל. מה זה בפעל? הוא התחיל לעשות קבלת קהל, עד כדי כך שהיו מפריעים לו בלמוד והיה כואב לו, אבל מה לעשות. אשתו הרבנית הצדיקה, שראתה את זה, כאב לה, ולכן הייתה נועלת את הדלת כדי שלא יפריעו לבעלה הרב. וכשהיה איזה נודניק אחד שלא הרפה והגיע שוב ושוב, שפכה עליו דלי מים. אבל מה לעשות, זוהי חובת זכוי הרבים.

אחרי פטירת החזון איש היה איזה עסקן אחד שהיה מקרב אליו וספר כמה שעושה הוא יושב עם החזון איש, וכמה זכה להתייעץ איתו. אמר לו אחד התלמידים חכמים: "בגללה אין לנו עוד כרה בספרי החזון איש. בלי הבלבולי מח שלף והשאלות שלף לרב, הוא היה יכול לשבת וללמד, לכתב תשובות בהלכה וחדושים לדורי דורות". אבל החזון איש הבין שצריה לפעל למען זכוי הרבים.

זה הדבר שאנחנו לומדים כאן בפרשה, שכל אדם צריה וחיב לבוא ולעסק בזכוי הרבים כפי יכולתו. הרבה אנשים מזוללים בנה לצערנו, "עזב אותה ממנו, הוא סתם מחזיר בתשובה". אתה יודע מה זה מחזיר בתשובה? הכתוב אומר "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" (ירמיה טו, יט. ועיין בבא מציעא דף פה ע"א), הפה שלף יהיה כמו הפה של הקדוש ברוך הוא.

ודבר נוסף למדנו, שגם אותם המחזירים בתשובה צריכים לדעת ולהתחזק גם בתורה וגם באמונה, ולחיות בבטחון מוחשי, שכן זה מה ששומר אותם מ"כחם

פְּרִשְׁת וַיֵּרָא

הַיּוֹם, מִהֶתְאַוּת וּמִמְבוּל הַכְּפִירָה שֶׁיֵּשׁ בְּחוּץ. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֶּה אוֹתָנוּ לְהַגְדִּיל תוֹרָה וּלְהַאֲדִירָהּ, וּלְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים אֲמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

סודות מהמות

פרשת חיי שרה

סודות מהמות

”ויהיו, שני...”

בפרשה הזו אנחנו לומדים על שרה אמנו, האמא של עם ישראל, שנפטרה, שבקה חיים לכל חי, והכתוב אומר ”ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה” (בראשית כג, א).

האור החיים הקדוש שואל: למה כאן אמר הכתוב ”ויהיו חיי שרה” בשונה מכל המקומות שכתובים בהם פטירת הצדיקים בלשון ”ויחי” (עיין בראשית ה, ג ויחי האדם, ושם יא, א ויחי שם), גם פה הנה צריך לכתב ונתחי שרה מאה ועשרים ושבע שנים, ומה בא לומר במלה ”ויהיו”? ועוד, למה שנה שוב ואמר ”שני חיי שרה”?

מיתת שרה

ומביא מהמדרש (תנחומא מדרש ורשא פרשת וירא סימן כג), שנסמכה מיתת שרה אחרי הפרשה הקודמת המספרת על עקדת יצחק (בראשית פרק כב), לפי ששמעה מהשטן שהגיע בדמות אדם, שהולכים לשחט את יצחק, והצטערה ובכתה, ופתאום אמר לה שברגע האחרון לא נשחט, ומהשמחה וההתרגשות שיצאה מצער לשמחה - מתה. ואומר האור החיים הקדוש: לכאורה יוצא, שעל ידי סבת הבשורה היא חיה פחות, ככה נראה הדבר לעינינו, שאם היא לא היתה יודעת על עקדת יצחק אולי היא היתה חיה יותר? לכה אמר הכתוב ”ויהיו” ושנה ואמר ”שני חיי שרה” - אלו היו החיים שלה, כה הקצב לה מלכתחלה, וסבת המיתה היתה סבה צדדית.

מניעת המות

הרבה אנשים אוהבים להתעסק אחר שהאדם נפטר בשאלה: למה זה קרה? ואיך קרה? ונכנסים לעולם הנסתר, אולי הנה עליו קטרוג, ואם היינו מסירים ממנו את העין הרע, ועושים את עשן הקטרת הוא הנה חי אתנו עכשו?

פְּרִישַׁת חַיֵּי שָׂרָה

צָרִיךְ לְדַעַת שְׁכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּשֶׁהֵם בְּגִדְרֵי הַהֲלָכָה אֲפָשָׁר לְבַדֵּק אוֹתָם, אֵךְ רַק לְפָנֵי הַמּוֹת, אֵךְ לֹא לְאַחֲרָיו. אֵל תַּחֲשֹׁב שְׂאֵתָה הַיֵּיתָ יָכוֹל בְּאִיזוֹ סִבָּה שֶׁהִיא לְשֵׁנוֹת אֶת גְּזֵרַת הַחַיִּים. וְכִמוֹ שֶׁלְמַדְנוּ מִמֵּיתַת שָׂרָה שֶׁלֹּא מֵתָה מִשׁוֹם שֶׁהִיא שְׂמֵעָה שְׂכַמְעֵט יִצְחָק נִשְׁחַט, אֲלֵא מִכֵּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּה.

וּלְצַעֲרֵנוּ אֲנִשִּׁים אוֹהֲבִים אֶת עוֹלָם הַנְּסֻתָר, אֲפֹלוּ אַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם מֵת יֵשׁ כְּאֵלֶּה שְׂעוֹשִׂים כָּל מִינֵי סִיאָנְסִים, הוֹלְכִים לְכָל מִינֵי אוֹב וְיִדְעוֹנֵי שְׂבָאִים וּמַגְלִים לָהֶם כָּל מִינֵי סוּדוֹת מַעוֹלָם הַנְּסֻתָר, וְאוֹמְרִים לָמָּה מָתוּ וְלָמָּה כָּכָה וְכָכָה. וְהַתּוֹרָה מְצַוָּה "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ" (דְּבָרִים יח, ג), אֵל תַּחֲפֹשׁ סִבּוֹת, אִם הָאָדָם נִפְטָר - תָּם זְמַנּוֹ. יֵשׁ מַקְרִים מִיְחֻדִים שְׂאֵם הָאָדָם מְכַנֵּס עֲצָמוֹ לְסַכְנָה אֲזִי יֵשׁ רְשׁוֹת וּשְׁלִיטָה לְשִׁטּוֹן לְבוֹא וְלִקְחַת אוֹתוֹ בַּר מִנּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהִגְמְרָא (חַגִּיגָה דף ד ע"ב) מְסַפֶּרֶת. אֲבָל בְּאִפְסוֹן כְּלָלִי אָדָם צָרִיךְ לְדַעַת וּלְהֶאֱמִין בְּאֱמוּנָה שֶׁלְמָה שְׂאֵם תָּם הַזְּמַן, אֲזִי תָם הַזְּמַן.

סִבּוֹת הַעֲקֵדָה

בְּפִרְשֵׁה הַקּוּדְמַת, פְּרִישַׁת וִירָא כְּתוּב "וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּבְרִי" (בְּרֵאשִׁית כב, א). וּמִבֵּיא רַש"י בְּשֵׁם חַז"ל (סְנֵהדְרִין דף פט ע"ב) - "אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" - אַחֲרֵי דְבָרָיו שֶׁל שִׁטּוֹן שֶׁהִיָּה מְקַטְרָג וְאוֹמֵר לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַבְרָהָם עוֹשֶׂה סְעוּדָה בְּיוֹם הַגְּמֵל אֶת יִצְחָק בְּנוֹ. "הַגְּמֵל" נוֹטְרִיקוֹן ה"ג מ'ל - הִינּוּ בְּיוֹם הַמִּילָה שֶׁהוּא בְּשִׁמְיִנִי, גִּימְטְרִיא ה"ג (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא לִקַּח טוֹב בְּרֵאשִׁית פְּרִישַׁת וִירָא פֶּרֶק כָּא סִימֵן ח). וּמִכָּל הַסְּעוּדָה שֶׁהוּא עֹשֶׂה, לֹא הִקְרִיב לְפָנֶיךָ פֶּר אֶחָד אוֹ אֵיל אֶחָד. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כְּלוּם לֹא עֹשֶׂה אֵלֶּא בְּשִׁבִיל בְּנוֹ, אִם אֲבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיָבִיא לִי אֶת בְּנוֹ לֹא הִיָּה מְעַכֵּב. אָמַר הַשִּׁטּוֹן: בּוֹא נִרְאֶה. וּמִיד "וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". עַד כָּאן פְּרוּשׁ רֵאשׁוֹן.

פְּרוּשׁ שְׁנֵי, אַחֲרֵי דְבָרָיו שֶׁל יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהִיָּה מִתְפָּאֵר עַל יִצְחָק וְאוֹמֵר: "אֲנִי מִלְתִּי בְּגִיל שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, יְכַלְתִּי לְהַתְנַגֵּד, תִּרְאֶה אֵיזָה גִבְרֵי אֲנִי, וְאֵלוֹ אֵתָה מִלְתָּ בְּגִיל קוֹטָן וְלֹא שְׂאֵלוֹ אוֹתָךְ בְּכָלֵל". אָמַר לוֹ יִצְחָק: "מָה, אֵתָה מִתְפָּאֵר עָלֶי בְּאֲבָר אֶחָד? אֲנִי מוֹכֵן לְהִקְרִיב אֶת כָּל אַבְרָי לְמַעַן בּוֹרָא עוֹלָם, בְּמִדָּה וְהוּא יִגִּיד לִי לַעֲשׂוֹת כֵּן". מִיד "וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה".

סודות מהמות

המתנה ארפה

הגאון רבי יהודה אסאד בספרו דברי מהרי"א (פרשת חיי שרה דף לו ע"א) שואל שאלה מענינת רבי יהודה אסאד היה מגדולי האחרונים. הוא נפטר בכ"ג בסיון ה'תרכ"ו 1866 למנינם]: יש פה משהו לא מובן, הרי בן כמה יצחק היה באותה העת של העקדה? בגיל שלשים ושבע, כך מובא בחז"ל (מדרש רבה פרשת וירא פרשה נו אות ח), האבן עזרא (בראשית פרק כב פסוק ד) חולק ואומר שהיה יותר צעיר, אבל בכל מקרה יוצא שמהסעודה שאברהם עשה לבנו בגיל שנתים, עד גיל שלשים ושבע מה קרה, לא היה שום קטרוג? עכשו נזכר הקטרוג להגיע בגיל שלשים ושבע? וגם לפי הפרוש השני, שנסיון העקדה היה בגלל מה שאמר יצחק לישמעאל על התפארותו במצות מילה, כמה זמן עבר מהמילה הזאת? כמה שנים, מה עכשו אתה נזכר?

ומבאר המהר"י אסאד, שחכו משמים שלשים ושבע שנים כדי לתת סבה למיתה של שרה עד הרגע שהיא תצטרף למות. הקטרוג היה קים כל הזמן, אבל משמים אמרו: אנחנו יודעים ששרה צריכה למות בגיל מאה צעירים ושבע, באיזו סבה היא תמות? אנחנו רוצים שזה יקרה מסבת העקדה, אבל לא שהיא תמות בגלל העקדה אלא בגלל שנגמר לה הזמן, לכן אנחנו נחכה שלשים ושבע שנים עד הרגע הזה שנגמר זמנה של שרה לחיות, ואז יקרה כל הספור של העקדה והיא תשמע שיצחק לא נשחט ותמות.

הרעיון הזה מלמד אותנו כמה אנחנו לא יודעים לקרא את המפה. מה היה כתוב שם בעתונים של אותה תקופה? מה אמרו בחדשות? שרה אמנו, אשתו של אברהם אבינו ואמא של יצחק, מתה כשבשרו לה את בשורת העקדה. והאמת היא להפך, שמשמים המתינו עם הקטרוג של השטן למעלה משלשים שנה, כדי שהיא תמות בסבת העקדה.

הנסיון הנסתר

ובאמת צריכים להבין למה המתינו כדי ששרה תמות דוקא מבשורת העקדה? התשובה לזה, שרצו להגדיל את הנסיון של אברהם אבינו. אתה אברהם אבינו, שעמדת בנסיון של העקדה, מסרת את נפשו של הבן היחיד והאהוב, וכצווי ה' "קח נא את בנה את יחידך אשר אהבת את יצחק" (בראשית כב, ב), נו, אתה חוזר ובטוח שיקבלו אותך בפרחים וספריות, צדיק בא לעיר, שלטים ומודעות, ובאמת מה קורה? מודעות של אבל, אשתו האהובה מתה. וכלם אומרים לו: אתה יודע למה

פְּרִישַׁת חַיֵּי שָׂרָה

אֲשֶׁתָּךְ מֵתָה? בְּגִלְלַת זֶה שֶׁעָשִׂיתָ אֶת הָעֲקֵדָה...

בְּאוֹתָם הִרְגַעְתָּם אֲבֵרָהֶם אָבִינוּ מִתְנַסֵּה בְּנִסְיוֹן נִסְתָּר נוֹסֵף, שְׁלֵא לְהִרְהַר חֵס וְשְׁלוֹם בְּחֲצֵי מַחְשְׁבָה: 'אוֹלֵי אִם לֹא הִיִּיתִי הוֹלֵךְ לְעֲקֵדָה הִיא הֵיְתָה חַיָּה'.

סְבוֹת הַמּוֹת

מִסְפָּרִים שֶׁהִשְׁטָן פִּעַם בָּא לְהִתְלוֹנֵן אֶצֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ לְהַחֲלִיף תַּפְקִיד. כָּל הַזְּמַן אֲנָשִׁים מְקַטְרְגִים עָלַי, מְפַחְדִים מְמַנִּי, קוֹרְאִים לִי מְלֵאךְ הַמּוֹת, הִפְכוּ אוֹתִי לְשָׁחַר מְשָׁחֹר. לֹא מִתְאִים לִי, אֲנִי מַעֲדִיף תַּפְקִיד אַחֵר, לָמָּה אֲנִי צָרִיךְ כָּל הַזְּמַן לְקַחַת חַיִּים?" אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "אַל תִּדְאָג, מֵהַיּוֹם אֶף אֶחָד לֹא יֵאָשִׁים אוֹתְךָ". וְאֶכֶן מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא חָסְרוּ סְבוֹת לְמוֹת, חֶלֶק מֵאֲשִׁימִים אֶת הַרוֹפְאִים, חֶלֶק אֶת הַקַּפְתַּת חוֹלִים, חֶלֶק אוֹמְרִים שֶׁזֶה בְּגִלְלַת הַבְּעִיּוֹת בְּלֵב, דָּם לֵב, תְּאַנֵּת דְּרָכִים, כָּל מִינֵי צָרוֹת וּמַחְלוֹת, לֹא אוֹמְרִים פְּשוֹט שֶׁהִשְׁטָן בָּא וְעָשָׂה אֶת זֶה.

הַבְּנָה בְּהִנְהָגוֹת הָעוֹלָם

אֲפֹלוּ אֶת סְבַת הַמּוֹת הַפְּשוּטָה אֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים לְקַרְא, קַל וְחֹמֵר אֶת שְׂאָר הַנְּהָגוֹת הָעוֹלָם. וְאִם אֲנַחְנוּ בְּעֵינֵינוּ הִזָּה שְׁלֵא יוֹדְעִים לְקַרְא אֶת הַמְּפָה, נִסְפָּר סְפוּר.

רַבֵּי יַעֲקֹב לִיבְרַבּוּיִם מְלִיסָא זצ"ל [בְּעַל הַנְּתִיבוֹת הַמְּשֻׁפֵּט. הוּא נִפְטַר בְּכ"ה בְּאֵיֶר הַיְתִקְצ"ב, 1832 לְמַנְיָנָם] לְאַחֵר שֶׁהוּא נִפְטַר, הִבַּת שְׁלוֹ הֵיְתָה צְרִיכָה לְהִתְחַתֵּן. הָאֵמָּה לְקַחַת אֶת כִּסְפֵי הַנְּדוּנָיָה, וְלְקַחוּ עֲגֻלוֹן גּוֹי שְׂיִסִיעַ אוֹתָם אֶל הָעִיר שֶׁל הַחֲתָן. הַגּוֹי רָאָה בְּאֵמְצַע הַדְּרָךְ שֶׁהוּא שׁוֹמְרוֹת יוֹתֵר מְדִי עַל אֵיזָה תִּיקָה, הוּא הִבִּין שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַרְבֵּה כֶּסֶף. בְּאֵמְצַע הַדְּרָךְ הוּא סָטָה מֵהַדְּרָךְ וְנִכְנַס לִיעַר וְהוֹצִיא סִפְיָן, חֲטָף מֵהוּן אֶת הַכֶּסֶף וּבָא לְהַרְגֵּ אֹתוֹן שְׁלֵא יִלְשִׁיבוּ עָלָיו. בְּרַגְעַת הָאֲחֵרוֹן לִפְנֵי שְׁנַעֲץ בְּהֵם אֶת הַסִּפְיָן, הִגִּיעַ פְּתֹאוֹם קְצִיָּן, שֶׁשׁוֹלֵף אֶת הָאֲקֵדָח, יוֹרֵה בּוֹ, מְשַׁחֲרֵר אוֹתוֹן וּמְדַהֵר אֶת הַכְּפָרָה לְעִיר. הוּן מוֹדוֹת לוֹ בְּכָל לֶבֶן וְהוּא נִעְלָם.

בְּלִילָה בְּחֵלוֹם מִגִּיעַ רַבֵּי יַעֲקֹב לְאַשְׁתּוֹ, וְאוֹמֵר לָהּ: "מָה שֶׁקָּרָה לְכֵן הַיּוֹם עִם הָעֲגֻלוֹן זֶה הִיָּה עֲנֵשׁ עַל זֶה שֶׁאַתָּן הִתְיַחַדְתֶּן עִם גּוֹי, אֲסוּר לְאִשָּׁה וְאֲפֹלוּ לְכַמָּה נָשִׁים לְבוֹא וּלְהִתְיַחַד עִם גְּבֵר (שׁו"ע אבן העזר סימן כב סעיף ה) וְאֲפֹלוּ גּוֹי (שם סעיף ב, ועיין בספר מנחת איש שרגא חלק א פרק א סעיף ח). וְאֲפֹלוּ שֶׁזֶה הִיָּה בְּדֵרֶךְ, כִּינּוּן שֶׁהַדְּרָךְ עֲבָרָה בְּמִקוּמוֹת מְסֻתוֹר שְׂאִין שָׁם אֲנָשִׁים, עֲבָרְתָן עַל יְחוּד, וְלִכֵּן נִגְזְרָה עָלֶיכֶן מִיְתָה, וְאֲנִי

סודות מהמות

קִרְעֵתִי שֶׁעָרִי שְׂמִים, וּמְשָׁמִים שְׁלָחוּ מִלְאָךְ בְּדַמּוֹת קִצִּין שֶׁיִּהְרַג אוֹתוֹ וְיִצְלֵל אֶתְכֶן וְיִצְיֵא אֶתְכֶן לַחֲפָשִׁי". (לב אליהו לופיאן חכמה ומוסר שביבי לב אות קכד).

החדשות האמתיות

כָּל הַעֲתוּנִים לְמַחְרַת בְּלִיטָא מַה כְּתוּבוֹ? "הַרְבֵּנִית מְלִיטָא וּבִתָּהּ נִצְלוּ מִשֵּׁד מְזִין שֶׁל שׁוֹדֵד אֲכֹזֵר, עַל יְדֵי קִצִּין פְּלֵאִי". וּמַהֲקֵהֵלָה הִיְהוּדִית יִצְאָה הַכְּרֻזָּה "אָנוּ מְחַפְּשִׁים אֶת הַקִּצִּין, שֶׁיִּדְוַח לְקֵהֵלָה הִיְהוּדִית שְׁרוּצָה לְהוֹדוֹת לוֹ".

וּמַה הֵיוּ הַחֲדָשׁוֹת הָאֱמֵתִיּוֹת? בְּשָׂמִים אָמְרוּ: "שְׁתֵּי יְהוּדִיּוֹת צְדִיקוֹת נִכְשְׁלוּ בְּאֶסוּר יְחוּד עִם גּוֹי, מַה דִּינָן? מוֹת!". וּמֵאַחֲרֵי הַקְּלָעִים הָאֲבָא ר' יַעֲקֹב קוֹרַע שֶׁעָרִי שְׂמִים וּמִצִּיל אוֹתוֹ, אֶף אַחַד לֹא יָדַע לְקַרְא אֶת הַמַּפָּה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, לְקַרְא אֶת הַחֲדָשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים הַיּוֹם כָּל כָּךְ הַרְבֵּה חֲדָשׁוֹת, וְכָל אַחַד נִהְיָה 'הַפְּרִשׁוֹן הַלְּאָמִי', אֲתָה יוֹדֵעַ לְמַה הֵיוּ עֹבְרֵי תַּאֲנָה מוֹעֲצוֹת? וְהוּא בּוֹנֵה לָךְ תַּאֲוֵרָיָה שְׁלֵמָה, תִּשְׁאַל אוֹתוֹ: אֲתָה חוֹקֵר פְּלִילִי בְּמִשְׁטָרָה? לֹא. אֲתָה אוֹלֵי בְּלֶשׁ? לֹא. אֲתָה אוֹלֵי יוֹדֵעַ בְּאִיזָה מְסֻלּוֹל אוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה נִסְעָה? לֹא. יֵשׁ לָךְ רִשְׁיוֹן בְּכָלֵל? גַּם לֹא. אֲזֵי מַה אֲתָה מְבַלְבֵּל בְּמַח בְּסֻבּוֹת שׁוֹנוֹת, 'הוּא לֹא לַחֲץ עַל הַבְּלָמִים, הֵיךְ חָסַר שְׂמֵן', מְנוֹרָה בְּרִכָּב אֲתָה לֹא יוֹדֵעַ לְהַחֲלִיף, וְאֲתָה כְּבָר מְתַיַּמֵּר לְהַגִּיד אֶת סִבַּת הַתַּאֲנָה?

וְהָאֲדָם מְדַבֵּר וּמְדַבֵּר וּמְסַבֵּיר "וְיֹשֵׁב בְּשָׂמִים יִשְׁחַק" (תהילים ב, ד), הַכֹּל רַק דְּבוּרִים וְדְבוּרִים.

השתיקה שוה חיים

וּכְבָר בְּאֵרוֹ רַבּוֹתֵינוּ (נחל קדומים לחיד"א פרשת חוקת אות ב, וקונטרס מזהב ומפז בביאור סדר פיטום הקטורת עמ' קיט) אֶת הַפְּסוּק "נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְרוֹ" (שיר השירים ה, ו) שֶׁלְכָל אָדָם יֵשׁ כְּמוֹת קְצוּבָה שֶׁל מְלִים, הָאָדָם מְדַבֵּר וּמְדַבֵּר, וְכִשְׁמֹגִיעַ לְסֵף הַמְלִים שְׁלוֹ שְׁנִקְצֵב מִן הַשְּׂמִים - מֵת. לְכֵן אָמַר הַתַּנְּא: לֹא מִצְאָתִי לְגוֹף טוֹב מִשְׁתִּיקָה (אבות פ"א מ"ז), הַשְּׁתִּיקָה הִיא טוֹבָה לְגוֹף שֶׁלָּךְ שֶׁתִּשְׁאָר בְּחַיִּים. הַדְּבוּרִים שֶׁלָּךְ זֶה הַחַיִּים שֶׁלָּךְ, אֵל תְּבַזּוּ אוֹתָם, וְכָל זְמַן שֶׁאַתָּה מְדַבֵּר שְׁטִיּוֹת אֲתָה מוֹרִיד לָךְ חַיִּים בַּר מְזִין. אֲבָל בְּדְבוּרִים בְּתוֹרָה הַהֶפֶךְ, מְרַבֵּה תוֹרָה מְרַבֵּה חַיִּים (אבות פ"ב מ"ז). תְּדַבֵּר כְּמַה שְׁיֹתֵר - יוֹסִיפוּ לָךְ חַיִּים.

פְּרִישַׁת חַיֵּי שָׂרָה

נסיונות הרב עובדיה במצרים

נחזור לענין מיתת שָׂרָה, שאמר הכתוב "וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה", מה זה "וַיְהִי"? הם היו בהיותם, כמו שנקצב עליה מלכתחלה, ולא הפסידה בגלל הספור של העקדה שנות חיים, אפלו שבעיני בשר היה נראה כה. וזה הנסיון הנוסף שאברהם אבינו התנסה. נסיון כזה כל אחד ואחד מאתנו מתנסה בכל יום ויום, ובכל שעה ושעה.

הגאון רבי עזרא עטיה וצ"ל, כשהגיעו אליו מהקהלה המצרית שבקהיר, לשאריכים מיישהו שידע את הכל לבוא ולפסק, גטין, קדושין, ושאר כל צרכי הקהלה היהודית, החליט לשלח את מרן הרב עובדיה יוסף וצ"ל. הרב עובדיה היה אז צעיר מאד, בסך הכל כבן עשרים וארבע. והוא הגיע לשם והקים עלה של תורה. לאחר זמן מה נפתחה מלחמה עם ישראל, והיו המצרים בטוחים שהרב עובדיה הוא מרגל של הצבא הישראלי. לא יכול להיות שמדינת ישראל שולחת מיישהו צעיר, כנראה חיל, לפני מלחמה, ועוד עושה אותו רב כנראה כדי שיהיה מקרב למלכות, לממשל, וכך יגלה סודות. הם החליטו לעקב אחריו. הרב עובדיה היה יושב ולומד "יום וליילה לא ישבתו" (בראשית ח, כב), ורואה שוטרים מפתרלים סביב הבית, כל מיני דמיות שחולפות לו מתחת החלון, כל מיני אנשים סמויים שעוקבים אחריו עשרים וארבע שעות, לראות אם הוא מטלפן, אם הוא כותב מכתב או יוצר קשר עם מדינת ישראל.

באחד הלילות פרצה המשטרה המצרית לבית הרב, "איפה הנשק שלך?" צעק עליו המפקד המצרי. הרב ענה לו: "בוא אני אראה לך", הוא לקח אותו והראה לו את החדר של הספרים ואמר "הנה, זה הנשק שלי".

המחשבה הראשונה שעולה לאדם במצב שכזה, למה? למה הייתי צריך את הכאב ראש הזה? למה להכניס את עצמי לבצרות? לא חבל, הייתי נשאר בירושלים? חבל ששמעתי בקול הרב שלי. וזה עוד רק הצרות שעשו לו אנשי הממשל, כמה צרות עשתה לו הקהלה היהודית עצמה? רדפו אחריו וענו אותו, בישו אותו עד שפטררו אותו וזרקו אותו, כי הוא העמיד את הדת על תלה והפריע לחוטאים (עיין בשו"ת יביע אומר חלק ט יורה דעה סימן כז). הרב הראשי שם לא היה מניח תפלין - כהן ספר הרב עובדיה, ותחתיו הוא היה צריך לעבד. איך ידעו את זה? מיישהו ספר לו שכל בקר היה מגיע הרב הראשי ללשכה שלו ברבנות, נכנס לחדר עם השקית של התפלין ויוצא אחרי חצי שעה. יום אחד הגיע אחד, הוציא לו את התפלין ושם בפנים בצלים, הגיע הרב, לקח את התפלין, נכנס לחדר ויצא אחרי חצי שעה כאלו לא קרה כלום, לא שאל איפה התפלין, הוא לא פתח את זה בכלל, וזה הרב הראשי... כמה אפשר? והרב עובדיה לא גרא מפלום, רק מהקדוש ברוך הוא, "ועובדיה היה

סודות מהמות

יִרְא אֶת ה' מְאֹד" (מלכים א יח, ג) ותו לא. ואמר: אם ה' שלח אותי לְכָאן וְהוּ תַפְקִידִי, וְזֶה מֵה שְׁאֲנִי עוֹשֶׂה, עִם כָּל הַצָּרוֹת וְהַבְּעֻיֹת מִיָּמִין וּמִשְׂמָאל.

זֶה הַדָּבָר שְׁאֲנִי חֹנֵן צְרִיכִים לְלַמֵּד מִחַיֵי שָׂרָה וּמִהַנְּסִיּוֹן הַקָּשָׁה הַזֶּה שֶׁל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ, לֹא לְהַרְהֵר אַחֲרַי שֶׁהַדְּבָרִים קוֹרִים. זֶה הִיָּה הַנְּסִיּוֹן שֶׁבְּתוֹךְ הַנְּסִיּוֹן. זֶה בְּאוֹר אַחַד בְּדַבְרֵי הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ.

מיתת שָׂרָה בַּגִּלּוֹל הָעֶקְדָה

בְּאוֹר נוֹסֵף מְבָאָר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ בְּדִיוֹק הַפּוֹד, שֶׁהָרִי שְׁבַעִים פָּנִים לַתּוֹרָה (מדרש רבה פרשת נשא פרשה יג אות טו), "וַיְהִי חַיֵי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים": שְׁבַעֲמֵת שָׂרָה אֲמַנּוּ הִיָּתָה צְרִיכָה לְחִיּוֹת יוֹתֵר, וְלָמָּה הִיא מֵתָה? כִּי הִיא שְׁמַעָה אֶת הָעֶקְדָה. נו, אֲזוּ מֵה קוֹרָה פֹּה? אֵלָּא שְׁאֲבָרָהּ יָדַע אֶת זֶה וְזֶה הִיָּה הַנְּסִיּוֹן הַכִּי גְדוֹל שֶׁל אַבְרָהָם, אִתָּה הִרְגַתְּ אֶת אֲשֶׁתְּךָ, אֲנִי? אֶת שָׂרָה? כַּמָּה הוּא אֶהָב אוֹתָהּ, כַּמָּה הֵם עָבְרוּ בַיַּחַד, וְאוֹמֵר הָאוֹר הַחַיִּים שֶׁהַכְּתוּב בָּא לְהוֹדִיעַנו "וַיְהִי חַיֵי שָׂרָה" - לְלַמֵּד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁמְקַצֵּר פְּטִירַת הַצְּדִיקִים מְשַׁלֵּם לָהֶם שְׂכָר שְׁלָם עַל כָּל הַשָּׁנִים שֶׁהוּא הוֹרִיד לָהֶם. לָמָּה? כִּי הֵם יֹאמְרוּ: אִם הִיָּינוּ נִשְׁאָרִים הִיָּינוּ עוֹבְדִים אוֹתָךְ. וְלָכֵן הִזְכִּירָה הַתּוֹרָה לְשׁוֹן "וַיְהִי חַיֵי" - שֶׁקְּבָלָה הַשְּׁלָמָה שֶׁל כָּל הַיּוֹת הַחַיִּים שְׁלָהּ הַמְּגִיעִים לָהּ.

וּלְפָנַי שָׁנִים רַבּוֹת רְאִיתִי בְּאֶחָד מֵהַסְּפָרִים הַקְּדוּמוֹנִים, שֶׁיֵּשׁ מְלֶאֶךְ בְּשָׂמִים שֶׁהוּא נִרְאָה כְּמוֹ תִינוֹק וְהוּא הַמְּלֶאֶךְ בְּדִרְגָה הַכִּי גְבוּהָהּ. מִיְהוּ אוֹתוֹ מְלֶאֶךְ? וּמִסְפָּר שְׁבַעֲמֵת שֶׁהָאוֹיְבִים גָּזְרוּ לֹא לְלַמֵּד תּוֹרָה הִיָּה יֶלֶד קֶטָן שֶׁיֵּשֵׁב וְלַמֵּד תּוֹרָה בְּמַעְרָה, וְנִכְנָסוּ הָאוֹיְבִים וְתַפְסּוּ אוֹתוֹ וְעִנּוּ אוֹתוֹ עַד שֶׁהוּא מֵת. אוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָה שֶׁל הַתִּינוֹק הַזֶּה עָלְתָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמְרָה: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי הָרִי רְצִיתִי לְעַבֵּד אוֹתָךְ כָּל יְמֵי חַיֵי, לָמָּה גָרַמְתָּ לִי לָמוֹת בְּגִיל צָעִיר בְּתוֹר יֶלֶד? אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִשְׁמַת הַתִּינוֹק: "אֵל תְּדַאֲגִי, אֲנִי מַעֲלָה עֲלֶיךָ כְּאִלּוּ עָבַדְתָּ אוֹתִי בְּרָמָה הַכִּי גְבוּהָהּ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ", וְהִפָּךְ אֶת אוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָה לְמֶלֶךְ.

לְמַדוּ מִזֶּה, שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַצֵּר שְׁנוֹת הַצְּדִיקִים מִכָּל סִבָּה שֶׁהִיא, הוּא מְשַׁלֵּם לָהֶם עַל הַכָּל, וְהֵם מְקַבְּלִים שְׂכָר שְׁלָם. לְפַעְמִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַצֵּר שְׁנוֹתֵיהֶם בְּשִׁבִיל לְכַפֵּר עַל עִם יִשְׂרָאֵל (מִשְׁנָה שְׂכִיר מוֹעֵדִים לְרַבִּי יִשְׁשֻׁכָר שְׁלֵמָה טֵיכְטֵל זצ"ל מְגִילַת אִיכָה ד"ה "וּתְרַד פְּלֵאִים"), וְלְפַעְמִים כִּי יֵשׁ גְּזֵרָה עַל הָעוֹלָם, וּמְסַלֵּק אֶת הַצְּדִיקִים

פְּרִישַׁת חַיֵּי שָׂרָה

שְׁלֹא יֵרְאוּ אֶת אוֹתָהּ הִרְעָה (בבא קמא דף ס ע"א).

אֵין הַשְּׂגָה בְּאֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים

וּמִשְׁנֵי הַפְּרוּשִׁים בְּנִסְיוֹנוֹ הַנְּסֹתָר שֶׁל אַבְרָהָם אָנוּ מִתְחִילִים בְּמִקְצַת שְׁבַמְקֻצַּת לְהִבִּין מֵהִי הַדְּרָגָה שֶׁל הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים. רַק נִתְּבוּנָן כְּמָה אָדָם מְצַפֶּה לְאַחַר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מְצוּהָ, שֶׁהַמְצוּהָ תִשְׁמַר עָלָיו וְתִגַּן עָלָיו (עֵיין סוּטָה דף כ"א ע"א), לְמָה? מַה זֹאת אוֹמֶרֶת אָנִי עֲשִׂיתִי, לְמַדְתִּי, הַתְּאַמְצָתִי. עֲשִׂיתִי נִחַת לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה לִי נִחַת. הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (בִּרְכוֹת דף לב ע"ב) כָּל הַמְּאַרְיָךְ בְּתַפְלָתוֹ וּמְעִין בְּהָ סוּף בָּא לִידֵי כְּאֵב לֵב. מַה זֶה מְעִין בְּהָ? הוּא מְצַפֶּה שֶׁהִנֵּה הַתְּפִלָּתִי חֲזוּק וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "תּוֹחֶלֶת מְמַשְׁכָּה מִחֻלָּה לֵב" (משלי יג, יב). הַתְּפִלָּתָ? אֵל תְּצַפֶּה שֶׁבְּגִלְלֵי הַתְּפִלָּה שֶׁלָּךְ יִהְיֶה מִשְׁהוּ. עֲשִׂיתִי מְצוּהָ? אֵל תְּצַפֶּה שֶׁבְּזִכּוֹת הַמְצוּהָ יִהְיֶה כְּכָה וְכָכָה, עֲזֹב אֶת זֶה, תִּתֵּן לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם. זֶה הִיָּה הַנְּסִיּוֹן שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, הוּא חוֹזֵר מִהַעֲקָדָה, לֹא מְקַבֵּל לֹא פְּרָחִים וְלֹא סְפָרִיּוֹת, אֲלֵא מוֹדְעוֹת אֲבָל. כְּשֶׁנִּתְּבוּנָן בְּזֶה נִתְחִיל לְהִבִּין כְּמָה אֲנַחְנוּ רְחוּקִים מִזֶּה, וְכָמָה עָלִינוּ לְטֶרַח וְלִהְתְּאַמֵּץ לְהַגִּיעַ כְּמָה שְׁיֹתֵר קְרוֹב לְדְרָגוֹת אֱלֹהֵינוּ, וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בַּמִּדְרָשׁ (תנא דבי אליהו רבה פרק כה), חֲזִיב כָּל אָדָם לֹאֹמֵר מְתִי יִגִּיעוּ מְעִשָּׂה יְדֵי לְמַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵי. יִגִּיעוּ, נִגִּיעָה בְּעֵלְמָא (שם מִשְׁמוּאֵל פִּרְשַׁת חַיֵּי שָׂרָה שְׁנַת תרע"ב). כִּי לְהִיּוֹת כְּמוֹהֶם אֵי אֶפְשָׁר, ה' יִזְכֶּה אוֹתָנוּ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ וְאֲמוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים וְהַקְּדוּשׁוֹת, אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

תכלית החיים

פְּרִשֵׁת תּוֹלְדוֹת

תכלית החיים

“אברהם הוליד את יצחק”

לפני שננתחיל את הפרשה נשאל שאלה. כמה אנשים אנחנו מכירים שלוקחים את החיים ברצינות? כשאתה חי, לומד, עובד, מתפקד, מתחתן, אתה מבין וחושב למה אתה עושה כל דבר? מה התכלית האמתית של החיים.

בתחלת הפרשה כותבת התורה “ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק” (בראשית כה, יט), ויש לשאל: מדוע כופלת התורה שאברהם הוליד את יצחק? רש"י מבאר, לפי שהיו אומרים ליצני הדור: מאבימלך נתעברה שרה - שאבימלך לקח את שרה (בראשית פרק כ) וממנו היא התעברה. והראיה שהיא היתה כמה שנים עם אברהם ולא התעברה, ומיד לאחר לקיחת אבימלך היא התעברה. לא מצאו מה להגיד, שיצחק ממזר, זה לשון הרע ברמה הכי גבוהה. מה עשה הקדוש ברוך הוא? שנה את פניו של יצחק כמו הפנים של אברהם, וכלם אמרו: אברהם באמת הוליד את יצחק.

קשיא על הליצנים

בוא נשאל שאלה על הליצנים האלה: מה אתם אומרים, ששרה בת תשעים יכולה ללדת או לא? מה ההגיון שאשה בת תשעים תלד, זאת אומרת שה' עשה גס ששרה תתעבר מאבימלך לשטתכם, יש הגיון בזה? ואם באמת אלקים עשה את הנס הזה על שרה, הוא לא יכול לעשות את הנס הזה שנה יבא מאברהם? ואותם הליצנים בליצנותם אמרו שהם כביכול המתכננים של בורא עולם, 'בורא עולם, אם עד עכשו לא עשית את הנס עם אברהם כנראה שנה לא אתה אלא אבימלך'. וכי מאבימלך זה כן הגיוני? אבל מה, לא שואלים שאלות על ליצנים, כיון שאינם לוקחים את החיים ברצינות, כל מה שאפשר לקלל, לחרף, לגדף - עושים.

אדם לא חושב על מה שיוצא לו מהפה. אם על כל מלה לא כהוגן שהיה האדם אומר, מקלל ומגדף, או משפיל או מדבר לשון הרע, הוא היה משלם דולר, היה לו

פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת

סכוי להגיע לגן עדן. אמרת לשון הרע? שים דולר. פגעת? אמרת מלה לא במקום? שים דולר. אז האדם היה נזהר לא לעשות טעויות כי זה עולה כסף.

היה קמצן אחד שאמר: "אני אף פעם לא טועה, כי על טעויות משלמים..." אבל האנשים שלא לוקחים את החיים ברצינות הם אומרים: "כל החיים פה הם כלום, אז מקסימום נגיד שהוא ממזר - מאבימלך נתעברה שרה". "כן איש רמה את רעהו ואמר הלא משחק אני" (משלי כו, יט). הכל צחוקים, הכל סטנדרט, הכל תותים הכל עגבניות הכל כיה, מה הבציה? הבציה היא שאותם אנשים הם חיים בעצם במין שקר מתמיד, שקר שכל הזמן מביא אותם למצא צחוק אחר, לא להתבונן בחיים. רגע, מה אני עושה? אם אין תכלית לחיים אז למה לא לפגוע, לחרף ולגדף?

למה לא לגנוב?

הרב אורי זהר לפני חזרתו בתשובה, הזמינו אותו למסבה בתל אביב אצל מליונר עשיר אחד. תוך כדי המסבה חלק שתו, חלק השתוללו, כל אחד עם הנטף ושחלת וחלבנה שלו. עשו כל מיני שטיות. כשהם יצאו בסוף המסבה הוא עבר בסלון הבית וראה איזה פסלון מדהים משיש עם שלוב של קריסטל וכל מיני דברים נוצצים, מצא חן בעיניו, הוא פשוט הרים את זה ולקח. אשתו שראתה את זה שאלה אותו: "מה קרה נהיית גנב?", והוא ענה לה: "העשיר הזה לא חסר לו כסף, הוא בטוח לא ישים לב, הגורל נתן לו את זה, עכשו הגורל נתן לי". אשתו עשתה לו הפגנה. עצרה את הרכב, ישבה באמצע הכביש ואמרה לו "אני לא זזה עד שאתה מחזיר". הוא החזיר את זה בשביל אשתו, אבל הוא ספר, מאותו היום התחלתי לחשב למה לא לגנוב? תן לי סבה אחת חלונית. בגלל שזה לא אנושי? בשבילי זה אנושי! כי אדם אחר עבד על זה? גם אני עבדתי על זה! אתה יודע איזה קשה זה לגנוב... מה הבציה? מי החליט שזה לא אנושי, אתה מחליט? אז אני חושב שאתה טועה. וזה הניצוץ הראשון שהתחיל לבער בו.

הרבה אנשים מבינים שצריך לא לעשות עברות של בין אדם לחברו, והשאלה למה? למה לא לפגוע, להעליב, להשפיל, לצחק ולבזות? אם אדם מבין שיש תכלית אחרת לחיים, יש בורא, יש שכר ועונש, הכל משגח, הוא מבין למה כדאי להמנע מכל הדברים האלה. אבל אם אין תכלית אז למה לא לעשות עד הסוף? אדרבה תהנה עד הסוף, כל זמן שאתה נהנה תהנה, ברגע שאתה מתחיל לסבל, תתאבד, למה? כי אם אין תכלית לחיים, ואם כל התכלית זה להנות ולעשות מה שאנחנו רוצים, אז למה לסבל? תתאבד! ואנחנו רואים שאנשים לא מתאבדים, כי אנשים

תכלית החיים

רואים משהו אחר, וגם אלו שכן מתאבדים זה לא בגלל שכאב להם השן... היו להם יסורים נוראים, יסורי גוף, יסורי נפש. אבל אין אדם ששכואב לו משהו קטן הוא מתאבד. ולמה לא? הרי אם תכלית החיים להנות, אתה מאבד את התכלית באותו הרגע... משהו פגע בך? תירה בו או תירה בך. וברוך השם שהעולם לא כזה.

הצדיקים וצערם

אם נתבונן נראה בדיוק בהמשך הפרשה כשרבקה קבלה את ההריון, "ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את השם" (בראשית כה, כב), רש"י מפרש "למה זה אנכי": אם כך גדול צער העבור, למה אני מתפללת כל כך על הריון. אומר האור החיים הקדוש, "אין הדעת מסכמת עליו שתמאס הצדקת בהריונה לצד הצער" - מה שרש"י אמר קשה להבין, שהיא תמאס בהריון בגלל הצער? ואומר האור החיים הקדוש משפט שהוא יסוד החיים: "כי הצדיקים יסבלו צער גדול בעולם הזה לתכלית טוב ונצחית" - זאת אומרת לא יכול להיות שהצדיקים יתלוננו על איזה צער או סבל, המתלונן אינו צדיק. ומוכיח כן, שהרי כשהיא הולכת לדרש את ה' ואומרים לה "שני גוים בבטנה, ושני לאמים ממעיך יפרדו" (בראשית כה, כג), היא נרגעה. מה עזר לה, וכי הכאבים פחתו? בא אדם ואומר "יש לי כאבים בבטן", עושים לו בדיקה, וואו ה' ירחם יש לה מחלה במעים, והוא אומר: "תודה רבה, עכשו אני רגוע כבר לא כואב לי...", אדרבה, עכשו שנודע לה עוד יותר כואב, עוד יותר בעיה, ואם כן מה הרגיע את רבקה כשאמרו לה את סבת קשי ההריון?

ולכן מבאר האור החיים הקדוש פשוט אחר, "ויתרצו הבנים בקרבה": הבנים מתרועעים לה בבטן, והיא מרגישה כביכול שהולדות שלה לא מחזיקים מעמד, מתרסקים, והיא אמרה: לא יכול להיות שאלקים עשה גס על שקר, שהרי רבקה היתה עקרה וכמבאר בכתוב "ויעתר יצחק לנכח אשתו כי עקרה הוא" (שם פסוק כא) ולכן היא התפלאה למה נהיה גס ההריון? כדי שהבנים ימותו לי בבטן? לא יכול להיות! לכן היא הלכה לקבל ברכה בשביל שההריון יחזיק מעמד, אבל לא על הכאבים הפיזיים.

והדברים מתחברים למה שאמרנו על דברי הליצנות שאמרו: מאבימלך נתעברה שרה, וכי הקדוש ברוך הוא עושה גס לדבר עברה? לאבימלך? מה ההגיון? וכך גם פה שלכן "ותלך לדרש את השם" (בראשית כה, כב).

פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת

בְּהַרֵי כְּבֹשָׁה דְרַחֲמָנָא

וְהִנֵּה קֹדֶם הָרִיוּנָה שֶׁל רִבְקָה מְבֹאֵר בְּפֶתוּב שִׁיִּצְחָק הַתְּפִלֵּל עָלֶיהָ "וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לְנִכְח אֲשֶׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ" (בראשית כה, כא) וּבֹאֵר רַש"י "וַיַּעֲתֶר לוֹ": לוֹ וְלֹא לָהּ, שְׂאִין דּוֹמָה תְּפִלַּת צְדִיק בְּנֵי צְדִיק לְתַפְלַת צְדִיק בְּנֵי רָשָׁע, לְפִיכָּהּ לוֹ וְלֹא לָהּ. מַה הַבְּאוּר בְּנֵיהָ?

בְּסִפּוּר צְרוּר הַמֹּר (פרשת תולדות על הפסוק "ויגדלו הנערים") בֹּאֵר בְּנֵיהָ בְּאוּר מְדֵהִים: רִבְקָה חֲשָׁשָׁה מְאֹד מֵהֵיִלְדִים שֶׁלָּהּ, הִיא יִדְעָה שִׁיִּכּוֹל לְבֹא אִינָה עָשׂוּ, בְּמִיחָד עַל פִּי הַכָּלֵל שְׂאֲמָרוּ בְּגִמְרָא (בבא בתרא דף קי ע"א) שְׂרָב בְּנִים דּוֹמִים לְאֲחֵי הָאֵם. וְלִכֵּן כָּל אָדָם שֶׁמִּתְחַתֵּן יְבִדֵּק בְּאֲחִיָּהּ, הָאֲחִים בְּעִיִּתִיִּים? תַּזְהֵר! וּבִשֵּׁם הַגָּאוֹן הַקְּדוּשׁ רַבִּי יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל קִנְיָבְסְקִי הַסְּטִיפְלָר וְצ"ל מוֹבָא שֶׁהֵיִם זֶה שׁוֹנֵה כִּי יִכּוֹל לְהִיֹּת אָדָם שֶׁהִתְקַלְקַל מִהֶרְחֹב וְזֶה לֹא מִרְאָה עַל הַחַנוּךְ בְּבֵית (אורחות רבנו הקהילות יעקב ח"א עמוד רסה). וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת "וּלְרִבְקָה אָח וְשֵׁמוֹ לֵבֶן" (בראשית כד, כט), בַּר מִנֵּן, לֵבֶן הָאֲרָמִי הָרָשָׁע הַזֶּה, אֲבִי אֲבוֹת הַטְּמָאָה, אֲבִי אֲבוֹת הַשְּׂקֵרָנִים, הַגִּנְבִּים, הָרָשָׁעִים, הַפְּרוּצִים וְהַמְכַשְּׁפִים, וְלִכֵּן רִבְקָה חוֹשֶׁשֶׁת מַה יְהִיָּה עִם הַיְלָדִים שְׁלֵי? מַה עֲשֵׂתָּה? הַתְּפִלָּה שֶׁלֹּא יִהְיוּ לָהּ יְלָדִים, הִיא פְּחָדָה, לֹא צְרִיף יְלָדִים. אֲבָל יִצְחָק מַה הַתְּפִלָּה? לְנִכְח אֲשֶׁתּוֹ, מַה זֶה לְנִכְח? בְּדִיוֹק הַפּוֹד, שֶׁכֵּן יִהְיוּ יְלָדִים. הוּא סֶבֶר שֶׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת אֶת הַתְּפִקִיד שֶׁלָּנוּ, אִי אֲפֹשֶׁר לְבֹא וְלוֹמֵר: מִכִּיֵּן שֶׁלֹּא יִהְיוּ לָנוּ יְלָדִים צְדִיקִים חֲלִילָה, אֲזִי לֹא נִבְיֵא יְלָדִים, אִין כְּנֵה דְבָר. וּמַה אוֹמֵר הַפְּתוּב? דְּבַר מְפֹאֵל, "וַיַּעֲתֶר לוֹ": לְמִי? לְיִצְחָק וְלֹא לְרִבְקָה, וְהִיא קִבְּלָהּ יְלָדִים. וְכִשְׁמִתְרוֹצְצִים הַבְּנִים בְּקִרְבָּהּ הִיא הוֹלֶכֶת לְדַרְשׁ אֶת ה', וְאוֹמְרִים לָהּ: "אֵל תְּדַאֲגִי, יֵשׁ לָךְ שְׁנֵי גוֹיִם שׁוֹנִים בְּבֶטֶן", זֶה מַה שֶׁהֶרְגִיעַ אוֹתָהּ, שֶׁלְּפָחוֹת אַחַד יִהְיֶה צְדִיק. הִיא פְּחָדָה שֶׁכָּל יְלָדֶיהָ יִהְיוּ רָשָׁעִים. זֶה מִרְאָה לָנוּ אֶת הַצְּדִיקוֹת הַנּוֹרָאָה, שֶׁהִיא לֹא רְצַתָּה לְהִבְיֵא יְלָדִים שֶׁלֹּא יִהְיוּ חֲלִילָה יְלָדִים רָשָׁעִים.

בְּדוֹמָה לְזֶה מְסִפֵּר בְּגִמְרָא (ברכות דף י ע"א), עַל חִזְקִיָּה הַמְּלֵךְ שֶׁלֹּא רְצָה לְהִתְחַתֵּן. אָמַר לוֹ יִשְׁעִיָּה נְבוּאָה בְּשֵׁם ה' "צוּ לְבִיתְךָ כִּי מֵת אֲתָה וְלֹא תִחְיֶה" (מלכים ב, כ, א), מֵת אֲתָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תִחְיֶה לְעוֹלָם הַבָּא, מִכִּיֵּן שֶׁאֲתָה לֹא מִתְחַתֵּן וְלֹא מְבִיא יְלָדִים. אָמַר לוֹ חִזְקִיָּה: רְאִיתִי בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שִׁיִּלְדִי יִהְיוּ רָשָׁעִים, אֲנִי לֹא רוֹצֵה יְלָדִים שֶׁיִּהְיוּ רָשָׁעִים, מְכַעֲסִי הַשֵּׁם. אוֹמֵר לוֹ יִשְׁעִיָּה הַנְּבִיא: "בְּהַרֵי כְּבֹשָׁה דְרַחֲמָנָא לְמָה לָךְ?" - מַה אֲתָה מִתְעַרֵּב בְּחֻשְׁבוֹנוֹת שָׁמַיִם, תַּעֲשֶׂה אֶת רְצוֹן ה' בְּלִי שׁוּם שְׂקוּלִים. חִזְקִיָּה מִשְׁתַּכְנֵעַ וְאוֹמֵר לְיִשְׁעִיָּה: אוֹלִי אֲתַחַתֵּן עִם הַבַּת שֶׁלָּךְ שֶׁהִיא בַת שֶׁל נְבִיא, גְּדוֹל הַדּוֹר, וּמְזוּוג שֶׁל צְדִיק וְצְדִיקָה אוֹלִי יִהְיוּ יְלָדִים צְדִיקִים. וּמַה קָרָה בְּסוּף, יִצְאוּ לוֹ שְׁנֵי יְלָדִים רָשָׁעִים, וְאַחַד מֵהֶם הָיָה מְנַשֶּׁה שֶׁהַעֲמִיד צָלַם בְּהִיכָל וְעָשָׂה כָּל

תכלית החיים

התועבות בעולם (דברי הימים ב פרק לג), חזקיה צדק!

יש מדרש (ברכות דף י ע"א בהגהות הב"ח אות ב) שמשפר, שחזקיה היה סוחר אותם על הכתפים מדי יום, ובאחד מהדרכים שלקח אותם לתלמוד תורה הוא שמע אחד מהם אומר לאח שלו, הקרחת של אבא שלנו ממש מתאימה לשחט עליה קרבנות לעבודה זרה. איך שהוא שמע את זה חבטם בקרקע, אחד מת ואחד נצל, זה שנצל זה מנשה שהכניס צלם בהיכל ועשה את כל הנזעות הנוראות.

ילדים רשעים

נחזור לרבקה אמנו שמתפללת שלא יהיו לה ילדים רשעים. היא מעדיפה להשאיר עקרה, להחשב כמתה, העקר שלא יתחיל שם ה' במעשיהם. וזה כל כך מתאים עם דברי המדרש רבה (פרשת לך לך פרשה מד אות ט) "ה' אלהים מה תתן לי" (בראשית טו, ב), אומר אברהם לפניו, רבוננו של עולם אם עתיד אני להעמיד בנים ולהכעיסו מוטב לי ואני הולך צרירי. והדברים מבהילים, אומר אברהם לקדוש ברוך הוא: הרי הבטחת לי זרע, אף אם חלילה צריך לצאת לי בן רשע אז שאליעזר ימשיך אותי "והנה בן ביתי יורש אתי" (שם פסוק ג). לכן פותחת התורה ואומרת "אלה תולדת יצחק אברהם הוליד את יצחק" שהתפללה שלו התקבלה, אברהם ויצחק צדיקים וקדושים, וגם רבקה ממשיכה את השושלת ואומרת: אני מתפללת שלא יהיו לי ילדים כדי שלא יתקלקלו.

בתקופת ההשפלה היו הרבה גדולי ישראל שהתנגדו לזה שאנשים יביאו ילדים, מי שאין לו ילדים שלא יתפלל וישלח יעשה טפולים, כי אם תביא ילד יכול להיות שהוא לא ישאר יהודי, מהשמים מרחמים עליך, עזוב, אל תתערב (מאיר עיני ישראל ח"ג עמוד 815). בזה אנחנו מבינים שהצדיקים רואים מה התכלית האמתית של החיים, שזה לא להביא ילדים וזהו, לזרק אותם, איך שיצאו יצאו. התכלית של החיים זה לא לחיות ולהנות, אנחנו רואים פה את חוט השני, את הדבר שמחבר בין כל הדברים הללו. לכן מה שחשוב לצדיקים זה לא הילדים ולא היסורים, אלא רק דבר אחד, איך מרבים את כבוד השם בעולם, זוהי התכלית. לכן כשרבקה שמעה "שני גוים בבטנה ושני לאמים ממעיה פירדו וכו' ורב יעבד צעיר" ומי זה הצעיר - זה יעקב הצדיק, אז בסדר, יש לפחות משהו להביא לעולם.

פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת

דֶּרֶךְ רִשְׁעִים

נחזור לאותם הליצנים שהיו בימי אברהם אבינו. אם נתבונן נראה שהדרך חטאים של האנשים הליצנים שהם מבזים ומשפילים. זה בדיוק הדרך של עשו, "ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים" (בראשית כה, כז). היה אומר הרב שבדרון שאם היום עשו היה נכנס לבית המדרש כלם היו רצים ומנשקים לו את הרגלים והידיים, אדוננו מורנו ורבנו, למה? הוא היה נראה אדמו"ר, היה לו שטריימל גדול. כלם חושבים: מי היה עשו? בטח אחד שכלו מלא קצקועים, טרקטורונים, סמים וכו', לא ולא! היה נראה אותו דבר, אלא מה? הוא עושה את כל העונות שבְּעוֹלָם, כי עשו אומר: לא אכפת לי תכלית החיים, וזה מה שהוא אומר ליעקב במכירת הבכורה "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה" (שם פסוק לב). רשעים מה אומרים? היום נאכל ומחר נמות (עיין ישעיה כב, יג), תן לי היום להנות. וכנגדו מה יעקב עושה? עובד קשה, "יעקב איש תם ישב אהלים", למה? הוא מבין את תכלית החיים וממשיך את מסרת אברהם ויעקב, שרה ורבקה. כשהאדם בא ואומר שלש פְּעָמִים ביום "אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב", מה אתה מזכיר אותם? האם אתה מבין שהתכלית בחיים היא לא לאכל, לשותות ולהנות, אלא לעמל קשה, "אדם לעמל יולד" (איוב ה, ז), ובכלל זה להיטיב עם אחרים, לקרבם לתורה, להגדיל את שם השם בעולם ולהבין למה אתה פה? מי שמבין את זה יכול לומר בלב שלם "אלקי אברהם יצחק ויעקב" - הוא הולך בדרך. אך מי שטועה בזה הוא נדמה לעשו ולבן, ואולי יגיד אלהי לבן, אלהי עשו, אלהי הליצנים שצחקו על אברהם אבינו.

מְכִירַת עוֹלָם הַבָּא

ובאמת כשאומר יעקב לעשו "אתה מוכן למכר את הבכורה בעד פרוסת לחם ונזיד עֲדָשִׁים" (בראשית כה, לג - לד), לא אכפת לו - תביא. יש היום אנשים טפשים שאומרים: אני לא מאמין בעולם הבא, ומוכרים את העולם הבא. נחלקו בזה הפוסקים ולהלכה אין בזה תקף הלכתי (עיין בקונטרס מכירת עולם הבא אריכות הדברים). אבל הם מראים בזה את הבורות שלהם בכל ההבנה לתכלית החיים.

יש ספור על אחד מהחסידים שהגיע אל המגיד ממזריטש רבי דב בער ממזריטש וצ"ל, שהיה תלמידו וממשיך דרכו של הבעל שם טוב, ואמר לו: "רבי, אני צריך לחתן את הבת שלי ואין לי כסף", אמר לו הרב: לך לפנדק

תכלית החיים

פלוני ושב שם, ומשם תבא לך הישועה". הוא מגיע לשם, יושב באכסניה, קורא תהלים, אין לו מה לעשות. פתאום מגיעים למקום חבורה של ליצנים, כנראה גלגול של אותם ליצנים בימי אברהם, והם רואים בצד חסיד תמים כזה, אמר אחד מהם בואו נעשה צחוקים. שאל את החסיד: "ממה אתה מתפרנס? מה הביזנס שלך? אמר לו החסיד: "אין לי ביזנס, ואין לי כסף". אמר לו אותו סוחר: "בוא נעשה עסק, אני מוכן למכור לך את כל העולם הבא שלי", אמר לו החסיד: "אין לי כסף כלום, יש לי רק פרוטה אחת, זה כל מה שיש לי", אמר לו הסוחר: "אני מוכן, אין בעיה". חתמו על שטר שהוא מוכר לו את העולם הבא שלו בפרוטה. כך היה, וכלם צחקים על תמימות החסיד. כשהגיע אותו סוחר לביתו, הוא ספר לאשתו איזה צחוקים היה היום באכסניה, איך שהוא מכר את העולם הבא שלו לאיזה יהודי תמים אחד. איך שאשתו שמעה את זה פתחה מיד את המזודה, שמה שם את כל הבגדים שלה ואמרה לו: "אני הולכת לאבא שלי, מספיק אתה רשע ומשחת, לא קם ולא מתפלל, עכשו גם עולם הבא אין לך, אתה גוי, לא רוצה לחיות אתך". הסוחר נבהל ואמר לאשתו: אני עכשו הולך לבטל את המכירה". הוא חזר אל האכסניה ומצא את אותו חסיד ואמר לו: "תחזיר לי בבקשה את מה שמכרתי לך", ואותו החסיד מסרב. "סתם צחקתי אתך, קח בתמורה דולר, עשרה דולרים, רק תחזיר לי את השטר", והחסיד מתנגד. בסוף הגיעו להחלטה ללכת אצל האדמו"ר ולשמע מה שיפסק. הולכים לאדמו"ר, והוא אמר לחסיד: "עשית עסק טוב, אל תמכור לו את זה חזרה". נבהל הסוחר ואומר לרב: "רבי, כל השלום בית שלי תלוי בזה!" אמר לו האדמו"ר: "אם אתה רוצה שהוא ימכר לך בחזרה, תשלם לו את כל הוצאות החתונה של הבת שלו". הסוחר התעצבן: "כבוד הרב, הגזמת לגמרי! למה אני צריך לשלם לו כל כך הרבה? מכרתי לו את זה בפרוטה", הוא נסה להתנגד אך האיש הבין שבשביל השלום בית שלו הוא חייב לעשות את זה. בלית ברירה הוא שלם לו את כל הוצאות החתונה והחסיד החזיר לו את השטר. הוא רץ לאשתו והראה לה את השטר, ושהמכירה התבטלה, והכל חזר על מקומו בשלום. כעבור כמה ימים הוא התחיל לחשב בלבו: 'איזה מין סוחר אני, מכרתי משהו בפרוטה וקניתי אותו אחר כך פי כמה אלפים?', הוא חזר אל הרב ואמר לו: "רבי, זו היהדות? זו התורה? הרי במקח הזה בודאי שיש בו יותר מכדי הונאה (שולחן ערוך חו"מ סימן רכו סעיף ד), מה זה?" אמר לו הרב: אני אסביר לך, כשמכרת את העולם הבא שלך, באמת הוא היה שוה פרוטה, אבל עכשו כששלמת עליו סכום גדול שכנה לזכות בו בחזרה, העלית את שויו, ולכן זו לא גנבה ולא הונאה".

פְּרִשֵׁת תּוֹלְדוֹת

אֵין אָדָם שְׂרוּצָה לְהַדְמוֹת לְעֵשׂוֹ. לָמָּה לֹא? עֵשׂוֹ הָרִי נֶהְנֶה, אוֹכֵל, שׁוֹתֵה, רוֹצֵחַ וְנוֹאֵף, הוּא עוֹשֶׂה אֶת כָּל הַתְּעוּבוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, אֲבָל צָרִיךְ לְזַכֵּר שֶׁהוּא עֵשׂוֹ, הַשֵּׁם יִצִּיל אוֹתָנוּ שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם נִזְכֵּר וְנִדְעֵה מַה תְּכַלִּית הַחַיִּים וְלֹא נִתְבַּלְבֵּל בְּשִׂטְף וּבִמְרוֹץ שֶׁל הַחַיִּים, אֲמֵן כִּן יְהִי רָצוֹן.

הצדיקים והעולם

פְּרִשֵׁת וַיֵּצֵא הַצְּדִיקִים וְהָעוֹלָם

יציאת צדיק

”וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה” (בראשית כח, י). יַעֲקֹב אָבִינוּ הוֹלֵךְ מִבְּאֵר שֶׁבַע לְחָרָן. אוֹמֵר רַשׁ”י: יציאת צדיק מן המקום עושה רשם.

דָּבָר רֵאשׁוֹן אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְדַעַת, שֶׁהַיּוֹם מָה שֶׁלֹּא מְרַגְּשִׁים כָּל כֶּךָ שִׁיֵּצִיאת צְדִיק מִהַמָּקוֹם עוֹשֶׂה רַשֵׁם, לֹא רַק בְּגִלְל שְׁאִין צְדִיקִים בְּדִרְגָּה שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ. אֲלֵא גַם וּבַעֲקָר שְׁאֲנַחְנוּ לֹא בְּרֵי הַרְגָּשָׁה שִׁיִּכּוֹלִים לְהַרְגִּישׁ כְּאֵלֶּה דְּבָרִים. אֲבָל עִם כָּל זֶה, אֲנַחְנוּ מְבִינִים שֶׁכָּל אָדָם שֶׁהוּא בְּבַחֲיַנַת צְדִיק, כְּשֶׁהוּא מְגִיעַ לְמָקוֹם הוּא צָרִיךְ לְהִשְׁאִיר שֵׁם רַשֵׁם. בְּאֵת לְמָקוֹם, מָה אֵתָּה יְכוֹל לְתַקֵּן שֵׁם, לְבוֹא וְלַעֲשׂוֹת?

מעלת הדרשן

רְאִיתִי חֲדוּשׁ מְדֻהִים שֶׁמְבִיא הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם מְסֻלוֹנִיקִי, אֶחָד מְגֹדוּלֵי חֲכָמֵי סְלוֹנִיקִי, בְּסִפְרוֹ שִׁיּוּרֵי טְהָרָה (מערכת הד' אות מה), שֶׁם הוּא כּוֹתֵב לְגַבֵּי אָדָם שְׁדוֹרֵשׁ, וְכֶּךָ הוּא כּוֹתֵב: דוֹרֵשׁ זֶה הַצְּדִיק (הַכּוֹנֵה דוֹרֵשׁ בְּרַבֵּים), שֶׁעָלִיו נֶאֱמַר ”ה' אֱלֹקִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים” (ישעיה ג, ד), וְהָאָדָם צָרִיךְ לְהוֹדוֹת בַּמַּתָּנָה הַזֹּאת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לוֹ, שֶׁהַדוֹרֵשׁ בְּאַגְדָּה יֵשׁ לוֹ כַּח לְמַחֵל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאִם אָמַר קְדִישׁ (אוֹתוֹ הַדוֹרֵשׁ) נִמְחָלִים לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו. וְאִם אָמַר אֵת זֶה הַשׁוֹמֵעַ, אֲפִלּוּ נִחַתֵּם גְּזֵר דִּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹחֵל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל הַשׁוֹמְעִים (עֵינַי מְדַרֵּשׁ מִשְׁלֵי בּוֹבֵר פְּרָשָׁה י עַל הַפְּסוּק ”וְעוֹבֵב תּוֹכַחַת מִתְּעָה”). וְכֵן הַשׁוֹמֵעַ דְּרוֹשׁ מִפֵּי חֶסֶם בְּדְבָרִים הַנִּקְרָאִים אַגְדָּה, נִמְחָלִים לוֹ עֲוֹנוֹתָיו.

מָה זֶה הַאֲגָדָה הַזֹּאת? וְהוּא מְסִבֵּיר: הַדְּרָשָׁנִים נִקְרָאִים מְחַבְּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם מְפָרְשִׁים הַדְּבָרִים הַסְּתוּמִים וְהַנִּקְרָאִים זְרִים בְּעֵינֵי הַהֶמוֹן. - יֵשׁ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁהַתּוֹרָה נִרְאִית לָהֶם מוֹזְרָה, כָּל מִינֵי צוּוּיִים כָּל מִינֵי דְּבָרִים, וְהֵם בָּאִים וּמְסִבֵּרִים לָהֶם אֵיךְ שֶׁהַתּוֹרָה יָפָה וְשֶׁכָּל דְּבָר מוֹבֵן, וּמְפָרְשִׁים הַדְּבָרִים הַסְּתוּמִים לְפָנֵי הַהֶמוֹן, שֶׁחֵס וְשְׁלוֹם לֹא יְבוֹאוּ לְבוֹזוֹת וְלִכְפֹּר בָּהֶם. וְכִשְׁמָעֵם פְּרוּשֵׁם כִּי נִעֲמוּ, בָּאִים לְחַבֵּב

פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא

התורה ולכבדה, וכפי זה אין ערוך למעלת הדורש, אין כח ואין סיג ואין סוף למעלה של הדורש, ובדין הוא שהקדוש ברוך הוא ימחל לו עונותיו ועונות ישראל. אבל כל זה אומר רבי אברהם מסלוניקי, הוא בתנאי: ובלבד שיהיו דבריו בדרשתו לשם שמים. ויחלק דרושו לשלשה חלקים, חלק ראשון, פשטים טובים וערבים מהמפרשים ו"ל, ויוסיף כדי שכלו הטוב אם חננו ה' - תוסיף עוד דברים, עוד פרושים ותראה להם כמה התורה יפה. חלק שני, הדינים הנדרשים מסדרי היום, ציטית, תפלין, מזוזה, שבת, טהרת משפחה, הנהגת הבית וכו'. חלק השלישי דברי מוסר השכל, חובת הלכות, ראשית חכמה ושאר מחברים, ורב הדרוש יהיה להשיכם בתשובה על ידי שידרש להם מעניני גיהנם. על זה יהיה רב הדרוש. ולא כמו הדרשנים המראים חריפותם בדרשות שלהם ואין בהם תוכחה. יש דרשנים שאתה שומע אותם, כך כתב פלוני, כך מובא בספר הזה והנה. אומרים פלפולים וענינים. אומר לה רבי אברהם מסלוניקי: עזב אותם, אל תהיה כמותם, אלו לא הדרשנים שאני מדבר עליהם, כי בכל דרשותיהם אין תוכחה. עד כאן מביא הרב שיורי טהרה מכמה ספרים וחסידים.

וזה התפקיד של הצדיק בכל מקום שהוא מגיע לדרש ולחזק ולהשאיר רשם. הגעף למקום, תעשה שם משהו לכבוד ה', תשאיר משהו. יש שם אנשים שלא יודעים כלום, תסביר להם, תראה להם כמה התורה חשובה ומאירה, זו נקדה ראשונה.

חמשה נסים נעשו ליַעֲקֹב

נקדה שניה, אמנם קצת נראית לא קשורה, אבל אנחנו נראה בסוף איך הכל מסתדר יפה. התרגום יונתן בן עזיאל מיחס לרבי יונתן בן עזיאל, מביא בפרשה (פרק כח פסוק י'), שחמשה נסים נעשו ליַעֲקֹב אבינו באותו יום - הוא יצא מבית המדרש של שם ועבר לאחר ארבע עשרה שנה שיושב ולומד תורה, לא ישן, יושב ולומד, כמו שמוכא במדרש (רבה פרשת ויצא פרשה סח אות יא), "וישכב במקום ההוא" (בראשית כח, יא), אבל ארבע עשרה שנים לא שכב. רק אז הוא שכב, מה קורה ברגע שהוא יוצא? כשאדם כזה יוצא עם כזו עצמה של תורה, אומר התרגום יונתן משהו מוזר: העולם מתחיל להשתגע, העולם לא יכול להכיל את העצמה הזאת שנקראת יַעֲקֹב אבינו, העולם מתחיל לעבד נגד הטבע. מה קרה? חמשה נסים: הראשון, נתקצרו שעות היום ושקעה השמש בלא עתה, שהיה הקדוש ברוך הוא חפץ לדבר עמו, וכך גם מוכא במדרש (שם אות יב), פתאום הזמן עוצר מלכת, אבל לא עוצר

הצדיקים והעולם

כדי לעכב אלא קופץ ופתאום השמש שוקעת, כדי שיתגלה אליו ה' במחזה בלילה. הגם השני, ארבע אבנים שהוא שם מראשותיו (יש מחלוקת במדרשים, יש אומרים שהיו שנים עשרה. עיין מדרש רבה פרשת ויצא פרשה סח אות יא) הפכו כלן לאבן אחת. ככה גם מובא בגמרא (בחולין דף צא ע"ב) שכל אחת מהאבנים אמרה עלי יניח צדיק את ראשו, והתחברו כלן כדי לזכות שיעקב יניח עליהם את הראש. הגם השלישי, האבן שהיו מתאספים כל הרוצים לגלגל אותה, גלגל אותה יעקב אבינו ביד אחת. יעקב, לאחר ארבע עשרה שנה בבית המדרש, בא ומסיר את האבן כמסיר פקק, פתאום הוא מקבל כחות. הבריאה מתחילה להשתנות ולהתבלבל, הטבע מתבטל בפני הצדיקים לומדי התורה (אור החיים פרשת בשלח פרק יד פסוק כז). הגם הרביעי, כשהבאר ראתה את יעקב, התחילו המים לצוף ולעלות לקראתו. והגם הזה לא פסק, כפי שמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק לו), שכל זמן שהיה יעקב אבינו בחרן הבאר נהיתה כמו מרקה, משקה את כלם, לא צריך לשאב. הגם החמישי, קפיצת הדרך, באותו יום שיצא הגיע לחרן. מעין זה מובא גם במדרש (רבה שם אות ח) וגם בגמרא (חולין דף צא ע"ב).

ובהמשך הכתוב (פסוק יב) נראה, שלא רק הבריאה משנה את טבעה בשביל הצדיק, אלא אפילו המלאכים חמדו להסתכל בו, כך אומר התרגום יונתן בן עזיאל, שאמרו המלאכים: מי זה האדם הזה שדמותו חקוקה בכסא הכבוד?.

מכל אותם הגסים אנו רואים מה קורה לאדם אחרי כל כך הרבה שנים של תורה, הבריאה כביכול מתבלבלת, מתרגשת, משהו לא ברור קורה פה.

העולם משתנה במיתת הצדיקים

הגמרא (מועד קטן דף כה ע"ב) מספרת, שכשנפטר רבי אבהו שהיה אחד מגדולי האמוראים, צמודי דקיסרי הזילו דמעות - היו שם צמודים גדולים, בנינים גדולים, העמודים החלו לבכות. וכשרבי יוסי נפטר, המרזבים של צפורי - התעלות שמושכות את המים לכל העיר - נהפכו לדם. וכשרבי יעקב נפטר ראו כוכבים ביום. וכשרב אסי נפטר כל האילנות שהיו באזור, נעקרו כלם, יצאו מהאדמה החוצה. וכשרבי חיא נפטר, ירדו אבנים של אש מהשמים. וכשרבי מנחם ברבי יוסי [ויש גורסים רבי סימאי], נפטר, כל הצורות שהיו על המטבעות נמחו, אדם יש לו מטבע עם דמות של המלך חקוקה, הוא מוציא מהכיס ורואה מטבע חלקה, אין דמות על המטבע. וכשרבי תנחום בר חיא נפטר, כל האנדרטאות - כל הפסלים, נשברו. וכשרב אלישיב נפטר, באותו היום שבעים מחתרות של גנבים נחפרו.

פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא

הצדיק נפטר אז כבר אין שמירה בעיר, הגנבים חזרו לפעלה. וכשרב המנונא נפטר, ירדו אבנים של ברד מהרקיע. וכשרבה ורב יוסף נפטר, הגשרים של נהר פרת התקרבו אחד לשני, וזו ממקומם. וכשאבי ורבא נפטר, הגשרים של דגלת וזו. וכשנפטר רב משרשיא, הדקלים הפסיקו להוציא תמרים והוציאו רק קוצים.

מה הגמרא רוצה להגיד לנו בזה שמאריכה ומתארת את כל זה? הצדיק נפטר אז מה קרה? החיים לא צריכים לזרם? למה הבריאה משתנה ומתבלבלת?

“צדיק יסוד עולם”

את הדבר הזה מגלה לנו שלמה המלך באמרו “וצדיק יסוד עולם” (משלי י, כה), ומבארת הגמרא (יומא דף לח ע”ב), אמר רבי חיא בר אבא אמר רבי יוחנן, אפלו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים, שנאמר “וצדיק יסוד עולם”. יש צדיק שעליו משתת העולם, בלעדיו אין קיום, וכשהוא מתנתק מהבריאה, העולם מזדעזע ומתחיל להתבלבל, הקדשה שלו שהיתה עד היום, התורה, המצוות והחסדים שלו, זכוי הרבים שלו, הם החזיקו את העולם, וכשהוא מסתלק, יש זעזוע והכל מתחיל להתבלבל. יעקב אבינו באותו הדור, ודאי שהוא היה צדיק יסוד עולם, כל הבריאה עמדה בזכותו, אחרי ארבע עשרה שנים של תורה ללא הפסקה, כל הבריאה מתרגשת ופורחת ועושה הכל כדי לבוא ולפרגן לצדיק, לכן הבאר עולה לקראתו, האבן שרואה שהוא רוצה להרים אותה היא מתרוממת לבד. וכשיעקב רוצה לישן, האבנים רבות וכל אחת אומרת: “עלי יניח צדיק את ראשו”.

היה פעם איזה תלמיד אחד, שהגיע מאחר מאד לשעור, היה צריך לקום בשבע וללכת להתפלל והוא התעורר באחת בצעהרים, שאל אותו הרב שלו: “מה קרה?” אמר לו התלמיד: “הרב מכיר את הספור של יעקב אבינו, על האבנים שרכבו? ככה היה גם אצלי, כל השעות ביום רבו שאני אספיק לישן בשעה שלהן, שמונה, תשע, עשר וכן הלאה, ואז כלן התאחדו וישנתי עד אחת... כמה אנחנו רחוקים מהנהגת הצדיק שנקרא “צדיק יסוד עולם”. כמה אנחנו חיים על פי הטבע, וכשפתאום יש יסורים, כאבים, בעיות, אז בסדר אפשר להתפלל, ולפעמים גם התפלה מתקבלת. אך אצל אותם הצדיקים אנו רואים, שהעולם משתנה ומשתולל כפיכול בשביל לעשות רצונם. וזו ממש מדה כנגד מדה: הם שברו את הטבע שלהם - הגשמיות, הרצונות, התאוות, כמו יעקב אבינו שלא הלך לישן ארבע עשרה שנה בבית שם ועבר, ארבע עשרה שנה לומד ולומד, גמרת ללמד מה אתה עושה? לומד עוד, איך? מה אתה לא הולך לישן, לא הולך לנוח? נשאר על הספר עוד ועוד, בזכות זה גם

הצדיקים והעולם

הנהגת הטבע משתנה בשבילם.

שנת החת"ם סופר

נספר כמה ספורים על גדולי ישראל, היום בדורות שלנו, וננסה קצת להבין כמה אנחנו רחוקים מהם. נתחיל מההנהגה של החת"ם סופר, הוא היה אומר תמיד בתור רגילות, שהכתוב אומר "כי עתה שכבתי ואשקוט ישנתי אז ינוח לי" (איוב ג, יג) ובאורו, אם אני ישנתי, אז, מה זה אז, א' זה אחד, ז' זה שבע, וביחד שמונה - שמונה שעות, אם ישנתי א"ז - ינוח "לי", יש לי מנוחה עכשו כמנני לי, כמה זה ל"י? ארבעים שעות תורה. ישנת שמונה שעות? עכשו אתה יכול לבוא וללמד ארבעים שעות תורה (דרך פקודיך מצות ל"ת כד הגהות הצבי והצדק אות קסח).

החת"ם סופר נולד בז' בתשרי ה'תקכ"ג ונפטר בכ"ה בתשרי ה'ת"ר, זאת אומרת לפני מאה שבעים ותשע שנה, לא לפני אלפי שנים, ואלו היו המשגים שלו.

פגישת הסטייפלר עם אשתו

הסטייפלר הקדוש, רבי יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל, אביו של רבי חיים קניבסקי שיחיה, היה רגיל ללמד ולעשות כמה וכמה סדרים של שלשים ושש שעות רצופות של למוד תורה בתור בחור. כשהגיע לגיל הנשואין הצייע לו החזון איש את אחותו. לפני הפגישה הוא קבע סדר למוד של שלשים ושש שעות, ותכנן לישן ברכבת בנסיעה לפגישה. הנסיעה ברכבת הייתה כשמונה שעות נסיעה, ככה הוא יגיע ערני לפגישה. וכך הוא עשה, למד שלשים ושש שעות וכשהגיע לרכבת ראה שיש בה רפור של חשש שעטנז, צמר ופשתן, והוא לא רצה לשבת. מה עשה? עמד ולמד כל הנסיעה עוד שמונה שעות! וכשהוא הגיע לפגישה הוא אמר שלום לבחורה ונרדם. היא נפגעה ואמרה לאחיה החזון איש. הוא הרגיע אותה ואמר לה: "אל תדאגי, זה בטוח בגלל שהוא היה אחרי למוד של הרבה שעות". וכשהיא אמרה לו, שנראה לה שהחתן לא שומע באזן אחת, אמר לה החזון איש: "אולי הוא לא שומע באזן אחת אבל כלם שמעו לו, אל תדאגי". ושוב, זה לא היה לפני מאות שנים. יש אנשים בדורנו שראו ודברו עם הסטייפלר.

פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא

הָרַב שְׁטֵינְמָן וְהַבְּבָה

נספר גם על גדולי התורה שבדורנו. לרב שטיינמן וצ"ל הגיע יהודי לפני כמה שנים, שבא לבקש ממנו סליחה, יהודי זקן מפלג שהיה קצת יותר מבגר מהרב שטיינמן. שאל אותו הרב: "על מה אתה מבקש סליחה?" אמר לו האיש: "הרב בצעירותו נכנס לישיבה שלמדתי בה, והרב היה צעיר מאד וכל הישיבה היו בה בחורים גדולים, והפריע לנו שמכניסים אלינו ילד. התארגנו כמה חברה ואמרנו: בוא נלמד את הצויציק הזה לקח. הלכנו ושמונו בבה במטה של הרב כדי שהרב בתור ילד יבין את הרמז - לה תשחק עם בבות, אל תבא לפה". הרב שטיינמן אמר לו, שהוא לא זוכר את זה וסולח והפל בסדר. כשיצא האיש מביתו של הרב שטיינמן התחיל האיש לבכות, וספר לבן שלו ואמר לו: "ילד בן 12 מגיע לישיבה ואנחנו קמים בבקר, מגיעים ישר למטה לראות איך הילד הזה ישן עם הבבה. ראינו שהבבה מנחת באותה צורה, באותו מקום, טוב, אמרנו אולי הלילה הוא לא ישן במטה. חכינו למחר, וגם מחר לא. החברה מנו אותי לעקב אחריו מתי הוא הולך לישן, אולי התבלבלנו במטה, ואני מחכה משעה עשר בלילה לראות מתי הילד הזה הולך לישן. ואלו הילד אריה לייב לומד ולומד. כשהגיע שנים בלילה אני כבר התעייפתי והלכתי לישן, קמתי בבקר ואני רואה אותו עדין לומד, כך חדש שלם עקבתי אחריו ואני לא יודע מתי הוא ישן". זה היה הרב שטיינמן בתור ילד! וכי סתם צומחים גדולי הדור? מה נאמר, היום אנשים חלשים? בסדר, אבל את השעות שאתה פן לומד, אתה יכול ללמד אותן בהתמדה, אתה יכול ללמד אותן בלי פלאפון, בלי סיגריה, בלי הפסקה באמצע.

הָרַב עוֹבְדֵיה שׁוֹכַח לִישׁוֹן

הרב דוד יוסף שיחיה ספר פעם: שהרב עובדיה יוסף וצ"ל היה צריך לכתב תשובה בהלכה בנושא מאד מסבך, נושא של עגונה, אחרי יומים שהרב כותב, ביום השלישי הוא סיים את התשובה. הוא בא ושאל את הבן שלו איזה יום היום? אמר לו הרב דוד: מה זאת אומרת אבא, לא שמת לב? כבר יום שלישי היום, לא הלכת לישן? אמר לו הרב: "שכחתי לישן...".

כמה אנשים שוכחים לישן? שוכחים לאכול?

יש אנשים ששוכחים את הארנק, את המשקפים, אבל לא לישן ולאכל. יש אחד ששוכח לברך, שוכח ללמד, שוכח להתפלל, אבל לישן? אין דבר כזה, הוא מקפיד

הצדיקים והעולם

בכל יממה לישן כהוגן.

לשכח ברכה?

מעיון זה מספרים על החת"ם סופר, שהיה לו משרת שהיה מביא לו תמיד ארוחת בקר. באחת הפעמים הוא חמד את הארוחה של הרב, והוא אמר לעצמו: 'בכל מקרה הרב לא שם לב אם הוא אוכל או לא, שהרי הוא תמיד שקוע בלמוד, לכן אין חשש אם אני אוכל את האכל ואביא לו מגש ריק'. וכך עשה, למחרת הלך המשרת ואכל את כל המגש, "בעודה בכפו יבלענה" (ישעיה כח, ד), גמר את הכל, מנקה את הפה, ומכניס מגש ריק. לקראת הצהריים פנה החת"ם סופר לשמש ושאל אותו מה עם ארוחת הבקר? אמר לו השמש: "הרב כבר אכל, הנה המגש ריק, כנראה הרב לא שם לב שאכל בגלל שקיעותו בלמוד". פתאום הוא רואה את החת"ם סופר מרצין, מסתכל עליו ואומר לו: "תקשיב, אתה צודק, אם אכלתי או לא אכלתי אני באמת לא זוכר, היתית עסוק מאד בלמוד, אבל אם ברכתי או לא ברכתי את זה אני בודאי זוכר, ואני זוכר שלא ברכתי, ולאכל בלי ברכה לא שיה אצלי, ואם כן איפה ארוחת הבקר?"

מה לעשות, אצלנו זה הפוך, אדם אוכל צלחת שלמה ואז מסתפק, רגע ברכתי או לא? גמרת צלחת שלמה עכשו, אכלת איזה שתי קילו אכל. לפעמים הוא מסתפק אם הוא אכל שעור, "אתה יכול להוציא אותי ידי חובה?" איזה להוציא אותך, אתה לא יכול לצאת מהדלת מרב אכל, תסתפל כמה אכלת! וזה ההבדל בינינו לחת"ם סופר.

ההבדל בין האדמו"ר לחסיד

יש ספור על האדמו"ר הקדוש רבי אהרן מקרלין וצ"ל, שהיה האדמו"ר הראשון של חסידות קרלין, יש לו שיר יפה ששרים אותו בהרבה בתי ישראל, "י-ה אכסוף געם שבת", שיר שמלא כסופים וגעגועים למעלת השבת. ורבי אהרן הקדוש מקרלין היתה לו רוח הקדש. באחד מהטישים - מהשלחנות שהיה עורך עם חסידיו, הגיע חסיד אחד וראה שהרב לוקח תפוח, מברך ואוכל, ועלתה מחשבה בראשו של החסיד, 'מה ההבדל ביני לרב, הרב אוכל תפוח וגם אני אוכל תפוח'. במה הוא מיוחד ממני, הוא אדמו"ר ואני לא? אז יש לו שיר "י-ה אכסוף", יש אנשים שבוכים כששרים את השיר הזה, אז גם אני אחבר שירים. רבי אהרן מקרלין קלט את

פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא

מחשבת הפגול שלו וקרא לו, ואמר לו: "אתה יודע מה ההבדל ביני לבינך? אתה רוצה תפוח, בא לך תפוח אדם, מתק, יפה, אתה בא לאכל, ואז נזכר "רגע יש לי מחסום, אני צריך לברך", אז אתה מיד מברך, משחרר את המחסום ואוכל את התפוח. אבל אני מחפש איך לשבח את השם, אני מסתפל מינה ושמאלה, רבונו של עולם אני כל כך אוהב אותך, אני רוצה לברך אותך, אבל מה סתם לברך ברכה לבטלה? ופתאום אני רואה תפוח, וואו, רבונו של עולם, יש לי הנדמנות לברך אותך. אם היה אפשר לא לאכל גם לא הייתי אוכל, אבל אסור, זו ברכה לבטלה, אז טועמים קצת, זה ההבדל בינינו".

ואיך האדם ידע אם הוא שיק לחסיד או לרבי אהרן מקרלין? השאלה כמה הוא אוכל וטוחן אחרי הברכה. אדם אומר לך אני כמו רבי אהרן מקרלין, מברך מזונות וטוחן לך קילו בורקסים, 'יש טוחן אחר טוחן', ואחר כך עוד שואל אותך, תגיד יש לי ברכה אחרונה? אין לך ברכה אחרונה, יש לך פעמים ברפת המזון ושבע ברכות בנוסף, אכלת מגוש שלם לברך. מגישים עוף לשלחן, הנבאדם לוקח את העוף, נותן בו עיניו ועושה אותו גל של עצמות, ועוד נשאר רעב, אתה רבי אהרן מקרלין? אתה אפילו לא הניצל שלו. החסידים האמתיים קדושי עליון היו מורידים את החומר ומעלים את הרוח, לכן כל הטבע שלהם היה הפוך מדרך הטבע, וכנגד זה הטבע התבטל בשבילם.

הש"ך וכח תורתו

מספר על הגאון רבי שבתאי כהן בעל הש"ך על השלחן ערוך כשנפגש עם רבי אברהם אבלי בעל המגן אברהם על השלחן ערוך, ברוו ביניהם כמה דינים. פתאום הגיע המשרת של הש"ך ואמר לו: "כבוד הרב, מכרחים לצאת מכאן, יש כאן מישהו שהולך למות, ואתם כהנים". הש"ך ידע שהם באמצע סגיה ואם הם יצאו יהיה חסר להם בהבנה, מיד אמר: "אני גוזר שהוא לא ימות עכשיו, זה מפריע לנו ללמוד". ואמר למגן אברהם: "בוא נמשיך ללמד". המגן אברהם סמך עליו, הוא ידע שאם הש"ך גוזר גם מלאך המות חייב לשמע. כשגמרו ללמד, וסימו את כל השאלות שבסגיא, לזה הש"ך את המגן אברהם ויצא אתו החוצה, ואמר: "עכשיו הוא יכול למות" - וכך היה (תורת דוד שמות הגדולים עמוד תסט). וזה לא לפני הרבה שנים.

באחד מהחדושים של הש"ך על חשן משפט (סימן ג סק"א) הוא כותב, עכשיו אני באמצע לברח מהגוים (בפרעות ת"ח ות"ט) ואין לי ספרים, אבל עם כל זה אני אכתב לך כמה חדושים. והוא כותב את כל התורה באמצע לברח מהגוועות, שם התעללו

הצדיקים והעולם

בצורה נוראה ביהודים, הרגו, השמידו, שרפו, חנקו, כל ארבע מיתות בית דין, ממש היו רעים ורשעים בצורה אכזרית מאין כמוה. מי שיקרא את הספורים שהיו בפרעות ת"ח ות"ט, יראה שהם היו יותר גרועים מהנאצים ימח שמם. ובתוך הפרעות תוך כדי בריחה אבדה בתו של הש"ך כידוע (ספר בת הש"ך של הרב מ. להמן ויש אומרים שהיה זה על אחותו מובא במבוא למהדורת שו"ת פנים מאירות הנדפס בארה"ב), והוא לא הפסיק בעמלו בתורה בחלקים הקשים שבתורה, בסגיות המרכבות בחשן משפט. וכשהאדם לומד תורה ברמה כזו של שבירת הטבע, ממילא הוא גם מגיע לדרגה כזאת שהטבע וכל העולם מתבטל לרצונותיו. הטבע משרת את האדם הזה. זה בדיוק מה שקרה עם יעקב אבינו, ועם שאר הצדיקים שעשו נסים ונשנו את הטבע כמו רבי שמעון בר יוחאי בכל הנסים שהוא עשה כשיצא מהמערות (שבת דף לג ע"ב - לד ע"א). וכל אותם אלה שעמלו בתורה מתוך עמל וינע, ושברו את הטבע מצד עצמם, זכו לנסים ונפלאות, הטבע לא עושה נס אלא אומר אני לא קים בשביל אותם אנשים, אין טבע. חמשה נסים נעשו ליעקב אבינו כשהוא רק מוציא את הרגל מחוץ לבית המדרש, מיד הטבע מתבלבל. האמוראים נפטרים, מיד הטבע משתגע, מה יהיה אתנו? מי יחזיק אותנו עכשו. וזה מה שהגמרא אומרת בכמה מקומות בש"ס (ברכות דף סד ע"א, כריתות דף כח ע"ב, ועוד) שתלמידי חכמים נקראים בונים, "ורב שלום בניה" (ישעיה נד, יג) אל תקרי בניה אלא בונים. הם בונים ומקימים את העולם.

שבירת הטבע

והדברים שכיחים למה שפתחנו ואמרנו בענין יציאת צדיק מהמקום עושה רשם. אתה צריך להשאיר פה רשם, והרשם הכי גדול הוא לשנות את הטבע, לא בלעשות נסים אלא לשבר את הטבע הבהמי התאונני של בני האדם, את הטבע הרע שלהם, ולקרובם לתורה זה הרשם הכי גדול. לדגמא, אדם שלא היה שומר שבת פתאום מתחיל לשמר שבת בזכותה, שברת לו את הטבע, את התאוה. אדם שמתגבר על ענינים של פגם הברית, שמירת העינים וכדומה בזכותה, שברת לו את הטבע. ואם אתה שובר את הטבע של אחרים, גם אתה תוכל לשבר את הטבע, וזה מה שאומר הכתוב "צדיק מושל יראת אלקים" (שמואל ב, כג, ג), ופרשו חז"ל (מועד קטן דף טז ע"ב) אני מושל באדם, מי מושל בי - צדיק. שאני גוזר גזרה והוא מבטלה. וכן אומר הכתוב "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" (ירמיה כו, יט) - אומר הקדוש ברוך הוא "אני גוזר גזרה והוא מבטלה" (בבא מציעא דף פה ע"א). אומר הקדוש ברוך הוא, אתה האדם, הבשר ודם, שמונים קילו בשר, אתה מגיע לדרגה שכפיכול, יותר מהקדוש ברוך הוא. זה גם מה שאומרת הגמרא (בבא מציעא שם), שזו הסבה שרבי עם כל

פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא

הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שְׁלוֹ, עִם כָּל הַמְּשָׁנִיּוֹת וְהַחֲבוּרִים שְׁלוֹ, תָּמִיד הוּא חֹפֵשׁ אֶת מִי לְהַחְזִיר בְּתִשׁוּבָה, הוּא גַם רָצָה אֶת הַדְּרָגָה הַזֹּאת שֶׁל "כִּפֵּי תְהִיָּה". אִם אַתָּה מְשַׁנֵּה אֶת הַטֵּבַע שֶׁל אַחֲרִים, אַתָּה גַם תּוּכַל לְשַׁנּוֹת אֶת הַטֵּבַע.

הַשֵּׁם יִזְכְּנוּ, לְזִכּוֹת בְּעֶזְרַת ה' לְהַדְבִּיק בְּצַדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, לְלַכֵּת בְּדַרְכָּם, לְעַמֵּל בַּתּוֹרָה, לְשַׁנּוֹת אֶת הַטֵּבַע שְׁלֵנוּ, אֶת הָאֲגוּאִיסְטִיּוֹת, אֶת הַכְּבוֹד, אֶת הַרְדִּיפָה אַחֲרֵי הַמְּמוֹן וְאַחֲרֵי הַתְּאוּוֹת, כָּל אֶחָד וְהַתְּאוּוֹת שְׁלוֹ, וְנִזְכֶּה יוֹתֵר לְהַתְקַדֵּשׁ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנוֹ, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

סודות מהנהגה האלקית

פרשת וישלח

סודות מהנהגה האלקית

פגישת עשו ויעקב

בפרשה אנחנו קוראים "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום" (בראשית לב, ד). יעקב אבינו שולח מלאכים ונפגש עם עשו, עשו הבכור, החזק, האימתני, והוא מכין את עצמו בצורה מסודרת: דורון - שולח מתנות, מלחמה - אם צריך הוא מוכן להלחם, וכמוכן תפלה (עיי' רמב"ן בראשית פרק לב פסוק ד).

הסתרת דינה

אבל יש עוד הכנה שלא כתובה בפסוקים, ההכנה הזאת בעצם היא נסתרת והיא פלאית, ההכנה הזאת מובאת בדברי חז"ל במדרש (תנחומא בובר פרשת וישלח סימן יט), שהסתיר את הבת שלו היפה - דינה. הוא פחד שאולי עשו ירצה אותה, אולי עשו יחשק בה, ולכן לא היתה לו בררה והוא הסתיר אותה.

אם היו שואלים אותנו, לו יציר שיעקב אבינו היה שואל אותנו האם לעשות את הצעד הזה, מה היינו עונים לו? ודאי שכן, אתה הולך להפגש עם המאפיונר הכי גדול, שאפלו נמרוד שנקרא "גבר ציד לפני ה'" שהיה המסיונר הכי גדול בהסטוריה, והמריד את כל העולם נגד ה' (עירובין דף נג ע"א), וככלם פחדו ורעדו ממנו, עשו הרג אותו (פרקי דרבי אליעזר היגר פרק לא). ועשו הוא שיא השיאים של החזק, של הרע, של הרשע, ויעקב הוא קדש קדשים, ולכן ודאי שיש להסתיר את דינה מפני עשו.

ודבר פלאי מובא במדרש: (שכל טוב פרשת וישלח פרק לב סימן כג, ובילקוט שמעוני איוב רמז תת"ק), את דינה בתו נתן יעקב אבינו בתבה ונעל בפניה, אמר יעקב: רשע זה הנו רמאי, שמא יתלה עינו בה ויקחה ממני, אמר לו הקדוש ברוך הוא: מנעת מאחיק שהוא מהול? הרי נמסרת לשכם שהוא ערל, לא רצית להשיאה דרך התר? הרי נשאת דרך אסור...

פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח

מה כתוב פה, מה זה הדבר המפחיד הזה שכתוב? אומר הקדוש ברוך הוא: אתה לא רצית לתת את דינה, את הבת שלך למאפיון הכי גדול, אין בעיה, יבואו ויאנסו את הבת שלך בצורה הכי אכזרית שיש, "וישכב אתה ויענה" (בראשית לד, ב) - התעלל בה, דינה היתה ילדה קטנה (שומר אמת פרק לד פסוק א, ועין ברש"י בנויר דף כט ע"ב ד"ה רבי יוסי). וכל זה למה? כי מנע אותה מעשו.

מה ההבנה של זה?

נסתרות דרכי ה'

שמעתי מידידי הרב אהרונ שייחיה, שקרא איזה ספור אמתי, ועל פי הספור הזה הוא יושב את המקרה כאן ובאמת זה רעיון יפה. וכך הוא ספר לי, על בחורה בארצות הברית שהיתה לומדת בסמינר והיתה צדיקה גדולה. כשהגיעה לגיל השדוכים, היא פנתה לשדכנית שתמצא לה שדוך, והשדכנית הזאת כנראה לא כל כך שמעה פרטים על צדקותה, ובאה וקשרה אותה עם בחור שהיה רחוק ממנה ברמה רוחנית לא עשר ולא מאה דרגות, ממש שמים וארץ, בחור שבדרך כלל לא הולך לשדוכים בכלל, אבל בטעות.. נקבעת פגישה. הבחורה מגיעה לפגישה צנועה וחסודה, שער אסוף כהלכה, והבחור מגיע עם איזה טי שרט, ג'ינס, ותספרת מבלגנת. ומכיון שהפגישה היתה באזור דתי אז הוא שם איזה סמרטוט על הראש, מהכפות האלה של האזכרות והשמחות, אתה רואה לפי הרטב שעל הכפה הלבנה, שהוא היה בברית או בחתונה או אזכרה. הוא ראה את הבחורה ושאל אותה: "את מחכה לאחד בשם שמואל?", והיא אומרת לו: "כן". "זה אני". היא נבהלה, אבל לא רצתה לביש אותו אז דברו כמה דקות והיא רצתה ללכת. אותו בחור משום מה, איה שראה אותה נדלק לו איזה ניצוץ בלב, ואמר לה: "נראה לך שיש סכוי בכלל שזה ילך בינינו?", היא אמרה לו: "אני מצטערת, אנחנו כל כך רחוקים, אתה בחרת בדרך חטאים ואלו אני חרדיה מלדה, ועוד מהמחמירים... אין בינינו כל קשר". אמר לה הבחור: "אולי בכל אופן, ננסה". היא סרבה בנימוס וקמה והלכה.

מאותו היום נכנסה אהבתה בלבו, והוא לא מצליח להשתחרר מזה. הוא החליט שהוא חייב לפחות להגיע לרמה הרוחנית שלה בשביל שאולי יהיה לו צ'אנס להתחתן איתה. כמוכן הוא הלך ועשה שנוי מקצה לקצה, נכנס ללמד בישיבה, שנה את הלבוש, את ההתנהגות, הכל, וכל הזמן הוא היה מגשש מה קורה איתה?.

יום אחד הוא פותח את העתון ורואה שכתוב, סימן טוב ומזל טוב, הבחורה התחתנה, הוא מרגיש בלב אכזבה נוראה, אבל הוא כבר הספיק להפיר את האמת,

סודות מהנהגה האלקית

והספיק להפיר שאורה זו תורה (מגילה דף טז ע"ב), וזו דרך האמת, ואין מה לחזור אחורה לדרך החטאים שהיה בה. הוא המשיך בדרך התורה ולבסוף גם מצא את בת זוגו.

עברו שנים ונולדו לו ילדים. ורצתה ההשגחה שאותה בחורה התגרשה והוא התאלמן. ולמרות שלא שמרו על שום קשר, רצתה ההשגחה ובזוג שני הם התחתנו...

על פי מעשה זה תבאר גם עקר הטענה שהיתה על יעקב אבינו, לא למה לא נתת את בתך לעשו, מי יתן את הבת שלו למאפיונר, רוצח, שודר ואונס? וכל זה עוד בגיל העשרה כמו שאמרו חז"ל (בבא בתרא דף טז ע"ב) "ויבא עשו מן השדה והוא עיף" (בראשית כה, כט), חמש עברות עשה באותו היום, מי יתן את הבת שלו לאדם שכזה? אלא מה, יכול להיות שכשהוא היה רואה את דינה, הוא היה מוכן לעשות שנוי דרסטי, רק כדי שאולי יזכה בה, ואתה מנעת ממנו את האפשרות לחזור בתשובה. ומכיון שזה היה הצ'אנס האחרון של עשו, נתפס יעקב אבינו בדבר הכי נורא שיכול להיות לאבא, שלקחה שכם בן חמור. אלו כמוכך דרגות רוחניות גבוהות שהקדוש ברוך הוא תפס את האבות, שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם צדיקים כחוט השערה (בבא קמא דף נ ע"א). אבל יש כאן הבנה נוספת.

אסנת ויוסף

המדרש (ילקוט חדרש יעקב ודור שבימיו ובניו אות קעג) מספר שלאחר שדינה היתה עם שכם בעל כרחה היא התעברה, והבת שנולדה היתה אסנת. והשכטים לא רצו לגדל אותה כיון שהיא הגיעה ממקום כזה של עברה. מה עשה יעקב אבינו? כתב לה שרשרת עם קמץ של שמירה, ושם הוא כתב את שמה אסנת בת דינה בת יעקב. אותה אסנת הגיעה למצרים וגדלה אותה שם אשתו של פוטיפר סריס פרעה.

ונסה להכניס קצת לרקע של כל הספור שקרה בפרשת וישב, יוסף הצדיק זוכה להיות מלך על כל מצרים, אומרים חז"ל בזהר (פרשת יתרו דף עט ע"ב, ובליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ז), כל זה היסוד, והינו שאדם שעוצר את עצמו מנסיון של עברה של הברית, זוכה להיות מפרנס ומכלכל (זוהר הקדוש פרשת מקץ דף קצו ע"ב ובתוכחת חיים פלאגי פרשת שמות עמוד נה). שהברית נקראת "כל" שהיא כללות השלמות בעולם. כמו שניאמר על אברהם אבינו "וה' ברח את אברהם בכל" (בראשית כד, א) שכן, אברהם אבינו היה סמל ודגמא של שמירת הברית כמו שאמרת הגמרא (עירובין

פְּרִישַׁת וַיִּשְׁלַח

דף יט ע"א), שְׁאֲבָרְהֶם אָבִינוּ עוֹמֵד בַּפֶּתַח שֶׁל הַגִּיהֶנֶם וְכָל מִי שֶׁעָשָׂה בְּרִית מִלָּה וְלֹא פָגַם בְּבְרִיתוֹ הוּא מוֹצִיא אוֹתוֹ מִשָּׁם. וַיֹּסֶף בְּזָכוֹת שֶׁהִתְגַּבֵּר וְעָמַד בְּנִסְיוֹן אָמַר לְאַחֵיו "אֲנֹכִי אֶכְלָפֵל אֶתְכֶם" (בראשית נ, כא), שֶׁכֵּן יֵשׁ לִי אֵת הַמַּדָּה הַזֹּאת שֶׁל "כָּל", כִּי עָמַדְתִּי בְּנִסְיוֹן הַקָּדָשָׁה.

נִמְשֵׁיךְ הֲלָאָה - הַמְהַלֵּךְ נִהְיָה קִצֵּת עֲמַק אֲבָל שׁוֹה לְהַעֲמִיק, לְרֹאוֹת וּלְגַלוֹת חֵלֶק מֵהַשְּׁגָחָה שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אֵשֶׁת פּוֹטִיפֵר מְנַסָּה לְפַתּוֹת אֵת יוֹסֵף יוֹם יוֹם (בראשית לט, י), מָה הִיא רוֹצֶה הַנּוֹדֵנִיקִית הַזֹּאת? בְּפִשְׁטוֹת הִיא רוֹאָה בְּחוֹר יִפְהָ וְהִיא רוֹצֶה לְחַטֵּא אֹתוֹ. אֲבָל רַש"י (רש"י בראשית פרק לט פסוק א) מְגַלֵּה לָנוּ דְבָרִים אַחֲרִים וְאוֹמֵר, לָמָּה נִסְמְכָה פְּרִישַׁת תַּמָּר לְפָרֶשֶׁת אֵשֶׁת פּוֹטִיפֵר? לוֹמֵר לָהּ: כְּמוֹ שֶׁתַּמָּר הִתְכַּוְּנָה לְשֵׁם שְׁמִים כִּךָ גַם אֵשֶׁת פּוֹטִיפֵר הִתְכַּוְּנָה לְשֵׁם שְׁמִים. וְזֹאת מִכִּיּוֹן שֶׁרָאָתָה שֵׁישׁ לָהּ שְׂיָכוֹת בְּיוֹסֵף, רַק הִיא לֹא יָדְעָה אִם זֶה מְמַנָּה אוֹ מְבַתָּה. וְכֵאֵן הִיא נִפְלָה וְנִכְשְׁלָה וְהַחֲלִיטָה שִׁזּוֹ הִיא, וְכִשְׁלָא הַצְּלִיחָה? מִיָּד הַכְּנִיסָה אוֹתוֹ לְבֵית הָאֲסוּרִים (בראשית לט, כ), וְהִיתָה מְעַנָּה אוֹתוֹ בְּכָל מִיָּנִי עֲנוּיִים (עיינו יומא דף לה ע"ב) עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אֵת מָה שֶׁהִיא רָאָתָה בְּכּוֹכְבִים.

וַמָּה הִנֵּה הַסּוּף? לְאַחַר שִׁיּוֹסֵף נִהְיָה מְשֻׁנָּה לְמַלְךְ מִצְרַיִם, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִנֵּה הוֹלֵךְ הָיוּ הַבְּנוֹת צוֹעֲדוֹת לְרֹאוֹת אוֹתוֹ וְזוֹרְקוֹת עָלָיו אֵת הַשְּׂרָשְׁרָאוֹת שֶׁלָּהֶן, וּבְכָל שְׂרָשְׁרַת כְּתוּב אֵת הַשֵּׁם. וּמְזָכָר בְּפִסּוּק "בְּנוֹת צָעֲדָה עָלֵי שׁוֹר" (בראשית מט, כב) שֶׁהָיוּ הַבְּנוֹת צוֹעֲדוֹת עַל הַחוּמָה, כְּשֶׁהִנֵּה מְגִיעַ לְבֵיתוֹ הִנֵּה פוֹתַח אֵת הַשְּׂרָשְׁרָאוֹת וְרוֹאָה אֵת הַשְּׂמוֹת, פֶּה כְּתוּב פֶּטְמָה בֵּת אָבּוֹ עָלֵי, וּפֶה מַחְמוּדָה בֵּת אַחְמַד, כָּל מִיָּנִי שְׂמוֹת שֶׁל מִצְרַיִת. בְּאַחַת מֵהַשְּׂרָשְׁרָאוֹת הוּא רוֹאָה שֶׁכְּתוּב אֲסַנַּת בֵּת דִּינָה בֵּת יַעֲקֹב. הוּא מִיָּד צִוָּה שֶׁיִּבְרָרוּ וְיָבִיאוּ אוֹתָהּ. הֲלָכּוּ וְהִבִּיאוּ אוֹתָהּ, וּמִי זֹאת הִיתָה? הַבַּת הַמְּאֻמָּצָת שֶׁל פּוֹטִיפֵר, אִם כֵּן נִמְצָא שֶׁמֵּהֲמַעֲשֶׂה שֶׁל שְׂכָם בֶּן חַמּוֹר הַגִּיעַ הַשְּׂדוּךְ שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁהִיא הִיתָה אוֹתָהּ הַבַּת שֶׁגְּדָלָה אֶצֶל אֵשֶׁת פּוֹטִיפֵר. וְהַנְּסִיוֹן שֶׁל אֵשֶׁת פּוֹטִיפֵר הִנֵּה בְּגִלָּל אוֹתָהּ הַבַּת, לְפִי שֶׁרָאָתָה שֵׁישׁ לְיוֹסֵף שְׂיָכוֹת אֵלֶיהָ, רַק לֹא יָדְעָה אִם מְמַנָּה אִם מְבַתָּה. וְכִשְׁהִיא מְעַמִּידָה אֵת יוֹסֵף בְּנִסְיוֹן שֶׁהוּא מְצַלִּיחַ לְעַמֵּד בּוֹ, עוֹלָה יוֹסֵף וּמִתְעַלָּה לְדַרְגּוֹת שֶׁל מַדַּת הַיְסוּד, וּמְצַלִּיחַ לְכָלֵּל אֵת כָּל הָעוֹלָם בְּרַעַב, זֶהוּ רַק חֵלֶק קָטָן מִפְּלֵאי תַּמִּים דְּעִים.

אֲבָל זוֹ רַק הַהִתְחַלָּה שֶׁל הַתְּהַלִּיף. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְאַבְרָהָם אָבִינוּ מֵאוֹת שָׁנִים לְפָנָי כֵּן, כְּשֶׁאֲבָרְהֶם אָמַר "בְּמָה אֲדַע כִּי אֵירֶשְׁנָה" (בראשית טו, ח) ? אוֹמֵר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא "קַחְהָ לִי עַגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעִזוֹ מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשׁ" (שם פסוק ט), אֲבָרְהָם עוֹשֶׂה אֵת בְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים, וְשָׁם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר שְׁעִם יִשְׂרָאֵל יִרְדּוּ לְמִצְרַיִם וְעַבְדוּם וְעַנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל"

סודות מההנהגה האלקית

(שם פסוקים יג - יד). אברָהָם מִפְחַד מֵהָיָה עִם בְּנָיו, כִּי־צַד יִגִּיעוּ לְמִצְרַיִם? אֹמְרִים כְּחַן"ל (שבת דף פט ע"ב) שְׂאֵלוּ יַעֲקֹב לֹא הָיָה יוֹרֵד לְמִצְרַיִם לְהַפְגִּישׁ עִם בְּנֵי יוֹסֵף, הָיָה צָרִיף לְרֵדֵת לְמִצְרַיִם בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרִזָּל כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת גְּזֵרַת הַשְּׁעָבֹד. וְבֵא יוֹסֵף וְהִמְתִּיק אֶת כָּל הַיְרִידָה לְמִצְרַיִם בְּהִמְתָּקָה שֶׁל גְּלוּלָה הִכִּי מִתּוֹקָה בְּעוֹלָם: "עוֹד יוֹסֵף חַי הוּא מֶלֶךְ בְּמִצְרַיִם, יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי בָנִים מִנְּשֵׂה וְאֶפְרַיִם". יַעֲקֹב יוֹרֵד בְּכָבוֹד גָּדוֹל (בראשית מו, כט, ובמדרש תנחומא פרשת ויגש סימן ז), כָּל הָעוֹלָם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ שְׁכָן הוּא הָאֲבָא שֶׁל הַמְּשֻׁנָּה לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם. וְכָל זֶה בְּזִכּוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק שְׁעוֹמֵד בְּנִסְיוֹן שְׁעֲשֻׁתָּהּ לוֹ אֵשֶׁת פּוֹטִיפֵר, שְׁכָאֲמֹר חֲשֻׁבָה שְׁיֵשׁ לוֹ שְׂיִכּוֹת אֲלֵיהָ בְּגִלְל בְּתָהּ אֲסֻנָּת שְׁהַגִּיעָה מִמְעֵשֶׂה שְׁכָם בֶּן חָמוֹר.

וְכֵאֵן פְּתָאוּם מִתְבָּרַר לְנוּ חֵלֶק מִהִמְחֻשְׁבָּה הָאֱלֹקִית, אִיךָ מִמְעֵשֶׂה כְּזֶה נוֹרָא וְאִים שְׁעֲשֵׂה שְׁכָם בֶּן חָמוֹר, לְאַנְס אֶת דֵּינָה בֵּת יַעֲקֹב, יוֹצֵאת יְשׁוּעָה לֹא רַק לַיַּעֲקֹב אֲבִינוּ אֲלָא לְכָל כְּלָל יִשְׂרָאֵל וְלְכָל הָעוֹלָם. זֶה מְרָאָה לְנוּ כְּמָה אֲנַחְנוּ לֹא מְבִינִים בְּהִנְהַגַּת ה' יְתִבְרַךְ. מִי הָיָה חוֹלָם שְׁמִמְעֵשֶׂה כְּזֶה נוֹרָא וְאִים יִגִּיעַ דְּבַר כְּזֶה?

כְּשֶׁאֲבָרְהֶם שׂוֹאֵל "בְּמָה אֲדַע כִּי אֵירָשְׁנָה"? אֹמֵר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֵם יֵרְדוּ לְמִצְרַיִם, זֶה נְרָאָה שְׁכָאֵלוּ נִגְמְרָה הַפְּרָשָׁה וְזֶהוּ. אִיךָ כָּל זֶה מְשֻׁתְּלָב עֲשָׂרוֹת שָׁנִים אַחֵר כֶּף עִם כָּל הַצָּרוֹת וּמְכֻלוֹל הַבְּעִיּוֹת בְּמִשְׁךְ הַדְּרֵךְ, לְנִקְדָּה אַחַת שְׁמִתְבָּרַרֵת בְּסוּף כְּתֻבָּת הַטוֹב.

הַסְּבָה לַיְרִידָה לְמִצְרַיִם

וְאִם יִשְׂאֵלוּ: לְמָה בְּכֻלָּל צָרִיף לְרֵדֵת לְמִצְרַיִם? אַז גַּם עַל זֶה חַן"ל עוֹנִים (ילקוט יוסיף לקח פרשת ויגש פרק מו פסוק ד, אור לישירים פרשת בא עמוד קטז), שְׁהַיְרִידָה לְמִצְרַיִם הִיְתָה לְהֵם הַכְּנָה לְמִתְן תּוֹרָה, כִּי עִם יִשְׂרָאֵל הֵם עֲזִים שְׁבָאֲמוֹת (ביצה דף כה ע"ב), וְהָיוּ צָרִיכִים לְמִתְק אֹתָם, וְלוֹלָא זֶה לֹא הִיְתָה הַתּוֹרָה נִתְּנָה לְהֵם. וְגַם לֹא הָיוּ זוֹכִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל (הגש"פ שרידי אש עמוד סט) וְלִכֵּן אַחֲרֵי שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּדָה אוֹתָם אָמַר לְהֵם "אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות כ, ב - ג), עֲבָדִי אֲתָם וְלֹא עֲבָדִים לְעַבְדִּים (קידושין דף כב ע"ב), הַכֹּל הָיָה כְּהַכְּנָה לְמִתְן תּוֹרָה.

הַרִי לְנוּ הַקֶּשֶׁר בֵּין מִתְן תּוֹרָה לְאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, לְמַעֲשֵׂה דֵינָה, לְמַכִּירַת יוֹסֵף, וְלְכֻלָּל הַשְּׁבָטִים, כָּל סִפְר בְּרֵאשִׁית הָיָה מְסֻלוֹל אַחַד כְּדֵי לְבוֹא וּלְהִבִּיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל דְּרָךְ יַעֲקֹב אֲבִינוּ, לְמִטְרָה אַחַת: מִתְן תּוֹרָה.

פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח

הַהֲטָבָה שֶׁבַעֲנָשׁ

הִנֵּה כָּאֵן מִתְבָּרַר שֶׁהַעֲנָשׁ שֶׁקִּבֵּל יַעֲקֹב אָבִינוּ עַל מַה שֶׁהִחְבִּיא אֶת דִּינָה מֵעֶשׂוֹ, הִיָּה בַעֲצָם תַּכְלִיתוֹ לְהִיטִיב עִמּוֹ וְהָיָה לְטוֹבָתוֹ. וְאִם כֵּן, אֵיפֹה הָעֲנָשׁ בְּאֲמַתָּה? הֲרִי בְזִכּוֹת זֶה הוּא יָרַד בְּכַבּוּד לְמִצְרַיִם, יֵשׁ לוֹ אֶת מִנְשֵׁה וְאֶפְרַיִם שְׁנוֹלְדוֹ שֶׁאָמַר עֲלֵיהֶם "כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי" (בראשית מח, ה), וְעוֹד טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת. אֵךְ הָעֲנָשׁ הִיָּה עַל אוֹתוֹ הָעֵת כְּשֶׁשָּׁמַע יַעֲקֹב אָבִינוּ אֶת הַמַּעֲשֵׂה. אֵךְ גַּם הוּא יָדַע בְּלִי סִפֵּק שֶׁמָּה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה זֶה טוֹב, כֹּל דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֵבִיד (ברכות דף ס ע"ב), וְכִמוֹ שְׁנוֹכַח לְדַעַת בְּסוּפּוֹ שֶׁל עֲנִיָּן. הֲרַעֲיוֹן הִנֵּה מְלַמֵּד אוֹתָנוּ כִּמָּה אֲנַחְנוּ רַחוּקִים מִלְּדַעַת וְלַחֲשֹׁבֵן אֲפֵלוּ אֶת הַמַּצִּיאוֹת שְׂרוּאִים בְּעֵינֵינוּ שֶׁלְּפַעֲמִים זֶה נִרְאֶה הֲכִי רַע בְּעוֹלָם, אֲבָל סוּף הַטוֹב לְבֵא. זוֹ הַנִּקְדָּה הֲרֵאשׁוּנָה.

דְּרָכּוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ

בֵּא נִרְאֶה עֲכָשׁוֹ מַה קוֹרָה עִם עֶשׂוֹ? הוּא מִמְשִׁיךְ בְּדֶרֶךְ שְׁלוֹ, גְּדֹל וְכִבָּר יֵשׁ אֲמוֹת שְׂיֻזְאִים מְאֹדוֹם (בראשית לו, מג). וּמַה קוֹרָה הַלָּאָה? עִם יִשְׂרָאֵל מִתְקַדְּמִים, מְאֲתִים וְעֶשֶׂר שָׁנִים בְּמִצְרַיִם אַחֲרֵי כֵן מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה נִכְנָסִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִשֶּׁה מוֹלִיךְ אוֹתָם אַרְבַּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר, יְהוֹשֻׁעַ מְכַנְּסֵם אוֹתָם לְאֶרֶץ, וּמַה הַתַּכְלִית בְּכָל זֶה? לְהַגִּיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלִבְנוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וְאֲכֵן כְּעֵבוֹר אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה, בְּשָׁנַת ב' אֲלָפִים תַּתְקַכ"ח לְבְרִיאַת הָעוֹלָם, שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בּוֹנֵה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (סדר הדורות ח"א אלף השלישי עמוד קנז), וְהִיָּתָה אִזּוֹ שְׁמִחָה גְּדוּלָּה שֶׁדַּחַתָּה אֶת יוֹם הַכַּפּוּרִים (מועד קטן דף ט ע"א), כִּינֵן שָׁאֵז הִיָּתָה שְׁלֵמוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְקִדְשָׁה עֲלֵינוּנָה, וְשָׁלוֹם בְּעוֹלָם. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה כֹּל מַה שֶׁצָּרִיךְ בְּבִנְיַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּדֵי לְסַיֵּם אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁהִתְחִילָה מִזְמַן הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים.

אַחֲרֵי אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשֶׂר שָׁנִים מַחְרִיבִים אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֲרֵאשׁוֹן, יוֹצְאִים לְשִׁבְעִים שָׁנִים שֶׁל גְּלוּת (ירמיה כה, יא), נִבְנְה בֵּית שְׁנֵי וְאַחֲרֵי אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מַחְרִיבִים אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁנִי.

מִי אֵלוֹ הַמַּחְרִיבִים אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ? מַצְאֲצָאֵי אָדוֹם שֶׁיִּצְאָ מֵעֶשׂוֹ. זֶהוּ אוֹתוֹ עֶשׂוֹ שֶׁהִיָּה לְיַעֲקֹב צִיאָנִס וְהַזְדַּמְנוֹת לְהַחְזִירוֹ בְּתִשׁוּבָה, וְלֹא עֲשָׂה כֵן וְנִשְׁאַר עֶשׂוֹ בְּרַשְׁעוֹתָיו. וְלִכֵּן מַצְאֲצָאֵיו יְבוֹאוּ וְיַחְרִיבוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהִיָּה הַקָּשֶׁר הַרוּחָנִי שֶׁל צִאֲצָאֵי יַעֲקֹב עִם בּוֹרָא עוֹלָם. וְגְדוּלָּה מְזוֹ אֲמָרוֹ בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט שמעוני עובדיה רמז

סודות מהנהגה האלקית

תקמט על הפסוק ("ביום עמדך מנגד") שעשו בעצמו היה שתף פעיל בחרבן.

כשאנו רואים את המסלול ההסטורי אנחנו מבינים שהכל מחשב מדה כנגד מדה בצורה מדיקת. עד היום אנחנו בגלות מחרבן בית שני שהחריבו הרומאים שבאו בגלל עשו, זאת אומרת היה ליצקב אבינו סכוי שאם לא היה מחביא את דינה לא היינו יוצאים לגלות. כמה אסור לנו לפספס הנדמנות לדאג לחזוק של מישוהו. לפעמים אמה אומר לאחד: "תבא עם החברים שלך לשעור", והוא אומר לה: "עזב זה לא מעגין אותם, יש לי חברים כמו עשו", ודוקא אותם צריך להביא לשעור שיתחזקו. אמה יודע כמה עגמת נפש אמה יכול למנע לא רק ממך, לא רק מהמשפחה שלו, לא רק ממנו אלא מכל כולל ישראל. על ידי מה? על ידי קרוב לתורה ומצות.

הרעיון הזה נכלל בדברי חז"ל שאמרו (סנהדרין דף לו ע"א) כל המציל נפש אחת מישראל כאלו הציל עולם מלא. מה זה כאלו הציל? לקחתי בנאדם לא שמן [יש כאלה שבאמת נראים עולם מלא, ויש אחד שהוא קטן רגיל שוקל אולי 80 קילו] איך זה שאם הצלתי אותו - הצלתי עולם שלם? התשובה לזה היא שאמה לא יודע כמה כח טמון באומה ההצלה, "גם הוא יהיה לעם" (בראשית מח, יט) מכל אחד יכול לצאת עם שלם.

סוף הדרך

יעקב ועשו נפרדו ויוצאים לשני עמים - "ולאם מלאם יאמץ" (בראשית כה, כג) מכל אחד יוצא עם, אבל מה קורה במשך הדורות עם העם הזה, ומה קורה עם העם הזה. הכל תלוי היה ברגע אחד של הנדמנות נדירה שבה עשו היה עובר לצד שלנו, ואת ההנדמנות הזאת יעקב הפסיד.

כל אחד בחיים יש לו הנדמנות לא משנה כמה עברין הוא, לא משנה אם הוא רוצח ונואף, יש לו הנדמנות הרבה יותר מפעם אחת לבוא ולעבר צד. התפקיד שלנו הוא לא לעשות להם את העבודה, לא לומר: האדם הזה כבר חמשים שנה מחלל שבת, למה שהוא יפסיק? זה לא נכון! כי אם עשו שהיה רוצח, שודד, נואף, ועושה את כל העברות שבעולם, אנחנו יודעים שהיתה לו הנדמנות לעבר צד, בנדאי ובנדאי שהרשעים של היום שאינם מתקרבים לעשו, יש להם את ההנדמנות לעבר צד.

הקדוש ברוך הוא יזכה אותנו להעביר אותם כמה שיותר מהר לצד שלנו לפני בא הגאולה בקרוב וברחמים, אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב

הַחֹבֶה לְשִׁמְח

מְכִירַת יוֹסֵף

בְּפָרְשֵׁתֵנו אָנוּ רוֹאִים אֶת סִפּוּר מְכִירַת יוֹסֵף. אֲנַחְנוּ לֹא בְּדִיוּק יוֹדְעִים אֶת עֲמֻק הָעֲנִינִים בְּסִפּוּר הַמְּכִירָה, הַמְדַרְשִׁים (מדרש רבה פרשת וישב פרשה פד אות יח, ובמדרש תנחומא פרשת וישב סימן ד) מְסַפְּרִים וּמְבַאֲרִים. וְגַם כְּתַבְנוּ עַל זֶה בְּסִפּוּר דּוֹרֵשׁ טוֹב (דרוש לפרשת וישב). אָבֵל הַיּוֹם אֲנַחְנוּ נִלְמַד פְּסוּק אֶחָד שֵׁשֶׁפֶף לָנוּ אוֹר גַּם עַל הַחַיִּים הַמְעֻשָׂיִים שְׁלָנוּ, וְגַם עַל כָּל דְּבַר וְדְבַר שְׁאֵנוּ עוֹשִׂים בְּכָל שָׁלֵב שֶׁהוּא בְּחַיִּים.

יַעֲקֹב אָבִינוּ שׁוֹלַח וְאוֹמֵר לְיוֹסֵף “הֲלֹא אַחִיךָ רָעִים בְּשִׁכְּם לְכֹה וְאַשְׁלַחְךָ אֵלֵיהֶם” (בראשית לו, יג), לָךְ תִּרְאֶה אֵיפֹה אַחִיךָ וְמָה אֲתָם. יוֹסֵף הוֹלִיךְ עַד שְׁמַגִּיעַ אֵלֵיהֶם, “וַיִּירָאוּ אֹתוֹ מִרְחֹק וּבְטָרֶם יִקְרַב אֵלֵיהֶם וַיִּתְנַפְּלוּ אֹתוֹ לְהִמִּיתוֹ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הֲנִה בַּעַל הַחַלְמוֹת הַלְזָה בָּא וְעַתָּה לָכֵן וַנְהַרְגֶהוּ וְנִשְׁלַחְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וְאָמְרָנוּ חַיָּה רָעָה אֲכַלְתָּהּ וְנִרְאָה מָה יִהְיֶה חַלְמֹתָיו” (שם פסוקים יח - כ), הֵם מִתְכַּנְּנִים לְהַרְגֹּת אוֹתוֹ מִמָּש. וְלָמָּה? כִּי לִפֵּי הַדִּין שְׁלָהֶם, הֵם פָּסְקוּ שֵׁשׁ לוֹ דִּין שֶׁל רוֹדֵף מְכִינֵן שֶׁהוּא מְלַשִּׁין עֲלֵיהֶם לְאַבָּא (ספורנו פרשת ויחי פרק ג פסוק כ), וְאַבָּא יָכוֹל לִהְיוֹת שֵׁיכְעֵס עֲלֵינוּ וְאִם הוּא יִכְעֵס זֶה לְהַתְעַסֵּק בְּאֵשׁ. מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק עִם יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא מִתְעַסֵּק בְּאֵשׁ. הֲנִה רַחֵל, בְּגִלְל מְלָה אַחַת שֶׁהוּא אָמַר לְלֵבָן, שְׁמִי שְׁלֵקַח אֶת הַתְּרַפִּים יָמוֹת (בראשית לא, לב) רַחֵל מֵתָה (בראשית לה, יט), לָכֵן אָמְרוּ לוֹ: אֲתָה מִשְׁחָק בָּאֵשׁ וְאֲנַחְנוּ נִנְהָרִים, לָכֵן אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְהַרְגֹּת אוֹתָךְ בְּבַחֲיַנְתְּ הַבָּא לְהַרְגֶּךָ הַשֶּׁכֶם לְהַרְגוֹ (סנהדרין דף עב ע”א), כְּדִי שְׁאַתָּה לֹא תִגָּרַם לְמִיתָה שְׁלָנוּ, וְדִין רוֹדֵף הוּא אֶפְלוּ בְּשׁוֹגֵג וְאַנְס (מנחת חינוך מצוה רצו ומצוה תר), וְלָכֵן רָצוּ לְהַרְגוֹ.

הַצֵּלַת רְאוּבֵן

וּמִסִּפְּרַת לָנוּ הַתּוֹרָה “וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנָו נַפְשׁ אֶל תִּשְׁפָּכוּ דָם הַשְּׁלִיכּוּ אֹתוֹ הַבּוֹרָה וַיֵּד אֶל תִּשְׁלַחוּ בּוֹ” (בראשית לו, כב), וּמַעֲיָדָה הַתּוֹרָה שְׁכָל כּוֹנְנָתוֹ הֵיטָה “לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו” (שם), רְאוּבֵן רוֹצֵה לְהַצִּיל אֶת

החובה לשמח

יוסף, נו אז למה אתה לא מציל עצשך? כי הוא ידע באותו זמן שאי אפשר לדבר עם האחים בזמן שכלם סוערים וכועסים (עיינין אבות פרק משנה יח). לכן הוא אמר לעצמו נשים אותו בבור, ומטרתו הייתה "להשיבו אל אביו".

ראובן ויוסף

אומר המדרש (רבה פרשת בהר פרשה לד אות ח, ובמדרש רבה רות פרשה ה אות ו), דבר מפלא: אמר רבי יצחק בר מריון, למדתך התורה דרך ארץ, כשעושה אדם מצוה יהיה עושה אותה בלב שמח. שאלו היה ראובן יודע שהיה הקדוש ברוך הוא כותב עליו בתורה לדורי דורות "וישמע ראובן ויצאלהו מידם" בכתפו היה טוענו ומוליכו אצל אביו. ונבאר: יש אדם שעושה מצוה ועושה טובה לאנושות, מה אתה עושה? הוא מדליק גרות חנכה ואתה לא יודע אם הוא קורא מגלת איכה או שהוא ממלמל את ברכות גרות חנכה. הוא אומר 'לכה דודי', ואתה לא יודע אם הוא מקבל את שבת או את יום ראשון, או שהוא בכלל קורא מהדורת חדשות. או כשהוא קורא גמרא זה נראה להבדיל כמו שהוא קורא עתון, בלי חיות, בלי התלהבות. לפעמים לא נעים לו שייגדו לו: "מה נהיית הרב שך? מה אתה צועק בלמוד?", אומר רבי יצחק בר מריון: למדתך התורה דרך ארץ שכשהאדם עושה מצוה יהיה עושה אותה בלב שמח, בלי לחשש מאחרים, בלי שקולים זרים. בלי להסתכל על אף אחר. שכן אלו היה ראובן יודע את מה שהתורה תכתב עליו הוא היה מיד לוקח את יוסף על הכתפיים. רגע, אבל עכשיו אמרת שאתה לא רוצה להכניס למריבה בין האחים, הם כועסים, נחכה שייגעו, מה קרה? הכל משתנה ברגע שהוא היה יודע שהוא יחזק בתורה לדורי דורות. ראובן לא ידע שעכשיו הוא נמצא במרכז הבמה וכל הנזקקרים מפנים אליו, ושהקדוש ברוך הוא אומר: "בוא נראה מה הוא עושה בהצלת יוסף כדי שנכתב בתורה". הוא חשב שהוא סתם בעוד אינה מקרה בחיים שייגמר מהר, ולכן עשה מה שעשה. וכותבת לנו התורה "וישמע ראובן ויצאלהו מידם" איזו הצלה? הרי הוא לא עשה משהו מיוחד, ולמה? כי הוא לא ידע שהוא במרכז הענינים עכשיו, ומעשהו נחזק בספר התורה הקדושה לדורי דורות.

אהרן ומשה

וממשיך המדרש ואומר: אלו היה אהרן יודע שהקדוש ברוך הוא יכתב עליו כשיפגש עם משה רבנו לאחר שקבל את תפקיד מושיען של ישראל "וגם הגה הוא

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב

יֵצֵא לְקִרְאָתָהּ וְרֵאָה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ” (שמות ד, יד), הִיָּה יוֹצֵא אֶל מֹשֶׁה בְּתַפְסִים וּבְמַחְלוֹת. שׁוֹב אֶהְרֵן עוֹלָה לְמִרְכּוֹז הַבְּמָה וּבְאוֹתָן הַשְּׁנִיּוֹת הוּא נִכְנָס לְסֵפֶר הַסְּפָרִים, סֵפֶר הַתּוֹרָה הַמְּקַדָּשׁ, וְאִם הִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁכֶּף יִהְיֶה הוּא הִיָּה יוֹצֵא לְכָבוֹד מֹשֶׁה רַבְּנוּ עִם מִקְהֵלָה, שִׁירִים וְרִקּוּדִים, כִּי כְּשֶׁנִּכְנָסִים לְסֵפֶר הַתּוֹרָה וְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל נִשְׂאוֹת לְדוֹרֵי דוֹרוֹת לְמַעֲשֵׂה סִפְצִיפֵי זֶה, צְרִיף לְעֲשׂוֹת אוֹתוֹ בְּצוּרָה הַכִּי טוֹבָה וְהַכִּי רְאוּיָה.

בְּעֵז וְרוֹת

דְּגֻמָּא שְׁלִישִׁית מִבֵּיא הַמְּדַרְשׁ: אֵלּוּ הִיָּה יוֹדֵעַ בְּעֵז שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִכְתֹּב עָלָיו כְּשֶׁנִּפְגַּשׁ עִם רוֹת “וַיִּצְבֹּט לָהּ קָלִי” (רות ב, יד), שֶׁהֵבִיא לָהּ כֶּמֶה חֲתִיכוֹת לֶחֶם (עֵיין מִדְרַשׁ רַבָּה פְּרִשְׁת בַּהַר פְּרִשָׁה לַד אוֹת ח), עֲגָלוֹת פְּטוּמוֹת הִיָּה מִבֵּיא וּמֵאֲכִילָה.

כְּשֶׁאַתָּה בְּמִרְכּוֹז הַבְּמָה

כְּשֶׁקּוֹרְאִים אֶת דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ בְּמִדְרַשׁ מִתְעוֹרְרֵת לָנוּ שְׂאֵלָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה: כָּל הַצְּדִיקִים הַקְּדוֹשִׁים הַלְלוּ, רְאוּבֵן, אֶהְרֵן, בְּעֵז, מֶה הֵם חֲבָרֵי כְּנֻסֹת אוֹ שָׂרִים בְּמִשְׁשָׁלָה חֲלִילָה, שֶׁכְּשֶׁהִזְרַקְוּרִים עֲלֵיהֶם וְהִעֲתוּנִים אֲלֵיהֶם אִז הֵם הַכִּי טוֹבִים שֵׁישׁ, אֲבָל אִם לֹא הֵם לֹא? -מִסְפָּרִים בְּדִיחָה שְׁלִפְנֵי הַבְּחִירוֹת הַקִּירוֹת צוֹעֲקִים אֲלֵיהֶם, הַכֹּל מִלֹּא שְׁלֵטִים תְּבַחַר בְּנֵה אוֹ בְּנֵה, אֲבָל אַחֲרֵי הַבְּחִירוֹת אַתָּה מְדַבֵּר אֶל הַקִּירוֹת... שׁוּם דְּבָר לֹא זָו. אֲבָל מְתִי כֵן זָו מִשְׁהוּ? מְתִי שֶׁתְּבִיא אִיזָה עֲתוּנָאֵי וְשִׁים אֶת אֹר הַזְּרַקְוּרִים עַל אוֹתוֹ פִּקִּיד מִמִּשְׁשָׁלָה - פְּתָאוּם הוּא מִתְחִיל בְּעֲשִׂיָה, וְכִי רְאוּבֵן אֶהְרֵן וּבְעֵז נִחְשָׁדִים שֶׁהֵם כְּאֵלָה חָס וְשָׁלוֹם? אִיךָ אוֹמְרִים לִי שְׂאֵם הֵם הִיוּ יוֹדְעִים שֶׁזֶה מֶה שִׁיכְתֵּב עֲלֵיהֶם הֵם הִיוּ פּוֹעֲלִים אַחֲרָת?

שְׂאֵלָה נוֹסֶפֶת יֵשׁ לְשֵׂאל עַל דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ, מֶה שִׁיף תַּחֲלַת דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ: אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר מְרִיּוֹן: לְמִדְתָּהּ הַתּוֹרָה דְּרַף אַרְץ, שֶׁכְּשֶׁהֵאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה יִהְיֶה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּלֵב שְׂמֵחַ. לְסוּפוֹ שֶׁמְדַבֵּר שֶׁהִנְהִיגַת רְאוּבֵן אֶהְרֵן וּבְעֵז, שְׂאֵלוֹ יִדְעוּ שֶׁהַתּוֹרָה תִּכְתֹּב עֲלֵיהֶם כִּכָּה הִיוּ פּוֹעֲלִים אַחֲרָת?

הַשְּׂמִחָה

הַתְּשׁוּבָה לְשִׁתֵּי הַשְּׂאֵלוֹת מְפֻלָּאָה, וּמִלְמַדָּת אוֹתָנוּ הַרְבֵּה מוֹסֵר הַשְּׂכָל. הַמְּדַרְשׁ מְגַלֵּה לָנוּ שֶׁהַחֶסְרוֹן בְּרוּם דְּרַגְתָּם אֲצֵל רְאוּבֵן אֶהְרֵן וּבְעֵז, הִיָּה חֶסְרוֹן בְּשִׂמְחָה! אַתָּה יוֹדֵעַ לְמָה הֵם לֹא עָשׂוּ אֶת הַמְּקַסִּימוּם אִז? כִּי רְאוּבֵן לֹא הִיָּה בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּתַכְלִית

החובה לשמח

השמחה. ואותו דבר אהרן ובעזו, הם לא היו בשעת הפעלה בתכלית השמחה. ואלו היו בתכלית השמחה - כשאדם עושה מצוה יעשה אותה בלב שמח - ממילא הם היו עושים את פעלתם במקסימום השלמות. ואיך אנחנו יודעים? שהרי אלו ראובן היה יודע שיכתב עליו כף, הוא היה עושה יותר לא בגלל שיראו אותו, אלא בגלל שהיתה נכנסת בלבו שמחה עצומה שהתורה כותבת את מעשיו, ושהוא נכנס לספר הכי קדוש בעולם. ספר שהנהר הקדוש (פרשת אחרי מות דף עג ע"א) כותב עליו, אורייתא קדשא בריף הוא וישראל חד. איזו שמחה היתה מציפה את ראובן, הוא לא היה מרגיש שום קשי, הוא היה תופס את יוסף על הכתפיים ומוליכו אצל אביו. למה? כי אני נכנס לספר התורה. וכן אצל אהרן, אם היה יודע שהתורה תכתב את פעלתו, היתה נכנסת בו שמחה עצומה, והוא היה מביא תפיים ומחולות. ואותו הדבר במעשה בעזו, עגלות פטומות היה מביא לה. לא שפתאום כשהפוקוס היה עליהם וכלם רואים היו נהפכים להכי טובים חס ושלום, אלא היתה נכנסת שמחה כל כף גדולה בלבם שהיו מוציאים את הפעלות הללו בדרך הכי טובה.

פעלה בשמחה

ובאמת זאת המציאות שאנחנו יכולים לראות בכל דבר. כשאדם עושה פעלה מתוך שמחה הכל משתנה, האכל לא אותו אכל, הבית לא אותו בית, המצות לא אותן מצות, הכל משתנה. ורואים בפרשת התוכחה שהתורה לאחר כל הקללות הנוראות והאימות מסבירה על מה יגיעו אותן הקללות? לא בגלל שלא עבדת את ה', אלא "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב ללב מרב כל" (דברים כח, מז), כי כשאתה לא עושה בשמחה אתה לא עושה את זה טוב, וכשאתה עושה את זה בשמחה אתה עושה את זה באופן המשלם.

שכר המצות

כמה אנחנו צריכים לבוא ולחשב, אם היינו יודעים שכרה של כל מצוה ומצוה, אלו היו מראים לנו את שכר פעלתנו, מה השכר על שמירת שבת, על מסירת שעור תורה, שמיעת שעור תורה, או על התגברות לא לכעס ולא לקלל, והיינו רואים בעיני בשר איך שהקדוש ברוך הוא שמח במעשינו, אינה עולמות אנו בונים בכל מצוה, כמה קדשה זה מוסיף בעולם, ואיך המלאכים מקנאים באדם שיכול להגיע לדרגה קדושה ועליונה שהם לא יכולים (עין סנהדרין דף עג

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב

ע"א, ובפירושו החתם סופר בזכריה פרק ג פסוק ז, ובספר עברא דדשא עמוד תכ הביא משם הפני מנחם, שלאברהם אבינו נדמו המלאכים כערביים שבכח מצות מילה שעשה עלה והתעלה עד שהיו לעומתו המלאכים כערביים). ומנגד אלו האדם היה רואה שבכל מצוה ומצוה כמה מסתלקת ממנו הטמאה, כמה בורחים ממנו המשטינים והמקטרגים וכל כחות הטמאה (דברי חיים מצאנו דרוש לחנוכה עמוד כה) כמה הוא היה עושה את המצות בשמחה.

וכן במעשה העברות, אלו אדם היה יודע ורואה מה קורה כשהוא מעשן בשבת או נוסע בשבת, איך שהמקטרגים והשטן מקבלים כח, והיה רואה את שערי הגיהנם שנפתחים לכבודו בעברותיו, והקדוש ברוך הוא בוכה ומצטער, וכל הבושה הנוראה הזאת שמלך מלכי המלכים שאוהב אותך עד אין חקר מסתכל וצופה עליך מהצד, וכי הוא היה מעז לעשות עברות?

הבושה הנוראה

שמעתי מהרב נסים יגן וצ"ל, שספר על יהודי אחד שעבר מות קליני, שאמר שהדבר הכי קשה שהיה לו שם בבית דין של מעלה בשעה שדנו אותו, זה, שהאור האלקי הסתכל עליו וראה את העברה שהוא עושה, כי כל מעשיו של אדם נכתבים ונחקקים, וכשמת מראים לו אותם (עיי' באבות פרק ב משנה א, חגיגה דף ה ע"ב, ויקרא רבה פרשת אמור פרשה כו אות ז), ומראים לו איך הקדוש ברוך הוא עומד בצד ורואה אותו. ואמר אותו אדם: "הייתי מוכן לקפץ לגיהנם ולגהני גיהנם אלה פעמים ורק לא לסבל את הבושה הזאת של שניה אחת מהקדוש ברוך הוא". ההרגשה שהנשמה מרגישה שהקדוש ברוך הוא מסתכל ושואל: "למה לכלכת את חלק האלוה ממעל חלק ממני, כי בצלם אלקים עשה את האדם" והפכת את זה לחלק בהמי שפל?" הבושה הנוראה הזו שורפת יותר מהגיהנם, וכמה קשה תהיה התוכחה האלקית (עיי' חגיגה דף ד ע"ב, ובמדרש רבה פרשת ויגש פרשה צג אות י).

אנחנו לא מרגישים את עצמת הבושה בעולם הזה כי אנו מגבלים, כמה כבר אדם יכול להרגיש את הבושה? בסופו של דבר הרגש נשחק. אבל שם למעלה ברוחניות אין גבולות, ואין סוף לבושה ה' ירחם. ואם האדם היה מתבונן רגע וחושב כמה הוא היה משתדל וטורח יותר.

כל אחד ואחת צריכים לזכור תמיד שלא תהיה להם הפתעה כשיגיעו לשמים ויראו את כל זה ויאמרו: אלו היינו יודעים איך שהיינו שומרים שבת, איך היינו

החובה לשמח

משִׁתְּדָלִים יוֹתֵר, וְאִיךְ הַיִּינוּ נִזְהָרִים יוֹתֵר מֵעֲבֹרוֹת, אֶל תִּחְכוּ לְשֵׁם, אֲזוּ זֶה יִהְיֶה כְּכֹר מֵאַחַר, אֲלֵא מֵעֲכָשׁוּ תַעֲשׂוּ הַכֹּל כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיוּ הַפְּתָעוֹת לֹא נְעִימוֹת בְּעוֹלָם הָאָמֶת.

נִחְזֹר לְמַעֲלַת מִצְוֹת הַשְּׂמִחָה שֶׁהִזְכַּרְנוּ, שֶׁבְּיָדָי גַּם בְּדָבָר הַזֶּה כִּשְׂיִרְאָה הָאָדָם אֶת שְׂכָר הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה בְּשָׂמִים יֹאמֵר: "אֱלוֹ הֵיטִי יוֹדֵעַ אֶת גְּדֹל מַעֲלָה זוֹ לַעֲשׂוֹת וְלִקְיָם אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת מֵתוֹךְ שְׂמִחָה, הֵיטִי עוֹשֶׂה כָּל חַיֵּי מִצְוֹת רַק בְּשִׂמְחָה". כִּמָּה חָשׁוּב זֶה לְהִרְאוֹת כִּמָּה אֲנִי חֲנוּ שְׂמִיחִים בְּעֲשִׂיַת הַמִּצְוֹת, שְׂזָכִינוּ 'שְׂנַתֵּן לָנוּ תוֹרָתוֹ תּוֹרַת אָמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נִטַע בְּתוֹכֵנוּ', בְּשִׂמְחָה אֲתָה מְרַאֶה לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאֲתָה שְׂמִיחַ בַּמִּצְוֹת לְמִרוֹת הַקְּשִׁיִּים וְהַנְּסִיווֹת, זֹאת הַמַּעֲלָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכָה.

השמחה בפרטים הקטנים

מַעֲלַת הַשְּׂמִיחָה הִיא לֹא רַק בְּעֲשִׂיַת הַמִּצְוֹת, אֲלֵא צְרִיכָה לְלוֹוֹת אֶת הָאָדָם בְּכָל הַיּוֹם (לִיקוּטֵי מוֹהַר"ן תַּנִּינָא סִימָן כ"ד). וְאִם נִשְׂאִים לֵב בְּפִרְשַׁת הַשְּׁבֻעַ, נִרְאֶה כָּל מִינֵי נִקְדוּת שְׂבִיחַת יוֹסֵף לֹא מֵאֲבָד אֶת הַתְּקוּנָה לְאַרְבֵּי כָּל הַדְּרָךְ, וְתַמִּיד בְּכָל דְּבָר הוּא מוֹצֵא סִבָּה לְמָה לְשִׂמְחָה.

וְהַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת: "וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל לֶחֶם וַיֵּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וַהֲנֵה אֶרְחַת וַיִּשְׁמַעְאֲלִים בָּאָה מִגְּלָעָד וּגְמַלְיָהֶם נִשְׂאִים נִכְאֹת וְצָרִי וְלֹט" (בְּרֵאשִׁית ל"ז, כ"ה), הֵם נִשְׂאוּ דְבָר שְׁלֹא הָיוּ רְגִילִים לְשִׂמְחָה, וּמִבְּאֵר רַש"י לְמָה פָּרַסְס הַכְּתוּב אֶת מִשְׁאָם? לְהוֹדִיעַ מִתֵּן שְׂכָרָם שֶׁל צְדִיקִים, שְׂאִין דְּרָכָם שֶׁל עַרְבִים לְשִׂמְחָה אֲלֵא נִפְטָ וְעֵטְרֵן שְׂרִיחָם רַע, וְלִזְוֵה נִזְדַּמֵּן לָהֶם בְּשָׂמִים שְׁלֹא יִזְק מְרִיחַ רַע. הַנִּקְדָּה הַקְּטַנָּה הַזֹּאת מְשַׂמַּחַת אֶת יוֹסֵף, שֶׁלְמִרוֹת שֶׁהוּא בְּמַצָּב הַכִּי מִינִימְלֵי שֵׁשׁ, אִין לוֹ אֲכָל מִשְׁלוֹ, הוּא לֹא בְּרִשׁוֹת עֲצָמוֹ, וּמִכְרוּ אוֹתוֹ לְעַבְד, לֹא מִשְׁנָה! יֵשׁ כָּאֵן נִקְדָּה שֶׁל אוֹר בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ.

וְאִם הָאָדָם יִתְחִיל לְשִׂיחַ לֵב לְנִקְדוּת הָאוֹר הַטּוֹבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְלֹא מִשְׁנָה כִּמָּה חֹשֶׁךְ יֵשׁ וּבְאִיזָה חֹשֶׁךְ הוּא נִמְצָא, הָאָדָם יִדַּע אִיךְ לְנַהֵל אֶת הַחַיִּים שֶׁלוֹ וְאִיךְ לְהִיֹּת בְּשִׂמְחָה.

השמחה בחנכה

אֲנִי גַם קְרוֹבִים לְחַנְכָּה, וְהַרְעִיוֹן הַזֶּה הוּא בְּעֵצָם גַּם הַסוּד שֶׁל חַנְכָּה. שְׂמִיעָתִי רַעִיוֹן מֵהֵרֵב יִצְחָק פִּנְגֵר שִׂיחָה, שְׂאֵמֵר הַסֵּבֵר יִפָּה מְאֹד: יוֹדֵעַ הַשְּׂאֲלָה לְמָה אֲנִי חֲנוּ

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב

חוגגים את גס פֶּה הַשְּׁמֵן וְלֹא אֶת נְצַחוֹן הַמְּלַחְמָה (עיין פרי חדש או"ח סימן תרע סק"א)? והוא עֲנָה על זֶה תְּרוּץ יָפֵה: שְׁחִנְכָה בָּא לְלַמֵּד אוֹתָךְ שֶׁתִּשְׂמַח בְּדַבְרֵי הַקְּטָנִים, יֵשׁ לָךְ דְּבָרִים קְטָנִים תִּשְׂמַח בָּהֶם, תִּהְיֶה מְאֹשֵׁר בָּהֶם.

תִּתְחִיל לְשִׂים לֵב, יֵשׁ לָךְ אִשָּׁה? יְלָדִים? אֵתָה בְּרִיא? יֵשׁ לָךְ שְׂקָל בְּכִיס? יֵשׁ לָךְ קוֹרֵת גַּג? תִּשְׂמַח! וְאִם אָדָם יִשְׂמַח בְּמָה שֵׁיֵשׁ לוֹ מִמִּילָא כָּל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם שְׁלוֹ תִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה.

וְנִזְכֹּר תְּמִיד אֶת דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ עַל רְאוּבֵן אֶהְרֹן וּבְעֵז, אֵלֹהֵי יוֹדְעִים שֶׁיִּכְתְּבוּ בַתּוֹרָה הָיוּ עוֹשִׂים בְּיָתֵר שְׂאֵת וְיָתֵר עֵז מִהַשְּׂמִיחָה שֶׁהִיָּתָה נִכְנָסֵת בְּלִבָּם, וְכֵן גַּם אֲנַחְנוּ אִם גִּדַע אֵיזָה שְׂכָר לְעֵתִיד לְבוֹא יֵשׁ לָנוּ, נִהְיֶה מְאֹשֵׁרִים וְשִׂמְחִים בְּכָל דְּרָךְ, בְּכָל שָׁלֵב וּבְכָל מְצַב.

הַשֵּׁם יִזְכְּנוּ לְעַבֵּד אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

מדת האכזריות

פרשת מקץ

מדת האכזריות

חשבון נפש

“וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חָלָם” (בראשית מא, א). יש הרבה רעיונות על החלום של פרעה (עיין מדרש שכל טוב בוכר בראשית פרשת מקץ פרק מא סימן א), אֲנַחְנוּ בְּלֶךְ דּוֹקָא לְסוּף הַפְּרָשָׁה (בראשית פרק מב), אַחֲרֵי שִׁיּוֹסֵף יוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים וְכִבֵּר נִהְיָה לְמִשְׁנֵה מֶלֶךְ מִצְרַיִם. יֵשׁ רָעַב בְּאֶרֶץ וְהָאֲחִים מִגִּיעִים לְמִצְרַיִם כִּיּוֹן שָׂרָק שֵׁם יֵשׁ אֶכְל, יוֹסֵף חוֹשֵׁד בָּהֶם וְהֵם לֹא יוֹדְעִים שֶׁהוּא יוֹסֵף, וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם “מְרַגְלִים אַתֶּם” (שם פסוק ט), וְהָאֲחִים עוֹרְכִים וְדוּי וְחִשְׁבוֹן נַפְשׁ: “וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְּנוֹ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמְעָנוּ עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת” (שם פסוק כא), הֵם בָּאִים וְאוֹמְרִים בּוֹאוּ נַעֲשֵׂה חִשְׁבוֹן נַפְשׁ, לְמָה מִגִּיעַ לָנוּ שְׁמוֹשׁל מִצְרַיִם מִתְעַלֵּל בָּנוּ? יֵשׁ מְלִיוֹנֵי אֲנָשִׁים שְׁמֹטְזִילִים פֹּה וּבָאִים לְקַנּוֹת אֶכְל מְדֵי יוֹם, וְעַם אֶף אֶחָד הוּא לֹא מְדַבֵּר רַק אוֹתָנוּ הוּא תוֹפֵס וּמִתְעַלֵּל בָּנוּ וּמְשַׁגֵּעַ אוֹתָנוּ שְׁאֲנַחְנוּ מְרַגְלִים, בְּקֵשׁ שֶׁנִּבְיָא אֶת אַח שְׁלָנוּ (שם פסוק טו), מַה זֶה הַדְּבָר הַזֶּה? כְּנִרְאָה, יְכוּל לְהִיּוֹת שׁוֹנֵה הִיָּה בְּגִלְל הַעֲבָרָה הַיְחִידָה שְׁעָשִׂינוּ, לֹא שְׁמַכְרָנוּ אוֹתוֹ אֲלֵא שֶׁהוּא הִתְחַנֵּן וְלֹא הִקְשַׁבְנוּ לְתַחְנוּנָיו.

האכזריות העברה החמורה

הַרְמַבֵּן (בראשית פרק מב, פסוק כא) כּוֹתֵב דְּבָר מִפְּחִיד: חִשְׁבוּ לָהֶם הָאֲכֹזְרִיּוֹת לְעִנְשׁ גָּדוֹל יוֹתֵר מִן הַמְּכִירָה, כִּי הִיָּה אֲחִיהֶם בְּשָׂרָם מִתְחַנֵּן וּמִתְנַפֵּל לְפָנֵיהֶם וְלֹא יִרְחַמוּ וְהִקְתוּב לֹא סִפֵּר זֶה שֵׁם - זֶה לֹא כְּתוּב בְּמִפְרָשׁ בְּפִסּוּקִים אֶךְ הֵם הִרְגִּישׁוּ שְׁנִתְפָּסוּ עַל כֵּךְ שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ לְתַחְנוּנָיו.

מֵעֵין זֶה אוֹמֵר הַסְּפוֹרָנוּ (שם), “בְּהִתְחַנְּנוֹ אֵלֵינוּ”: וְלֹא שָׁמְעָנוּ וְהִיָּנוּ אֲכֹזְרִיִּים נִגְדַּד אֲחִינוּ, אֶף עַל פִּי שֶׁחִשְׁבְנוֹהוּ לְרוֹדֵף הִיָּה לָנוּ לְרַחֵם בְּהִתְחַנְּנוֹ אֵלֵינוּ. וְכִנְגַד מִדַּת אֲכֹזְרִיּוֹתָנוּ זֶה הָאִישׁ מִתְאֲכֹזֵר אֵלֵינוּ.

פְּרִשְׁת מְקוֹץ

רואים כאן דְּבַר מְבִהִיל, הֵם חָשְׁבוּ שְׁיוּסָף הוּא רוֹדֵף וְלָכֵן רָצוּ לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ, לְמַדְּנוּ אֶת זֶה בְּפִרְשֵׁת וַיֵּשֶׁב כְּשֶׁאָמְרוּ "לָכוּ וְנִהְיֶה וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וְאָמְרָנוּ חַיָּה רְעָה אֲכַלְתֶּהוּ" (בראשית לו, כ) כִּינּוּן שֶׁהָיָה מְסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע עֲלֵיהֶם לְאֲבֵיהֶם (בראשית לו, ב) וַיַּעֲקֹב בְּמִלָּה אַחַת יָכוֹל לְהַקְפִּיד עֲלֵיהֶם וְהָיוּ מֵתִים כְּמוֹ שֶׁרַחֵל מֵתָה עַל אִם הַדֶּרֶךְ בְּגִלְל מוֹצֵא פִּיּו כְּשֶׁלֹּא יָדַע שֶׁזֹּאת הִיא (עֵינַי בְּשִׂיחָה הַשְּׁבוּעִית לַפְּרִשְׁת וַיִּשְׁב). אָבֵל עֲדִין אָמְרוּ, לְמָרוֹת שֶׁהָיָה לוֹ דִּין שֶׁל רוֹדֵף הָיָה לָנוּ לְהַקְשִׁיב לְתַחֲנוּנֵים שְׁלוֹ, וּבְגִלְל שֶׁלֹּא הִקְשַׁבְנוּ לוֹ אֲנַחְנוּ אֲכֻזָּרִים וּמַגִּיעַ לָנוּ שְׁיִתְאָכְזְרוּ אֲלֵינוּ.

כִּמְהָ יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מִזֶּה שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְחַנֵּן לְעֲזָרָה צְרִיךְ לְהַקְשִׁיב לוֹ, וְלֹא תָמִיד בְּמַלִּים, לְפַעְמִים הָאָדָם זוֹעֵק לְעֲזָרָה וְלֹא מוֹצִיא מְלָה, הַמְצַב הַגּוֹפְנִי, הַפִּינְנָסִי, הַנְּפִשִׁי, צוֹעֵק לְעֲזָרָה אֵךְ הוּא אֵינוֹ אוֹמֵר מְלָה וְהָאָדָם מִתְעַלֵּם, זֶה אֲכֻזָּרִיוֹת! וְעַל הָאֲכֻזָּרִיוֹת הַזֶּה אוֹמְרִים הָאֲחִים: מַגִּיעַ לָנוּ שְׁיִתְאָכְזְרוּ אֲלֵינוּ.

לֹא מִזְמִינִים לְשִׁמְחוֹת

יֵשׁ פְּסוּק בְּמִשְׁלֵי (יא, יז) "גִּמְלַ נְפִשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד וְעֹכֵר שֶׁאָרוֹ אֲכֻזָּרִי" מֵה זֶה עוֹכֵר שֶׁאָרוֹ אֲכֻזָּרִי? אוֹמֵר הַמְּדַרְשׁ (בראשית רבתי פרשת ויגש עמוד 215, וּבִילְקוּט שְׁמַעוֹנִי פְּרִשְׁת בְּהַר רְמוֹז תְּרַסָּה, וְגַם בִּילְקוּט מִשְׁלֵי רְמוֹז תַּתְקַמּוּ) אָמַר רַבֵּי אֶלְכָּסְנִדְרִי: מִי שֶׁהִגִּיעַ שִׂמְחָה לִידוֹ וְלֹא דִבֶּק קְרוֹבָיו עִמּוֹ, בָּא לִידֵי עֲנִיּוֹת. מָה כּוֹנֵת הַמְּדַרְשׁ? אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׂמְחָה, אָבֵל לֹא הֵלֵךְ לְשִׂתֵּף אֶת כָּלֶם בְּשִׂמְחָתוֹ, לְמָה? לְפַעְמִים הוּא אוֹמֵר: לֹא שׁוּה לְהַזְמִין אוֹתָם, זֶה נוֹתֵן לִי רַק צֵ'ק מֵאָה שְׁמוֹנִים שְׁקֵל עֶשֶׂר פְּעֻמִּים ח"י, אִם הָיָה נוֹתֵן עֶשֶׂר פְּעֻמִּים מֵת יוֹתֵר טוֹב... רַק הַמְּנָה הִיא שְׁלֵשׁ מֵאוֹת שְׁקֵל, לֹא שׁוּה לְהַזְמִין אוֹתוֹ! אֶת הַשְּׁנֵי אֲנִי לֹא מִזְמִין כִּי הוּא לֹא הַזְמִין אוֹתִי לְשִׂמְחָה שְׁלוֹ, הַשְּׁלִישִׁי סֵתָם לֹא בָּא לִי לְרֵאוֹת אוֹתוֹ. אוֹמֵר רַבֵּי אֶלְכָּסְנִדְרִי, מִי שֶׁהִגִּיעַ שִׂמְחָה לִידוֹ וְלֹא דִבֶּק קְרוֹבָיו עִמּוֹ, בָּא לִידֵי עֲנִיּוֹת.

שִׂמְחוֹת בְּחַיִּים

מֵהִי הַשִּׂמְחָה הַזֶּה? בְּפִשְׁטוֹת כָּל מְאָרְעוֹת הַשִּׂמְחָה שְׁבַחִים, בְּרִית, בֵּר מְצוּה, חַתֻּנָּה, יוֹם הַלָּדָת וְכוּ', אָבֵל יֵשׁ שִׂמְחָה אַחַת שֶׁהִיא שִׂמְחַת הַלֵּב. הִיא הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּית בְּיוֹתֵר וְהִיא כְּתוּבָה בְּסִפֵּר הַתְּהִלִּים (יט, ט) "פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב". אוֹמֵר דּוֹד הַמְּלֵךְ: אָדָם שֶׁבָּא וְלוֹמֵד תּוֹרָה בְּטְהָרָתָהּ וַיִּשְׁרוּתָהּ זֶה עוֹשֶׂה אֶת הַשִּׂמְחָה בְּלֵב.

מדת האכזריות

הרבה אנשים שמחים אבל חסרה להם שמחת הלב, ואם אין לה שמחת הלב אתה לא יכול לבוא ולהתקדם בחיים. וזה העמק של דברי המדרש: מי שהגיע שמחה לידו - הגיע אליה דבר תורה יפה, שמעת חדוש מחזק, ואתה שומר אותו לעצמך, אתה לא הולך לזכות את הרבים ולהפיץ הלאה והלאה, אתה שמח בלמוד התורה ובחדושי התורה אבל אתה אומר: עוב אותי, מה אני צריך לטוס לקנדה, להונולו, עוב נשב פה לא צריך להשתגע, אומר רבי אלכסנדר'י ה' ירחם בא לידי עניות. ואומרים חז"ל: אין עני אלא בדעת (נדרים דף מא ע"א), התכלית של העניות זה אדם שעני בדעת. וזה מדה כנגד מדה, אתה לא הרבית את הדעת לאנשים - יקחו ממך את הדעת. מעין זה אמרו חז"ל (סנהדרין דף צא ע"ב), אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא: כל המונע הלכה מפי תלמיד, אפלו עברין שבמעי אמו מקללין אותו. שמעת הלכה, דבר תורה, תלמד הלאה.

ולכן אדם שמשמים הביאו לו דברי תורה והוא שמח בהם, ויש לו את ההזדמנות להפיץ זאת הלאה ולזכות את הרבים, אם הוא אינו עושה את זה, בא לידי עניות, משמים יקחו לו את המתנה הזאת.

ערבות הדדית

הרבה פעמים רואים אנשים שהמצב שלהם זועק לעזרה. הנה עכשו בצפון התחילו לגלות כל מיני מנהרות טרור, גלו איזה חמש עשרה מנהרות והם חוששים שיש עשרות ואולי מאות של מנהרות שנתפרות בידי שונאי ישראל יום יום. הדבר הזה צריך לבוא וללמד אותנו מוסר השכל, מה זה החפירות האלה? מה אנחנו לא בסדר? צריך להגיד להקדוש ברוך הוא תמוטט עליהם את המנהרות האלה בלי שאנחנו נצטרך לערב בזה את כל הצבא, ולהוציא מליוני דולרים של כספים וחיל ההנדסה וחיל השריון, לא צריך את זה, רבובו של עולם אתה תמוטט את זה עליהם, רעידת אדמה הכי קטנה והכל קורס, "חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה" (תהילים לו, טו). הנה עכשו גם נשיא מצרים נלחם במנהרות האלה, כמה עולה לו להחריב מנהרה? שקלים בודדים, הוא לוקח צנור גדול ומחבר אותו למנהרה ובצדו השני לים, ומהצנור מזרים מים לתוך המנהרה וכלם שם טובעים ומתים, הכל קורס ועוברים למנהרה הבאה. היהודים משקיעים מליונים, באים עם טרקטורים ומפות וחקרי נפץ וכו', והוא עושה את זה עם צנור מים...

פְּרִשְׁת מִקֶּץ

“וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ”

אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְהִגִּיד לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גַם צְנוּר מִיֵּם אֶתָּה לֹא צָרִיךְ, אִיךָ אָמַר חֲזַקְיָה הַמְּלֶךְ, אֲנִי אֶלְךָ לִישׁוֹן וְאֶתָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תִלְחַם בְּשִׁבְלִי (איכה רבה פתיחתות אות ל) לְמָה? כִּי אֲנִי קִיַּמְתִּי אֶת הַתּוֹרָה שְׁלֶךְ, קִיַּמְתִּי אֶת מַה שְּׂאֲמַרְתָּ “אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ וְשָׁכַבְתֶּם וְאִין מִחְרִיד וְחָרֵב לֹא תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם” (ויקרא כו א - ו), וְאִם אֲנִי קִיַּמְתִּי אֶת זֶה, אֲנִי לֹא צָרִיךְ לְשֹׁבֵר אֶת הָרָאשׁ, בְּבִקְשָׁה רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם תַּעֲבֹד עַל זֶה אֶתָּה, אִיךָ? אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ, זֶה לֹא הַתְּפִקִיד שְׁלִי!.

וְאָכֵן זֶה מַה שֶּׁהִיָּה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְחֲזַקְיָה “וְגִנּוּתִי אֶל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעַנִי וְלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי” (מלכים ב יט, לד), וְהַסּוֹף יְדוּעַ וּמִבְּאֵר בְּכַתּוּב “וַיְהִי בְלִילָהּ הַהוּא וַיֵּצֵא מִלְּאֶךְ ה' וַיִּבֶן בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר מֵאֵה שְׁמוֹנִים וְחַמְשָׁה אֶלְפֵי וַיִּשְׁכְּמוּ בְּבִקְרָה וְהָיָה כָּלֵם פְּגָרִים מֵתִים (שם פסוק לה. ועיין בסנהדרין דף צה ע"א).

וְכַשְׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים מִצָּב שְׁיֵשׁ צָרוֹת בְּעַם יִשְׂרָאֵל, אִם זֶה בְּעַת מְלַחְמָה כְּשֶׁהֲצַפּוֹן בּוֹעֵר וְאֲנָשִׁים לְחוֹצִים, הַתְּפִקִיד שְׁלָנוּ הוּא לֹא לְהַתְעַלֵּם מֵהַתְּחַנּוּגִים שְׁלָהֶם, אֶפְלוּ שֶׁהֶם לֹא מְדַבְּרִים, הֵם צוֹעֲקִים אוֹלֵי לְעוֹנָה גְּשֻׁמִּית, פִּיזִית, אֲבָל הַתְּפִקִיד שְׁלָנוּ הוּא לְהִבְיֵא לָהֶם גַּם כָּלִים רוֹחֲנִים שְׁיִדְעוּ אִיךָ לְהַתְּמוּדֵד עִם הַבְּעִיָּה הַזֹּאת, שֶׁלֹּא נִהְיָה חֲלִילָה בְּבַחֲבִית “עֲכָר שְׂאֵרוֹ אֲכֹרִי”, וְכִמוֹ שֶׁהָאֲחִים אָמְרוּ: אֲנַחְנוּ הַתְּאֲכֹרְנוּ עַל יוֹסֵף, וְכִשְׁהוּא הַתְּחַנּוּן וְצַעַק וּבְכָה אָמְרָנוּ לוֹ: “שִׁקֵּט, אֶתָּה מִפְּרִיעַ לְנוּ”, כִּךָ מְגִיעַ לְנוּ שִׁיתְאֲכֹרוּ אֵלֵינוּ.

וְאוֹמֵר הַרְמֵב"ן: הַחֲטָא הַזֶּה שֶׁל הָאֲכֹרִיוֹת שְׂאֵתָה מֵתַעֲלֵם מֵאֲדָם שְׁבוּכָה לָךְ, הוּא יוֹתֵר גְּרוּעַ מִחֲטָא הַמְּכִירָה בְּעַצְמוֹ. וְכַשְׁאֲדָם מֵתַעֲלֵם כְּשֶׁהוּא רוֹאֵה יְהוּדֵי שְׁמַחֲלָל שֶׁבֵּת וְה' יִרְחַם הַמִּצָּב שְׁלוֹ בְּשָׁמַיִם לֹא יִהְיֶה מְזַהֵר, וְהוּא בְּכָל זֹאת מֵתַעֲלֵם מִמֶּנּוּ, וְהַנְּשֻׁמָּה שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדֵי זוֹעֲקֵת עַד לֵב הַשָּׁמַיִם “תִּצְיֵל אוֹתִי”, וְהוּא מֵתַעֲלֵם וְאוֹמֵר: מַה אֲכַפֵּת לִי, הוּא לֹא פָּנָה אֵלַי וְלֹא דִבֵּר אִתִּי, זֶה נִקְרָא “עֲכָר שְׂאֵרוֹ אֲכֹרִי” שֶׁהִרִי אֶתָּה יְכוּל לְבוֹא וְלִהְגִיד לוֹ “קַח דִּיֶּסֶק שֶׁל שְׁעוּרֵי תוֹרָה, בּוֹא תִנְסָה, תִּשְׁמַע, בֵּא נַעֲשֶׂה שְׁעוּר תוֹרָה אֲצִלְךָ בְּבִית”. אֶתָּה יְכוּל לַעֲשׂוֹת אֲבָל לֹא עוֹשֶׂה כִּי לֹא נַעִים לָךְ. וְאִם הָיוּ מְשֻׁלְּמִים לָךְ עַל זֶה 150 דוֹלָר לְשַׁעָּה הָיָה נִהְיָה לָךְ קֶצֶת יוֹתֵר נַעִים... וְהִיָּית עוֹשֶׂה אֶת זֶה, וּבְשִׁבְלִי כְּבוֹד ה', וְהַצֵּלָת נְשִׁמַּת אוֹתוֹ יְהוּדֵי אֶתָּה לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה?

מדת האכזריות

עבודה לנודניקים

יש אחד שעובד בשוויון רכבים. הוא מתקשר לאנשים ומבלבל להם את המח שישדרגו את הרכב שלהם, הוא מקבל משפרת של שלשים או חמשים שקל לשעה ומתקשר לאנשים ומבלבל להם את המח, אנשים אומרים לו: "נודניק, תעזב אותי, אין לי רכב, אין לי רשיון", ואם הוא משוק טוב הוא מנסה שוב ושוב. "אולי תעשה רשיון, בוא אני אעזור לך שתעשה רשיון כדי שתוכל לקנות את הרכב שלנו" מבלבל את המח פהוגן בשביל שלשים שקל.

הגיע אלי פעם אחת יהודי שיהיה בריא שעובד בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מכיון שזה מטעם הממשלה חייבים לשתף אתם פעולה. והוא נשלח מטעמם לבדק את החשבונות שלנו. כנראה לפני שהוא התקבל לעבודה הוא היה צריך לעבר מבחן האם הוא נודניק אמתי או לא? כי אף אחד לא אוהב שנכנסים לו לנשמה. וזה התפקיד שלו, להכנס לנשמה שלך ולדעת כמה אתה משלם על כל דבר, מה אתה עושה, מה אתה קונה? כמה אתה אוכל בחדש? שלחו אלי לבית אדם דתי שיחקר וישאל אותי וכו'. אמרתי לו: "אני לא יכול עכשו, אני צריך לצאת". הוא אומר לי: "אין בעיה, אני אבוא איתך לאן שאתה צריך". אמרתי לו: "אני הולך לבית הכנסת להתפלל". והוא אומר לי: "אני אחכה לך שם עד שתגמר את התפלה". אמרתי לעצמי: 'אני אאריך בתפלה ואעשה פגנות, אולי הוא יתיאש'. מדי פעם אני מציץ ואני רואה שהוא נשאר עומד במקומו לא לפספס אותי. כשסוף סוף יצאתי מהתפלה, הוא שואל אותי "עכשו אנחנו יכולים?", אמרתי לו: "לא, עכשו אני צריך לחזור הביתה, להיות עם אשתי הרבנית והילדים!". "אין בעיה, אני אחזור איתך לבית". אמרתי לו: "אבל אחר כך שוב אצטרך לצאת". מה הוא אומר לי: "לא נורא, אני אתך כל היום..."

את כל זה הוא עושה בשביל הבוסים שלו שעושים סקר, הוא נטפל לבן אדם משגע אותו, מכניס את עצמו למצבים לא נעימים, בשביל מקסימום חמשים שקל לשעה. אבל למדתי ממנו מוסר גדול, אם אדם יכול להיות פנה נודניק בשביל חמשים שקל לשעה ובסוף אנשים נכנעים ועושים מה שהוא רוצה, למה אנחנו לא יכולים להיות נודניקים בשביל לזכות את הרבים לפחות במצוה אחת? זה יחסך לנו הרבה בעיות בפטחון, בפריאות, וכמו שהתורה מבטיחה לנו במפרש.

פְּרִישַׁת מִקְוֶה

אַתְאִיסְטִים

יש אַנְשִׁים מְסֻכָּנִים שְׁקוֹרָאִים לְעִצְמָם 'אַתְאִיסְטִים', הֵם לֹא מְאִמְיָנִים בְּתוֹרָה, לֹא מְאִמְיָנִים בְּכָלוֹם. הַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת לָךְ תִּבְדֹּק אֶת הַהִבְטָחוֹת, אִם תִּשְׁמְרוּ אֶת הַתּוֹרָה "וְנִתְּתִי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ". בְּמִשְׁךָ כָּל הַדּוֹרוֹת אֶלְפֵי שָׁנִים הָיוּ תְּקוּפּוֹת שֶׁשְׁמְרוּ וְהָיָה שְׁלוֹם, וְכִשְׁלֹא שְׁמְרוּ הִגִּיעוּ בְּעִוְתוֹת (עֵינַי שׁוֹפְטִים ב, יא - יד. וּשְׁמ ג, ז - יב, וּשְׁמ ד, א, וּשְׁמ ו, א, וּשְׁמ י, ו - ז, וּשְׁמ יג, א וְעוֹד). אִם אֲנִיחֶנּוּ נִשְׁמַר תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְלֹא יִהְיֶה שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ, זֹאת תִּהְיֶה הוֹכְחָה מוֹחֶצֶת נֶגֶד הַתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה בְּכָל תְּקוּפַת הַהִסְטוֹרְיָה הוֹכִיחָה אֶת אֲמִתּוֹתָהּ וְקִיּוּם הַבְּטָחוֹתֶיהָ.

לָמָּה לֹא הִיָּתָה שׁוֹאָה בְּתִימָן?

שְׁמַעְתִּי מֵהֶרֶב שְׁלֵמָה קָרַח זַ"ל, הוּא הָיָה הֶרֶב שֶׁל בְּנֵי בְּרַק, סְפוּר יָפָה: בְּשׁוֹאָה הַנּוֹרָאָה הוּא הָיָה בְּתִימָן וְהִגִּיעַ שְׁלִיחַ מֵהִיטָלֶר בְּמִיחָד לְאִימָאם (מֶלֶךְ) שֶׁל תִּימָן כְּדֵי לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שִׁיעֲשֵׂה פְּרָעוֹת בִּיהוּדִים, וְכִמוֹ שֶׁהֵם עוֹשִׂים בְּגֵרְמָנְיָה כְּכֹה שֶׁהִמְלִיךְ יַעֲשֶׂה בְּתִימָנִים בְּאַרְצוֹ. הַשְּׁלִיחַ הַגֵּרְמָנִי הִגִּיעַ אֶל הַמֶּלֶךְ לְבוֹשׁ בְּקַפְיָדָה, מְסוּדָר, זָקוּן קְצוּץ, מְחִיט, כְּמוֹ שֶׁהַגֵּרְמָנִים הָיוּ מֵתְּלַבְּשִׁים. וְכִשְׁהוּא נִכְנָס לְמֶלֶךְ תִּימָן וְהִתְחִיל לֹמַר לוֹ אֶת הַפְּתָרוֹן הַסּוֹפִי שֶׁל הִיטָלֶר עַל הִיהוּדִים, אָמַר לוֹ מֶלֶךְ תִּימָן: "תִּקְשִׁיב לִי טוֹב, כָּל מֵה שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה בְּאִירוֹפָּה לֹא מְעַנֵּן אוֹתִי וְלֹא קָשׁוּר אֵלַי. כִּיִּוֵּן שֶׁהָאִירוֹפָּאִים הַנּוֹצְרִים כּוֹפְרִים וְגַם יְהוּדֵי אִירוֹפָּה כּוֹפְרִים לְכֵן חָרַב אוֹכְלֵת חָרֵב. אֲבָל הִיהוּדִים אֲצִלִּי הֵם יְהוּדִים צְדִיקִים וְאִסוּר לְגַעַת בָּהֶם". הָאִימָאם הַגּוֹי, מֶלֶךְ תִּימָן, שֶׁלֹּא הָיָה אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל, כְּכֹה אָמַר. סִבָּא שֶׁל הֶרֶב שְׁלֵמָה קָרַח הָיָה הֶרֶב שֶׁם בְּתִימָן, וְהִגִּיעַ לְמֶלֶךְ וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: "מָה עֲנִיתָ לְשְׁלִיחַ הַגֵּרְמָנִי?" אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת תְּשׁוּבָתוֹ. שָׂאֵל אוֹתוֹ הֶרֶב: "לָמָּה עֲנִיתָ לוֹ כְּכֹה?" עֲנָה לוֹ הַמֶּלֶךְ: "רְאִיתִי שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בְּזָקוּן, וְאִמְרָתִי לְעִצְמִי: אִם הוּא מִשְׁחִית חֶלֶק אֱלֹהֵי שְׁבוּ הוּא לֹא בְּנֹאדָם, וְאִנִּי אֶפְלוּ לֹא מִקְשִׁיב לוֹ".

אִיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שְׁנִכְנָסָה מִחֲשֻׁבָּה קְדוּשָׁה שְׁכֻזוֹ לְמֶלֶךְ הַגּוֹי, מִי הַכְּנִיס לוֹ אֶת זֶה לְרֵאשׁ? פְּתָאוּם לְהַקְפִּיר עַל זָקוּן? אִיפֹה הַשְּׁנָאֵת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיָּתָה לוֹ נְעֻלְמָה פְּתָאוּם? הַשְּׁנָאָה מְקַלְקֶלֶת אֶת הַשׁוֹרָה (מִדְרַשׁ אַגְדָּה בּוֹבֵר פְּרִישַׁת בְּשִׁלַח פֶּרֶק יד אוֹת ה), "וְנִתְּתִי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ" זֶה מֵה שֶׁאֲנִיחֶנּוּ רוֹאִים.

מדת האכזריות

עזרה רוחנית וגשמית

נחזור אל החיוב שפתחנו ואמרנו שחיבים לעזור למי שצועק לעזרה, וגם אם הוא לא צועק, אבל מצבו מחייב עזרה מידית, חיבים לבוא ולעזור לו.

לצערנו יש כאלה שאוהבים לעזור רק במקרים טראגיים, הם תורמים לאלמנות ויתומים, תאונות, מחלות נוראות, זה חשוב מאד, אשריהם ואשרי חלקם. אבל האם אתה מוכן להקדיש חמש דקות ביום לאדם לבוא לחזק אותו, לעודד אותו ולתמוך בו? כל יום חמש, עשר דקות, חצי שעה, שעה, כל אחד כפי יכולתו. אנשים מתחמקים מזה: "עזב אותי, אין לי זמן לעצמי אתה רוצה שאני אשקיע באחרים?". למדנו שזה עוין חמור יותר מסתם עוין רגיל, כי זה עוין של אכזריות, כפאן אתה כבר מתאכזר על עם ישראל. וכמו שאמרנו קל וחמר בן בנו של קל וחמר בעניינים רוחניים, כשאתה רואה אנשים שדינם לגיהנם, או שענגשם מיתות משונות (עייין כתובות דף ל ע"ב, וסוטה דף ח ע"ב וסנהדרין דף לו ע"ב), אתה רואה מחללי שבת בפרהסיא שדינם לסקילה (במדבר טו, לה), ואתה לא מנסה להציל אותם. אפשר בקלות לבוא ולהציל אותם. ובפרט שהיום אין הרבה כופרים ורשעים אלא יש הרבה בורות, אנשים לא יודעים, חושבים שאין בעיה לחלל שבת ולעשות עברות.

דקת תפלין

הייתי לא מזמן באיזה מקום ואמרו לי: יש כפאן אדם שלא מוכן להניח תפלין, כמה שמדברים אתו לא עוזר. קראתי לו, שאלתי אותו: "למה אתה לא מוכן להניח תפלין? דקה ביום יש לך? דקה מיתרת? דקה אחת ביום בלי לעשות כלום אתה מוכן? כמו שיש את הצפירה ביום השואה, לא עושים כלום במשך דקה". הוא אמר לי: "כן, דקה ביום אני מוכן". אמרתי לו: "בדקה הזאת תניח תפלין". הסברתי לו כמה זה חשוב, הוא אמר לי על המקום: "אני מוכן, רק תביא לי מישהו שיילמד אותי". ברוך השם הצלנו אותו מקרקפתא דלא מנח תפלין שהם פושעי ישראל בגופם, שאין להם תקומה (ראש השנה דף יז ע"א).

ומי שמתעלם מאותם האנשים, עליו נאמר "ועכר שארו אכזרי", מה זה "שארו"? יש לה אנשים שהם כביכול השירים של עם ישראל, הם נמצאים בשפל האנושי, אף אחד לא רוצה לדבר אתם, ואתה הולך ומרים אותם מאשפתות, "מוציא יקר מזולל" (ירמיה טו, יט).

פְּרִישַׁת מִקְוֵה

מַחֲטִיאֵי הָרִבִּים

שְׁמַעְתִּי דְבַר חֲמוֹר מְאֹד, שְׁבַאֲחַת הַקְּהֵלוֹת הָיָה אֶחָד שֶׁלֹּא רָצָה לְקַבֵּל כְּמָה בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה. הוּא עוֹכֵר אֶת אוֹתָם בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, הוּא אֶכְזָרִי, עָלָיו נֶאֱמַר "עֹכֵר שְׂאֵרוֹ אֶכְזָרִי", לֹא אֶכְפַּת לוֹ לֹא מֵה' וְלֹא מֵהַתּוֹרָה, לֹא מִמִּצְוֹת, לֹא מִמִּשְׁה רִבְנוּ, לֹא מִהַמְּשִׁיחַ וְלֹא מִגְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל. הוּא גַם שׁוֹנֵא יִשְׂרָאֵל, כִּי אִם הוּא הָיָה אוֹהֵב הוּא הָיָה מְצִיל אוֹתָם מִרְדַּת שַׁחַת. כָּל אָדָם שֶׁמִּתְנַגֵּד לְבְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְלַחֲזָרָה בְּתְּשׁוּבָה זֶה אָדָם שֶׁלֹּא יִזְכֶּה לְרֵאוֹת פְּנֵי מְשִׁיחַ, שְׁכֵן כָּל הַגְּאֻלָּה תְּלוּיָה בַּחֲזָרָה בְּתְּשׁוּבָה (יומא דף פו ע"ב) וְהוּא מְפָרֵעַ לָזֶה. הַמְּשִׁיחַ יָבוֹא וְיִגִּיד לוֹ: "אַתָּה קָדָם כָּל צָרִיךְ לְמוֹת, לְמָה? בְּגֻלְלָךְ אֲנִי הַמְּשִׁיחַ לְסִבֵּל נְגָעִים וּמְכַאוּבִים, וְלֹא רַק אֲנִי אֶלָּא כָּל כָּלל יִשְׂרָאֵל". כִּי הָרִי הַמְּשִׁיחַ סוֹבֵל בְּעוֹבוֹתֵינוּ (ישעיה נג, ה וּבִילְקוּט שְׁמַעוּנִי יִשְׁעִיה רַמְזוֹ תַצַּט). וְהוּא גָרַם לְאֲרִיכוֹת הַגְּלוּת וְהַצָּרוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲיִן זֶה אָמְרוּ חַז"ל (יומא דף פו ע"א) שֶׁכָּל הַמַּחֲטִיא אֶת הָרִבִּים אֵין מְסַפְקִין בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הוּא בְּגֵן עֲדוֹן וְתַלְמִידוֹ בְּגִיּהֶנּוּ. כֵּן הַדְּבַר בְּגֻלְלָה הַעֲתִידָה, הוּא לֹא יִזְכֶּה לְגֻלְלָה מְכִיּוֹן שֶׁהוּא גָרַם לְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יִזְכּוּ לְגֻלְלָה.

וְזֶה בְּדִיוֹק מֵה שְׁאֵמַר שְׁלֵמָה "וְעֹכֵר שְׂאֵרוֹ אֶכְזָרִי", הַנְּשַׁמָּה שְׁלֵהֶם מִתְחַנֵּנֵת שְׁיוֹצִיא אוֹתָהּ מֵאֲשַׁפְתוֹת, תּוֹצִיא אוֹתִי מֵהַכְּלָא, תּוֹצִיא אוֹתִי מִטֵּיט הַיּוֹן וּמִגִּיּהֶנּוּ. כָּל יוֹם הוּא שׁוֹרֵף אֶת הָעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שְׁלוֹ, שׁוֹרֵף אֶת הַמִּצְוֹת, שׁוֹרֵף אֶת הַחַיִּים שְׁלוֹ, וְהַנְּשַׁמָּה צוֹעֶקֶת וּמִתְחַנֵּנֵת וְאַתָּה מִתְאַכְזֵר אֵלֶיָהּ, כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֶה אָדָם שֶׁמְחַלֵּל שַׁבַּת אַתָּה צָרִיךְ לְדַמֵּין שֶׁהָאָדָם הַזֶּה נִמְצָא עֹשֶׂה בְּתוֹךְ אֵשׁ חַיָּה וְהוּא נִשְׂרָף לְמוֹת, וּבִיָּדְךָ לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִשָּׁם. אַתָּה יָכוֹל רַק לְהוֹשִׁיט לוֹ אֶת הַיָּד וְלְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִשָּׁם. וְהַתְּאוּרָה הַזֶּה הוּא עֲדִין לֹא אִמְתִּי לְעֲנִשֵׁי הַגִּיּהֶנּוּ, שְׁכֵן אָדָם שֶׁכְּבִאֲמַת רוֹצֶה לְדַעַת מֵה זֶה גִּיּהֶנּוּ שְׁיִתְחַיֵּל לְלַמֵּד קִצַּת עַל זֶה. חַז"ל אוֹמְרִים (בְּרֻכּוֹת דף נז ע"ב) שֶׁאֵשׁ הַגִּיּהֶנּוּ חֲמָה פִּי שָׂשִׁים מִהָאֵשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וַיֵּשׁ עוֹד הַרְבֵּה זְעוֹת בְּגִיּהֶנּוּ שֶׁלֹּא כָּאֵן הַמְּקוֹם לְהַזְכִּירָם (עֵינִן אוֹצַר הַמְּדַרְשִׁים אֵינְיוֹשְׁטִיין גֵּן עֲדוֹן; גִּיּהֶנּוּ עֲמוֹד 92). וְהָאָדָם הַזֶּה שֶׁחוֹטֵא הוּא מְסַכֵּן וְאַפְלוֹ אִם יֵשׁ סְכוּי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְחַם עָלָיו וְלֹא יִתֵּן לוֹ גִּיּהֶנּוּ כִּי הוּא תִּינוּק שֶׁנִּשְׁבְּהָ בְּאֲמַת וְהוּא לֹא יִדַע (עֵינִן בְּרַמְב"ם הַלְכוֹת שְׁגוּגוֹת פֶּרֶק ב הַלְכוֹת ו, וּבַהֲלָכוֹת מְמַרִּים פֶּרֶק ג הַלְכוֹת ג), אֲבָל אוֹתוֹ רַב שֶׁיָּכוֹל הָיָה לְלַמֵּד אוֹתוֹ וְלֹא לְלַמֵּד, הוּא זֶה שֶׁיִּכְפַּס בְּמִקְוֹמוֹ, אַתָּה הָרִי יִכְלֶת לְהַגִּיד לוֹ, לְהַצִּיל אוֹתוֹ, לְמָה לֹא אִמְרַתָּ? מִי שֶׁיָּכוֹל לְמַחֲוֹת וְלֹא מוֹחָה נִתְּפָס בְּאוֹתוֹ עוֹן (עֲבוּדָה זֶרֶה דף יח ע"א), מֵה תִּגִּיד, פְּחַדְתִּי מִמְּנוֹ? לֹא הָיָה לִי נְעִים, אֲבָל לְבַקֵּשׁ מִמְּנוֹ תְּרוּמוֹת לֹא פְּחַדְתָּ, הָיָה לְךָ נְעִים!!!

מדת האכזריות

מצות התוכחה

יש אנשים שמתחמקים ממצות התוכחה (כתבנו על זה קנטרס שלם להוכיח שזה לא נכון). רבי אהרן קוטלר זצ"ל שאמר שהיום קשה מאד להוכיח אנשים, רק מה? היום צורת התוכחה היא בהתנהגות של האדם. כשאדם מתנהג יפה הוא מלמד דגמא לאחרים (משנת רבי אהרן ח"א עמוד רנב אות ט). אבל באמת לבוא ולהגיד להם מה התורה אומרת, ושחייבים לשמר שבת זו לא תוכחה, זאת הצלת נפשות. אם בא רב וקורא ואומר להם את פסוקי התורה "מחלליה מות יומת", הוא לא מוכיח אלא הוא מאיר להם את הדרך, ומראה להם שהם פשוט לא יודעים את החמור של התורה. על אדם כזה נאמר "גמל נפשו איש חסד" (משלי יא, יז), זה איש חסד אמתי, והלואי שנזכה לחיות בחלקם של אותם מזכי הרבים.

השם יזכה אותנו להאיר הלאה והלאה את נשמות ישראל ולזכות את הרבים אמן
כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת וַיִּגַּשׁ

פְּרִשְׁת וַיִּגַּשׁ

מעלת היסורים ותועלתם

התעללות יוסף באחיו

אחד הרעיונות הגדולים שצריך לעורר אותנו בפְּרִשְׁת הזו, אם נשים לב, נראה שבְּעֵצָם יוסף כביכול מתעלל באחיו: בא ומחביא להם את הכסף (בראשית מב, כה), שם את שמעון בבית הסהר (שם מב, כד), הוא מבקש להביא את בנימין (בראשית מב, טו), מחביא אצלם את הגביע שלו (שם מד, ב), למה כל הבלגן הזה? האור החיים הקדוש בפְּרִשְׁת מקץ (בראשית פרק ג' פסוק א - ב) מבאר, שכל זה היה מכמה סבות, ואחת מהסבות בשביל לכפר על עון המכירה.

עשרת הרוגי מלכות

ועל זה יש שאלה גדולה, ממה שמוכא באוצר המדרשים (אייזנשטיין מדרש עשרת הרוגי מלכות), שהקיסר של רומי התחיל ללמד את התורה, והיה לומד עד שהגיע ל"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכו' וג' איש ומכרו" (שמות כא, טז), מיד צוה למלאות את הארמון שלו בנעלים ולהביא אליו עשרה מחכמי ישראל, באו לפניו והושיכם בקתדראות של זהב. אמר להם: "עמק הדין יש לי לשאל מכם" - יש לי שאלה בלמוד ותענו לי את האמת, "מי שגנב איש מאחיו של בני ישראל, מהעם שלו, והתעמר בו ומכרו מה דינו?" אמרו לו: "מות יומת", אמר להם: "אם כן, אתם עשרה חכמים ואתם חייבים מיתה על מכירת יוסף. ואם עשרת השבטים היו בחיים הייתי דן והורג אותם, אבל הם אינם בחיים, אז אתם תשארו עון אבותיכם", אמרו לו: "תן לנו זמן, שלשה ימים, אם נמצא זכות בעצמנו מוטב, ואם לאו עשה בנו מה שתחפץ" - מה שתראה. ונתרצה להם לדבר זה.

יצאו מלפניו והלכו לרבי ישמעאל כהן גדול שיזכיר את השם הגדול - שם המפרש, ויעלה לרקיע ויחקר אם נגזרה גזרה מאת ה' יתברך. מיד טהר רבי ישמעאל עצמו בטבילה ובקדושין ונתעטף בטלית ותפלין והזכיר שם השם המפרש בפרושו, ומיד נשאו הרוח והביאו למעלה עד הרקיע הששי ופגע בו גבריאל המלאך, אמר לו

מעלת היסורים ותועלתם

המלאך גבריאל: "אתה הוא ישמעאל שהקדוש ברוך הוא משתבח בו בכל יום שיש לו עבד בארץ שדומה לו? למה עליך לכתוב את שם ה' על גזרה לאבד ממנו עשרה מחכמי ישראל, ועליתי לדעת אם נגזרה הגזרה מפי הקדוש ברוך הוא". אמר לו גבריאל: "ישמעאל בני, חי נפשך" - אני נשבע, "שכך שמעתי מאחורי הפרגוד, שעשרה חכמי ישראל נמסרו להריגה בידי מלכות הרשעה על מכירת יוסף", שאל אותו רבי ישמעאל: "וכי לא מצא הקדוש ברוך הוא פריעה במכירתו אלא בנו?" - כמה זמן עבר מאז, אמר לו גבריאל: "מדת הדין מקטרגת בכל יום לפני הקדוש ברוך הוא ואומרת לו: 'כלום כתבת אות אחת בתורתך לבטלה? הרי השבטים מכרו את יוסף ולא פרעת מהם ומזרעם', לכן נגזרה גזרה על עשרה חכמי ישראל, ומיום שמכרו האחים את יוסף לא מצא הקדוש ברוך הוא עשרה חכמים וחסידים כמו השבטים ולכן לא פורע הקדוש ברוך הוא אלא מכם". ירד ואמר לחבריו: "נגזרה גזרה ונכתב ונחתם".

הריגת רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל

היו יושבים זוגות זוגות. רבי ישמעאל ורבן שמעון בן גמליאל, רבי עקיבא ורבי חנינא בן תרדיון, רבי אלעזר בן שמוע ורבי ישבב הסופר, רבי חנינא בן חכניא ורבי יהודה בן בבא, רבי חצפית המתרגמן ורבי יהודה בן דמא.

חמשה זוגות של גדולי התנאים שאי אפשר להבין מי הם, באו וישבו ביחד והתכוננו להריגה שלהם. נכנס הקיסר ושאל מי יהרג ראשון? קם רבן שמעון בן גמליאל ואמר: "אני נשיא בן נשיא מזרעו של דוד מלך ישראל, אני אהרג תחלה" - אני רוצה להיות הראשון. שלא רצה לראות בהריגת חבריו. אמר לו רבי ישמעאל כהן גדול: "אני כהן גדול בן כהן גדול, מזרעו של אהרן הכהן, אני אהרג תחלה ולא אראה במיתת חברי". שני גדולי הדור על מה הם רבים? מי ימות ראשון, רק לא לראות את השני סובל. אמר הקיסר: "אם זה וזה רוצים לההרג תחלה, נעשה גורל!" הפילו גורל ויצא על רבן שמעון בן גמליאל, וצוה הקיסר לחתוך את ראשו על המקום. חתכו את ראשו ונטלו רבי ישמעאל כהן גדול על ברקיו, וצווח עליו ואמר: "איי, זאת תורה וזאת שכרה? הלשון שהיתה מבארת התורה בשבעים לשונות איך עתה מלכת את העפר?" והיה מתאונן ובוכה על רבן שמעון בן גמליאל. אמר לו הקיסר: "זקן, מה אתה בוכה על חברך, תבכה על עצמך", אמר לו רבי ישמעאל: "אינני בוכה על עצמי, שחברי גדול ממני בתורה ובחכמה ועל שקדמני בישיבה של מעלה". עודו מתאונן ובוכה, השקיפה בת הקיסר מבעד לחלון, וראתה את רבי

פְּרִישַׁת וַיִּגַּשׁ

יִשְׁמַעְעָל וְאֵת יָפִיו, שְׁלַחָה לְאַבְיָה: "בְּקִשָּׁה אַחַת אֲנִי יְכוּלָה?" אָמַר לָהּ: "בְּתִי, הַכֹּל אֲעֲשֶׂה חוּץ מִלְּוֹתֵר לָהֶם עַל הָעֵנֶשׁ". אָמְרָה לוֹ: "רַק עַל רַבִּי יִשְׁמַעְעָל תְּוֹתֵר, תִּרְאֶה אֵיזָה אָדָם יָפֵה הוּא", אָמַר לָהּ: "בְּתִי, כִּכָּר נִשְׁבַּעְתִּי שְׁאֲנִי הוֹרֵג אוֹתָם", אָמְרָה לוֹ: "לְפָחוֹת אֵת דְּמוֹת דְּיוֹקְנֵנו אֲנִי רוֹצֶה". מִיַּד קָרָא הַקִּיסָר לְרוֹפְאִים, וְצִוָּה לְהַפְשִׁיט אֶת עוֹר פָּנָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְעָל בְּעוֹדוֹ חַי, וְחָתְכוּ אֶת כָּל הַפָּנִים הַקְּדוּשׁוֹת שָׁלוּ. וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ אֶל מְקוֹם תְּפִלִּין צָעַק צָעָקָה גְּדוּלָה וּמְרָה וּנְדַעְזוּעוּ שְׁמַיִם וְאָרֶץ. צָעַק צָעָקָה שְׂנִיָּה וּנְדַעְזוּעַ כְּסֵא הַכְּבוֹד. אָמְרוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת לְפָנָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "צַדִּיק כְּזֶה שֶׁהֲרֵאִיתָ לוֹ כָּל גְּבוּי עוֹלָם, יִהְרַג בְּמִיתָה מְזֵה הַרְשָׁע? זֶה תוֹרָה זֶה שְׂכָרָה?" אָמַר לָהֶם: "הִנִּיחוּ לוֹ, שֶׁתַּעֲמִד זְכוּתוֹ לְדוֹרוֹת שְׁלֹאֲחֵרִיו, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מַה אֲעֲשֶׂה, גְּזֵרָה הִיא וְאִין מִי שֶׁיִּפְרֹ אֹתָהּ" - יֵשׁ גְּזֵרָה עַל הַשְּׁבֻטִים וְרַק אֵלּוּ יְכוּלִים לְסַתֵּם אֶת פִּי הַמְּקַטְרֵג. יִצְאָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה: "אִם תִּצְעַק עוֹד פַּעַם אַחַת, יִהְפֹּךְ כָּל הָעוֹלָם לְתֵהוּ וְבֵהוּ", כִּשְׁשִׁמַּע רַבִּי יִשְׁמַעְעָל כֶּךָ שֶׁתַּק. אָמַר לוֹ הַקִּיסָר: "כְּשֶׁחָתְכֵנוּ לָךְ אֶת הַפָּנִים לֹא צָעַקְתָּ, לֹא כָּאֵב לָךְ, רַק כְּשֶׁהִגַּעְנוּ לְמְקוֹם תְּפִלִּין כָּאֵב לָךְ?" אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמַעְעָל: "אֲנִי לֹא בּוֹכָה מְכַאֵב, אֲנִי בּוֹכָה עַל כֶּךָ שְׁאֲבַדְתִּי אֶת מִצְוֹת תְּפִלִּין". אָמַר לוֹ הַקִּיסָר: "עַדִּין אַתָּה בּוֹטַח בְּאַלְהֵיךָ? - תִּרְאֶה מָה הוּא עֹשֶׂה לָךְ. אֵיפֹה הוּא?" אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמַעְעָל: "הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֵיחָל" (אֵיבּוּב יג, טו) - אֲפֹלוּ אִם יִהְרַג אוֹתִי אֵיחָל וְאֲבַטַח בּוֹ, מִיַּד יִצְאָה נִשְׁמַתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְעָל.

הַרְיַגַת רַבִּי עֲקִיבָא

אַחַר כֶּךָ הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף, שֶׁהָיָה דוֹרֵשׁ כְּתָרֵי אוֹתִיּוֹת וּמַגְלָה פָּנִים בְּתוֹרָה כְּמוֹ שֶׁנִּמְסָרָה לְמִשְׁנֵי מַסִּינֵי. אֵיךְ שֶׁבָּאוּ לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ, בָּא מְכַתֵּב לְקִיסָר שֶׁמְלַךְ עַרְבֵיָה הַתַּחֲחִיל בְּמַרְדֵּ, וְלָכֵן צִוָּה הַקִּיסָר שֶׁיִּשְׁמְרוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא בְּבֵית הָאֲסוּרִים. וְכִשְׁשָׁב מִהֵמְלַחְמָה צִוָּה לְהוֹצִיאוֹ וְסָרְקוּ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַסְרָקוֹת שֶׁל בְּרוֹזַל חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת. וְמָה רַבִּי עֲקִיבָא עוֹשֶׂה בְּאוֹתָם רְגָעִים? אֹמֵר פְּסוּק מִפְּרִישַׁת הָאֲזִינוּ: "הַצּוֹר תְּמִים פִּעְלוּ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוּנָה וְאִין עוֹל צַדִּיק וְיִשָּׁר הוּא" (דְּבָרִים לב, ד). כָּל חֲתִיכָה שֶׁחֹתְכִים מִמֶּנּוּ כִּכָּה הוּא אֹמֵר עַד שֶׁהוּא מֵת. יִצְאָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה: "אֲשֶׁרִיךָ רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיִיתָ צַדִּיק וְיִשָּׁר, וְיִצְאָה נִשְׁמַתְךָ בְּצַדִּיק וְיִשָּׁר". וְכָתוּב שֶׁמִּלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת כָּכוּ עָלָיו. וּמִסְפָּר שְׁאֵלֵיהוּ הִנְבִּיא קָבַר אוֹתוֹ (בְּבֵא מִצִּיעָא דף קיד ע"ב תּוֹסֵפוֹת דִּיבוֹר הַמַּתַּחֲחִיל מֵהוּ).

מעלת היסורים ותועלתם

האדמו"ר מצאנז בשואה

דרך אגב, בדור הקודם היה את האדמו"ר מצאנז וצ"ל הקודם, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצוק"ל, אבא של האדמו"ר של היום. הוא היה בשואה והנאצים ימח שמם היו מתעללים בו בצורה נוראה. אחד מהדברים הנוראים שעשו, היה שם הר גבה עם שש מאות מדרגות, וכל מדרגה היתה פחות מעשרה סנטימטרים, והיהודים היו צריכים לסחב על הגוף שלהם חמשים קילו אבנים, ולעלות את כל ההר ולרדת במהירות במדרגות. הם רצו בתורנות אחד אחרי השני. הם בעצמם היו שוקלים בקשי ארבעים קילו, ולהרים חמשים קילו היה מעבר ליכולתם. והם היו מתרסקים על המדרגות והסלעים ונופחים את נשמתם. האדמו"ר מצאנז, גם הכרח לעשות את זה. ואחד מהאנשים שהיה לידו ספר שהיה שומע אותו בכל פעם ממלמל את הפסוק בפרשת כי תבא: "תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל, ועבדת את איביך אשר ישלחנו ד' בך ברעב ובצמא ובחסר כל" (דברים כח, מז). בן אדם נמצא במחנות, מימין ומשמאל אנשים מתרסקים, כל שניה הוא בסכנת מות, הוא סובל מתת תזונה, מהתעללות נוראה והוא מצדיק עליו את הדין, ואת הפסוק הזה הוא ממלמל תוך כדי ההתעללות הנוראה - והוא לא היה תנא, יש אנשים בדורנו שעוד זכו לראות אותו.

הריגת רבי חנינא בן תרדיון

נחזור לעשרת הרוגי מלכות. אחרי רבי עקיבא, הוציאו את רבי חנינא בן תרדיון, אמרו עליו שהיה נעים בפני אלקים ואדם, ומעולם לא הקפיד על אדם, לא עלתה קללת חברו על שפתו. וכשנגזרה גזרה לא ללמד תורה, הלך רבי חנינא בן תרדיון והחליט ללמד תורה, בא הקיסר וצוה לכו בדרך וישלפו, אבל הם לא רצו שהוא ימות מהר אז לקחו ספוגים של צמר מלאים במים ושמו לו על הלב, כדי שהלב ישמר חי והוא ירגיש את צער השרפה. תלמידיו היו בוכים ושואלים אותו: רבנו, מה אתה רואה? אמר להם: אני רואה גוילים נשרפים ואותיות פורחות. התחיל רבי חנינא לבכות. אמרו לו תלמידיו: "למה אתה בוכה?" הם ידעו שהוא לא בוכה על כאבים. אמר להם: "אם לבדי הייתי נשרף לא היה קשה לי, אבל עכשו אני נשרף וספר תורה עמי ועל זה אני בוכה". היה שם שומר שאמר לו: "רבי, אתה רוצה להגיע לשיבה של מעלה מהר, נכון? והצמר הספוג במים מעכב אותך, אם אני מוריד לך את הספוג ומרבה את האש אתה מכניס אותי לחיי העולם הבא?" אמר לו: "כן", בקש שישבע לו על זה ונשבע לו. מיד הגביר השומר את השלהבת, ונטל את הספוגים, וקפץ אחריו לתוך האש ונשרף. יצאה בת קול ואמרה: "רבי חנינא

פְּרִישַׁת וַיִּגַּשׁ

בְּן תְּרַדְיוֹן וְהַקּוֹסְטִינֶר - הַשּׁוֹמֵר - מְזַמְּנִים לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא.

הַרְיגַת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּבָא

אַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּבָא, עָלָיו אוֹמֵר הַמְדָּרֵשׁ שֶׁהוּא לֹא טַעַם טַעֲמָה שֶׁל שָׁנָה אֶלָּא כְּשֵׁנַת הַסּוּס, שְׁנָה חֲצִי שְׁעָה, כִּף הֵיטָה הַנְּהַגְתּוֹ מְגִיל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה עַד לְגִיל שְׁמוֹנִים. וְהוֹצִיאוּהוּ לַהוֹרֵג בְּיוֹם שְׁשִׁי וּמִתְשַׁע שְׁעוֹת וּלְמַעֲלָה. אָמַר לָהֶם: "אַתֶּם יְכוּלִים לְחַכּוֹת מַעֲט, אָנִי רוֹצֶה לְזַכּוֹת בְּעוֹד מִצְוָה לְפָנַי שְׂאֲנִי עוֹזֵב אֶת הָעוֹלָם", אָמַר לוֹ שְׁלִיחַ הַקִּיסָר: "אַתָּה עַדִּין מֵאֲמִין שִׁישׁ כַּח בְּאַלְקִים שְׁלֶךְ שְׂאֲתָה בּוֹטַח עָלָיו?" אָמַר לוֹ: "גְּדוֹל ה' וּמַהֲלֵל מְאֹד וּלְגַדְלָתוֹ אֵין חֶקֶר" (תהילים קמה, א) אָמַר לוֹ שְׁלִיחַ הַקִּיסָר: "אִם כֵּן לָמָּה לֹא הִצִּיל אוֹתָךְ וְאֶת חֲבֵרֶיךָ?" אָמַר לוֹ: "אֲנַחְנוּ חֲבִיבִים מֵיְתָה לְמִלְךָ גְּדוֹל וְנוֹרָא, וְשֵׁם אוֹתָנוּ בְּיַד הַקִּיסָר כְּדִי לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ אַחַר כֵּךְ". הִגִּיעַ הַקִּיסָר וְשָׁמַע אֶת דְּבָרָיו וְכָעַס: "אֵיזָה חֲצוּפִים אַתֶּם! תִּכְבְּעוּ מִיָּד לְפָנָי! עַל פֶּתַח מֵיְתָה אַתֶּם עוֹמְדִים!", אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אוֹי לָךְ קִיסָר רָשָׁע בֶּן רָשָׁע, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה חֶרֶב בְּיָדוֹ וְהַרְיגַת חֲסִידָיו וְצַדִּיקָיו וְלֹא עָשָׂה קְנָאָה, תִּרְאֶה אֵיזָה כַּח יֵשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַתָּה הַקִּיסָר כּוֹעֵס כְּשִׂאֲתָה לֹא מִקְבֵּל קֶצֶת כְּבוֹד, בְּסוּף תִּקְבֵּל אֶת עֲנֹשְׁךָ". אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו: "רַבְּנוּ, הֵיךְ לָךְ לְהַחֲנִיף לוֹ, אוֹלֵי הֵיךְ מִצִּיל אוֹתָךְ", אָמַר לָהֶם: "וְכִי לֹא לְמַדְתֶּם שֶׁכָּל הַמַּחֲנִיף לְרָשָׁע סוּפוֹ נוֹפֵל בְּיַדָּיו?" אָמַר לוֹ: "בְּחַיֵּיךָ קִיסָר הִמָּתֵן לִי עַד שְׂאֲקִים מִצְוָה אַחַת וְשִׁבַּת שְׁמָה" - הוּא רָצָה לַעֲשׂוֹת קְדוּשָׁה, הַסִּפִּים הַקִּיסָר, מִיָּד הִתְחִיל בְּקְדוּשָׁה וְאָמַר "וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ" (בראשית ב, א), בְּקוֹל רֶם וְנִעִים כְּאֵלוֹ אֵין שׁוֹם דְּבַר, כְּאֵלוֹ עֲכָשׁוּ הוּא יוֹשֵׁב בְּבֵית עַם הַמִּשְׁפָּחָה מוֹל שְׁלֶחַן עָרוּךְ, וְאֵין כְּלוּם מִסְכִּיב. כִּיִּן שֶׁהִגִּיעַ לְ"אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת" (שם פסוק א), לֹא הִנְיָחוּהוּ לְגַמֵּר וְצָוָה הַקִּיסָר וְהִרְגוּהוּ, וַיִּצְאָה נִשְׁמָתוֹ בְּשֵׁם הַשֵּׁם "אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹקִים" - וְנִהְרַג. יְצָתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: "אֲשֶׁרֶיךָ רַבִּי יְהוּדָה שְׁהֵייתָ דוֹמָה לְמִלְאָךְ וַיִּצְאָה נִשְׁמָתָךְ בְּאֱלֹקִים", וְצָוָה קִיסָר וְחַתְכוּהוּ אֲבָרִים אֲבָרִים וְהַשְׁלִיכוּהוּ לְכָלְבַּיִם, וְלֹא גִסְפָד וְלֹא נִקְבַר.

הַרְיגַת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן דָּמָא

אַחַר כֵּךְ הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן דָּמָא, עָרַב חַג הַשְּׁבֻעוֹת הֵיךְ וּבִקֵּשׁ אִם אֶפְשָׁר לְחַכּוֹת עַד הַלֵּילָה? גַּם הוּא רָצָה לַעֲשׂוֹת קְדוּשָׁה בַּחַג. אָמְרוּ לוֹ: "גַּם אַתָּה כְּמוֹ חֲבֵרֶיךָ? מָה שְׂכָר שְׂאֲתָה מְקַבֵּל עַל הַתּוֹרָה?" אָמַר לָהֶם: "מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ"

מעלת היסורים ותועלתם

(תהילים לא, כ), אמרו לו השומרים: "איזה שוטים אתם שאתם מאמינים שיש עולם הבא", אמר להם רבי יהודה: "אין שוטים בעולם כמוכם, שכופרים באלקים חיים", ואמר לקיסר: "אוי לך לחרפתך ולבשתך כשתראה אותנו עם הקדוש ברוך הוא באור החיים, ואתה יושב בשאול תחתית במדרגה התחתונה, במדור הכי תחתון בגיהנם". איך ששמע את זה הקיסר מיד חרה אפו וצוה לקשרו בשערו ראשו בזנב הסוס ולמשכו בכל רומי, ואחר כך צוה לחתך אבריו חלקים חלקים ולזרקם. ובא אליהו הנביא ולקח את אבריו וקבר אותם במערה. ושמעו מתוך המערה קולות של בכי שלשים יום, באו ואמרו לקיסר: "תראה מה זה, זה כח עליון משהו נורא, תפסיק להרג אותם, המלאכים בוכים, מה יש שם רוחות? שדים? אל תתעסק אתם", אמר להם: "גם אם העולם כלו יתהפך לתהו ובהו, אני לא מותר עד שאני אהרג את כלם".

אחד מזקני רומי אמר לו: "אתה עושה טעות, הקדוש ברוך הוא יעניש אותך", מיד חרה אפו וצוה לחנקו. כששמע הנזקן כך מיד רץ ומל את עצמו ואיך שהוא נחנק נעלמה גופתו ולא ראוהו. כשראה הקיסר כך נחרד חרדה גדולה, ובכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה.

הריגת רבי חצפית המתרגמן

אחר כך הוציאו את רבי חצפית המתרגמן, עליו אמרו שהיה בן מאה ושלושים שנה, וכשהוציאוהו להורג היה נראה כמלאך ה'. הלכו ואמרו לקיסר: תרחם על הנזקן הזה, הלך הקיסר ושאלו: "בן כמה אתה?" אמר לו: "מאה ושלושים פחות יום אחד" - היום בערב יום ההלדת שלי. אמר לו הקיסר: "מה אתה מבקש מתנה ליום הלדתך?" אמר לו: "שתמתין עם ההריגה שלי יום אחד, שאוכל לקיים מצוה אחת", אמר לו: "איזו מצוה?" אמר לו: "קריאת שמע ערבית ושחרית, להמליך עלי את מלכות השם הנורא הגדול והמיוחד". אמר לו הקיסר: "אתם כלכם משגעים, מה אתם מבקשים לפני המות שלכם, אינכם מבינים שאלקיכם זקן, אני כבר יותר חזק ממנו". כששמע רבי חצפית את גדופיו של הקיסר אמר לו: "אוי לך קיסר, מה תעשה ליום אחרון שיפקד ה' יתברך את רומי ואת אלקיכם?", מיד צוה המלך לתלותו, להרגו ולסקלו. אמר הקיסר: כיון שהוא אדם מבגר נחלק לו קצת כבוד, ואני מסכים שישפידו ויקברו אותו.

פְּרִישַׁת וַיִּגַּשׁ

הַרְיַגַת רַבִּי חֲנִינָה בֶּן חַכִּינָאִי

אַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי חֲנִינָה בֶּן חַכִּינָאִי. אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרַב שַׁבַּת הָיָה, וְכָל יָמָיו הָיָה בְּתַעֲנִית, מִגִּיל שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה עַד גִּיל תְּשָׁעִים וְחָמֵשׁ, וְהָיָה אוֹכֵל רַק בְּלִילָה. אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו: "רַבִּי, רְצוֹנָךְ שְׁתַּטְעֵם מִשֶּׁהוּ קִדְּם שְׁתַּמּוֹת?" אָמַר לָהֶם: "עַד עֲכָשׁוּ לֹא אֲכַלְתִּי, עֲכָשׁוּ אֲנִי אוֹכְלִי?". צָרִיךְ לְהַבִּין מָה הַפֶּשֶׁט בָּזֶה? הֲיֵשׁ כְּאֵלֶּה שְׁלֹפְנֵי שְׁהַרְגוּ אוֹתָם הֵם בְּקִשׁוֹ יֵין כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְגִּישׁוּ בְּצַעַר הַהַרְיָגָה (סְנֵהדְרִין דָּף מֵג ע"א), וְהוּא גַם אֶת זֶה לֹא רָצָה, אֲלֹא רַק לַעֲשׂוֹת קְדוּשָׁה, הַתַּחֲוִיל "וַיִּכְלוּ הַשְּׂמִימִים וְהָאֶרֶץ" (בְּרַאשִׁית ב, א) עַד "וַיִּקְדַּשׁ אוֹתוֹ" (שֵׁם פְּסוּק ג), וְלֹא הִנְיַחוּהוּ לְגַמֵּר וְהַרְגוּהוּ. יִצְאָה בַת קוֹל וְאָמְרָה: "אַשְׁרֵיךְ רַבִּי חֲנִינָה שֶׁהֵייתָ קְדוּשׁ וַיִּצְאָה נִשְׁמַתָּךְ בְּקִרְשָׁה" - בְּתַבַּת "וַיִּקְדַּשׁ".

הַרְיַגַת רַבִּי יִשְׁכַּב הַסּוֹפֵר

אַחַר כֵּךְ הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי יִשְׁכַּב הַסּוֹפֵר שֶׁהָיָה בֶּן תְּשָׁעִים, וְאוֹתוֹ יוֹם יוֹם הִלְדָּתוֹ הָיָה. כִּינּוּן שֶׁהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ שְׁאֵלוּהוּ תַלְמִידָיו: "מָה יְהִי עַל הַתּוֹרָה?" אָמַר לָהֶם: "בְּנֵי, עֲתִידָה תּוֹרָה שְׁתַּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל כִּי הָאֲמָה הַזֹּאת תִּמְשִׁיךְ לְהַצִּיֵּק לָכֶם, וְהִלּוּאֵי וְאֲנִי הֵייתִי כְּפָרָה עַל הַדּוֹר, וְעֲתִידָה אֲמָה זֹאת הַרְשָׁעָה לְשַׁפֵּךְ דָּם מִיִּשְׂרָאֵל". כִּמְהָ דְבַרֵּי נִבּוֹאָתוֹ צָדֵקוֹ. בְּמִשְׁךְ הַהִסְטוֹרִיָּה, הָאֲמָה הַזֹּאת הִרְוַמְאִים, הַנְּצֻרוֹת, הַנּוֹתִיקוֹן, כָּל אֲדוּם. אָמְרוּ לוֹ: "רַבֵּנוּ, מָה יְהִי עָלֵינוּ?" אָמַר לָהֶם: "תַּתְּחַזְּקוּ בְּאַחֲדוּת וּבְאַהֲבָה בְּיַנִּיכֶם, אוֹלֵי תִהְיֶה לָכֶם תִּקְוָה". אָמַר לוֹ הַקִּיסָר: "זִקְנֵן, בֶּן כִּמְהָ אֲתָה?" אָמַר לוֹ: "בֶּן תְּשָׁעִים שָׁנָה אֲנִי, וְעוֹד לִפְנֵי שְׁיִצְאָתִי מִבֶּטֶן אֲמִי הֵייתָ גּוֹרָה שְׁאֵנוּ נִמְסַר בְּיָדְךָ" - שֶׁלֹּא תַחֲשַׁב שְׁאֲתָה עוֹשֶׂה זֹאת מַעֲצָמָךְ. שְׁאֵל אוֹתוֹ הַקִּיסָר: "אֲתָה מֵאֲמִין בְּעוֹלָם הַבָּא?" אָמַר לוֹ: "בְּוַדָּאִי, וְאוֹי לָךְ שְׁאֲתָה לֹא מֵאֲמִין שְׁעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁלֵּם לָךְ". מִיָּד אָמַר הַקִּיסָר: "תַּהַרְגוּ אוֹתוֹ וְנִרְאָה אֶת כַּח אֱלֹקִי", וְהַרְגוּהוּ בְּשֶׁרְפָה.

הַרְיַגַת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שְׁמוּעַ

אַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שְׁמוּעַ שֶׁהָיָה בֶּן מֵאָה וְחָמֵשׁ בְּדִיוֹק בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וּמִקְטָנוּתוֹ וְעַד סוֹף יָמָיו לֹא שָׁמַע אָדָם שֶׁהוּא הוֹצִיא דְבַרֵּי תַפְלוּת מִפִּיו, אֶף פְּעַם לֹא אָמַר מִשֶּׁהוּ לֹא בְּמִקּוֹם, תַּמִּיד רַק דְבַרֵּי קְדוּשָׁה וְתוֹרָה יוֹצְאִים מִפִּיו הַקְּדוּשׁ. וְלֹא נִתְקוּסְט עִם חֲבֵרָיו, וְהָיָה עָנוּ וּשְׁפַל רוּחַ, וַיִּשְׁבַּב בְּתַעֲנִית שְׁמוֹנִים שָׁנָה. הִלּוּאֵי שְׁאֵנְחָנוּ נִשְׁבַּב בְּתַעֲנִית שְׁמוֹנִים דְּקוֹת, כָּל כִּמְהָ דְּקוֹת חֲבִיבִים לְנִשְׁנֵשׁ עוֹגְיָה, חֲטִיף, כּוֹס תָּה, קִפָּה...

מעלת היסורים ותועלתם

איפה אנחנו ואיפה רבותינו התנאים הקדושים.

ואותו היום שנהרג היה יום הכפורים. ובאו תלמידיו ושאלו אותו: "רבנו, מה אתה רואה?" אמר להם: "אני רואה את רבי יהודה בן בבא ורבי עקיבא בן יוסף מתוכחים בהלכה". אמרו לו: "ומי הכריע ביניהם?" אמר להם: "רבי ישמעאל כהן גדול". "כמו מי נפסקה הלכה?" אמר להם: "כרבי עקיבא, שטרח בכל כחו בתורה". מיד צנה הקיסר להרגו, ויצאה בת קול ואמרה: "אשריך, רבי אלעזר בן שמוע, שהיית טהור, ויצאה נשמתך בטהרה".

כפרת עונות

הארכנו קצת בספור עשרת הרוגי מלכות, כדי להראות מי היו הקדושים האלו שנהרגו במיתות משונות וזועות נוראות, ויש עוד אריכות על זה בכמה וכמה מדרשים. וכל זה על מה היה? על עון מכירת יוסף. העון הזה היה כל כך חמור עד שהקדושים האלה, שבצצם כל התורה שיש לנו היום זה אפלו לא אחוז אחד ממה שהם ידעו, הם קבלו את הענש בצורה המזויצה ביותר.

והקשיא מתעצמת: הלא פרש האור החיים הקדוש שכל מה שיוסף צער את האחים היה כדי לכפר להם על עון המכירה, וכאן אנו רואים שלא היתה להם באמת כפרה?

יוסף לא מחל

רבנו בחיי (בראשית פרק נ פסוק יז) מבאר, שבאמת יוסף לא אמר שהוא מחל להם, וכל עוד לא אמר שמחל להם - אין מחילה. ולכן נענשו עשרת הרוגי מלכות.

כמה חשוב תמיד שאם עושים רעה למישהו, לפייס אותו ולבקש ממנו סליחה עד שימחל כפי הגדרים המזכרים בהלכה (שו"ע אורח חיים סימן תרו סעיף א), ולשמע ממנו במכרש שהוא מוחל.

צער קל בעולם הזה

חשבתי על רעיון בסיצתא דשמיא לבאר את הענין בדרך אחרת. אנחנו רואים בפירוש שיוסף בא ומציק לאחים שלו כביכול, אוסר את שמעון (בראשית מב, כד),

פְּרִישַׁת וַיִּגַּשׁ

מְכָרִיחַ אוֹתָם לְהַבִּיא אֶת בְּנֵימִין (שם מב, טו), וְאַחֲרֵי כֵל הַבְּלָגָן הַזֶּה, בָּא יוֹסֵף וּמַעְלִיל עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם גָּנְבוּ אֶת הַגְּבִיעַ (שם מד, טו), וְהֵם לֹא מְבִינִים לָמָּה בָּא לָהֶם כֹּל זֶה? וּלְבִסּוֹף הַכְּתוּב אוֹמֵר "וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק" (שם מה, א) הוּא כְּבָר לֹא יָכוֹל לְעַמֵּד בְּצַעַר שֶׁהוּא עֹשֶׂה לָהֶם, וּמִתְגַּלֶּה אֲלֵיהֶם. וְאִם נִתְבּוֹנֵן בְּעַמֵּק הָעֲנָן, נִרְאֶה שְׂאֵם יוֹסֵף הָיָה מְמַשֵּׁךְ לַעֲשׂוֹת לָהֶם עוֹד קִצְצַת צַעַר, יִתְכַּן שְׂלֵא הָיָו נִהְרָגִים אוֹתָם עֲשֶׂרֶת הַרוּגֵי מַלְכוּת הַקְּדוּשִׁים וְהַטְּהוֹרִים, כִּיּוֹן שֶׁכְּבָר הִתְכַּפְּרוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּעַר, שֶׁכִּפְּרַת עוֹנוֹת אֶפְלוּ מוּעָטָה בְּעוֹלָם הַזֶּה מוֹרִידָה מִהָעֲנַשִּׁים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר יְסוֹד וְשֵׁרֶשׁ הָעֲבוּדָה (ח"ג פֶּרֶק ג אֹת ד) שֶׁצַּעַר אֶחָד קָטָן בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁוֶה כְּנֶגֶד אֲלֵפֵי צַעַר בְּעוֹלָם הַבָּא. וּבְסֵפֶר עֲרֵבֵי נַחַל (פֶּרֶשׁת נח דף עד ע"א) כָּתַב, שֶׁיְסוּרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה מְכַפְּרִים יוֹתֵר מִגִּיהֶנָם. וְעַיִן עוֹד בְּסֵפֶר אֲמָרֵי שְׁמַעוֹן אֲגָסִי (עֲמוּד קִיא). וְאֵלּוּ הָיוּ הַשְּׂבָטִים יוֹדְעִים שֶׁהַצַּעַר הַזֶּה שְׁעוֹשֶׂה לָהֶם יוֹסֵף מְכַפֵּר לָהֶם אֶת עוֹן הַמְּכִירָה, וְזֶה יִמְנַע אֶת הַרִיגַת עֲשֶׂרֶת הַרוּגֵי מַלְכוּת, מִהֵם הָיוּ אוֹמְרִים? "תֵּן לָנוּ עוֹד יְסוּרִים!" שֶׁכֵּן, הַכֹּל כְּדָאֵי בְּשִׁבִיל לְמַנַּע אֶת הַרִיגַת עֲשֶׂרֶת הַרוּגֵי מַלְכוּת. אֲךָ הַכְּתוּב מְדַגֵּשׁ: "וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק."

הַדְּבָר הַזֶּה בְּעֵצָם מְלַמֵּד אוֹתָנוּ לְקַח וּמוֹסָר גְּדוֹל לַחַיִּים: לְפַעְמִים יֵשׁ לָךְ כְּאֵב רֹאשׁ, אֲתָה לֹא מְצַלִּיחַ לְלַמֵּד, מְשַׁגְּעִים אוֹתָךְ הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים, יְדִידֵי, אִם תִּדְעַ מָה אֲתָה מוֹרִיד מִמֶּךָ אֵיזָה קִטְרוּגִים, אֵיזָה עֲנָשִׁים, אֲתָה תִּבְקַשׁ עוֹד.

הַנְּאֻצִּים וְהַלְחַמְנִיּוֹת

יֵשׁ שְׁנֵי סְפּוּרִים שֶׁמְמַחֲשִׁים אֶת זֶה:

בְּשׂוֹאָה הַנּוֹרְאָה מַחְנֶה בְּרָגָן בְּלִזָּן הָיָה מַחְנֶה נוֹרָא, הָיוּ שָׁם מְשַׁרְפוֹת וּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת, כְּמָה יָמִים לְפָנֵי הַסּוּף הֵם אֶסְפוּ אֶת כָּל הַיְהוּדִים וְאָמְרוּ לָהֶם: "הָאֲמָרִיקָאִים בְּדַרְךָ לְכָאן, וְאִנְחֵנוּ רוּצִים שֶׁתְּרָאוּ לָהֶם כְּמָה שֶׁהֵינּוּ טוֹבִים אֲתָכֶם", הֵם בָּאוּ וְהִבִּיאוּ לָהֶם לַחְמֵינִיּוֹת טְרִיּוֹת, הָיָה זֶה הַחֲלוּם שֶׁל כָּל נְצוּל שׂוֹאָה שֶׁכְּבָר חָמַשׁ שָׁנִים לֹא רָאָה לָחֶם טְרִי.

מִיֵּד כָּלֶם נְעַמְדוּ בַּתּוֹר, בֵּין הָעוֹמְדִים הָיָה שֵׁם יְהוּדִי שֶׁחֲשַׁשׁ שְׂלֵא תִשְׁאָר לוֹ לַחְמֵינִיָּה, הוּא רָאָה שֶׁהַלְחַמְנִיּוֹת בְּאַרְגָּו עוֹמְדוֹת לְהַגְמֵר וַיֵּשׁ תוֹר אַרְךָ, כְּשֶׁהִגִּיעַ תּוֹרוֹ, הוּא בְּדִיוֹק קִבֵּל אֶת הַלְחַמְנִיָּה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁבְּאַרְגָּו. הַנְּאֻצִּי הִלֵּךְ לְהַבִּיא אַרְגָּו חֲדָשׁ. הוּא חָשַׁב לְרַגֵּעַ: 'לָמָּה שְׂאֵנִי לֹא אֶקְבֵּל עוֹד אַחַת?'. הוּא הִחְבִּיא אֶת הַלְחַמְנִיָּה הָרֵאשׁוֹנָה בְּכַגְדִּיו, וְכִשֶׁהִגִּיעַ הַנְּאֻצִּי עִם אַרְגָּו נוֹסֵף שֶׁל לַחְמֵינִיּוֹת הוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ, וְכָךְ

מעלת היסורים ותועלתם

הצליח לקחת עוד לחמניה.

הוא התחיל ללכת לכוון הצריף שלו. לפתע הוא מרגיש יד שתופסת אותו, "ראיתי אותך שלקחת שתי לחמניות, תן לי לחמניה אחת". היתה זה קצין רוסי שנפל בשבי אצל הגרמנים. היהודי חשב בלבו: 'אין לי מה לפחד ממנו, הוא גם אסיר כאן'. ולכן סרב לבקשתו. הקצין הרוסי ראה שהוא מסרב, מיד שרק לכמה מחבריו שבאו והתחילו להרביץ לו מכות רצח. ולסיום גנבו ממנו את שתי הלחמניות והלכו.

היהודי שכתב על הרצפה מכה וחבול, וברגעים האחרונים לפני שהוא אבד את ההכרה, הוא מרים את העינים לשמים בטרוניה ושואל: "רבונו של עולם, למה? חמש שנים אני מחזיק מעמד, אתה נותן לי כח לחיות, וכל זה בשביל שיום לפני השחרור אני אמות?" ואבד את ההכרה.

לאחר כמה שעות הוא מתעורר, ורואה אור שמש. זה היה דבר מפלא בעיניו, כיון שתמיד היו מעירים אותם לפני זריחת השמש, ומי שהיה נשאר במטה היו הורגים אותו. ופתאום הוא רואה שמש. גם השקט ששמע היה מוזר בעיניו. הוא הבין שהגרמנים ברחו ועזבו את המחנה.

הוא מתחיל לזחל ולאסוף את העצמות שלו הכואבות, ומגלה את כל החברים שלו שרוצים מתים. התברר שכל הלחמניות היו מרעלות...

באותו הרגע הוא התחיל לבכות בכי של הודיה להשם על שנלקחו ממנו הלחמניות, "אורך ה' כי אגפת בי" (ישעיה יב, א).

גלוי הנהגת ה'

חשבתי לעצמי, אם הספור לא היה מסתים ככה, אלא הוא היה מתעורר ולא היה רואה אנשים שרוצים מתים מסביבו, ולא היה מגלה שהלחמניות היו מרעלות, כל מי חיו הוא היה בכעס וטרוניה על הקדוש ברוך הוא. הקדוש ברוך הוא רחם עליו ונתן לו לראות את הטובה, שבפעם כל אגרוף שהוא קבל וכל לחמניה שלקחו לו, זה היה חסד עצום.

ויתכן שהיה גם עליו גזר דין מות, כמו שאר חבריו, אך דינו המתק בכמה מכות מהקצין הרוסי וחבריו, ויצא ממות לחיים.

פְּרִישַׁת וַיִּגַּשׁ

הָאֲדָמוֹר מְרֹדוּמָסָק וְהַפְּרוֹפְסוֹר

ספור נוסף שִׁמְעָתִי עַל הָאֲדָמוֹר רַבִּי שְׁלֵמָה מְרֹדוּמָסָק זְצוּק לְשֶׁהִיָּה אִישׁ קְדוֹשׁ מְאֹד. בְּאֶחָד מִמְסַעוֹתָיו הִגִּיעַ עִם חֲסִידָיו לְעִירַת הַנֶּפֶשׁ מְרִינְבָאד שְׁבַצ'כִּיָּה. לְאוֹתָהּ הִעֲיָרָה הִגִּיעַ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן פְּרוֹפְסוֹר יְהוּדִי שְׁאֲשֵׁתוֹ חָלְתָה בְּדַכְאוֹן וְהָיוּ לָהּ יְסוּרִים גְּדוֹלִים מִבֵּית וּמְחוּץ.

אוֹתוֹ פְּרוֹפְסוֹר מְשִׁכִּיל וּמוֹדְרָנִי, לֹא אָהַב אֶת הַיְהוּדוֹת וְהַתּוֹרָה בְּכֻלָּל, וְאֶת הַחֲסִידוֹת בְּפָרֵט. אֵךְ הוּא שִׁמַּע שְׁיֵשׁ כָּאֵן אֲדָמוֹר שְׁבַרְכוֹתָיו מִתְקַיְמוֹת, וְהַחֲלִיט לָבֵא לְבַקֵּשׁ בְּרָכָה. הוּא הִגִּיעַ לְאֲדָמוֹר, וְהָאֲדָמוֹר בִּקֵּשׁ שְׁיִתְקַרֵּב אֵלָיו וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: "אֲתָה יְהוּדִי?", "בְּיָדָי שְׁאֲנִי יְהוּדִי". מִיָּד קָם הָאֲדָמוֹר וְנָתַן לוֹ סְטִירָה כְּזוֹ חֲזָקָה שֶׁהִעִיפָה אוֹתוֹ. הַחֲסִידִים כְּמוֹכֵן אוֹהֲבִים לְחַקוֹת אֶת 'הַמַּעֲשֵׂה רַב' שֶׁל הָאֲדָמוֹר, מִבְּחִינָתָם זוֹ מְצוּהָ, אֲבָל מָה יֵשׁ בְּעֵינָהּ, אִם כָּל אֶחָד יִתֵּן לוֹ סְטִירָה הוּא יִבְרַח, וְאִיךְ כָּלָם יִזְכוּ בְּמְצוּהָ זוֹ? מָה עָשׂוּ? קִשְּׂרוּ אוֹתוֹ אֶל הַשְּׁלֶחָן וְהַחֲלוּ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ בְּעִידוּד הָאֲדָמוֹר. אִם הָיָה לוֹ סֶפֶק לִפְנֵי כֵן אִם הַחֲסִידִים הֵם בְּנֵי אָדָם, עֲכָשׁוּ הוּא כְּבָר הָיָה בְּטוֹחַ שְׁלֵא. הוּא חָשַׁב לְעַצְמוֹ שֶׁהוּא נָפֵל בְּשִׁבְטֵי קְנִיבָאֵלִי, וְיַחַל לְצִאֵת מִשָּׁם חַי.

אַחֲרֵי חֲצִי שְׁעָה שָׁל מְכוֹת, מְשַׁחֲרָרִים אוֹתוֹ בְּהוֹרָאת הַרְבִּי, וְהוּא מְדַדָּה לְבֵיתוֹ, וְרוֹאֶה שָׁם אֶת אֲשֵׁתוֹ בְּרִיאָה לְחֻלוּטִין, "מָה? אִיךָ? מָה קָרָה?" וְהִיא מְסַפֶּרֶת לוֹ שֶׁבְּחֲצֵי הַשְּׁעָה הָאֲחֵרוֹנָה הִיא הִתְחִילָה לְהִרְגִישׁ יוֹתֵר טוֹב וְיוֹתֵר טוֹב, עַד שֶׁהִיא הִרְגִישָׁה שֶׁהִיא הִבְרִיאָה לְגַמְרִי. הָיָה זֶה בְּדִיוֹק בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהוּא קִבֵּל אֶת הַמְכוֹת מִהַחֲסִידִים בְּעִידוּד הָאֲדָמוֹר.

הוּא אָזַר אִמְץ וְחָזַר לְאֲדָמוֹר לְבַרֵּר אֶת הָעֲנָיוֹ, אָמַר לוֹ הָאֲדָמוֹר: "הֲיִתָּה עֲלִיךָ גְּזֵרָה נוֹרְאָה וְהַמְתַּקְתִּי לָךְ אֶת זֶה בְּחֲצֵי שְׁעָה".

גַּם הוּא אָלוֹ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל מַכָּה וּמַכָּה, הוּא מוֹרִיד סֶכֶל שֶׁל שְׁנָה מִהַיְסוּרִים שֶׁלוֹ וְשָׁל אֲשֵׁתוֹ, מָה הָיָה אוֹמֵר? אֶפְשָׁר עוֹד כְּמָה מְכוֹת? רַק שֶׁהָאָדָם לֹא תָמִיד יוֹדֵעַ.

מְעוֹט הַלְּבָנָה

עַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ מָה שְׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא בְּחֻלִּין (דף ס ע"ב), שֶׁהַלְּבָנָה הִיָּתָה בְּתַחֲלָה בְּגִדְלֵי הַשֶּׁמֶשׁ וְטַעְנָה: "אֵין שְׁנֵי מַלְכִים יְכוּלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד". אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִיךָ". וְהַלְּבָנָה קִצַּת כְּעֶסֶה: "מָה, בְּגִלְלֵי שְׁאָמְרָתִי דְּבָרִים שֶׁל טַעַם אֲנִי צְרִיכָה לְמַעַט אֶת עַצְמִי?" אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "אֲנִי אֶפְיֵס אוֹתָךְ, וְעַם יִשְׂרָאֵל יִמְנוּ לְפִי חֲדָשִׁי הַלְּבָנָה". וְלֹא הִתְפַּיְסָה. אָמַר

מעלת היסורים ותועלתם

לה: "הצדיקים יקראו על שמך", ולא התפייסה. ואומרת הגמרא שאומר הקדוש ברוך הוא: "הביאו עלי פפירה על שמעטתי את הירח". אלו דברים גבוהים ולא פאן המקום להאריך בהם.

אך יש פמה דברים שצריכים להבין, מה הענין שעם ישראל ימנו לפי הלכנה? ומה הפרוש שהצדיקים יקראו על שמה?

חשבתני בסיעתא דשמיא לבאר, שהלכנה מתי היא מאירה? בלילה בחשך, וככל שהחשך יותר גדול כך הלכנה יותר מאירה. וככל שיהיה האדם במקום חשוך יותר, כך הוא יראה את אור הלכנה יותר במלא עצמתה.

ומכאן צריך האדם לזכר שאם הוא נמצא בחשך ובקשי, כנגד זה הוא מתלבן יותר ונשמתו מאירה יותר, ויוכל להגיע לדרגות גבוהות. ולכן הצדיקים נקראים על שם הלכנה, כיון שהלכנה מאירה בחשך וזוהי דרך הצדיקים.

"ואמונתך בלילות"

על דרך זה אמר החפץ חיים פעם, על הפסוק "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות" (תהילים צב, ג) מה הפרוש? הבקר הוא מצב שכלם רואים אותו, הכל ברור, וקל להגיד את חסדו של הקדוש ברוך הוא, אבל "אמונתך בלילות" - להחזיק מעמד באמונה בלילות, כשיש חשך ולומר שזה חסד השם - בשביל זה צריך הרבה אמונה (עיי' ילקוט קמנוני רמז תקיט). וזה מה שאומר דוד המלך, שלא היו לו חיים טובים ומאירים כל כך, "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות". הדבר הזה מלמד את מדתו של נחום איש גם זו, שעליו אומרת הגמרא (תענית דף כא ע"א) כל מה שהיה קורה לו היה אומר: גם זו לטובה. הוא הבין שאם יש צרות ויסורים זה לכפרת עונות, זה מזכך אותי ומבטל גזרות הרבה יותר קשות.

לילה בגימטריא חסד

יש גם רמז יפה לזה, שתבת 'לילה' עולה בגימטריא 'חסד' עם אותיותיה (75), ללמד, שגם כשאדם רואה את עצמו במצב של לילה, יזכור שזהו חסד השם. ונרמז כן בפסוק "ולחושך קרא לילה" (בראשית א, ה), שכשאדם רואה את עצמו בחשך הקדוש ברוך הוא קורא לזה 'לילה' - 'חסד'. וכן נרמז בפסוק "תשת חשך ויהי לילה" (תהילים קד, כ) שכאשר הקדוש ברוך הוא נותן את החשך בעולם ועל האדם,

פְּרִישַׁת וַיִּגַּשׁ

והאדם חושב: 'זהו, כבר אין לי אפשרות לצאת מזה', הוא צריך לדעת ולזכור "ויהי לילה" - זה 'חסד'.

“אודף ה' כי אנפת בי”

בדרך זו דורשת הגמרא (נידה דף לא ע"א) את הפסוק "ואמרת ביום ההוא אודף ה' כי אנפת בי ישב אפה ותנחמני" (ישעיה יב, א), מהו אודף ה' כי אנפת בי? משל לשני בני אדם שיצאו לסחורה, נכנס קוץ לאחד מהם והפסיד ספינתו, התחיל מתרף ומגדף. לימים שמע שטבעה ספינתו של חברו בים, אמר תודה לקדוש ברוך הוא שהכניס לי את הקוץ ברגל.

תכלית ההתעללות באחים

זה מה שאנחנו למדים מפרשת ויגש, בא יהודה ומתוכח עם יוסף וטוען לו: מה אתה מתעלל בנו? "אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח" (בראשית מד, יט) למה אתה משגע אותנו? ואלו הנה יודע שעם עוד קצת צער יסתלק הקטרוג, וינצלו עשרת הרוגי מלכות וכל מה שקראנו מהמדרש, הנה מבקש עוד צער. וכן אם יוסף הנה יודע את זה הנה עושה להם עוד קצת צער. אבל הכתוב אומר: "ולא יכל יוסף להתאפק". זה רעיון אחד שיש לנו ללמד בפרשה.

“וירא את העגלות”

רעיון שני, אחרי שיוסף מתנדע אל אחיו (בראשית מה, א), הוא אומר לאחיו שיודיעו לאביו שהוא חי ושהוא מלך במצרים ושירד אליו (שם פסוקים ט - יג). והאחים עושים כן: "וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו, ותחי רוח יעקב אביהם" (בראשית מה, כז), הוא ראה את העגלות וחייתה רוחו. רש"י מבאר: סימן מסר להם יוסף, במה הנה עסוק כשפרש ממנו? בפרשת עגלה ערופה. שהרי יוסף הנה החברותא של אביו יעקב, הם למדו ביחד כל מה שלמד בבית המדרש של שם ועבר (רש"י בראשית פרק לו פסוק א). והראה לאביו בזה, אני זוכר עדין את הלמוד שלמדנו לפני עשרים ושתים שנה. וזה מה שאמר "וירא את העגלות אשר שלח יוסף" - ולא אמר אשר שלח פרעה - זה יוסף ששלח את העגלות להראות לאביו את זה.

מעלת היסורים ותועלתם

כמה מוסר יש בזה ללמדנו...

יוסף עם כל הנסיונות שהיו לו, הוא הרי היה בסך הכל ילד צעיר בן שבע עשרה שנה כשנמכר לעבד (בראשית לו, ב, ובסדר עולם רבה ליינר פרק ב), הוא עובר ונעות, עובר קשיים (מדרש רבה פרשת וישב פרשה פז אות י), שתיים עשרה שנה בכלא עם עבריינים הכי קשים שעומדים למיתה (מדרש שכל טוב בובר פרשת וישב פרק לט סימן כ), ובכל זאת הוא לא שוכח את הקדוש ברוך הוא, לא כועס על הקדוש ברוך הוא, הוא ממשיך ללמד, למה? כיון שגם הוא ידע את הסוד הזה, שכל יסורים שמגיעים לאדם הם בעצם ברכה, ולכן כל מה שהקדוש ברוך הוא מביא על האדם זה הכי טוב בעולם. ולא רק שהוא לא עוזב את הקדוש ברוך הוא, עוד הוא ממשיך ללמד תורה גם במצב שלו, בכל הטרחה שלו, בכל הפלגן, בין אם הוא מלך בין אם הוא עבד שפל, בין אם הוא בכלא, בין אם הוא בכסא מלכותו.

הדבר הזה יש בו כדי לחזק אותנו, לפעמים אדם אומר: "קשה לי, משגעים אותי, אני לא יכול ללמד, אי אפשר ללמד, הילדים, האשה, הפרנסה", תדע לה שזה מה שהקדוש ברוך הוא רוצה. שהדבר הזה, הנסיון הזה, הוא בעצם הדבר הגדול שהקדוש ברוך הוא נותן לה ומצמיד אותה בו, ויש בו כח לבטל כמה וכמה גזרות, ובכל השתדלות והתגברות של האדם לעבד את בוראו במצב הזה הוא מכניע את היצר הרע ואת כל כחותיו.

"אשר יאהב ה' יוכיח"

וזה מה שאומר הכתוב במשלי (פרק ג פסוק יב) "כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה" - מי שה' אוהב אותו הוא נותן לו יסורים, נותן לו רצוי של עגש קצת בעולם הזה, למה? בשביל שלא יענש לעולם הבא. אבל חלילה אדם שהקדוש ברוך הוא לא אוהב אותו הכתוב אומר עליו: "ומשלים לשנאיו אל פניו להאבידו" (דברים ז, י), הוא נותן לו שכר בעולם הזה להאבידו מחיי עולם הבא (מדרש תנחומא בובר פרשת ויגש סימן ח). בר מנן הדבר הזה מלמד אותנו חס ושלום, לא לבעט ביסורים, לשמח ביסורים, והשמחים ביסורים דרשו עליהם חז"ל (גיטין דף לו ע"ב) את הכתוב, "ואהביו כצאת השמש בגבירתו" (שופטים ה, לא). כי אם האדם מכיר ביסורים בעצם הוא מודה: אני לא בסדר, בורא עולם בסדר, הוא מראה את תקף וחזק אהבתו אל הבורא יתברך. כמו אותם עשרת הרוגי מלכות, מה הם באו ועשו ברגעים האחרונים של החיים שלהם? הצדיקו עליהם את הדין, נסו לעשות עוד מצוה ועוד מעלה לשמח את השם ברגעים האחרונים של החיים שלהם. איך הם הגיעו לדרגות

פְּרִישַׁת וַיִּגַּשׁ

הָאֱלוֹהִים? אִפְלוּ הִקְיִסְרָה הַשְּׂתַגְעָה. וְהִתְשׁוּבָה לָזֶה, כְּשִׁמְכִירִים בְּעֶרְךָ שֶׁל הַיְסוּרִים, יוֹדְעִים כַּמָּה הֵם טוֹבִים עֲבוּרָנוּ.

אֲנַחְנוּ מִתְפַּלְלִים, שֶׁבְעֶזְרַת הַשֵּׁם לֹא יִהְיוּ לָנוּ יְסוּרִים, וְלֹא חֲלִילָה עַל אִף אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֲבָל אִם הֵם כָּבֵר מְגִיעִים, שֶׁנִּזְכָּה לְהַכִּיר בְּעֶרְךָ שְׁלֵהֶם וְנִזְכָּה לְעַבֵּד אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל מִצְבָּב בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, בְּנַחַת וּבְשִׁלוֹהַּ וְנִזְכָּה לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאֲדִירָה אֱמֻנָה וְאֱמוּנָה.

הטוב שברע

פרשת ויחי

הטוב שברע

פטירת יעקב

אחרי שלמדנו בפרשה הקודמת שסבא יעקב מגיע מכנען למצרים הוא נפגש עם יוסף ושמו (בראשית מו, כט), האחים נפגשו והשלימו (שם פרק מה), יש אחד משפחות והכל בסדר. יעקב נפטר בשכיבה טובה (שם מט, לג).

“שא נא פשע אחיה”

לאחר שיעקב אבינו נפטר, האחים מפתחים שמא יוסף היה אתם נחמד עד היום רק בגלל אבא, ועכשו כשאבא נפטר מה יקרה? לכן הם באים ואומרים ליוסף, אתה יודע שהבקשה האחרונה של אבא שלנו זה שתסלח לנו? ובאמת הם לא ספרו לאביהם כי הם פחדו שיקללם וגם יוסף לא ספר (רבינו בחיי בראשית פרק מה פסוק כז), והם שנו מפני דרכי שלום (יבמות דף סה ע"ב). וכך אנו רואים שמספרת התורה: “ויצונו אל יוסף לאמר, אביה צוה לפני מותו לאמר כה תאמרו ליוסף, אנא שא נא פשע אחיה וחסאתם כי רעה גמלוה ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביה ויכה יוסף בדברם אליו” (בראשית נ, טז), יוסף בוכה על שחשדוהו במשהו שלא עלה על לבו (עיי' ילקוט שמעוני פרשת ויחי רמז קסב, ובימא דף יט ע"ב).

אלקים חשבה לטבה

וממשיך הכתוב “ויאמר אלהם יוסף אל תיראו, כי התחת אלקים אני ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטבה למען עשה כיום הנה להחית עם רב” (בראשית נ, יט - כ). אומר להם יוסף הצדיק, אתם אולי חשבתם למכור אותי ביד אכזרים, אבל יש מתכנן. אתם אולי חשבתם לאבד אותי מן העולם, אבל בפעל מה שקרה זה “האלקים חשבה לטבה” - הוא נתב אתכם, הבנה הגדולה חושבת שהיא מרימה את היד, עד מתי? עד הרגע שבו מניחים אותה אל מחוץ לתיאטרון. אתם כל מה

פְּרִשְׁת וַיְחִי

שְׁעֵשִׂיתֶם הֲיֵה בְּעֵצֶם כְּדֵי לָקִים אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם לְטוֹבָה. אִיךָ זֶה יְכוּל לְהִיּוֹת? הֲרֵי יוֹסֵף מְסַכֵּן, בְּכָל הַדְּרָךְ שֶׁעָבַר מְכָרוֹ אוֹתוֹ לִישְׁמַעְאֵלִים, לַמְּדִינָים, לַמְּצָרִים (רש"י בראשית פרק לו פסוק כח), עָזַב אֶת בֵּית הַמְּדֻרָשׁ וְאֶת הַחֲמִימוֹת שֶׁל אָבִיו, "כִּי בֶן זְקֻנִים הוּא לוֹ" (בראשית לו, ג), הוּא יֵצֵא מִבֵּית אָבִיו, מְקוֹר הַקְּדוּשָׁה וְהַתּוֹרָה, וַיֵּרֵד לַמְּצָרִים שֶׁהֵיא עֲרוֹת הָאָרֶץ, שֶׁהֵיא בֵּית הַפְּרִיצוֹת הַכִּי גְדוֹל שֶׁיְכוּל לְהִיּוֹת (עֵינֵי אֱלֹהִים בְּרֵאשִׁית פֶּרֶק מֵה), וְנִכְנָס לְבֵית הָאֲסוּרִים (בראשית לט, כ), וְאֵילוֹ נְסִיווֹנוֹת הוּא עָבַר, וְלִמְרוֹת כָּל זֶה הוּא מְרָאָה לָהֶם שֶׁהֵכֵל הִיָּה לְטוֹבָה.

הַשִּׁיחָה עִם הָאָסִיר בְּכֵלָא

הַתְּקַשֵּׁר אֵלֶי אָסִיר מִבֵּית כְּלָא פֹה בְּאָרֶץ, שֶׁבְּרוּךְ הַשֵּׁם מִתְחַזֵּק, שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאָמַר לִי: אֲנִי מְרַגֵּשׁ מְאֹד מְשֻׁפָּל, גַּם אֲנִי בְּבֵית כְּלָא וְגַם אֲנִי מְשֻׁפָּל. לְמִרוֹת שֶׁהֵם לֹא נוֹתְנִים לוֹ מְכוֹת, מֵה שֶׁהֵם רוֹצִים זֶה לְשַׁבֵּר לָךְ אֶת הַרוּחַ, אֶת הַנֶּפֶשׁ פְּנִימָה. שֶׁם צוֹעֲקִים עֲלֵיו: "אֶתָּה לֹא יֵצֵלְח! מִי אֶתָּה בְּכֵלָל? מֵה אֶתָּה שְׁוֵה? אֶתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֶתָּה אָפֶס, נְכוּן? אֲנַחְנוּ פֹה רַק בְּשִׁבִיל לְהַזְכִּיר לָךְ!"

וְהוּא מְסַפֵּר לִי שֶׁהִיָּה לוֹ מְקָרָה מְאֹד מְשֻׁפָּל: הִגִּיעַ לְשֵׁם בְּאֶחָד מֵהַיָּמִים סָגַן הַמְּפַקֵּד שֶׁל כָּל בְּתֵי הַכְּלָא בְּאָרֶץ, מִיִּשְׁהוּ מְאֹד מְכַבֵּד, מְלֵא דְרָגוֹת וְעֵטוּרִים, וּבְכֵלָא יֵשׁ אֶת הַשְּׁעַר הַגְּדוֹל בְּכַנְיָסָה וַיֵּשׁ אֶת כָּל שְׂאֵר הַתְּאִים, וְכָל אָסִיר בְּתֵא שְׁלוֹ. סָגַן הַמְּפַקֵּד נִכְנָס לְבִדֵּק שֶׁהֵכֵל מִתְּפַקֵּד כְּמוֹ שְׂצָרִיךְ.

בַּיְנַתִּים הִגִּיעָה שְׁעַת אַרוּחַת צְהָרִים, וְהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁבּוּ מוֹצִיאִים אֶת הָאָסִירִים מִהַתְּאִים לְאָכֵל אַרוּחַת צְהָרִים. וְאוֹתוֹ בְּחוֹר מְסַר לִי שֶׁבָּאוּ לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִהַתְּאִים, וּבְדִיּוֹק הַמְּפַקֵּד בָּא לְצִאָת מֵהַשְּׁעַר הָרֵאשִׁי שֶׁם. הוּא קָרָא לְחִילָת שְׁתַּפְּתַח לוֹ אֶת הַשְּׁעַר, וְהֵיא אֲמָרָה לוֹ: "רַק שְׁנִיָּה, אֲנִי מוֹצִיאָה אֶת הָאָסִיר פֹּה לְאָכֵל צְהָרִים, אֲנִי כְּבָר לֵיד הַתְּאִים שְׁלוֹ, אֲנִי פוֹתַחַת לוֹ וּמִיד אֲפַתַח לָךְ". אִיךָ שֶׁהַמְּפַקֵּד שָׁמַע אֶת זֶה הוּא הַתְּחִיל לְהַשְׁתַּלְּחַל וְלַצְעֵק: "מֵה, אֲנִי אֲחַכֶּה לְאָסִיר הַזֶּה? הוּא אָסִיר, הוּא אָפֶס, מֵה הוּא שְׁוֵה בְּכֵלָל, מִגִּיעַ לוֹ שֶׁיִּרְקַב כָּאֵן גַּם עוֹד מֵאָה שָׁנָה, אֶת יוֹדֵעַת מִי אֲנִי? תְּסַתְּכָלִי עַל הַדְּרָגוֹת שְׁלִי, אֲנִי לֹא מוֹכֵן לְחַכּוֹת שְׁנִיָּה".

אָמַר לִי אוֹתוֹ בְּחוֹר: "בְּאוֹתוֹ רָגַע הַרְגְּשֵׁתִי בְּאֵמַת אָפֶס, הוּא מְסַבִּיר לָךְ כְּמֵה אֶתָּה אָפֶס וְכְמֵה אֶתָּה לֹא יֵצֵלְח וְכְמֵה הַחַיִּים שֶׁלָּךְ יִהְיוּ רְעִים וּמְרִים בְּגִלְל שֶׁהִיָּת בְּכֵלָא". הַבְּחוֹר הַזֶּה לֹא עָשָׂה מִשְׁהוּ פְּלִילִי, הוּא הִיָּה בְּחוֹר יְשִׁיבָה שֶׁעָזַב אֶת הַיְשִׁיבָה וְלֹא הִלָּךְ לְצָבָא, וְעַל זֶה שָׁמוּ אוֹתוֹ בְּכֵלָא. אֲמַרְתִּי לוֹ: "תְּקַשֵּׁיב, יוֹסֵף הַצְּדִיק הִיָּה שְׁתִּים

הטוב שברע

עשרה שנה בכלא (עיין בפירוש רבי חיים פלטיאל בראשית פרק מא פסוק א) ויצא ונהיה משנה למלך מצרים (בראשית מא, מג - מד), אי אפשר לדעת איך הרע שלך? תהפך לטובה.

שמירת העינים

שאלתי אותו אם יש לו בכלא נסיונות בעיני קדשה? הוא ענה לי: "שם בכלא יש המון נסיונות של שמירת העינים. זה נראה שהחילות שם באות כדי להכשיל, ה' ירחם". והוא מספר שהוא מתגבר ומתגבר, ויש קשיים ונסיונות והוא מחזיק מעמד, וממש תופס את עצמו. שאלתי אותו: "תגיד לי, המפקד הזה הוא מתגבר? הוא שומר על העינים?" הוא צחק ואמר: "איזה מתגבר, לא נראה שיש משהו שעוצר אותו בכלל", אמרתי לו: "נו, אז מי שונה יותר, אתה או הוא? אפלו שהוא יותר חזק ממך הרי גם סוס יותר חזק, ובכל זאת הוא סוס ואתה בנאדם, גם אריה יותר חזק ממך אבל הוא חיה ואתה בנאדם. יש לך במה להתגאות, אתה נציג של אלקים, שם בתוך הכלא".

נחום איש גמזו

אצל יוסף הצדיק אנו רואים שלמרות כל מה שעבר עליו הוא אומר: "אלקים חשבה לטובה", הנה תכנון אחר. הגמרא מספרת (תענית דף כא ע"א) על נחום איש גמזו, הוא היה אחד מהרבנים של רבי עקיבא (חגיגה דף יב ע"א), ותמיד כל מה שהיה קורה היה אומר: "גם זו לטובה", לכן קראו לו 'נחום איש גמזו'. יום אחד רצו היהודים לשלח מתנה לקיסר, כי אצל הגוים שונאי ישראל, אם לא תתן להם מתנה זה כמו רכב שנגמר לו הדלק באמצע הנסיעה והרכב לא יזוז. לכן היה צריך מדי פעם לתת מתנות לקיסר, כי אם לא הוא לא יזוז לעשות טובה ליהודים. הרבה פעמים זה גם שחד לבטול גזרות, שחד כזה מתר, כי אם אתה נותן לו שחד אז הוא בסך הכל לא שונא אותך.

שחד לגוים

שאלו פעם את אחד מהרבנים היהודים: "מה זאת אומרת שאתם היהודים באים לשופט ונותנים לו שחד?" והוא ענה בחכמה: "השופט הוא גוי והתובע הוא גוי, ובדאי שהלב של השופט יהיה עם גוי שהוא מינו, לכן רק בשביל להשוות את

פְּרִשְׁת וַיְחִי

הַדְרָגָה שְׁלִי לְאוֹתוֹ גּוֹי אֲנִי נוֹתֵן שְׁחָד, כִּי אִם לֹא פָּשׁוּט שֶׁהוּא יִפְסֵק לְחֻבְתִּי.

הַשְׁחָד בְּסֵדוּם

מַתִּי מִתְחִילָה הַבְּעֵיָה? כְּשֶׁהַגּוֹיִם לֹא מְקַבְּלִים אֶת הַשְׁחָד. בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (תִּיאֹדוּר - אֲלֶבֶק פִּרְשֵׁת וִירָא פִּרְשָׁה נֹאֵת א, וּבִרְשׁ"י בִּרְאשִׁית פֶּרֶק י"ט פֶּסוּק א) כְּתוּב שֶׁלוֹט בְּשִׁעָה שֶׁהִגִּיעַ לְסֵדוּם מְנוּהוּ שׁוֹפֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ יוֹם בָּאוּ הַמְּלָאכִים לְהַפְּךָ אֶת סֵדוּם. שְׁמַעְתָּי בְּאוּר, מֵה קָרָה שֶׁפִּתְאוּם נִהְפְּכָה סֵדוּם דְּוָקָא עֲכָשׁוּ? וּבְאֵר: שֶׁהָרִי הַחֲקִים שֶׁל סֵדוּם הָיוּ נוֹרְאִים, מִי שֶׁמְרַבֵּץ לְמִישֶׁהוּ וּמוֹצִיא לוֹ דָם הַשׁוֹפֵט אוֹמֵר: תִּשְׁלַם לוֹ כֶּסֶף כִּי הוּא הִקִּיז לָךְ דָּם. מִי שֶׁהִפִּיל עֶבֶר שֶׁל אִשָּׁה: תִּתֵּן לוֹ אֶת אֲשֶׁתְּךָ כְּדֵי שִׁיכְנִים אוֹתָהּ לְהַרְיוֹן. מִי שֶׁהוֹרִיד אֶת הָאֵזֶן שֶׁל הַחֲמוֹר שֶׁל חֶבְרוֹ: צְרִיךְ לְתַת לוֹ אֶת הַחֲמוֹר לְאוֹתוֹ אַחֵר, עַד שֶׁתִּגְדֵּל הָאֵזֶן שֶׁל הַחֲמוֹר. כָּל מִינֵי חֲקֵי סֵדוּם נוֹרְאִים (סְנֵהדְרִין דף קט ע"א - ע"ב). וְהַשְּׂאֵלָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת הִיא אִיךָ סֵדוּם הֵיטָה קִיָּמָה? אִיךָ הִצְלִיחוּ לְחַיּוֹת שָׁם? וְהַתְּשׁוּבָה הִיא, שֶׁנִּתְּנוּ שְׁחָד, הָיוּ מְשַׁחֲדִים אֶת הַשׁוֹפְטִים כְּדֵי שֶׁהַשׁוֹפֵט לֹא יִשְׁפֹּט לְפִי הַחֲקִים.

פִּתְאוּם מְגִיעַ לוֹט, וְלוֹט הוּא צְדִיק, מֵה פִּתְאוּם לְקַחַת שְׁחָד אֲנִי שׁוֹמֵר עַל הַחֵק, לוֹט הֵיךָ צְדִיק מְדִי כִּי הוּא שְׁמֵר עַל הַחֵק, אֲבָל אֵיזָה חֵק? חֵק שֶׁל סֵדוּם, וְעַל כֵּן דָּבָר אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיק אֶת סֵדוּם עוֹד יוֹם אַחֵר. וּמִיָּד בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהִתְמַנָּה לְשׁוֹפֵט בָּאוּ הַמְּלָאכִים לְהַחְרִיב אֶת סֵדוּם, כִּי עֲכָשׁוּ יֵשׁ מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת הַחֲקִים שֶׁל סֵדוּם (דְּבָרֵי חֲכָמִים וַחֲדוּתָם עֲמוּד 24 הַעֲרָה 4). וְזֹאת הַנִּקְדָּה, אִם יֵשׁ מִישֶׁהוּ שֶׁלֹּא לוֹקַח שְׁחָד אֲצֵל הַגּוֹיִם אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיק מִצְמַד, לְכֵן הֵם רְצוּ לְהֵבִיא מִתְּנָה לְקִיסָר.

בְּשִׁלְיחוֹת לְקִיסָר

הֵם יָדְעוּ שֶׁהַדְרָגָה מְסֻכָּנָה וַיֵּשׁ שׁוֹדְדֵי דְרָכִים, וְגַם הַקִּיסָר יָכוֹל פִּתְאוּם לְהַתְעַצְבֵּן וּלְהִרְגֵם גַּם בְּלִי סִבָּה. הֵם שָׂאוּ מִי יֵלֵךְ לְהֵבִיא אֶת הַמִּתְנָה לְקִיסָר? וְהַחֲלִיטוּ עַל נַחוּם אִישׁ גַּם זוֹ, כִּינּוֹן שֶׁהוּא מְלַמֵּד בְּנִסִּים. הֵבִיאוּ לוֹ תִּבְתּוֹ אוֹצֵר מְלֵאָה אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת שֶׁיֵּבִיא לְקִיסָר מִתְּנָה מִהֵיחֲדִים. בְּדָרְכוֹ נִכְנָס לִישׁוֹן בְּאַכְסֻנְיָה אַחַת, וְשָׁם הָיוּ בְּעֲלֵי הָאַכְסֻנְיָה גְּנָבִים גְּדוֹלִים, כָּל מִי שֶׁהָיָה יִשְׁן שָׁם הֵיךָ קָם בְּבִקְרָה נִקֵּי מִנְכָּסָיו. וְהֵם גְּנָבוּ לוֹ אֶת כָּל הָאוֹצֵר שֶׁלוֹ, וְכַמוֹכֵן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְלֶה שָׁמוּ לוֹ בְּפָנָים עֶפֶר. בְּבִקְרָה הוּא שָׁם לֵב שֶׁהִשְׁתַּנְּנָה הַמִּשְׁקָל שֶׁל הַתְּבָה, הוּא פּוֹתֵחַ אֶת הַתְּבָה וּמְגַלֶּה שֶׁהַכֵּל מְלֵא

הטוב שברע

בחל והאוצר נגנב. מה הוא אמר? "גם זו לטובה". הוא לא חנר אף היהודים, והמשיך לקיסר. זאת היתה הנהגתו המפלאה, הוא לא חשש שינזק כיון שהוא שליח של עם ישראל ושלוחי מצוה אינם נזקקים (פסחים דף ח ע"ב), ואפלו שבמקום שמצוי ההזק בודאי לא אומרים את הכלל הזה (שם), נחום איש גמזו היה בדרגה גבוהה שכזו שהטבע והנס אצלו היו אותו הדבר, וכמו שאמר רבי חנינא בן דוסא: מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחמץ וידלק (תענית דף כה ע"א), ככה אמר גם נחום איש גמזו: "מי שאמר ליהלומים לפעל את פצלתם יאמר לעפר לעשות את הפעלה". כשהגיע לקיסר ונתן לו את המתנה הזאת, הקיסר פתח את התבה וראה שהיא מלאה בעפר. כמה שהוא כעס על היהודים שצחקו עליו, הוא רצה מיד להרג את נחום איש גמזו, ואתו את כל היהודים. ומה אומר נחום איש גם זו באותה שעה? "גם זו לטובה".

גנבת האוצר

לפני שנמשיך בספור נתבונן מה קרה כאן, איך יתכן שהפעם והגזרה של הקיסר על היהודים היא לטובה? וכשנעמיק נראה איזה חסד ה' עצום ורב טמון כאן. השטן תמיד מקטר על עם ישראל ורוצה להשמיד אותם, ולכן כשיש גזרה על עם ישראל מה עושה הקדוש ברוך הוא? גורם הקדוש ברוך הוא שהגזרה תתבטל ללא קטרוג השטן. וכיצד? ממש כמו המעשה הזה, בשעה שהחליט הקיסר שהוא הורג את כל היהודים השטן קבל את שלו, בא נחום איש גם זו ואמר שלש מלים שהפכו את הכל: "גם זו לטובה", השטן התבלבל ולא הבין מה? זה לטובה? איך יכול להיות, אני מקור הרע הרי, ואיך יכול להיות שיצא טוב ממני? מיד בקש השטן להפוך את הגזרה, היהודים הרויחו בטול גזרת כליה שנגזרה עליהם, ונחום איש גם זו מתק את זה בשלש מלים: "גם זו לטובה".

העפר המיחד

ומה היתה סוף הספור? הגיע אליהו הנביא בדמות שר חשוב ואמר לקיסר: יכול להיות שהעפר הזה מיחד, כמו העפר שהיה לאבי אביהם של היהודים אברהם אבינו, שהיה זורק עפר ונהפך לחצים וחרבות (משנת רבי אליעזר פרשה ט עמוד 159). צוה הקיסר לבדק את הענין, והנס קרה כמו בעפר של אברהם אבינו. שמח הקיסר ומלא ליהודים בחזרה את כל התבה ששלחו באבנים טובות ומרגליות.

פְּרִשְׁת וַיְחִי

הַתְּגִלוֹת הַטּוֹבָה

נחשב לרגע, כמה דברים רעים היו בספור הזה, ואיך הרע עצמו נהפך לטוב, שהרי אם לא היו גונבים לנחום איש גם זו והוא היה מגיע עם אבנים טובות ומרגליות, האם הקיסר היה מחזיר לו אבנים טובות? לא! מה אנחנו עושים ביזנס? האם הקיסר היה מתפעל מהמתנה? לא! גם לו יש אבנים טובות ומרגליות. ולכאורה קרה הדבר הכי גורא, שהקיסר כבר פסק וגזר ואמר להרג את כל היהודים, וזה נהפך לפתע לדבר הכי טוב. "אתם חשבתם עלי לרעה אבל האלקים חשבה לטובה". השם יתברך סדר את הרעה שנגראית הרעה ביותר - גנבו ושמו שם חולות, לטובה הגדולה ביותר.

אלו היה קורה המקרה הזה לאדם רגיל, וכשהיה קם בבקר ורואה שנגנב האוצר, מה הוא היה אומר? "איזו אכזבה! איך גנבו לי, מה אני הולך לעשות עברה? אני שליח מצוה! תגיד לי אלקים מה אתה רוצה ממני..." וכך היה מתלונן על הקדוש ברוך הוא. והקדוש ברוך הוא אומר: "אני משנה את כל התכניות, בשביל לעשות לך טוב יותר ממה שאתה חולם. אני רוצה שהחול הזה יהפך לגנס, והקיסר עוד יתן לכם בחזרה אבנים טובות ומרגליות".

הַרְבַּ גְּלִינְסְקִי וְהַקּוֹמוֹנִיסְטִים

כל אחד שיתבונן בחיים שלו כמה פעמים שקרה לו דבר שהוא היה בטוח שזה הדבר הכי רע שייכול לקרות, ולבסוף נהפך לטובה גדולה. נביא כמה ספורים בענין זה בעזר השם:

ספר הרב יעקב גלינסקי וצ"ל, שהוא היה ברוסיה תחת השלטון הקומוניסטי, ושם היה אסור ללמד תורה, מי שהיה מלמד תורה היה עברין שעובר על החק. לב טרוצקי, שהיה יהודי מגדולי המהפכה הקומוניסטית, שהביא את הכפירה באלקים ובדת, הקים את היבסקציה הרוסית, שאנשים שהתגיסו לשם היה תפקידם להלשין על יהודים שלומדים תורה, או אפלו מחברים לשפה ולאומיות העבריות. ולא משנה אם זה אבא שלך, אח שלך, דוד שלך או אשתך.

היטלר ימח שמו וזכרו כותב בספרו מיין קאמפף, שהיהודים הביאו את הכפירה והקומוניסטיות לעולם, והוא השליח של האלקים לסלק את הכפירה. הוא ידע שלב טרוצקי הוא זה שהגה ועשה את המהפכה, אחריו לנין וסטאלין המשיכו אבל הוא היה ראש המהפכה - יהודי. אגב, נכדו ונינו חזרו בתשובה, אבל הוא היה שונא

הטוב שברע

ישראל בצורה מחרידה.

והרב גלינסקי מספר, שהוא כבחור בישיבת נובהרדוק שמע שאסור ללמד תורה, ומה עושה בחור בישיבת נובהרדוק שאוסרים עליו ללמד תורה? פותח ישיבה! הלך ופתח ישיבה. מה תגיד, שאסור, ואין כסף, ויש רעב? אז מה, מה זה קשור אלי, התפקיד שלי הוא לפתח ישיבה. וככה עשה, הוא הלך ופתח ישיבה, השיג אכל והוא היה גם המשגיח וגם ראש הישיבה וגם המפרנס את התלמידים. הוא היה סוחר בשוק השחר וממציא יש מאין כדי להביא לבחורי הישיבה שלו אכל.

עד שהוא נתפס, השוטרים פרצו לדירת המסתור שלהם שהיתה הישיבה, כלם ברחו חוץ ממנו, למה? בשביל מה לברח, אם נגזר עלי אז יתפסו אותי בכל מקום, ואם לא נגזר עלי אני לא צריך לברח. כל החברים שלו אמרו לו: "תברח, הם עוד דקה פה, ועוד אתה קטן, תכנס מתחת המטה ולא יראו אותך", אך הוא בשלו. בסופו של דבר תפסו אותו, ומיד עשו לו משפט ואמרו לו: "אדוני, אתה הולך למקום שממנו לא תחזור - אתה הולך לסיביר". מספר הרב גלינסקי: כל חברי שברחו כלם נתפסו בסוף על ידי הגרמנים בשואה ומתו, ואני ברוסיה הלכנה שכלם צחקו עלי הנה אני עדין חי. בסיביר היה קשה וקר, היה שם גם רעב, אבל לא היתה שואה. הוא זכה להקים דור ישרים מברך, והיו לו למעלה ממאתים נכדים. "אתם חשבתם עלי לרעה" - צחקו עליו, רחמו עליו, אבל הוא נצל ממות, את זה הרב גלינסקי ספר בעצמו.

הרב עובדיה יוסף מפטר

ספור נוסף על מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל שהיה הראשון לציון, זה תפקיד מסרתי של מאות שנים. אחד מהאנשים בממשלה כעס שהרב עובדיה ראשון לציון, כי אז כהנתו של הראשון לציון היתה לכל החיים, היו כל כמה שנים בחירות והוא יכול להגיש מעמדות שוב ושוב לאורך כל החיים, ובדרך כלל מי שהיה כבר ראשון לציון היה נבחר שוב ושוב. אותו שר בממשלה רצה לפטר את הרב עובדיה משקולים אישיים שלו, ולכן העביר חק בממשלה שהרב זצ"ל לא יוכל להתמודד שוב. לרב עובדיה כאב מאד הדבר הזה, כי התכלית שלו היתה לעשות מהפכה ולהקים עלה של תורה בכל ארץ ישראל, אבל מה לעשות, ידיו היו כבולות. ובאמת בשבועות הראשונים לאחר שהוא גמר את התפקיד, אף אחד לא הגיע ולא התעניין בו, והיתה קצת עצבות בבית, אבל ברוך השם מה קרה בזכות זה? הרב עובדיה כבר לא היה רב ראשי מטעם

פְּרִשְׁת וַיְחִי

הַמְדִינָה, אֲלֵא נִהְיָה הָרַב שֶׁל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, הוּא עָשָׂה מָה שֶׁהוּא רוֹצֵה, וּכְשֶׁהִיָּה צָרִיךְ לְדַבֵּר נֶגְדַּ הַמְדִינָה הוּא דִבֵּר, וּבִשְׁעוֹרָיו עָשָׂה הַפְּצַת תּוֹרָה בְּקִנְיָה מְדָה עוֹלָמִי, מָה שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לַעֲשׂוֹת בְּתוֹר הָרַב הָרֵאשִׁי, כִּיּוֹן שֶׁהָרַב הָרֵאשִׁי עָסוּק בְּדִינִים אַחֲרִים, אֵת כָּל יוֹמוֹ הָיָה מְקַדֵּשׁ לְתוֹרָה וּלְזִכּוּי הָרַבִּים, וּבְזִכּוֹת זֶה יֵשׁ לָנוּ חֲמִשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה סְפָרִים שֶׁלּוֹ, בְּזִכּוֹת זֶה יֵשׁ לָנוּ עֲשָׂרוֹת מְקוּאוֹת, הוּא הַקִּים אֵת תְּנוּעַת הַתְּשׁוּבָה, תְּלִמּוּדֵי תּוֹרָה, יְשִׁיבוֹת, סְמִינָרִים, בְּתֵי סֵפֶר תּוֹרְנִים - "הָאֱלֻקִּים חֲשָׁבָה לְטוֹבָה".

רֵאשׁ הַכּוֹלֵל וְשׁוֹנֵא

לֹא מְזִמֵּן שְׂמַעְתִּי סְפוֹר מְדָהִים שֶׁקָּרָה כָּאֵן בִּירוּשָׁלַיִם עִם רֵאשׁ כּוֹלֵל אֶחָד. אוֹתוֹ רֵאשׁ כּוֹלֵל הוֹלֵךְ וְאוֹסֵף כְּסָפִים רַב הַשָּׁנָה בְּשִׁבִיל לּוֹמְדֵי הַתּוֹרָה, בְּכָל מְקוֹם שִׁישׁ יְהוּדִים שֶׁהוּא יָכוֹל לִיצֵר אֶתֶם קֶשֶׁר הוּא מִיַּד הוֹלֵךְ לְזִכּוֹת אוֹתֶם בְּמִצּוֹת הַחֲזִקַת הַתּוֹרָה. יֵשׁ לוֹ בְּרוּךְ הַשֵּׁם הַרְבֵּה אַבְרָכִים וְצָרִיךְ כְּסֵף. הֵיָתָה לוֹ בְּעֵינָה אַחַת, שֶׁהִיָּה לוֹ שֶׁכֵּן בְּעֵינֵי, הוּא הָיָה קִנְאִי בֵּן קִנְאִי בֵּן קִנְאִי, כָּל הַזְּמַן הַשֶּׁכֵּן הִזָּה מְחַפֵּשׁ סְבוֹת לְמָה לְקַנֵּא בּוֹ, אֵיךְ לְהֵרֵס לוֹ, וּבְמָה לְרַכֵּל עָלָיו, בְּלִי שׁוּם סְבָה. הוּא לְמַד לְחַיּוֹת עִם זֶה, הַשֶּׁכֵּן הִזָּה כְּמָה שֶׁהִיָּה שֶׁכֵּן רָע, הוּא הָיָה גַם לּוֹמֵד בְּכוֹלֵל שֶׁלּוֹ, הוּא עַדִּין הַחֲזִיק אוֹתוֹ, נוֹתֵן לוֹ מְשַׁכְּרֵת וְהוּא דוֹקֵר אוֹתוֹ... אֲנָשִׁים אָמְרוּ לוֹ: "מָה הַשְׂתַּגְּעַתָּ? אֵתָה מְשַׁעֲמֵם? בְּשִׁבִיל מָה אֵתָה מְחַזֵּיק אוֹתוֹ כָּל חֹדֶשׁ וְהוּא מְשִׁיב לְךָ רָעָה תַּחַת טוֹבָה?", אֲבָל הוּא לֹא מוֹכֵן לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מֵהַכּוֹלֵל.

בְּאַחַת הַפְּעָמִים שֶׁהִלֵּךְ אוֹתוֹ רֵאשׁ כּוֹלֵל לְצַרְפַּת, נִכְנָס לְחֹדֶר בְּבֵית הַמְּלוֹן וְהוּא רוֹאֵה לְפָתַע עַל הַשָּׂדֶה אֲרָנָק מְעוֹר גָּדוֹל. הוּא פּוֹתַח וְרוֹאֵה תְּעוּדַת זְהוּת וְכָל מִינֵי מְסַמְכִים בְּעַרְבִית וְרוֹאֵה גַם מֵאָה אֶלֶף דוֹלָר מְסוֹדְרִים, שְׁטָרוֹת שְׁטָרוֹת, חִבְלֵי חִבְלֵי, הָאֲרָנָק הָיָה שֵׁיף לְשֵׁיף גָּדוֹל שֶׁהִיָּה בְּחֹדֶר לְפָנָיו. הוּא הַחֲלִיט לְזִכּוֹת בְּמִצִּיאָה לְטוֹבַת הַכּוֹלֵל, אֲבִדַת הַגּוֹי מְתָרַת (שו"ע חוּשֵׁן מִשְׁפַּט סִּימָן רַסוּ סַעִיף א), אֲמַנָּם יֵשׁ קִדּוּשׁ הַשֵּׁם לְהַחֲזִיר אֲבִדָה לְגוֹי (ש"ס), אֲבָל אִם אֵתָה יוֹדֵעַ שֶׁהַגּוֹי הִזָּה אֶפְלוּ בְּאַחוּז אֶחָד יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֶה נֶגְדַּ יְהוּדִים אֲסוּר לְהַחֲזִיר (ש"ס), בְּמִיָּחַד אִם זֶה שֵׁיף לְשֵׁיף עַרְבִי שֶׁמְלַמֵּד עַל שְׁנֵאת יְהוּדִים וְעַל מְחַמֵּד שֶׁכְּתַב בְּקוֹרְאָן שְׂאֵם יְהוּדִי מְתַחַבֵּא מֵאַחֲרֵי אֲבָן, הָאָבָן תְּצַעֵק: בּוֹא תַּחַתֵּךְ אֵת הָרֵאשׁ שֶׁל הֵיָהוּדִי שֶׁמְתַחַבֵּא מֵאַחוּרֵי. אֲסוּר לְהַחֲזִיר לוֹ.

הוּא יָרַד לְמַטָּה עִם הָאֲרָנָק, זָרַק אֵת כָּל הַמְּסַמְכִים לְפַח הַקְּרוּב, לְקַח אֵת כָּל הַכְּסָף וְעַרְבֵב אוֹתוֹ יַחַד עִם הַכְּסָף שֶׁלּוֹ. אַחֲרֵי שֶׁעָזָה דְּפִיקוֹת בְּדִלְתָהּ, מְשַׁטְרָה יַחַד עִם הָעַרְבִי: בְּאֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֲפוּשׁ בְּחֹדֶר, הַשֵּׁיף הָעַרְבִי מְקַלֵּל אֵת כָּל הָעוֹלָם: "אֵיפָה

הטוב שברע

הארנק שלי, מי לקח אותו?“, ואותו ראש כולל אומר לשוטרים: “אני עכשו הגעתי לפה, אתם יכולים לחפש“, הם חפשו ולא מצאו כלום. לקראת סיום החפוש דרשו ממנו שיראה להם את הארנק שלו. הם פותחים את הארנק שלו ורואים סכום גדול, הם מיד חשדו בו, אמנם הוא הוסיף כמה מאות דולרים מעצמו והסכום לא היה מדיק, אבל בכל זאת ממתי בנאדם מסתובב עם כזה סכום? הוא אמר להם: “תראו את הדרך שלי, אני לא אדם רגיל, אני בכל העולם מטיל, ממקום למקום, אני צריך הרבה מזמן עלי“. הם פתחו את הדרך וראו באמת שהוא עובר בהרבה מדינות, אבל צדין זה לא הספיק להם. הם אמרו לו שהם רוצים להתקשר לארץ לברר אצל מישהו שמכיר אותו אם הוא באמת כזה עשיר. הם בקשו ממנו את המסמכים שלו, ביניהם היו המסמכים של הכולל עם מספר הטלפון הצבוי שהיה בכולל. הם החליטו להתקשר למספר הזה, הטלפון מצלצל בכולל, ומי עונה? אותו: “האם אתה מכיר את מיסטר זה וזה?“, הוא עונה שהוא מכיר. שואלים אותו: “האם הוא איש עשיר, יש לו כסף?“, אותו שכן רע חשב לעצמו, כנראה זה אחד האנשים שרוצים לתרם לו, והם מבררים עליו, אני אהרס לו את הכל, אני לא אתן שיתרמו לו. “תקשיבו לי טוב“ הוא אומר להם, “אין עשיר כמהו, הוא בנאדם מליונר, הכסף והוא החברים הכי טובים, תמיד יש לו עשרות אלפי דולרים בכיס“, וככה הוא מנפח ומנפח, השיחה מסתיימת, הם חוזרים לראש הכולל במלון, מבקשים סליחה, מחזירים לו את המסמכים, כל טוב.

כשחזור ראש הכולל לארץ, הוא בבר מי הרים את הטלפון, למי הוא חיב להוקיר טובה? הוא לא יודע מה דברו, אבל הוא פן הבין שאותו אחד עזר לו בתשובות שענה. אז הוא כנס את כל הכולל וספר להם את הספור במלאו, ושאל מי זה שהרים את הטלפון, למי אני חיב הכרת הטוב? קם אותו שכן רע ואמר: “אני חיב להתנצל, עד היום רדפתי אותך בלי שום סבה, וזו הסבה שאמרתי שאתה עשיר, שלא יתרמו לך, אבל כשאני רואה שאני חשבת לרעה והאלקים חשבה לטובה אני מרים ידים“. הוא בקש סליחה וסלק את השנאת חנם מלבו, הוא חשב לרעה אבל האלקים חשבה לטובה.

הנפילה המצילה

יש סדרה של ספרים שנקראת 'נפלאותיו לבני אדם' - כלה מלאה בספורים כאלה, איך שדבר רע נהפך לטוב, למי שיש עוד קצת ספקות באמונה ממלץ

פְּרִשְׁת וַיְחִי

שִׁיקְרָא אֶת הַסְּדֵרָה הַזֶּה.

נִסְפֵּר סְפוּר נוֹסֵף שֶׁהָאָבָא עֲצָמוּ סִפֵּר: כְּשֶׁעָבְרוּ דִירָה, בְּאוֹתוֹ הַבְּנִין הַמְּדַרְגוֹת הָיוּ צָרוֹת וְתוֹלוֹלוֹת מְאֹד, מְדַרְגוֹת שְׁמִי שֶׁבָּנָה אוֹתָן חָשַׁב שִׁישׁ לְאֲנָשִׁים רָגַל שֶׁל אַרְבָּעָה סְנַטִּימֵטְרִים. תְּמִיד הָיָה מוֹרִיד אֶת הָעֲגָלָה כִּי לֹא שָׂתוּ הָיָה קִשָּׁה.

בְּאַחַת הַפְּעָמִים הוּא מוֹרִיד אֶת הָעֲגָלָה וּפְתָאוּם הוּא מְרַגֵּשׁ שֶׁהוּא מַחְלִיק וְהָעֲגָלָה עִם הַתִּינוּק בְּתוֹכָהּ מִתְהַפֶּכֶת וּמִתְגַּלְגֶּלֶת אֶת כָּל הַמְּדַרְגוֹת, "הֵייתִי בְּטוּחַ שֶׁהַתִּינוּק מֵת" - תִּינוּק בֶּן חֲצִי שָׁנָה, כָּלוּ הָיָה עִם חֲבָלוֹת בְּרֹאשׁ. מִיָּד הִזְמִינוּ אֲמִבּוֹלָנְס וּפְנּוּ אוֹתוֹ לְבֵית חוֹלִים, שָׁם עוֹשִׂים אֶת כָּל הַבְּדִיקוֹת, בּוֹדְקִים אֶת הַמַּחַ שֶׁהַכֵּל תִּקּוּן. אַחֲרֵי כַּמָּה שָׁעוֹת, הָרוּפֵא יוֹצֵא רוּעֵד, וְאוֹמֵר לְהוֹרִים: "אַתֶּם לֹא מְאֲמִינִים מֵה קָרָה, עֲשִׂינוּ בְּדִיקוֹת לְיֶלֶד וְגַלִּינוּ לוֹ גְּדוּל בְּרֹאשׁ. אִם הֵייתִי מְגִיעַ עוֹד שְׁבוּעִים לֹא הָיָה לָךְ יֶלֶד, עֲכָשׁוּ אֲנַחְנוּ מְכַנְּסִים אֶת הַיֶּלֶד לְנִתּוּחַ, מְסִירִים אֶת הַגְּדוּל וְהוּא חוֹזֵר לְבֵית. עוֹד שְׁבוּעִים כְּבָר לֹא הָיָה לָכֵם מֵה לַעֲשׂוֹת!"

הוּא עָשָׂה שְׁתֵּי מְסֻבוֹת הוֹדֵיָה, הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהִנְתוּחַ הַצְּלִיחַ, וְהַשְּׁנִיָּה שֶׁהֵיֶלֶד נָפַל בְּמְדַרְגוֹת. כְּשֶׁהוּא נָפַל אֵיזָה רָע, אֵיזָה מְכַעֵס וּמְעַצְבֵּן זֶה הָיָה, לְמָה עָבְרָנוּ לְבֵית הַזֶּה? אֵיזָה מְדַרְגוֹת יִשְׁנוֹת, אֵיךְ נִתְּנוּ לְקַבֵּל הַזֶּה רִשְׁיוֹן בְּנִיָּה? אֲדוּנִי, כְּשֶׁבָּנוּ אֶת הַמְּדַרְגוֹת הָאֵלֶּה אֲלֵקִים חָשַׁב עַל הַבֶּן שֶׁלָּהּ, הוּא בָּנָה אֶת הַמְּדַרְגוֹת עִם סְרָגֵל עָקָם שֶׁל אַרְבָּעָה סְנַטִּימֵטְרִים כְּדִי שֶׁהֵיֶלֶד שֶׁלָּהּ יִחְיֶה, כַּמָּה קִלְקֵלָת אֶת הַמְּדַרְגוֹת הָאֵלֶּה, כַּמָּה אֲשַׁתָּף עֲשִׂתָּהּ וְדוּי כָּל בִּקְר לִפְנֵי שֶׁהִיא יוֹרֶדֶת בְּמְדַרְגוֹת, וְהִנֵּה דוֹקָא זֶה נִהְפָּךְ לְטוֹבָה. אֵיזָה דְּבַר מְפֹלָא זֶה, שֶׁאֲנַחְנוּ לִפְעָמִים רוֹאִים אֶת סוּף הַסְּפוּר. אֲלֵקִים לֹא תְּמִיד חָיֵב לְהִרְאוֹת לָנוּ אֶת סוּף הַסְּפוּר.

חֲדַר נִתּוּחַ

אֲנַחְנוּ לֹא תְּמִיד יוֹדְעִים מֵה רָע וּמֵה טוֹב אֲפִלוּ בְּחַיִּים שְׁלָנוּ. הָיָה אֵיזָה בֶּן כַּפְּרִי אֶחָד שְׁבַחִיִּים שָׁלוּ לֹא רָאָה אֶת כָּל הַהִתְקַדְמוֹת וְהַטְּכְנוֹלוֹגְיָה. יוֹם אֶחָד הוּא הִגִּיעַ לְעִיר וְרוֹאֵה שֶׁלֵּט שְׁכָתוּב עָלָיו 'בֵּית חוֹלִים'. הוּא לֹא יוֹדֵעַ מֵה זֶה בֵּית חוֹלִים, מִי שֶׁאֲצֵלָם חוֹלָה שָׁמִים אוֹתוֹ לְנוּחַ בִּיעַר, מְעַשְׂנִים לוֹ בְּנִיָּה וּמוֹרְחִים עָלָיו דָּם שֶׁל חֲפוּשִׁית, וְזֶהוּ. הוּא נִכְנָס לְבֵית הַחוֹלִים, עוֹבֵר מִמְּחֻלְקָה לְמְחֻלְקָה, בְּסוּף הִגִּיעַ לְחֲדַר נִתּוּחַ. הוּא מְצִיץ בְּחֻלּוֹן וְרוֹאֵה מַחְזָה מְבַעֵית: אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים רְעוּלִי פְּנִים עִם מְסֻכוֹת יְרֻקוֹת, מְחַזְקִים סְפִינִים שׁוֹנִים וּמְשָׁנִים, וְהֵם חוֹתְכִים אֶת הַבֶּטֶן שֶׁל אֶחָד הָאֲנָשִׁים שֶׁשׁוֹכְבִים בַּמִּטָּה. הוּא הִתְחִיל לַעֲצֵק: "רוֹצְחִים! מֵה אַתֶּם עוֹשִׂים?" הוּא מְנַעֵעַ אֶת

הטוב שברע

הדלתות ומזעיק עזרה, עד שבאו הבטחון ונרקו אותו החוצה.

אם הוא היה מגיע חדשים לפני כן, הוא היה יודע כמה החולה הזה מתחנן שיקדימו לו את הניתוח, כיון שהוא לא יכול לסבל את הכאבים שיש לו, את הפליה שלא עובדת לו, ועכשו עושים לו השתלת כליה. הוא הגיע בחלק הטוב והפך את החלק הטוב לרע. מזה יש לכל אדם ללמד שהוא לא יודע מה ההנהגה האלקית בכל דבר ודבר שקורה.

התערבות בהנהגת ה'

הרבה פעמים האדם רוצה להתערב במהלך האלקי, והוא חושב בלבו: 'רבנו של עולם, אתה עושה משהו, אבל הוא לא נראה לי, הוא לא מסתדר לי, הרי בפעל אני רואה שזה לא טוב, אוילי תעשה אחרת'.

לפעמים הקדוש ברוך הוא נותן לאדם אפשרות להתערב, ואז מה קורה? חרפן של החרבנות. המדרש (מובא בהדר זקנים על התורה פרשת כי תשא פרק לב פסוק כד) מספר, איך יצא עגל הזהב? באותה העת היה שם מיכה, שיצא מתוך הבנין שנתמעה במצרים, והוא גרם לעגל לצאת. כיצד? נראה את הדברים המבהילים שמגלה לנו המדרש: לפי שהיו משקעים תינוקות ישראל בבנין - מי שלא היה מספיק את סף הלבנים היו לוקחים את הילד שלו וטומנים אותו בלבנים. ומשה היה מצטער, אמר לו הקדוש ברוך הוא: "אל תצטער, כי כל המשקעים סופם היה לקלקל מצשיהם, הם יביאו חרפן לעולם, הם היטלרים קטנים". הכל מתכנן משמים. משה רבנו אמר לקדוש ברוך הוא: "אני רוצה להציל אחד, אמר לו הקדוש ברוך הוא: תציל אחד, אין בעיה, זרק שמי המפרש להעלות אחד מהם, תחיה מישוהו אחד ותראה מה אחריתו". לקח משה והשליכו והעלה את מיכה, ואת אותו השם המפרש שהוא הציל את מיכה מהמות, שמר מיכה עד אותו רגע ועשה ממנו עגל לעבודה זרה. מה קרה שם בחטא העגל? כמה אנשים מתו בחטא העגל? ומבאר בכתוב "ויאמר להם כה אמר השם [לשבת לוי] שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו, ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש" (שמות לב, כח), שלשת אלפים אנשים מתו ואלו לא האנשים היחידים, מתו עוד אלפים שחטאו בעגל (עיין רש"י שמות פרק לב פסוק כ). וכך זה יצא בגלל טעות אחת של התערבות בהנהגת הבורא במעשה שהיה נראה חלילה כמעשה אכזרי של ה'.

פְּרִשְׁת וַיְחִי

וְזֶה לֹא נִגְמַר כְּאֵן, שְׁכֵן אָמְרוּ חַז"ל (סנהדרין דף קא ע"ב) שְׂאוֹתוֹ מִיכָּה הוּא אָבִיו שֶׁל יִרְבְּעָם שְׁחָטָא וְהַחֲטִיָּא אֶת יִשְׂרָאֵל.

הַלְקַח לַחַיִּים

הָאָדָם רוֹאֶה בְּעֵינָיו שֶׁה' כְּבִיכּוֹל עוֹשֶׂה רַע, וְהוּא שׂוֹאֵל וְתַמָּה לָמָּה מְגִיעַ הָרַע הַזֶּה? אֲנִי רוֹצֶה לְתַקֵּן אֶת זֶה! אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "תֹּאמִין לִי, אֲנִי יוֹדֵעַ מַה שְׂאֲנִי עוֹשֶׂה". הַרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם מְקַבֵּל יְסוּרִים בְּחַיִּים וְהָאָדָם מְתִיאֵשׁ וְאוֹמֵר: "עֲזֹב אוֹתִי, מַה שְׁקִבְלָתִי בְּחַיִּים זֶהוּ זֶה הַסּוּף שְׁלִי, לֹא יָכוֹל, לֹא מִסְגָּל יוֹתֵר", חֲבִיבִי, אֵלּוּ הֵייתָ יוֹדֵעַ אֵיזָה חֶסֶד זֶה הַיְסוּרִים הָאֵלֶּה, הֵייתָ רוֹקֵד מִשְׂמֹחָה! וְזֶה מַה שְׂאוֹמֵר יוֹסֵף לְאָחִים, אִם הֵייתָ יוֹדֵעִים אֵיזָה חֶסֶד עָצוּם בְּאֵתָם וְעִשִּׂיתָם אִתִּי, "אֵתָם חֲשַׁבְתָּם עָלַי לְרַעַה אֲבָל הָאֱלֹקִים חֲשַׁבָה לְטוֹבָה". אֲפֹלוּ שְׂאֵתָם תִּכְנַנְתָּם, וְעִשִּׂיתָם, וּמְכַרְתָּם, וְהִרְסִיתָם, אֲבָל "הָאֱלֹקִים חֲשַׁבָה לְטוֹבָה", עֲכָשׁוּ אֲנִי מֶלֶךְ בְּמִצְרַיִם, אֲנִי מְחִיָּה עִם רַב, הַעוֹלָם לֹא מְגִיעַ לְכִלְיוֹן, יֵשׁ בֵּית מְדַרְשׁ עֲנֹק עִם כָּל הַיְהוּדִים בְּגִשּׁוֹן, הַכֹּל בְּסֻדְרָא. זֶה הַמְחַשְׁבָה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ תְּמִיד לְזַכֵּר, "הָאֱלֹקִים חֲשַׁבָה לְטוֹבָה".

הַשֵּׁם יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שְׁנִזְכֹּר אֶת זֶה תְּמִיד, וְנִזְכֶּה לְרִאוֹת אֵיךְ שֶׁהָאֱלֹקִים חֲשַׁבָה לְטוֹבָה, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת שְׁלִיטת הגוים על ישראל

השפעה מהיהודים

בפְּרִשְׁתָּהּ הַזֹּאת מִתְחִיל סְפּוֹר הַשְּׁעָבוֹד. "וַיִּקְּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שמות א, ח), כפיוּת טוֹבָה שְׁכָזוּ! הַעַם הַמִּצְרַיִי לֹא זֹכֵר אֵיךְ שְׁיֹסֵף הִחְזִיק אֶת הַמַּמְלָכָה, וְהִצִּיל אוֹתָם (בראשית מח, מא והלאה). וְכַעֲתָּה, בְּהִנְהֻגַת פְּרֻעָה מִתְעַלְלִים וּמְשַׁעֲבָדִים אֶת הַצְּאֲצָאִים שֶׁל יוֹסֵף וְשֶׁאֵר הַשְּׁבָטִים, בְּצוּרָה אַכְזָרִית וְנוֹרָאָה.

אִם נִשְׁמֵם לֵב נִרְאָה, שֶׁהַמִּדָּה הַזֹּאת שֶׁל כְּפִיוּת טוֹבָה שֶׁל פְּרֻעָה, לֹא הִתְחִילָה מִפְּרֻעָה אֲלֵא הִרְבָּה קִדְּם, וְנִסְבֵּיר:

רַבִּי יְהוּדָה הַחֲסִיד כּוֹתֵב (ספר חסידים סימן רט), אִם תִּרְאֶה בֵּית כְּנֻסֶת אוֹ בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ שֶׁנִּחְרְבוּ, דַּע שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ דָרִים בּוֹ דְרָךְ בְּזִיוֹן אוֹ בְּקִלּוֹת רָאשׁ. כִּי לֹא נִהְגוּ נְכָרִים קְלוֹת רָאשׁ וּבְזִיוֹן בְּבֵית ה' עַד שֶׁנִּהְגוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר "הַמְּעַרַת פְּרָצִים הַבַּיִת הַזֶּה" (ירמיה ז, יא), אַחַר כֵּן "וְאָרוּהָ כָּל עַבְרֵי דְרָךְ" (תהילים פ, יג).

הַזֶּהר (פרשת תרומה דף קלא ע"ב), כּוֹתֵב דְּבָרִים חֲמוּרִים עַל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בְּבֵית הַכְּנֻסֶת, שֶׁהוּא כּוֹפֵר וְאֵין לוֹ חֶלֶק בְּאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וּמְחַלֵּל שֵׁם שְׁמַיִם. כְּשִׁיְהוּדֵי מְחַלֵּל בֵּית כְּנֻסֶת הוּא נוֹתֵן שְׁלִיטָה לַגּוֹיִם.

שָׂרֵשׁ הָרַע בְּטוֹב

וּמִמְשִׁיךְ רַבִּי יְהוּדָה הַחֲסִיד (שם) וְאוֹמֵר: לְעוֹלָם לֹא יַעֲשׂוּ הָעַרְלִים רְעָה אֲלֵא אִם כֵּן יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל תְּחִלָּה רְעָה בֵּינֵיהֶם זֶה לָזֶה.

וְעַל דְּרָךְ זֶה אֶפְשָׁר לֹמַר, שְׁכֵן הָעֲנָן בְּהִנְהֻגוֹת הַמִּדּוֹת הָרַעוֹת שֶׁל הַגּוֹיִם, שֶׁאֶפְלוּ שְׁמִדוֹתֵיהֶם רְעוֹת הִרְבָּה יוֹתֵר מֵעַם יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אִם עַם יִשְׂרָאֵל לֹא חוֹטְאִים בְּאוֹתָן הַמִּדּוֹת הָרַעוֹת, לֹא יִהְיֶה גַם לַגּוֹיִם אֶת אוֹתוֹ כַּח הָרַע, וְלֹא יוּכְלוּ לְהִזִּיק בּוֹ לְיִשְׂרָאֵל.

וְהַטַּעַם לָזֶה, שֶׁכָּל דְּבָר רַע צָרִיךְ לִינֹק מִדְּבָר טוֹב וְקִדּוּשׁ (אור החיים פרשת חקת פרק יט פסוק ב, ועיין במאור ושמש פרשת פנחס). יֵשׁ מְשַׁפֵּט שְׂאוּמֵר: לְשַׁקֵּר אֵין רְגֻלִים (עיין זוהר

שְׁלִיטת הגוים על ישראל

פרשת משפטים דף קטז ע"א), הַשֶּׁקֶר לֹא מַחְזִיק מִצֵּדָה, 'שֶׁקֶרָא לֹא קֵאִי' - הַשֶּׁקֶר אֵינוֹ עוֹמֵד, אֵין לוֹ רִגְלִים. וְגַם הַגְּמָרָא (שבת דף קד ע"א) מְבַאֵר, שְׁאוֹתִיּוֹת אָמַת הֵן רַחְבּוֹת - א' מ' ת' יֵשׁ לָהֶן בְּסִיס, אָבֵל אוֹתִיּוֹת ש' ק' ר' עוֹמְדוֹת רַק עַל רִגְלֵי אַחַת. וְלִכֵּן תָּמִיד כַּח הָרַע חָיֵב לִהְיוֹת מְעַרְב בְּטוֹב, וְאִם לֹא תִהְיֶה לְאוֹתוֹ הַכַּח יִנְקֶה מִמְקוֹר הַטוֹב - עִם יִשְׂרָאֵל, לֹא יוֹכְלוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ נִגְדָנוּ, וְיִלְךְ וְיִתְבַטֵּל מִהָעוֹלָם.

לְמָה נוֹסְעִים בְּשַׁבַּת בְּרַמַת גֵּן?

מַעֲיֵן זֶה מְסַפֵּר עַל הָרֵב שֶׁהָיָה לְ"ל, שֶׁהָלַךְ וְטִיל עִם אֶחָד מִתְלַמְּדֵי בְּשַׁבַּת, וְהִגִּיעוּ לְגִבּוֹל בְּנֵי בְּרַק רַמַת גֵּן. שָׁאֵל הָרֵב שֶׁהָיָה אֶת תְּלַמְּדוֹ: "לְמָה בְּכַבִּישֵׁי בְּנֵי בְּרַק לֹא נוֹסְעִים בְּשַׁבַּת, וּבְכַבִּישֵׁי רַמַת גֵּן נוֹסְעִים בְּשַׁבַּת? הַתְּלַמִּיד אָמַר לוֹ: "כִּי הֵם חֲרָדִים וְהֵם חִלּוּנִים!". אָמַר לוֹ הָרֵב שֶׁהָיָה: "זֹאת לֹא הַסְּבָה, הַסְּבָה הָאֲמִתִּית הִיא שֶׁקָדְשַׁת הַשַּׁבַּת שְׁלָנוּ מְצַלְחָה לְהַשְׁפִּיעַ רַק עַד לְכָאן, וְאִם אֲנַחְנוּ יוֹתֵר נִתְחַזֵּק וְנִקְדָּשׁ אֶת הַשַּׁבַּת זֶה יִשְׁפִיעַ גַּם עַל תּוֹשְׁבֵי רַמַת גֵּן שֶׁלֹּא יִסְעוּ בְּשַׁבַּת" (ואדעה עדותיך עמוד רלז).

נִמְצָא שֶׁכְּשֶׁאָדָם מֵתֵקֵן אֶצְלוֹ, אֶצֶל הַמְשַׁפָּחָה, הַקְהֵלָה, הוּא מְשַׁנֵּה וּמְשַׁפֵּעַ עַל כָּלֵל הָעָם. וְלִפְעָמִים מַעֲשִׂיו גַּם יְכוּלִים לְבֹא וּלְשַׁנּוֹת אֶת כָּל מִפְתֵי הַהִסְטוֹרִיָה, עַל יְדֵי זֶה שֶׁהָאָדָם מְשַׁפֵּעַ עַל אַחֵרִים.

הַשְּׁפָעָה עַל בְּהֵמוֹת

רֵאִינוּ דְגָמָא הַפּוֹכָה לְזֶה בְּדוֹר הַמְּבוּל, מֵה קָרָה שָׁם? "וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ" (בראשית ו, יא), כָּל הַזּוֹעוֹת שֶׁעָשׂוּ הַשְּׁפִיעוֹ עַל כָּלֵל הַבְּרִיאָה, וּכְמֵאֲמַר הַכְּתוּב "וַיִּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה, כִּי הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ" (שם פסוק יב), אוֹמֵר הַמְדַרְשׁ (פסיקתא זוטרתא פרשת נח פרק ו סימן יב, וּסְנֵהדְרִין דָּף קח ע"א), מֵה זֶה "כָּל בְּשָׂר"? שֶׁאֶפְלוּ הַחַיּוֹת הַתְּחִילוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה תוֹעֵבָה. לְמָה? הַמִּין הָאֲנוּשֵׁי הוֹרִיד טְמֵאָה כָּל כָּף גְּדוּלָה בְּעוֹלָם, וְאוֹתָהּ הַטְּמֵאָה הַשְּׁפִיעָה אֶפְלוּ עַל הַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת (תולדות יצחק קארו פרשת נח פרק ו פסוק יב).

מִנְּגֵד, כְּשֶׁהָאָדָם עוֹלָה וּמִתְעַלָּה, הוּא מְשַׁפֵּעַ עַל כָּלֵל הַבְּרִיאָה וְגַם עַל אֲמוֹת הָעוֹלָם, וְאֶפְלוּ עַל הַבְּהֵמוֹת.

מֵאִיפֵה יוֹדְעִים אֶת זֶה? הַגְּמָרָא אוֹמְרַת (שבת דף קיב ע"ב), אִם רֵאשׁוּנִים כְּמִלְאָכִים אֲנוּ כְּבֵנֵי אָדָם, אִם רֵאשׁוּנִים כְּבֵנֵי אָדָם אֲנוּ כְּחַמּוּרִים, וְלֹא כְּחַמּוּרוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

בְּן דוֹסָא וְשֵׁל רַבִּי פְּנַחֵס בֶּן יֵאִיר. אוֹתָם תְּנַאִים קְדוּשִׁים אֶפְלוּ הַחֲמוּרִים שְׁלֵהֶם הָיוּ מִיְחָדִים, לְמָה? אוֹתָם הַצְדִּיקִים הִשְׁפִּיעוּ בְרָמָה כָּל כֶּף גְבוּהָה בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטוֹבִים, עַד כִּדֵּי כֶּף שְׁזָה הִשְׁפִּיעַ גַּם עַל הַחֲמוּרִים שְׁלֵהֶם וְהַחֲמוּרִים נִהְיוּ מִיְחָדִים. חֲמוּ"ר רֵאשִׁי תְבוֹת חִכָּם מִפְּלִיא וְרַב ר' בְּנֵן (זוהר ברעיא מהימנא פרשת כי תצא דף רעה ע"ב), הַחֲמוּר נִהְיָה כְּבָר רַב, וְהַכֵּל מְרַב קִדְשָׁתוֹ שֶׁל הַצְדִּיק וְהַתְּעֻלוֹתוֹ.

שְׁלוּמִית בֵּת דְּבָרִי

בְּתַחֲלַת הַפְּרָשָׁה אָנוּ רוֹאִים אֶת כְּפִיּוֹת הַטּוֹבָה שֶׁל פְּרָעָה, וְאִם כֵּן חִיבִים לְמַצֵּא מָה הַמְּקוֹר שֶׁל מִדָּה רָעָה זֶה אֶצֶל עַם יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שָׂאֵם יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁלָמִים בְּטוֹבָה, לֹא הִיְתָה שְׁלִיטָה לְרָע.

אָבִי מוֹרֵי הָרַב חַיִּים כְּחֻלּוֹן שְׁלִיט"א הָאִיר עֵינַי בְּדְבָרֵי הַמְּדַרְשׁ (רבה פרשת שמות פרשה א אות כח, ומדרש תנחומא פרשת שמות סימן ט, ועיין באריכות הדברים בספר תורת חסד לרה"ג רבי אילן חנן חלק א פרשת שמות עמוד שסב), "וַיְהִי בַיָּמִים הֵהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרַיִם מִכָּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו" (שמות ב, יא), מָה קָרָה שָׁם? מֹשֶׁה רִבְּנוֹ שֶׁגִּדַּל אֶצֶל הַמַּלְכוּת בְּבֵית פְּרָעָה (שם פסוק י), יָכוֹל לְצֵאת לְטִיֵּל, אָף אַחַד לֹא אוֹסֵר עָלָיו. וְהוּא רוֹאֶה אִישׁ מִצְרַיִם מִכָּה אִישׁ עִבְרִי, אוֹתוֹ אָדָם שֶׁהִכּוּהוּ הָיָה בְּעֵלְהָ שֶׁל שְׁלוּמִית בֵּת דְּבָרִי.

מִי הִיְתָה שְׁלוּמִית בֵּת דְּבָרִי? הַמְּדַרְשׁ (עיין מדרש רבה פרשת אמור פרשה לב אות ה) מְרַמֵּז בְּשִׁמָּה, שֶׁלְכֶךָ נִקְרָאָה שְׁלוּמִית בֵּת דְּבָרִי, לְפִי שֶׁהִיְתָה אוֹמֶרֶת שְׁלוֹם לְכֻלָּם, לְגַבְרִים, לְמִצְרַיִים, וּמִרְבָּה דְּבוּר אֲתָם. הִיא הִיְתָה פְּחוּת צְנוּעָה מִשְׂאֵר בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּאוּתוֹ הַדּוֹר. וְאוֹתוֹ מִצְרַיִם מִכָּה, נָתַן בָּהּ עֵינָיו. וּבְלִילָה הַעֲמִיד אֶת בְּעֵלְהָ לְעַבּוּדָה, וְהוֹצִיאָהּ מִבֵּיתוֹ. וְנִכְנַס בְּמִקְוָמוֹ אֶל הַבַּיִת, וְהָיָה עִם אִשְׁתּוֹ, שֶׁסְּבָרָה שְׁזָה בְּעֵלְהָ. וְכִשְׁחֹזַר הָאִישׁ לְבֵיתוֹ הִרְגִישׁ בְּדָבָר. וְלָכֵן אוֹתוֹ מִצְרַיִם הָיָה מִכָּהוּ וְרוּדְהוּ כָּל הַיּוֹם.

מִי הִיְתָה בְּעֵלְהָ שֶׁל שְׁלוּמִית בֵּת דְּבָרִי? כָּאֵן לֹא מְזַכֵּר שְׁמוֹ.

נִמְשָׁיֵד הַלָּאָה, מֹשֶׁה רִבְּנוֹ רוֹאֶה כְּזֹאת עוֹלָה וְהוּא לֹא מוֹכֵן לְשִׁתְּק לְרָגַע, מִיָּד "וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּפֶן אֶת הַמִּצְרַיִם וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחּוּל" (שמות ב, יב) הוּא אָמַר שֵׁם קְדוּשׁ וְהִרְגֵּ אֶת הַמִּצְרַיִם הָרָשָׁע (מדרש רבה פרשת שמות פרשה א אות כט).

שְׁלִיטת הגוים על ישראל

זה היה ביום הראשון שיצא משה לראות את עם ישראל. הטראומה הראשונה שהיתה למשה רבנו, מצרי מכה יהודי.

כפיות הטובה אצל עם ישראל

הטראומה השנייה "ויצא ביום השני, והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעה" (שמות ב, יג). אנו רואים שוב את אותו היסוד שאמרנו, למה יש רשות למצרי להכות יהודי? כי גם היהודי מכה יהודי. "ויאמר לרשע למה תכה רעה" - מה זה למה? חסרות סבות? הוא עצבן אותי, תפס לי את החנניה, הוא התחיל אתי! אומר משה רבנו: עכשו אני מבין את השאלה הגדולה למה מכים המצריים את היהודים? בגלל שגם בין היהודים יש מציאות של "תכה רעה" - מכים אחד את השני, והם רשעים (עיינן מדרש רבה פרשת שמות פרשה א אות ל, וברשי" שם). ומשה רבנו ממשיך ומוכיח אותם, והמכה היהודי עונה לו: "מי שמך לאיש שר ושפט עלינו, הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי" (שם פסוק יד).

סוף הספור "וישמע פרעה את הדבר" (שמות ב, טו), פרעה שמע שמשה הרג את המצרי. ואומר רש"י (שם), הם הלשינו עליו, הם הלכו למפקדה המצרית ואמרו להם: "אתם יודעים שהיהודי הזה, משה, הרג את הקצין המצרי שלכם?"

מי היו אותם האנשים? אומר רש"י: היו אלו דתן ואבירם.

ומאיפה הם ידעו שמשה רבנו הרג את המצרי? אומר המדרש (שמות רבה פרשת שמות פרשה א אות כח), שהבעל של שלומית בת דברי היה דתן, וכשיום לפני כן משה רבנו ראה את המצרי נותן לו מכות רצח בגלל שהוא גלה שהוא חטא עם אשתו, הוא מציל אותו מידי המצרי והורג אותו. ויום אחר כך, כשרואה אותו רב עם אבירם ומוכיח אותם, הם כועסים: "מה אתה מתערב לנו בתיים, אתה רוצה להרג אותנו כמו שהרגת אתמול את המצרי?", והם הולכים ומלשינים עליו לפרעה.

הלשנה לנאצים

כדי להמחיש את הדברים, בא נדמין לעצמנו, יהודי בשואה שבא גרמני ונותן לו מכות רצח, פתאום מישהו מגיע מהצד, הורג את הגרמני ומציל אותו. למחרת הוא מעיר לו איזו הערה קטנה: "תשמע, לא יפה איך שאתה מתנהג, והוא מתחיל להשתולל, מי אתה מה אתה?", וזה לא מסתים כאן, הוא הולך ומלשין למפקדה

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

הנאצית שהוא הרג את אותו גרמני שהכה אותו.

יש הגיון במעשה נורא שכזה? המצרי הזה הכה אותך מכות נמרצות ומשה הציל אותך, ברגע אחד אתה מתהפך ומשיב לו רעה תחת טובה? - זו מדה נוראה של כפיות טובה נוראה.

לצערנו יש אנשים שאתה יכול לעשות להם טובה, ברכה, להשפיע עליהם שפע, וברגע שפעם אחת אמרת להם - לדעתם - מלה לא במקום, נגמר הספור, הם שוכחים את כל הטובה, ונהפכים לשונאים גדולים שלך.

והתורה מספרת "וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה" (שמות ב, טו), מה בעצם יוצא? משה רבנו בא ועושה טובה לרשעים, ומה יצא לו מזה? "ויברך משה מפני פרעה" (שם). לכן חז"ל למדו אותנו שאסור לרחם על הרשעים (עייין מהרש"א ביומא דף כב ע"ב ד"ה אל תהי, וברבנו יונה אבות פרק ד משנה ד). אדם שמרחם על אכזרים סופו שיתאכזר על רחמנים (ילקוט שמעוני שמואל א רמז קכא). אדם שמרחם על הרשעים, הדבר הראשון שהם עושים זה יהיה משהו נגדו.

באחת המלחמות הגיעו חיילי צה"ל לאיזה מקום, וראו שם רועה ערבי זקן, אמרו לו שלילה, לא רצו להרג אותו, סתם זקן. הלך המגול הזה בלילה והעיר את כל הכפר, והם קמו והרגו את החיילים כשישנו. אסור לעשות טובות עם הרשעים!

האדם עולם קטן

בתוך כל הרע הזה אנו רואים דבר נפלא, מהי הנהגת משה רבנו ביחסו לכל אחד ואחד מישראל, לכל יהודי שבצער. כל יהודי הוא עולם נפלא, כל יהודי אוצר יקר. אם הקדוש ברוך הוא הביא את האדם הזה לעולם, כנראה לפי ההבנה האלקית העולם צריך אותו, הקדוש ברוך הוא לא עושה דברים מיתרים. אומרים בשם בעלי החסידות (עייין בקונטרס שנות חיים עניני יום הולדת שכתב באריכות בזה), למה יום ההולדת הוא יום גדול? מכיון שיום הולדת זה היום שבו בורא העולם החליט שהעולם לא יכול להסתדר בלעדיו. הרי אם העולם יכול להסתדר בלעדיו הקדוש ברוך הוא לא היה מוריד אותך לעולם, הוא לא עושה דברים סתם. למה דוקא החליט הקדוש ברוך הוא להוריד את הנשמה שלך בתאריך הזה, באפן הזה, ובמשפחה הזאת, עם ההורים האלה, עם הנסיונות האלו? כיון שהקדוש ברוך הוא יודע שזה מה שעכשו העולם צריך וזקוק, זה מה שהעולם חסר עכשו.

שְׁלִיטת הגוים על ישראל

וּכְבָר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: הָאָדָם הוּא עוֹלָם קָטָן (עיינו בַּזוהר פֶּרֶשֶׁת לך לך דף צ ע"ב, ופרשת תולדות דף קלד ע"ב), שְׁכֵן כָּל אָדָם הוּא חֵלֶק מֵהַתְּקוּן הַכִּלְלִי הָעוֹלָמִי.

חֲשִׁיבוֹת הַבְּרוּאִים בְּבְרִיאָה

וְלֹא רַק הָאָדָם חָשׁוּב לְבְרִיאָה, אֲלָא כָּל פֶּרֶט וּפְרֻט בְּבְרִיאָה חָשׁוּב לְכָל הַבְּרִיאָה. וְלִכֵּן רַבְּנוּ הָאָר"י ז"ל לֹא הָיָה הוֹרֵג אֶפְלוּ יְתוּשׁ קָטָן (שַׁעַר הַגְּלוּלִים שַׁעַר הַשְּׁמִינִי הַקְּדָמָה לח). כִּיּוֹן שֶׁהַיְתוּשׁ הַזֶּה הוּא נִצְרָךְ לְבְרִיאָה, אִי אֶפְשָׁר לְדַעַת לְמָה, אֲבָל אִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֵׁם אוֹתוֹ אִזּוֹ הוּא נִצְרָךְ לְבְרִיאָה, וְאֵל תִּזְיַק לוֹ.

פַּעַם הַסְּבָא מְסַלְבֻדְקָה הַגָּאוֹן רַבִּי נֶתָן צָבִי פִּינְקֵל זצ"ל הֵלֵךְ עִם אֶחָד מִתַּלְמִידָיו בְּרַחוּב. תוֹךְ כַּדִּי הִלִּיכָה תַלְשׁ הַתְּלָמִיד אֵיזָה עֵשֶׁב וְהִמְשִׁיךְ לְלֶכֶת. הַסְּבָא כִּידוּעַ, הָיָה מְקַפִּיד מְאֹד בְּהַנְהִיגַת הָאָדָם. הוּא הֵעִיר לְתַלְמִיד שְׁלוֹ: "מָה עָשִׂיתָ?", אָמַר לוֹ הַתְּלָמִיד: תַּלְשָׁתִּי חֲתִיכַת עֵשֶׁב בְּסוּף הַכֹּל". אָמַר לוֹ הַסְּבָא, חַז"ל אוֹמְרִים (מִדְרַשׁ רַבָּה פֶּרֶשֶׁת בְּרַאשִׁית פֶּרֶשֶׁה י אוֹת ו) שְׂאִין לָךְ כָּל עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב שְׂאִין לוֹ מִלְּאָךְ וְיִשָּׂר שְׂמִכָּה בּוֹ וְאוֹמֵר לוֹ 'גְּדֹל' - וְאַתָּה אוֹמֵר לוֹ 'חֲדַל'! וְאִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַנֶּה מִלְּאָךְ לְעֵשֶׁב, וְדָאִי שְׁהוּא מְשַׁגֵּיחַ וְשׁוֹמֵר עַל כָּל יְהוּדִי, שְׁכֵן כָּל יְהוּדִי הוּא עוֹלָם מְלֵא (עֵיין סְנֵהדְרִין דף לו ע"א).

כַּח מַעֲשֵׂה הַיְחִיד

וּמוֹבָא בְּגַמְרָא (קִידוּשֵׁין דף מ ע"ב), לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ חֲצִיּוֹ זַכָּאִי וְחֲצִיּוֹ חִיב, עֲשֵׂה מְצוּהָ אַחַת - אֲשֶׁרִיו שֶׁהִכְרִיעַ אוֹתוֹ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף זְכוּת. עֲשֵׂה עֲבָרָה אַחַת - אוֹי לוֹ שֶׁהִכְרִיעַ אוֹתוֹ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף חוֹבָה. בְּכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה אֶתָּה יְכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת הָעוֹלָם. 'אֲנִי וְאַתָּה נִשְׁנָה אֶת הָעוֹלָם' - זֶה לֹא סֵתֵם מִשְׁפָּט, זֶה אָמַת.

זֶהוּ הָעֵרֶךְ שֶׁנִּמְצָא בְּכָל יְהוּדִי וְיְהוּדִי.

וְתַקוּן הָעוֹלָם הוּא הַתְּכַלִּית הָעֲלִיוֹנָה בְּיוֹתֵר, וְכִמּוֹ שְׂאוֹמְרִים בְּעֲלִינּוֹ לְשַׁבַּח: 'לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדִי'. תַּקוּן הָעוֹלָם בְּמַלְכוּת הַשֵּׁם. וּבְכָל יְהוּדִי וְיְהוּדִי טְמוּנִים אֵלּוֹ הַכּוֹחוֹת לְשַׁנּוֹת אֶת הָעוֹלָם.

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

קְדֻשַׁת הַמָּמוֹן

וְהַצְדִּיקִים הוֹלְכִים בְּדַרְגָּה נוֹסֶפֶת, הֵם מְקַדְּשִׁים וּמְשַׁפְּעִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁשִּׁיף לָהֶם, וְלָכֵן חַז"ל אוֹמְרִים (חולין דף צא ע"א), שֶׁצְדִּיקִים חֲבִיב עֲלֵיהֶם מְמוֹנָם יוֹתֵר מִגּוֹפָם, וְכָל כֶּף לְמָה? לְפִי שֶׁאֵין פּוֹשְׁטִים יְדֵיהֶם בְּגֹזֶל. וְהַבְּאוּר בְּזָה, שֶׁמְמוֹן שֶׁאֲתָה נִזְהָר בּוֹ לֹא לְגֹזֵל, וְלֹא לְעֵבֵר עַל שׁוּם עֲבֵרָה בְּהַשְׁגָּתוֹ, הוּא נִהְיָ מְמוֹן קְדוֹשׁ (עֵיין בְּלִיקוּטֵי מַהֲר"ן תוֹרָה כג ד"ה זֹאת הַתּוֹרָה וּבַתּוֹרָה לֹז, וּבְדַבְרֵי יוֹאֵל מִסַּטְמֵר פְּרִשְׁת וַיִּשָּׁב עֲמוּד רַעֲא), וְאִם כֵּן זֶה חֲפֶץ שֶׁל מְצוּהָ, וְחֲפֶץ שֶׁל מְצוּהָ הוּא חֲבִיב וְיִקָּר לּוֹ עַד מְאֹד.

מַחֲלַת הַקְּמֻצָנוֹת

בְּהַקְשֵׁר הִנֵּה שֶׁל הַיַּחַס לְמָמוֹן, מוֹבָא בַּגְּמָרָא (בְּרַכּוֹת דף סא ע"ב), רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לְמָה כָּתוּב "וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ" (דְּבָרִים ו, ה), אִם כָּתוּב בְּכָל נַפְשְׁךָ לְמָה נֶאֱמַר בְּכָל מְאֹדְךָ? לוֹמֵר לָךְ שֶׁאִם יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁמְמוֹנוֹ חֲבִיב עֲלָיו מִגּוֹפּוֹ, שֶׁיִּמְסֹר אֶת מְמוֹנוֹ.

יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְמוֹנָם חֲבִיב עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִגּוֹפָם, וּבְפִשְׁטוֹת אֲנַחְנוּ מְבִינִים שֶׁזֹּאת לֹא מַחֲמָא גְדוּלָה. אֲתָה שׁוֹמֵעַ עַל אָדָם קְמָצוֹן, שֶׁלֹּא מוֹצִיא פְּרוּטָה מֵהַכֵּיס, אֲתָה מְרַחֵם עֲלָיו.

הַבֵּן אִישׁ חַי מִסְפֵּר שֶׁבְּבִגְדוֹ הָיָה עֹשִׂיר קְמָצוֹן גְּדוֹל, וּמְרַב קְמָצָנוֹתוֹ לֹא הָיָה קוֹנֵה כְּמַעַט כְּלוּם לְעַצְמוֹ. יוֹם אֶחָד עָבַר בְּשׁוֹק וְהִצִּיעַ לוֹ אֶחָד הַמוֹכְרִים עוֹגֵיָה חֲמָה וְרִיחֲנִית. הוּא הִתְפַּתָּה מֵהַרִּיחַ, וְקָנָה בְּמִטְבֵּעַ אֶחָד עוֹגֵיָה אַחַת. כְּשֶׁאָכַל אֶת הָעוֹגֵיָה, הָעוֹגֵיָה נִתְקַעָה לוֹ בְּגֵרוֹן, לֹא יוֹרְדָת. כְּמָה שֶׁדָּפְקוּ לוֹ עַל הַגֵּב וְנִסּוּ לְהוֹצִיא לוֹ לֹא הִצְלִיחוּ, הוּא כְּמַעַט מֵת. עַד שֶׁהִגִּיעַ חֲבֵר שְׁלוֹ שֶׁהִפִּיר אוֹתוֹ, וְשֵׁם לוֹ מְטְבֵּעַ אֶחָד בְּיָדוֹ, וּמִיָּד יָרְדָה הָעוֹגֵיָה לְבֶטֶן, הַכֹּל הִשְׁתַּחֲרַר. מֵה קָרָה? הַקְּמָצָנוֹת חֲסָמָה לוֹ אֶת הַגֵּרוֹן, הוּא לֹא הָיָה יְכוֹל לְבַלֵּעַ אֶת הָעוֹגֵיָה, וְהוּא גַם לֹא רָצָה לְהוֹצִיא אוֹתָהּ כִּי הוּא שָׁלֵם עֲלֵיהָ. עַד כִּדִּי כֶּף הַקְּמָצָנוֹת הוֹרְסָת אֶת הַחַיִּים. זֶה אָדָם שֶׁמְמוֹנוֹ חֲבִיב עֲלָיו יוֹתֵר מִגּוֹפּוֹ.

אָדָם כֵּן הוּא לֹא צְדִיק...

וְאִם כֵּן הַשְּׂאֵלָה הַנִּשְׂאָלָת, הֲלֹא גַם הַצְדִּיקִים מְמוֹנָם חֲבִיב עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִגּוֹפָם, וְאִיךָ נְבִדִיל בֵּין הַנְּהַגַת הַצְדִּיק לְרִשְׁעֵ? הֲרִי גַם הֲרִשְׁעַ אֲתָה רוֹאֵה אִיךָ שֶׁהוּא שׁוֹמֵר עַל הַרְכָּב שְׁלוֹ הֲרִבָּה יוֹתֵר מִשֶׁהוּא שׁוֹמֵר עַל סֵפֶר תּוֹרָה, וְעַל אֲשֶׁתוֹ וְהַיְלָדִים שְׁלוֹ. כֹּל יוֹם הוּא רוֹחֵץ וּמְנַקֵּה אוֹתוֹ, עוֹד רָגַע גַּם יִשְׁתַּחֲוֶה אֱלֹהֵי, יֵשׁ סֶפֶק שֶׁהוּא לֹא צְדִיק?

שְׁלִיטת הגוים על ישראל

כָּל הַיּוֹם רֵאשׁוּ בְּמִמוֹנוֹ, וְאִם כֵּן בְּמָה הוּא שׁוֹנֶה מֵהַצְדִּיק שֶׁמִּמוֹנוֹ חִבִּיב עָלָיו יוֹתֵר מִגּוֹפּוֹ? (עיין בפרי צדיק פרשת וישלח אות י, ובשו"ת משנה הלכות חלק יב סימן קנה).

זמן שְׁוֵה תוֹרָה

לְחַפֵּץ חַיִּים רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְאִיר הִכְהֵן מְרַאדִּין וְצ"ל, הִזְהָה בֵּית שְׁבַמְשָׁגִים שֶׁל הַיּוֹם הִזְהָה נִקְרָא מִמֶּשׁ מְזוֹנָח. עַד לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים הִיְתָה לָנוּ דְגֻמָּא חִזָּה בְּרַחוּב חֲזוֹן אִי"ש 5, בְּבֵיתוֹ שֶׁל מְרֹן הָרֵב שְׁטֵינְמָן וְצ"ל. וְשָׂאֵלוּ אֶת הַחֲפֵץ חַיִּים לָמָּה הוּא גָר בְּבֵית כִּנְזָה? וְהוּא אָמַר: "כְּשֶׁאֲתָה קוֹנֶה מְשֵׁהוּ אֲתָה מְשַׁלֵּם עָלָיו כֶּסֶף, וְכֶסֶף מְגִיעַ בְּדֶרֶךְ כָּלֵל מִמֶּשֶׁהוּ שְׁעֵשִׂיתָ כְּדִי לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ, עֲבַדְתָּ בְּשִׁבְלֵוֹ, טָרַחְתָּ בְּשִׁבְלֵוֹ, הִשְׁקַעְתָּ זְמַן. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הִרִי הַיִּיתָ יָכוֹל לְלַמֵּד תּוֹרָה, נִמְצָא שֶׁבְּכָל שָׁקֵל יֵשׁ כַּמָּה רִגְעִים שֶׁל תּוֹרַת חַיִּים".

זאת הסֵבֶה שֶׁהַחֲפֵץ חַיִּים לֹא רָצָה שׁוּם מוֹתְרוֹת בְּבֵיתוֹ, וְכִשְׁהִזְהָה רוֹאֵה בֵּית עַם וִילּוֹנוֹת הִזְהָה אוֹמֵר בְּכָאֵב, שֶׁהוּא רוֹאֵה דְפִי גְמָרָא תְלוּיִים עַל הַחֲלוּנוֹת, שֶׁכֵּן כַּמָּה דְפִים הִזְהָה אֶפְשָׁר לְלַמֵּד בְּזְמַן שֶׁהִשְׁקִיעוּ כְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַכֶּסֶף שֶׁבּוֹ קָנוּ אֶת הַוִּילּוֹנוֹת (הצדיק רבי שלמה עמוד כב, אחד בדורו עמוד 123, דרכה של תורה חלק א עמוד עח).

לְדוּגְמָא, אִם הִשְׁקַעְתָּ בְּוִילּוֹנוֹת בְּבֵית שְׁלֶךְ בְּשׁוֹי מֵאָה דוֹלָר, וְכְדִי לְהַשִּׁיג מֵאָה דוֹלָר עֲבַדְתָּ עֶשֶׂר שָׁעוֹת. צֹא וְחֻשַׁב כַּמָּה דְפִי גְמָרָא הִיְתָה מִסְפִּיק לְלַמֵּד בְּעֶשֶׂר שָׁעוֹת? מִיִּנְיָמוֹם עֶשְׂרֵה דְפִים. אִם כֵּן יוֹצֵא שֶׁהַחֲלוּנוֹת שְׁלֶךְ מְכֻסִּים בְּעֶשְׂרֵה דְפִי גְמָרָא, זֶה לֹא וִילּוֹן! זֶה כְּמוֹ שֶׁאֲתָה לוֹקַח דְפִי גְמָרָא וּמְכֻסָּה אֶת הַחֲלוּנוֹת.

בְּאֻמְרִיקָה אוֹמְרִים "טִיִּים אִיזוּ מְנִי" - הַזְּמַן שָׁנָה כֶּסֶף. הַחֲפֵץ חַיִּים הִזְהָה אוֹמֵר: "טִיִּים אִיזוּ תוֹרָה", וְאִם אֲתָה מְבַזְּבֵז אֶת הַכֶּסֶף שְׁלֶךְ עַל וִילּוֹן אֲזוּ זֶה עַל חֲשִׁבוֹן לְמוֹד הַתּוֹרָה.

יּוֹם אַחַד שָׂאֵלָה אוֹתוֹ אֲשֶׁתוֹ שֶׁל הַחֲפֵץ חַיִּים: "לָמָּה לְרַבִּי חַיִּים עוֹזֵר יֵשׁ וִילּוֹנוֹת בְּבֵית? " רַבִּי חַיִּים עוֹזֵר הִזְהָה גְדוֹל הַדּוֹר, מְכַל הַעוֹלָם הִיוּ בָּאִים לְשִׁמְעַ מִמֶּנּוּ תוֹרָה. עֲנָה לָהּ הַחֲפֵץ חַיִּים: "רַבִּי חַיִּים עוֹזֵר הוּא גְדוֹל הַדּוֹר, וּבְגְדוֹל הַדּוֹר יֵשׁ דִּין שֶׁל 'גְּדִילָהוּ מִשָּׁל אַחִיו' (רש"י תענית דף כ"א ע"א ד"ה מלך), הוּא צָרִיךְ בֵּית מְכַבֵּד כְּמוֹ מִלְּךָ, מֵאֵן מְלָכִי? רַבְּנָן! מִי הֵם הַמְּלָכִים הָאֲמִתִּיִּים? תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, אֲבָל אֲנִי יְהוּדֵי פְּשוּט, מִי אֲנִי בְּכָלֵל, אֲנִי לֹא יָכוֹל לְהַרְשׁוֹת לְעֶצְמִי שֶׁיְהִיוּ דְפִי גְמָרָא עַל הַחֲלוּנוֹת כְּדִי לְכַסּוֹת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ" (הצדיק רבי שלמה עמוד כג אות ט).

פְּרִשֵׁת שְׁמוֹת

חֲשִׁיבוֹת הַתּוֹרָה

ואם נרד לעמקם של דברי החפץ חיים נראה, שכאשר אדם עובד כְּדֵי לְהַשִּׁיג כֶּסֶף הוא מאבד את החיים שלו, את הזמן שלו, את הדבר הכי חשוב וקדוש ביהדות שזוה החיים. ואת למוד התורה שייכול לאסוף וליצק בתוך החיים האלו. וכבר אמרו חז"ל (משלי ח, יא ומועד קטן דף ט ע"ב) על למוד התורה, שכל חפצי העולם לא ישוו אפלו לדבר אחד מהתורה.

לְדַגְמָא לא עלינו ולא על כל בית ישראל, אדם שיש לו שרפה בבית בשבת, הבית שזוה עשרה מליון דולר, ובתוכו יש יהלומים ותכשיטים הכל, ואין לו בטוח, על פי ההלכה אסור אפלו לומר לגוי במפרש שייכבה את האש במדה ואין חשש שייגזקו (עיין ברמב"ם הלכות שבת פרק יב הלכה ז וש"ע אורח חיים סימן שלד סעיף כו). במלה אחת אפשר להציל עשרה מליון דולר, ובכל זאת אסור! אפלו שמלאכת הכבוי הזו היא רק אסור דרבנן, שרק מלאכת כבוי שצריכה לגחלים היא מדאורייתא (עיין שו"ע אורח חיים סימן שלד סעיף כז, ובמשנה ברורה סעיף קטן פד), וכאן הפוך, הוא לא רוצה שהבית שלו ותכולתו יתפכו לגחלים, וזו רק אמירה לגוי שהיא אסור שבות קל יותר (עיין עירובין דף סח ע"א) בכל זאת אסור!

הָאָרִיז״ל קוֹנֵה אֶתְרוֹג

ובאמת הנהגת הצדיקים שלא היה יחס לממון בשביל לקיים מצוות. מספרים על רבנו יצחק לוריא האשכנזי - האריז"ל, שבכל פעם שהגיע חג סכות והיה צריך ארבעת המינים, שבווע לפני כן היה הולך לסוחר אתרוגים ונותן לו ארנק עם עשרות זהובים ואומר לו: "תקח כמה שאתה רוצה ותתן לי לבחר את האתרוג הכי מהדר" (שער המצוות פרשת עקב, ובכף החיים סופר סימן תנד אות מ). כל כך הוא העריף את המצוות. שאל אותי אחד, אם כדאי לעשות את זה היום. אמרתי לו: "לא כדאי, יש סכוי שהמוכר יקח את הכל". בימי רבנו האריז"ל היו גם המוכרים צדיקים ונזהרו מגזל. אבל היום תבא למוכר ותשאל אותו כמה לכתב לך בצ'ק, הוא יגיד לך: "כמה שיותר!", ככה זה, "אהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה, ט).

כֶּסֶף בֵּיחַס לְמִצְוֹת

והשאלה הנשאלת, הרי בארנו שכסף זה זמן, וזמן זה חיים, ואם פן איך רבנו האריז"ל מוציא כל כך הרבה כסף על אתרוג, הרי צדיקים ממונים חביבי עליהם יותר

שְׁלִיטת הגוים על ישראל

מגופם?

הפֶּשֶׁט בְּזֶה פְּשוּט, שְׁנֵכוֹן שֶׁהַכֶּסֶף שָׁוה זְמַן וְהַזְמַן שָׁוה תּוֹרָה, אֲבָל בְּרַגַע שֶׁהַתּוֹרָה עֲצָמָה בָּאָה וְאוֹמַרְת: תִּשְׁקִיעַ פֹּה, הַצְדִּיק מִשְׁקִיעַ.

וְזוֹת נִקְדַּת הַהֶבְדֵּל, בֵּין הַצְדִּיקִים שֶׁמְמוֹנֵם חֲבִיב עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִגּוֹפֵם לְרִשְׁעִים, שֶׁהַצְדִּיק מוֹצִיא אֶת כֶּסֶפוֹ עַל עֲנִינֵי מִצּוֹת, וּמִנְגֵּד אָדָם שֶׁלֹּא כָּף צְדִיק וּמְמוֹנוֹ חֲבִיב עָלָיו כְּגוֹפוֹ, הוּא לֹא מוֹצִיא אוֹתָם גַּם עַל מִצּוֹת. כִּשְׁהוּא קוֹנֶה אַרְבַּעַת הַמִּינִים, הוּא מְחַפֵּה חֲמֵשׁ דְּקוֹת לִפְנֵי כְּנִיסַת הַחֵג, לְמַצֵּא אֵיזָה מוֹכֵר מִסְכֵּן שֶׁנִּתְקַע עִם הַסְּחוּרָה, שְׂיִתֵּן לוֹ אֶת כָּל הַסֵּט בַּעֲשֶׂרָה שְׁקָלִים. וְהוּא מְקַבֵּל סֵט בְּהֶתְאָם, הַאֲתָרוּג סֶפֶק לִימוֹן, הַלוּלָב סֶפֶק מִטְּאֵטָא, הַהֲדָסִים חֲלָקִים בְּגִדְרֵי הַדָּס שׁוֹטָה (עֵיין סוּכָה דף לב ע"ב), וְהַעֲרֵבוֹת כְּמוֹשׁוֹת וּשְׁחָרוֹת. אִם אֵתָה לֹא מִשְׁקִיעַ עַל מִצּוֹת סִימָן שֶׁאֵתָה לֹא שִׁיף לְכַת הַצְדִּיקִים.

לְמָה הַסּוֹפֵר גִּנְבִי?

וּלְצַעֲרֵנוּ בַּהֲנַהֲגָה הַזֹּאת שֶׁל קְמַצְנוֹת בְּמִצּוֹת, הַקְטְרוּג בְּשָׂמַיִם יִגְבֵּר עַל הָאָדָם, כְּשֵׁרוֹאִים אוֹתוֹ שֶׁבְּשִׁבְלֵי הַתְּאוּוֹת וְהַפְּנוּקִים שָׁלוֹ הוּא מִשְׁקִיעַ, וְרַק כְּשֶׁזָּה מִגִּיעַ לְמִצּוֹת פְּתָאוּם זֶה יִקָּר לוֹ מְדִי?

הַרְבֵּי דְּוֹד יוֹסֵף שְׂיַחֲיָה סֵפֶר, שֶׁעֲשִׂיר אֶחָד הַזְמִין אוֹתוֹ לְחִנְכַת בֵּית גְּדוּלָה מְאֹד. הוּא הִגִּיעַ אֶל הַבַּיִת שֶׁהָיָה נִרְאָה יוֹתֵר כְּמוֹ אֲרָמוֹן, מְפָאָר, שְׁלֵשִׁים חֲדָרִים, סֵלֹן עֲנֵק וּשְׂטִיחִים יְקָרִים. הוּא נִכְנֵס וְרָאָה שֶׁבְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַחֲדָרִים יֵשׁ מְזוּזוֹת, הַעֲשִׂיר הַזֶּה לֹא הָיָה כָּל כֹּף חֲרָדִי, וְרָצָה לְהַחְמִיא לוֹ עַל הַמְּזוּזוֹת. הוּא נִגַּשׁ אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: "כָּל הַכְּבוֹד לָךְ שֶׁשָּׂמַתְּ מְזוּזוֹת בְּכָל הַחֲדָרִים, אֲשֶׁרִידָ!" הַעֲשִׂיר אָמַר לוֹ: "כֵּן, הַשְּׂקִיעֵתִי גַם בְּמְזוּזוֹת אֲבָל הֵן עָלוּ יָקָר, כָּל מְזוּזָה מֵאָה דוּלָר, אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁהַסּוֹפֵר הַזֶּה גִּנְבִי, לְמָה כְּמָה עוֹלָה חֲתִיכַת עוֹר קִטְנָה עִם כְּמָה אוֹתִיּוֹת שְׁכוּתָבִים בְּדִי?"

הִיָּה צְרִיף לְעֲנוֹת לְכִסִּיל כְּאוֹלָתוֹ...

כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְמִטְבַּח הוּא מִרְאָה לְרַב דְּוֹד, אֵיזָה אַרְוֹנוֹת מְטַבַּח מִיַּחְדִּים הוּא קָנָה, וְהוּא מְסַפֵּר לוֹ: "הָאֲרוֹנוֹת הֵלְלוּ הֵם מֵעַץ דְּבִדְבָן קְלָאִסִי, שֶׁהִשְׁקוּ אוֹתוֹ בְּמֵי תְּהוֹם בְּכָלִי חָרָס בְּשַׁעוֹת הַחֲשֵׁכָה, כְּדִי שְׂיִגְדֵל וְיִפְרַח בְּצוּרָה מִיַּחְדָּת. הֵם הַזְמִנּוּ בְּמִיַּחְד מֵאִיטָלְיָה, הַעֲטוּרִים בְּדִלְתוֹת הָאֲרוֹנוֹת נִעְשׂוּ עַל יְדֵי מַעְצָב מִיַּחְד בִּיצוּר אִישִׁי." "כְּמָה עָלוּ הָאֲרוֹנוֹת?" - שָׁאַל הַרְבֵּי, הַעֲשִׂיר הִתְרַבְּרָב: "רַק עַל אַרְוֹנוֹת הַמְּטַבַּח שְׁלִמְתִי מֵאָה אֶלְף דוּלָר עַל כָּל צֵד." "אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁהַנְּגָר שְׁקִנִּית מִמֶּנּוּ הוּא גִּנְבִי -

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

אומר לו הרב, "מה זה לקחת עצים קצת לשיף ולעצב, ולבקש עליהם מאה אלה דולר?", העשיר נפגע: "לא כבוד הרב, מה פתאום, אתה יודע איזו עבודה זאת? עד שהעץ גדל, עד שמכינים אותו לעצוב, כל קשוט וקשוט עובדים עליו, זו עבודת יד". העשיר התחיל לעשות לרב שעור שלם בתורת העץ, ואיך צריך לדון אותם לכף זכות על המחיר שלקחו לו על הארונות. אמר לו הרב דוד: "אתה יודע כמה צריך לטרוח בשביל לכתב מזוזה? זה יותר קשה מספר תורה, שאפילו שספר תורה יותר גדול, במזוזה טעות אחת יכולה לפסל את כל המזוזה ללא אפשרות תקוין (עיינין שו"ע יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפח סעיף ג). וצריך לכתב את המזוזה בקדשה וטהרה בלי להסיח דעת ובלי טעויות, כמה שנים הוא צריך ללמד ולהתמחות. למה אמרת שהסופר גנב, והנגר לא גנב?".

מה לעשות, יש אנשים שזה הערך שלהם לתורה ומצות. וזה מה שמבדיל אותם מאותם הצדיקים, שאפילו שממונם חביב עליהם יותר מגופם, הם מוציאים בשפע לצורך מצות.

חשיבות הזמן

ומכל מקום עלינו ללמד את החשיבות והערך, לזמן שלנו, ולממון שלא לבזבזו סתם. והרעיון הזה מתאים ומתחבר עם הרעיון הראשוני שאמרנו, שכל מדה שמתקנת אצל היהודים אין לגוים שליטה על היהודים בענין זה, וממילא אם נקדש את הזמן שלנו, ונדע איך ליעל את הזמן שלנו לדברי תורה ומצות, גם הגוים ושאר עניני העולם לא יבזבזו לנו את הזמן. וכמו שאמרו חז"ל (אבות פרק ג משנה ה) כל המקבל עליו על תורה מעבירים ממנו על מלכות ועל דרך ארץ. אם אתה מקדש את הזמן שלך וממלא אותו בתורה ומצות, כל העולם משפע מהנהגתך, ובנקדה הזו לא מצליחים להזיק לך.

ממילא לא תצטרך לעמד בתור, ולטפל בעניני ארנונה, או טפת חלב, או מחלות ולא כלום, הקדוש ברוך הוא יחוס על הזמן שלך, כמו שאתה חס על זמנך. הרעיון הזה נכלל בדברי רבי נחוניא שאמר (אבות דרבי נתן פרק ו), כל הנותן דברי תורה על לבו, מעבירין ממנו הרהורי חרב, והרהורי רעב, והרהורי זנות, והרהורי שטות, והרהורי יצר הרע, והרהורי דברים בטלים, והרהורי על בשר ודם.

שְׁלִיטַת הַגּוֹיִם עַל יִשְׂרָאֵל

פְּתִיחַת הַסְּפָרִים שֶׁל רַבֵּי מֹשֶׁה פֵּינְשֵׁטִין

סִפְרוּ עַל רַבֵּי מֹשֶׁה פֵּינְשֵׁטִין זצ"ל, שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁהָיוּ מְבִיאִים לוֹ סֵפֶר הָיָה פּוֹתַח בְּדִיוֹק בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ. בְּהִתְחַלָּה חָשְׁבוּ שֶׁכַּנְרָאָה בְּגַלְלֵי שֶׁהוּא לוֹמֵד הַרְבֵּה בְּסִפְרֵים הָאֵלוּ, הוּא מְשַׁעֵר אֶת כַּמוֹת הַדְּפִים בְּכָל פַּעַם שֶׁפּוֹתַח. יוֹם אֶחָד הִבִּיאוּ לוֹ סֵפֶר תְּחִלָּה וְהוּא רָצָה לְבַדֵּק אֵיזָה נוֹשָׂא שֶׁכְּתוּב בּוֹ, וְשׁוֹב, פְּתַח בְּדִיוֹק בְּאוֹתוֹ עֲמוּד. כָּלֵם רָאוּ אֶת הַסִּיעָתָא דְשִׁמְיָא שָׁלוּ, וְאִיךְ מְשַׁמֵּים חֲסִים לוֹ אֶפְלוּ עַל זְמַן הַחֲפוּשׁ בְּפִתְיַחַת הַסֵּפֶר.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֶּה אוֹתָנוּ לְמִלְאוֹת וּלְקִדְשׁ אֶת הַזְּמַן שֶׁלָּנוּ, לְהִיּוֹת אוֹר גַּם לְעַם יִשְׂרָאֵל, לְקַרֵּב אֶת אַחֲיָנוּ הַטּוֹעִים, וְגַם לְגוֹיִם, וְנִזְכֶּה לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי אֱמֶן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

פְּרִשְׁת וְאָרָא

פְּרִשְׁת וְאָרָא

חֻבַּת הַכֶּתֶר הַטּוֹב

עֶשֶׂר הַמְּכוֹת

בְּפִרְשָׁה זוֹ מִתְחִיל סֵדֶר מְכוֹת מְצָרִים (שְׁמוֹת פֶּרֶק ז' פְּסוּק כ' וְהַלֵּאָה). מִלְּשָׁה רַבְּנּוּ מְגִיעַ וְנוֹתֵן לְפִרְעָה מְכוֹת בְּשִׁלְיחוֹת ה', וְכַמוּכֵן כָּלֶם יוֹדְעִים אֶת סֵדֶר הַמְּכוֹת: דָּם, צְפָרְדַּע, כְּנָיִם, עָרֹב, דְּבַר, שְׁחִין, בְּרָד, אֲרָבָה, חֶשֶׁן, בְּכוֹרוֹת. מִכָּל מִכָּה אֶפְשָׁר לְלַמֵּד לְקַח וְשַׁעוֹר עֲצוּמִים.

מְכוֹת דַּצ"ךְ

אֲבָל אִם נִשְׁמֵם לֵב, נִרְאֶה שְׁמֵכוֹת דָּם צְפָרְדַּע וְכְנָיִם לֹא נַעֲשׂוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה. אוֹמֶרֶת הַתּוֹרָה: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲמַר אֶל אֲהֲרֹן קַח מִטָּה וּנְטֵה יָדְךָ עַל מִימֵי מְצָרִים עַל נִהְרָתָם עַל יְאֻרֵיהֶם וְעַל אֲגַמֵיהֶם וְעַל כָּל מַקְוֵה מִימֵיהֶם וַיְהִי דָם, וְהָיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מְצָרִים וּבְעֵצִים וּבְאֲבָנִים" (שְׁמוֹת ז', י"ט), ה' אוֹמֵר לְמֹשֶׁה רַבְּנּוּ: "אַתָּה אַל תַּעֲשֶׂה כְּלוּם, תִּגִּיד לְאַהֲרֹן שֶׁיַּעֲשֶׂה", לָמָּה? מֹשֶׁה לֹא הָיָה נֹכַח חֲלִילָה, הוּא יוֹדֵעַ לַעֲבֹד, זוֹ גַם לֹא עֲבֹדָה קָשָׁה, בְּסֹף הַכָּל לְהָרִים אֶת הַמִּטָּה וּלְהַטּוֹת אוֹתוֹ. לָמָּה צָרִיךְ לְשַׁלַּח אֶת אֲהֲרֹן? אוֹמֵר רַש"י בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ רַבָּה (פֶּרֶשׁת וְאָרָא פֶּרֶשׁה ט' אוֹת י'), לְפִי שֶׁהִגֵּן הַיָּאוֹר עַל מֹשֶׁה כְּשֶׁנִּשְׁלַח לְתוֹכוֹ, לְפִיכֵךְ לֹא לָקָה עַל יְדוֹ לֹא בָדָם וְלֹא בְּצְפָרְדַּעִים וְלָקָה עַל יְדֵי אֲהֲרֹן.

יֵשׁ בְּדַבְרֵי הַמְּדַרְשׁ דְּבָרִים תְּמוּהִים. אֲנַחְנוּ מְבִינִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַפִּיר טוֹבָה אִם מִיִּשְׁהוּ עוֹשֶׂה לָךְ טוֹבָה, וְלֹא אִם מִיִּשְׁהוּ לֹא הִרַע לָךְ. אַתָּה עוֹבֵר לִיד מִיִּשְׁהוּ בְּרַחוּב וְהוּא לֹא נִתֵּן לָךְ סְטִירָה, אַתָּה צָרִיךְ לְהַפִּיר לוֹ טוֹבָה? לָמָּה שִׁיתֵּן סְטִירָה בְּכָלֵל? אֲבָל כָּאֵן אוֹמֶרֶת הַתּוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ מֹשֶׁה לְהַפִּיר טוֹבָה לְיָאוֹר שֶׁלֹּא הִטְבִּיעַ אוֹתוֹ.

נִסְּ הַהֲצֵלָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנּוּ שֶׁלֹּא טָבַע בְּיָאוֹר, נִרְאֶה כְּנִסְּ טָבְעֵי כִּיּוֹן שֶׁאִמּוֹ יוֹכְבֵּד שִׁמָּה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ תְּבֵה בְּקִנֵי הַסּוּף (שְׁמוֹת ב', ג'), וְעַל פִּי הַטָּבַע הַתְּבֵה שֶׁטָּה וְצָפָה, וְלֹא טוֹבְעַת. זֶה לֹא אוֹקִינּוֹס, אֵין שָׁם גְּלִים גְּבוּהִים. וְאִם כֵּן, עַל מָה צָרִיךְ לְהַפִּיר טוֹבָה

חובת הכרת הטוב

ליאור? היאור לא עשה שום מעשה מיוחד?

“ויטמנהו בחול”

ממשיכה הפרשה: “ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נטה את מטף ונהך את עפר הארץ” (שמות ח, יב), וגם שם אומר המדרש (פרשת וארא פרשה י אות ז), לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה לפי שהגן עליו כשהרג את המצרי, ויטמנהו בחול, ולקח על ידי אהרן.

עוד פעם משה צריך להפיר טובה.

על מה? הלא איך העפר כסה את המצרי? “ויטמנהו בחול” - משה כסה את המצרי בעפר שהיה מוכן שם לבנין (חזקוני שמות פרק ב פסק יב), ואם כן הוא עשה את הפעולה, ולא שהעפר קם ועשה מעשה. ושוב על מה צריך הכרת הטוב על דבר שהוא סטנדרט וטבעי?

האדם כל החיים הולך והולך על פני האדמה, יורק על האדמה ודורך עליה, האדמה אומרת לו: “חכה חכה, נגיע יום שאני אדרוך עליך, נגיע היום שאתה תהיה מתחת האדמה”, התפקיד של האדמה זה לקבר.

הטמנת הערלה בעפר

דרך אגב, יש לומר שזה טעם נוסף של מה שמזכר בשלחן ערוך (יורה דעה סימן רסט סעיף ה), שלאחר הברית צריך לקבר את הערלה באדמה. בתורת הסוד יש בזה סודות גדולים (עיין בזה פרשת לך לך דף ע"א, ובתיקוני זוהר תיקון לז דף ע"ב), אך כאן נאמר טעם פשוט: כדי לתת ערבון לאדמה, אל תדאגי, אנו חוזרים אליך, אנחנו שמים פה עכשו חלק קטן אבל תכף יבוא ההמשך, שבעים, שמונים, מאה שנה, אל תדאגי עוד נגיע, כמו הפתקים האלה - 'תכף אשוב'. האדמה לא צריכה את זה, אלא אנחנו צריכים את זה כדי להזכיר לנו מה יהיה סופנו (עיין אבות פרק ג משנה א). אתה חושב שאתה פה לנצח, קונה נכסים ובתים, אדוני, יש לך פתק באדמה שכתוב עליו: 'תכף אשוב'.

פְּרִשְׁת וְאָרָא

הַפְּרַת הַטּוֹב לְדוּמָם

נחשב לרגע, אם משה רבנו לא היה מחזיר טובה לנילוס ולעפר, מה היה קורה? הנילוס היה נעלב? העפר היה נפגע? מתלונן למישהו? לא היה קורה כלום, כי הם דברים דוממים. מה הרעיון להפיר טובה לדבר דומם?

גְּדֻלַת הַרְיִי מִיגָא"ש

נרוץ בזמן כאלפים חמש מאות שנה בערך מזמן יציאת מצרים, ונגיע לתקופת הראשונים. מעמד הר סיני היה לפני כשלושת אלפים ושלוש מאות שנה, ותקופת הראשונים התחילה לפני בערך כ - 900 שנה. אנחנו מגיעים לאחד מגדולי הראשונים, רבי יצחק אלפסי, הרי"ף, היה רב גדול וראש ישיבה, והוא מנה אחריו את ה"רי" מיגא"ש (מאירי בהקדמה לאבות, ועיין בשו"ת התשב"ץ חלק א סימן עב), רבי יוסף הלוי אבן מיגאש, בן עשרים ושבע. הוא אמר לו: "אתה תהיה ראש ישיבה", על אף שהבן של הרי"ף היה תלמיד חכם גדול, רבי יעקב אלפסי, הוא אמר לבנו: עדין לא הגעת לדרגת ה"רי" מיגאש (עיין במבוא לשו"ת ה"רי" מיגא"ש הוצאת מכון ירושלים עמוד 8). הרמב"ם (הקדמה לפירוש המשניות), כותב על ה"רי" מיגאש: לב האיש ההוא מבצעת בתלמוד כמהו לא היה ולא יהיה. אומר הרמב"ם: האדם הזה מפחיד ומבהיל בעיניו בתלמוד.

בֵּית הַמְּרַחֵץ שֶׁל הַרְיִי

ובשו"ת ה"רי" מיגאש (סימן רב), כותב על הנושא הזה של הפרת הטוב. ומתחיל בגמרא (בבא קמא דף צב ע"ב, ועיין במדרש תנחומא בובר פרשת מטות סימן ה): בור ששתיק ממנו מים אל תזרק בו אבן. מה הפרוש? אומר ה"רי" מיגאש: הגמרא הזאת היא משל ודגמא, למי שנהנה ונעשה לו תועלת מאיזה איש או מאיזה דבר בעולם, אין ראוי לו לעשות שום מעשה שיבוא לו נזק ממנו. נהנית ממשוה? קבלת תועלת? אל תחזיר רעה.

ומספר שם על רבו הרי"ף, שארע לו מענין זה עם איש אחד ולא רצה לדון אותו כלל, כדי שלא יבוא לדון אותו במה שיבוא לו הנזק ממנו, ונמנע מניעה גדולה - הוא מספר שלרבו הרי"ף היה דין ודברים ששייך לענין הפרת הטוב והוא נמנע מלדון בו.

חובת הכרת הטוב

מה היה המקרה? שהיא ו"ל חלה ונכנס אצל אדם אחד במרחץ - הרי"ף היה חולה והיה צריך להכניס לבית המרחץ כדי להזיע כמו סאונה. הגמרא אומרת (ברכות דף נו ע"ב) זעה יפה לחולה, ולכן הוא נכנס למרחץ ונהנה מהמרחץ. אחר כך זמן אותו בעל המרחץ שישב אצלו עד שיבריא וכבד אותו הרבה ועשה עמו טובה והבריא. ובהמשך מטה ידו של אותו האיש וירד מנכסיו והתחייב - בעל המרחץ לקח הלוואות מאנשים ומשכן את בית המרחץ, והיה צריך למכר את בית המרחץ כדי לשלם לבעלי חובותיו. הגיע הדיון אל הרי"ף שפסק בזה. אמר הרי"ף: אני לא אדון ולא אורה שום דבר לגבי המרחץ הזה, כיון שנהגתי בו, אני לא אחזיר למרחץ הזה רעה, נהגתי מהמרחץ ואני לא אכפר בטובה שנהגתי מהמרחץ כפיכול.

ושוב נשאלת השאלה, מה המרחץ מרגיש?

ומבאר שם הרי"ף מיגאש, שאם היה זה בדומם שאין לו הרגשה כל שכן וקל וחמור על בני אדם המרגישים בהזק ובתועלת שיהיה זה שנאווי לעשותו - לנהוג באיזו שהיא רעה למי שעשה לה טובה. והעושה יוצא משורת המוסר ודרך ארץ - מי שעושה כזה דבר הוא אדם בלי מוסר ובלי דרך ארץ.

מדברי הרי"ף מיגאש אנו מבינים כמה חייבים להכיר טובה לאלו שהיטיבו אתנו, והנהגת הכרת הטובה לדומם היא משתי סבות: האחת, שנלמד מזה קל וחמור לבני אדם, והשנייה שלא נתרגל להשיב רעה תחת טובה.

והמאירי (בבא קמא דף צב ע"ב דיבור המתחיל אע"פ) מוסיף ואומר: אף על פי שראוי להזהר שלא לבזות שום אדם בעולם, מכל מקום ראוי להזהר בזה בתכלית האזהרה במי שנתכבד בו ונשתמש בו, שלא יהרהר לבזותו כלל. אומר המאירי, אפלו אל תחשב לבזות אותו, כי הוא עשה לה טובה. וכל העושה פן יורה על פחיתות מדה וסגנון טבע פחות ונמאס - ובמלים שלנו אתה לא בן אדם, יש לה טבע של בהמה, יש לה טבע גרוע.

תקון המדות

באור יותר מצאנו בדברי הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל, שהיה משגיח בשיבת פונוביז'. הוא היה תלמיד חכם עצום וגאון המוסר, והוא כותב בספרו מכתב מאליהו (חלק ג עמוד 98), חייבנו בהכרת הטוב אפלו בדומם, אף על פי שאינו טורח עבורנו ובודאי לא יתכן בו בדומם פונה להיטיב, וחקמינו ו"ל למדונו בזה שחובת הכרת הטוב אינה מתנית בכונותיו של הנותן כלל, אלא היא חובה על המקבל משום

פְּרִשְׁת וְאָרָא

שְׁקַבְל. וְנִסְבִּיר אֶת הַדְּבָרִים: כָּל אָדָם נוֹלָד עִם מְדוּת רְעוּת, "עֵיר פְּרָא אָדָם יוֹלָד" (איוב יא, יב), קל מְאֹד לִפְלֵל לְמְדוּת רְעוּת, פְּשׁוּט מְאֹד אֶל תַּעֲשֶׂה כְּלוּם וְאֵתָה נִשְׁאָר עִם הַמְּדוּת הַרְעוּת שְׁנוֹלְדֶת בְּהֵן. אָדָם שְׁלֵא עוֹבֵד עַל עֲנֻה אוֹטוֹמְטִית הוּא גְּאֹתָן, אָדָם שְׁלֵא עוֹבֵד עַל תַּאֲוָה אוֹטוֹמְטִית הוּא פְּרָא אָדָם. אָדָם שְׁלֵא עוֹבֵד עַל קְנָאָה - הוּא חֲמֵדָן. אֵין דְּבַר כְּזֶה אֲנִי לֹא גְּאֹתָן וְלֹא עֲנֻו. אִם אֵתָה לֹא עוֹשֶׂה טוֹב בְּמְדוּת אֵתָה רְעוּ! בְּשִׁבִירַת הַמְּדוּת צְרִיכִים עֲבוּדָה קִשָּׁה מְאֹד.

הַמְּדָה הַבְּסִיסִית הֵרֵאשׁוּנִית וְהִכִּי חֲשׁוּבָה בְּמְדוּת זוּ מְדַת הַכֶּרֶת הַטוֹב (ממורשת התורה חלק א עמוד 147, ובמסילה נעלה חלק ב עמוד 516). חֲנִן"ל אוֹמְרִים (מדרש תנחומא פרשת שמות סימן ה), כָּל הַכּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ סוֹפּוֹ שְׁיִכְפֹּר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם. לְמָה? אִם לְחֲבֵר שְׁלִי אֲנִי לֹא חֲיָב לְהַחְזִיר טוֹבָה עַל מֶה שֶׁהוּא עֲשָׂה לִי, גַּם לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי לֹא חֲיָב...

הַטַּעַם שְׁלֵא יְדוּן אֶת אוֹהֵבוֹ

בְּדַרְךָ זוּ יִתְבָּאָרוּ לָנוּ גַם הַמְּשֵׁךְ דְּבָרֵי הָרִ"י מִיגֵאשׁ בְּתַשׁוּבָה (שם) שְׁמִבְּאָר שְׁמָה שְׁאָמְרוּ חֲנִין"ל (כתובות דף קה ע"ב), שְׁאָדָם לֹא יְדוּן אֶת אוֹהֵבוֹ, מְלִכְד הַחֲשֵׁשׁ שְׁיִבֵּא לְהַטוֹת אֶת הַדֵּין, יֵשׁ כָּאֵן חֲשֵׁשׁ שְׁיִהִיָּה מִשְׁלֵם רְעָה תַּחַת טוֹבָה אִם יִפְסֵק לְחוֹבָתוֹ. וְהַגְּאוֹן רַבִּי מִשֶּׁה פִּינְשֵׁטִיין וְצ"ל בְּשׁוֹ"ת אֲגָרוֹת מִשֶּׁה (חלק חושן משפט חלק א סימן ד) תַּמָּה מְאֹד עַל הַטַּעַם הַזֶּה, אֵיךְ יִתְכַן שְׁלֵא תְדוּן אֶת אוֹהֵבְךָ כְּדִי שְׁלֵא תוֹצִיא אוֹתוֹ חֲיָב וְתַשִּׁיב לוֹ רְעָה, הֲלֹא אֲדַרְבָּה כְּשִׁפּוֹסֵק לְאִמְתָּה שֶׁל תוֹרָה זוּ הַטוֹבָה הִכִּי גְדוֹלָה, אֵין בְּזֶה שׁוּם רְעָה. מֶה עֲדִיף, שְׁיִחְזוֹר בְּגִלְגּוּל?

וְלִדְרַכְנוּ יְבֵאָר, שְׁאֵתָה בְּמַעֲשֶׂה זֶה יִכּוֹל לְהַתְרַגֵּל לְהִיּוֹת כְּפוּי טוֹבָה. בְּשִׁבִילְךָ אֲסוּר לְךָ לְדוּן אֶת אוֹהֵבְךָ אֲפֵלוֹ שְׁזוֹ טוֹבָה בְּשִׁבִילוֹ, כִּי הֵיֶצֶר הָרַע "לְפִתַח חֲטָאת רִבְּצִי" (בראשית ד, ז), וּבִקְלוֹת יִגְרֵם לְךָ לְדַבֵּק בְּדַרְךָ שֶׁל כְּפִיּוֹת טוֹבָה.

סְפוּרִים מִהַחֲיִים

לֹא פַעַם אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים סְפוּרִים קָשִׁים עַל כְּפוּיֵי טוֹבָה, שְׂאֵי אֲפֶשֶׁר לְהֵאֲמִין שְׁיֵשׁ אֲנָשִׁים כְּאֵלֶּה, וְהַמְצִיאוֹת לְצַעֲרֵנוּ עוֹלָה עַל כָּל דְּמִיוֹן.

הִיָּה פַעַם אָדָם חֲצָפֵן שֶׁהֵלֵךְ וְלָקַח הַלְוָאָה. הַגִּיעַ יוֹם הַפְּרָעוֹן וְהוּא לֹא רָצָה לְהַחְזוֹר. הַמְּלוֹה מִתְקַשֵּׁר וְאוֹמֵר לוֹ: "מֶה קוֹרָה עִם הַכֶּסֶף?" מֶה הוּא עוֹנֶה לוֹ? "אֲנִי לֹא מַחְזוֹר,

חובת הכרת הטוב

אשמתך שהלויית לי! אדם כזה הוא יותר גרוע מבהמה שמכירה את הבצעלים שלך שנותן לה אכל (עיין ישעיה א, ג). חוץ ממה שגורם רעה לאחרים שבגללו לא ילוו לאחרים.

היה עני אחד שהגיע לאיזה עשיר ובקש ממנו הלואה, מאה אלף דולר. אומר לו העשיר: "אני לא יכול להלוות לך, אני לא מכיר אותך". אומר לו העני: "זו הבצעה, בשכונה שלי לא מלוים לי כי מכירים אותי, ואתה לא רוצה להלוות לי, כי אתה לא מכיר אותי".

יש אנשים כפויי טובה לחבריהם, ומשם הדרך קלה לכפר בטובתו של מקום. מ'משהו אמר לקדוש ברוך הוא לברא אותי? מ'משהו אמר לו לברא עולם? הוא שאל אותי? אז מה אכפת לי! ומכיון שזה כל כך קל לפל לזה, האדם צריך להרגיל את עצמו ואת מדותיו לא לפל אפלו באחוז אחד בנושא הזה של הכרת הטוב. איך? שיקפיד על הכרת הטוב אפלו על דברים דוממים. ואז האדם מתבונן, רגע, קבלתי פה משהו, תודה רבה, למי אתה מודה? קבלת הנאה מדבר דומם! זה לא משנה כי זה לא בשביל הנותן, הוא לא צריך ממך כלום, הוא דומם, זה בשבילך, שאתה תהיה בנאדם ולא בהמה.

זו הסבה שמשה לא הכה את היאור והעפר, וזו הסבה שהרי"ף לא רצה לדון בענין בית המרחץ שנהנה ממנו.

את היסוד הזה מלמד הקדוש ברוך הוא את משה רבנו. למרות שמשה רבנו היה העני שבצענוים וקדש קדשים, אומר לו הקדוש ברוך הוא: "אתה צריך להכיר טובה לדברים דוממים, שנהנית מהם, אפלו שלא עשו לך שום טובה מיחדת, ולא טרחו בשבילך. נהנית - תכיר טובה".

אורח טוב או רע

חז"ל אומרים (ברכות דף נח ע"א) אורח טוב מה הוא אומר: "כל מה שעשה בעל הבית, בשבילי". אורח רע מה הוא אומר: "לא עשה בעל הבית אלא לעצמו, אז הוא זרק לי איזה חתיכת עוף בסיר נו נו, על מה יש להודות".

פְּרִישַׁת וְאָרָא

הַפֶּרֶת הַטּוֹב לְכָלֵב

בִּירוּשָׁלַיִם (תרומות פרק ח סוף הלכה ג) מְסַפֵּר עַל רַב אֶחָד שֶׁהִזְמִינוּ בְּעַל הַבֵּית מִכְבֵּד לְהִתְאַרַח אֶצְלוֹ. הוּא אֶרַח אוֹתוֹ בְּכַבּוּד גָּדוֹל. כְּשֶׁהִגִּיעָה שְׁעַת הַסְּעוּדָה יָשְׁבוּ בְּעַל הַבֵּית, אֲשֶׁתּוֹ וּבָנָיו עִם הָרַב, וּבְמִקּוֹם הַכִּי מִכְבֵּד עַל כִּסֵּא מִיָּחָד לְיַד הָרַב, הוּא שָׁם אֶת הַכֶּלֶב שְׁלוֹ. הָרַב לֹא הִרְגִישׁ בְּנַח, "לָמָּה שָׁמַתְּ אֶת הַכֶּלֶב לְיָדֵי בְּשִׁלְחָן?" אָמַר לוֹ בְּעַל הַבֵּית: "יֵשׁ לִי הַפֶּרֶת הַטּוֹב גְּדוּלָּה לְכָלֵב הַזֶּה, כִּי פָּעַם אַחַת בָּאוּ גוֹיִם לְקַחַת אֶת אֲשֶׁתִּי, וְהַכֶּלֶב רָאָה אֶת זֶה וְהִתְנַפֵּל עָלֵיהֶם, וְנָשָׁף אוֹתָם בְּדִיוֹק אִיפֹה שֶׁהָיָה צָרִיף לְנִשְׁף.... וּבְזִכְרוֹתָיו, אֲשֶׁתִּי כָּאֵן וְנוֹלְדוּ לִי יְלָדִים, וְלָכֵן אֲנִי מְכִיר לוֹ טוֹבָה". הָרַב שָׁמַע אֶת זֶה וְהִסְכִּים.

וְשׁוֹב, מָה הַכֶּלֶב מִבִּין? הוּא מְעַדִּיף לְהִיּוֹת בְּמִלוּנָה בְּחֶצֶר עִם עֲצָמוֹת, בְּשֶׁר וּדְבָרִים טוֹבִים, אֵין לוֹ עֲנִיָּן לְשִׁבַת לְיַד הָרַב, הוּא לֹא אֵינָה גְּלוּל שְׁצָרִיף תִּקּוֹן לְשִׁבַת לְיַד הָרַב. אֲלֹא הַעֲנִיָּן הוּא כְּמוֹ שְׁאֲמָרְנוּ, חוֹבַת הַפֶּרֶת הַטּוֹב הִיא בְּשִׁבִיל הַמְקַבֵּל וְלֹא בְּשִׁבִיל הַנוֹתֵן.

חֲנוּף יְלָדִים

אֵל הַדְּבָר הַזֶּה צָרִיף לְהִתְרַגֵּל כְּבָר מֵהִילָדוֹת, שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת כְּפוּי טוֹבָה. לְפָעָמִים הַהוֹרִים אֲשֶׁמִּים בְּזֶה שְׁמֵרְגִילִים אֶת הַיְלָדִים שֶׁלָּהֶם לְהִרְגֵּשׁ שְׁכֵלָם חֲזִיבִים לָהֶם. כָּל דְּבָר שֶׁהִילָד רוֹצֵה יֵשֶׁר מְקַבֵּל, לָמָּה מָה עָשִׂיתָ בְּשִׁבִיל זֶה? הַיְלָד מִבִּין, שְׁאֲבֵא וְאִמָּא הֵם בְּעֵצָם שְׁנֵי עֶבְדִּים שְׁלִי, וּמָה קוֹרָה כְּשֶׁהוּא גָּדֵל? הוּא נִשְׁאַר מְשַׁחַת וּכְפוּי טוֹבָה, בְּהִזְדַּמְנוֹת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהוּא יְכוֹל הוּא מֵתַפְטֵר מֵהַהוֹרִים שְׁלוֹ. וּכְשֵׁיִשׁ לָהֶם בֵּית יָפֵה הוּא מִיָּד שָׁם אוֹתָם בְּבֵית אָבוֹת וְלוֹקַח אֶת הַבֵּית. לָמָּה? כִּי כָּל הַחַיִּים שֶׁל הַהוֹרִים זֶה הִרִי בְּשִׁבִילִי. לֹא לְמַדּוֹ אוֹתוֹ לְהַפִּיר טוֹבָה, לְהַגִּיד תּוֹדָה לְאִמָּא שֶׁטְרַחָה עַל הָאֵכֶל, לְאֲבֵא שֶׁטְרַח וְעֵבֵד וְהִבִּיא כֶּסֶף וְקָנָה לוֹ בְּגָדִים. הַכֹּל תְּלוּי בְּחֲנוּף שֶׁל הַהוֹרִים מִגִּיל קָטָן.

דְּוֹד וְאַבְשָׁלוֹם

אֶחָד הַסְּפוּרִים הַעֲצוּבִים שֶׁבְּסִפְרֵי הַתַּנ"ךְ, זֶהוּ סְפוּר דְּוֹד וְאַבְשָׁלוֹם. אַבְשָׁלוֹם הָיָה יָלָד מְפָנֵק. וְאוֹמֵר הַמְדַּרְשׁ (רַבֵּה שְׁמוֹת פְּרִישַׁת שְׁמוֹת פְּרִישַׁת אֹת א), דְּוֹד שֶׁלֹּא יָסַר לְאַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ וְלֹא רָדָהוּ, יָצָא לְתַרְבוֹת רְעָה וּבִקֵּשׁ לְהִרְגֵּ אֶת אָבִיו, וְשָׁכַב עִם פִּילִגְשַׁיּוֹ, וְגָרַם

חובת הכרת הטוב

לו לילך יחף והוא בוכה, ונפלו מישראל כמה אלפים וכמה רבבות, וגרם לו דברים קשים הרבה שאין להם סוף. למה אבשלום התנהג ככה? הרי אביו התנהג אתו בחביבות ונתן לו מה שרצה? התשובה בדברי חז"ל פיון שלא יסרו וחנוכו.

שטת חנוך

לצערנו יש הרבה הורים כאלה, ובמיוחד אם זה בן יחיד מפנקים אותו בלי הפסקה. אפלו תודה הוא לא יודע להגיד. יש ילד שאמה אומר לו: "תגיד תודה", הוא אומר תודה, ויש שאמה אומר לו: "תגיד תודה", הוא לא רוצה. הוא מרגיש שחייבים לו.

אתה נותן שוקולד לילד שלך, תרגיל אותו להודות לה' בכרכה, להודות להורים שהביאו לו את זה. ואם הילד לא רוצה להודות, אין שוקולד, לוקחים את השוקולד עד שהוא ילמד להודות.

יש הורים שעושים ככה, אבל נשברים מהר, למה? הילד פותח במקאמים, סלסולים, צעקות, בכיות, ומה ההורה עושה? "טוב, קח רק אל תשגע אותי". במקרה כזה הרסת את החנוך של הילד שלך יותר, הילד יודע שיש לו נשק שאין לאבא ואמא, אני יכול לצרח ולקבל הכל.

שמעתי ספורים על ילדים כאלו שגדלו ונהיו מעיר פרא' לחמורים גדולים. "אבא, אני צריך מאה דולר לבלות", וכשהאבא לא נותן לו הוא פוגע באבא שלו: "איזה קמצן אתה, איזה אבא אתה". והאבא מסכן שותק, 'שומע חרפתו ואינו משיב' (עיי'ן גיטין דף לו ע"ב), ובסוף נותן לו.

הבן הזה לא רק שלא יתחנך להכרת הטוב, הוא גם לא ירצה לשמר תורה ומצוות, הוא לא מרגיש חובה לאף אחד גם לא לאלקים, כלם חייבים לו. לצערנו יש אלפי בתים כאלה.

לכן כמה עלינו לחזק את ענין הכרת הטוב וההודאה, במיוחד לה' יתברך על כל הטובות המרבבות שעשה עמנו.

פְּרִישַׁת וְאָרָא

הַפְּרַת הַטוֹב לַה'

אַנְחָנוּ אוֹמְרִים בְּנִשְׁמַת כָּל חַי: "וְאֵלּוּ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה כַּיָּם, וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהַמּוֹן גְּלִיו. וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמִרְחָבֵי רְקִיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִכְרֹחַ. וְיָדֵינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאַיִלוֹת. אֵינּוּ אַנְחָנוּ מְסַפִּיקִין לְהוֹדוֹת לָךְ, ה' אֱלֹהֵינוּ, עַל אַחַת מֵאֵלֶּף אֵלֶּפֶיִם וְרֶב רַבֵּי רַבּוֹת, פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת, שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעַם אֲבוֹתֵינוּ." יֵשׁ אַנְשִׁים מְדַקְלָמִים אֶת זֶה, אֶתָּה שׁוֹאֵל אוֹתוֹ מָה אִמְרַתְּ עִכְשָׁיו? הוּא לֹא זוֹכֵר, הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן בְּהוֹדָאָה שְׁמוֹצֵיא מִפִּיו, שֶׁבְּאִמְתּוֹ יוֹדֵה מִעֲמָקֵי הַלֵּב.

הוֹדָאָה עַל הַהוֹדָאָה

הַגְּמָרָא (סוטה דף מ ע"א) מְבִיאָה, אֶת הַנִּסָּח שֶׁל מוֹדִים דְּרַבְּנָן שְׂאוֹמְרִים הַקְּהָל בְּחִזְרוֹת הַשְּׁלִיחַ צְבוּר. וּבְתוֹךְ הַדְּבָרִים אוֹמֵר רַב שְׁצָרִיךְ לֹמַר: מוֹדִים אַנְחָנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁאַנְחָנוּ מוֹדִים לָךְ. מָה זֶה מוֹדִים לָךְ עַל זֶה שֶׁאַנְחָנוּ מוֹדִים? אוֹמֵר רַש"י (דיבור המתחיל על), מוֹדִים לָךְ עַל זֶה שֶׁנִּתְּתָ בְּלִבְנוּ לְהִיּוֹת דְּבוֹקִים בְּךָ וּמוֹדִים לָךְ. אַנְחָנוּ אוֹמְרִים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תוֹדָה עַל זֶה שֶׁנִּתְּתָ לָנוּ שְׂכָל לְהוֹדוֹת, כִּי כַּמָּה אַנְשִׁים יֵשׁ לָהֶם שְׂכָל לְהוֹדוֹת?

בוֹרָא נְפִשׁוֹת רַבּוֹת וְחִסְרוֹנָם

בְּבִרְכַת 'בוֹרָא נְפִשׁוֹת' אָנוּ מְזַכְרִים וְאוֹמְרִים בְּרַכָּה לַה', שֶׁבְּרָא נְפִשׁוֹת רַבּוֹת וְחִסְרוֹנָם. מָה יֵשׁ לָנוּ לְהוֹדוֹת עַל הַחִסְרוֹן?

אִם נִחְשָׁב נִרְאָה שְׂגָם עַל הַרְגָּשׁוֹת הַחִסְרוֹן עֲלֵינוּ לְהוֹדוֹת. לְדַגְמָא, אָדָם רָעֵב אִם לֹא הֵיטָה לוֹ אֶת הַהֲרַגְשָׁה שֶׁל הַרְעֵב מָה הֵיטָה קוֹרָה? הוּא לֹא הֵיטָה אוֹכֵל, אַחֲרֵי כַּמָּה יָמִים הֵיטָה מֵת, כִּכָּה בְּלִי לְהַרְגִישׁ כְּלוּם. אוֹתוֹ דְּבַר אָדָם שֶׁלֹּא מְרַגֵּשׁ צָמָא הֵיטָה מִתִּיבֵשׁ וְנוֹפֵל וּמֵת. רַק עַל הַהֲרַגְשָׁה שֶׁל הַרְעֵב וְהַצָּמָא כַּמָּה אַנְחָנוּ חַיִּבִים לְהוֹדוֹת.

יֵשׁ תְּסַמְנַת כְּזוֹ (שמה Congenital insensitivity to pain with) שֶׁבָּהּ אָדָם לֹא מְרַגֵּשׁ אֶת הַכְּאֵבִים. יֵשׁ אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ אֶת זֶה וְהִיא סוֹפְרָה שֶׁהֵי לְדוֹת שְׁלָהּ הֵיטָה מִפְּחִידָה מְאֹד, מִכִּיּוֹן שֶׁהִיא הֵיטָה יְכוּלָה לְגַעַצַת בְּאֵשׁ וְלֹא לְהַרְגִישׁ שֶׁהִיא נִשְׂרַפֶּת, אוֹ לְהַפְצֵעַ בְּלִי שׁוּם הַרְגָּשָׁה, הַהוֹרִים שְׁלָהּ הֵיוּ בְּפִחַד תְּמִידִי עָלֶיהָ. כִּי כִּשְׂאָדָם מְרַגֵּשׁ כְּאֵבִים הוּא צוֹעֵק, בּוֹכָה, יוֹדְעִים שְׁצָרִיךְ לְבוֹא וּלְטַפֵּל בּוֹ, אֲבָל הִיא יֹלְדָה קִטְנָה וְלֹא יוֹדְעַת לְדַבֵּר וּלְבַטָּא אֶת עֲצָמָה, יְכוּלָה לְפַל לְשִׁבְרָה אֶת הָרֵאשׁ, סְדֵק בְּגִלְגֵּלָת וְהִיא

חובת הכרת הטוב

צוחקת ולא מרגישה כלום, היא יכולה למות מדמום פנימי.

פעם אחת כל היד שלה נשרפה והיא לא הרגישה, אמא שלה באה ורואה אותה דולקת, היד שלה כמו חנקיה, והילדה לא מרגישה כלום...

כמה אנחנו צריכים להודות גם על החסרונות הללו, רק חבל שאין לאנשים שכל להודות. ורב הפעמים זה לא שאין להם שכל אלא קשה לאדם להודות, כי אם אני מודה סימן שאני חייב להכיר טובה למי שמביא לי...

הכרת הטוב לבני ביתו

ולכן האדם יתרגל תמיד להודות אפילו לבני ביתו על כל טובה שעושים בשבילו. הבן שלך מביא לך כוס מים, אתה חושב: 'למה אני צריך להגיד לו תודה? זה הבן שלי הוא צריך להקשיב לי, אני גדלתי אותו, אני מפרנס אותו, למה שאני אודה לו?', וזו טעות גדולה, ובמיוחד שהילד לומד מאביו לא להודות.

אותו הדבר בין בעל לאשתו, כשהאשה עושה לך טובה, תודה לה אפילו על המובן מאליו. הכינה לך ארוחת צהרים, כבסה לך את החלצה? תגיד תודה. אפילו שאתה עובד קשה ומפרנס אותה, ודואג לה, כל זה לא שיה, נהנית - תפיר טובה. זה מתכון לשלום בית אמתי וחיים מאשרים.

הקדוש ברוך הוא יזכנו, שנכיר כלנו בכל המתנות שהוא נותן לנו ובכל הדברים שהסביבה נותנת לנו. ונזכה לתקן את המדות שלנו אמן ואמן.

פְּרִשְׁת בֵּא

גְּאֵלֶת עוֹלָמִים

הַפְּתוּב אוֹמֵר "וַיְהִי מִקֶּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁם מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם" (שְׁמוֹת יב, מא), פְּסוּק אֶחָד, גְּאֵלֶה עוֹלָמִית. כָּל יֶלֶד שְׁמֵת־חֵיל לְלַמֵּד אֶת מִכּוֹת מִצְרַיִם, אִם תִּשְׁאַל אוֹתוֹ: "אֵיךְ עִם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם?" הוּא יִגִּיד לָךְ: "מִשָּׁה רַבְּנֵנוּ בָּא, קִבְּלוּ עָשׂוּר מִכּוֹת וְזוּהוּ", עִם יִשְׂרָאֵל אֲכֹן יֵצְאוּ מִשְׁעֶבֶד לְגֵאֵלֶה, מִצְרָה לְרוֹחָה, וּמִאֲפֵלֶה לְאוֹרָה. אֲבָל זֶה לֹא הִיָּה פְּשׁוּט בְּכָל־ל. חו"ל מְגִלִים לָנוּ אֶת מֵאֲחֹרֵי הַקְּלָעִים שֶׁל כָּל הַמַּחְזָה הַנִּפְלֵא הַזֶּה, מֵהִי הַסְּבִיחָה הָאֲמִתִּית שֶׁבְּזָכוּתָהּ עִם יִשְׂרָאֵל זָכוּ לְצֵאת מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם. זֶה שֶׁהָיוּ עָשׂוּר מִכּוֹת זֶה טְכָנִי, אֲבָל מָה גָּרַם לָהֶם לְצֵאת מִמִּצְרַיִם?

עַל מָה שְׁמָרוּ בְּמִצְרַיִם?

בְּמִכְלֵלָתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל (פְּרִשְׁת בֵּא מִסַּכְתָּא דְפִיסְחָא פְּרִשָׁה ה) מְבָאָר, שֶׁהַזְּכוּת שֶׁהִיָּתָה לְאַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁבְּסֹדֵה הַכָּל לֹא שָׁנּוּ שְׁמֵם, לְשׁוֹנֵם וּלְבוּשֵׁם, הָיוּ קָצֵת מִקְפִּידִים בְּלִשׁוֹן הָרַע וּמֵהִדְרִים בְּעִרְיּוֹת. אֲבָל חוּץ מִזֶּה הַכָּל אוֹתוֹ דְּבָר. עַד שֶׁבְּמִדְרָשׁ כְּתוּב שֶׁכִּשְׁהִגִּיעוּ לַיָּם סוּף הָיָם אָמַר: "לָמָּה אֲנִי אֶקְרַע בְּשִׁבִיל הַיְהוּדִים וְאֶטְבִּיעַ אֶת הַמִּצְרַיִם, הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהֲלָלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה" (יִלְקוּט שְׁמַעוֹנֵי פְּרִשְׁת בְּשִׁלַח רַמְזוֹ רַלד). הַדְּבָרִים הַקְּטָנִים הֲלָלוּ, הֵם אֵלוּ שֶׁגָּרְמוּ לְגֵאֵלֶת יִשְׂרָאֵל.

טַעֲנַת הַיִּצָּר

מִדְּבָרֵי הַמִּדְרָשׁ הַזֶּה יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מֵה כַּחוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂה קָטָן. לְפַעְמִים מְגִיעַ הַיִּצָּר לְאָדָם וְאוֹמֵר לְאָדָם: "אֵל תַּעֲשֵׂה אֶת הַהֲנַהֲגָה הַזֹּאת, אֶת הַהֲלָכָה הַזֹּאת. עֲזוּב, לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מִיָּם אַחֲרוֹנִים". אֲבָל חו"ל (חולִין דף קה ע"ב) אוֹמְרִים: מִיָּם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה!, זֶה לֹא פְּזָה חָשׁוּב, לֹא צָרִיךְ, אוֹ שֶׁמִּסִּיתוֹ הַיִּצָּר, "עֲזוּב, לֹא צָרִיךְ נְטִילַת יָדִים

כַּח מַעֲשֵׂה קָטָן

בבקר, אלו דברים קטנים. איך אפשר לבוא ולהכניע את היצר בדברים האלה שהוא אומר לאדם שהם קטנים ולא חשובים?

שַׁעַת הַשְּׂמֵד

הגמרא אומרת (סנהדרין דף עד ע"ב), שבשעת השמד כשהגוים רוצים להשמיד את תורת ישראל ואומרים: "כל מי ששומר תורה ומצוות הורגים אותו" - ולצערנו זה היה בכל שנות גלותם של עם ישראל, להרבה קהלות, אם זה ברוסיה הקומוניסטית, ואם זה לפני כן האינקוויזיציה בספרד, תמיד רצו להעביר את תורת ישראל מעם ישראל. הזמן הזה נקרא שעת השמד, ובשעת השמד אומרת הגמרא שאפלו על ערקתא דמסאני צריף להקפיד. מה זה ערקתא דמסאני? בזמנם היה לגוים סוג נעלים שונה מהיהודים (עין רש"י תענית דף כב ע"א דיבור המתחיל מסאני), ואם באים הגוים וגוזרים כדי להעביר את היהודים מדתם, שכל היהודים צריכים ללבש נעלים כמוהם, נעלי נייד עם פקקים, ומי שלא הולך עם הנעלים האלה חייב מיתה, מה נעשה? ההגיון אומר שלא נמסר את נפשנו לא לנעל נעלי נייד, אבל חז"ל אומרים שבשעת השמד אפלו לשנויי ערקתא דמסאני אסור! תמסר את הנפש על זה. אני לא שם נעלי נייד גם אם תהרגו אותי...

מה ההגיון? חיים, מול נעלי נייד? לא מובן.

גם אם זה לא מובן זה הדין!

התמודדות עם טענת היצר הרע

מכאן אפשר לבוא ליצר הרע שמסית את האדם לעבר על דברים קטנים שהם לא כאלה חשובים, "אל תטל ידים, תלך עם מלבושים של גוים", ואם לאדם אין כח להתמודד עם נסיון היצר, הפתרון פשוט: תחשב בדעתך שאם היתה עכשו שעת השמד היתה צריף למסור את הנפש על זה! או נעלי נייד או כפת יורים, או נטילת ידים או יורים בך, תתפס את היצר ותגיד לו: "זה שהקדוש ברוך הוא מרחם עלי ולא שם אותי בשעת השמד, שהייתי חייב למסור נפש על המצוה הזו, לא אומר שצריף לזלזל בה. שכן, אם בשעת השמד מוסרים על זה את הנפש, עכשו אני אותר על זה?"

אנחנו לא מבינים מה זה מצוות, לא מבינים מה זה תורה, מה זה הדבר הצווי הכי קטן של חז"ל. כמה חשוב שלא להדמות לגוים אפלו בנעלים, ובשעת השמד זה

פְּרִשְׁת בֵּא

יותר גדול מקדשת החיים! אין יותר קדוש מחיים של יהודי, אבל בשעת השמד אפלו על שרוכים תמסר את הנפש, כל הגוים יש להם שרוכים לבנים עם נעל שחורה, אתה תלך עם שרוכים שחורים ונעל לבנה. ואם ירצו להכריח אותך על זה כדי להעביר על הדת, מלמדת אותנו הגמרא שחייבים למסר את הנפש. ללמדנו כמה אנו לא מבינים את ערך החיים, לעמת דין אחד בתורה, ואפלו מלבוש של יהודי.

מִסְכַּת שַׁבַּת

יש דגמא נוספת לזה, במסכת שבת - מסכת שבת היא מסכת נפלאה, אשרי מי שזוכה לסיים מסכת שבת. כלם מתלהבים, מתחילים את למוד הש"ס במסכת ברכות, שהיא יותר קלה, יש שם סגיות שמדברות אליה, הרבה סוגי אכל, פרגיות (ברכות דף לט ע"א), פרות (שם דף לה ע"א) ועוד, קשה ללמד מסכת ברכות כשאתה רעב. יש במסכת ברכות הרבה ספורים, פתרונות לחלומות ואגדות, ביחוד בפרק האחרון. וכשסיימם מסכת ברכות המסכת הבאה אחריה היא מסכת שבת. מרן הרב עובדיה זצ"ל אומר על המסכת הזו: "באה שבת באה מנוחה" - אדם עוזב אותה והולך לביתו. יש בה סגיות קשות כבר בפרק הראשון. כמו שמונה עשר דברים שנפסקה בהם הלכה בבית שמאי (שבת דף יג ע"ב), דברים של בית שמאי, דיני טמאה וטהרה. ואפלו המשנה הראשונה יש שמסתבכים אתה, יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ, והוא חושב מתי הוא כבר יצא בחוץ. "באה שבת באה מנוחה" הוא הולך לישן: "תעירו אותי במסכת הבאה". מגיעים למסכתות ראש השנה, יומא, שם הוא מתעורר. האדם צריך להיות עקשן, ולא לותר על מסכת שבת הנפלאה. ואם עקש הוא יצליח (שאלתות' דרבי חיים מואלזין ירושלים ת"ש אות מז).

אמירה לנכרי

ובמשנה במסכת שבת (דף קא ע"א) מובא, נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה. אם גוי מגיע ורואה שרפה של יהודי בשבת, כל הבית נשרף, כל התכשיטים, כל הרכוש, יש לו חצי בנק בתוך הבית, והגוי מגיע ורואה את הנעשה אבל הוא גלם, חמור חמורתים הולך על שתיים, מסתכל ולא עושה כלום, יש לידו צנור מים זרם אבל הוא לא נוגע בו. אתה רוצה להגיד לו: 'הלו, תזין רגע את

כַּח מַעֲשֵׂה קָטָן

הצנור לכוון האש, מה כבר צריך להגיד לו? מלה אחת, "כִּבְּה!". אומרת הגמרא: אסור!

האדם הזה שביתו נשרף הוא יהיה עני מרוד, לא יהיה לו שקל, יהיה בעל חוב, הילדים שלו יהיו מסכנים, אשתו לא תרצה אותו, ובמלה אחת הוא יכול לעצור את הכל, להגיד "כִּבְּה!". זה אפילו לא אסור דרבנן אלא רק אסור שבות של אמירה לגוי שקלה יותר ונקראת שבות שאין בה מעשה (עין עירובין דף סח ע"א). יש סוגי אסורי שבות שיש בהם מעשה, כמו מה שאסרו לרכב על בהמה (ביצה דף לו ע"ב), זה גם אסור שבות אבל חמור יותר כיון שהוא עושה מעשה, אבל אמירה לגוי היא שבות שאין בה מעשה וקלה יותר, ובכל זאת אסור, גם במחיר שיאבד את כל רכושו ואת כל רמת חייו. גם זה מלמד אותנו כמה אנחנו לא יודעים ומבינים מהו ערכה של הלכה אחת, של מלה אחת בתורה, ומה הערך של מצוה אחת, ומה הערך של עברה אחת.

האריז"ל והזקן

מספר על רבנו יצחק לורי האשכנזי - האריז"ל, שהיה חי לפני פחמש מאות שנה. פעם אחת ראו אותו בשבת מתפלל עם היד בתוך הזקן, גומר להתפלל, אומר לכלם שבת שלום והיד בתוך הזקן. חשבו כואבות לו השנים, אולי נתפסה לו היד, שאלו אותו "רבנו, אתה צריך עזרה?, למה היד שלך תקועה שם?" אמר להם רבנו האריז"ל: "שכחתי והכנסתי את היד לזקן, ואני מפחד להוציא את היד, שמא תתלש איזו שערה", שהרי אסור לתלש שערות בשבת ואפילו לא להסתרק מטעם זה (עין שו"ע אורח חיים סימן שמ סעיף א, ובילקוט יוסף שבת ה סימן שמ סעיף א אות ז). נשאל את רבנו האריז"ל, מה הפחד הגדול? הרי גם אם יתלש אתה לא התכוננת למלאכה, ומלאכת מחשבת אסרה התורה (ביצה דף יג ע"ב), וזה בכלל ספק אם תתלש שערה כל שהיא. שונה לה להשאר עם היד בזקן כל השבת? ורבנו האריז"ל בשלו, מפחד להוציא את היד. למה? הוא ראה מה קורה בשמים כשאדם עובר אפילו על אסור דרבנן קל! כמה עולמות רועשים ונחרבים, ולכן הוא נזהר מאד בזה.

המלאך המגיד שנגלה לבית יוסף, הוא רבי יוסף קארו וצ"ל, שהיה גם בן דורו של האריז"ל, אמר לו: "אם היית יודע כמה עולמות נחרבים ונהרסים בשעה שאתה מפסיק ללמד, לא היית מסיח דעתך שגיה אחת מלמוד התורה" (ספר מגיד מישרים שבח הרב אור ליום שבת כ"ב לאדר א'). אבל אנחנו מה לעשות, אנשי החמר, לא מבינים ערכה של תורה, מה החשיבות והערך של מלה אחת בתורה, ומנגד מה גורמת כל

פְּרִשְׁת בֵּא

עברה קטנה.

“וְאֵת עַרְם וְעָרְיָה”

בָּאִים עִם יִשְׂרָאֵל וְרוֹצִים לְצִאת מִמִּצְרַיִם, אֲבָל יֵשׁ בְּעֵינָהּ, אֵין לָהֶם שׁוּם זְכוּת. אוֹמְרִים חֲזוֹן ל (במדרש רבה פרשת שמות פרשה א אות לה - לו) שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּבַחֲיִנַת “עַרְם וְעָרְיָה” (יחזקאל טז, ז), רִיקִים מֵהַמְצוּת. “וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיָךְ וְאֶמַּר לָךְ בְּדַמְיָךְ חֲיִי וְאֶמַּר לָךְ בְּדַמְיָךְ חֲיִי” (שם פסוק ו), זֶה דָם פֶּסַח וְדָם מִלָּה שְׁצוּהָ עֲלֵיהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּינּוּן שְׁזָה הַדְּבָר שְׁסַתֵּם אֶת פִּי שֶׁל הַשֵּׁטֶן שֶׁהִתְנַגֵּד לְהוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם. הַזְכוּת הַזֹּאת הַצְּטִרְפָּה לְזְכוּת הָרֵאשׁוֹנִית שֶׁלֹּא שָׁנוּ שְׁמָם, לְשׁוֹנָם וּמְלִבוּשָׁם, וְעָשׂוּ עוֹד כַּמָּה הַנְּהַגוֹת קְטָנוֹת שֶׁבְּזְכוּתָן יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם.

הַסְּבָה לְקִטְרוּג הַשֵּׁטֶן

הַסְּבָה שֶׁהָיוּ צָרִיכִים גַּם אֶת הַמְצוּת הַלְלוּ שֶׁל דָם פֶּסַח וְדָם מִלָּה, כִּינּוּן שֶׁגָּבַר הַקִּטְרוּג מְאֹד. שֶׁהָרִי הַשֵּׁטֶן יָדַע שְׁאֵם הֵם יוֹצְאִים אֶרְבָּעִים וְתִשְׁעָה יוֹם אַחַר כֶּף הֵם מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה, “בְּהוֹצִיאָךְ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הַהָר הַזֶּה” (שמות ג, יב), וְהַתּוֹרָה הַיָּחִיד שֶׁיִּכְוֹל לְשַׁבֵּר אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, כְּמוֹ שְׁאֶמְרוּ חֲזוֹן ל בְּגִמְרָא (קידושין דף לא ע”ב) אִם פָּגַע בְּךָ מְגוּל זֶה - הוּא הַיֵּצֶר הָרָע, מְשַׁכְּהוּ לְבֵית הַמְדַרְשׁ. אִם אָבָן הוּא - נְמוּחַ, אִם בְּרִזָּל הוּא - מִתְפּוֹצֵץ. וְלָכֵן אָמַר הַשֵּׁטֶן: “אֲנִי לֹא אֶתֵּן לָהֶם לְהַגִּיעַ לְמַתַּן תּוֹרָה, שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ אֶת הַנִּשְׁקָה הַקְּטָלָנִי הַזֶּה נִגְדִי”. הַשֵּׁטֶן שֶׁחָק שָׁם תַּפְקִיד חָשׁוּב, וְלָכֵן אֶפְלוּ בְּקָרִיעַת יַם סוּף קִטְרָג עֲלֵיהֶם (עֵינֵי יִלְקוּט שְׁמַעוֹנֵי פִּרְשַׁת בְּשַׁלַח רַמְזוֹ רַלד), הַכֹּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגִּיעוּ לְמַעֲמַד הַר סִינַי.

נֵר וְעוֹד נֵר

וּמֵאוֹתָן הַזְּכוּת שֶׁהָיוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם שֶׁנֶּרְמוּ לִיצִיאָתָם, אֶפְלוּ שֶׁהָיוּ מוֹעֲצוֹת, יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד גַּם לְדוֹר שְׁלָנוּ. יֵשׁ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׁאֹכְפֵת לָהֶם מְכַבּוּד שְׁמַיִם, וּכְשׁוֹרְאִים אֶת הַמַּצֵּב הַרוּחָנִי שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הֵם בְּצִעַר גְּדוֹל: ‘כַּמָּה כֶּכֶר אֲנַחֲנוּ כֹּלִים לְהַחֲזִיר בְּתִשׁוּבָה? יֵשׁ מְלִיוֹנִים שֶׁל יְהוּדִים בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים כְּלוּם, אֵיךְ נִגִּיעַ אֲלֵיהֶם? מָה הַתִּשׁוּבָה? כֹּכֵל שֶׁחַשְׁשָׁה יוֹתֵר גְּדוֹל כֶּף קָרָן הָאוֹר יוֹתֵר חֲזָקָה, מְעַט מֵהָאוֹר דּוֹחָה הַרְבֵּה מֵהַחֲשֶׁךְ. זֶה מָה שְׁאֶמַּר הַחֲפֵץ חַיִּים לְרַבִּי יוֹסֵף שְׁלֹמֹה כְּהֵנְמָן, הָרַב מְפּוֹנִיבּוֹ וְצ”ל: “הַתַּפְקִיד שְׁלָנוּ לְהַדְלִיק עוֹד נֵר וְעוֹד נֵר, וְרַק זֶה יְדָחָה אֶת הַחֲשֶׁךְ הַגְּדוֹל”

כַּח מַעֲשֵׂה קֶטֶן

(חפץ חיים על התורה עמוד כו).

קַבְלוֹת הַתְּחִינּוֹת

זֶה מֵה שְׁצָרֶיךָ לְלַמֵּד מִפְּרִשְׁת בֵּא, אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשֶּׁה: "בֵּא אֶל פְּרָעָה" (שמות י, א), תַּתְּחִיל לְגַאֵל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ לָהֶם זְכוּיֹת, אֲמַנְם מוֹעֲטוֹת, אֲבָל כָּתָם רַב. מֵה שְּׁלֹא שָׁנּוּ שָׁמָּם, לְשׁוֹנָם וּלְבוֹשָׁם, עָמַד לְזְכוּתָם וְהִצְלִיחַ לְשִׁבֵר אֶת חוֹמוֹת מִצְרַיִם וְאֶת כָּל כַּחוֹת הַטְּמָאָה.

לְכֹן כָּל אָדָם צָרֶיךָ לְבֵא וּלְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ, בְּמִיָּחָד אִם זֶה בְּיָמֵים נוֹרָאִים, קַבְּלָה אַחַת לְכַבוֹד הַשֵּׁם, לְהִרְאוֹת לְאֱלֹקִים: 'אֱלֹקִים, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ, אֲנִי עוֹשֶׂה מִשֶּׁהוּ קֶטֶן בְּשִׁבְיִלְךָ, אֲנִי חֹמֵר עָכוּר, לֹא יָכוֹל לְקַבֵּל עַל עֲצָמֵי הַרְבֵּה'. וְהַחֲפֵץ חַיִּים הִיָּה אוֹמֵר שְׁלֹא צָרֶיךָ לְחַשֵּׁשׁ לְקַבֵּל קַבְּלוֹת, תִּקְבַּל עַל עֲצָמְךָ וְאִפְלוּ אִם יִהְיֶה זֶה לְזִמְן מוֹעֵט כְּבָר הַרְּוֹחַת (עֵינִין בַּהֲקַדְמָה לְסַפְרוֹ שְׁמִירַת הַלְשׁוֹן).

גַּם אֶת הַקַּבְלוֹת הַקְּטַנּוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב כְּשֶׁעוֹשִׂים אֶת זֶה לְכַבוֹדוֹ. מִשָּׁל לְמֵה הַדְּבָר דּוֹמָה? יֵשׁ יֶלֶד שָׂרָק מִתְּחִיל לְלֶכֶת, אֲבָא שְׁלוֹ מְגִיעַ וְהֵילֵךְ מִתְרוֹמֵם כְּכֵה וְעוֹשֶׂה צַעַד קֶטֶן אֵלָיו וְעוֹד צַעַד, וּמִסְכֵּן נוֹפֵל. קָם עוֹד פַּעַם וְעוֹד צַעַד וְשׁוֹב נוֹפֵל. כְּמָה שֶׁהָאֲבָא מְעַרֶיךָ אֶת הַטְּרַחָה שֶׁל הֵילֵךְ שְׁרוּצָה לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו אִפְלוּ שֶׁהֲצַעְדִּים קְטַנִּים, כִּיּוֹן שְׁזֶה מֵה שֶׁהֵילֵךְ יָכוֹל...

לֹא לְהִשְׁאֵר תִּינּוֹק

אֲמַנְם צָרֶיךָ לְדַעַת שְׁלֹא לְשִׁמֵּעַ לִיצֵר הָרַע לְהִשְׁאֵר כָּל הַיּוֹם כְּמוֹ תִינּוֹק שָׂרָק מִתְּחִיל לְלֶכֶת. צָרֶיךָ לְרִאוֹת תָּמִיד שֶׁהַתְּחִינּוֹת הַיָּא בְּבַחֲבִינַת מְצוּה גּוֹרֶרֶת מְצוּה (אֲבוֹת פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה ב'), עַד שְׁעוֹלִים בְּמִסְלָה הָעוֹלָה בֵּית אֵל.

הַשֵּׁם יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שְׁנִזְכֶּה לְשִׁמַּח אוֹתוֹ בְּכָל מַעֲשֵׂינוּ אֲמֵן כֹּן יְהִי רָצוֹן.

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַח

פְּרִשְׁת בְּשִׁלַח

פְּרִנְסָה מִשְׁמִים

“פֶּן יִנְחַם הָעָם”

הַפְּרָשָׁה פּוֹתַחַת בַּפְּסוּקִים: “וַיְהִי בְשִׁלַח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים דְּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא. כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנְחַם הָעָם בְּרֵאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִמָּה” (שמות יג, יז). עַם יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאִים מִמִּצְרַיִם וְעֵדִין נִחְשָׁבִים כְּעַבְדִּים, בְּנַפְשׁוֹ, הֵם עֵדִין לֹא הַשְׁתַּחֲרָרוּ מִשְׁעַבּוֹד מִצְרַיִם. וְלָכֵן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם נִכְנָסִים אוֹתָם דְּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, עַל אִף שְׁנֵה קָרוֹב, הָעָם יִנְחַם - אִיךָ שְׁיִרְאֶה מִלַּחְמָה יִסְתַּוְּבַב וְיַחְזוֹר לְמִצְרַיִם. לָכֵן “וַיִּסַּב אֱלֹקִים אֶת הָעָם דְּרָךְ הַמְדַבֵּר יָם סוּף” (שם פסוק יח). אִם נִתְבַּוְּנָן, נִרְאֶה שְׁכָאן יֵשׁ אֶת אַחַת מֵהַהֲנַהֲגוֹת הַנִּפְלְאוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מִתְנַהֵג עִם הָאָדָם.

תַּחֲלַת דְּרָכָם שֶׁל בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה

בְּעַל תְּשׁוּבָה בְּתַחֲלַת דְּרָכּוֹ הוּא רוֹאֶה שְׁנִפְתָּחִים לוֹ שְׁעָרֵי אוֹרָה, שְׁעָרֵי בְּרָכָה, שְׁעָרֵי עֲשִׂירוֹת, שְׁעָרֵי שְׂמֻחָה, יֵשׁ לוֹ סִיעֵתָא דְשְׂמַיָּא בְּתַחֲלַת דְּרָכּוֹ, הוּא בְּאוֹרוֹת גְּבוּהִים, הוּא מְרַגֵּישׁ “וַאֲנִי קָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לִי טוֹב” (תהי"ם עג, כח), הוּא מְרַגֵּישׁ אֲרִיָּה, וְשֶׁהוּא מְצַלִּיחַ בְּדְרָךְ עֲבוּדַת ה'. פְּתָאוּם רוֹאִים שְׂיֵשׁ דְּמִדּוּמִים, שְׂקֵצָה חַמְמָה, פְּתָאוּם קִשְׁיִים, בְּעִיּוֹת פְּרִנְסָה, בְּעִיּוֹת עִם הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים, בְּעִיּוֹת עִם הַמְשֻׁפָּחָה וְהַהוֹרִים. הוּא שׂוֹאֵל: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מַה קָרָה?

הַנֵּס בְּשִׁבְת הָרֵאשׁוּנָה שְׁשֻׁמְרוֹ

כְּדִי לְהַבִּין אֶת זֶה נִסְפַר עַל הָרַב גְּלִינְסְקִי זצ"ל. הָיָה זוּג שֶׁהָרַב גְּלִינְסְקִי מְאֹד קָרַב אוֹתָם וְחִזַּק אוֹתָם, וְסוּף סוּף הוּא הִצְלִיחַ לְשַׁכְנַע אוֹתָם לְשֻׁמֵר שְׁבֵת. הֵם קָבְלוּ עַל עֲצָמָם לְשֻׁמֵר אֶת הַשְּׁבֵת הָרֵאשׁוּנָה. כְּבָר בְּשִׁבְת הָרֵאשׁוּנָה הָיָה לָהֶם נְסִיוֹן, הַשְּׁבֵת הִיְתָה שְׁבֵת חֲרָפִית וְהָיָה לָהֶם אַרְוַע שְׁהִיוּ צְרִיכִים לְנִסְעֵ אֵלָיו בְּשִׁבְת. וְהֵם הִחְלִיטוּ

פְּרִנְסָה מִשָּׁמַיִם

שֶׁהֵם עוֹשִׂים אֶת זֶה בְּרָגֶל. אִיךָ שֶׁהֵם בָּאִים לְצֵאת הַחוּצָה מִתְחִיל גֹּשֶׁם וְלַעֲפוֹת, הֵם לֹא יוֹדְעִים מַה לַעֲשׂוֹת, מִצַּד אֶחָד גֹּשֶׁם מִצַּד שֵׁנִי שֹׁבֵת. הֵם הִחְלִיטוּ לְנִסּוֹת לְלַכֵּת בְּרָגֶל וְלִרְאוֹת אִם זֶה מִסְתַּדֵּר. אִיךָ שֶׁהֵם מוֹצִיאִים אֶת הַרְגֵל הַחוּצָה, כָּל הַגֹּשֶׁם הַפְּסִיק בְּבֵת אַחַת. הֵם כָּל כֶּךָ שִׁמְחוּ, הִלְכוּ בְּמִשְׁךָ חֲצִי שָׁעָה הַכֹּל יָבֵשׁ. אִיךָ שֶׁהִגִּיעוּ לְמִקוֹם הַשְּׂמִיחָה וְנִכְנְסוּ לְבֵית, אַרְבוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ. הֵם הָיוּ מְאֻשְׁרִים, בְּלֵב פְּנִימָה הַתְּגַנְּבָה מִחֻשְׁבָּה: אֲנַחְנוּ לְפָחוֹת כְּמוֹ בְּבֵא סְאֵלִי. בְּזִכְרוֹתֵנוּ הַגֹּשֶׁם מִפְּסִיק. וּבִדְרֹךְ חֲזוֹר שׁוֹב הֵם בָּאִים לְצֵאת בְּרָגֶל, הַגֹּשֶׁם שׁוֹטֵף, אִיךָ שֶׁהֵם יוֹצֵאִים פּוֹסֵק הַגֹּשֶׁם. נִכְנְסִים לְבֵיתֵם, שׁוֹב מִתְחִיל גֹּשֶׁם. עֲכָשׁוּ זֶה כְּבָר רְצִינִי, זֶה לֹא סֵתֵם, הִנֵּס הִזָּה קָרָה שׁוֹב וְשׁוֹב. הֵם כָּל כֶּךָ הִתְרַגְּשׁוּ, אִיךָ שֶׁיִּצְאָה שֹׁבֵת הַתְּקַשְׁרוֹ מִיַּד לְרַב גְּלִינְסְקִי וְסִפְרוּ לוֹ, אָמְרוּ לוֹ: "כְּבוֹד הָרֵב, מֵהַיּוֹם אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים לְהִיּוֹת בְּבֵא כְּמוֹ בְּבֵא סְאֵלִי, אֲנִי בְּבֵא אֵיל וְאִשְׁתִּי בְּבֵא שִׁירִי". וְהֵם רוֹאִים שֶׁהֵרֵב גְּלִינְסְקִי לֹא כָּל כֶּךָ מִתְרַגֵּשׁ. שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ: "הָרֵב, לְמָה אַתָּה לֹא שֹׁמֵחַ בְּנֵס הַנִּפְלֵא הַזֶּה?" אָמַר לָהֶם הָרֵב: "אֲנִי הַכֹּרֵתִי אֶת הַחֲזוֹן אִישׁ, הוּא הָיָה גְדוֹל הַדוֹר וְלֹא הָיָה לוֹ נֵס כְּזֶה..."

גְּדֻלַּת הַחֲזוֹן אִישׁ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ הַחֲזוֹן אִישׁ, אֶפְלוּ בֶן גּוֹרִיּוֹן שֵׁם רִשְׁעִים יִרְקֵב הַכִּיר בְּגִדְלוֹתוֹ. וּמִסִּפֵּר שֶׁבֶן גּוֹרִיּוֹן רָצָה לְהַפְגִּישׁ אֶתוֹ, שְׁאֵלוּ אֶת הַחֲזוֹן אִישׁ אִם אֶפְשָׁר שֶׁהוּא יִבְקֹר אוֹתוֹ? אָמַר לָהֶם הַחֲזוֹן אִישׁ בְּפִשְׁטוֹת: "הַדְּלֵת פֹּה פְּתוּחָה לְכֻלָּם". הֵם פָּתְרוּ לְהִגִּיד אֶת הַתְּשׁוּבָה הַזֶּה לְבֶן גּוֹרִיּוֹן, שְׁלֵא יִפְגַּע מֵהַתְּשׁוּבָה, כְּאֵלוּ הוּא עוֹד אֵינָה אוֹרַח פְּשׁוּט. אָבֵל כִּשְׁהוּא שֹׁמֵעַ אֶת הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַחֲזוֹן אִישׁ הוּא הַתְּפַעֵל וְאָמַר: "דְּוִקֵּא בְּגִלְלָה זֶה אֲנִי רוֹצֵה לְהַפְגִּישׁ אֶתוֹ, אִם הוּא מִבֵּין שְׁאֲנִי לֹא מִשְׁהוּ מִיַּחַד הוּא תוֹפְעָה מִיַּחַדָּת, וּבְגִלְלָה זֶה אֲנִי רוֹצֵה לְפַגֵּשׁ אוֹתוֹ". וּבְאֵמֶת הוּא נִפְגַּשׁ עִם הַחֲזוֹן אִישׁ וְיִצְאָ מִלֵּא הַתְּפַעֵלוֹת, וּכְשֶׁהוּא יִצְאָ מֵהַפְגִּישָׁה הוּא אָמַר: "זֶה אָדָם בְּדַמוֹת מְלֶאךָ, אִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין מִי הוּא".

אֶחָד מֵהַשָּׂרִים שֶׁל בֶּן גּוֹרִיּוֹן קָרָאוּ לוֹ וְלָמַן הָרֵן, שֶׁאֲשַׁתּוֹ כָּל הַזְּמַן הָיְתָה מִתְפַּלֵּלַת שֶׁהַבְּנִים שָׁלָה יְהִיו כְּמוֹ בֶּן גּוֹרִיּוֹן. אַחֲרֵי הַפְּגִישָׁה הַזֹּאת בֶּן גּוֹרִיּוֹן יִצָּא כָּל כֶּךָ מִתְפַּעֵל וְנִדְהֵם מִהַחֲזוֹן אִישׁ, הוּא סִפֵּר אֶת זֶה בְּמִשְׁשָׁלָה וְשִׁמְעַתָּה אֶת זֶה גַם הַחֶבֶר שֶׁלּוֹ הָרֵן. הוּא סִפֵּר אֶת זֶה בְּבֵית לְאִשְׁתּוֹ. הֵם לֹא הָיוּ שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת, אֲשֶׁתּוֹ רַק הָיְתָה מְדֻלְקָה נְרוֹת בְּשִׁבְתָּהּ, וּבְכָל שֹׁבֵת הָיְתָה מְבַקֶּשֶׁת שִׁיְהִיו לָהּ בְּנִים כְּמוֹ בֶּן גּוֹרִיּוֹן אַחֲרֵי שֶׁהִיא שֹׁמְעָה אֶת מַה שֶׁבֶן גּוֹרִיּוֹן הַתְּפַעֵל מִהַחֲזוֹן אִישׁ הִיא שֹׁנְתָה אֶת הַתְּפִלָּה, שִׁיְהִיו לָהּ בְּנִים כְּמוֹ הַחֲזוֹן אִישׁ. וְזֶה בְּאֵמֶת עֲזָר לָהּ, חֵלֶק מֵהַבְּנִים שֶׁלָּהּ חֲזְרוּ בְּתְשׁוּבָה וְנִהְיוּ

פְּרִישַׁת בְּשֵׁלַח

צדיקים וחסידים יראי שמים. התפללות של אמא יהודיה אפלו שלא שומרת שבת, הועילו.

הקדוש ברוך הוא סומך עליכם?

נחזור לרב גלינסקי והזוג שבטלפון. אומר להם הרב: "אני הכרתי את החזון איש, וכשהוא הלך בשבת הגשם לא הפסיק לכבודו. האם אתם יותר גדולים וצדיקים מהחזון איש או פחות?", "בנדאי שאנחנו פחות מהחזון איש, אפלו רופאים היו מתעצצים אתו, הוא גדול הדור". "אם כן", שאל הרב גלינסקי, "למה אתם חושבים שלחזון איש הגשם לא הפסיק?", לא היתה להם תשובה. אמר להם הרב: "אני מבקש מכם סליחה מראש, אינני רוצה לפגוע בכם, אבל אתם בתחלת הדרך ואבא שבשמים מיוחד שתפלו ותכשלו בחלול שבת, ולכן הוא עוזר לכם שלא תחללו שבת, ומסלק לכם את הנסיון. אתם יודעים מתי אני אשמח? ברגע שאתם תספרו לי, שיצאתם החוצה וירד עליכם שלג וברד, ברקים ורעמים ונרטבתם, ועם כל זה לא חללתם שבת, זה סימן שאבא שבשמים סומך עליכם, והוא לא חושש ממלחמת היצר שלכם שתכשלו בה, כי הוא בטוח בכם שתנצחו".

"ושבו מצרימה"

זה מה שכתוב בתחלת הפרשה "ולא נחם אלקים דרך דרך פלשתים". אפלו שנה קרוב, הקדוש ברוך הוא לא רוצה להעמיד אותם בנסיון "כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושובו מצרימה" הם עוד לא בנויים למלחמות.

ומה קרה בהמשך? מלחמת עוג, מלחמת סיחון, מלחמת עמלק, מה קרה? אז הם כבר צברו כחות, קבלו את התורה, התחזקו ונהיו לעם (עיין דברים כז, ט וברש"י שם). אבל כל זמן שהם בתחלת הדרך, עדין לא צברו כחות. יש חשש של "ושבו מצרימה" שיחזרו למצרים, לטמאה. זה מה שאמר להם הרב גלינסקי לאותו זוג: "סליחה שאני אומר לכם, אבל אתם בבחינה של "ושבו מצרימה", לכן אלקים עוצר בשבילכם שערי שמים, שלא תרטבו". הגמרא אומרת (תענית דף ב ע"א), שלשה מפתחות הקדוש ברוך הוא לא שמים ביד שליח, ואחד מהם זה מפתח הגשמים. והשבת חשובה לקדוש ברוך הוא, לכן הוא סוגר את הגשמים בשביל שאותו הזוג לא ישוב חלילה לטמאת מצרים.

פְּרִנְסָה מִשְׁמִים

עם ישראל יוצאים ממצרים, ברוך השם "בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים" (שמות ו, 1), הכל בסדר. אחרי שהם יוצאים יש את קריעת ים סוף (שמות יד, כא), הם הולכים במדבר ארבעים שנה (דברים ב, 1). והנביא ירמיה (ב, א - ב) אומר: "וַיְהִי דָבָר ה' אֵלַי לֵאמֹר הֲלֹךְ וּקְרֵאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם - לֵךְ תִּגִּיד לְעַם יִשְׂרָאֵל שְׁבִירוּשָׁלַם, לִפְנֵי שְׁנַחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, "כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלוּלְתֶיךָ, לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמַדְבָּר בְּאַרְץ לֹא זְרוּעָה" - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר: אֲנִי מִתְרַגֵּשׁ וּמִתְפַּעֵל מִכֶּם, אִיךָ שִׁיּצְאַתֶּם מִמִּצְרַיִם וְהֶאֱמַנְתֶּם בִּי. רש"י שם אומר משפט מפלא, עצמתי, מחזק ומרגש. למה הקדוש ברוך הוא אומר את זה רק עכשו לירמיהו? אומר רש"י: אם הייתם שבים אלי - אם הייתם חוזרים בתשובה תאיתי לרחם עליכם!! התקופה היתה תקופה של חטאים, עונות ופשעים של עם ישראל, עברו על עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים, שהם היו סבות חרבן בית ראשון (יומא דף ט ע"ב), ועם כל זה אומר הקדוש ברוך הוא לירמיהו: אתה יודע מה התאונה שלי? שתשובו אלי וארחם עליכם! למה? כי "זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלוּלְתֶיךָ" - כשיצאתם ממצרים אחרי משה ואהרן האמנתם בי.

זוּעוֹת מִצְרַיִם

והשאלה פשוטה, וכי היתה להם בררה? הם היו מעדיפים להשאיר בסבל במצרים? אפלו בשואה לא היו כאלה דברים כמו שהיה במצרים, באושוויץ לא טמנו תינוקות בתוך הקירות, ובנו עליהם בעודם חיים, היטלר ימח שמו לא שחט כל יום מאה חמשים תינוקות להתרחץ בדמם כמו שפרעה עשה (מדרש רבה פרשת שמות פרשה א אות לד), הוא הרג מליון ילדים אבל לא בשביל לרחץ בדמם. לפי המכות שקבלו מצרים גדע כמה הם התעללו בעם ישראל, כי כל מכה היתה מדה כנגד מדה (עין בתנא דבי אליהו רבה פרשה ח, ובמשיבת נפש שמות פרק יח פסוק יב). אם כן איזו בררה יש להם, להשאיר באושוויץ או לצאת למדבר, מה עדיף? והקדוש ברוך הוא אומר: אני מתרגש, הלכתם למדבר! זה פשוט שילכו, מה הגדלה וההתפעלות מהם?

הִרְשָׁעִים רוֹצִים לְהִשָּׂאֵר בְּמִצְרַיִם

אמנם המדרש (מדרש אגדה בובר שמות פרשת בא פרק י סימן כא, רש"י שמות פרק י פסוק כב) אומר, שהיו רשעים שלא רצו לצאת ובמכת חשך מתו, "וּחִמְשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְץ מִצְרַיִם" (שמות יג, יח), יש אומרים שרק אחד מחמשה עלה ממצרים, ויש

פְּרִשְׁת בְּשֵׁלַח

אומרים יותר (פסיקתא דרב כהנא מנדלבוים פסיקא יא "ויהי בשלח"). ובאמת למה הרשעים רצו להשאיר? הם אמרו: עדיף לנו לעבד את פרעה ולא לעבד את ה', עד כדי כך. למה? כי כשאתה עובד את פרעה יש לך איזו שעה שעתיים פנויות? לך תעשה מה שבא לך, תרצח תגנב תנאף הכל. אבל אם אתה עובד את ה' אתה עשירים וארבע שעות עם אלקים, אתה לא יכול לעשות ככל העולה על רוחך. הרשעים שבישראל לא היו מוכנים לזה, מעדיפים לעבד את פרעה עשירים שעות ביממה, עם כל זועות מצרים, אבל יהיה לנו ארבע שעות שנוכל לעשות מה שבא לנו, ואם אתה נותן לי לעשות מה שבא לי ארבע שעות אני מוכן להיות משעבד לך ברמה הרבה יותר גבוהה ממה שצריך להיות משעבד לקדוש ברוך הוא, הכל בשביל התאוה. לכן אמר הקדוש ברוך הוא להם: פה תהיה קבורתכם, ואלה שלא רצו לצאת מתו שם. אבל שאר עם ישראל רצו לצאת, והקדוש ברוך הוא אמר "הלך וקראת באזני ירושלים וכו' זכרתי לך חסד נעוריה אהבת כלולתיך", איזה דבר גדול הם עשו פה? זו שאלה פשוטה ומתבקשת.

דאגות פרנסה

חז"ל (מכילתא פרשת בשלח פרשה יד) מביאים משפט מפלא בבאור הפסוק "לכתך אחרי במדבר": לכתך אחר שלוחי משה ואהרן מארץ נושבת, יצאתם למדבר ואין צדך לדך כי האמנתם בי. אומר הקדוש ברוך הוא, אתם האמנתם בי בנושא הזה של הפרנסה, אתם הולכים למדבר בלי פרנסה, אין מה לאכל ואתם סומכים על הקדוש ברוך הוא, זו הגדלה, זו ההתפעלות, זו ההתרגשות של הקדוש ברוך הוא מעם ישראל.

דברתי באחד הכוללים בירושלים ואמרתי להם: לפעמים הקדוש ברוך הוא מביא את האדם למצב שהוא חייב, חייב, לבטח בו, השאלה אם אתה בוחר לבטח או בוחר לדאג. עם ישראל יוצאים ממצרים, בוחרים, והבררה היא ללכת למדבר, ושם במדבר יש לך שתי ברורות: או לבטח בקדוש ברוך הוא או לדאג. עם ישראל בוחר לבטח, ועל זה אומר הקדוש ברוך הוא "זכרתי לך חסד נעוריהך", על זה אני אוהב אתכם, רגשתי אותי, בטחתם בי בנושא הזה של הפרנסה. אין אכל במדבר, אבל אנחנו בוטחים בבוא עולם שיתן. וכל זה למרות שכשהגיעו לים סוף לא כלם בטחו (עיי' ירושלמי תענית פרק ב הלכה ה), אבל דוקא בנושא הקשה, נושא הפרנסה, הם בטחו בבוא עולם, זה מספיק שהקדוש ברוך הוא יזכר את אהבתם וירצה להושיע אותם תשועת עולמים.

פְּרִנְסָה מִשְׁמִים

לְצַעֲרֵנוּ הַיּוֹם זֶה הַפּוֹדֶה, הָאָדָם בּוֹטֵחַ בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהַכּל חוּץ מִהַפְּרִנְסָה, אִפְלוּ בְּעִנְיָנִים שֶׁל בְּרִיאוֹת אָדָם בּוֹטֵחַ, ה' יַעֲזֹר הָרוֹפְאִים לֹא יוֹדְעִים כְּלוּם יְהִיָּה בְּסֵדֶר, אֲבָל עַל הַפְּרִנְסָה הוּא חוֹשֵׁב 20 שָׁעוֹת בִּימְמָה, עוֹבֵד בְּלִי סוּף. עַל זֶה אוֹמֵר הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַם יִשְׂרָאֵל: בְּנִקְדַת הַבְּטָחוֹן הַזֶּה זְכִיתֶם וּבִגְלָלָה יֵשׁ לִי תַאֲוָה לְרַחֵם עֲלֵיכֶם, אֵיזָה דְבַר מִפְּלֵא זֶה.

צְנֻצַּת הַמֶּן

נַעֲבֹר לְנִקְדָּה אַחֶרֶת אֲךָ גַם הִיא מִשְׁתַּלְּכֶת יָפָה בְּדַבְרִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם. בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרָשָׁה מְזַכֵּר שֶׁהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה נֶס וּמִבִּיא לְעַם יִשְׂרָאֵל מִן מַהֲשָׁמִים (שְׁמוֹת טז, טז), וְאַחֲרֵי שֶׁיֵּרֵד הַמֶּן כּוֹתֶבֶת הַתּוֹרָה: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח צְנֻצָּת אַחַת וְתֵן שָׁמָּה מֵלֹא הָעֶמֶר מִן וְהִנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם" (שֵׁם פְּסוּק ל.ב). אוֹמֵר רַבְּנוּ בַחֲיֵי עַל זֶה: וַיִּתְּכֵן שְׁנֵאמֵר כִּי מִה שְׁצוּהַ בְּנֵה לְאֱהֲרֹן וְלֹא עָשָׂה אֵת זֶה מֹשֶׁה בְּעֶצְמוֹ, שָׁבָא לְרַמּוֹז כִּי הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מוֹרֵי הַתּוֹרָה שְׁעֵתִידִים לְצֵאת מֵאֱהֲרֹן יְהִיוּ מְזוֹנָתִים בְּהִרְחָבָה וְלֹא בְּעֶמֶל כְּאוֹכְלֵי הַמֶּן. אִם אֵתָּה תִלְמִיד חָכֵם מוֹרֶה הוֹרָאָה עִמָּל בַּתּוֹרָה - יְהִיָּה לָּהּ אֲכָל בְּשִׁפְעַ, בְּלִי טְרָחָה. וְהוּא מִבִּיא עַל זֶה אֶת הַפְּסוּק "וַיֹּאמֶר לְעַם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לְתַת מִנַּת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יִחְזְקוּ בַּתּוֹרַת ה'" (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב, ל.א, ד), אֵתָּה רוֹאֶה בֶּן תּוֹרָה עִמָּל בַּתּוֹרָה, תִּתֵּן לוֹ מִשְׁלָלָה לֹא חֲמֵשׁ מֵאוֹת אוֹ אֶלֶף שְׁקָל וְזוֹהוּ, תֵּן לוֹ בְּשִׁפְעַ. וּמִמְשִׁיף רַבְּנוּ בַחֲיֵי: וְהִזְכִּיר תַּחֲלָה "וְהִנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם", לְבָאֵר, כִּי מְזוֹן תִּלְמִידֵי חָכְמִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר הוּא מְסוּר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהוּא מְנַח לִפְנֵי הַשֵּׁם, וְעַל כֵּן הוּא אָמַר "וְהִנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם" - כִּי הוּא לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַח וְשְׁמוֹר לְדוֹרוֹת. אוֹמֵר הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְלוֹמְדֵי הַתּוֹרָה וְעִמְלֵיהֶם: "אֵל תְּדַאֲגוּ, עַלִי הַפְּרִנְסָה שְׁלָכֶם". אִם אֵתָּה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד פְּרִנְסָתְךָ עַלִי. כִּכָּה גַם פּוֹסֵק הַרְמַבַּ"ם לְהַלְכָה (הַלְכוֹת שְׁמִיטָה וַיּוֹבֵל פֶּרֶק יג הַלְכָה יג), שֶׁלֹּא רַק שֶׁבֵט לְוִי בְּלִבָּד הֵם שֶׁבֵט ה', אֲלֵא כָּל אִישׁ וְאִישׁ מְכַל בְּאֵי עוֹלָם, אֲשֶׁר נִדְבָה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ, לְהַבְדִּיל לְעַמֵּד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ וְלַעֲבֹדוֹ לְדַעַה אֵת ה'. וְהַלָּה יִשָּׁר כְּמוֹ שֶׁעָשָׂאָהוּ הָאֱלֹקִים, וּפְרִק מֵעַל צְנֵאוֹרוֹ עַל חֲשְׁבוֹנוֹת הַרְבִּים אֲשֶׁר בְּקִשׁוֹ בְּנֵי הָאָדָם, הִרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קִדְשׁ קִדְשִׁים וְהִיָּה ה' חֲלָקוֹ וְנִחְלָתוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. וּמִסִּים הַרְמַבַּ"ם וּמִבְּטִיחַ בְּפִסְק הַלְכָה: וַיִּזְכָּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דְבַר הַמְּסַפֵּיק לוֹ. לֹא יִחְסֹר לוֹ! הוּא מִה שֶׁדוֹד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אוֹמֵר "ה' מִנַּת חֲלָקֵי וְכוֹסֵי אֵתָּה תוֹמִיף גּוֹרְלִי" (תְּהִלִּים טז, ה). אִם יֵשׁ לָנוּ הַלְכָה מִפְּרִשְׁת בְּרַמְבַּ"ם, וַיֵּשׁ לָנוּ אֵת הַפְּסוּקִים הַמְּפָרְשִׁים,

פְּרִשְׁת בְּשֵׁלַח

לְמָה יֵשׁ אֲבָרְכִים מְדַאֲגִים?

פְּרִנְסַת תְּלִמִּידי חֻכְמִים

נִמְשֵׁיךְ לְהִבִּיא עוֹד כַּמָּה מְקוֹרוֹת לְדָבָר הַזֶּה. אוֹמֵר הַכְּתוּב בְּתֵהִלִּים (קכז, ב) "שְׂוֹא לְכֶם מִשְׁכִּימֵי קוּם מֵאַחֲרֵי שְׁבַת אַכְלֵי לַחֵם הָעֲצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׂנֵא", וּמִבְּאֵר רַש"י: שְׂוֹא לְכֶם בְּעֲלֵי אֲמֻנוֹת הַמִּשְׁכִּימִים וּמֵאַחֲרֵים לְמִלְאֲכָתָם, וּמִתְּפִרְנָסִים בְּעֲצָבוֹן וּבִגִּיעָה בְּלַחֵם הָעֲצָבִים שֶׁל טַרַח - אַתֶּם הוֹלְכִים מִחֲפָשִׁים מְנוֹיֹת לְהִשְׁקָעָה, עוֹבְדִים קִשָּׁה, "שְׂוֹא לְכֶם" - יְגִיעַתְכֶם לְשְׂוֹא, כֹּל מֵה שְׂאַתֶּם מִתְּפִרְנָסִים בְּעֲצָבִים וּבִגִּיעָה, כֵּן יִתֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּרִנְסָה לְמִי שֶׁמִּנְדֵּד שְׁנָה מְעִינֵיו בְּשִׁבִיל לְעֶסֶק בְּתוֹרָה.

בְּמִלִּים אַחֲרוֹת יֵשׁ לָךְ שְׁתֵּי בְּרָרוֹת, אוֹ לְהִיֹּת עַר כֹּל הַלִּילָה לְמִכָּר מְנוֹיֹת, לְעִשׂוֹת מִשְׁמָרוֹת כְּפוֹלוֹת לְחֲפֵשׁ וּלְשַׁעֲבֵד אֶת עֲצָמְךָ וּלְנִסּוֹת לְהִתְפַּרְנֵס, אוֹ לְשַׁבֵּת לְלַמֵּד כֹּל הַלִּילָה וְאַלְקִים יִשְׁלַם לָךְ. הַשְּׂאֵלָה אִם אַתָּה מֵאֲמִין אוֹ לֹא. הַשְּׂאֵלָה אִם אַתָּה מֵאֲמִין שִׁישׁ אֲלֵקִים חַיִּים שֶׁהוּא אֵל מְלֶךְ נֶאֱמָן (שְׁבַת דף קיד ע"ב), וְאִם הוּא אֶמֶת וְתוֹרָתוֹ אֶמֶת וְהוּא נֶאֱמָן וְהוּא מְקַיֵּם מֵה שֶׁהוּא אוֹמֵר וּמֵה שֶׁמְזַכֵּר בְּתוֹרָה, מִמָּה אַתָּה דוֹאֵג, שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָךְ פְּרִנְסָה בְּגִלְלַת שְׂאַתָּה לוֹמֵד תוֹרָה?

מוֹצִיא שֵׁם רָע

וְאָדָם שֶׁחֹשֵׁב כִּכָּה אוֹ אוֹמֵר שֶׁבְּגִלְלַת שֶׁהוּא אֲבָרַךְ אֵין לוֹ כֶּסֶף, מְלַבֵּד שְׁנָה שֶׁקָּרָה גְּמוּר וּכְפִירָה, אוֹמֵר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ (פְּרִשְׁת כִּי תֵצֵא פָּרָק כֵּב פְּסוּק יג) בְּפְרִשְׁת מוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא נִמְשָׁל עַל מִי שֶׁמוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל - תוֹרַת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹמֵר: "הַתוֹרָה לֹא דוֹאֲגַת לִי, לֹא מִפְּרִנְסַת אוֹתִי", אוֹמֵר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ, אָדָם כִּזֶּה אֵין לוֹ כִּפְרָה רַק אִם הוּא יִכְנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹרָה בְּבַחֲיִנַת "לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָה כָּל יָמָיו" (שֵׁם פְּסוּק יט).

מֵה יֵאמֵר אָדָם, אֲנִי לוֹמֵד וְלֹא רוֹאֵה יִשׁוּעוֹת בְּפְרִנְסָה. וְלְמָה זֶה כִּכָּה? הַתְּשׁוּבָה: כִּי אַתָּה לֹא לוֹמֵד מִסְפִּיק. לֹא קִבַּלְתָּ עַל עֲצָמְךָ עַל תוֹרָה גְּמוּר. הָרֵאשׁ שֶׁלָּךְ בְּעוֹד עֲסָקִים, בְּעוֹד עֲנִינִים. וּבְאֶמֶת כְּתַבְנוּ בְּסִפֵּר דוֹרֵשׁ טוֹב בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא (חֵלֶק א פְּרִשְׁת ויחי), חֲדוּשׁ בְּשֵׁם הָרַב יְהוּדָה צִדְקָה זצ"ל, בְּסִפְרוֹ תוֹרַת יְהוּדָה (פְּרִשְׁת ויחי עֲמוּד רלב), לְמָה פְּרִשְׁת ויחי הִיא פְּרִשְׁתָּה סְתוּמָה? מֵה זֶה פְּרִשְׁתָּה סְתוּמָה? בְּתוֹרָה יֵשׁ פְּרִשְׁתוֹת פְּתוּחוֹת שִׁישׁ רֹחַ בֵּין פְּרִשְׁתָּה לְפְרִשְׁתָּה כְּשִׁכּוֹתֵבִים בְּסִפֵּר תוֹרָה, וְיֵשׁ פְּרִשְׁתוֹת סְתוּמוֹת בְּלִי רֹחַ. אוֹמֵר הָרַב צִדְקָה: לְרַמֵּז לָנוּ, שִׁיעֶקֶב אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, שֶׁהִיא סִמּוֹל עֲמִלִי

פְּרִנְסָה מִשְׁמִים

התורה שְׁבָכַל דֹר וְדֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים" (בראשית כה, כז), יוֹשֵׁב בְּאֵהָל וְלוֹמֵד, לְמַד אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּבֵית שֵׁם וְעֵבֶר בְּלִי לְלֶכֶת לִישָׁן (רש"י בראשית פרק כח פסוק יא), וְאִם תִּשְׁאַל: כִּיצַד אָדָם שֶׁהוּא בְּבַחֲיַנֵּת יַעֲקֹב אָבִינוֹ שֶׁעָמַל בְּתוֹרָה חֵי וּמִתְפָּרְנֵס? פְּרִשָׁה זֹאתוֹמָה, פְּרִנְסַת תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים הִיא סְתוּמָה וְלֹא טְבַעִית. וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים פְּלֶאגִ'י זצ"ל בְּסִפְרוֹ עֵינֵי כָּל חַי (סוטה דף מד ע"א), שֶׁתְּלִמִּיד חָכֵם הַזּוֹכֵה לְכֶתֶר תּוֹרָה כְּרָאוּי הִנְהַגְתּוֹ וּשְׁמִירָתוֹ עַל יְדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ, בְּלִי טֶרַח וְעָמַל אֲנוּשֵׁי וְשִׁלָּא כְּדַרְךָ הַטְּבַע.

אָבֵל לְצַעֲרֵנוּ אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַיּוֹם זֶה נִהְפָּךְ לְנִסְיוֹן הַדוֹר "חֲדָשִׁים לְבִקְרִים" (איוב ג, כג), יֵשׁ אַבְרָכִים שִׁלָּא עוֹמְדִים בְּנִסְיוֹן הַזֶּה, לֹא דְנִים אוֹתָם חֵס וְשְׁלוֹם, "אֵל תִּדּוֹן אֶת חֲבֵרְךָ" (אבות פרק ב פסוק ד), אָבֵל הֵם צְרִיכִים לְזִכֹּר שֶׁזֶה נִסְיוֹן, וְיֵשׁ לָהֶם אֶת הַכּוֹחוֹת גַּם לְעַמֵּד בּוֹ.

"שׂוֹא עֵבֶד אֱלֹקִים"

הַנְּבִיא מְלֹאכֵי הַיָּהּ הַנְּבִיא הָאֲחֵרוֹן שֶׁהָיָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מְקַבֵּל גְּבוּאָה מֵהַ לּוֹמֵר לְעַם יִשְׂרָאֵל. הוּא בָּא וְאוֹמֵר מְשַׁפֵּט מִבְּהִיל: "חֲזִקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם אָמַר ה'שָׁם" (מלאכי ג, יג) בָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמֵר לְעַם יִשְׂרָאֵל: אַתֶּם מְלַלְכִים עָלַי. מֵהַ אוֹמְרִים עִם יִשְׂרָאֵל? "וְאִמְרַתֶּם מֵהַ נִדְּבַרְנוּ עֲלֶיךָ" - רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה בְּטוּחַ? אֲנַחְנוּ לְכַלְכְּנוּ עֲלֶיךָ? מֵהַ כָּבַר אֲמַרְנוּ...

אוֹמֵר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שִׁימוּ לֵב אִיזוֹ תוֹכְחָה: "אִמְרַתֶּם שׂוֹא עֵבֶד אֱלֹקִים וּמֵהַ בְּצַע כִּי שִׁמְרָנוּ מִשְׁמֵרְתוֹ וְכִי הִלְכְּנוּ קְדֻרְנִית מִפְּנֵי ה' צְבָאוֹת" (פסוק יד), עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה אָמְרוּ "שׂוֹא עֵבֶד אֱלֹקִים" - שׂוֹא זֶה חֲנָם, בְּשִׁבִיל מֵהַ אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְעַמֵּל וְלִלְמַד עוֹד סְעִיף בְּשִׁלְחֹן עָרוֹךְ, עוֹד דָּף גְּמָרָא, עוֹד חֲדוּשׁ תּוֹרָה, וְלִלְמַד מֵהַבֶּקֶר עַד הָעֶרֶב, בְּשִׁבִיל מֵהַ אֲנַחְנוּ צְרִיכִים אֶת הַכָּאֵב רֹאשׁ הַזֶּה? "וּמֵהַ בְּצַע" - מֵהַ אֲנַחְנוּ מְרוֹיחִים מִזֶּה? אֵיךְ אָמְרוּ הַשְּׁבֻטִים, "מֵהַ בְּצַע כִּי נִהְרַג אֶת אַחֲנוּ וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ" (בראשית לז, כו) מֵהַ נְרוּיחַ אִם נִהְרַג אֶת יוֹסֵף, "נִמְכַרְנוּ לִישְׁמַעְיָאֵלִים" (שם פסוק כז) נְרוּיחַ קֶצֶת כֶּסֶף מִמֶּנּוּ. זֶה מֵהַ שֶׁאָמְרוּ עִם יִשְׂרָאֵל "מֵהַ בְּצַע כִּי שִׁמְרָנוּ מִשְׁמֵרְתוֹ?" אִיזָה רֵוַח יֵשׁ לָנוּ שֶׁאֲנַחְנוּ שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת. "וְכִי הִלְכְּנוּ קְדֻרְנִית מִפְּנֵי ה' צְבָאוֹת" - מֵהַ זֶה "הִלְכְּנוּ קְדֻרְנִית?" אֲנַחְנוּ שְׁפָלִים, אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים אַחֲרָהּ - בְּרוּרָס, אֲנַחְנוּ לֹא בְּמוֹדָה וּבְקִדְמָה, בְּגִלְל שֶׁאֲנַחְנוּ כְּאֵלֶּה 'צוּלִי'ס', צוּלֵל זֶה רֹאשֵׁי תַבּוֹת יְצִדִּיק וְרַע לִי. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹעֵס עַל עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמְרוּ דְּבָרִים כְּאֵלֶּה.

פְּרִשְׁת בְּשֵׁלַח

“מה נִדְבַרְנו עֲלֶיךָ?”

והשאלה מתבקשת, עם ישראל אומרים על הקדוש ברוך הוא דברים כאלה ונראים שיש בהם כפירה, והם מתממים ואומרים “מה נִדְבַרְנו עֲלֶיךָ?” - מה אִמְרָנוּ?. את השאלה הזאת שאל הגאון רבי חיים קניבסקי שׁיחִיָּה, הלא מה שהם אומרים זה תכלית הכפירה, ולמה הם בעצמם לא מבינים את חמרת דבורם? ומסביר: מה זה “שוא עבד אלקים?”, לפעמים יש לאדם נקדה אחת שהוא לא רואה את גלוי ה' שם, אתה אברה, יש לך קצת קשיים, אבל עם אלה חמש מאות שקל אתה לא גומר את השבוע, לא את החדש, ובכל זאת את השבועים פן הצלחת לגמר, איך? לא שמת לב להשגחת ה'! נכון, יש לך עוד שבועים, נשאר לך עוד הרבה חדש אחרי המשכרת, בסדר, אבל תתבונן בגלוי ה' שִׁכְבַּר עֲשֶׂר שָׁנִים לֹא הִתְקַלְקַלְתָּ לָךְ מְכוֹנֵת הַכְּבִיסָה. שמת לב שבבתים האחרים החליפו כמה פעמים דוד שמש ואצלה דוד השמש כבר מבגר, הוא בגיל פנסיה, ועדין מתפקד?, שמת לב איך הקדוש ברוך הוא שולח לך מזמנים בלי שתבקש...

לפעמים האדם לא שם לב לכל זה והוא לומד תורה וממרמר: 'אני מסכן, אני אברה, אין לי כסף, בגלל שאני לא עובד'. תבא ותשאל אותו: “אתה יודע שאתה מלכלך על הקדוש ברוך הוא, על התורה הקדושה?” הוא יבהל: “חס ושלום, אני מלכלך?”, כן, אתה מלכלך על הקדוש ברוך הוא ועל תורתו!

למה אתה לא מאשר ושמת שאתה אברה? למה אתה לא מראה לכל באי עולם את ה'ויגבה לבו בדרכי ה'” (דברי הימים ב, יז, ו), הגאון שלך שאתה זכית להיות יושב ועוסק בתורה. למה כשמיגיעים אנשים עשירים, ואתה רואה שרק עניבת המשלך שלהם שנה כמה משכורות שלך בכלל, אתה פתאום מרגיש לא בנח, מרגיש קטן לידם, פאלו אתה מתנצל על עצם קיומך בעולם, על זה שאתה תופס כמה מטרים בעולם, למה אתה מרגיש את ההרגשה הזאת?

ובתוך הלב מתחוללת סערה בפקוד היצר הרע, שאומר לך: “תראה מה אתה שנה, המכנסים האלה ראו ימים יפים יותר, הנעלים שלך התקנים בהם וככלם פותחים את פיהם, הגבירים האלה העשירים יכולים בלחיצת כפתור לסדר לך את כל החיים, מה אתה עושה בכלל?” עד כאן דברי היצר הרע. המחשבות והדבורים האלה אומר הרב קניבסקי, הם בבחינת “שוא עבד אלקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו”, אולי אם היינו עושים בגרות וכל מיני השכלות שונות, תאר A תאר B תאר MA אותיות בהמה, הינה לנו יותר טוב כלכלית, היינו מגיעים לפה עם בטן גדולה, מכונית יקרה וככלם היו מכבדים אותנו, והקדוש ברוך הוא כועס ומצטער על זה. ואומר האור החיים הקדוש שם בפרישת כי תצא, אדם שאומר כן הוא צריך לבדק את התורה

פְּרִנְסָה מְשָׁמִים

שְׁלוֹ, לָמָּה הַתּוֹרָה לֹא מְפָרְנֶטת אוֹתוֹ. יִתְכַּן שְׁכַרְגַּע אֶתָּה בְּנִסְיוֹן קֶצֶר אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁתַּעֲמֹד בְּנִסְיוֹן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח לְךָ שְׁעָרֵי שְׁמַיִם, "פּוֹתַח שְׁעָרִים בְּתַבּוּנָה" וַיִּשְׁפַּע עָלֶיךָ שְׁפַע גָּדוֹל עַד מְאֹד.

הַנְּהִיגוֹת ה' בְּפָרְנָסָה

הָרַב בְּצִלְאֵל ז'וֹלְטִי וְצ' לְהִיָּה רַבָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, מֶרֶן הָרַב עוֹבְדֵיָה יוֹסֵף וְצ' לְאֵהָב אוֹתוֹ מְאֹד. הוּא תָמַךְ שִׁיְהִיָּה הָרַב שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, וְכִמוֹ שְׁאַכֵּן הָיָה. מִדֵּי פַעַם הָיָה מְגִיעַ הָרַב ז'וֹלְטִי לְמִסַּר שִׁיחוֹת בִּישִׁיבַת קוֹל תּוֹרָה, לְאַבְרָכִים וּבְנֵי הַיְשִׁיבוֹת.

יוֹם אֶחָד הוּא דִּבֵּר אֶתָּם עַל מַעֲלָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָ וְאִיךָ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דוֹאֵג לְבַנְי תּוֹרָה. הוּא סִפֵּר לָהֶם כְּמָה סְפוּרִים מֵהַחַיִּים. כָּלֶם הַתְּחִיָּקוּ. לְפַתַּע קָם אֶחָד מֵהָאַבְרָכִים וְאָמַר לוֹ: "כְּבוֹד הָרַב, הַסְּפוּרִים יָפִים וְהַפֵּל טוֹב וַיִּפָּה, אֲבָל יֵשׁ לִי בְּשִׁבְלֶךָ מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה עֲכָשׁוּ". הָיָה לִי חֲבָרוֹתָא מִיְחָד, הַתְּחִלְתִּי אֶת הַלְמוּד אֶתוֹ לְפָנֵי 20 שָׁנָה וְלֹא הִפְסַקְנוּ, הַתְּמַדְנוּ בְּיַחַד וְהַתְּעַלְיָנו. לְפָנֵי שָׁנָה הוּא יִצָּא לְעִשׂוֹת לְבֵיתוֹ, הַשְׁקִיעַ קֶצֶת בְּבִיזְנוֹס וְתוֹךְ שָׁנָה הוּא נִהְיָה מְלִיוֹנֵר, עֲשִׂיר עֲצוּם, וְאֲנִי לְעִמָּתוֹ נִשְׁאַרְתִּי בְּכּוֹלֵל וְלֹא גוֹמֵר אֶת הַחֹדֶשׁ..."

אָמַר לוֹ הָרַב ז'וֹלְטִי: "תִּרְאֶה, אֲנִי מְבַגֵּר מִמֶּךָ, אֶתָּה עוֹד צָעִיר, אֲנִי רְאִיתִי הָרַבָּה דְּבָרִים בְּחַיִּים, תִּקַּח עֲשֶׂר שָׁנִים מֵהַיּוֹם וְאִם לֹא תִהְיֶה לְךָ תְּשׁוּבָה לְבַד תְּבֹא אֵלַי".

הוּא חָשַׁב אוֹלֵי הָרַב דוֹחָה אוֹתוֹ, אֲבָל הִיָּתָה לוֹ סִכְלָנוֹת וְהוּא חָכָה עֲשֶׂר שָׁנִים...

אַחֲרֵי עֲשֶׂר שָׁנִים הוּא הִגִּיעַ לְרַב ז'וֹלְטִי, "הָרַב זֹכֵר אוֹתִי לְפָנֵי עֲשֶׂר שָׁנִים? בְּאֵתִי לֹמַר לְרַב שֶׁהָרַב צָדֵק, יֵשׁ לִי תְּשׁוּבָה. אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ כָּל כֶּה מָה וְאִיךָ, אֲבָל הַיּוֹם אֲנִי עֲשִׂיר וְהַחֲבָרוֹתָא שְׁלִי שְׁעוֹב אֶת הַכּוֹלֵל, הַתְּהַפֵּף עָלָיו הַגְּלָגַל וְהוּא עֲנִי מְרוּד".

הָרַב ז'וֹלְטִי חָיָה וְאָמַר לוֹ: "בֹּא תְּבִין מָה הָיָה כְּאֵן, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לְכָל אָדָם זְמַנִּים שֶׁהוּא דְּחוּק וְזְמַנִּים שֶׁהוּא מְרוּיַח בְּהֶם, אִינְ אָדָם שֶׁהוּא תְּמִיד עֲשִׂיר. וְגַם לְצַד הַשָּׁנִי, גַּם הָעֲנִי בְּיֹתֵר זֹכָה מִדֵּי פַעַם לְמַתְנַת שְׁמַיִם וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁאוּהָב אֶת הָאָדָם וּבְמִיְחָד אִם הוּא בֶן תּוֹרָה וְאַבְרָהָ, הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַכְּסָפִים שְׁאַמּוּרִים לְבֹא אֵלָיו לְמַתִּי שֶׁהוּא בְּאַמַּת צָרִיךְ. בְּתַחֲלַת הַחַיִּים מְסַפִּיק 500 דוֹלָר לְחֹדֶשׁ לְחַיּוֹת, אֲבָל אַחֵר כֶּה הַמְּשִׁפָּחָה גְּדֹלָה, יֵשׁ הָרַבָּה יְלָדִים בְּרוּךְ הַשֵּׁם, הוֹצָאוֹת גְּדוּלוֹת וַיֵּשׁ כְּכָר הוֹצָאוֹת שֶׁל יְשִׁיבוֹת, סְמִינָרִים, חֲתָנוּת, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר לוֹ אֶת הַכְּסָף לְזִמְן הַזֶּה שֶׁהוּא בְּאַמַּת זְקוּק לוֹ. אֲנַחְנוּ רֹאִים אַבְרָהָ עִם 12 יְלָדִים וְהוּא מְצַלִּיחַ לְחַתֵּן אֶת כָּלֶם, אִיךָ? אֶתָּה לֹא מְבִין. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: עֲכָשׁוּ זֶה הַזְּמַן לְתַת לוֹ. וּמָה

פְּרִישַׁת בְּשִׁלַּח

קֹרָה כְּשֶׁאֲבָרְךָ נִתְפָּס בְּרִישַׁת שְׁל הַיַּצָּר הָרַע וְיוֹצֵא לְעַבְדֵי יֵשׁ לְשִׁטָּן רְשׁוּת לְתַת לוֹ אֶת הַשְּׁפַע עֲכָשׁוּ, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לְכָל־מֶ: תְּרָאוּ אִיךָ הוּא שְׁעֹזֵב אֶת הַפּוֹלֵל, מְצַלִּיחַ וּמִתְפָּרְנֵס בְּשְׁפַע, וּבְמִקּוֹם שֶׁהַכֶּסֶף יָבוֹא לוֹ בְּזִמְנֵי הַנְּכֹחִין הוּא מְקַבֵּל אוֹתוֹ כְּאִן וְעֲכָשׁוּ, זֶה מֵה שֶׁקָּרָה לָךְ וְלַחֲבֵרוֹתָא שְׁלָךְ.

נִסְתָּרוֹת דְּרַכֵּי ה', אֲנָשִׁים רוֹאִים דְּבָרִים וְלֹא מְבִינִים, "תְּרָאָה אֶת פְּלוֹנִי, הוּא רַק יֵצֵא מִהַפּוֹלֵל וּכְבָר יֵשׁ לוֹ הַכָּל". תַּחֲכָּה 10 שָׁנִים וְתְרָאָה, הַיּוֹם הוּא מְקַבֵּץ נְדָבוֹת וְאִתָּה יוֹשֵׁב בְּפּוֹלֵל.

שׁוֹחֵט חַיִּב מִשׁוּם מָה?

עַל זֶה הִיָּה אוֹמֵר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב (פְּרָדֵס יוֹסֵף פְּרִישַׁת אִמּוֹר עִמּוֹד תַּקְמוּ), לְבָאָר אֶת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא (שְׁבַת דָּף ע"ה ע"א) הַשׁוֹחֵט בְּשִׁבְתַּת חַיִּב. לְמָה? רַב אָמַר: מִשׁוּם צוֹבֵעַ - לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה יֵשׁ צָמֵר וְעוֹר שֶׁנֶּצְבָּעִים בְּדָם. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מִשׁוּם גְּטִילַת נֶשְׁמָה. וְשֵׁם כּוֹתְבִים הַתּוֹסְפוֹת (דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל שׁוֹחֵט) שׁוֹחֵט דְּעַלְמָא.

מִיֵּהוּ הַשׁוֹחֵט דְּעַלְמָא?

וּמְבָאָר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב עַל דְּרָךְ הַדְּרָשׁ: לְכַאוּרָה יֵשׁ לְשֶׁאֵל שֶׁאֵלָה עֲצוּמָה, לְמָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֵתִיד לְבֹא שׁוֹחֵט אֶת הַיַּצָּר הָרַע (סוּכָה דָּף נב ע"א), הֵלֵא הוּא עֲשֵׂה אֶת הַתְּפִקִּיד שְׁלוֹ, הוּא הַכְּשִׁיל אֲנָשִׁים וְהַעֲמִידֵם בְּנִסְיוֹן וְהֵם נִכְשְׁלוּ, מָה הוּא אֲשֶׁם? וְהַבְּאוּר בְּזֶה, שֶׁתְּפִקִּידוֹ שְׁל הַיַּצָּר הוּא רַק לְהַכְּשִׁיל אֶת הָאָדָם, אֲבָל הוּא לֹא רַק מְכַשִּׁיל אֲלָא גַם צוֹבֵעַ אֶת הַעֲבָרָה, שֶׁהַעֲבָרָה יוֹתֵר טוֹבָה מִהַמְצָוָה, וְהוּא לֹא רַק מִתְכַּוֵּן לְהַכְּשִׁיל אֲלָא גַם לְקַחַת לְאָדָם בְּסוּף אֶת הַנֶּשְׁמָה (בְּבֵא בְּתֵרָא דָּף טז ע"א), אִם הָאָדָם הִיָּה יוֹדֵעַ אֶת זֶה הוּא לֹא הִיָּה חוֹטֵא. תַּחֲשֹׁב אִם יִגִּיעַ אֵלֶיךָ מְחַבֵּל וְיֹאמַר לָךְ: "תְּבֹא בְּשַׁעַה אַרְבַּע לְגַנְנָה, הִיָּה כִּיף, אִתָּה תְּהַנֶּה, וְאֵל תְּדַאֵג אֲנִי אֶהְיֶה שֵׁם", אִתָּה תִּלְךָ לְשֵׁם? וְהַיַּצָּר הָרַע אוֹמֵר לָךְ: "תְּבֹא לְמִקּוֹם חֲטָאִים, אֲנִי גַם אֶהְיֶה שֵׁם, יִהְיֶה כִּיף", וְאִתָּה שׁוֹמֵעַ לוֹ... הוּא יוֹתֵר גְּרוּעַ מִמְּחַבֵּל! הַמְּחַבֵּלִים מְפַחְדִּים מִמְּנוּ! הוּא יַצָּר הָרַע, הוּא הַשְּׁטָן, הוּא מְלֹאךְ הַמְּנוֹת" (בְּבֵא בְּתֵרָא דָּף טז ע"א), לְמָה אִתָּה שׁוֹמֵעַ לוֹ? כִּי הוּא צוֹבֵעַ לָךְ אֶת הַעֲבָרָה. זֶה מֵה שֶׁאוֹמְרַת הַגְּמָרָא, שׁוֹחֵט, הַשׁוֹחֵט הַגְּדוֹל מְכַלֵּם הוּא הַיַּצָּר הָרַע, לְמָה הוּא חַיִּב? לְמָה מְעַנִּישִׁים אוֹתוֹ? רַב אָמַר מִשׁוּם צוֹבֵעַ - הוּא צוֹבֵעַ לָךְ אֶת הַעֲבָרָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר מִשׁוּם גְּטִילַת נֶשְׁמָה - הַתְּכַלִּית שְׁלוֹ זֶה לְהַכְּשִׁיל אוֹתָךְ בְּשִׁבִּיל לְקַחַת אֶת הַנֶּשְׁמָה שְׁלָךְ. וְלִכְּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֵתִיד לְבֹא מְעַנִּישׁוּ וְשׁוֹחֵטוּ.

פְּרִנְסָה מִשְׂמִים

זֶהוּ אֶחָד הַרְעִינּוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מֵהַפְּרָשָׁה, וְזֶה הַנְּסִיּוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, לְהִשְׁאֵר כְּמָה שֶׁיּוֹתֵר בְּעוֹלָמָה שֶׁל תּוֹרָה, וּמְרֻבָּה תּוֹרָה מְרֻבָּה חַיִּים (אבות פרק ב' משנה ז).

יְהִי רְצוֹן שְׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֶּה אוֹתָנוּ לְשַׁפֵּעַ וְהַצְלָחָה, וְכָל לומְדֵי הַתּוֹרָה וְעַמְלֵיהָ וְתוֹמְכֵי הַתּוֹרָה יִזְכּוּ לְפְרִנְסָה בְּשַׁפְעַ אֱמֻנָּה כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשֶׁת יִתְרוֹ

פְּרִשֶׁת יִתְרוֹ

הַלְמוּד מִבְּעֵלֵי הַחַיִּים -

מִי הִיָּה יִתְרוֹ?

בְּפָרְשֵׁתנוּ רוֹאִים דְּבַר מְפֹלָא וְעֵקְרִי. הַפְּרִשָּׁה שְׁלַנּוּ נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל כֹּהֵן מְדִיָּן, אָדָם שְׂעֵבֵד כָּל הַחַיִּים עֲבוּדָה זָרָה, וְלֹא הִיָּתָה עֲבוּדָה זָרָה שְׁלֹא עֲבָדָה (רש"י שְׁמוֹת פָּרָק יח פסוק יא), אָבֵל הִיָּה לוֹ רִגְעַ שֶׁל אֲמֶת; כָּל חַיִּיו הִחֲטִיֵּא אֶת הָרַבִּים וְעָשָׂה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ, זֹכָה לְהִיּוֹת חוֹתֵן מִשָּׁה. וְלֹא רַק, אֲלֵא גַם בָּא וּמִיַּעֵץ כָּל מִיַּנִּי עֲצוֹת, וּמִשָּׁה רַבֵּנוּ מִקְבֵּל מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁהִתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת (שְׁמוֹת יח, יג וְהִלָּאָה).

הַנִּקְדָּה הִרְאֵנוּ שֶׁיֵּשׁ לְלַמֵּד מִזֶּה הַיָּא, אֶת גְּדֹל עֲנוּתֵנוּתוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַבֵּנוּ. דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּתַהֲלִים (קִיט, צט) אוֹמֵר, "מִכָּל מַלְמְדֵי הַשְּׁכֵלְתִי" - אֲנִי לוֹמֵד מִכָּל מִי שֶׁרוֹצֵה לְלַמֵּד אוֹתִי, כִּמָּה זָמַן? כִּמָּה שִׁיְהִיָּה מוֹכֵן לְלַמֵּד. לֹא כְּמוֹ הָאֲנָשִׁים שְׂאֲחָרֵי רַבֵּעַ שְׂעָה אוֹמְרִים לָךְ: "תַּעֲצֵר, תִּקְצָר".

גַּם בְּנוֹ שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ זֶה וְאוֹמֵר, "לָךְ אֵל נִמְלָה עֲצֵל רֵאֵה דְרָכֶיָה וְחַכָּם" (משלי ו, 1), אֵל תִּגִּיד לִי שְׂאֲתָה לוֹמֵד רַק "מִכָּל מַלְמְדֵי" - אֵלוֹ שִׁיְכֹלִים לְלַמֵּד אוֹתָךְ וַיֵּשׁ לָהֶם דְּרָשׁוֹת וְהִרְצָאוֹת, אֲלֵא אִפְלוּ מִהִנְמָלָה אֲתָה יְכוֹל לְלַמֵּד.

עַד כִּמָּה הַגּוֹזְלוֹת מְדַדִּים?

הַיּוֹם בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא נִלְמַד קִצָּת מוֹסָר שְׂאֲפָשָׁר לְלַמֵּד מִהִנְהַגַּת בְּעֵלֵי הַחַיִּים, וְכְמוֹ שֶׁהַגְּמָרָא אוֹמְרֶת (עִירוּבִין דָּף ק ע"ב), שְׂאֵם לֹא הִיָּינוּ מִקְבָּלִים תּוֹרָה הִיָּינוּ לוֹמְדִים צְנִיעוּת מַחֲתוּל, גִּזְל מִנְמָלָה, וְעוֹד כִּמָּה מִדוֹת שְׁכֵתוּבוֹת שָׁם, שְׂאֲפְלוּ מַחֲיוֹת צָרִיךְ לְלַמֵּד.

הַגְּמָרָא (בבא בתרא דף כג ע"ב) אוֹמְרֶת, שְׂאָדָם שְׂמוֹצָא גּוֹזְלִים שְׂמִדְדִים וְלֹא יְכוֹלִים לְעוֹף, הַכְּנַפִּים שְׁלָהֶם לֹא מִיָּמְנוֹת לְעוֹף, הַדִּין שְׂצָרִיךְ לְעֲשׂוֹת הַשְּׁבֵת אֲבָדָה, צָרִיךְ לְבַדֵּק בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה, כִּי-25 מֵטֵר, הֵאֵם יֵשׁ שָׁם אִיזָה שׁוֹבֵךְ אוֹ קֵן שֶׁל מִישָׁהוּ. וּבְהַמְשָׁךְ הַגְּמָרָא (דף כג ע"א) מוֹבָא, שְׂחֲמִשִּׁים אַמָּה זֶה הַשְּׁעוֹר שֶׁהַגּוֹזְלוֹת שְׂבַעִים מִמָּה שְׂמוֹצָאִים לְאָכֵל, וַיּוֹתֵר מִחֲמִשִּׁים אַמָּה הֵם לֹא צָרִיכִים לְלַכֵּת, לְכֵן בְּדֶרֶךְ כָּלֵל הַשׁוֹבֵךְ

הלמוד מבעלי החיים

שבתוך החמשים אמה זה השוכך שלהם. ועוד אומרת הגמרא, שהגוזלים לא מדדים יותר מהמרחק הזה, כי הם לא רואים את הקן (עיי' בשו"ע חושן משפט סימן רס סעיף ח).

ומספרת הגמרא שאחד האמוראים - רבי ירמיה, שאל את חכמי בית המדרש, מה הדין אם נמצא גוזל עם רגל אחת בתוך חמשים אמה ורגל אחת מחוץ לחמשים אמה?

כעסו החכמים על שאלתו והוציאו אותו מבית המדרש. ומבאר רש"י (שם דיבור המתחיל ועל), כיון שהיה מטריח עליהם בשאלות. התוספות (דיבור המתחיל ועל) אומרים עוד יותר: אם חז"ל אמרו שעופות מדדים עד חמשים אמה אז אין משג כנה אפלו של פסיעה אחת יותר! סופו היה שעל ידי מעשה שהוא הראה ענוה החזירו אותו לבית המדרש (בבא בתרא דף קסה ע"ב), כיון שבהתחלה חשדו בו שהוא מנסה להראות גדול מדברי חז"ל חס ושלום.

יש לצערנו הרבה אנשים בדורנו שהם חולים במגלומניה - הם מדמינים שהם יותר חכמים ויותר מבינים ויותר יודעים מחז"ל, מהרמב"ם, מרש"י הקדוש, זה נובע מהגאווה הסרוחה שלהם.

מוסר מהיונים

חשבתי בסיעתא דשמיא לבאר עוד בדרך המוסר, כמה מוסר אנחנו צריכים ללמד מיונים. יש אדם שיש לו מה לאכל היום, יש לו פרנסה ברוך השם והוא גומר את החדש, אתה שואל אותו: "אתה שבע?", "כן, אכלתי עכשו". למה אתה דואג מה יהיה אחר כך? הרי היונה אחרי שהיא ממלאת את הכרס שלה בחמשים אמה היא לא עושה אפלו פסיעה אחת יותר! ואלו אתה? עובד שש שעות ביום, וזו רק המשמרת הראשונה שלך. אחרי זה עוד שש שעות משמרת שניה ושש שעות משמרת שלישית. אין לו זמן לנשם, הגמרא אומרת (ברכות דף ג ע"א), שבמשמרת הראשונה בליה כלבים צועקים, לא ישנים - גם הוא לא ישן. במשמרת השניה חמור נוצר - וגם הוא צר בלי הפסקה. למה? עוד כסף ועוד כסף. היונים מפסיקות לחפש אכל אחרי חמשים אמה, ואתה האדם, בחירי הבריאה, שכל החיות נוצרו לשמש אותך (קידושין דף פב ע"ב), עובד בלי הפסקה?

ובאמת אנו רואים שאם האדם עובד יותר ממה שהוא צריך עכשו, ודואג על העתיד הוא לא יחזיק מעמד בבית המדרש, היצר הרע יפתה אותו לעזב את הפולחן וללכת לעבד. ולכן הוציאו את רבי ירמיה מבית המדרש, לרמוז, אם אתה תעשה

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

עוד פְּרִנְסָה ועוד פְּרִנְסָה בשְׂבִיל הַעֲתִיד וְלֹא תִסְתַּפֵּק בְּמֵה שְׂיֵשׁ לָךְ עֲכָשׁוּ, אֵתָה לֹא תַחְזִיק מֵעֲמֵד בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ עִם הַדְּאָגוֹת הָאֵלֶּה.

מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה

יש דְּבַר נוֹסֵף שְׁאֵנְחָנוּ לומְדִים מִפְּרִשְׁת יִתְרוֹ. יִתְרוֹ מְגִיעַ וּמִשָּׁה מְסַפֵּר לּוֹ אֵת כָּל הַנְּסִים שֶׁעָבְרוּ (שמות יח, ח), "וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרָעָה, אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הָעָם מִתַּחַת יַד מִצְרַיִם" (שם פסוק י), שְׁתֵּי הַצְּלוֹת, מִיַּד מִצְרַיִם וּפְרָעָה, וּמִתַּחַת יַד מִצְרַיִם, כִּיּוֹן שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁעֲבָדִים גַּם בַּגּוֹף וְגַם בַּנַּפֶּשׁ, וְהִרְגִישׁוּ תְּמִיד עֲבָדִים בְּנַפְשָׁם וְשִׂיד הַמִּצְרַיִם עֲלֵיהֶם, וְה' הוֹצִיא אוֹתָם מִתַּחַת הַיָּד הַזֶּה - הַהִרְגָּשָׁה הַנּוֹרָאָה הַזֶּה: וְאָמַר יִתְרוֹ "עַתָּה יִדְעִיתִי כִּי גָדוֹל ה' מְכַל הָאֱלֹקִים כִּי בְדַבָּר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם" (שם פסוק יא) מְמָה הַתַּפְעֵל יִתְרוֹ? מְזָה שְׂיֵשׁ מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה (עֵינַי שֶׁם בַּפִּירוּשׁ רַש"י וְתוֹלְדוֹת יִצְחָק קָאָרוּ וּבִסְפּוּרָנוּ), מֵהַדְּבַר הַנִּפְלָא הַזֶּה, בְּדַקּוֹת הַמִּיחָדָת שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹפֵס אֶת הָאָדָם בְּדִיּוּק בַּמְדָּה שֶׁהוּא הַתְּנַהֵג עִם אַחֲרָיִם.

נְהַג הַמוֹנִיַת הָעַרְבִי וְהַחֲרָדִים

כְּמָה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהַקְפִּיד לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים, שֶׁהֵם יְבוֹאוּ וַיִּגִּדוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט הַזֶּה "עַתָּה יִדְעִיתִי כִּי גָדוֹל ה' מְכַל הָאֱלֹקִים" - זֶה קְדוּשַׁת הַשֵּׁם מֵאִין כְּמָהוּ. הַיּוֹם יִצְאָ לִי לְנוֹסֵעַ לְאִיזוֹ דְרָשָׁה בְּרוּךְ ה', וּבְדַרְךָ חוֹזֵר עֲלִיתִי עִם נְהַג מוֹנִיַת עַרְבִי, זֶה מֵה שֶׁהִגִּיעַ, זֶה יוֹתֵר נָח לַפְעָמִים כִּי לֹא צְרִיךְ לְנוֹסוֹת לְהַחְזִיר אוֹתוֹ בַּתְּשׁוּבָה בְּדַרְךָ...

אֲמַרְתִּי לוֹ "יש לָךְ אִיזָה סְפּוּר לְסַפֵּר?" הוּא אָמַר לִי: "תִּרְאֶה, כְּמָה פְּעָמִים הָיוּ אֲצִלִּי בַחֲוָרִים חֲלוֹנִים, לֹא כְמוֹךָ, הֵייתִי אִתָּם שֶׁשׁ שְׁעוֹת בְּתוֹר נְהַג, נוֹסֵעַ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם. הֵם בְּקִשׁוֹ לְעַצֵּר לְכַמָּה דְקוֹת לְלַכֵּת לְהִבִּיא מִשָּׁהוּ, הַשְּׂאִירוּ בַחֲוָרָה אַחַת בְּמוֹנִיַת וְהִלְכוּ, וְאֲנַחְנוּ מְחַכִּים מְחַכִּים, וְהֵם לֹא חוֹזְרִים". הַבַּחֲוָרָה שֶׁנִּשְׁאַרָה בְּרַכְבֵּי אֲמָרָה: "אֲנִי אֵלֶּךְ לְרִאֲוֹת אִיפָה הֵם", וְנְהַג הַמוֹנִיַת מֵהַנְּסִיּוֹן הַמֵּר שְׁלוֹ הַבֵּין שֶׁהֵם בְּרַחוּ, הוּא לֹא הִסְכִּים לָהּ לְלַכֵּת: "תִּשְׁלָמִי וְתִלְכִּי", הִיא הַתְּחִילָה לְצַעֵק עָלָיו, מֵה אֵתָה תּוֹפֵס אוֹתִי, הִיא הַתְּקִשְׁרָה לְמִשְׁטָרָה וְהַעֲלִילָה עָלָיו עֲלִילוֹת. מִיַּד הִגִּיעָה הַמִּשְׁטָרָה וְעִצְרָה אֶת שְׁנֵיהֶם, לְקַחוּ אוֹתוֹ לְעוֹד שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת בְּמַעְצָר. חָקְרוּ אוֹתוֹ, הוּא סִפֵּר הַכֹּל לְקִצִּין שֵׁם. אָמַר לוֹ הַקִּצִּין: "תּוֹתֵר עַל הַנְּסִיעָה וְנִסְגָּר אֶת הַתִּיק, אִין מֵה לְעִשׂוֹתוֹ!". וְאָז הוּא אָמַר לִי מִשְׁפָּט, הַנְּהַג הָעַרְבִי הַזֶּה: "אֲצִלְכֶם הַדְּתִיִּים חֲמִדוּלִילָא [בְּרוּךְ ה'] אִין

הלמוד מבעלי החיים

את הדברים האלה, אם יעלה אצלי בחור חרדי ואומר לי: "חכה לי שעה שעתים", אני מחכה לו, מאמין. אבל אם חלוני יגיד לי תחכה לי שתי דקות אני לא מחכה, רק אם ישלם לי מראש. אתם החרדים כל מקום שאתם מגיעים מבריחים את הפשע והעבריות. אמרתי לו: "אל תדאג, עוד מעט כלם יהיו דתיים, בעזרת ה'". את זה אומר נהג ערבי, זה מה שאמר יתרו: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים" - רואים שהחנוך החרדי מצליח, החנוך היהודי האמתי האוטנטי מצליח. כמה שנסו לעקר ולהגיד "ככל הגוים בית ישראל" (עיינין יחזקאל כה, ח), שיהיו חכמים כמו הגוים, עם התנהגות גויית, שיהיו מתרבתים ונאורים ומשכילים, בפעל אנחנו רואים איפה נמצאים הפרות הטובים והמשבחים. והתפקיד של כל יהודי ויהודי בכל מקום שאליה הוא הולך, להגדיל את שם ה', שיהיו כלם "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים".

ההבדל בין מלך לכלב

הגמרא (נדרים דף כד ע"א) כותבת, מה ההבדל בין כלב למלך? שניהם אוכלים, שניהם שותים ונהנים, על שניהם כל הזמן שומרים, שניהם לא הולכים לשום מקום לבד, מה ההבדל ביניהם? אז יש אומרים רצועה, קדם כל יש מלכים שגם להם יש רצועה, כל מיני שרשראות, מה גם שיש כלבים שאין להם רצועה. אומרת הגמרא: כלב כל הזמן נהנה אבל לא מהנה, לא חושב איך לגרם לאחרים שיהנו אלא רק רוצה להנות בעצמו, לאכל, לשתות, לטיל, אבל מלך מהנה אחרים. כל אדם צריך לחשב כמה אחוזים הוא פלב וכמה אחוזים הוא מלך. יש אנשים שכל הזמן תן לי תן לי ותן לי, "אתה יכול לתת לי את המנה שלך? נכון אתה לא רעב היום? פשוט ראיתי שיש לך פסטרמות טובות בסנדוויץ'", "מאיפה אתה יודע שאני לא רעב? ושהסנדוויץ' יספיק לי?", הוא כפר מחליט בשבילך כמה קלוריות אתה צריך להכניס בגוף. הוא סופר לך קלוריות, כדי שהוא יוכל לקחת אותם אליו. איזה דבר זה? "עזב אותי לנפשי, אתה אכלת את המנה שלך מספיק". מתקים בו הכתוב "ובטן רשעים תחסר" (משלי יג, כה), וכשאתה אוכל אתה רואה שהעינים שלו עליה, הוא מוציא לך את כל החשק לאכל. כל הזמן הוא בתאוה ותאוה, כמו כלב, פעם אחת תבקש ממנו לטעם מארוחת הצהרים שהוא הביא, מה הוא יגיד לך? "אתה לא מתבייש? איך אתה מבקש ממני כזה דבר, זו ארוחה שאינה מספקת את בעליה". איזה אינה מספקת, יש לו באגט יותר גדול ממנו, או פתה יותר גדולה מהראש שלו והוא אומר לך "סעודה שאינה מספקת". הפתה שלו אם תעשה בה חור באמצע יהיה לה חיוב ציצית, והוא קמץ לא נותן משלו כלום. והוא עוד נותן

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

לָךְ דְּרִשָּׁה מוֹסְרִית, "אַתָּה יוֹדֵעַ מִי שְׂאוּכַל מֵאַרוּחָה שְׂאִינָה מְסַפֶּקֶת לְבַעֲלֶיהָ הוּא בְּמִדּוֹר הַשְּׁנַי בְּגִיהָנָם" (ראשית חכמה שער היראה פרק יג המדור הב'), הוא צוֹדֵק! אֲבָל לְמָה אֶתְמוּל כְּשֶׁרְצִיתָ אֶת הַמָּנָה שֶׁל חֵבֵר שְׁלָךְ לֹא חֲשַׁבְתָּ עַל זֶה?

אוֹתָם הָאֲנָשִׁים גַּם עִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קִמְצָנִים, הֵם לֹא מוֹכְנִים לַעֲשׂוֹת מִשְׁהוֹ לְכַבּוֹד הַשָּׁם, אֲבָל לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ כָּל דְּבָר הֵם מְבַקְּשִׁים וְדוֹרְשִׁים, וְעַלֵּיהֶם אוֹמֵר הַזֶּהֱרַקְהוּ הַקְּדוּשׁ (תיקוני זוהר תיקון יח דף לד ע"א) הֵנִי כְּלָבִין דְּצוֹחִין הַב הַב, הַב לָן חִי הַב לָן מְזוּנֵי - הֵינּוּ שֶׁהֵם דּוֹמִים לְכָלְבִים שְׂצוֹחִים הַב הַב כָּל הַיּוֹם, הַב זֶה תָּן, גַּם הֵם אוֹמְרִים כָּל הַזְּמַן לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "תָּן לָנוּ חַיִּים, תָּן לָנוּ מְזוֹנוֹת".

אֲבָל מֶלֶךְ הוּא מֵהֵנָּה וְלֹא נִהְיָה, לֹא מִחֲפַשׂ מָה אֲנִי יָכוֹל לְקַחַת, אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְנַצֵּל, אֵיךְ אֶפְשָׁר לְעַקֵּץ, זֶה לֹא מֶלֶךְ זֶה כְּלָב.

אֵל תַּחֲכוּ, תַתְחִילוּ!

אַתָּה זֶה צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְזַכֵּר, לֹא מִשְׁנָה בְּאִיזָה שֶׁלֵּב בְּחַיִּים אֶתָּה נִמְצָא, עִם חֵבְרִים, עִם אֲשֶׁתְּךָ, עִם הַמְשַׁפָּחָה, עִם הַיְלָדִים, תִּזְכֹּר, אֵל תִּהְיֶה כְּלָב.

יֵשׁ בְּעַל שְׁכַל הַזְּמַן מַחֲכָה, מְתִי אֲשֶׁתוֹ תַעֲשֶׂה בְּשִׁבִילוֹ, וְהָאִשָּׁה גַּם הִיא מַחֲכָה, מְתִי הַבְּעַל יַעֲשֶׂה בְּשִׁבִילוֹ. אֲזִי הֵם זוּג כְּלָבִים, לֹא צָרִיכִים בֵּית, יְכוּלִים לָגוֹר בְּמִלּוּנָה, זֶה גַּם יוֹתֵר זוּל. כִּכָּה זֶה כְּשֶׁכָּל צַד רוֹצֵה רַק לְהַנּוֹת, אֲבָל אִם כָּל אֶחָד מִחֲפַשׂ לְגֵרִם הַנָּאָה לְצַד הָאֲחֵר, זֶה מֶלֶךְ! לָהֶם מְגִיעַ לָגוֹר בְּאַרְמוֹן, זוֹ הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה (עֵיין סוּטָה דף יז ע"א).

חֲנוּךְ יְלָדִים

אֵיךְ זֶה קִשּׁוֹר לְפָרֶשֶׁה שְׁלָנוּ? אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּפָרֶשֶׁה, שְׂמִשָּׁה רַבְּנוּ לָקַח בְּחַזְרָה אֶת צִפְרָה אֲשֶׁתוֹ, "וַיִּקַּח יִתְרוֹ חַתָּן מִשָּׁה אֶת צִפְרָה אֲשֶׁת מִשָּׁה אַחֵר שְׁלוּחִיָּה" (שְׁמוֹת יח, ב). יִתְרוֹ לָקַח אֶת צִפְרָה שֶׁהִיְתָה בְּתוֹ אַחֵר שְׁלוּחִיָּה מִמִּשָּׁה וְהוּא בָּא אֶתָּה אֶל מִשָּׁה. "אַחֵר שְׁלוּחִיָּה" אוֹמֵר רַש"י שְׂאֵמֵר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִדְּיָן "לָךְ שָׁב מְצָרִים" (שְׁמוֹת ד, יט), וּמִשָּׁה לּוֹקַח אֶת מִשְׁפָּחָתוֹ וְנִפְגָּשׁ עִם אֶהֱרָן (שֵׁם פִּסּוּק כ), וּמִסְפָּרִים חָזוֹן"ל (מְכִילֵתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל יִתְרוֹ - מִסְכַּתָא דְעַמְלַק פְּרָשָׁה א), שְׂאֶהֱרָן שְׂאֵל אוֹתוֹ: "מִי הֵם הַלְלוּ?" אָמַר לוֹ מִשָּׁה: "זוֹ אֲשֶׁתִּי וְשְׁנֵי בְנֵי", אָמַר לוֹ אֶהֱרָן: "עַל הָרָאוּשׁוֹנִים אָנוּ מְצַטְעָרִים וְאַתָּה בָּא לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם?", מִשָּׁה קָבַל אֶת דְּבָרֵי אֶהֱרָן וְשָׁלַח בְּחַזְרָה אֶת

הלמוד מבעלי החיים

צפרה אשתו עם בְּנוֹ אֶל בֵּית הַסָּבָא יתרו.

וְשׂוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים (עיין אלשיך שמות ד, יח - כג), לְמָה מֹשֶׁה רִבְּנוּ חָשַׁב לְקַחַת אוֹתָם אֶתוֹ מִלְכַתְחַלְהָ? מַה יִּתֵּן לוֹ וּמָה יוֹסִיף לוֹ?

שְׂמַעְתִּי מִהִמְגִיד הָרֵב שְׁלֵמָה לְוִינְשֵׁטֵיין שְׂיַחֲיָה, בְּשֵׁם אֶחָד מִהָאֲחֵרוּנִים שְׂתַרְץ וְאָמַר: מֹשֶׁה רִבְּנוּ חָשַׁשׁ, עֲכָשׁוּ הוּא בָּא לְהוֹצִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְהַעֲסֵק לִוְקַח קֶצֶת זְמַן, שְׁהָרִי כָּל מִכָּה הֵיטָה לִוְקַחַת זְמַן רַב (עיין בספר אוסרי לגפן פרשת וארא עמוד שע שסיכם את השיטות), וְחָשַׁשׁ מֹשֶׁה שְׂיֵאמְרוּ עִם יִשְׂרָאֵל: אֵלֹהֵי אֲשֶׁתוֹ וְהֵילָדִים הָיוּ כְּאֵן בְּמִצְרַיִם, הוּא הֵיטָה מְזַדְרֵז יוֹתֵר לְהוֹצִיא אוֹתָנוּ. מֹשֶׁה רִבְּנוּ לֹא רָצָה שְׂיַהֲיָה חֲלוּל הַשֵּׁם, לֹא רָצָה שְׂיִדְבְּרוּ, לְכֵן אָמַר: אֲנִי אֶקַּח אֶת אֲשֶׁתִּי וְיִלְדֵי לְתוֹךְ הַתַּפְּתַת הַמִּצְרִית, רַק שְׁלֹא יִהְיֶה חֲלוּל הַשֵּׁם.

אם כן למה אהרן לא קבל את הטענה הזו?

הַתְּשׁוּבָה לְזֶה, שְׂאָמַר אֶהְרֵן לְמֹשֶׁה: "אַתָּה מוֹלִיךָ אוֹתָם לְמִצְרַיִם, זֶה עֲרוֹת הָאָרֶץ (עיין אלשיך פרשת מקץ פרק מא דיבור המתחיל "ועתה ירא"), 49 שְׂעָרֵי טְמֵאָה (עיין חומת אנך פרשת שמות אות יא), עַל הָרֵאשׁוֹנִים אֲנַחְנוּ מִצְטָעְרִים - אֵלֹהֵי שְׂדֵי קִימִים וְנִפְלוּ שֵׁם, הָרִי גָדוֹל הַמְּחַטִּיאוֹ יוֹתֵר מִן הַהוֹרְגוֹ (עיין פירש"י דבריפ פרק כג פסוק ט), וְאַתָּה בָּא לְהוֹסִיף אֶת הֵילָדִים שְׁלָךְ שְׂיִכּוּלִים לְהַתְקַלְקֵל?". וּמֹשֶׁה קִבֵּל אֶת הַדְּבָרִים, שְׂכֵן עִם כָּל הַמְּחַשְׁבָּה וְהָרִצּוֹן הַטּוֹב שְׁלֹא יִדְבְּרוּ וְשְׁלֹא יִהְיֶה חֲלוּל הַשֵּׁם, כִּינֵן שְׂיֵשׁ חָשַׁשׁ שְׁלֵ קִלְקוּל הַמְּשַׁפְּחָה הַכֹּל מִתְגַּמֵּד. חֲנוּךְ הֵילָדִים הוּא מַעַל הַכֹּל! רָגַע, אֲבָל יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂכֵלָם יִדְבְּרוּ עֲלֵיךְ, שְׂאַתָּה לֹא מְזַדְרֵז לְהוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם כִּי הַמְּשַׁפְּחָה שְׁלָךְ לֹא שֵׁם, יִפְגַּעוּ בָּךְ, יִגִּידוּ שְׂאַתָּה סָתַם פּוֹלִיטִיקָאִי, לֹא אֶכְפַּת לָךְ בְּאִמַּת מְהָעָם... מֹשֶׁה רִבְּנוּ לֹא אֶכְפַּת לוֹ מְכָל זֶה. אִם זֶה מַה שְׂצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עוֹשִׂים, וְלֹא מִתְיַחֲסִים לְרַעֲשֵׁי רַקְעֵי שֵׁל הַמְּדַבְּרִים לְמִינֵיהֶם.

מֶלֶךְ - אֵין עָלָיו אֵלָא ה' אֱלֹקָיו

אם נתבונן נראה שזה הבדל נוסף בין מֶלֶךְ לְכֹלֵב, מֶלֶךְ הוּא מְנַהֵיג, הוּא לֹא מִתְרַגֵּשׁ מִמָּה שְׂהָעַם אוֹמַר, הוּא מְחַלִּיט לַעֲשׂוֹת מַה שְׂצָרִיךְ - וְעוֹשֶׂה, "מֶלֶךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ" (משלי כט, ד), לְמָה? כִּי אִם הוּא יַחֲשֵׁב הוּא לֹא מֶלֶךְ הוּא עֶבֶד, "עֶבֶד עֶבְדִּים יִהְיֶה לְאֶחָיו" (בראשית ט, כה), כָּל אֶחָד יֵאמַר מִשְׁהוּ אֶחָר.

לְצַעֲרָנוּ זוֹ אַחַת הַקְּלָלוֹת שְׂאָמְרוּ חֲזוֹ"ל (סוטה דף מט ע"ב) שְׂתַהֲיָה בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן: פְּנֵי הַדּוֹר כְּפְנֵי הַכֹּלֵב, וּבְאֵר הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֶלְחָנָן וְסַרְמֵן זְצ"ל (עיקבתא דמשיחא פרק

פְּרִשְׁת יִתְרוֹ

הרועים אות יג) הַכֶּלֶב כָּל הַזְמַן מִסְתַּכֵּל אַחֲרָהּ, לְהִיכֵן אֲדוֹנָו הוֹלֵךְ, כִּכָּה גַם הַיּוֹם יֵשׁ הַרְבֵּה 'מְנַהֲיָגִים' שֶׁמִּסְתַּכְּלִים כָּל הַזְמַן לְהִיכֵן רֹחַ הָעָם נוֹטָה וְהוֹלֶכֶת וְהֵם מְתַאֲמִים אֶת עֲצָמָם לְשֵׁם. הַגִּדְרָה שֶׁל מֶלֶךְ שְׁאִין עָלָיו אֵלֶּא ה' אֶלְקִיו (עֵיין הוֹרִיּוֹת דָּף י"א ע"ב). הוּא לֹא חוֹשֵׁב מָה אוֹמְרִים? מָה יִגִּידוּ? אֲבָל כֶּלֶב כֵּן חוֹשֵׁב. כֶּלֶב כָּל הַזְמַן רוֹצֵה לְהַנּוֹת, הוּא חוֹשֵׁשׁ שֶׁתִּפְגַּע לוֹ הַהֲנָאָה הַעֲכָשׁוּיָה אִם הוּא יַעֲצֹבֵן אֶת נוֹתְנֵי הַהֲנָאָה. לְעֲצֵרְנוּ יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׁקוֹרָאִים לְעֲצָמָם רִבְנִים, הֵם נִמְצָאִים בְּקַהֲלָה 20 שָׁנָה, וְרַב הַקְּהֵלָה מְחַלְלִים שְׂבֵת, וְהָרַב לֹא מַעִיר לָהֶם כְּלוּם... גַּם 'הָרַב' הַזֶּה מְתַנַּהֵג כְּמוֹ כֶּלֶב, הוּא מִפְּחַד שֶׁכִּבֵּר לֹא יִבְיֵאוּ לוֹ חֲתִיכוֹת בְּשָׂר, לֹא יִלְטְפוּ אוֹתוֹ, לֹא יִקְחוּ אוֹתוֹ לְטִיּוֹלִים - זֶה כֶּלֶב! שֶׁמִּחַפֵּשׁ רַק לְהַנּוֹת וְלֹא לְהַנּוֹת אַחֲרֵים - לֹא לְזִכּוֹת אֶת הָרִבִּים.

מֵאֵן מְלָכִי? רִבְנָן!

חז"ל (עֵיין גִּיטִין דָּף ס"ב ע"א) אוֹמְרִים: מֵאֵן מְלָכִי? רִבְנָן! מִי הֵם הַמְּלָכִים הָאֲמִתִּיִּים? תְּלַמֵּידי הַחֲכָמִים, שֶׁכֵּן מִי שֶׁהוּא מֶלֶךְ אֲמִתִּי וְנִכְנָס לְסִיטוּאַצְיָה כְּזוֹ הוּא מִיד אוֹמֵר: "לֹא רוֹצֵה אֶת הַכֶּסֶף שְׁלָכֶם - הַעֲקֹר תִּשְׁמְרוּ שְׂבֵת". לֹא רַק שֶׁהוּא לֹא לוֹקֵחַ כֶּסֶף עַל הַהֲרַצָּאָה, הוּא עוֹד מוֹכֵן לְשֵׁלֶם נְסִיעוֹת וְעוֹד, הוּא לֹא מִפְּחַד וְחוֹשֵׁשׁ מֵאֵף אֶחָד, לֹא מִסְתַּכֵּל מָה יִגִּידוּ. זֶה הַהֲבֵדֵל בֵּין מֶלֶךְ לְכֶלֶב שֶׁאֲפָשָׁר לְלַמֵּד מִפְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ. מִשֶּׁה רִבְנָו בַּהֲתַחֲלָה חָשַׁשׁ שֶׁיִּדְבְּרוּ, שֶׁיִּגִּידוּ, יִהְיֶה חֲלוּל הַשֵּׁם, אֲבָל חֲנוּךְ יְלָדִים? מַעַל הַכֶּל!

זֹאת הַסִּבָּה שֶׁמִּשֶּׁה רִבְנָו הַצְּלִיחַ לְהַנְהִיג אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְמִרוֹת כָּל מָה שֶׁדְּבָרוּ עָלָיו וְחָשְׁדוּ אוֹתוֹ בְּאֵשׁת אִישׁ (סְנֵהדְרִין דָּף ק"ע"א), בְּזוֹ אוֹתוֹ, רִבּוֹ אוֹתוֹ וְעָשׂוּ לוֹ צְרוֹת, וּמִשֶּׁה רִבְנָו? לֹא מִקְפִּיד כְּשֶׁנָּה נוֹגֵעַ לְכְבוֹדוֹ, רַק כְּשֶׁנָּה נוֹגֵעַ לְכְבוֹד שְׁמִים, "וְנִחְנוּ מָה כִּי תִלְיֵנוּ עָלֵינוּ" (שְׁמוֹת טו, ז), אֲנִי כְּלוּם!! אֲנִי בָּא רַק לְהַנּוֹת אַחֲרֵים, לְהַנּוֹת אֶתְכֶם, אֲנִי לֹא בָּא לְקַבֵּל. וְהוּא מַעִיד עַל עֲצָמוֹ: "לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאֵתִי" (בְּמִדְבָר טו, טו) - אֲפִלוּ מוֹנִיָּת לֹא בְּקִשְׁתִּי שֶׁיִּזְמִינוּ לִי, הַכֶּל עַל חֲשׁוֹנוֹ. אִיךָ אָמַר אֲבִרְהָם אֲבִינוּ לְמֶלֶךְ סֹדֵם, "אִם מַחוּט וְעַד שְׂרוּף נַעַל" (בְּרֵאשִׁית יד, כג) - אֲנִי לֹא רוֹצֵה כְּלוּם. זֶה הַהֲבֵדֵל בֵּין הַצְּדִיקִים לְרֹשְׁעִים, וּבֵין מֶלֶךְ לְכֶלֶב.

אֵל תִּגְנוֹב קִרְדִּיט

דְּבַר נוֹסֵף שֶׁיֵּשׁ לְלַמֵּד מִהַפְּרָשָׁה, שֶׁאֲחָרֵי שִׁיתְרוֹ אָמַר אֶת עֲצָתוֹ וּמִשֶּׁה רִבְנָו קִבֵּל אוֹתוֹ, לֹא מְזַכֵּר אֲפִלוּ פַּעַם אֶחָת שֶׁמִּשֶּׁה רִבְנָו לָקַח אִיזָה קִרְדִּיט מִהַעֲצָה לְעֲצָמוֹ. הֲרִי

הלמוד מבעלי החיים

סוף סוף אם הוא לא היה מקבל את העצה זה לא היה נכנס לתורה, ויתרו לא היה מזכר בכלל. בא משה רבנו ומקבל את עצתו של יתרו, ועוד אומר "וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר". לא כתוב 'והוסיף עליו', 'והוריד', אלא מדיק, מה שאמרת אני עושה! שרי עשרות, שרי חמשים, שרי מאות, שרי אלפים, הכל. איזו ענוה! בדרך כלל אדם אומר משהו ואיך שהוא מצליח יש הרבה קופצים. איך אומרים: "הכשלוך הוא יתום וההצלחה יש לה הרבה הורים", כל אחד נוגס לעצמו את ההצלחה, ומשה רבנו לא מחפש כלום, "ויעש כל אשר אמר" (במדבר יח, כד), כלם מתפעלים מהרעיון, והוא אומר לכלם: "זה חמי אמר". חמיך העובד אלילים? זה שכל החיים שלו הם טעות אחת גדולה? מה, אתה צריך את העצות שלו? ומשה רבנו לא מתביש לומר, הכל זה יתרו.

זה רק מראה לנו כמה שאנחנו רחוקים ממדתו של משה, כמה אנחנו יותר קרובים לכלב מאשר למלך. והגמרא שאומרת "מאן מלכי רבנן", היא כוללת גם את זה, אם אתה מלך אמתי תהנה אחרים, אל תהנה רק את עצמך כל הזמן, אם אתה "משה", אם אתה תלמיד חכם אמתי, אל תגנב קרדיט של מישהו אחר, גם ברוחניות וגם בגשמיות.

אמר פעם הגאון הקדוש רבי ישראל יעקב קניבסקי הסטייפלר זצ"ל: "בהתחלה אדם גונב חדושים, אחר כך האדם גונב ספרי חדושים, ובסוף יהיה גנב רגיל". אפלו שגנבת חדושי תורה זה לא הכי חמור (עיינן בפסיקתא זוטרתא לקח שמות פרשת משפטים פרק כב סימן ג, ובשו"ת מהר"ם שיק חלק יורה דעה סימן קנו), העניינים יתגלגלו, ולך תדע לאן יגיע, יש סכוי שבסוף הוא גם יגנב את המחבר של החדושים, "וגנב איש ומכרו" (שמות כא, טז). למה? כי אין גבול למדות רעות.

הקדוש ברוך הוא יזכה אותנו שנוזכה כלנו לעבדו באהבה בלבב שלם ובשמחה, אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים

פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים

- זְהִירוֹת, עֲמֵי הָאָרֶץ! -

הַקּוֹצִים וְהַגְּדִישׁ

”וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם” (שמות כא, א) - הַרְבֵּה חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים נִלְמָדִים מִהַפְּרָשָׁה הַזֹּאת, מִהֶם מְסַכְתוֹת שְׁלֵמוֹת, כָּל סֹדֵר נִזְיָקִין, בְּבֹא מְצִיעָא, בְּבֹא בְּתָרָא, סְנֵהֲדָרִין וְעוֹד. מִכָּל פְּסוּק בְּתוֹרָה יֵשׁ הַמּוֹן דִּינִים, שְׂיֻצָאִים עַל פִּי דְרָשׁוֹת חֲזוֹ”ל שְׁחִדְשׁוּ בְּמִשְׁפָּךְ הַדּוֹרוֹת. בְּחֶרְנוֹ בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם לְדַבֵּר עַל פְּסוּק אֶחָד בַּפְּרָשָׁה.

אוֹמֵר הַכְּתוּב: ”כִּי תֵצֵא אִשׁ וּמְצָאָה קֹצִים וְנֹאכַל גְּדִישׁ אוֹ הַקֶּמֶה אוֹ הַשְּׂדֵה שְׁלֵם יִשְׁלַם הַמְּבַעֵר אֶת הַבְּעֵרָה” (שמות כב, ה), הַפֶּשֶׁט הַפְּשוּט: אָדָם עֹשֶׂה מְנַגֵּל בְּחֶצֶר, נִפְנֵף נִפְנֵף. נִכְנֵס רֹגַע לְבֵית וְהַמְנַגֵּל הַתְּנַפֵּף. הָאִשׁ בְּעֵרָה וְהַתְּחִילָה לְשַׂרְף אֶת הַחֶצֶר שְׁלוֹ, שֶׁל הַשְּׂכָנִים וְנִשְׂרַף לוֹ הַגְּדִישׁ, הַקֶּמֶה, הַשְּׂדֵה, זֶה שֶׁהִדְלִיק אֶת הַמְנַגֵּל צָרִיךְ לְשַׁלֵּם.

אֵךְ יֵשׁ גַּם דְּרָשׁ עַל הַפְּסוּק הַזֶּה, וְדָרְשׁוּ חֲזוֹ”ל בְּגִמְרָא (בבא קמא דף ס ע”א), אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: אֵין פְּרַעְנוֹת בָּאָה לְעוֹלָם אֶלָּא בְּזִמְן שְׁהִרְשָׁעִים בְּעוֹלָם - אִם יֵשׁ אַנְשִׁים שְׂעוֹשִׂים עֲבֵרוֹת מְגִיעוֹת הַצְּרוּת. וְאִינָה מִתְחַלֵּת אֶלָּא מִהַצְּדִיקִים, שְׁנֹאֲמַר ”כִּי תֵצֵא אִשׁ” - אִשׁ זֹאת הַפְּרַעְנוֹת, הַמְּחַלּוֹת, הַיִּסּוּרִים, הַצְּרוּת, הַפְּגוּעִים, וּמְצָאָה קֹצִים - קוֹצִים אֵלוֹ הַרְשָׁעִים. אִימְתִי אִשׁ יוֹצֵאת? בְּזִמְן שֶׁהַקּוֹצִים מְצוּיִים! וְלֹא מִתְחַלֵּת אֶלָּא מִן הַצְּדִיקִים, שְׁנֹאֲמַר: ”וְנֹאכַל גְּדִישׁ”. מַה זֶה נֹאכַל? שֶׁהַגְּדִישׁ, הֵם הַצְּדִיקִים, כִּבְרָה נֹאכְלוּ תְחִלָּה.

לְמָה הַצְּדִיקִים נִעְנָשִׁים?

וְלִכְאוּרָה קֹשֶׁה: מַה הַצְּדִיקִים עָשׂוּ, לְמָה הֵם נִעְנָשִׁים וְעוֹד בְּתַחֲלָה לִפְנֵי הַרְשָׁעִים?

וְהַתְּשׁוּבָה הִיא, אִם אַתָּם צְדִיקִים לְמָה אַתָּם לֹא מְסַלְקִים אֶת הַרְשָׁעוֹת מִן הָעוֹלָם? ”יִתְמוּ חֻטָּאִים מִן הָאָרֶץ” (תהילים קד, לה), אַתָּם צְדִיקִים כָּל הַכְּבוֹד, אֲבָל לְמָה אַתָּם לֹא

זהירות, עמי הארץ

עושים שיהיו עוד צדיקים? בגלל זה הצדיקים מסתכנים במוות, בצרות ובסורים.

רבי מפרנס רק אברכים

הגמרא (בבא בתרא דף ח ע"א), מספרת על רבי יהודה הנשיא מחבר המשניות, התנא הקדוש הזה היה אומר דברים לא כל כך פופולריים, ובמנו היה רעב גדול. מכיון שהיה עשיר גדול, פתח את אוצרו ואמר: "כל מי שלומד תורה אני אפרנס אותו, מי שלא לומד שילך לעבד". לא משנה מה אתה לומד, מקרא, משנה, גמרא, הלכה, אגדה, תהלים, כל עוד אתה לומד אני משלם. אבל אם אתה עם הארץ, לא לומד כלום, לך תחפש עבודה! אני לא נותן לך.

דחק רבי יונתן בן עמרם, הוא היה קדוש קדשים, גאון עצום, ונכנס, ורבי יהודה הנשיא לא הכיר אותו. אמר לו: "רבי, פרנסני". אמר לו: "בני, קרית? שנית? למדת תורה?" אמר לו: "לא!". אמר לו: "אם בן במה אפרנס אותך? באיזו זכות?" אמר לו רבי יונתן בן עמרם: "פרנסני כפלב וכעורב" - כמו שזורקים עצמות לפלב, שאריות לעורב, ככה גם תפרנס אותי כמו בעל חיים. קבל רבי יהודה הנשיא את הדברים ופרנס אותו. אחרי שיצא, התחיל רבי להצטער ואמר: "מה עשיתי? אי לי שנתתי פתי לעם הארץ" - מה זה בן אדם שלא לומד תורה באיזו זכות הוא חי, בשביל מה להוריד מהמשכרת של האברכים ולתת לו? וכך הצטער והתחרט. עד שהגיע בנו רבי שמעון בר רבי ואמר לו: "אבא, אתה יודע מי זה שהיה אצלך? זה רבי יונתן בן עמרם - תלמידך, ששנה את עצמו קצת כי לא רצה להנות מכבוד תורה מימיו". מיד שלח רבי שליחים לחפש אותו, בדקו ואכן זה היה הוא. אחרי שראה רבי ככה, אמר: "מה אני עושה? אני מפסיד בכך תלמידי חכמים יקרים שלא רוצים להנות מכבוד התורה, והם ימותו ברעב". מיד פתח רבי את שערי ביתו ואמר: "יכנסו הכל" - כלם יכנסו. וכך גם אותם תלמידי החכמים הצנועים שלא רצו להנות בעבור תורתם, לא יפסידו.

ממי מגיעה הפרענות?

שואלת הגמרא: למה רבי עשה כך שלא רצה לתת פרנסה לעמי הארץ? אומרת הגמרא: רבי לטעמה - לשטתו, שאמר: "אין פרענות באה אלא בשביל עמי הארץ" - אתם עמי הארץ הבאתם לנו את הרעב, הצרות, האסונות, אני עוד צריך לפרנס

פְּרִישַׁת מִשְׁפָּטִים

אותם? לך תעבד! אתה הבאת את הרעב.

החזון איש וכן גוריון

מספר שכן גוריון נפגש עם החזון איש ואמר לו: "אתם החרדים כל היום לומדים תורה, תורה, תורה. מי יעצר את הערבים, את הפגועים? עם גמרות וספריים תלחמו אתם?, אתם חייבים את צה"ל". אמר לו החזון איש: "כשיוצרים בעציה צריך לפתור אותה, אבל אם כלם ישובו וילמדו תורה לא תהיה בעיה!" הוא פתח לו את התנ"ך - את אותו התנ"ך שהראה בן גוריון עצמו בהצהרת בלפור להוכיח שיש לנו טאבו על הארץ - בפרישת בחקתי: "אם בחקתי תלכו ונתתי שלום בארץ" (ויקרא כו, ו). אמר לו החזון איש: "באמת, לפי המצב של היום צריך צבא, כיון שאתם לא שומרים תורה ומצוות, אבל את הצבא צריך בגללכם! לא בגללנו" (עיין בספר קשת גיבורים חלק ד עמוד 46).

המס לכתר המלך

זה מה שאמר רבי: אין פריענות באה אלא בשביל עמי הארץ, אומרת הגמרא: זה לא סתם משפט של רבי, זו באמת המציאות. ומספרת הגמרא (בבא בתרא דף ח ע"א), יום אחד הגיעו לרבי קבוצה של אנשים מבהלים, אמרו לו: המלך השתגע, צוה שכל אנשי טבריה יביאו לו מס לכתר חדש.

מה קרה? יצא איזה כתר אפנתי חדש. כמו שיש כאלה שמחליפים מכונית או מטבח כל שנה, הוא מחליף כתר כל שנה. אמרתי פעם: תאר לך שהקדוש ברוך הוא היה מחליף אנשים כל שנה למשהו יותר מודרני... כמה שנים הקדוש ברוך הוא משאיר אותך פה? אז למה את המכונית והמטבח אתה מחליף כל שנה? ויש כאלה גם אשה מחליפים כל שנה ה' ירחם. כך היה אותו המלך, הגיע ראש השנה לכתרים שלו וצריך כתר חדש, מה הבעיה? עושים גזרה על הצבור, אין הצבור עני (רשב"א גיטין דף ס ע"א ד"ה רבה), מס על כל אנשי טבריה שידאגו לו לכתר. הגיעו אנשי טבריה לפני רבי ואמרו לו: "בטבריה יש גם כמה אברכים בני תורה, אתה יכול לכתב לנו מכתב שגם האברכים ישלמו את המס הזה? הרי זה מס על כלם", אמר להם רבי: "מה פתאום, אברכים? חלילה, "אל תגעו במשיחי" (תהילים קה, ט), הם לא ישלמו". אמרו לו: "אם אתה לא מצוה על האברכים גם לשלם את המס, אנחנו בורחים מהעיר ומשאירים שם את האברכים לבד והכל יפל עליהם".

זְהִירוֹת, עֲמֵי הָאָרֶץ

אָמַר לָהֶם רַבִּי: "מָה אַתֶּם מְאַיִמִים? תִּבְרָחוּ!". חֲצִי מֵהַעִיר עֲמֵי הָאָרְצוֹת בְּרָחוּ. אִיךָ שֶׁבְּרָחוּ פִּתְאוּם הִגִּיעָה גְזֵרָה חֲדָשָׁה מֵהַמֶּלֶךְ, אַתֶּם אֲנֹשֵׁי טְבָרְיָה לֹא צָרִיכִים לְהִבְיֵא אֶת הַכֹּל אֲלָא רַק חֲמִשִּׁים אַחוֹז מֵהוֹצָאוֹת הַכֶּתֶר. הִגִּיעוּ אֶל רַבִּי וְאָמְרוּ לוֹ: "עֲכָשׁוּ שָׁזָה רַק חֲמִשִּׁים אַחוֹז אוֹלֵי תִכְתֹּב אֵיזָה מִכְּתָב שֶׁגַם הַבְּנֵי תוֹרָה וְהָאֲבָרְכִים יִשְׁלְמוּ?" אָמַר לָהֶם: "בְּשׁוּם אִפְּו!" אָמְרוּ לוֹ: "אִם אַתָּה לֹא אוֹמֵר לָהֶם לְשַׁלֵּם גַּם אֲנַחְנוּ נִבְרַח וְהַכֹּל יִפֹּל עֲלֵיהֶם". רַבִּי לֹא הִתְרַגַּשׁ מֵהָאִיּוֹם, וּבְרָחוּ כָּלֵם, חוּץ מֵהָאֲבָרְכִים. נִשְׁאַר רַק כּוּבֵס אֶחָד שֶׁהָיָה מְכוּר לְעִבּוּדָה שֶׁאָמַר: "אֲנִי לֹא עוֹזֵב אֶת הָעִיר, יֵשׁ לִי פֶה מִכְּבֹסָה". יִצְאָה גְזֵרָה חֲדָשָׁה מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁאֵת כָּל הַכֶּסֶף יִבְיֵא רַק הַכּוּבֵס, רָאָה הַכּוּבֵס כֶּכָּה וּבְרַח גַּם הוּא. אִיךָ שֶׁבְּרַח אָמַר הַמֶּלֶךְ: "טוֹב, לֹא צָרִיךְ, אֵל תְּבִיאוּ כָּלוּם". רָגַע, אֲבָל יֵשׁ אֲבָרְכִים? הַמֶּלֶךְ בְּכֻלָּל לֹא סוֹפֵר אוֹתָם, לֹא בְּגִלְל שֶׁאֵין לָהֶם כֶּסֶף אֲלָא פְּשוּט הֵם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם עַל תּוֹרָה - הָעֵבִירוּ מֵהֶם עַל מַלְכוּת (אֲבוֹת פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה ה'), אָמַר רַבִּי: "רְאִיתֶם, שֶׁאֵין פְּרָעֻנוֹת בָּאָה לְעוֹלָם אֲלָא בְּשִׁבִיל עֲמֵי הָאָרֶץ? כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ עֲמֵי הָאָרֶץ הִיָּתְהָ גְזֵרָה, אֵין עֲמֵי הָאָרֶץ אֵין גְזֵרָה!".

בְּבִנְי בְּרַק אֵין פְּגוּעִים

מַעֲיֵן זֶה אָמַר הַחֲזוֹן אִישׁ, שֶׁבְּבִנְי בְּרַק לֹא יִהְיוּ פְּגוּעִים, לֹא יִהְיוּ פְּצָצוֹת, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יִפְתָּחוּ שָׁם מִשְׁהוּ חִלוּנֵי, מוֹעֲדוֹן אוֹ קִנְיֹן פְּרוּץ. בְּמַלְחַמַת הַמְּפָרֵץ הָיוּ שָׁם אֲזַעְקוֹת בְּלֵי הַפְּסָקָה וְנִפְל טִיל בְּבִנְי בְּרַק, מִיָּד הִלְכוּ לְרַב קִנְיִבְסְקִי שִׁיחִיָּה, אָמְרוּ לוֹ: "כְּבוֹד הָרַב, נִפְל טִיל בְּבִנְי בְּרַק, אִיךָ זֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת? הַחֲזוֹן אִישׁ הַבְּטִיחַ". אָמַר לָהֶם הָרַב: "זֶה לֹא בְּבִנְי בְּרַק". "בְּחֲדָשׁוֹת אָמְרוּ בְּבִנְי בְּרַק", אָמַר לָהֶם הָרַב קִנְיִבְסְקִי: "הֵם לֹא יוֹדְעִים, זֶה לֹא בְּבִנְי בְּרַק! הַחֲזוֹן אִישׁ אָמַר שֶׁלֹּא יִהְיֶה!" הִלְכוּ, בְּדָקוּ וְרָאוּ שֶׁזֶה נִפְל בְּגִבּוֹל בְּנֵי בְּרַק רְמַת גֵּן, חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר מְטָרִים מְגִבּוֹל בְּנֵי בְּרַק (מִנַּחַת נִתַּן אֵינִפְלַד עֲמוּד קֵעֵט). הַחֲזוֹן אִישׁ אָמַר שֶׁלֹּא יִפֹּל, לָמָּה? מִשְׁתַּדְּלִים שֶׁזֶה יִהְיֶה עִיר הַתּוֹרָה, אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ אִם הַיּוֹם, עִם כָּל הַפְּרִיצוֹת וְהַפְּאוֹת שֶׁיֵּשׁ שָׁם, הַהִבְטָחָה שֶׁל הַחֲזוֹן אִישׁ עֲדִין בְּתַקְפָּה... יָכוֹל לְהִיּוֹת שֶׁהִטִּיל מַגִּיעַ וְאוֹמַר: "פֶּה אֲנִי יָכוֹל לִפְלֹל, זֶה לֹא נִרְאָה בְּנֵי בְּרַק, זֶה נִרְאָה פְּרִיזוֹ, אוֹלֵי נַעֲשֶׂה אֵיזָה בְּקוֹר פֶּה". אֲבָל יֵשׁ שָׁם גַּם הָרַבָּה תּוֹרָה, אֵין סֶפֶק.

שְׁנֵאוֹת חֲרָדִים

דְּבַרֵי רַבִּי שֶׁאָמַר: אֵין פְּרָעֻנוֹת בָּאָה אֲלָא בְּשִׁבִיל עֲמֵי הָאָרֶץ, צָרִיכִים לְהִיּוֹת גֵּר לְרַגְלָנוּ. וְלָכֵן כְּדֵי לְסַלֵּק אֶת הַפְּרָעֻנוֹת מֵעַם יִשְׂרָאֵל, אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְדַאֵג שֶׁלֹּא

פְּרִישַׁת מִשְׁפָּטִים

יְהִי עָמִי הָאָרֶץ!. פַּעַם בְּאֶמֶת הִיְתָה שְׁנֵאָה גְדוֹלָה לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, הַיּוֹם אֵין שְׁנֵאָה אֲלֵא יֵשׁ פּוֹלִיטִיקָה. אִם אַתָּה יוֹרֵד עַל הַחֲרָדִים יֵשׁ סְכוּי שְׂיִבְחָרוּ בָּךְ. אָדָם שְׂאֵין לוֹ מָה לְמַכֵּר מָה הוּא עוֹשֶׂה? יוֹרֵד עַל הַחֲרָדִים! יֵשׁ אֵיזָה פּוֹלִיטִיקָאֵי אָחָד, שֶׁהִשֵּׁם יַחֲזִיר אוֹתוֹ בְּתִשׁוּבָה, הוּא הִיָּה שֶׁר הִבְטָחוֹן וְחִסָּר בְּטָחוֹן. לְפָנַי הִבְחִירוֹת מָה הוּא אוֹמֵר? אֲנַחְנוּ נִלְחַם נֶגְדְּ אֵלוֹ שְׂמֵרִימִים נֶשֶׁק - הַמְחַבְּלִים, וְגַם נֶגְדְּ אֵלוֹ שְׂלֵא מְרִימִים נֶשֶׁק - הַחֲרָדִים. לֹא נִפְנַע לֹא לָהֶם וְלֹא לָהֶם. זֶה אָדָם רְדוּד, אֵין לוֹ מָה לְמַכֵּר, חוּץ מִשְׁנֵאָת אַחֲרִים, הוּא רוֹצֵה אֶת זֶה רַק בְּשִׁבִיל לְהַתְקַדֵּם בְּאֵיזָה תַּפְקִיד וּלְקַבֵּל קוֹלוֹת. בְּלִי זֶה הוּא לֹא הִיָּה מְדַבֵּר כְּכֹה, הוּא רוֹצֵה רַק כֶּסֶף וְכְבוֹד. הַיּוֹם יֵשׁ יוֹתֵר בּוֹרוֹת מֵאֲשֶׁר שְׁנֵאָה, אֲנָשִׁים בְּכָלֵל לֹא יוֹדְעִים לְמָה שׁוֹנְאִים אֶת הַחֲרָדִים? אֲנָשִׁים בְּכָלֵל לֹא יוֹדְעִים מָה זֶה תּוֹרָה וּמִצְוֹת. לְכֵן אוֹמֵרֵת הַתּוֹרָה בְּתַחֲלַת הַפְּרָשָׁה "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לְפָנֵיהֶם" תִּגִּישׁ לָהֶם אֶת זֶה, תְּסַבֵּיר לָהֶם. אוֹמֵרֵת הַגְּמָרָא (עִירוּבִין דָּף נד ע"ב), רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִנֵּין שְׁחִיב אָדָם לְשַׁנּוֹת לְתַלְמִידוֹ עַד שֶׁיִּלְמְדֵנוּ? שְׁנֵאָמַר "וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (דְּבָרִים לא, יט). וּמִנֵּין עַד שֶׁתֵּהָא סְדוּרָה בְּפִיהֶם, שֶׁהַתְּלַמִּיד יִבִּין אֶת הַכָּל עַל בְּרִיו? שְׁנֵאָמַר "שִׁימָה בְּפִיהֶם". וּמִנֵּין שְׁחִיב לְהִרְאוֹת לוֹ פָּנִים? שְׁנֵאָמַר "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לְפָנֵיהֶם" - תִּרְאֶה לָהֶם פָּנִים.

הַתַּפְקִיד שְׁלֵנוּ לְבוֹא וּלְהַנְגִישׁ אֶת הַתּוֹרָה לְכָל אָחָד, לֹא לְהַחֲלִיט בְּשִׁבְלֵם וְלוֹמַר: "זֶה לֹא מִתְאִים לוֹ וְזֶה לֹא". יֵשׁ הֶרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׁחוֹשְׂשִׁים לְהַעֲמִים מִצְוֹת עַל קֵהַל עֲדָתָם וְהֵם מַחֲלִיטִים לְחַתּוֹךְ לָהֶם בְּמִצְוֹת. אֲסוּר לְעֲשׂוֹת כְּכֹה, הַתַּפְקִיד שֶׁל הֶרֶב לְלַמֵּד אֶת הַכָּל וְכָל אָחָד יַעֲשֶׂה כְּפִי כַחוֹתָיו, אֲךָ אֲסוּר מֵרֵאשׁ לְהַפְחִית לָהֶם מִהַמִּצְוֹת, וּלְהַחֲלִיט שֶׁהֵם לֹא יְכוּלִים.

מָנָה נוֹסֶפֶת בְּלוּיָתָן

הַגִּיעוּ פַּעַם כְּמָה רְפוּרְמִים לְרַבִּי אֵיזִיל חֲרִיף זַצ"ל וְאָמְרוּ לוֹ: "אִם אַתָּה לֹא עוֹשֶׂה כְּמָה תְּקוּנִים בְּדַת וּמוֹחֵק כְּמָה תַּפְלוֹת מִהַסְדוּר, אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים וּמִתְנַצְרִים". אָמַר לָהֶם הֶרֶב: "תּוֹדָה רַבָּה, יְהִיָּה לִי חֵלֶק יוֹתֵר גְּדוֹל בְּדָג". הֵם לֹא הִבִּינוּ מָה הֶרֶב אוֹמֵר, וְהוּא הִסְבִּיר: "חַז"ל אָמְרוּ (בבא בתרא דף ער ע"ב) שְׁלַעֲתִיד לְבוֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתֵּן לְצַדִּיקִים אֶת בֶּשֶׂר הַלּוּיָתָן. וְעַכְשָׁו שְׂאֲתֶם מִתְנַצְרִים יְהִיָּה לִי יוֹתֵר מָה לְאָכֵל". הוּא לֹא הִתְרַגֵּשׁ. יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׂמֵאִימִים: "אִם לֹא תִשְׁנֶה אֶת הַתּוֹרָה, אִם לֹא תַעֲשֶׂה אֶת הַשְּׁבֵת רַק 12 שָׁעוֹת, אֲנִי לֹא שׁוֹמֵר אוֹתָהּ", זֶה אָדָם טַפֵּשׁ, אָדָם שְׂלֵא יוֹדֵעַ מָה זֶה הַתּוֹרָה.

זהירות, עמי הארץ

החפץ חיים והעשיר

הגיע עשיר אחד לרבי ישראל מאיר הכהן, החפץ חיים זצ"ל, והוא בקדשתו הפיר שהוא לא שומר שבת, העשיר הזה היה תורם גדול להרבה מוסדות של תורה. החפץ חיים תפס לו את היד ובכה, שאל אותו העשיר: "רבי, למה אתה בוכה?" אמר לו החפץ חיים: "אני בוכה איך יד כל כך טובה שתורמת כל כך הרבה כסף לשיבות, תשרף בגיהנם". העשיר התרגש מאד ואמר לו: "רבי, אל תבכה, תן לי שלשה שבועות ואני סוגר את כל העסק, לא פותח יותר בשבת", אמר לו החפץ חיים בדמעות: "וכי השבת היא שלי? אם זה תלוי בי אני נותן לך את כל השבתות, אבל השבת היא לא שלי!" אמר לו העשיר: "הרב, אבל אני לא יכול לסגור מיד", אמר לו הרב: "אני לא יכול לתת לך אשור, זו לא התורה שלי". בכה החפץ חיים עד שהעשיר השתכנע.

לכן התפקיד שלנו הוא להנגיש את התורה, ולהסביר לאנשים כמה העברות חמורות. הרבה אנשים מסכנים חוטאים מבורות וחסר ידיעה, ומי צריך לתת את הדין על זה? ההורים, הרבנים שלא מדברים ומלמדים את העם, הדרשנים שבמקום לספר להם "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" מספרים להם כל מיני דברים טובים, איך החיים תותים, זה נחמד ויפה, אבל אדם שלא יודע מה זה שבת, מה זו טהרת משפחה, מה זה כשרות, אתה עושה לו שעור שהחיים תותים...

בורות בכשרות

הבורות חוגגת ואתה מדבר על תותים...

באים אנשים ושואלים: "נכון מתר לאכל דג במסעדה לא כשרה? הרי אני רואה שזה סלומון". הם לא יודעים שאם זו מסעדה לא כשרה, באותו מחבת מטגנים גם בשר וחלב ושרימפסים וחרקים. אחד שואל: "מה הבטיחה לשתות יין של גוי? זה ענבים". חוץ מהעגלן של יין נסוד, הרבה פעמים מערבבים בהם דברים אסורים לטעם, למראה כמו דם של חרקים בשביל שהיין יהיה יותר אדם. זה שלא כתוב את המוצרים האלה זה לא אומר שאין. לצערנו יש גם כאלה שקוראים לעצמם רבנים ונכשלים בזה, ולמה אני אומר: "קוראים לעצמם רבנים?" כי התפקיד של רב במערכת הכשרות זה לחשד בכל דבר (עייני כלה רבתי פרק ח הלכה א), עד שאתה לא יודע במאה אחוז שזה כשר, אתה לא יכול לתת לזה אשור.

פְּרִישַׁת מִשְׁפָּטִים

מִשְׁגִּיחַ הַכְּשָׁרוֹת וְהַתְּרָמִית הַגְּדוֹלָה

סֵפֶר אֶחָד מֵהַמִּשְׁגִּיחִים שֶׁל בְּד"ץ הָעֵדָה הַחֲרָדִית, שֶׁבִקְשׁוּ מֵהֶם בְּאִיזָה מִפְּעַל בְּסִפְרָד שִׁיתְּנוּ לָהֶם כְּשָׁרוֹת לְשִׁמּוֹן זִית. הֵם מוֹכְנִים לְשַׁלֵּם עַל הַהִשְׁגָּחָה כְּפִי שִׁיצְטָרְכוּ. אוֹתוֹ מִשְׁגִּיחַ הֶלֶךְ עִם עוֹד שְׁנַי מִשְׁגִּיחִים לְאוֹתוֹ מִפְּעַל, וְרָאוּ שֶׁבְּאִמְתָּה הַכֹּל כְּשׁוֹרָה, בְּדִיוֹק אִיפֹה מְכַנְיָסִים אֶת הַזִּיתִים, אִיפֹה הֵם נִטְחָנִים וּמְסַתְּנִים, אִיפֹה הַשִּׁמּוֹן יוֹצֵא, הַכֹּל הֵיךְ נִרְאָה בְּסִדְר. הַנִּגְלָה הָרֵאשׁוֹנָה הֵיטָה אֶלֶף חֲמֵשׁ מְאוֹת בְּקַבּוּקִים, יוֹצֵאִים כָּל הַבְּקַבּוּקִים וְלִפְנֵי שְׁשָׁמִים אֶת הַתּוֹיוֹת שֶׁל הַבְּד"ץ אוֹמֵר הַמִּשְׁגִּיחַ: "מִשְׁהוּ הַפְּרִיעַ לִי, לֹא יוֹדֵעַ מָה. בְּקִשְׁתִּי עוֹד פַּעַם לְבִדֵּק אֶת כָּל הַתְּהִלִּיךְ. לְרֵאוֹת מְאִיפֶה מְגִיעִים הַזִּיתִים, מְאִיפֶה הַמְּשֻׁלּוֹחַ, בֵּינֵתִים יִצְאָה נִגְלָה שְׁנֵיָה, עוֹד אֶלֶף חֲמֵשׁ מְאוֹת בְּקַבּוּקִים. וְשׁוֹב פַּעַם אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ מָה, אֲבָל אִיזָה סִפֵּק מְקַנֵּן בְּלִבִּי, וְאֲנִי מַחְלִיט לְבִדֵּק עוֹד.

כָּל הַזְּמַן בְּעַל הַמִּפְעָל הַסִּינִי הֵיךְ מְסַתְּבֵב סְבִיבֵנוּ, לֹא נָתַן לָנוּ רְגַע מְנוּחָה, זֶה הֵיךְ מוֹזֵר. 'אִם אַתָּה סוֹמֵךְ עָלֵינוּ, לְמָה אַתָּה כֹּל כֶּךָ לְחוּץ מִכָּל צַעַד שְׁלָנוּ?'

כְּעֵבוֹר כְּמָה דְקוֹת מִיִּשְׁהוּ קָרָא לְבַעַל הַמִּפְעָל. נִצַּלְתִּי אֶת הַהִזְדַּמְנוֹת, וְתַפְסֵתִי שִׁיחָה עִם אֶחָד מֵהַפּוֹעֲלִים שָׁם, שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: תְּגִיד לִי, אִיךְ אַתָּם מְנַקִּים פֹּה אֶת הַמְּכֻוֹנוֹת? אִיזָה חֵלֶק אַתָּם מְנַקִּים? הוּא אוֹמֵר לִי: בּוֹא תִרְאֶה מְאִיפֶה אֲנַחְנוּ מְנַקִּים - הוּא רָאָה שֶׁהַבּוֹס מְתִיחַס אֶלֵינוּ יָפֶה, הוּא הִבִּין שֶׁשְׁוֹה לְהַתְּנֵהג אֶתְנוּ בְּכָבוֹד, הוּא לָקַח אוֹתִי לְמַעַלָּה לְרֵאשׁ הַצְּנוֹר וְאָמַר לִי: הִנֵּה, אֶת הָאֶזּוֹר הַזֶּה מְנַקִּים, וּפֹה פּוֹתְחִים אֶת הַצְּנוֹר וּמְנַקִּים. שְׁאַלְתִּי: "לְמָה אַתָּה פּוֹתַח פֹּה?" וְהַעוֹבֵד גָּלָה: "זֶה הַסּוּד שֶׁל הַמִּפְעָל, בּוֹא אֲנִי אֲגַלֶּה לְךָ", הוּא פָתַח אֶת הַצְּנוֹר וְרָאִינוּ שֶׁבְּתוֹךְ הַצְּנוֹר הַגְּדוֹל יֵשׁ שְׁנַי צְנוֹרוֹת, בְּאֶחָד מֵהֶם עוֹבֵר שִׁמּוֹן הַזִּית שֶׁטְחָנוּ בְּמִפְעָל, וּבְצְנוֹר הַשְּׁנַי מְגִיעַ שִׁמּוֹן מִמְּקוֹם אַחַר לְחִלוּטִין! לֹא יוֹדֵעַ בְּכָלֵל מְאִיפֶה זֶה מְגִיעַ, יָכוֹל לֵהִיֹּת שִׁמּוֹן מְכֻוֹנוֹת, שִׁמּוֹן מֵהַחִי אוֹ מֵהַצּוֹמַח, וְהַכֹּל מֵתְעַרֵב בְּבְקַבּוּקִים.

סֵפֶר הַמִּשְׁגִּיחַ: "בְּאוֹתוֹ רְגַע חֲשַׁשְׁתִּי מְאֹד, אֲנִי בְּאֶרֶץ זָרָה עִם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים בְּקַבּוּקִים, פְּחַדְתִּי לְהִגִּיד לְבַעַל הַמִּפְעָל שְׁגִלִיתִי אֶת הַתְּרָמִית שְׁלוֹ, אֲזוֹ תַפְסָנוּ אֶת הַרְגָּלִים וּבְרַחְנוּ עִם כָּל הַמְּדַבְּקוֹת שֶׁל הַבְּד"ץ, הַגְּעָנוּ לְאֶרֶץ וְהוֹדִינוּ לָהּ, שֶׁהִצִּיל אוֹתְנוּ."

מִי הֵיךְ יָכוֹל לְחַשֵּׁב עַל דְּבַר כְּזֶה, שֶׁבְּתוֹךְ הַצְּנוֹר יֵשׁ שְׁנַי צְנוֹרוֹת? אַתָּה רוֹאָה יִתִּים נְכַנְסִים וְשִׁמּוֹן יוֹצֵא, אֲבָל זֶה שִׁמּוֹן מִמְּקוֹם אַחַר לְחִלוּטִין. זוֹ סִיעֲתָא דְשִׁמְיָא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר.

זְהִירוֹת, עֵמִי הָאָרֶץ

לְהַנְגִישׁ אֶת הַמְצוֹת

אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ צְרִיכִים לְסַפֵּר וּלְהַסְבִּיר בְּשִׁעוּרִים בְּבַחֲיִנַת "וְאֵלֶּה הַמְשֻׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם" - לְהַנְגִישׁ לָהֶם אֶת קִיּוּם הַמְצוֹת, וּלְהַסְבִּיר לָהֶם כִּכֵּל הַנִּתָּן.

מֶרֶז הַשְּׁלַחַן עָרוּף רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוּ וְצ"ל לִפְנֵי כַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה הַחֲלִיט לְחַבֵּר סֵפֶר, אַחֲרֵי שֶׁהֲרִיף וְהִרְמִיב "חֲבָרוּ סִפְרִים, אַחֲרֵי פְסָקֵי הַתּוֹסְפוֹת וּבְעֵל הַטּוֹרִים, הַחֲלִיט רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוּ: 'אֲנִי מְחַבֵּר סִפְרִי! בְּשִׁבְלִי מָה? כִּדֵּי שִׁיְהִי לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד אֶת כָּל הַהֲלָכוֹת עֲרוּכוֹת כְּמוֹ שְׁלַחַן עָרוּף, וְלֹא יִצְטָרֵף לְטָרַח וּלְחַפֵּשׁ יוֹתֵר מִדִּי, כָּל הַהֲלָכוֹת בְּכַף יָדָהּ, כִּדֵּי שִׁיְהִי "וְאֵלֶּה הַמְשֻׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם", לְכֵן הוּא קָרָא לְסַפְרוֹ שְׁלַחַן עָרוּף (הַקְדַּמַּת הַמַּחְבֵּר לְשַׁלְחַן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים).

סֵפֶר חַיֵּי אָדָם

אַחֲרֵי הַשְּׁלַחַן עָרוּף בָּאוּ עוֹד רַבָּנִים וְאָמְרוּ: 'נַעֲשֶׂה יוֹתֵר קָל, קַצוֹר שְׁלַחַן עָרוּף'. כְּמוֹ לְמַשֵּׁל הַסֵּפֶר חַיֵּי אָדָם שֶׁחֲבָרוּ רַבֵּי אַבְרָהָם דְּנִצְיָג וְצ"ל, שֶׁהוּא קַצוֹר וְתַמְצוֹת שֶׁל הַשְּׁלַחַן עָרוּף.

מְסַפְרִים שֶׁשָּׂאֲלוּ אוֹתוֹ: "לְמָה קָרָאתָ לְסֵפֶר חַיֵּי אָדָם?" אָמַר לָהֶם שְׁתֵּי סְבוֹת: א' זֶה כָּל חַיֵּי שֶׁל הָאָדָם, מִי שְׁלוּמֵד אֶת זֶה יוֹדֵעַ אֵיךְ לְחַיּוֹת. ב' כִּדֵּי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה קַצוֹר עַל הַסֵּפֶר שְׁלִי וְיִקְרָאוּ לוֹ קַצוֹר חַיֵּי אָדָם, אֲנִי קַצַּרְתִּי מִסְפִּיק (שִׁפְעַת חַיִּים מִצֶּאֱנָז חֶלֶק יֵא עֲמוּד תִּיא).

תְּלַמֵּד אַחֲרֵים

אַחֲרָיו בָּאוּ עוֹד פּוֹסְקִים וְקַצְרוּ עוֹד וְעוֹד כִּדֵּי שֶׁהָאָדָם יוּכַל לְדַעַת אֵיךְ לְהַתְנַהֵג בְּכָל שְׁלֵב בְּחַיִּים, מְתֵי לְאָכֵל, לְשִׁתּוֹת, לְיִשּׁוּן, מָה מֵתֵר מָה אָסוּר? וְאִם אֶתָּה כְּבָר יוֹדֵעַ? תְּלַמֵּד הַלָּא לְאַחֲרִים, יֵשׁ אֶחָד שֶׁאֹמֵר: "אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ לְדַרְשׁ", אֶל תְּדַרְשׁ! אֶתָּה רוֹאֶה אֶת הַשֶּׁכֶן שְׁלָהּ, תְּגִיד לוֹ: "בְּקָר טוֹב, נְטִלַת יָדַיִם?" הוּא יִשְׁאַל אוֹתָהּ: "מָה זֶה נְטִילַת יָדַיִם?" תְּסַבֵּר לוֹ אֵיךְ נוֹטְלִים יָדַיִם. וְאִם אֵין לָהּ נְטִלָה? קַח כּוֹס תַּעֲשֶׂה יְמִין שְׂמֹאל שְׁלֵשׁ פְּעָמִים. הוּא יִשְׁאַל אוֹתָהּ בְּזִלְזוּל מָה זֶה? תְּגִיד לוֹ מָה אֶכְפֵּת לָהּ, תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵי הַחֲדָקִים שִׁילְכוּ. תְּגִיד לוֹ: "תְּנִיחַ תְּפִלִּין, זֶה יִשְׁמַר לָהּ עַל הַמַּחַ וְעַל הַלֵּב", לֹא מְשַׁנָּה מָה הַסְבָּה שִׁינִיחַ הַעֲקָר שֶׁזְּכִיתָ לְהַנִּיחַ לוֹ, אִם הוּא הַנִּיחַ תְּפִלִּין אֶפְלוּ פְעַם אַחַת בְּחַיּוֹ הוּא יִצָּא מִגְּדֵר 'קָרְקַפְתָּא דְּלֹא מִנַּח תְּפִלִּין' (עֵיין רֵאשׁ הַשְּׁנָה דָּף יג ע"א, וּבְרַמְבַּ"ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק ג' הַלְכָה ה', וּבְסִפְרֵי תוֹרָה שְׁלֵמָה חֶלֶק יב פֶּרֶשֶׁת בֵּא מִלּוּאִים עֲמוּד

פְּרִישַׁת מִשְׁפָּטִים

רסח סימן מג), הוא יזכה לצאת מהגיהנום בזכותך! אתה רואה אדם שלא שומר שבת, תזמין אותו אצלך בתנאי שלא יסע בשבת. הוא יבוא, יאכל ישתה, יהנה [כמוכן שיהיה אדם הגון ולא חשוד בענייני צניעות] וירצה לעשות ככה גם בביתו.

לְצַעֲרֵנוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לֹא אִכְפַּת לָהֶם כָּל כֶּךָ מֵהַשָּׁנִי, לְכֵן בָּאָה הַתּוֹרָה וְאוֹמַרְת "וְאַלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם". לִפְנֵיהֶם - אֵל תִּדְאָג רַק לְעֲצָמָךְ, שְׁלֹא יִגִּיעַ מִצָּב שֶׁל "כִּי תֵצֵא אִשׁ וּמִצָּאָה קִצִּים וְנֶאֱכַל גְּדִישׁ" - אֱלוֹ הַצְּדִיקִים.

ה' יזכה אותנו בעזרת השם לזכות את הרבים, ולעשות רצונו כרצונו אמן ואמן.

השָׁכָר עַל הָעֵמֶל

פְּרֻשֵׁת תְּרוּמָה

השָׁכָר עַל הָעֵמֶל

התְּרוּמָה לַמִּשְׁכָּן

'תְּרוּמָה' - הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹהֲבִים תְּרוּמוֹת, אֲבָל לֹא כְּשׁוּה בָּא מֵהֶם.

וְהַכְּתוּב אוֹמֵר "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ" (שְׁמוֹת כה, ב), הַתְּרוּמָה נּוֹעֵדָה לְכָל מִה שֶׁצָּרִיךְ לַמִּשְׁכָּן, זָהָב, כֶּסֶף, נְחֹשֶׁת, תְּכֵלֶת, אַרְגָּמָן, תּוֹלַעַת שָׁנִי, שֵׁשׁ, וְעֻזִּים, עוֹרוֹת אֵילִים מְאֻדָּמִים, עוֹרוֹת תְּחָשִׁים וְעֻצֵי שֵׁטִים, שְׁמֵן לְמָאֵר בְּשֵׁמִים לְשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים, אֲבָנֵי שֶׁהֵם וְאֲבָנֵי מְלֵאִים לְאֶפֶד וְלַחֹשֶׁן (שֵׁם פְּסוּק ג - ז).

מַעֲלַת לְמוֹד בְּסֵפֶר אֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ

מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי חַיִּים בֶּן עֶשֶׂר, הָאוֹר הַחַיִּים, שׁוֹאֵל כָּאֵן שְׁאֵלָה מְעַנֵּנָת. דִּרְךְ אֲגַב בְּשִׁבְחַת הַלְמוֹד בְּסֵפֶר אֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ, כְּכֹר נִכְתָּב בְּסֵפֶרִים רַבִּים, וְהַלְמוֹד בּוֹ הוּא סִגְלָה גְדוֹלָה מְאֹד לְעֵשִׂירוֹת, לְפָרְנֶסָה, לְחֻזְרָה בְּתִשְׁבּוּכָה. הַרְבֵּה צְדִיקִים הָיוּ אוֹמְרִים שְׁאֵת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל אֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ אֵין בְּהַרְבֵּה חַבּוּרִים אַחֲרָיו שֶׁהָיוּ בְּדוֹר שְׁלוֹ, וְהוּא הַכְּנִיס אֶת הַקְּדוּשָׁה בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר הַזֶּה (בִּיאור אור יקר על האור החיים בפתיחה). וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׁלוֹמֵד בְּסֵפֶר הַזֶּה.

אֲבָנֵי הַחֹשֶׁן נִמְנוּ אַחֲרוֹנוֹת

וְשׁוֹאֵל הָאוֹר הַחַיִּים: לָמָּה אֶת הַדְּבָר הַכִּי יָקָר וְהַכִּי חָשׁוּב שֶׁהֵם אֲבָנֵי הַחֹשֶׁן, מוֹנֵה הַכְּתוּב אַחֲרוֹן?

וּמְתַרְץ עַל זֶה כִּמְהָ תְּרוּצִים. אֲנַחְנוּ נַעֲמֵד בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם עַל הַתְּרוּץ הָאַחֲרוֹן שֶׁכְּתָב: חֲז"ל (יומא דף ע"א) כּוֹתְבִים, שֶׁהַעֲנָנִים הָיוּ מְבִיאִים אֶת אֲבָנֵי הַשָּׁהִם. וְהֵינּוּ שֶׁכְּשֶׁהָיָה יוֹרֵד מֶן, הָיוּ יוֹרְדוֹת אֶתוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, כְּלֵם הָיוּ שֵׁם יְהוֹלֹמְנִים... וּבְעֻצָּם כָּל אֲבָנֵי הַחֹשֶׁן, מְשַׁלְּחֵן גְּבוּהָ הָיוּ מְגִיעִים בְּלֹא טְרַח וּבְלֹא יְגִיעָה וּבְלֹא חֶסְרוֹן כִּיס,

פְּרִשְׁת תְּרוּמָה

לְכֵן מוֹנֶה אוֹתָם הַתּוֹרָה אַחֲרוֹנִים, לְלַמְּדֵנוּ שְׁאֵפְלוּ אִם זֶה הַדְּבָר הֵכִי יָקָר וְהֵכִי חָשׁוּב, אִם אַתָּה לֹא טוֹרַח וּמְתַיַּגֵּעַ בְּזֶה, זֶה הֵכִי פְּחוּת חָשׁוּב.

הַרְבֵּה פְּעָמִים בְּחַיִּים אָדָם מְתַיַּגֵּעַ, מִכִּין אֶת עֲצָמוֹ לְשַׁעוֹר, טוֹרַח כְּדֵי לְזַכּוֹת אֶת הַרְבִּים וּבִסוּף הוּא לֹא כָּל כֶּף מְצָלִיחַ. וּמִנְּגֵד, יֵשׁ פְּעָמִים שֶׁהוּא אֵינוֹ טוֹרַח כֻּלָּל וְהַכֵּל מִסְתַּדֵּר לוֹ. תִּדְעַ לָךְ, הַתּוֹרָה מַחְשִׁיבָה אֶת הַהֲצָלָחָה לְפִי הָעֵמֶל וְהִיגִיעָה.

אָנוּ עֵמְלִים וְהֵם עֵמְלִים

הַגְּמָרָא אוֹמְרַת (מגילה דף ו ע"ב) יִגְעַת וּמְצָאָת תַּאֲמִין, וְהִינוּ בְּעֵנְיָנִים שֶׁל תּוֹרָה, שְׂאֵם אַתָּה מְתַיַּגֵּעַ אַתָּה תִּמְצָא. אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים כָּל יוֹם בְּסוּף הַלְמוּד: מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ שְׁשִׁמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת, שְׂאָנוּ עֵמְלִים וְהֵם עֵמְלִים, אָנוּ עֵמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר וְהֵם עֵמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר, אָנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים, אָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רְצִים לְבָאָר שַׁחַת (עֵיין בְּרִכּוֹת דף כח ע"ב וּשְׁלַחַן עֲרוּךְ אוֹרַח חַיִּים סִימָן קי, סעיף ח), הֵם רְצִים לְהִנְאֹת, לְמַסְבּוֹת הַחֲטָאִים שְׁלֵהֶם, זֶה בְּאֵר שַׁחַת.

וְהַשְּׂאֵלָה הַנִּשְׂאֵלָת, לְמָה אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהֵם עֵמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר? הוּא עֵמֶל וְעוֹבֵד וּמְרוֹיַח!

וְהַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁהוּא לֹא מְרוֹיַח לְפִי הָעֵמֶל אֲלֵא לְפִי הַתּוֹצְאָה. גַּם אִם עֲבַדְתָּ קִשָּׁה מְאֹד, כָּל עוֹד לֹא הִבֵּאתָ תּוֹצְאוֹת טוֹבוֹת אַתָּה לֹא תְרוֹיַח, כִּכֶּה זֶה בְּעֵנְיָנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה (עֵיין בְּפִירוּשׁ הַאֲלֶשֶׁךְ יִשְׁעִיהַ פֶּרֶק נה, וּבִילְקוּט יוֹסֵף תְּפִילָה ב הַעֲרוֹת סִימָן קי הַעֲרָה יז).

הַגְּמָרָא (בבא קמא דף קסו ע"א) דְּנָה בְּמִקְרָה מְעַנְיָן: נִפְלַ לְאֶחָד חֲמוֹר לְנֶהֱרַ, וּבָא מִיִּשְׁהוּ וְקִפֵּץ לְמִים, נָסָה בְּמִשְׁךָ כַּמָּה שְׁעוֹת לְהוֹצִיא אֶת הַחֲמוֹר מֵהַמַּיִם וּבִסוּף לֹא הִצְלִיחַ, וְהוּא מְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ: תִּשְׁלַם לִי לְפָחוֹת עַל הַזְּמַן שֶׁבִּזְבַּנְתִּי לְהַצִּיל אֶת הַחֲמוֹר שְׁלָךְ. הַדִּין שְׁלֹא צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ. מָה אֲכַפֵּת לִי שֶׁנִּסִּיתָ? וְכִכֶּה נִפְסַק לְהִלְכָה (שְׁלַחַן עֲרוּךְ חוּשׁוֹן מִשְׁפַּט סִימָן רסד סעיף ד בהגה), הָעֵמֶל בְּעֵנְיָנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא קוֹבֵעַ, אִם לֹא הִבֵּאתָ תּוֹצְאוֹת - אֵין שְׂכָר. בְּעֵנְיָנִים רוּחָנִיִּים זֶה בְּדִיוֹק הַפּוּד. כָּמוֹ שֶׁרְאִינוּ בְּכַנִּית הַמְשָׁכָן שֶׁלְמִירוֹת שֶׁהִיהָלוּמִים הֵם הַדְּבָר הֵכִי יָקָר וְחָשׁוּב, נִמְנוּ אַחֲרוֹנִים לְפִי שֶׁהִגִּיעוּ בְּלֹא עֵמֶל וְטָרַח.

השָׁכָר עַל הָעֵמָל

יש תרומות ויש תרומות

ישנה תופעה מעניינת, שפאשר אוספים כסף לדברים קדושים ולדברי תורה, העניינים בקשי זזים, חמש דולר, עשר דולר, עוד סכום ועוד סכום, ופרוטה לפרוטה מצטרפת לחשבון גדול (סוטה דף ח ע"ב). מנגד, במקומות של טמאה אנשים באים ותורמים המון, תורמים בניינים בלי בעיה. מה ההבנה בזה?

מספר שבזמן החפץ חיים וצ"ל היה את הגביר רבי שמעון זאב רוטשילד, שהיה תלמיד חכם אוהב תורה ולומדיה, וכל שנה תרם 5000 מרק (סוג המטבע שהיתה שם) בכל שנה. כלם היו בטוחים שבצואה שלו הוא יסדר את כל הוצאות הישיבה לדורי דורות. כשפתחו את הצואה גלו שהוא תרם בסך הכל כמה אלפי דולרים. כלם היו תמהים, 'איך יכול להיות?' אמר להם החפץ חיים: "זה נס משמים שהקדוש ברוך הוא התערב לו בבחירה כדי שאנחנו נלך ונתאמץ לאסף כסף! כי מה שבא בקלות, לא נחשב בשמים" (החפץ חיים חייו ופועלו ח"א עמוד רלג, אש קודש שטרנבוך פרק יג עמוד פט).

בדרך זו יבאר הדקדוק בפסוקים, שמי שיתבונן יראה שבבניית כלי המשכן נכתב בפסוקים בלשון יחיד, בשלחן כתוב "ועשית" (שמות כה, כג), וכן במזבחה (שם פסוק לא), וכן בכל בניית המשכן (עייני שמות פרק כו פסוק יד והלאה), ואלו בבניית ארון הקדש כתוב בלשון רבים "ועשו ארון" (שמות כה, י), והבאור בזה, שבארון, שזו התורה, יש לכלם חלק! לא רק לרבנים או רק לאברכים, אלא יש לכלם חלק, ולכן "ועשו" כלם ביחד (עייני רמב"ן שמות פרק כה פסוק י), כל אחד חלק קטן אבל כלם עושים ביחד, כלם מתאמצים, ככה זוכים להקים עלה של תורה.

רבי יהונתן אייבשיץ במצות פדיון שבויים

יש ספור על רבי יהונתן אייבשיץ וצ"ל, שבצעירותו היה לומד עם חברו יומם ולילה, ממול הישיבה היתה כנסיה עם צלב גדול, ובכל פעם שהיו לומדים בצעהרים בבית המדרש הצלב השתקף על קיר בית המדרש מקרני השמש. החבר של רבי יהונתן החליט לעשות מעשה, ובאחד הלילות עלה ושבר את הצלב. איך ששבר תפסו אותו, ומיד דנו אותו לגזר דין מות.

יום אחד הגיעה הודעה משומר בית האסורים שבכנסיה אל רבני הקהלה היהודית, שהוא מוכן להבריח את אותו בחור, בתמורה לסכום עצום של כסף, זהב ויהלומים. מובן שכל הקהלה התנדבה לעזר, אין לה דבר שעומד בפני פקוח נפש (יומא דף פב ע"א), התחילו לעשות מגבית...

פְּרִשְׁת תְּרוּמָה

כְּשֶׁשָׁמַע עַל כֶּךָ חִבְרוּ רַבֵּי יְהוֹנָתָן אֵיבִישׁוּי, מִיַּד לָקַח אֶת כָּל כֶּסְפֵי הַנְּדוּנְיָה שֶׁקָּבַל מִחֲמִיּו כְּדֵי לְקַנּוֹת בֵּית, וְנָתַן לְשׁוֹמֵר בֵּית הָאֲסוּרִים שֶׁכַּמּוֹבֵן הַבְּרִיחַ אֶת הַבְּחוּר עַל הַצַּד הַיּוֹתֵר טוֹב.

רַבֵּי יְהוֹנָתָן חָשַׁשׁ שֶׁאֲשַׁתּוּ תַגְלָה אֶת זֶה שֶׁהֵם נִהְפְּכוּ לַעֲנִיִּים בְּרַגַע אֶחָד, וְלִכְן אָמַר לְאֲשַׁתּוּ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְכַמָּה יָמִים לְלַמַּד תּוֹרָה מִחוּץ לְבֵית. אַחֲרֵי שְׁבוּעַ חֲזָר רַבֵּי יְהוֹנָתָן לְבֵיתוֹ, וְאֲשַׁתּוּ מְקַבֶּלֶת אוֹתוֹ בְּתֶף וּבְמַחּוּל: "אֲנַחְנוּ מְלִיּוֹנְרִים", הוּא לֹא הֵבִין מַה קָרָה. סִפְּרָה לוֹ אֲשַׁתּוּ: "יּוֹמִים אַחֲרֵי שֶׁהִלַּכְתָּ הִגִּיעַ הַשׁוֹמֵר שֶׁל הַכִּנְסִיָּה, וְאָמַר שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ שֶׁהַכִּנְסִיָּה עָלְתָה עָלָיו, וְהִפְקִיד בְּיָדֵי אֶת כָּל הַכֶּסֶף, מִטְּבַעוֹת זָהָב וַיְהִלּוּמִים שֶׁהוּא חֹסֵד בְּמִשְׁךְ הַרְבֵּה שָׁנִים כְּשֶׁעָבַד בְּכִנְסִיָּה, וְהוּא אָמַר שֶׁהוּא לֹא מְכִיר אֲנָשִׁים וְאֲמָנִים חוּץ מִמֶּךָ, שֶׁהִסְכַּמְתָּ לְתַת אֶת כָּל רְכוּשְׁךָ כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת חֲבֵרְךָ, וְהוּא בְּטוֹחַ שֶׁנַּחֲזִיר לוֹ כְּשִׁיחֹזֵר. הוּא אָמַר לִי: אִם אֲנִי אָמוּת כָּל הַכֶּסֶף הִיָּה בְּשִׁבְלֵכֶם."

נִכְנַס רַבֵּי יְהוֹנָתָן לְבֵית וְהוּא רוֹאֶה פֶּאֶר וְהִדְרָה, כָּל מִינֵי תַכְשִׁיטִים, כֶּסֶף וְזָהָב, יְהִלּוּמִים, אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת. הִתְחִיל רַבֵּי יְהוֹנָתָן לְבַכּוֹת, וְהוּא אָמַר לְאֲשַׁתּוּ: "קִבְלָנוּ אֶת הַשֶּׁכֶר פֹּה בְּעוֹלָם הַזֶּה!", הוּא הִיָּה בְּצַעַר גָּדוֹל, לְמַה הַשֵּׁם שָׁלַם לוֹ אֶת הַשֶּׁכֶר בְּעוֹלָם הַזֶּה, עוֹלָם הַשֶּׁקֶר? וְכִי הַמִּצְוָה שֶׁעָשִׂיתִי לֹא רְצוּיָה לְפָנַי הַמְּקוּם? חָשַׁב וְחָשַׁב וְהִגִּיעַ לְמִסְקָנָה שֶׁגָּלָה אוֹתָהּ לְאֲשַׁתּוּ: "אֵת יוֹדְעַת לְמַה קִּבְלָנוּ אֶת הַשֶּׁכֶר בְּעוֹלָם הַזֶּה? מִכֵּיּוֹן שֶׁאַחֲרֵי שֶׁשָׁלַמְתִּי וְהַשׁוֹמֵר שֶׁחָרַר אֶת חֲבֵר שְׁלִי, שָׁמַעוּ הַגִּבְעָאִים מְזֵה וּבָאוּ אֵלַי כְּדֵי לְתַת לִי אֶת הַכֶּסֶף שֶׁאֶסְפוּ מִכָּל הַלְשִׁתָּתָף בְּמִצְוָה, וְאֲנִי סֵרְבִיתִי, רְצִיתִי שֶׁהַמִּצְוָה תִּהְיֶה רַק שְׁלִי, בְּלִי שִׁיתְעָרְבוּ בָּהּ. וְלִכֵּן מִשְׁמִים אָמַרוּ: אִם אֵתָּה לֹא רוֹצֶה לְזַכּוֹת אַחֲרָיִם, קַח אֶת הַמִּצְוָה שְׁלֵךְ בַּחֲזָרָה. זֹאת הִסְבִּיחַ שֶׁקִּבְלָנוּ שֶׁכֶר בְּעוֹלָם הַזֶּה" (בְּנֵי בְנִימִין עַל מִסַּכַּת אֲבוֹת פֶּרֶק ה' מִשְׁנֵה טז עֲמוּד תַּקַּס, וְעִיֵּן עוֹד בַּסֵּפֶר עֲנַף עַץ אֲבוֹת עֲמוּד שׁו"ס).

הַסֵּפֶר הַזֶּה בָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא אוֹהֵב שֶׁאֵתָּה רַק דּוֹאֵג לְמִצְוֹת שֶׁל עֲצָמָךְ, וְלֹא מְשַׁתֵּף אֶתְךָ בְּמִצְוָה אֶת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל. בְּמִצְוֹת צָרִיךְ שֶׁכָּלֵם יַעֲשׂוּ בְּיַחַד, כָּל אֶחָד טוֹרַח, כָּל אֶחָד שֶׁתֵּף.

וְהַיְסוּד הוּא לְטָרַח, וְשׁוֹב לְטָרַח. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזוֹכֶה לְהִיּוֹת שֶׁתֵּף בְּטָרַחָה, כִּי בְּעֲנִינִים שֶׁל תּוֹרָה הוֹלֵךְ הַכָּל לְפִי הַטָּרַחָה. לֹא כַּמָּה אֲנָשִׁים שׁוֹמְעִים אוֹתָךְ, לֹא אִם בְּהִרְצָאָה הָאוֹלָם מְלֹא בְּאֲנָשִׁים, אֲלֵא כַּמָּה יִגְעָתָ, כַּמָּה טָרַחְתָּ, וְכַמָּה עֲמַלְתָּ!.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֶּה אוֹתָנוּ בְּעֲזֵרַת הַשֵּׁם לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וְלְהַאֲדִירָהּ, וְלְזַכּוֹת לְהַתְיַגֵּעַ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמוֹ אֲמֵן וְאֲמֵן.

איך מתנהג מנהיג

פרשת תצוה

איך מתנהג מנהיג?

“מחני נא”

הפרשה שלנו היא הפרשה היחידה מאז שהתחלנו את ספר שמות שלא הזכר בה שמו של משה רבנו. וכל זה למה? כיון שבפרשה הבאה, פרשת כי תשא, אמר משה רבנו לקדוש ברוך הוא “מחני נא מספרך אשר כתבת” (שמות לב, לב) “אם תשא חטאתם” שעשו את חטא העגל - בסדר, אבל אם לא, “מחני נא מספרך!” (עייני בזהר פרשת פנחס דף רמו ע”א ובבעל הטורים שמות פרק כז פסוק כ).

וצריך להבין מה התנאי שמציב משה כביכול לקדוש ברוך הוא שאם לא יסלח לעם ישראל שימחה שמו מהספר?

לא להיות מנהיג

יש כאן באור והסבר נפלא. עם ישראל בטחו במשה רבנו, הם אמרו: “אין לנו ממה לפחד, משה יסדר את הענינים גם אם נעשה עברות”, לכן אומר משה רבנו לקדוש ברוך הוא “מחני נא מספרך” - זה ספר החיים (עייני בספר תורה שלימה שמות פרק לב פסוק לב הערה רנא), ואז לא יהיה להם יותר על מי להשען, וזה גרם להם להשמר מן החטא (להבות קודש פרשת כי תשא שמות פרק לב, פסוק לב בשם המגיד מדובנא).

זאת אומרת שלפעמים ההנהגה הכי טובה של המנהיג היא שלא יהיה מנהיג. לפעמים אדם שנמצא במקום מסוים, ההנהגה הכי טובה שלו היא לא להנהיג. אמר לי פעם אדם אחד: “הבן שלי כבר הכניס אותי לגן עדן, אני רגוע בזכות הבן שלי”. אבל אתה חי וצריך ללמד תורה ולעשות מצוות? אתה לא פטור מהמצוות בגלל הבן שלך. זאת הסבה שמשה רבנו הקריב את ההקרבה הגדולה הזו, הקרבת חייו, כדי שהקדוש ברוך הוא יסלח לחטא שעשו עם ישראל, ואם לא שימחה שמו ויותר לא יסמכו עליו.

פְּרִשְׁת תְּצִוָּה

”וְאַתָּה”

וְלָכֵן בְּכָל מְקוֹם בַּפְּרָשָׁה, כְּשֶׁהַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת אֶל מֹשֶׁה, הַכְּתוּב מְזַכֵּיר וּבְלִשׁוֹן
”וְאַתָּה”, ”וְאַתָּה תְּצִוָּה” (שמות כז, כ), ”וְאַתָּה הִקְרַב אֵלַיךָ אֶת אֹהֶרֶן אַחִיךָ” (שם כח, א).

הַזְכָּר לֹו הַתָּאֵר ”אַתָּה”, גַּם בַּהִפְטָרָה מְזַכֵּר ”אַתָּה בֶּן אָדָם” (יחזקאל מג, י). הַמְלָה
”אַתָּה” מוֹרָה עַל גּוֹף נוֹכַח יְדוּעַ וּמְפָרֵס, כְּמוֹ שֶׁמְזַכֵּרִים בַּבְּרָכּוֹת ”בְּרוּךְ אַתָּה”
- שֶׁהַכּוֹנֵה לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כֵּן גַּם כָּאן בַּפְּרָשָׁה הַזְכִּירוּ ”וְאַתָּה” - וְכֵלָם יְדַעוּ
שֶׁהַכּוֹנֵה לְמֹשֶׁה רַבְּנוֹ.

נְדַחְתָּה הַקְּלָלָה

וְאַמְנֵם הַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת: לָמָּה נִבְחַרְתָּה דְּוָקָא פְּרִשְׁת תְּצִוָּה מְכַל הַפְּרָשִׁיּוֹת בַּתּוֹרָה
שֶׁלֹא יִזְכָּר שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ?

שְׂמַעְתִּי הַסֵּבֵר יִפְהֵ: הִנֵּה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ אָמַר בַּפְּרָשֶׁת כִּי תִשָּׂא ”מַחְנֵי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר
כְּתַבְתָּ”, אַחֲרֵי כִּי תִשָּׂא יֵשׁ אֶת פְּרָשִׁיּוֹת וַיִּקְהַל- פְּקוּדֵי- וַיִּקְרָא עַד סוֹף הַתּוֹרָה,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל פְּרָשָׁה כְּבִיכּוֹל דְּחָה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה שֶׁלֹא יִזְכָּר שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה
רַבְּנוֹ, כֵּן שְׂנֵדְחָה הָעֲנִיָּן עַד הַשְּׂנָה הַבְּאָה. וְכִיּוֹן שֶׁהַכְּרַח לְקִיָּם דְּבָרֵי מֹשֶׁה שֶׁקָּלַלְתָּ
חֲכָם אֶפְלוּ עַל חֲנָם בְּאָה (בְּרִכּוֹת דף נו ע”א וּבבבֵּעַל הַטּוֹרִים שְׁמוֹת פֶּרֶק כז פסוק כ), לֹא הַזְכָּר
שְׁמוֹ בַּפְּרָשָׁה שֶׁקָּדַם כִּי תִשָּׂא - פְּרִשְׁת תְּצִוָּה - שֶׁהִיא הַבְּרָרָה הָאֲחֵרוֹנָה בְּמַחְזוֹרֵיּוֹת
הַפְּרָשִׁיּוֹת (אִמְרֵי שְׁמַאי גִּיבּוֹרֵג פְּרִשְׁת תְּצִוָּה סִימָן שֶׁסָּג).

ז' בְּאֶדֶר

בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מְוִילְנָא אוֹמְרִים בְּאוֹר נוֹסֵף: פְּרִשְׁת תְּצִוָּה תְּמִיד תִּצָּא בְּאוֹתוֹ שְׁבוּעַ
שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, ז' בְּאֶדֶר, וְזֶה מִתְאִים לְפִי הַדְּעוֹת שְׂאוֹמְרִים שֶׁאֲזַכְרָה לְנַפְטָר בְּאֶדֶר
עוֹשִׂים בְּאֶדֶר רֵאשׁוֹן (עֵיין שׁוֹלַחַן עֲרוּךְ אוֹרַח חַיִּים סִימָן תִּקְסח סעיף ז), וְלָכֵן דְּוָקָא בַּפְּרָשָׁה
זוֹ לֹא הַזְכָּר שְׁמוֹ כִּיּוֹן שֶׁבְּלֹא הָכִי יִזְכָּר שְׁמוֹ בְּאוֹתוֹ שְׁבוּעַ שֶׁהוּא עֵת פְּטִירְתוֹ (פְּנִינִים
מִשְׁלַחן הַגֵּר”א פְּרִשְׁת תְּצִוָּה פֶּרֶק כז פסוק כ). וְהִינּוּ שְׁגָם אִם חֲלִילָה נִצְטָרְךָ שֶׁלֹא לְהַזְכִּיר
אֶת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּאָג שֶׁיִּזְכָּר בְּאַפְנֵים אַחֲרֵים, עוֹשִׂים סְעוּדַת מֹשֶׁה
רַבְּנוֹ, הַלּוֹלֵת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, כָּל הַשְּׁבוּעַ מְדַבְּרִים עֲלָיו. וְכֵל זֶה שֶׁלֹא יִשְׁכַּח שְׁמוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה רַבְּנוֹ חָס וְשָׁלוֹם, ”וְזָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֵּי” (מִלְאכֵי ג, כב).

איך מתנהג מנהיג

מלוי שם משה

רמז נוסף יש, שהאותיות הנעלמות של השם "משה" הן: ס', ין', א'. העולים בגימטריה מאה ואחת, כמנין הפסוקים שבפרשת תצוה. כך נרמז ונזכר שוב משה רבנו במלוי הנסתר של שמו בסך פסוקי הפרשה (פנינים משלחן הגר"א פרשת תצוה פרק כז פסוק כ).

רעה תחת טובה

הרמזים יפים ונחמדים, אבל עקר ההתפעלות היא ממעשהו הנורא של משה רבנו שהיה מוכן למחות את שמו בשביל כלל ישראל. הנהגתו של משה רבנו עם עם ישראל היתה הנהגה של מסירות נפש אמתית, לא היה מנהיג כמהו שמסר נפשו, גופו, נשמתו ומשפחתו, למען עם ישראל.

ומה עם ישראל החזיר לו?

מי שיתבונן יראה שלא החזירו לו דברים טובים, אם זה במחלקת קרח ועדתו (במדבר טז, ג והלאה), אם במה שחשדוהו באשת איש (סנהדרין דף קי ע"א). ולכן הוא נוטה את האהל מחוץ למחנה, כי כלם חושדים בו, תולים מודעות: "תזוהרו ממשה, שאף אשה לא תתקרב אליו, הוא אויב נשים" - השם ירחם, אם בזה שהיו לועגים עליו, הוא אומר "מחני נא מספרך אשר כתבת", ובאותה פרשה, פרשת כי תשא, כתוב "והביטו אחרי משה" (שמות לג, ח), ואומרים חז"ל (קידושין דף לג ע"ב, ובמדרש תנחומא פרשת כי תשא סימן כז), יש הדורשים לגנאי. מה הגנאי? היו אומרים על משה רבנו הקדוש: "ראו כמה עבים שוקיו" - איזה רגלים יש לו, איזה פולקס יש לו, כמה צוארו שמן" - איזה שמן הוא, "וכל זה משלנו".

בגמרא זה לא מפרש, רש"י (שם דיבור המתחיל כדאיאת) כותב שהגמרא לא מפרשת מה הגנאי שהם אמרו, כדי שלא לדרבן חס ושלום בזלזול על משה רבנו, אבל רש"י אומר מה אני אעשה, אני מפרש, אני חיב לבאר, ולכן מביא מדברי המדרש.

והדברים מזעזעים. משה רבנו, שארבעים יום לא אכל ושתה (עיין דברים ט, ט), ומסר נפשו על עם ישראל, פורש מאשתו כדי לקבל נבואה בשביל עם ישראל (עיין שבת דף פז ע"א), הוא נלחם בכל מכשפי פרעה והוציא אותם ממצרים, חמיו יתרו אומר לו "נבל תבל" (שמות יח, יח), מרב העבודה הקשה עם עם ישראל, והם מדברים עליו שהוא אוכל הרבה ומשמן על חשבונם.

פְּרִשְׁת תְּצוּהָ

נִיצוּץ מֹשֶׁה

לְצַעֲרֵנוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים רָעִים וְחֹטְאִים הִשְׁאִירוּ אֶת מִדּוֹתֵיהֶם הִרְעוֹת בְּעוֹלָם, וְעַד הַיּוֹם יֵשׁ כְּאֵלֶּה שֶׁנִּכְנְסוּ לַתְּפִקִיד שְׁלֵהֶם, הֵם מְדַבְּרִים עַל רַבָּנִים וְתַלְמִידֵי חֻכְמִים, כֹּל תַּלְמִיד חֹכֵם יֵשׁ בּוֹ נִיצוּץ מֹשֶׁה רַבְּנוֹ (חומת אנך שמות פרשת תצוה ובהערה לה), וְלָהֶם יֵשׁ לֹא נִיצוּץ אֲלָא לְהֵבֶה גְדוֹלָה שֶׁל אוֹתָם הַחוֹטְאִים שֶׁדַּבְּרוּ נֶגֶד מֹשֶׁה.

הַפְּלָבִים וְהָאָדָם

הַמְדַרְשׁ אוֹמֵר (מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דכספא פרשה כ): כְּשֶׁעָם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם הַפְּלָבִים לֹא נִבְחוּ, וּבְזִכּוֹת זֶה קִבְּלוּ מִתְּנָה, "וּבִשְׂרַר בְּשׂוֹדֵה טְרַפָּה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ" (שמות כב, ל), זֶהוּ שְׂכָרוֹ. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם יוֹתֵר גְּרוּעִים מִפְּלָבִים, כֹּל מִי שֶׁעוֹבֵר לְיָדָם הֵם חִיבִים לְדַבֵּר, לְנִבְחָ.

דָּתָן וְאָבִירָם

לְצַעֲרֵנוּ הַדְּבָרִים לֹא הִסְתִּימוּ כָּאֵן. נִלְמַד כִּמָּה פְּסוּקִים בְּפִרְשַׁת קֶרַח, וְנִרְאֶה כִּמָּה סֶבֶל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

אַחֲרֵי שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוֹ רָאָה שֶׁקֶרַח קִבֵּץ וְאָסַף רַבִּים מִהָעָם נִגְדוּ, הוּא קוֹרֵא לְדָתָן וְאָבִירָם שֶׁיָּבֵאוּ אֵלָיו (במדבר טו, יב), וְאוֹתָם רִשְׁעִים יוֹצְאִים נִגְדוּ בְּצוּרָה חֲצוּפָה וְנוֹרְאָה, וְאוֹמְרִים "הָעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הֵהֵם תִּנְקֶר לֹא נַעֲלָה" (שם פסוק טו) - אֲפֹלוּ אִם תּוֹצִיא לָנוּ אֶת הָעֵינִים לֹא נִבָּא אֵלֶיךָ (פירוש רש"י שם). מָה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ רָצָה מֵהֶם? רָצָה לְפָיִס אוֹתָם, לְהַצִּיל אוֹתָם שֶׁלֹּא יֵאָבְדוּ לְדָרְאוֹן עוֹלָם, עֲדַת קֶרַח אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (סנהדרין דף קט ע"ב), וְהֵם אוֹמְרִים "עֵינֵי הָאֲנָשִׁים הֵהֵם תִּנְקֶר לֹא נַעֲלָה". אֵתָּה אוֹמֵר לְמִישֶׁהוּ: "תִּבָּא לְשַׁעוֹר תּוֹרָה, תִּשְׁמַר שְׁבֵת, תִּצְלִיל אֶת הַחַיִּים שֶׁל עַצְמְךָ... "וְהוּא אוֹמֵר לָךְ: "גַּם אִם תִּהְרַג אוֹתִי אֲנִי לֹא מוֹכֵן". בְּכָל דּוֹר וְדוֹר יֵשׁ נִיצוּץ מֵהֶם, "בְּנֵי קֶרַח לֹא מָתוּ" (במדבר כו, יא).

דָּתָן וְאָבִירָם לֹא מִסְתַּפְּקִים בְּזֶה, הֵם אוֹמְרִים לְמֹשֶׁה רַבְּנוֹ דַּבֵּר מִזְעוּעַ: "הִמְעַט כִּי הָעֵלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרַר עֲלֵינוּ גַם הַשְׁתַּרַר" (במדבר טו, יג), הֵם מְאֻשְׁיִים אֶת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ בְּדַבֵּר נוֹרָא וְאוֹמְרִים לוֹ: "הוֹצֵאתָ אוֹתָנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב - מִמִּצְרַיִם, לְמִדְבָּר". לְהַזְכִּירָם, זֹאת אוֹתָהּ אֶרֶץ שֶׁהִתְעַלְלוּ בָּהֶם וְהִרְגוּ אוֹתָם (עין שמות ב, כג), וְהֵם בְּעַצְמָם דָּתָן וְאָבִירָם, קִבְּלוּ מִכּוֹת מִהַמִּצְרַיִם (עין בשיחה לפרשת שמות), וְהֵם אוֹמְרִים עֲלֵיהֶם 'אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב'. וְהֵם מְגַנְּיִם אֶת מֹשֶׁה

איך מתנהג מנהיג

בפרהסיא ואומרים לו: "הוצאת אותנו למדבר כדי שנמות כאן, אתה מנסה להרג אותנו לאט, ועוד רוצה לשלט עלינו, להרג אותנו ולקחת את כל הכסף שלנו" (רבי חיים פלטיאל שם). אני לא חושב שיש בהסטוריה אנשים חצפנים כמו דתן ואבירם, אם הם היו בדור שלנו המשיח היה כבר מגיע, שכן אחד מסימני עקבתא דמשיחא 'חצפא' (סוטה דף מט ע"ב) - שתהיה הרבה חצפה. אין חצפה יותר גדולה מזו - זה המקסימום.

איך הם הגיעו למחשבה הנוראה הזו? מוציא אתכם ממצרים, מכות מצרים, קריעת ים סוף, מוסר עליכם את נפשו! ומה אתם אומרים, הכל עשה בשביל להרג אותנו? משל למה הדבר דומה, אתה רואה הומלס, עני מסכן, ואתה הולך ועוזר לו: מכניס אותו לבית, מביא לו אכל, דואג לו לבגדים, לעבודה, מחתן אותו, ואחרי כל הטובות האלה, הוא בא ואומר לך: "אתה יודע למה אתה עושה את הכל, כי אתה רוצה ביום מן הימים להרג אותי". מה ההגיון בדברים? יש אנשים שאין להם הגיון, השטן מדבר מתוך גרונו, וברשע אין הגיון. הם אומרים למשה רבנו: "כל מה שעשית להמיתנו במדבר, ואתה עוד רוצה כבוד?", וזה כאב למשה רבנו, הוא היה "ענו מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג) לא היה ענו כמהו. אומר המדרש (אבות דרבי נתן פרק ט), יש אנשים מצרעים מסכנים, בכל מקום שהם הולכים נופלים מהם אבירים, הולכים ומתפרקים. ומשה רבנו הרגיש יותר שפל מהם. ובכל אופן, אחרי האשמה נוראה שכזו וחלול השם גדול שכזה, אומר הכתוב "ויחר למשה מאד" (במדבר טז, טו).

"אל תפן אל מנחתם"

ומה קורה שמשה רבנו כבר כועס מאד, זה נראה שהוא יתפלל להשם שיכנסו למדור השביעי בגיהנום, שייסבלו יסורים, אבל משה רבנו בסך הכל מתפלל ואומר לקדוש ברוך הוא: "אל תפן אל מנחתם" (במדבר טז, טו), אם הם יביאו אליך מנחות אל תקבלם (עיי' מדרש רבה פרשת קרח פרשה יח סימן י). איזו סבלנות יש למשה רבנו. אצל התנאים והאמוראים ראינו כמה פעמים בתלמוד שהקפידו על אנשים ונתנו בהם עיניהם ועשאום גל של עצמות (ברכות דף נח ע"א, שבת דף לד ע"א, בבא בתרא דף עה ע"א, וסנהדרין דף ק ע"א). מאיפה הסבלנות הזאת של משה רבנו? רב אחד אמר לי פעם: "אם אני הייתי אלקים הייתי כל יום מחריב את העולם...", למה? איך אפשר, כמה האדם מתנהג בחצפה כלפי אלקים! אבל הקדוש ברוך הוא סבלן. ומשה רבנו הולך בדרךיו, ולמרות שמאשימים את משה רבנו בשקרים הכי גדולים ואימים,

פְּרִשְׁת תְּצִוָּה

הוא אומר בסוף הכל ארבע מלים: "אל תפן אל מנחתם".

סבלנות משה

ואומר משה רבנו לקדוש ברוך הוא: "לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם" (במדבר טז, טו) - אפלו טרמפ לשעור לא לקחתי, שלמתי דלק מהכסף שלי והכל בשבילם. מעולם לא עשיתי רעה למישהו בשום דבר (אכן עזרא ורמב"ן שם), והם אומרים שהכל עשיתי בשביל להמיתם במדבר. ודתן ואבירם ממשיכים להתעלל במשה רבנו ולצער אותו, וזו לא הייתה הפעם הראשונה שדתן ואבירם נטפלים למשה, ומשה מתנהג אתם בארץ רוח (הדברים בספר תורת חסד לרה"ג רבי אילן חנן חלק א פרשת שמות עמוד שסב והלאה) עד שברוך השם בפרשת קרח פתחה האדמה את פיה ובלעה אותם. אם לא, היינו צריכים לסבל אותם עד "וזאת הברכה".

תורת משה

זאת הסבה שלמרות שאמר משה רבנו לקדוש ברוך הוא "מחני נא מספרך", סדר הקדוש ברוך הוא שבאפנים ורמזים אחרים יזכר שמו של משה רבנו הרועה הנאמן של עם ישראל, וכל התורה נקראת על שמו של משה רבנו (שבת דף פט ע"א) שנאמר "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כב).

כבר אמרנו שבכל תלמיד חכם יש ניצוץ משה רבנו, וזה מה שכתוב כמה פעמים בש"ס, משה, שפיר קאמרת! (שבת דף קא ע"ב, סוכה דף לט ע"א, וביצה דף לח ע"ב), והפונה שתלמיד חכם כשמתחדש משהו בתורה, אומרים לו, משה, טוב אמרת!. אבל כדי שיהיה באדם ניצוץ משה רבנו הוא צריך להדמות למדותיו של משה, לעשות טובה לאנשים אפילו שמחזירים לו רעה, וככל שיגיע למדת מסירות הנפש למען עם ישראל בבחינת "מחני נא מספרך אשר כתבת", ככה יותר יתגבר בו ניצוץ משה רבנו. ומי שילך בדרך זו, ינהג אתו הקדוש ברוך הוא כמו שנהג עם משה רבנו, נתן לו את כח ההנהגה על כלל ישראל.

וזה מה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו בתחלת הפרשה: "ואתה תצוה את בני ישראל", אני יודע מה שעם ישראל עושים לך, מדברים, מגדפים, מבזים וחושדים אותך באשת איש, מוציאים עליך פשקוילים, ובגלל שאתה סובל את כלם תזכה ל - "ואתה תצוה" - אתה זה שיהיה המצוה של עם ישראל לדורי דורות. בכל העולם כשילמדו תורה יזכרו מי ה"מצוה", מי נתן את התורה לעם ישראל, משה

איך מתנהג מנהיג

קבל תורה מסיני (אבות פרק א משנה א). רגע, אבל מי נתן למשה את התורה? זה לא כתוב! כאלו שהקדוש ברוך הוא אומר: אני לא חשוב, זה אתה!

הפחד של השטן

ובאמת הנהגת ענותנותו של משה רבנו אין בה שום הכנה, הוא לא מוכן לקחת קרדיט אפילו על דברים שהוא מסר את נפשו עליהם. היום לצערנו רבים האנשים שלוקחים קרדיט גם על מה שהם לא עושים, כמה הם רחוקים ממדותיו של משה רבנו.

ומובא בגמרא (שבת דף פט ע"א), בשעה שהשטן עלה לשמים הוא חפש את התורה. מה לשטן ולתורה, למה הוא חפש את התורה? מפיון שהגמרא אומרת (קידושין דף ל ע"ב), בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין. ואם פגע בה מגול זה - היצר הרע, משכהו לבית המדרש, אם אכן הוא נמוח, אם ברזל הוא מתפוצץ. והיצר הרע ידע את זה, ולכן כל עוד התורה נמצאת בבית גנוזים בשמים הוא רגוע, כי עדין לא נמצא החסון בשבילו! ולכן הוא זה שהיה הכי בלחץ אם התורה תשתחרר, כל המלאכים נלחמו ורצו את התורה (עיי' שבת דף פח ע"ב), אבל השטן זה סם המות שלו, הוא נלחם בכל כחו.

השטן מגיע בכל יום לבדק מה עם התורה. הוא רואה שהיא מנחת במקומה, הוא נרגע. ביום מן הימים הוא מגיע ורואה שהתורה אינה במקומה. הוא נלחץ, ומיד מברר איפה התורה? אומרים לו: "מה, אתה לא יודע? התורה נתנה לעם ישראל", הוא נכנס לפאניקה, הרי מי שיש בידו את התורה יכול להרג אותו! לכן בא השטן לפני הקדוש ברוך הוא ושאל אותו: "תורה היכן היא?" אמר לו: "נתתיה לארץ". הלך השטן למלאך הממנה על הארץ ושאל אותו: "תורה היכן היא?" אמר לו: "איני יודע". הלך לשרו של ים ושאל אותו: "התורה אצלך?" אמר לו: "אין עמדי", הלך לתהום, אמרה לו: "אין בי". חזר לקדוש ברוך הוא ואמר לו: "חפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה!" אמר לו הקדוש ברוך הוא: "לך אצל בן עמרם". הלך אצל משה, אמר לו: "תורה שנתן לך הקדוש ברוך הוא היכן היא?" אמר לו משה רבנו: "וכי מה אני שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה? אני אנוכח בתורה? אתה יודע מי אני בכלל? אני עפר ואפר! נראה לך שהקדוש ברוך הוא יתן לי את התורה?", השטן האמין לו. ובאמת זה פלא, איך הוא האמין לו? הלא הוא הוציא את עם ישראל ממצרים, קרע להם את היים, הנביא הגדול מכלם, יש מישהו בעולם יותר ראוי ממשה רבנו לקבל את התורה? אלא כיון שהשטן

פְּרִשְׁת תְּצוּהָ

רָאָה אֶת הַעֲנוּהָ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהיא אֲמֵתִית, הֶאֱמִין לוֹ. וְהִשְׁטֵן בְּלִחְץ אִיפֹה הַתּוֹרָה? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה שֶׁהַעֲסָק מִתְחִיל לְהִסְתַּבֵּךְ וְנִגְלָה לְמֹשֶׁה, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: "מֹשֶׁה! בְּדַאי אֲתָהּ? מָה אֲתָה שֶׁקָּרַן חֹס וְשָׁלוֹם?" אָמַר לְפָנָיו: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חֲמֵדָה גְנוּזָה יֵשׁ לָךְ שֶׁאַתָּה מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בָּהּ בְּכָל יוֹם, אֲנִי אֲחֻזֵּיק טוֹבָה לְעֲצָמַי?" - "מָה אֲנִי אֲגִיד לְשִׁטֵּן? כֵּן, כֵּן, בְּטַח הַתּוֹרָה אֲצִלִּי, יֵשׁ לִי אֲפֵלוֹ גַם כִּמָּה חֲדוּשִׁים לְהִגִּיד לָךְ..." הַתּוֹרָה הִיא הִיְהִלוֹם הַכִּי גְדוֹל, אִיךָ אוֹכֵל לְהִגִּיד שֶׁהיא בְּרִשׁוֹתַי וְאֲצִלִּי? אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הוֹאִיל וּמַעֲטָתָ עֲצָמָךְ תִּקְרָא עַל שְׁמָךְ, שִׁנְאַמֵּר "וְזָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי" (מִלְאכֵי ג, כב).

הַמְצוּהָ הַגְּדוֹל

זֶה בְּדִיּוּק מֵה שֶׁקָּרָה בְּפִרְשָׁהּ. הוֹאִיל וְהִיא מוֹכֵן מֹשֶׁה רַבְּנוֹ לְמַחֵק אֶת שְׁמוֹ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: "וְאַתָּה תְּצוּהָ" - אֲתָה תִּהְיֶה הַמְצוּהָ שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. כָּלֵם יִגִּידוּ וְיִזְכִּירוּ מָה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ אָמַר, הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, כָּל הַתּוֹרָה מִמֹּשֶׁה, וְלָמָּה? הוּא לֹא חָפֵשׁ כְּלוּם חוּץ מִטוֹבַת עִם יִשְׂרָאֵל וְעֲשִׂית רְצוֹן ה', לֹא כְבוֹד, לֹא כֶסֶף וְלֹא כְלוּם. וְלָכֵן, לְמֵרוֹת שֶׁחָרְפוּ וְגָדְפוּ אוֹתוֹ, בָּזוּ וְהִשְׁמִיצוּ אוֹתוֹ, וְכָל מֵה שֶׁרָק אֲפָשָׁר לְהִגִּיד רָע עַל בְּנֵאֲדָם אָמְרוּ עָלָיו, הוּא לֹא הִתְפַּטֵּר, הוּא הִיא יְכוֹל לְהִגִּיד: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי עוֹצֵר פֹּה, מֵהֵיוֹם שֶׁאַהֲרֹן יָקַח אֶת הַפְּקוּדֵי, חוּר יָקַח פְּקוּדֵי, מִיִּשְׁהוּ מְנַשִּׂיאֵי יִשְׂרָאֵל". מֹשֶׁה רַבְּנוֹ לֹא אָמַר כֵּךְ, וְנוֹשֵׂא אֶת הָעַם בְּמִשְׁפָּה אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּמִדְבָּר.

"אִישׁ הָאֱלֹקִים"

וּבִסוּף, אַחֲרֵי כָּל הַסְּבָל שֶׁאַרְבָּעִים שָׁנָה הֶעֱבִירוּ אוֹתוֹ, "וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בְּרַךְ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו מוֹתוֹ" (דְּבָרִים לג, א). אוֹלֵי תִזְרַק לָהֶם אֵיזָה מְלָה? תִזְרַק לָהֶם - יְהִי רְצוֹן שְׁמָה שֶׁעֲשִׂיתֶם לִי הַיְלָדִים שֶׁלְכֶם יַעֲשׂוּ לְכֶם? לֹא, כְּלוּם. מָה יֵשׁ לוֹ לְהִגִּיד? "וְזֹאת הַבְּרָכָה" - רַק בְּרָכוֹת וּבְרָכוֹת, וְלָכֵן הַתּוֹרָה כּוֹתֶבֶת עָלָיו "וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בְּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - כָּאֵן קִבֵּל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ אֶת הַתֵּאֵר הַנּוֹרָא "אִישׁ הָאֱלֹקִים", אַחֲרַי כֵּךְ זֶה מְזַכֵּר גַּם בְּסִפְרֵי הַחוּשֵׁעַ (יד, ו), "אַתָּה יַדְעָתָ אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים", יֵשׁ פְּסוּק בַּתְּהִלִּים (צ, א) "תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים". אֲבָל לָמָּה רַק בְּסוּף חִיּוֹ הוּא קִבֵּל אֶת הַתֵּאֵר הַזֶּה? מִכִּיּוֹן שֶׁלְמֵרוֹת כָּל הַטוֹבָה שֶׁעָשָׂה לָהֶם

איך מתנהג מנהיג

וכל הרעה שהשיבו לו, הוא לא שמר להם טינה לרגע, והוא לא כועס על אף אחד, ומברך את כלם. "וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו". זו גדלה אלקית! אחרי ארבעים שנה של גדופים וחרופים אומר משה לעם ישראל: "יש לי משהו להגיד לכם, שה' יברך אתכם, יסף עליכם ככם אלה פעמים" (דברים א, יא). אתה באמת רוצה אותנו אלה פעמים? לא הספיקו לך 40 שנה של סבל? ומשה רבנו מתפונן באמת לברכות, הוא משיב טובה תחת רעה, ואדם שעושה דבר כזה, הוא לא אנושי בכלל, הוא "איש האלקים" - יש בו כח של אלקים כמו הקדוש ברוך הוא. כמה לצערנו משיבים רעה תחת טובה לקדוש ברוך הוא? והוא טוב ומטיב לבריות, ומחיה את כלם - אפלו את הרשעים. וכמו שאומרים בפיוט אדון הסליחות - "טוב ומטיב לבריות, יודע כל נסתרות", שהקדוש ברוך הוא ישתבח שמו מטיב לבריות למרות שהוא יודע כל נסתרות, את מחשבות לבו של אדם רק רע כל היום (עיין בראשית ו, ה). זה הרעיון של הפרשה שלנו.

סבל הרמב"ם

על הרמב"ם המליצו את המשפט: "ממשה עד משה לא קם כמשה" (עיין בשו"ת חות יאיר סימן קצב). כמה סבל סבל הרמב"ם, כמה חרפו וגדפו אותו, שרפו את ספריו (מלחמות ה' מהדורת הרב מרגליות מוסד הרב קוק עמוד נח), קראו לו כופר, מין (תולדות חכמי ישראל ח"ג עמוד 47), השם ירחם, מה לא העלילו עליו, אפלו שהתאסלם (חיי הרמב"ם עמוד קכח). ומה אומר הרמב"ם? "אני אומר דבר בשביל חכם אחד אפלו שעשרת אלקים של כסילים לא יבינו אותו ויצחקו" (פתיחה לספר מורה נבוכים), "ועוד יגיעו דורות שיקחו את הספרים שלי וישתמשו בהם" (שו"ת הרמב"ם פאר הדור סימן קמב), והיום? אין בית בלי רמב"ם, אין בית מדרש בלי רמב"ם, אין סגיא שפותחים אותה בלי רמב"ם, הראשון שהכי הרבה מתפללים בו זה הרמב"ם, ראש מ'דברים ב'כל מ'קום ראשי תבות רמב"ם. כנראה הוא היה גם הראשון שהכי נרדף מבני עמו.

כשאדם מחבר איזה ספר, במיוחד אדם כמו הרמב"ם, הוא משקיע את הנשמה שלו, ופתאום מגיעים ושורפים את הספרים שלו, כמה זה כואב. והרמב"ם לא מחרף, לא מגדף, ובתשובה הוא מבקש מהתלמיד שלו - בבקשה אל תריב בשבילי, הן שלי רבי אברהם, קשה לו אז הוא חייב למחות על כבוד אביו, אבל אתה שאתה רק תלמיד אל תעשה כלום! (שו"ת הרמב"ם פאר הדור סימן קמב), אל תכנס עם המחרפים לזכות. תשב בשקט ותלמד ותקבל שכר מן השמים. זאת היתה דרכו של הרמב"ם.

פְּרִשְׁתַּת תְּצִוָּה

וגם הוא זכה לבחינת "ואתה תצווה" - הוא הפוסק והמצווה בכל מקום. ללמדנו שכל אדם העמל בתורה ומחריפים אותו ושותק, זוכה להיות מנהיג לכלל ישראל.

הַחֲפֵץ חַיִּים וְהַכֹּפֵּה חַיִּים

היו שני זקנים שתקנים לפני כמאה שנה, גאונים וקדושים, האחד היה רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, החפץ חיים זצ"ל, ששמר על פיו בצורה מפלאה, וכיום יותר ממאה שנה אחרי שנפטר, הוא לא מפסיק לדבר, כל היום שפתותיו דובבות (עין יבמות דף צז ע"א), כשלומדעים בספרים שלו משנה ברורה, חפץ חיים, שמירת הלשון, שם עולם, מחנה ישראל, ועוד ועוד, הוא מדבר בלי סוף.

השני הוא יהודי ספרדי, רבי יעקב חיים סופר, הכף החיים זצ"ל, שחבר עבור מדהים על השלחן ערוך ארח חיים וחלק מיורה דעה, ובחיו היה שתקן מפלא, וכיום אין מי שלא לומד בספריו החשובים והנפלאים, "בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם" (תהילים יט, ה).

והיו בתקופתם הרבה מחלוקות, נסו לדבר ולצאת נגדם, והם נשארו בשקט. על החפץ חיים אמרו: "מי זה החפץ חיים, הוא סתם בעל בית פשוט". כשאמרו את זה פעם לרבי חיים עוזר זצ"ל שהיה גדול הדור "מה אתה מתיחס לחפץ חיים, הוא בעל בית, לובש קסקט, יש לו חנות שהוא מוכר שם גבינה ודגים מלוחים", אמר להם רבי חיים עוזר: אתם צודקים, הוא בעל הבית על התורה, מה שהוא פוסק זו ההלכה".

גם על הכף החיים יצאו חכמי דורו. אחד אפלו כתב עליו: "הוא טפוש ואינו יודע ללמד", רב חשוב כתב עליו ככה בספרו בהלכות ברכות - לא נזכיר את שמו, וחרף אותו וגדף אותו, ובסוף התבררה ההלכה, כמו הכף החיים סופר.

"דום לה' והתחולל לו" (תהילים לו, ז ועיין בגיטין דף ז ע"א), ותזכה להיות "ואתה תצווה את בני ישראל". זכה משה רבנו וכל גדולי ישראל שזכו למה שזכו, בזכות שלמרות כל החרופים והגדופים, המשיכו בהפצת התורה.

ה' זוכה אותנו שנזכה לעמל בתורה ולעמד בחרופים ובגדופים האלה למען כבודו. תברך אמן כן יהי רצון.

תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן וְהַשְּׁלֻכּוֹתֶיהָ

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן וְהַשְּׁלֻכּוֹתֶיהָ

מֵאַחֲרֵי הַקְּלָעִים שֶׁל מִתַּן תּוֹרָה

”כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּכֶר נִפְשׁוֹ” (שמות ל, יב), כָּאֵן צִוָּה לְמִנּוֹת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ (רבה פרשת פינחס פרשה כא סימן ז) כָּל מְקוֹם שֶׁנּוֹפְלִין הַזְּקֵקוֹ לְמַגֵּן. מִשָּׁל לְזָאב שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הַצֹּאן הַצֹּרֵךְ בַּעַל הַצֹּאן לְמִנּוֹתוֹן מֶה חֲסָרוֹ. גַּם כָּאֵן הָיָה זֶה לְאַחַר הַמַּגֵּפָה שֶׁנִּגְפּוּ בְּחֻטְאֵי הָעָגֶל (שמות לב, כח, ועיין בעבודה זרה דף מד ע”א).

בְּפְרִשְׁת יִתְרוֹ מִי שֶׁקּוֹרָא אֶת הַפְּסוּקִים חוֹשֵׁב שֶׁהַכֹּל בְּסֹדֵר, קִבְּלוּ תּוֹרָה, אָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שבת דף פח ע”א), בְּרוּךְ הַשֵּׁם. אֲבָל בְּפַעַל מָה הָיָה?

וְהַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת (שמות לב, א והלאה) ”וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִשֵׁשׁ מִשֶּׁה לָּרְדַת מִן הַהָר׃” מֶה זֶה ”בוֹשֵׁשׁ”? מוֹבָא בְּגַמְרָא (שבת דף פט ע”א) - בָּאוּ שֵׁשׁ, עָבְרוּ כֶּכֶר שֵׁשׁ שְׁעוֹת, חֲצִי הַיּוֹם הָאֲרָבַעִים, וּמִשֶּׁה רַבְּנוּ עוֹד לֹא הִגִּיעַ. וְכֵן אָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ (אגדה בּוֹבֵר פֶּרֶשׁת כִּי תִשָּׂא פֶּרֶק לֵב סִימָן א), בִּשְׁשׁ שְׁעוֹת בַּיּוֹם חֲטְאוּ יִשְׂרָאֵל - זֶה בְּדִיוֹק הַזְּמַן שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ בְּשֵׂאֵי תִקְפָּה, וְכַמוֹכֵן שֵׂאֵי אִפְשָׁר לְהֵאֲשִׁים אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּכָאֵב רֹאשׁ הַזֶּה, אִי אִפְשָׁר לִזְמַר שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ בְּלִבְלָה אוֹתָם.

אֲבָל הָיָה מִשֶּׁהוּ אַחַר שֶׁבְּלִבְלָה אוֹתָם, וְנִבְאָר:

נִקְרָא מֶה קָרָה שָׁם, וְרִשׁ”י (שמות פרק לב פסוק א והלאה) מְבִיא אֶת הַכֹּל בְּשֵׁם הַמִּדְרָשִׁים. ”וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי זֶה מִשֶּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלְנוּ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ” (שם). הֵם מְגִיעִים לְאֶהֱרֹן וּמְבַקְשִׁים שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהֶם אֱלֹהִים, וְרִשׁ”י מְדַיֵּק שֶׁהֵם בִּקְשׁוּ: ”אֱלֹהִיּוֹת הַרְבֵּה”, הֵם אָמְרוּ: ”קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ” בְּלִשׁוֹן רַבִּים, לֹא מְסַפֵּיק לָנוּ אֱלֹהִים אֶחָד.

פְּרִישַׁת כִּי תִשָּׂא

הַשְּׂאֵלוֹת הַקְּשׁוֹת

וְלִכְאוּרָה מָה הַהֲגִיזוֹן בְּזֶה? עִם אֱלֹקִים אַחַד אֶתְּהָ לֹא מִסְתַּדֵּר, אֶתְּהָ תִסְתַּדֵּר עִם אֱלֹהִיּוֹת הַרְבֵּה? יֵשׁ לָךְ בּוֹרָא עוֹלָם אַחַד שְׂאוֹמֵר לָךְ: "תִּאֲמִין בֵּי", וְאֶתְּהָ אוֹמֵר: "לֹא, אֲנִי רוֹצֵה כַּמָּה אֱלֹהִים", בְּשִׁבִיל מָה?

נִמְשִׁיךְ עוֹד בְּמָה שְׂאֲמָרוּ לְאַהֲרֹן: "כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאַרְץ מִצְרַיִם לֹא יִדְעֵנוּ מָה הִיָּה לוֹ" - מָה זֹאת אוֹמֵרֶת לֹא יִדְעֵנוּ? שְׂכַחְתֶּם שֶׁהוּא עָלָה לְקַבֵּל תּוֹרָה? וּמִבְּאֵר רִשׁוֹ: "לֹא יִדְעֵנוּ מָה הִיָּה לוֹ" - כְּדַמוֹת מֹשֶׁה הִרְאָה לָהֶם הַשְּׁטוֹן שְׁנוֹשָׂאִים אוֹתוֹ בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

זֶה הִיָּה הַסֵּרֵט הֶרְאֵשׁוֹן בַּהִסְטוֹרִיָּה שְׂקָרָה מוֹל מְלִיוֹנִים, הֵם רָאוּ אֶת מֹשֶׁה שׁוֹכֵב בַּמִּטָּה וּמְלַאֲכֵי הַשֵּׁרֵת בָּאִים וּמוֹלִיכִים אוֹתוֹ - וְהֵם הִבִּינוּ שֶׁהוּא מֵת. אִם כֵּן מָה הַטְּעָנָה עַל עִם יִשְׂרָאֵל, הֵם רוֹצִים מְנַהִיג אַחֵר, הֵם רוֹאִים בְּעֵינֵיהֶם שְׂמִישָׁה מֵת?

עוֹד יֵשׁ לְשִׂאֵל: בְּהַמְשָׁךְ הַתּוֹרָה מִסְפֵּרֶת אֶת תְּשׁוּבַת אַהֲרֹן: "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַהֲרֹן פָּרְקוּ גִזְמֵי הַזֹּהֵב אֲשֶׁר בְּאַזְנֵי נְשִׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנִיתֵיכֶם וְהִבִּיאוּ אֵלַי" (שֵׁם פְּסוּק ב, ה) הֵם אוֹמְרִים לוֹ: אֲנַחְנוּ רוֹצִים אֱלֹהִיּוֹת, וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם: תְּבִיאוּ אֶת הַזֹּהֵב, מָה זֶה קִשּׁוֹר? בְּמַדְרָשׁ (הוֹבָא בְּרִשׁוֹ שֵׁם) כְּתוּב, שְׂאֶהֲרֹן רָצָה לְעַכֵּב אוֹתָם, אֲבָל עֲדִין לָמָּה הַזֹּהֵב קִשּׁוֹר? אֲנַחְנוּ רוֹצִים אֱלֹהִים, מָה אֶתְּהָ אוֹמֵר לָנוּ תְּבִיאוּ גִזְמֵים? אֵלּוּ שְׁלֹשׁ הַשְּׂאֵלוֹת שֵׁישׁ לָנוּ, לְבָרֵר.

חִפְזוֹן מֵהַשְּׁטוֹן

בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא נִתְחִיל לְבָאֵר אֶת הַדְּבָרִים, בְּמַהֲלָךְ אֶקְטוּאֲלֵי שְׂקִים גַּם כִּיּוֹם.

אַהֲרֹן רוֹאֵה שְׁעַם יִשְׂרָאֵל מִתְנַהֵג מוֹזֵר, הֵם נַחְפְּזִים וְרוֹצִים אֱלֹהִים, הֵם מְבַקְשִׁים שְׂמִיד וְהִיָּה לָהֶם מֹשֶׁהוּ שְׂיַחְלִיף אֶת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ. לֹאֵן אֶתְּם מְמַהֲרִים? לָמָּה אֶתְּם לֹא מוֹכְנִים לְחִכּוֹת עוֹד שְׁעָה? הֵם הוֹלְכִים לְחוֹר וּמְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ שְׂיַעֲשֶׂה לָהֶם אֱלֹהִים, וּכְשֶׁהוּא מְסַרְב שׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ (פְּרָקִי דְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר 'חוֹרֵב' פְּרָק מֵד), וְהִיָּה לָהֶם גַּם הַסִּבֵּר לְמַעֲשֵׂה הַזֶּה: "חוֹר לֹא רוֹצֵה שְׂיַהֲיָה לָנוּ אֱלֹהִים וְאִם כֵּן הוּא כּוֹפֵר, הוּא מַחְטִיא אֶת הַרְבִּים וְצָרִיךְ לְהַרְג אוֹתוֹ". וּמַחֲוֹר הֵם נַחְפְּזִים לְלַכֵּת לְאַהֲרֹן וְאַהֲרֹן רוֹאֵה אֶת מַהִירוֹת הַתְּאֻנָּה שְׂשׁוֹלְטֵת בָּהֶם, וְהוּא מִבִּין שְׂכַנְרָאָה זֶה לֹא מְגִיעַ מִמְקוֹר טוֹב. בְּדֶרֶךְ כָּלֵל אֵין לְאָדָם תְּאֻנָּה לְעִשׂוֹת דְּבָר טוֹב, דְּבָר שֶׁל מְצוּהָ, אֲבָל כְּדִי לְעִשׂוֹת עֲבֻרוֹת הַיֵּצֵר הָרַע נוֹתֵן לְאָדָם כַּח טוֹרְבוֹ, שְׂיַעֲשֶׂה בְּמַהִירוֹת. לְכֵן הַחֲלִיט אַהֲרֹן לְעִשׂוֹת לָהֶם

תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן וְהַשְּׁלֻכּוֹתֶיהָ

בְּדִיקָה. וּמַה הַבְּדִיקָה? בְּעֵינַי מָמוֹן.

תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן

יִשְׁנֶם כַּמָּה סוּגִים שֶׁל תַּאֲוֹת לְאָדָם. אֲבָל יֵשׁ תַּאֲוָה אַחַת שֶׁכּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַתַּאֲוֹת כָּלָן, שֶׁכֵּן עַל יְדֵי הַתַּאֲוָה הַזֹּאת מְשִׁיג אֶת שְׂאָר תַּאֲוֹתָיו, וּמַה הִיא אוֹתָהּ תַּאֲוָה? כֶּסֶף!

עַל יְדֵי הַמָּמוֹן אֶפְשָׁר לְאָדָם שִׁישִׁיג אֶת כָּל הַתַּאֲוֹת שֶׁבְּעוֹלָם: נָשִׁים, אֲכָל, כְּבוֹד, הַכֵּל. וְלִכֵּן אָדָם שִׁישׁ לוֹ אֶת תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן הוּא כּוֹלֵל בְּתוֹכּוֹ אֶת כָּל הַתַּאֲוֹת, וְזֶה מֵה שְׂמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ שֶׁטְּמַאת הַמָּמוֹן כְּלוּלָה מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת זְרוֹת שֶׁל שְׂבָעִים אַמּוֹת (לִיקוּטֵי מוהר"ן תורה כג סעיף א).

וְאִם נֶעְמֵיק בְּתַאֲוֹת הַמָּמוֹן, נִרְאֶה שֶׁהַרְצוֹן הַפְּנִימִי בְּקַבּוּץ הַמָּמוֹן הוּא הַרְצוֹן לְשֵׁלֵט בְּהַכֵּל וְשֵׁלָא? הִיָּה מְגַבֵּל בְּרַצוֹנוֹתָיו, שֶׁמִּיד כְּשֶׁעוֹלָה לוֹ הַתַּאֲוָה לְמַשְׁהוֹ, הוּא יִשְׁלַף אֶת כְּרִטִּים הָאִשְׂרָאֵי הַשָּׁחַר וְיַעֲבִיר וּמִיד יִקְבַּל אֶת תַּאֲוֹת לְבוֹ.

לְצַעֲרָנוּ הַיּוֹם אֲנַחְנוּ רוֹאִים מֵה אֲנָשִׁים עוֹשִׂים בְּשִׁבִיל מָמוֹן. הָאָדָם מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבְדוּתָהּ (עֵינֵי בַבָּא מְצִיעָא דף קיב ע"א), מְזַנְיֵת אֶת שְׁלוֹם הַבַּיִת עִם אִשְׁתּוֹ, לֹא כָּל כֶּף מְעַנֵּין אוֹתוֹ חֲנוּף יִלְדָיו. וּגְדוּלָה מְזוֹ אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁהַמְסִיוֹנָרִים יִמַּח שְׂמֵם גְּלוֹ אֶת כַּח הַמָּמוֹן, וְהֵם מְשַׁחֲדִים אֲנָשִׁים בְּכֶסֶף כְּדֵי שִׁיאֲמִינוּ בִּיִּמַּח שְׂמוֹ וְיִזְכְּרוּ. בְּעַד כֶּסֶף הוּא יִהְיֶה מוֹכֵן לְהַגִּיד שֶׁהַקְּלִמְנִטִּינָה הִיא מְלַךְ הַמְּשִׁיחַ.

בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה שֶׁל מִתֵּן תּוֹרָה, עִם יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ עֲנִיִּים בְּכֻלָּל, כָּל אֶחָד יִצָּא מִמְּצָרִים עִם תְּשׁוּעָה מִמּוֹרִים לּוֹבִים עֲמוּסִים בְּרִכּוּשׁ (בְּכוֹרוֹת דף ה ע"ב). חוּץ מִבְּנֵי הַיָּם שֶׁגְּדוּלָה יוֹתֵר מִבְּנֵי מְצָרִים (רש"י שְׁמוֹת פֶּרֶק טו פסוק כב). הֵם הָיוּ עֲטוּפִים בְּכֶסֶף וְזָהָב בְּלֵי סוּף. וְהַהֲגִיזוֹן אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לָךְ מַשְׁהוֹ הַרְבֵּה אֶתָּה שְׂבָע מִמֶּנּוּ, וְאִם כֵּן עִם יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ צָרִיכִים לְהִיּוֹת כָּל כֶּף בְּתַאֲוָה שֶׁל מָמוֹן. אֲבָל חַז"ל בְּמִדְרָשׁ (רַבָּה קהלת פֶּרֶשָׁה א סִימָן א), עַל הַפֶּסוּק בְּקִהְלֵת (א, יג) שֶׁבּוֹ שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ מְבָאָר מֵה הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאָדָם, כַּמָּה הָאָדָם 'בְּעֵינָי' וְאוֹמֵר: "וְנִתְתִּי אֶת לְבִי לְדָרוֹשׁ וּלְתוֹר בְּחֻמָּה עַל כָּל אֲשֶׁר נִעֲשָׂה תַחַת הַשָּׁמַיִם הוּא עֲנִיָּן רַע נִתֵּן אֱלֹקִים לְכַנֵּי הָאָדָם לְעֲנוּת בּוֹ". אוֹמֵר שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, חֲפִשְׁתִּי עַל עֵינַי הַחֻמָּה בְּכָל מֵה שֶׁנִּעֲשָׂה, אֵיךְ מְכִינִים אֲכָל, אֵיךְ מְכִינִים כָּל דְּבָר? אֵיךְ מִתְקַדְּמִים בְּחַיִּים? וּמְצָאֵתִי שֶׁהוּא "עֲנִיָּן רַע", וּמַהוֹ הָעֲנִיָּן הַרַע הַזֶּה? אוֹמֵר הַמִּדְרָשׁ: רַבִּי בּוֹן אוֹמֵר, זֶה הַמָּמוֹן. וְכִדְרַבִּי אֵיבּוֹ, דְּאָמַר מֵר אֵין אָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וְחֻצֵי תַאֲוֹתוֹ בְּיָדוֹ, יֵשׁ לוֹ מְנָה רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת מֵהֶם מֵאֲתֵימִס. אוֹמֵר

פְּרִישַׁת כִּי תִשָּׂא

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ: כִּמָּה שְׁחַפְּשֵׁתִי וּבִדְקַתִּי הַגְּעֵתִי לְמִסְקְנָה אַחַת, שֶׁהַעֲנִין הָרַע שֵׁשׁ בְּעוֹלָם שְׁמִנְהֵל אֶת הָעוֹלָם - זֶה הַמָּמוֹן. לָמָּה? כִּי בַּמָּמוֹן יֵשׁ לְאָדָם מְצִיאוֹת מוֹנְרָה, יֵשׁ לוֹ מְנַה רוֹצֵה מְאֻתִּים, הוּא לְעוֹלָם לֹא שָׁבַע! וְהוּא כְּמוֹ אָדָם שֶׁשׂוֹתָה מִים מְלוּוָחִים (דרשות ר"י אבן שועיב פרשת בלק דיבור המתחיל ואמר טוב).

“עֲשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת”

וְעֵינֵינוּ הֵרֵאוֹת שֶׁבְּדַרְךְ כָּלֵל לְאָדָם שֵׁשׁ מָמוֹן הוּא גְּאוּתָן עַד לֵב הַשָּׁמַיִם, אֵין לוֹ נְמוּסִים, הוּא מְרַגֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ כְּמוֹ אֱלֹקִים, אִם הוּא אָמַר מִשְׁהוּ זֶה חֵיב לְקָרוֹת, “הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא צָוָה וַיַּעֲמֵד” (תהילים לג, ט) וְאוֹי וְאֲבוֹי אִם לֹא, “וְעֲשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת” (משלי יח, כג), לְעֲשִׂיר יֵשׁ עֲזוֹת. וְאִם כֵּן, עִם יִשְׂרָאֵל הַעֲשִׂירִים הָאֵלֶּה מְגִיעִים לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאוֹמְרִים: “קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים” - וְאַהֲרֹן תַּמָּה: ‘רַגַע, בְּשִׁבִיל מָה אַתָּם מְבַקְּשִׁים אֱלֹהִים שֶׁיַּגִּיד לָכֶם מָה לַעֲשׂוֹת? הֲרִי אָדָם עֲשִׂיר וְגְאוּתָן לֹא מוֹכֵן לְשִׁמְעַ לְאַף אֶחָד. וְהֵם עוֹד רוֹצִים הַרְבֵּה אֱלֹהִיוֹת, לֹא מְסַפֵּיק אֶחָד?’, “שִׁמְעַ יִשְׂרָאֵל ה’ אֱלֹקֵינוּ ה’ אֶחָד” (דברים ו, ד) לֹא מְסַפֵּיק לָהֶם? מָה הֵם כָּל כֶּף מַחְמִירִים בִּירְאֵת שָׁמַיִם שֶׁהֵם רוֹצִים עוֹד עַל וְעוֹד עַל? לָכֵן אָמַר אַהֲרֹן: צְרִיךְ לְבַדֵּק מָה מְטַרְתַּ בְּקִשְׁתֶּם, אוֹלֵי הֵם בְּאַמַּת רוֹצִים עוֹד עַל חֵיבוֹי לְשַׁפֵּר אֶת הַחֹמֶר הָעָכוּר?

יֵשׁ בְּחוּר שְׁנֵכְנֵס לִישִׁיבָה, אֶחָד מֵהַצֹּת מְכַנֵּים אוֹתוֹ מְק”ק, מְק”ק זֶה רֵאשִׁי תְבוֹת מִשְׁגִּיחַ קוֹטָן קוֹטָן, וְיֵשׁ מִ”ק - מִשְׁגִּיחַ קוֹטָן, וְיֵשׁ מִשְׁגִּיחַ, וְיֵשׁ רֵאשִׁי יִשִּׁיבָה. אֶחָד שֶׁהוּא יֵרָא שָׁמַיִם, הוּא מְקַבֵּל אֶת זֶה בְּהִבְנָה, מָה אֲכַפֵּת לִי, אֲנִי רוֹצֵה עוֹד הַתְּחִינּוֹת. אֲבָל יֵשׁ אֶחָד, עֲבָדָא בְּהַפְקָרָא נִיחָא לֵה (גיטין דף יג ע”א), עוֹב אוֹתָךְ לָמָּה צְרִיךְ אֶת כָּל הַצֹּת הַזֶּה, הוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת מָה שֶׁבָּא לוֹ בְּרֵאשׁ. וְכִדִּי לְבַדֵּק אֶת בְּקִשְׁתַּ עִם יִשְׂרָאֵל הַחֲלִיט אַהֲרֹן לַעֲשׂוֹת בְּדִיקָה, בַּחֲן פְּתַע...

הַבְּדִיקָה הַטּוֹבָה

הַבְּדִיקָה הַכִּי טוֹבָה הִיא בְּעֵינֵי מָמוֹן, שֶׁכֵּן עִם יִשְׂרָאֵל הַעֲשִׂירִים בְּוֹדָאֵי שֵׁשׁ לָהֶם אֶת תַּאוֹת הַמָּמוֹן בְּבַחֲיֵנַת יֵשׁ לוֹ מְנַה רוֹצֵה מְאֻתִּים, וְאִם הֵם יִתְנוּ אֶת הַכֶּסֶף שֶׁלָּהֶם בְּשִׁפְעַ, אוֹת וְסִימָן שֶׁמָּה שֶׁהֵם רוֹצִים אֱלֹהִיוֹת הַרְבֵּה זֶה לֹא בְּגִלְל שֶׁהֵם עֲנוּתָנִים, וְרוֹצִים עוֹד עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם עֲלֵיהֶם, כִּי לָזֶה הַיֵּצֵר הָרַע לֹא הִיָּה מִשְׁחַרֵּר אֶת הַכֶּסֶף, אֲבָל אִם כּוֹנְנֵתָם לַעֲבֹרָה גְּדוֹלָה שֶׁל כְּפִירָה בְּמַלְכוּת שָׁמַיִם, הַיֵּצֵר הָרַע יִבְטַל לָהֶם אֶת תַּאוֹת הַמָּמוֹן בְּשִׁבִיל שֶׁיַּעֲשׂוּ עֲבֹרָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה. וְכְמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֵׁשׁ עֲשִׂירִים

תַּאֲוֹת הַמְּמוֹן וְהַשְּׁלֻכּוֹתֶיהָ

שְׁחוּלִים בְּתַאֲוֹת הַמְּמוֹן, אֲבָל בְּעֵינֵי עֲבָרָה הֵם מְכַזְּבִים סְכוּמִים גְּדוּלִים, הַיֵּצֵר הָרַע שׁוֹבֵר לָהֶם אֶת תַּאֲוֹת הַמְּמוֹן לְכַמֵּה זְמַן, כְּדֵי שְׁיֻצִיאוּ אוֹתָם עַל עֲבֵרוֹת. זֶה הַנְּסִיּוֹן וְהַבְּדִיקָה שְׁעָשָׂה לָהֶם אֶהְרֵן.

תּוֹצְאוֹת הַבְּדִיקָה

וּמָה הִיוּ תּוֹצְאוֹת הַבְּדִיקָה?

”וַיִּתְּפְּרוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאַזְנוֹתֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל אֶהְרֵן” (שְׁמוֹת לֵב, ג), כֻּלָּם נִפְלוּ בַּנְּסִיּוֹן הַזֶּה, כֻּלָּם הִתְגַּבְּרוּ עַל תַּאֲוֹת הַמְּמוֹן. הֵם מִמַּשׁ זָרְקוּ עַל אֶהְרֵן אֶת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁלָּהֶם. הַלְוָאִי וְכֻכָּה הָיוּ תּוֹרְמִים לְאַרְגוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ “בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם”. וּמֵרֵב הַתַּאֲוָה לְהוֹצִיא אֶת הָעֲגִילִים וְהַנְּזָמִים הֵם תָּלְשׁוּ אוֹתָם מֵהָאֶזֶן עִם הָאֶזֶן (זוּהַר פֵּרֶשֶׁת כִּי תִשָּׂא דָף קֶצֶב ע"א וּבַמִּתּוֹמ"ד עֲמוּד קֶנֶב), כֹּל כֵּן מִהָרֹו לְתַת אֶת הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף לְאֶהְרֵן.

אֶהְרֵן אוֹמֵר לָהֶם “פְּרִקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאַזְנֵי נְשִׁיכֶם” (שֵׁם פְּסוּק ב), וְהֵם אֶפְלוּ לֹא הוֹלְכִים לְנִשְׁיָם, לְבָנִים וְלִבְנוֹת, אֲלֵא יִשָּׂר תּוֹלְשִׁים מְעַצְמָם וְנוֹתְנִים עַל הַמָּקוֹם. מָה הַמְּהִירוֹת? לָכוּ תָּבִיאוּ כֶּסֶף וְעֲגִילִים מֵהַבֵּית! לֹא, הֵם מְזַדְרָוּיִם מִיָּד, שְׁלֹא יִהְיֶה הַפְּסֵק...
...הַפְּסֵק...

וְכִשְׂרָאָה אֶת זֶה אֶהְרֵן אָמַר: “זֶה בְּטוֹחַ מֵהַיֵּצֵר הָרַע, אֵין סְכוּי בְּעוֹלָם שְׁתַּהֲיֶה לָהֶם הַתְּגַבְּרוֹת כְּזֹאת שֶׁל תַּאֲוֹת הַמְּמוֹן אִם הִיָּה בְּזֶה חֶלֶק טוֹב”. הַתְּבַרֵר שֶׁכֹּל מָה שְׂרָצוּ אֲלֵהִיּוֹת הַרְבֵּה - הַגִּיעַ מֵהַשֵּׁטֶן, לֹא הִיָּתָה בְּזֶה שׁוּם כְּוִנָּה לְקַבֵּל עוֹד עַל מַלְכוּת שְׁמִים עֲלֵיהֶם.

לְעֶצֶר וְלַחֲשֵׁב

וְהַבְּדִיקָה הַזֹּאת הִיָּתָה צְרִיכָה גַם לְעוֹרֵר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל שְׁיִבִינוּ שְׁאֵת הַמַּחְזָה שְׂרָאוּ שְׁמִשָּׁה רַבְּנוּ נִפְטָר וְהַמְּלֹאכִים בְּשָׁמַיִם מְלוּיִם אוֹתוֹ בַּמַּטָּה - זֶה מַחְזָה שְׁקָרִי שְׁמַגִּיעַ מֵהַשֵּׁטֶן! וְהָרָאָה לָנוּ, שֶׁהַתּוֹצְאָה שֶׁל הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה גָּרַם לָהֶם לִהְיוֹת פְּזוּרִים בְּמַמּוֹן, הִיָּה עֲלֵיהֶם לְעֶצֶר וְלַחֲשֵׁב לְרַגֵּעַ, לְהִיכֵן וְעֲלֵמָה לָהֶם תַּאֲוֹת הַמְּמוֹן, הָרִי הַכְּתוּב אוֹמֵר “וַיִּסַּע מִשָּׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מֵיַם סוּף” (שְׁמוֹת פֶּרֶק טו פְּסוּק כב), וּמְבָאָרִים חֲזו"ל (הוּבָא בַרש"י שם), שֶׁהִיָּה מִשָּׁה רַבְּנוּ תוֹפֵס כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַח שְׁיִפְסִיק לְאַסֵּף מְמוֹן. מִשָּׁה רַבְּנוּ הִיָּה גּוֹעֵר וְאוֹמֵר לְכֹל אֶחָד מֵהֶם: “תַּעֲזֹב אֶת הַכֶּסֶף, הַמְּכַנְסִים כְּבָר

פְּרִישַׁת כִּי תִשָּׂא

נופלים לה, אין לה מקום בכיסים, תתקדם!", ופתאום כאן בחטא העגל הם זורקים כסף וזהב בכמות עצומה ומאבדים הכל בשניות, זה היה צריך לעורר אותם שהם נמצאים במהלך של השטן המתעתע בהם.

כוללים ואוניברסיטאות

הסימן הזה קים גם בדורנו. יש ברוך השם הרבה מוסדות של תורה, ולצערנו לא תמיד הם מצליחים להתמודד עם ההוצאות הגדולות, עד שהם מקימים בנין יוצאת הנשמה. וכנגדם אנחנו רואים תחת כל עץ רענן איך אוניברסיטאות נבנות במהירות, גני חיות, פארקים, אצטדיונים, מקומות של כפירה, לזה יש הרבה תורמים.

צריך להקים איוו אוניברסיטה שבה מלמדים שהאדם בא מהקוף, היצר הרע שולח תורם אחד שנותן את הבגין. אם זה לא ענינים של קדשה ומצוה, אין בעיה, הכסף זורם כמים. יש אנשים שמוכנים לתרם למקקים ולא לנזקקים, הוא מעדיף לתרם לגן החיות, יש שם 'עולם הדממה' - כמו מערה חשוכה מלאה בכל מיני אקוריומים שבהם יש כל מיני חרקים, תיקנים ומקקים. והאדם תורם לשם לעלוי נשמת אבא שלו, שהמקקים והג'וקים יאכלו עלים ונמלים מרסקות לעלוי נשמתו. אולי התולעים בקבר יתחשבו בנפטור: 'אתה תרמת לבני הדודים שלנו אקוריוס יפה, אז אנחנו נתחשב בך, נתן לו ביסים קטנים יותר...!'

ראיתם פעם מה הנמר אוכל בארוחה אחת, כמה בשר ועופות? אמרתי: הלוואי האברכים ובני התורה יקבלו ככה בארוחות שלהם. הנמר מקבל נתחים של בשר טרי, לא מעבד עם הזרקות של מים, לא קפוא, חתיכות של בשר משבח, למה? אין לבנאדם בעיה לתרם עדר של כבשים לכבוד הנמר. אבל אם תבא להתרים אותו לאיזה אברך שצריך 20 שקל לקנות עוף לשבת, מה הוא יגיד? "שילך לעבד". למה לומר אתה לא אומר לה לעבד? אתה הרי חי בזכות האברך הזה, כל העולם כלו נזון בשביל חנינא בני (ברכות דף יז ע"ב), כאן היצר הרע מפעיל את תאות הממון וגורם לאדם להתקמצן.

אין הסבר לתאוה

זה היה הנסיון של עם ישראל, שהיו צריכים להבין את דרכי היצר הרע בעניני תאות הממון.

תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן וְהַשְּׁלֻכּוֹתֶיהָ

וּכְשֶׁרָאָה אֶת זֶה אֶהְרֵן הוּא הִבִּין שְׂאִין מֵהַלְעֲשׂוֹת, וְלָכֵן לֹא בָּא לְשַׁכְנֵעַ אוֹתָם: 'אוּלַי נִחְכָּה קִצָּת, לָמָּה אַתֶּם מְמַהְרִים?', אֶהְרֵן יָדַע שֶׁיֵּשׁ פֹּה תַּאֲוֵה הַרְבֵּה יוֹתֵר גְּדוּלָּה מִתַּאֲוֹת הַמָּמוֹן, תַּאֲוֹת עֲבוּדָה זָרָה (שֶׁגַם לַעֲבוּדָה זָרָה הֵיטָה תַּאֲוֵה כְּמוֹבָא בְּסִנְהֶדְרִין דָּף קב ע"ב), וְזוֹ הַתַּאֲוָה הִכִּי לֹא הִגְיוֹנִית, אֲפֹלוּ עִם אֱלֻקִּים אֶחָד לֹא הִסְתַּדְּרְתֶּם, אִיךָ אַתֶּם רוֹצִים כַּמָּה וְכַמָּה? אִין הִסְבְּר! לַתַּאֲוָה אִין הִסְבְּר! וְהַתַּאֲוָה הַזֹּאת גּוֹבֵרֶת עַל תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן.

מִזֶּה יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד שֶׁכָּל אָדָם שְׂיֵשׁ לוֹ אֶת הַנְּסִיּוֹן הַזֶּה שֶׁל הַמָּמוֹן, בְּדַבְרִים שֶׁקָּשָׁה לוֹ לְהוֹצִיא, שֶׁבְּדַרְךָ כָּלֵל זֶה לְדַבְרִים טוֹבִים שֶׁהֵיכָר הֵרַע מִפְּרִיעַ לוֹ בְּהֵם.

בְּאֵמֶת יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם קִמְצָנִים לְכָל, קָשָׁה לָהֶם לְהוֹצִיא אֲפֹלוּ בְּשִׁבִיל עֲצָמָם, אִיךָ שֶׁהוּא מוֹצִיא שְׂטֵר שֶׁל מֵאָה דוֹלָר מִהָאַרְנָק, הַנְּשִׂיא בְּתַמּוֹנָה שֶׁבְּשֵׁטֶר מְכֻסָּה אֶת הָעֵינַיִם, עֲשָׂרִים שָׁנָה הוּא לֹא רָאָה אוֹר יוֹם, עֲכָשׁוּ הוּא מְסַתְּנֵר... אֲבָל רַב הָעוֹלָם בְּאִפְסוֹן כָּלֵלִי הֵם בְּכָלֵל הַסִּימָן הַזֶּה, אִם יֵשׁ קִשְׁי לְתַרְם כְּנִרְאָה שְׁנֵה מְקוֹמוֹת טוֹבִים שֶׁל קִדְשָׁה וּמְצוּת, וְלָכֵן הֵיכָר הֵרַע מִפְּרִיעַ.

מִשְׁחַק פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים

מְסַפְּרִים עַל אֶחָד מִגְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו שְׁנֵי חִילִּים רוֹסִים כְּשֶׁהֵם תּוֹפְסִים שְׁנֵי חֲסִידִים, כְּשֶׁרוֹכָה מְצַמֵּד לָהֶם בְּרֹאשׁ, וְאָמְרוּ לוֹ: "אִם תּוֹךְ שְׁעָה אַתֶּם לֹא נוֹתְנִים לָנוּ חֲצִי מְלִיּוֹן דוֹלָר עַל כָּל אֶחָד אֲנַחְנוּ הוֹרְגִים אוֹתָם". הָרַב הִזְדַּעְזַע, יֵשׁ כָּאֵן מְצוּה גְּדוּלָּה שֶׁל פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים, וְלַחֲלָק מִהַפּוֹסְקִים מְתָר גַּם לְמַכֵּר בְּשִׁבִיל זֶה אֲפֹלוּ סֵפֶר תּוֹרָה (עֵיין תּוֹסֵפוֹת בִּבְבֵּא בְּתֵרָא דָּף ח ע"ב דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל פְּדִיּוֹן, וּבְפִרֵי הָאֲדָמָה הַלְכוּת תְּפִילָה וְנִשְׂיַאת כַּפַּיִם פֶּרֶק י"א הַלְכָה י"ד). הוּא הִתְחִיל לְרוֹץ מִבֵּית לְבֵית לַעֲשׂוֹת מַגְבִּית, הוּא נִכְנַס לְחֲנוּת הָרֵאשׁוֹנָה וּבִקֵּשׁ מִהַמּוֹכֵר: "תַּתְּרֵם 10 אֶלֶף דוֹלָר לְפְדִיּוֹן שְׁבוּיִים", הַמּוֹכֵר שָׁמַע אֶת הָרַב וְאָמַר לוֹ: "לָמָּה רַק 10 אֶלֶף? אֲנִי תוֹרֵם 26 אֶלֶף כְּמִנְיֵן שֵׁם הַיְיָ". רָשָׁם לְרַב צ'ק, וְהָרַב יָצָא שְׂמֵחַ וְנִכְנַס לְחֲנוּת הַבָּאָה שֶׁל הַיְרֵקוֹן, וְגַם מִמֶּנּוּ הָרַב מְבַקֵּשׁ סְכוּם גְּבוּהָ: "15 אֶלֶף דוֹלָר לְהַצֵּלֶת יְהוּדִים מִמּוֹת". וְהַיְרֵקוֹן אוֹמֵר לְרַב: "לָמָּה רַק 15, אֲנִי אֶתְרֵם 36 אֶלֶף דוֹלָר כְּמִנְיֵן ל"ו צְדִיקִים".

הָרַב עוֹבֵר מִמְקוֹם לְמְקוֹם וּבְכָל מְקוֹם נִפְתָּחִים לוֹ שְׁעָרֵי גְדִיבוֹת, אַחֲרַי כַּמָּה בְּתֵים, הוּא אָמַר לְשִׁמְשׁ שְׁלוֹ: "אֲנַחְנוּ עוֹצְרִים עֲכָשׁוּ אֶת הַמַּגְבִּית, קַח אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְתַחזִיר אוֹתוֹ לְתוֹרְמִים, וְתִבֵּא לְבֵית שְׁלִי עִם כַּמָּה חֲסִידִים בְּרִיאִים טוֹבִים כְּאֵלָה, אַחֲרַי שְׂאֲכִלוּ כָּל אֶחָד קוֹגֵל שְׁלֵם וְסִיר שֶׁל צ'וֹלֵנֵט, וְשִׁיּוֹדְעִים לְתַת מְכוֹת". הַשְּׁמֵשׁ עָשָׂה כְּדַבְרֵי הָרַב, וְהִבִּיא אֶת הַחֲסִידִים. הָרַב יָצָא אֵלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם: "בְּבֵית שְׁלִי יֵשׁ

פְּרִישַׁת כִּי תִשָּׂא

שְׁנֵי חֲזִילִים עִם נֶשֶׁק וּשְׁנֵי חֲסִידִים, לָכוּ תִתְנַפְּלוּ עֲלֵיהֶם וְתִשָּׁבְרוּ לָהֶם אֶת הַעֲצָמוֹת, גַּם לַחֲזִילִים וְגַם לַחֲסִידִים". "גַּם לַחֲסִידִים?" הַתְּפִלָּאוּ כָּלֶם, "לָהֶם תִּתְּנוּ מְכוֹת הַכִּי חֲזִקוֹת". וְהַחֲסִידִים אָמְרוּ נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, נִגְשׂוּ לַמְּלֹאכֶת הַקֹּדֶשׁ בַּפְּקֻדַת הָאֲדָמוֹר.

הַחֲזִילִים עוֹד לֹא הִסְפִּיקוּ לְשַׁלֵּף אֶת הַנֶּשֶׁק וְהֵם קִפְצוּ עֲלֵיהֶם, עָשׂוּ מֵהֶם טְרַמְפוֹלִינָה, הֵם לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְהִתְאַמֵּץ הַרְבֵּה, מִסְפִּיק חֲסִיד אֶחָד שְׁיוֹשֵׁב עַל כָּל אֶחָד, וְהָאָדָם כְּבָר מְרַגֵּשׁ סְקִילָה, שְׂרָפָה, הֶרֶג וְחִנּוּק, זֶה מִטְעֵן חוֹרֵג. וְהֵם מְרַבִּיצִים וְנוֹתְנִים מְכוֹת 'לְשֵׁם מִצַּת מִצְוָה', וְעַד שֶׁהָרֵב לֹא אוֹמֵר לְהַפְסִיק הֵם לֹא מִפְּסִיקִים. עַד שֶׁהֵם שׁוֹמְעִים אֶת הַחֲזִילִים וְהַחֲסִידִים צוֹעֲקִים "תַּעֲצְרוּ, אֲנַחְנוּ מוֹדִים בְּאַמַּת", הֵם עוֹצְרִים וְלוֹקְחִים לָהֶם אֶת הַנֶּשֶׁקִים וְהֵם רוֹאִים פְּתָאוּם אַרְבָּעָה גוֹיִם, הַפְּאוֹת עָפוּ, הִזְקֵן וְהַשְׁטְרִימָל גַּם, וּמָה מִתְבָּרֵר? אֵלּוּ הָיוּ אַרְבָּעָה גוֹיִם שֶׁחִקְּנִים וְשִׁקְרָנִים, שֶׁשְׁמַעוּ שֶׁהַיְהוּדִים מְשַׁלְּמִים הַרְבֵּה עַל פְּדִיוֹן שְׁבוּיִים, וְלָכֵן אָמְרוּ לַעֲצָמָם: נַעֲשֵׂה הַכְּנָסָה קִלְהָ, חֲצִי מְלִיזוֹן דּוֹלָר תּוֹךְ שְׁעָה! הַחֲסִידִים עָשׂוּ עֲלֵיהֶם הַקְּפוֹת שְׁנִיּוֹת, וְעוֹד כְּמָה בְּעִשׂוֹת צְדָה לְדָרֶךְ, וְאָמְרוּ לָהֶם: "תִּזְהָרוּ, הָרֵב שְׁלָנוּ יֵשׁ לוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אִם תִּתְקַרְבוּ לָפָה פַּעַם נוֹסְפֹת אֲנַחְנוּ נַעֲשֵׂה מְכָם נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים". הַסְּפוּר הַתְּפָרְסָם בְּכָל הָעִירָה, וְכָל אֲנָשִׁי הָעִיר הִגִּיעוּ לָרֵב בְּשִׁירִים וְרִקּוּדִים: "יְחִי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ, אֵיזָה צְדִיק, אֵיזָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אֵיךְ הָרֵב יָדַע? הַתְּחַפּוּשׁוֹת הָיוּ מְשַׁלְּמוֹת, אֵיךְ הָרֵב הַצְּלִיחַ לְגִלוֹת אֶת זֶה? כִּנְרָאָה רַק בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ".

הָרֵב הִשְׁתִּיק אֶת כָּלֶם וְאָמַר לָהֶם: "אֲנִי אֲגַלֶּה לָכֶם אֶת הַסּוּד, אֲנִי כְּבָר עֹשְׂרִים שָׁנָה אוֹסֵף פֶּה צְדָקָה בְּקִהְלָה, אֲנִי מִפִּיר כָּאֵן אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים כְּמָה קִשָּׁה לָהֶם לְתָרֵם, בִּימֵים נוֹרָאִים כְּשִׁמוּכָרִים אֶת הַמְּצוֹת, מִיִּשְׁהוּ מִתְנַדֵּב דּוֹלָר וְחֲצִי, וְאֲנִי אוֹמֵר דּוֹלָר וְחֲצִי פַעַם רִאשׁוֹנָה, פַּעַם שְׁנִיָּה, פְּתָאוּם אֲנִי שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ אוֹמֵר: חֲצִי דּוֹלָר, מָה קָרָה? הַבְּנֵאָדָם הַתְּחַרֵּט... בְּשִׁבִיל לְמַכּוֹר אֶת 'כָּל נְדָרִי' אֲנִי צְרִיף לְהִזְיֵעַ, עַד שֶׁמִּיִּשְׁהוּ מוֹכֵן לְהוֹצִיא כְּמָה דּוֹלָרִים בּוֹדְדִים, אֲנָשִׁים פֶּה לֹא תוֹרְמִים, קִשָּׁה לָהֶם. וְהִנֵּה כְּשֶׁהִגְעַתִּי לְאֹסֵף בְּשִׁבִיל פְּדִיוֹן הַשְּׁבוּיִים הַזֶּה, כָּלֶם נִהַפְּכוּ לְהִיּוֹת הַנְּדָבָנִים וְהַפְּזוּרִים הַכִּי גְדוּלִים, אֲמַרְתִּי לַעֲצָמִי: כִּזָּה דְבָר זֶה לֹא מִצְוָה מִהַשְׁטָן, זֶה הַשְׁטָן בַּעֲצָמוֹ פֶּה! אֵיךְ זֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת?, הַבְּנֵתִי שֶׁהֵם לֹא יְהוּדִים, וְלָכֵן פְּתַרְנוּ אֶת הַסְּפוּר בְּצוּרָה אַחֲרַת (עֵיז בְּבִרְכַת מֵאִיר מִדֵּן שִׁיחוֹת מוֹסֵר מֵאִמֵּר כח).

הַלְקָח

זֶה בְּדִיּוּק מָה שֶׁעָשָׂה אֶהְרֵן, בָּא וְאָמַר "פָּרְקוּ נְזִמֵי הַזֶּהָב". אַתֶּם רוֹצִים עוֹד אֱלֹהִים? עוֹד יִרְאֵת שְׁמַיִם? בָּא נִרְאָה, נַעֲשֵׂה לָכֶם נְסִיּוֹן בְּמִמּוֹן, וּפְתָאוּם אֲנָשִׁים תּוֹלְשִׁים אֶת

תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן וְהַשְּׁלֻכּוֹתֶיהָ

הַאִיִן, קַח קַח, אִף אֶחָד לֹא שָׁם לֵב מֵהַ קוֹרָה פֹּה, לֹא שָׁמִים לֵב אִיךָ שֶׁהַשֵּׁטֶן מִתְּעַתֵּעַ בָּהֶם, פְּתָאוֹם אֵין לָהֶם תַּאֲוָה לְמָמוֹן?

זֶה הַיְסוֹד שֶׁכָּל אֶחָד צָרִיךְ לְדַעַת, קַל לָךְ לְשַׁחֲרֹר? זֶה מֵהַשֵּׁטֶן. קִשָּׂה לָךְ? כַּנְרָאָה זֶה דְּבַר טוֹב!

ה' יִזְכֶּה אוֹתָנוּ לְשַׁחֲרֹר בְּמִקוֹמוֹת הַטּוֹבִים, לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאֲדִירָה אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

פְּרִשְׁת וַיִּקְהַל

פְּרִשְׁת וַיִּקְהַל

הַקְרֵבַת הַלֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ

יש תְּרוּמָה וַיֵּשׁ תְּרוּמָה

הַפְּרִשָּׁה עוֹסֶקֶת בְּבִנְיַת הַמִּשְׁכָּן, וְלִפְנֵי בְנֵי הַמִּשְׁכָּן פּוֹתַחַת הַתּוֹרָה בְּשִׁלְשָׁה פְּסוּקִים: "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה" (שמות לה, א), מֹשֶׁה רִבְּנוֹ אוֹסֵף אֶת כָּלֶם, קִדְּם בְּנֵי הַמִּשְׁכָּן, וְאוֹמֵר לָהֶם: "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן" - אֶל תַּחֲשׁבוּ שֶׁבַּגְּלַל בְּנֵי הַמִּשְׁכָּן יֵשׁ לָכֶם הֵתֵר לְחַלֵּל שַׁבַּת, "לֹא תִבְעְרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבַּתֵיכֶם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת" (שם פסוק ג).

לְאַחַר מִכּוֹן הַתּוֹרָה כּוֹתֵבֵת אֶת הַתְּרוּמוֹת הַגְּדוּלוֹת לַמִּשְׁכָּן (שם פסוק ה והלאה), וַיֵּשׁ אַנְשִׁים שֶׁקֹּרְאִים אֶת זֶה וּמִתְאַכְזְבִים, מִכִּיּוֹן שֶׁהַיּוֹם אֵין לָנוּ הַדְּמֻנוֹת לְבֵא וְלִתְרֵם לַמִּשְׁכָּן. נִכּוֹן שֵׁשׁ בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת, אֲבָל צְדִין זֶה לֹא הַמִּשְׁכָּן! אֲתָה יוֹדֵעַ מָה זֶה מִשְׁכָּן? יֵשׁ שָׁם אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ עִם לּוּחֹת הַבְּרִית (עֵיין בְּבֵא בְּתֵרָא דף יד ע"ב), נִמְצָאִים שָׁם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַקְּדוֹשִׁים, הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה תְּמִידִית בְּאֹהֶל מוֹעֵד (עֵיין בְּמַדְרַשׁ נַחֲוֵמָא פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא סִימָן ח, וּבְפִירוּשׁ רַבִּי חַיִּים פִּלְטִיָּאל שְׁמוֹת פֶּרֶק כֹּד פְּסוּק טז), וְהַיּוֹם אֵין לָנוּ אֶת כָּל זֶה. וְלִכֵּן לַפְּעָמִים אֵין לְאָדָם מִסְפִּיק רְצוֹן לְתֵרֵם, הוּא אוֹמֵר לָהּ: "אִם זֶה הִיָּה לְבִנְיַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אוֹ בְּנֵי הַמִּשְׁכָּן הִיָּתִי תוֹרֵם מְלִיוֹנִים, אֲבָל לְכוֹלֵל אֲבָרְכִים אֲנִי תוֹרֵם פְּחוֹת - ח"י שְׁקָלִים". הַמְּחַשְׁבָּה הַזֹּאת לֹא נִכּוֹנָה, מִכִּיּוֹן שֶׁמִּי שֶׁתוֹרֵם לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים עֲמִלֵי הַתּוֹרָה הִיא הַתְּרוּמָה הַעֲלִיוֹנָה בְּיוֹתֵר וְהִרְאוּהָ בְּיוֹתֵר (מַדְרַשׁ רַבָּה קַהֲלַת פְּרִשְׁתָּה יֵא סִימָן א), זֶה סֵפֶר תּוֹרָה חֵי (עֵיין מוֹעֵד קַטָּן דף כה ע"ב וּבְרַש"י דִּבְבוֹר הַמַּתְחִיל סֵפֶר מַלְחָמוֹת). הַגְּמָרָא אוֹמְרֵת (מַנְחוֹת דף קי ע"א), אָדָם שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה לֹא צָרִיף לֹא עוֹלָה לֹא מְנַחָה וְלֹא חֲטָאָת, שׁוֹם קָרְבָּן! כִּי הַתּוֹרָה מְכַפֶּרֶת עַל הַכָּל, כְּמוֹבֵן שָׁאֵם הוּא חוֹטָא בְּזִמְן שֵׁשׁ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אָז הוּא כֵּן צָרִיף, אֲבָל הַיּוֹם שָׁאֵין בֵּית מִקְדָּשׁ הוּא לֹא צָרִיף כְּלוּם, הַתּוֹרָה הִיא הַתְּקוּן הַכִּי גְדוֹל לְחֲטָאִים, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בְּמִדְרָשׁ (יִלְקוּט שְׁמַעוֹנִי מִשְׁלֵי ג רַמְזוֹ תַתְּקֵלָה, וְעֵיין בְּשׁו"ת יִבִיעַ אוֹמֵר חֶלֶק י - אוֹרַח חַיִּים סִימָן נה אוֹת לו), אָמַר רַב הוֹנָא, הִרִי שֶׁנִּכְשַׁל אָדָם בְּעֵבְרָה שְׁנַתְחִיב בָּהּ מִיָּתָה בִּידֵי שְׁמַיִם, מָה יַעֲשֶׂה וַיִּחְיֶה? אִם הִיָּה רָגִיל לְלַמֵּד דָּף אֶחָד, יִלְמַד שְׁנַיִ דְּפִים, לְשָׁנוֹת פֶּרֶק אֶחָד,

הקִרְבַּת הַלֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ

ישנה שְׁנֵי פָּרָקִים.

הֶרֶב שְׁטֵיִנְמָן וְהִבְעֵל תְּשׁוּבָה

בְּאֵמַת לֹא תִמִּיד הַהִזְדַּמְנוֹת לְהַקְרִיב קֶרְבָּן לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגִיעָה בְּצוּרָה שֶׁל תְּרוּמוֹת. יֵשׁ אָדָם שֶׁלֹּא מִפְּרִיעַ לוֹ לְתָרֵם, אֲבָל הוּא לֹא מוֹכֵן לְהוֹרִיד כְּהוּא זֶה מִכָּל תַּאֲוָה שֶׁהִשְׁתַּרְשָׁה בּוֹ. לְבַטֵּל אֶת הַרְצוֹן הָאִישִׁי בְּפָנֵי רְצוֹן הַבוֹרָא (עֵיין אֲבוֹת פֶּרֶק ב' מִשְׁנֵה ד'), זֹאת הַהִקְרָבָה הַגְּדוֹלָה. וְלִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא אֶת הָאָדָם לְנִסְיוֹן וְהַקְרָבָה שֶׁל 'פְּעַם בְּחַיִּים', וְאִם הָאָדָם זוֹכֵה לְעֲמֹד בְּנִסְיוֹן הַקָּשָׁה, הוּא עוֹלָה וּמִתְעַלָּה בְּרוּחָנִיּוֹת וּגְשָׁמִיּוֹת. וְנִסְפָּר:

יְהוּדֵי אֶחָד בִּעַל תְּשׁוּבָה, הִגִּיעַ אֶל הֶרֶב שְׁטֵיִנְמָן וַצ"ל, וְאָמַר לוֹ: "כְּבוֹד הֶרֶב, יֵשׁ לִי בְעֵינָי, אֲנִי הִתְחַלְתִּי לְהִתְחַזֵּק מְאֹד, אֲנִי כְּבָר שׁוֹמֵר שְׁבֵת, קוֹבֵעַ עֲתִים לְתוֹרָה וּמִשְׁתַּדֵּל לְשׁוֹמֵר הַכֹּל, אֲבָל אֲשֵׁתִי חִלּוּנִית גְּמוּרָה חוּץ מִטְּהַרְת מִשְׁפָּחָה, הִיא לֹא מוֹכֵנָה לְשׁוֹמֵר כְּלוּם, לֹא כְּשָׂרוֹת, לֹא שְׁבֵת, לֹא צְנִיעוּת, וּבְמִיָּחָד לֹא לְשִׁים כְּסוּי רֹאשׁ, יֵשׁ לָהּ שְׁעָר כְּמוֹ רְעֵמָה שֶׁל אֲרִיָּה, "קוֹדֵקֵד שְׁעָר מִתְהַלֵּךְ בְּאֲשָׁמָיו" (תְּהִילִים סח, כב), וְהִיא לֹא מוֹכֵנָה לְכִסּוֹת אוֹתוֹ".

הֶרֶב בִּרְךָ אוֹתָהּ לְחַזְרָה בְּתְשׁוּבָה...

אוֹתוֹ בִּעַל תְּשׁוּבָה מִמְשִׁיךְ וּמִסְפָּר לְרֵב שְׁטֵיִנְמָן עַל הַבִּיזְנָס שֶׁלוֹ: "כְּבוֹד הֶרֶב, יֵשׁ לִי בֵּית חֶרֶשֶׁת לְחֻמְרֵי גֵלֶם וְקוֹנִים מִמְּנֵי כְּמוֹת גְּדוֹלָה שֶׁל חֻמְרֵי גֵלֶם וּמִיִּצְרִים מְזֵה פְּסָלִים לְעִבּוּדָה זָרָה, הָאֵם מִתָּר לִי לְסַחֵר בְּזָה?" הֶרֶב שְׁטֵיִנְמָן עָנָה לוֹ: "אֲנִי מִצִּיעַ לָךְ שֶׁתִּמְכֹּר אֶת הָעֶסֶק, אֲסוּר לָךְ לְהִתְעַסֵּק בְּזָה", אָמַר לוֹ הִבְעֵל תְּשׁוּבָה: "אִם אֲנִי מוֹכֵר אֶת הָעֶסֶק אֲשֵׁתִי תִהְרַג אוֹתִי, זֶה עֶסֶק שֶׁל מְלִיוֹנִים, הִיא תִחְשַׁב שְׁנֵהִיִּיתִי דְתִי פְּרִזִּיט, שְׁאֲנִי לֹא רוֹצֵה לְעַבֵּד, וְשְׁאֲנִי הוֹלֵךְ לְהִיּוֹת חֲרָדִי שֶׁחֵר שְׁכָל הַיּוֹם בְּבֵית הַמְדָרָשׁ".

הֶרֶב שְׁטֵיִנְמָן חִיָּךְ וְאָמַר: "אִף פְּעַם לֹא נִזְקָקִים מְדַבֵּר מְצוּהָ! יֵשׁ לָךְ הִזְדַּמְנוֹת שְׁאֲנִי מְקַנָּא בָּהּ!, אֲנִי מְקַנָּא בָּךְ, אֲתָה עֹכְשׁוֹ זוֹכֵה לְעֲמֹד בְּנִסְיוֹן שֶׁל סְלוּק עִבּוּדָה זָרָה!", וּבְאֵמַת מִי נִפְגָּשׁ עִם עִבּוּדָה זָרָה בְּדוֹרְנוֹ? בְּרוּךְ ה' לְאַחֲרוּנָה גְּלִינוּ שֶׁהִיָּצַר הָרַע הַצְּלִיחַ לְהַכְנִיס אֶת טְמֵאֵת עִבּוּדָה זָרָה בְּפִאוֹת הַנְּכָרִיּוֹת, וְרַבֵּן כְּכֵלֵן אֲסוּרוֹת בְּהַנָּאָה כִּיּוֹן שְׁמִגִּיעוּת מִבְּתֵי עִבּוּדָה זָרָה בְּעוֹלָם. אֲרִגּוֹן בְּעִזְרַת הַשֵּׁם בְּרֵאשׁוֹת יְדִידֵנוּ הֶרֶב יְרוֹן רְאוּבֵן שְׁלִיט"א חָקַר אֶת הַנוֹשֵׂא לְעִמָּק, וְגִלָּה אֶת הַדְּבָר הַנוֹרָא הַזֶּה, וּפְרַסְמָנוּ אֶת זֶה בְּרַבִּים, יַחַד עִם עוֹד כְּמָה אֲרִגּוֹנִים. גַּם זֶה נִסְיוֹן לֹא פְּשוּט, וְאֲשָׁרִי מִי

פְּרִישַׁת וַיִּקְהַל

שְׁעוֹמְדַת בְּנִסְיוֹן לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַטְּמֵאָה הַזֹּאת מִבֵּיתָהּ, "שִׁקְץ תִּשְׁקָצְנוּ וְתַעֲבֹב תִּתְעַבְּנוּ כִּי חָרָם הוּא" (דברים ז, כו). אָבֵל אִזּוֹ הָרַב שְׁטִיבְנֵן אָמַר לוֹ: "מִי הַיּוֹם מִתְנַסֵּה בְּעַבֹדָה זָרָה בְּכָלֵל? וְאַתָּה זֹכֵה לְבֹא וְלַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן שֶׁל עַבֹדָה זָרָה! תַּעֲשֶׂה אֶת הַמְצוּהָ הַזֹּאת וְאִין לָךְ מָה לְחַשְׁשׁ!". וְאוֹתוֹ בְּעַל תְּשׁוּבָה חוֹשֵׁשׁ: "הָרַב, זֶה יָבִיא לְגֵרוּשֵׁינוּ, מַה יִּהְיֶה עִם הַיְלָדִים?". וְהָרַב שְׁטִיבְנֵן חוֹזֵר וְאוֹמֵר: "שׁוֹמֵר מְצוּהָ לֹא יֵדַע דְּבַר רָע" (קהלת ח, ה).

אוֹתוֹ בְּעַל תְּשׁוּבָה כְּכָר הַסְּפִיק לְרַכֵּשׁ אֲמוּנַת חֻקִּים וְשִׁמְעַת לְרַב, וּמְכַר אֶת הַמְּפָעַל...

בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁקִּבַּל אֶת הַכֶּסֶף הוּא הֵלֵךְ לְאַשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: "אֲנִי רוֹצֵה לְדַבֵּר אִתְּךָ", הוּא יָשָׁב וְסִפֵּר לָהּ הַכֹּל וּמָה הָרַב פָּסַק, וְהוֹדִיעַ לָהּ: "מְכַרְתִּי אֶת הַמְּפָעַל!". אִיךָ שֶׁהִיא שִׁמְעָה אֶת זֶה, הִיא קָמָה וְרוֹצֵה לְחַדֵּר וְשִׁמְהָ מִטְּפַחַת. הוּא הִתְרַגֵּשׁ וְשָׁאַל אוֹתָהּ: "מַה זֶה?" וְהִיא עֲנָתָה לוֹ: "עַד עַכְשָׁיו חֲשַׁבְתִּי שְׁאַתָּה שְׁחָקָן, לֹא רָצִיתִי לְהַשְׁתַּתֵּף בְּמִשְׁחָק שְׁלֹךְ, עַכְשָׁיו אֲנִי רוֹאֶה שְׁאַתָּה אֲמַתִּי! אִם הִסְכַּמְתָּ לְמְכֹר עֶסֶק שְׁמִכְנִים לָךְ מִלְּיוֹנִים בְּשָׁנָה בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה, סִימֵן שְׁזֶה מִשְׁהוּ אֲמַתִּי וְאַתָּה אֲמַתִּי. וְאִם אֲתָה אֲמַתִּי אֲנִי הוֹלֵכֵת אִתְּךָ עַד הַסּוּף!".

הַהִקְרָבָה הַזֹּאת שֶׁאוֹתוֹ בְּעַל תְּשׁוּבָה הַקָּרִיב הִיטָה הַרְבֵּה יוֹתֵר גְּדוּלָה מִהִקְרַבַת הַקָּרְבָנוֹת בְּמִשְׁכָּן. הוּא הַקָּרִיב אֶת נַפְשׁוֹ וְכָל חַיָּו לְכָבוֹד ה' יִתְבַּרֵךְ.

וְהַכְּתוּב אוֹמֵר: "קָחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לֵה' כָּל גְּדִיב לְבוֹ יִבְיֵאֵהָ" (שמות לה, ה), יֵשׁ אַחַד שְׁמִקְרִיב אֶת הַתְּרוּמָה מִנְּדָבַת לְבוֹ, וְיֵשׁ מִי שְׁזוֹכָה וּמִקְרִיב אֶת לְבוֹ מִמֶּשׁ.

הַסְּבֵא נְרִיצַח בְּגִלְל הַחֲזִיר וְהַנְּכֹד אוֹכֵל חֲזִיר

יֵשׁ יְהוּדִי בְּשֵׁם הָרַב יוֹסֵף וְלִים שְׁיַחֲיָהּ, הוּא פָּתַח אֶת אֲרָגוֹן "עֲרָכִים". הוּא הַיּוֹם מִנְכֵ"ל עֲרָכִים וְהוּא גַם מוֹסֵר שְׁעוֹרִים, וּבְרוּךְ ה' הוּא מְצַלִּיחַ מֵאֵד.

עַד לִפְנֵי כַּמָּה עֲשָׂרוֹת שָׁנִים הוּא הָיָה חֲלוּנֵי גָמוֹר, קְבוּצָנִיק, אוֹכֵל גְּבִלוֹת וּטְרָפוֹת וְכָל מַה שֶׁזָּנוּ, הוּא סִפֵּר אִיךָ הוּא הִתְעוֹרֵר לְתִשְׁבּוּבָה.

סְבֵא שָׁלוּ הָיָה בְּשׁוֹאָה וּבְמִשְׁחָ חֲמֵשׁ שָׁנִים שֶׁל הַמְּלַחְמָה מ - ת"ש עַד תש"ה, לֹא הִכְנִיס שׁוֹם דְּבַר אֲסוּר לְפָה שְׁלוֹ. הַנְּאָצִים יִמַּח שְׁמֵם, לֹא רַק גִּלְחָמוֹ בִּיהוּדִים אֲלָא גַם גִּלְחָמוֹ בִּיהוּדוֹת, הֵם רָצוּ שֶׁהַיהוּדִים יַעֲבְרוּ עַל חֻקֵי הַתּוֹרָה, וְלָכֵן בַּיּוֹם כְּפוּר הָיוּ מוֹסִיפִים בְּאַרוּחָהּ, כְּדִי שֶׁהַיהוּדִים מִזֵּי הָרָעֵב יִתְּפֹתוּ לְאָכֵל. וְאוֹתוֹ יְהוּדִי קְדוֹשׁ

הקרבת הלב להשם יתברך

במשך חמש שנים בכל שנות המלחמה מסר את נפשו שלא לאכל שום דבר לא כשר. כלם ידעו שבמחנה הזה יש יהודי שלא נוגע בשום מאכל לא כשר. בסוף המלחמה שכבר הנאצים ימח שמם ראו שהם מפסידים במלחמה, הגיע המפקד של המחנה ששמע על היהודי הזה שנלחם על כשרות האכל שלו במשך חמש שנים, ואמר לו: "תראה, שומעים כבר מרחוק את הטנקים של החילים הרוסים, הם בדרך לפה לשחרר אותך. יש לי פה חתיכה של בשר חזיר טרי צלוי, אם אתה אוכל את זה אני משאיר אותך חי ואתה תנצל, ואני בורח מפה. אם אתה לא אוכל אני אהרג אותך ולא תצא מכאן לחפשי". והרב וליס מספר: "סבא שלי הקדוש אמר: "חמש שנים אני מוסר את הנפש שלי בשביל לא לאכל טרף ועכשו חמש דקות לפני השחרור אני אוכל? בשום פנים ואפן לא!" והקצין ירה בו והרג אותו..."

הספור הזה עבר במשפחה. והרב וליס ספר שבעודו עומד בתור בחנות של "טיב טעים" - זו חנות שמוכרים בה כל מיני שפנים וארנבות, חזירים, לטאות, חלדות, קפודים, נחשים "וכל רמש הרומש על הארץ" (בראשית ז, יד), והוא קנה מכל טוב מצרים... ופתאום הוא נזכר בדעתו בספור הנורא הזה, והוא אמר לעצמו: "רגע! סבא שלי נרצח חמש דקות לפני החפש שלו רק בגלל שלא רצה לאכל חזיר, למרות שהוא היה רעב, חלש ומותש, ואני כאן קונה בנחת מאותו בשר אסור שסבא שלי מסר את נפשו שלא לאכל אותו?" המחשבה הזו הבהילה אותו, והוא עזב את הקניה בחנות ויצא החוצה.

מאותו יום הוא החליט לחפש את האמת, בשביל מה סבא שלו מסר את הנפש, והוא מצא את האמת וחזר בתשובה, והקים את ארגון ערכים שמחזיר אלפי משפחות בתשובה. כל בעלי התשובה שחוזרים, כלם עומדים לזכות הסבא הקדוש לעלוי נשמתו. בעיני בשר היה נראה באתו הרגע שהסבא הפסיד! הפסיד את החיים, את החפש, את המשפחה, אבל באמת הוא הרויח בכפל כפלים, שהנכד שלו חזר בתשובה בזכותו, והפך להיות ממזכי הרבים הגדולים בדור.

נחשב לרגע, אם הסבא היה שומע לנאצי הרשע ואוכל? הנכד לא היה מתעורר לתשובה, ולא היה חושב אפילו להקים ארגון לחזרה בתשובה. זה נקרא "כל נדיב לב" - אדם שמקריב את הלב שלו לאלקים, הוא לא תורם סכום כסף ונגמר, הוא נותן את הלב שלו לאלקים - זאת אהבת ה' אמתית, זאת אהבת ה' המשלמת שגם היום יש לנו אותה.

ובאמת כל אחד בנקדה מסימת יכול לבא ולהקריב לכבוד השם יתברך את לבו ורצונותיו. ההקרבה הזו של ההליכה על פי רצון השם, היא נדבת הלב האהובה

פְּרִשְׁת וִיקָהָל

וְהִרְצִיָּה לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרִבְנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם (עיין שמואל א, טו, כב).

הַשׁוֹדְדִים הַצְּדִיקִים

יש ספור נוסף על "כל נדיב לבו". רבי יהודה אריה לייב משיפולי, המכנה 'הסבא משיפולי' - היה אחד מגדולי האדמו"רים שהמשיכו את דרכו של הבעל שם טוב מיסוד החסידות. בכל שבת היו מגיעים הרבה מחסידיו להיות אתו בסעודות שבת. הקדשה והנגונים יחד עם דברי התורה שאמר הסבא משיפולי היו ענג שבת אמתי וקדוש לכלם.

באחת השבתות התחיל הסבא לשיר: "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג, עם מקדשי שביעי". כל החסידים הצטרפו לשירה, והסבא שר את השיר שוב ושוב, הוא מעודד את החסידים שישירו את השיר יותר חזק ביותר התלהבות, והחסידים שרים ביתר שאת ויתר עז. ושוב הסבא מעודד את החסידים: "תשירו יותר חזק ביותר אש קדש", והחסידים עושים רצון הצדיק, הקירות רועדים, החלונות זזים, כלם שואגים, והסבא משיפולי עוצר את השירה ואומר: "שמעתי את השיר הזה פעם יותר חזק... ואספר לכם:"

"בעירתי היהודית היו שני גנבים יהודים, כלם היו מפחדים מהם, הם היו שודדים עזי נפש והצליחו במעשיהם. יום אחד המשטרה תפסה אותם, השופט גזר עליהם גזר דין מות. הגיע יום ההוצאה להורג, היה זה ביום השבת. המון רב בא לראות את הענש של אותם השודדים. גם אני הייתי בין הקהל, וחשבתי: 'אולי אצליח לסמן להם שיקבלו על עצמם על מלכות שמים לפני שיהרגו'. התלנן מוכן, השודדים הובאו קשורים, ופתאום הגיע הכמר ואמר: "אם תקבלו עליכם את דת יימח שמו וזכרו, שהיא דת ה'רחמים והאהבה", נותר לכם על הענש וגם נתן לכם כסף רב". שאלו אותו השודדים: "מה אנחנו צריכים לעשות?", והכמר אמר: תקחו את הצלב ותנשקו אותו. הם התלחשו ביניהם כמה רגעים, ואמרו לכמר "בסדר, אנחנו מוכנים, תביא את הצלב". כמה פאב לי הלב באותו הרגע, מצי חמרמרו ונהפוך לבי בקרבי, השודדים לקחו את הצלב הגדול והרימו אותו ביחד גבוה גבוה שכלם יראו, הכמר היה מדושן ענג שהצליח להכניס שתי נשמות תמימות לנצרות. לפתע השודדים זרקו את הצלב לרצפה וירקו עליו ודרכו עליו. הכמר כמעט התעלף, ההמון הנוצרי רצה לעשות בהם שפטים, והשופט חדש את גזר הדין והוסיף: על הבזוי הנורא של הצלב, ועל כל מעשי השדידה תענשו באפן נורא", הוא צנה להביא חבית מתכת גדולה של זפת שחר, הבעירו תחתיה אש וקשרו את

הקרבת הלב להשם יתברך

שְׁנֵי הַשׁוֹדְדִים עַל הַחֵבֶת, בְּיָדִים וּבְרַגְלַיִם, הָאֵשׁ מְחַמֶּמֶת אֶת הַזֵּפֶת וְאֶת הַחֵבֶת וְהֵם מִתְחִילִים לְהַשְׂרִף, הַזֵּפֶת הַמְבַעֲבֵעַ מִתְחִיל לְגַלֵּשׁ עַל גּוֹפָם, כֻּלָּם חִכוּ לְצָרְחוֹת הַנּוֹרְאִיּוֹת, אָבָל לִפְתַע הֵם פָּרְצוּ בְשִׁיר: "יִשְׁמְחוּ בְּמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שֶׁבֶת". שְׁמֵעֲתִי וְרֵאִיתִי אוֹתָם, רֵאִיתִי אֶת הַנְּשֻׁמָּה הַיְהוּדִית פּוֹרְצַת מִתּוֹךְ כִּבְלֵי הַגּוֹף, הֵם שָׂרִים וְהַזֵּפֶת נִשְׂפָּךְ עֲלֵיהֶם עַל הַיָּדִים, וְהַיָּדִים נִשְׂרָפוֹת וּמִתְנַפְּחוֹת, וְהֵם שָׂרִים, מוֹחָאִים כְּפִים לְכָבוֹד שֶׁבֶת קָדֵשׁ. כִּךָ הֵם שָׂרוּ וְשָׂרוּ עַד שֶׁנִּפְּחוּ אֶת נִשְׁמָתָם... ה"יִשְׁמְחוּ בְּמַלְכוּתְךָ" שֶׁלָּהֶם הָיָה יוֹתֵר חֲזָק וְיוֹתֵר מְלֵהִיב מִמָּה שֶׁאַתָּם שָׂרִים כָּאֵן, הֵם לֹא רָק שָׂרוּ, הֵם הִקְרִיבוּ אֶת גּוֹפָם לְמַעַן קִדְּשׁתָּ הַשֵּׁם וּקְדַשְׁתָּ הַשֶּׁבֶת".

בְּמוֹצָאֵי שֶׁבֶת קִבְלָה הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית אֶת הַגּוֹפּוֹת הַשְּׂרוּפוֹת, וּקְבָרוּם בְּבֵית הָעֵלְמִין הַיְהוּדִי. הַסְּבָא מִשִּׁיפוּלֵי בְּקֵשׁ שֶׁבָבֵא הָעֵת הוּא יִקְבֵר לְיָדָם (סיפור לשבת חלק ח עמוד 317).

יִמְחוּ עַל קִדְּשַׁת שְׁמֶךָ

אוֹתָם מַעֲשֵׂי גְבוּרָה יְהוּדִית שֶׁל מְסִירוֹת נֶפֶשׁ שֶׁמְסָרוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת נַפְשָׁם, הֵם הַקְּרִבַת הַלֵּב הָאֲמִתִּית הַרְצוּיָה וּמְקַבְּלַת לִפְנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ.

וּבִדְרֹךְ זֶה בָּאָרוּ מֵה שֶׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא (שבת דף פט ע"ב), שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ וְאוֹמֵר לוֹ: "בְּנִיךָ חֲטָאוּ", וְאַבְרָהָם אוֹמֵר לוֹ: "יִמְחוּ עַל קִדְּשַׁת שְׁמֶךָ". וְהַמְּפָרְשִׁים שׁוֹאֲלִים: וְכִי זֶה הַתְּשׁוּבָה שֶׁאוֹמֵר אֲבָרָהָם אֲבִינוּ, שִׁיאֲכֹדוּ בְּנָיו מִן הָעוֹלָם? (עֵינִן מִהַרש"א בַּחִידוּשֵׁי אַגְדוֹת שֶׁם דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל אֵתָה ה', וְשׁוֹ"ת עֲשֵׂה לְךָ רַב חֵלֶק ד' סִימָן סט דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל אֵלֶּא) וּבָאָרוּ שֶׁאוֹמֵר אֲבָרָהָם לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "יִמְחוּ עַל קִדְּשַׁת שְׁמֶךָ? תִּרְאֶה רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אֵיךָ הֵם נִמְחִים עַל קִדְּשַׁת שְׁמֶךָ, יְהוּדֵי רִגְעַ אֶחָד לִפְנֵי הַמּוֹת מוֹכֵן לְהַפְקִיר אֶת גּוֹפוֹ וְנַפְשׁוֹ וְלֹא לְכַפֵּר בְּךָ יִתְבָּרֵךְ" - זֶה הַסְּגוּרָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל (בִּינָה לְעִיתִים פִּיג'וֹ דְרוּשׁ יג).

רֵאשׁ הָעִיר הַגְּרַמְנִי

שְׁמֵעֲתִי מִהֶרֶב שְׁמַעוֹן גְּבֵאֵי זַ"ל לִפְנֵי שָׁנִים כְּשֶׁהִגִּיעַ לְהַשְׁתַּתֵּף בְּכַר מַצּוּהַ שְׁלֵי, סְפוּר מְדָהִים שֶׁמְרָאָה מֵהִי הַנְּשֻׁמָּה הַיְהוּדִית: הָיָה רֵאשׁ עִיר אֶחָד יְהוּדֵי בְּגִרְמַנְיָה שֶׁהִתְנַצֵּר וְהִתְחַתֵּן עִם גּוֹיָה, וְכָל כָּלוּ הָיָה מְשַׁקֵּעַ בַּתְּרִבוֹת הַגְּרַמְנִית.

כְּשֶׁהִגְרַמְנִים הִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַסְּלִקְצִיָּה, הֵם אָמְרוּ לוֹ: "אַנְחֲנוּ יוֹדְעִים שֶׁאַתָּה כְּמוֹנוּ, לֹא נַעֲשֶׂה לְךָ כְּלוּם, רַק אֲנַחְנוּ רוֹצִים לְרֵאוֹת שֶׁבְּאַמַּת אֵתָה כְּכָר לֹא קָשׁוּר

פְּרִשְׁת וַיִּקְהַל

לַיהוּדִים". הֵם הִבִּיאוּ לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה, פָּרְשׁוּ אוֹתוֹ בְּרַחוּבָה שֶׁל עֵיר וְאָמְרוּ לוֹ: "תַּעֲשֶׂה אֶת הַצְּרָכִים שֶׁלָּךְ עָלֵינוּ". הוּא סָרַב, הִנָּאצִּים נָסוּ לְשַׁכְּנֵעַ אוֹתוֹ: "אַתָּה הָרִי כָּבֵד לֹא יְהוּדִי, אַתָּה נִשְׁוִי לַגּוֹיָה", וְהֵם גַּם אִיֵּמוּ: "אִם לֹא תַעֲשֶׂה אֶת זֶה אֲנַחְנוּ נִשְׂרַף אוֹתָךְ חֵי עִם סֵפֶר הַתּוֹרָה!" וְהוּא בְּשֵׁלוֹ: "אֲנִי לֹא מְבַזֶּה אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה. וְהִנָּאצִּים יִמַּח שְׁמֵם לְקַחוּ אוֹתוֹ וְשָׂרְפוּ אוֹתוֹ חֵי עִם סֵפֶר הַתּוֹרָה. זֶה יִמַּחוּ עַל קִדְשֵׁי שְׁמֵךְ". זֶה "כָּל נְדִיב לְבוֹ" - הוּא מְנַדֵּב אֶת הַלֵּב שֶׁלוֹ, אֶת הַחַיִּים שֶׁלוֹ לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזוֹ הַתְּרוּמָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר.

מַחֲלַת הַקְּמָצוֹנוֹת

יֵשׁ אֲנָשִׁים מְסַכְּנִים שְׁחוּלִים בְּמַחֲלַת הַקְּמָצוֹנוֹת, הוּא מוֹכֵן לְתֵרֵם אֶת הַלֵּב שֶׁלוֹ אֲבָל לֹא אֶת הַכֶּסֶף. אַתָּה אוֹמֵר לוֹ: "אַתָּה יְכוֹל לְתֵרֵם 100 דוֹלָר", הוּא אוֹמֵר לָךְ: "יֵשׁ לִי לֵב חֲלָשׁ, בְּבַקְשָׁה אֵל תִּלְחִיץ אוֹתִי".

הִיא אֵיזָה קְמָצוֹן אֶחָד שֶׁשָּׂאֵלוּ אוֹתוֹ: "כְּשֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה טְפוּל שְׁנַיִם אֵיפֶה הִכִּי כּוֹאֵב לָךְ?" הוּא אָמַר לָהֶם: "בְּכֵיס...!", לֹא אֲכַפֶּת לוֹ זְרִיקוֹת, עֲקִירוֹת, הִרְדָּמָה, הִכִּיס הִכִּי כּוֹאֵב. אֲנָשִׁים כְּאֵלֶּה מְקִיִּמִים אֶת הַנְּדִיב לְבוֹ גַּם בְּתְרוּמָה שֶׁהֵם תּוֹרְמִים, אֲצֵלֶם זֶה מִמֶּשׁ מְכַל הַלֵּב.

וְכָל אָדָם צָרִיךְ תְּמִיד לְמַצֵּא הַזְּדִמְנוּיּוֹת לְהִיּוֹת בְּדִרְגָּת "נְדִיב לְבוֹ" - לְתַת אֶת הַלֵּב לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהִרְאוֹת לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דוֹקָא בְּדְבָרִים שֶׁשָּׂקָה לָךְ לְבֹא וְלַעֲבֹד אוֹתוֹ, "כָּל נְדִיב לְבוֹ יָבִיא אֶת תְּרוּמָתוֹ" - הַתְּרוּמָה הַזֹּאת מְתַקְבֶּלֶת לְרִצּוֹן בְּשָׂמִים.

ה' יִזְכֶּה אוֹתָנוּ בְּעֲזָרַת הַשֵּׁם שֶׁנִּזְכָּה לְהִרְאוֹת לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֶהְבַּתְנוּ אֵלָיו בְּאֵמֶת, בְּדְבָרִים הַקְּשִׁים, וּבְהַצְלָחָה, אֲמֵן כֵּן יִהְיֶה רִצּוֹן.

הזָהָב וְתַלְמִידֵי הַחֲכָמִים

פְּרָשַׁת פְּקוּדֵי הַזָּהָב וְתַלְמִידֵי הַחֲכָמִים

פְּרוּט מְדִיק בַּהֲכַנְסוֹת

”אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה עַבְדְּת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן” (שמות לח, כא) בַּפְּרָשָׁה מִתְחִילִים לַמְנוֹת אֶת כָּל סֵךְ הַכֶּסֶפִּים וְהַזָּהָב, הַיְהוּלָמוֹת, הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת וְהַמְרַגְלִיּוֹת שֶׁתָּרְמוּ לַמִּשְׁכָּן.

וְהַתּוֹרָה מְפָרֶטֶת וְאוֹמְרָת: ”כָּל הַזָּהָב הָעֲשׂוּי לַמְּלָאכָה בְּכָל מְלָאכַת הַקֹּדֶשׁ, וַיְהִי זֶה הַתְּנוּפָה תִשַׁע וְעֶשְׂרִים כֶּכֶר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדוּת מֵאֵת כֶּכֶר וְאַלְף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ בְּקֶע לְגִלְגָּלֶת” (שמות לח, כד - כה), הַכָּל מְדִיק וּמְחֻשָּׁבֵן. בְּשִׁבְלֵי מָה הִיָּה צָרִיךְ כָּל כֶּךָ לְפָרֵט? מָה זֶה מֵס הַכְּנֶסֶה? מִי בִקֵּשׁ שִׁיְהִיָּה דְבַר כְּזֶה? וְלֹא רַק זֶה, אֲלֵא גַם שְׁמוֹת הַפּוֹעֲלִים נִמְנָיִם, ”וּבְצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה” (שם פסוק כב), הַתּוֹרָה מְפָרֶטֶת אֶת שְׁמוֹ וְגַם שֶׁעָשָׂה הַכָּל כְּפִי צִוּוֵי ה', וּמִמְשִׁיכָה הַתּוֹרָה ”וְאֵתוֹ אֶהְלִיאֵב בֶּן אַחִיסָמֶד לְמִטָּה דָן חָרַשׁ וְחָשֵׁב וְרָקַם בְּתַכְלֵת וּבְאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְשֵׁשׁ” (שם פסוק כג), שׁוֹב הַסֶּבֶר מְפָרֵט עַל הַפּוֹעֵל וְהַפְּעוּלֹת. מָה הָעִנְיָן לְפָרֵט כָּל כֶּךָ וְלַהֲסַבֵּיר, הֲרִי בְּתוֹרַתְנוֹ הַקְּדוּשָׁה אֵין אֲפִלוּ אוֹת אַחַת לְבַטָּלָה! וְלָמָּה נִכְתְּבוּ כָּל כֶּךָ הַרְבֵּה פְּסוּקִים שֶׁמְפָרְטִים אֶת כָּל מָה שֶׁהִיָּה בִּבְנֵי הַמִּשְׁכָּן?

הַמִּשְׁכָּן מוֹל חֲטָא הָעֶגְל

שְׂאֵלָה נּוֹסֶפֶת שׁוֹאֵל הַגָּאוֹן רַבִּי זְלַמֵּן סוּרוּצְקִין, הוּא הִיָּה גָאוֹן מִלְפָּנֵי הַשׁוֹאָה, נוֹלַד בְּתַר”מ וְנִפְטַר בְּתַשׁכ”ו, הִיָּה אֵב בֵּית דִּין בְּלוּצַק בְּאוֹקְרַאיְנָה לְפָנֵי הַשׁוֹאָה. הוּא הִיָּה יוֹשֵׁב רֵאשׁ מוֹעֲצַת גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה וַיֵּשׁ לוֹ סֵפֶר שְׁנֵקְרָא ‘אַזְנַיִם לְתוֹרָה’, וְשֵׁם (שְׁמוֹת פֶּרֶק לח פסוק כא) הוּא שׁוֹאֵל: רַגַע אַתֶּם עִם יִשְׂרָאֵל רוֹצִים פְּרוּט מְדִיק, וְלָכֵן הַתּוֹרָה מְפָרֶטֶת בְּדִיוֹק מָה עָשׂוּ עִם כָּל שֶׁקֶל שְׁנַכְנֶס. אֲבָל הִיָּתָה עוֹד פְּעַם אַחַת שֶׁבִקְשׁוּ זֶהָב, וְלֹא נִתַּן שׁוֹם פְּרוּט מְדִיק, מֵתִי? בְּפְרָשַׁת חֲטָא הָעֶגְל: ”וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶהֱרֹן פָּרְקוּ נְזָמִי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֵתֵיכֶם וְהִבִּיאוּ אֵלַי, וַיִּתְּפְּרוּ קוֹל כָּל הָעָם אֶת נְזָמֵי

פְּרִשְׁת פְּקוּדֵי

הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּאַזְנוֹתֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד (שמות לב, ב), שֵׁם לֹא כְּתוּב כִּמְהָ אֶסְפוּ, לֹא מִפְּרֶט כִּמְהָ תִרְמוּ, וְלִמָּה?

חֲשָׁד עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ

וְעוֹד יוֹתֵר מִזֶּה, הַמְדַרְשׁ (רבה פרשת פקודי פרשה נא סימן ב), מְבַאֵר שֶׁהַסְּכָה שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ מִפְּרֶט אֶת כָּל הַתְּרוּמוֹת, בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא יִחְשְׁבוּ שֶׁהוּא גּוֹנֵב. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהוֹצִיא אֹתָם מִמִּצְרַיִם, קָרַע לָהֶם אֶת הַיָּם, הָיָה עֹשֶׂיךָ גָּדוֹל, לֹא הָיָה חֶסֶד לוֹ כְּלוּם (עיינן נדרים דף לח ע"א, ובירושלמי שקלים פרק ה הלכה ב), הַשֵּׁם מְעִיד עָלָיו "בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ", (במדבר יב, ז - ח), הוּא יִגְנֹב לָכֵס? וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ חוֹשֵׁשׁ מִזֶּה, וְאוֹמֵר: "שֶׁלֹּא תִחְשְׁבוּ שֶׁאֲנִי גּוֹנֵב, הִנֵּה אֲנִי מוֹצִיא לָכֵס קִבְלָה, זֶה הַסְּכּוּם הַמְדַרְקָה". וְאִם כֵּן מָה קָרָה אֲצֵל אֹהֶל מוֹעֵד כְּשֶׁנִּתְּנוּ אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְהַזֶּהָב לְחֶטָא הַעֲגָל, לִמָּה לֹא רָשׁוּם כִּמְהָ אֹהֶל לְקַח? לִמָּה אֹהֶל לֹא מוֹצִיא לָהֶם קִבְלָה?

כִּכָּה שׁוֹאֵל רַבֵּי זְלַמֵּן סוּרוּצְקִין זצ"ל.

בְּלוּמְדֵי תוֹרָה חוֹשְׁדִים

וּמְבַאֵר רַבֵּי זְלַמֵּן סוּרוּצְקִין זצ"ל תְּרוּץ גָּאוֹנִי, אֲמַתִּי, פְּשׁוּט וְקְדוּשׁ: כְּשֶׁאֲתָה אוֹסֵף לִישִׁיבוֹת וְלִכּוֹלְלִים, לְזִכּוּי הַרְבִּים, כָּלֶם יִדְבְּרוּ עָלֶיךָ, כִּמְהָ אֲתָה לוֹקַח: "שְׁמַע, הָרַב הַזֶּה גָּנֵב, תִּרְמוּ לוֹ 300 אֶלֶף שֶׁקֶל וְהוּא לוֹקַח לְעֶצְמוֹ 299 אֶלֶף". מִי אָמַר לָךְ? "כִּכָּה נִרְאָה לִי" - הוּא מִמְצִיא לְפִי הַבֶּטֶן שְׁלוֹ. אֲבָל אִף פַּעַם לֹא יִדְבְּרוּ עַל מִישֶׁהוּ שֶׁהוּא הַמְּנַהֵל שֶׁל גֵּן הַחַיּוֹת הַתַּנְכ"י כִּמְהָ הוּא לוֹקַח, לֹא יִדְבְּרוּ עַל פְּרוֹפֶסוֹר בְּאוּניְבֶרְסִיטֵה כִּמְהָ אַחוּזִים הוּא לוֹקַח, לֹא יִדְבְּרוּ עַל כָּל מִינֵי אֲגָדוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן תוֹרָה שְׁהִי יִרְחַם כִּמְהָ שֶׁהֵם לוֹקַחִים לְכִיס שְׁלָהֶם. בְּזֶה לֹא צָרִיךְ חֲשָׁבוֹן, לֹא צָרִיךְ פְּרוּט, לֹא חוֹשְׁדִים. רַק כְּשֶׁנִּהְיָ מַגִּיעַ לַתוֹרָה, פִּתְאוּם כָּלֶם חוֹשְׁדִים. וְלָכֵן הָיָה צָרִיךְ מִנֵּן מְדִיק בְּרַמָּה כְּזוֹת עַד הַשֶּׁקֶל הָאֲחֵרוֹן! "כָּל הַזֶּהָב הָעֲשׂוּי לְמִלְאָכָה בְּכָל מְלָאכַת הַקֹּדֶשׁ, וַיְהִי זֶהָב הַתְּנוּפֶה תִשַׁע וְעֶשְׂרִים כֶּפֶר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ" (שמות לח, כד). וְזֶה בָּא לְחַיֵּב אוֹתָנוּ, כִּמְהָ אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְהַזְהֵר כְּשֶׁאֲנִישִׁים עוֹסְקִים בְּעִנְיַי קְדוּשָׁה וְתוֹרָה, לְהִיּוֹת גְּלוּיִים עִם כָּלֶם, שֶׁאֲפִלוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בָּא לְנִקּוֹת אֶת עֲצָמוֹ מִחֲשָׁד, וְלֹא אָמַר: "מָה אֲכַפֵּת לִי מֵהֶם, שִׁיחֲשְׁדוּ בְּכִשְׂרִים וַיַּעֲנִשׁוּ" אֲלֵא הוּא בָּא וְהִרְאָה בְּדִיוֹק כָּל שֶׁקֶל וְשֶׁקֶל לְמִי נִתַּן וְלִמָּה נִתַּן, וְאִיךָ עֲבָדוּ וְהִשְׁתַּמְשׁוּ בוֹ בְּצוּרָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר בְּלִי בְּזַבוּזִים מִיִּתְרִים "כִּכָּה שֶׁנִּהְיָ הִי".

הזָהָב וּתְלִמְיָדֵי הַחֲכָמִים

זֶה רַעְיוֹן אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לְלַמֵּד מֵהַפְּרָשָׁה.

לָמָּה נִבְרָא הַזָּהָב בְּעוֹלָם?

רַעְיוֹן נוסף יש לנו ללמד מהפְּרָשָׁה. בַּפְּתוּב "כָּל הַזָּהָב הָעָשׂוּי לְמַלְאכָה" (שמות לח, כד), אוֹמֵר הַמְּדַרְשׁ (תהילים מזמור קד מדרש תהלים בובר סימן יג) דָּבָר מְפֹלֵא: אָמַר רִישׁ לְקִישׁ - הוּא הָיָה אֶחָד מִגְּדוּלֵי הָאֱמוּרָאִים, הַחֲבֵרוֹתָא שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁהִחְזִיר אוֹתוֹ בְּתִשְׁבֻּבָה (בבא מציעא דף פד ע"א), לֹא הָיָה הַזָּהָב צָרִיךְ לְהִבְרָאוֹת, וְלָמָּה נִבְרָא? בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַמָּקוֹם, לְמַשְׁכָּן וְלִמְקַדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר "כָּל הַזָּהָב הָעָשׂוּי לְמַלְאכָה".

נִתְבַּוְּנָן בְּעֵמֶק דְּבַרֵי הַמְּדַרְשׁ, מֶה בָּא רִישׁ לְקִישׁ לְלַמֵּד אוֹתָנוּ, כָּל אֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תְּכֵשִׁיטִים, יֵשׁ לָהֶם שְׂרָשֻׁרַת חַי, הַשְּׁעָרוֹת שֶׁלָּהֶם צוּמַח וְהֵרָאֵשׁ דּוּמָם, כָּל הַזָּהָב וְהַתְּכֵשִׁיטִים הָאֵלֶּה לֹא הָיוּ צָרִיכִים לְהִבְרָאוֹת בְּכֻלָּל. כָּל הַזָּהָב שֶׁאֵתָּה מִכִּיר, אֶפְלוּ שֶׁנִּי זָהָב שֶׁל גְּרוּזִינִים, לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהִבְרָא בְּכֻלָּל, אֲזַי לָמָּה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כֵּן בָּרָא אוֹתוֹ? כִּי בְּתוֹרָה כְּתוּב שֶׁצָּרִיךְ שִׁיְהִי זָהָב בְּמִשְׁכָּן, וּבְשִׁבִיל כְּבוֹד הַמָּקוֹם נִבְרָא הַזָּהָב לְכָל הָעוֹלָם.

הַכֶּחַ הַרוּחָנִי

וְהַשְּׂאֵלָה הַמַּתְבַּקֶּשֶׁת מֶה הַהֲגִיוֹן בְּזֶה? בְּשִׁבִיל מָקוֹם אֶחָד בְּעוֹלָם שֶׁנִּקְרָא מִשְׁכָּן, צָרִיךְ לְבָרָא אֶת הַזָּהָב?

וְהַתְּשׁוּבָה צָרִיכָה לְנַעַר אוֹתָנוּ וּלְעוֹרֵר אוֹתָנוּ, אֲנַחְנוּ לֹא מְבִינִים כַּמָּה דְּבַר אֶחָד רוּחָנִי יְכוּל לְהַחֲיוֹת אֶת הַדְּבַר הַגָּשְׁמִי. וּבְאֵמַת כָּל בְּרִיאַת הַזָּהָב בְּעוֹלָם בָּאָה רַק בְּשִׁבִיל הַמִּשְׁכָּן, וְעַד הַיּוֹם יֵשׁ זָהָב בְּזִכּוֹת זֶה, כָּל הָעֲגִילִים, הַתְּכֵשִׁיטִים מְזָהָב, הַכֹּל נִבְרָא בְּגִלְגַּל שֶׁהָיָה צָרִיךְ אוֹתוֹ לְמִשְׁכָּן ה', וּמֵהַשְּׂאֵרִיּוֹת כָּל הָעוֹלָם נִהְיָה.

הַנְּאֻת הַחֲסִיד

הַרַעְיוֹן הַזֶּה מְזַכֵּיר אֶת דְּבַרֵי הַרְמְבֵּ"ם בְּהַקְדַּמְתוֹ לְפָרוּשׁ הַמְשֻׁנָּיוֹת. הַרְמְבֵּ"ם כּוֹתֵב דְּבַר מְפֹלֵא: לְפַעַמִּים אָנוּ רוֹאִים אָדָם טַפֵּשׁ וְכִסִּיל, יֵשׁ לוֹ נַחַת בְּעוֹלָם, וְאֵינוּ יֹגֵעַ בוֹ, וְאַחֲרֵים מְשֻׁרְתִים אוֹתוֹ וְעוֹשִׂים מְלַאכְתּוֹ. כִּי סִבַּת נַחַת אוֹתוֹ הַכִּסִּיל, מִפְּנֵי שֶׁגַּם הוּא מְשֻׁרְתׁ לְאָדָם שֶׁהוּא מְטַרְתׁ הַבּוֹרָא. אוֹמֵר הַרְמְבֵּ"ם: אֵתָּה רוֹאֵה אָדָם לֹא כָּל כֶּף חָכָם, פִּתְאוֹם זָכָה בִּירְשָׁה מְאֵה מְלִיוֹן דּוּלָר, הוּא לּוֹקַח אֶת הַכֶּסֶף וְקוֹנֶה

פְּרִישַׁת פְּקוּדֵי

לו עֲבָדִים, מְשֻׁרְתִים, בּוֹנֵה בְּנֵינִים. וְאַתָּה אוֹמֵר: בְּשִׁבִיל מָה זֶה? הוּא לֹא מוֹעִיל לְבְרִיאָה, כְּלוּ רַק תְּאוּוֹת, מָה הוּא מוֹעִיל לְאֲנוּשׁוֹת? אוֹמֵר הֶרְמֵב"ם, אַתָּה יוֹדֵעַ לְמִי הוּא מוֹעִיל? הוּא מְשֻׁרְת לְאָדָם שֶׁהוּא מְטַרְת הַבוֹרָא, יֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא הַמְטַרְהַ שֶׁל הַבוֹרָא, הָאָדָם הַזֶּה הוּא תְּכֵלִית הַבְּרִיאָה, 'נַעֲשֵׂה אָדָם נְאֻמֵר בְּעִבְרֵךְ'. וּמִסְבִּיר הֶרְמֵב"ם: כִּי בְּעִבּוֹר הַנְּאֻתוֹ וְעֲשָׂרוֹ וְשִׁלְטוֹנוֹ יִצְוֶה לְעֲבָדָיו לְבָנוֹת אֲרָמוֹן עֲנֹק - הַמְשַׁגֵּעַ הַזֶּה פְּתָאוּם יְחֵלִיט לְבָנוֹת אֲרָמוֹן עִם חֲמֵשׁ מֵאוֹת חֲדָרִים, "אוּ לְנִטְעַ כָּרִם גָּדוֹל כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמְלָכִים עוֹשִׂים, וַיְהִיֶּה אוֹתוֹ הָאֲרָמוֹן מוֹכֵן לְחֻסִּיד שְׂיָבָא בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן בְּאַחַד הַיָּמִים לְחֹסוֹת בְּצֶל קִיר מְקִירוֹת אוֹתוֹ אֲרָמוֹן וְתִהְיֶה בְּכֶךְ הַצֵּלְתוֹ מִמּוֹת" - אוֹמֵר הֶרְמֵב"ם: בְּאַחַד הַיָּמִים, עוֹד אֶלֶף אוֹ אֲלָפִים שָׁנָה, יַעֲבֹר שֵׁם הַחֻסִּיד, יְהִיֶּה לוֹ חֵם אֵימִים וְהוּא יְהִיֶּה בְּסַפְנַת חַיִּים, וְהַקִּיר שֶׁל הָאֲרָמוֹן יַעֲשֶׂה לוֹ צֶל, יִצִּיל אוֹתוֹ. בְּשִׁבִיל זֶה הַכֹּסִיל הָעֲשִׂיר הַזֶּה מְבִיא פּוֹעֲלִים וְאֲנָשִׁים שְׁטוֹרְחִים וּמִתְיַגְעִים, וּבְכֶךְ הוּא בְּעֵצָם מְשֻׁרְת לְעֶבֶד הַשֵּׁם - עֶבֶד לְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם. וְכֵן גַּם בְּכָרִם הֵינּוּ אוֹמֵר הֶרְמֵב"ם - כֹּל זֶה בְּשִׁבִיל שְׂיָבָא וַיִּקַּח מֵאוֹתוֹ כָּרִם כְּמוֹת שֶׁל יֵין בְּאַחַד הַיָּמִים, כְּדִי לַעֲשׂוֹת צְרִי לְהַצִּיל אָדָם שֶׁנִּשְׁכּוֹ אֶפְעָה - אוֹמֵר הֶרְמֵב"ם: מְכַל הַכָּרִם הַזֶּה לְאֶרֶץ שָׁנִים שְׁלֹמוֹת שְׁאֲנָשִׁים מִתְּפָרְנָסִים מִמֶּנּוּ וְנִהְיִים מִמֶּנּוּ, כֹּל זֶה בְּשִׁבִיל שֶׁפַּעֵם אַחַת יַעֲשׂוּ מֵהֵינּוּ תְּרוּפָה וְתַצִּיל אֶת הָאָדָם שֶׁנִּשְׁכּוֹ נַחֵשׁ. מִי זֶה הֵבֵן אָדָם הַזֶּה? אַחַד שְׁעוֹשֵׂה רְצוֹן ה' שֶׁכָּל הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִילוֹ וְלִכְבוֹדוֹ.

כְּמָה מוֹסֵר יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מִזֶּה, שֶׁבְּאַמַּת כֹּל מָה שֶׁנִּבְרָא בְּעוֹלָם "כֹּל הַזֶּהב הָעֲשׂוֹי לְמִלְאכָה" - הַכֹּל לְצִרְךָ הַקָּדוֹשׁ, לְצִרְךָ הַמְשֻׁכָּן. אַתָּה רוֹאֵה בְּנֵינִים? כְּרַמֵי יֵין וְשׂוֹדוֹת? הַכֹּל לְמַעַן הַתּוֹרָה וְלְמַעַן הָאָדָם הַשָּׁלֵם!

חֹסֶר הַהֶעֱרָכָה

וְאִם נִשְׂאֵל אֶת הַמּוֹן הָעֵם וְנִבְדֵק, כְּמָה אֲנָשִׁים מְצִרִיכִים אֶת הַחֻסִּיד הַמִּיחַד הַזֶּה? הָעֲשִׂיר שֶׁבָּנָה אֶת הָאֲרָמוֹן הָרִי לֹא מְכִיר אֶת הַחֻסִּיד הַזֶּה בְּכֵלֶל, אִם יָבָא אוֹתוֹ חֻסִּיד לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ צְדָקָה יֵשׁ סְכוּי שֶׁהוּא יִגְרֹשׁ אוֹתוֹ בְּבִזְיוֹן. וְאִם הַחֻסִּיד יֹאמֵר לוֹ: "מָה אַתָּה מְגִרֵשׁ אוֹתִי, הָרִי כֹל זֶה בְּשִׁבִילִי, אֲלֵקִים בְּרָא אֶת הַכֹּל בְּשִׁבִילִי!" הָעֲשִׂיר יַתְעַצֵּבֵן עָלָיו: "לָךְ תְּמִשֶׁיךָ יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ שֵׁם בֵּית מְשֻׁגְעִים, בְּזִמְנָה הַפְּנוּי תִּצְמַד לְאִיזָה מַח, כֹּל זֶה נִבְרָא בְּשִׁבִילְךָ?"

וְהָעֲשִׂיר בְּאַמַּת אֶפְלוּ לֹא מִדְמִין שֶׁכָּל הַסִּבָּה שֶׁל הַחַיִּים שָׁלוֹ, וְשֶׁל הַהֲנָאוֹת שָׁלוֹ, הַכֹּל כְּדִי שְׂאוֹתוֹ הַחֻסִּיד יִהְיֶה בְּאִיזוֹ שֶׁהִיא צוּרָה מִזֶּה.

הזָהָב וְתַלְמִידֵי הַחֲכָמִים

יְשִׁיבַת מִיר בְּשׂוֹאָה

יְשִׁיבַת מִיר, לִפְנֵי הַשׂוֹאָה בְּרַחֵה יִשְׂרָאֵל לְשִׁנְחָא בְּרַכְבָּת שְׁעָשׂוּ מְרוֹסְיָה לְסִין. אֵת הַמְּסֻלוֹת לְרַכְבָּת בְּנוּ עֲשָׂרוֹת שָׁנִים, מֵאוֹת וְאַלְפֵי פּוּעֲלִים, הִרְבֵּה מֵהֶם מֵתוּ, וְאָף אֶחָד לֹא הִבִּין לָמָּה הִצָּאָר הֶרוּסִי הַמְּשַׁגֵּעַ רוֹצֵחַ לַעֲשׂוֹת מְסֻלַּת רַכְבָּת אֶרְכָּה כְּזוֹ...

אָבֵל כְּשֶׁהִגִּיעָה הַשׂוֹאָה כָּל בַּחוּרֵי יְשִׁיבַת מִיר עָלוּ עַל הַרַכְבָּת וְנִצְלוּ, הַכֵּל הָיָה בְּשִׁבִיל לִוְמֵדֵי הַתּוֹרָה וְעַמְלֵיהָ.

וְכַמָּה הָעֵרָף שְׂמַקְבָּלִים לִוְמֵדֵי הַתּוֹרָה בְּרַחֹב? לְצַעֲרָנוּ אֵין עֵרָף, הָאֲנָשִׁים לֹא יוֹדְעִים שׁ"כֵּל הַזָּהָב הָעֲשׂוּי לְמִלָּאכָה" - זֶה בְּשִׁבִיל הַמִּשְׁכָּן, לֹא יוֹדְעִים שְׂכָל הַשְּׁפַע שְׂאֲלָקִים נוֹתֵן לָהֶם, זֶה בְּשִׁבִיל שְׂיִתְנוּ מַעֲשֵׂר לְתַלְמִיד חֶכֶם. אֲלָקִים נוֹתֵן לָךְ מֵאָה אֶלֶף דּוֹלָר כְּדֵי שְׂתַתֵּן מַעֲשֵׂר לְתַלְמִיד חֶכֶם עֲשֵׂרֶת אֲלָפִים דּוֹלָר, שְׂוֵה לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְזִיק אוֹתָךְ בְּמֵאָה אֶלֶף דּוֹלָר כְּדֵי שְׂאֲתָה תַחֲזִיק תַלְמִיד חֶכֶם בְּעֲשֵׂרֶת אֲלָפִים. מֵה תַגִּיד: "שְׂאֲלָקִים יִתֵּן לוֹ יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂרֶת אֲלָפִים"? לֹא, הוּא רוֹצֵחַ לְזָכוֹת אוֹתָךְ, שָׁגַם לָךְ תַּהֲיִינָה זְכִיּוֹת, שְׂתַדְבֵּק בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים (עֵינֵי כְּתוּבוֹת דָּף קִיא ע"ב וּבְרַמְבַּ"ם הַלְכוֹת דְּעוֹת פֶּרֶק ו' הַלְכָה ב).

אָבֵל הִרְבֵּה אֲנָשִׁים חֲסָרֵי הָעֵרָכָה לְלוֹמְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם חַיִּים וְנִזְוָנִים בְּזָכוֹתָם, וְלֹא רַק שְׂלֹא מַעֲרִיכִים אוֹתָם, עוֹד מְדַבְּרִים עֲלֵיהֶם "אַתֶּם גּוֹנְבִים כֶּסֶף", וְאִם הֵם עוֹשִׂים מַגְבִּית מִיָּד חוֹשְׁדִים: "כְּמָה אֲתָה גּוֹנֵב לְעֲצָמָךְ?" אֲתָה חַי בְּזָכוֹתָ, אֲתָה קָיָם בְּזָכוֹתָ, וְאֲתָה מְבַקֵּר אוֹתוֹ וְחוֹשֵׁד בּוֹ?

הָעוֹלָם כָּלוּ נִזּוֹן בְּשִׁבִיל חֲנִינָא בְּנֵי

זֶה מֵה שְׂאוּמֶרֶת הַגְּמָרָא (בְּרַכוֹת דָּף יז ע"ב), אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בֵּית קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חֲרֵב וְאוּמֶרֶת: כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ נִזּוֹן בְּשִׁבִיל חֲנִינָא בְּנֵי, וְחֲנִינָא בְּנֵי דֵי לוֹ בְּקַב חֲרוּבִים מַעֲרַב שְׂבַת לְעֵרַב שְׂבַת. כָּלֵם יֹאכְלוּ סְטִיּוּקִים, פֶּרְגָּיוֹת, חוּמוֹס, פִּתּוֹת, פְּנוּקִים, שְׂנוּאֲרָמָה, הַכֵּל, וְאָף אֶחָד לֹא חוֹשֵׁב אוּלַי לְהִבְיָא מִשְׂהוּ לְרַבֵּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא? תִּשְׁלַחוּ לוֹ אוּלַי אֵיזָה סְלִסְלַת עֲנָבִים? כְּלוּם. רַק חֲרוּבִים שְׂגָדְלִים אֲצִלוּ בְּגָנָה זֶה מֵה שֶׁהוּא אוֹכֵל. לֹא מַעֲרִיכִים אֵת זֶה שֶׁהֵם חַיִּים בְּזָכוֹתָו.

פְּרִישַׁת פְּקוּדֵי

כִּמָּה שָׁוֶה שְׁעָה אַחַת תּוֹרָה?

וְאִם הָאָדָם יִתְבּוֹנֵן בְּזֶה וַיִּכְיֶר בְּעֵבֶדָה כִּמָּה הַתּוֹרָה חֲשׂוּבָה, כִּמָּה תִּלְמִידֵי הַחֲכָמִים חֲשׂוּבִים, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁפִּיעַ לְכָל הָעוֹלָם בְּשַׁבִּיל שְׁחֵסִיד אֶחָד יִהְיֶה.

לְפַעֲמִים יֵשׁ לְאָדָם יֵצֵר הָרַע שֶׁמִּחְלִישׁ אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: "מָה שָׁוֶה שְׁעָה אַחַת שֶׁל תּוֹרָה, אִתָּה הֲרִי לֹא תִהְיֶה תִּלְמִיד חָכָם, לְמָה לָּךְ?" אִתָּה לֹא יוֹדֵעַ מָה זֶה שְׁעָה אַחַת שֶׁל תּוֹרָה, כִּמָּה הַכַּחַשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁל מִצְוָה רוּחָנִית, וְכִמָּה הִיא יְכוּלָה לְהַשְׁפִּיעַ עָלֶיךָ וְעַל כָּלל יִשְׂרָאֵל (עֵינִי קִידוּשֵׁין דָּף מ ע"ב).

אֲלוֹ שְׁנֵי הַרְעִיוֹנוֹת שָׁאֲנוּ לְמַדִּים מִהַפְּרָשָׁה, וְהֵם מִשְׁלִימִים אֶחָד אֶת הַשְּׁנַיִם, כִּמָּה צָרִיךְ לְהִזְהַר מִהוֹצָאָת לְעוֹ, בְּמִיחָד עַל הָעוֹסְקִים בְּמִלְאֶכֶת הַקִּדְּשׁ תִּלְמִידֵי הַחֲכָמִים, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כָּלוֹ נִזּוֹן בְּזִכּוֹתָם.

ה' יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שְׁנִזְכֶּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם לְשַׁפֵּעַ בְּרָכָה וְהַצְּלָחָה, שְׁנִכְיֶר בְּעֵבֶדָה שֶׁהַכָּל בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ, אֲמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא

רְעִיּוֹנוֹת בְּקִרְבָּנוֹת

סֵפֶר וַיִּקְרָא

סֵפֶר וַיִּקְרָא נִרְאָה לְאֲנָשִׁים מְסֻבֶּה, אֲנָשִׁים רְגִילִים לְסִפּוּרִים, סֵפֶר בְּרֵאשִׁית או סֵפֶר שְׁמוֹת, דְּבָרִים נְפִים, מִצְוֹת יְפוֹת. פֶּתְאוּם פֹּה מִתְחִילִים קִרְבָּנוֹת, דָּם, מְלִיקָה, שְׁחִיטָה, חֲטָאת, עוֹלָה, מָה כָּל הַדְּבָרִים הֵלְלוּ? בְּשִׁעוֹר הַזֶּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם נִתֵּן כַּמָּה רְעִיּוֹנוֹת שְׁעוֹלִים דְּוָקָא מִהִפְסוּקִים הֵלֵא מוֹבְנִים, אוֹתָם פְּסוּקִים שְׁאָדָם קוֹרָא אוֹתָם בְּתוֹר טְקֻסָּט וְשׂוֹאֵל אֶת עֲצָמוֹ מִתִּי הֵם נִגְמָרִים, דְּוָקָא מִהִפְסוּקִים הָאֵלֶּה כַּמָּה מוֹסֵר וְדְבָרִים נְפִלְאִים אֲפֻשֵׁר לְלַמֵּד.

תַּעֲרֻבַת גִּזְל

כְּתוּב "וְאִם מִן הָעוֹף עָלָה קִרְבָּנוֹ לֵה" (ויקרא א, יד) - אָדָם הַחֲלִיט לְהֵבִיא קִרְבָּן שֶׁל עוֹף לֵה, "וְהִקְרִיב מִן הַתְּרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת קִרְבָּנוֹ, וְהִקְרִיבוּ הַכֹּהֵן אֶל הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת רֵאשׁוֹ" (שם יד - טו) - לֹא שׁוֹחֲטִים עוֹף אֶלָּא מוֹלְקִים בְּצִפְרָן (זבחים דף סה ע"א, ורש"י על התורה שם), "וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ וְנִמְצָה דָּמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ" (שם פסוק טו) - לֹקְחִים אֶת הָעוֹף וּמוֹלְקִים אוֹתוֹ וְאַחֲרֵי שְׁמוֹלְקִים אוֹתוֹ מִמְצִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב, "וְהִסִּיר אֶת מְרָאָתוֹ בְּנִצְתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֶצְל הַמִּזְבֵּחַ כַּדָּמָה אֶל מְקוֹם הַדִּשּׁוֹן" (שם פסוק טז) - הַכֹּהֵן מְסִיר אֶת מְקוֹם הַזֶּפֶק וְהַמְעִים יַחַד עִם נוֹצָתָהּ וּמְשַׁלֵּיךְ אֶת כָּל הַחֲלָקִים הָאֵלֶּה אֶל מְקוֹם הַדִּשּׁוֹן. כִּיּוֹן שֶׁהָעוֹף נִזוֹן מִהַגִּזְל, הוּא מְנַקֵּר פֹּה מְנַקֵּר שָׁם, לְכֵן מְשַׁלְּכִים אֶת הַמְעִים מִחוּץ לְמִזְבֵּחַ (מדרש רבה פֶּרֶשֶׁת וַיִּקְרָא פֶּרֶשֶׁה ג סִימָן ד), ה' לֹא רוֹצֶה קִרְבָּן שֵׁשׁ בוֹ תַּעֲרֻבַת גִּזְל.

וּמִמְשִׁיךְ הַכְּתוּב: "וְשִׁסַּע אוֹתוֹ בְּכַנְפָיו לֹא יִבְדִּיל וְהִקְטִיר אוֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַהּ עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עָלָה הוּא אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח לֵה" (שם פסוק יז) - הַכֹּהֵן מְשַׁסֵּעַ בִּיד אֶת הַכְּנָפִים, וְעַם הַכְּנָפִים וְהַנּוֹצוֹת הוּא מְקַטֵּר אוֹתָם עַל הַמִּזְבֵּחַ.

רעיונות בקרבנות

רגשות העני

ונשאלת השאלה: למה לא מורידים את הנוצות לעוף לפני ההקטרה למזבח? מי שיושב במסעדה ומקבל עוף עם נוצות, במקרה הטוב הוא רק יחזיר את זה למטבח, ואיך התורה מצוה להעלות את העוף בצורה כזו למזבח?

ומבארים חז"ל במדרש (רבה מרגליות פרשת ויקרא פרשה ג סימן ה, הובא ברש"י על התורה שם), אין לה הדיוט שמריח ריח רע של כנפים נשרפים ואין נפשו קצה עליו - הכנפים כשהן נשרפות הן עושות ריח רע ועשן, ואומר הכתוב שיקטירו עם כנפיו כדי שיהיה המזבח שבע ומהדר בקרבנו של העני.

כמה רגש ועמק יש בצווי האלקי הזה. נחשב לרגע, נכנס עשיר לבית המקדש, הוא מביא שור גדול, מעלים אותו על המזבח, האש אוכלת את הקרבן והעשיר בצד מבסוט כל הזמן הזה. אבל העני מסכן, מביא איזה עוף קטן, מה כבר אפשר לעשות אתו? העני מרגיש לא טוב, מרגיש מאכזב, לכן מצוה הקדוש ברוך הוא שלא יסירו את הנוצות מהעוף כדי שיקח יותר זמן עד שהעוף הקטן ישרף, שגם העני ירגיש טוב בדקות שנשרף הקרבן שלו. הקדוש ברוך הוא אומר: אני רוצה שגם העני יהיה שמח ורגוע עם העוף הקטן שלו. זה הרעיון הראשון.

אחריות על כלל העם

בהמשך הפרשה מצוה התורה "כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" (ויקרא ב, יא), זה לא דאורייתא, והיא המצוה ה-קי"ז בספר החנוכה, שאסור להקטיר שאר ודבש. ספר החנוכה כידוע נתן טעם והסביר כל דבר, פתאום כאן הוא כותב: שרש מצוה זו נעלמים מאד למצא אפלו רמז קטן מהם - אומר החנוכה: עם כל חבורי, כל גאונותי, כל נסיונותי לתת טעם במצות, במצוה הזו אין לי אפלו רמז קטן.

וממשיך ואומר: ואולם מפני שפבר הודעת בפתח דברי שכוונתי באלו הטעמים שאני כותב להרגיל הנערים ולהטעים להם בתחלת בואם לשמע דברי ספר - החנוכה מבאר ואומר שפבר כתב בהקדמה לחבורו, שהחבור שכתב הוא לא כדי למצא טעמים לתורה, שכן הטעם הפשוט של התורה זה, אלקים צוה וככה עושים!, אמרתי ונעשה רצוני (עין ספרי במדבר פרשת שלח פיסקא קז), אלא מכיון שיש אנשים שאם לא תסביר להם ולא תטעים להם את התורה הם לא יקבלו את הדברים, למה? כי יש לדברי התורה טעמים ותועלת ויקבלום על דרך ההרגל שלהם וכפי חלשת

פְּרִישַׁת וַיִּקְרָא

שְׁכֶלְם - מִכִּיּוֹן שֵׁישׁ אַנְשִׁים שֶׁהֵם 'חִלּוּשֵׁי שְׁכָל' שֶׁצָּרִיךְ לְהִרְאוֹת טַעְמִים וְאִם הֵם יִרְאוּ שֶׁסֹּפֶר הַתּוֹרָה הוּא כְּסֹפֶר חֲתוּם, הֵם יִבְעֲטוּ בָהֶם מִתּוֹךְ כֶּף בְּנִעְרוּתָם וַיִּגְיחוּם בְּהֶבֶל, עַל כֵּן אֶכְתָּב בָּהֶם כָּל אֲשֶׁר יַעֲלֶה בְּתַחֲלַת הַמַּחֲשָׁבָה.

נִמְצָא וּמִתְגַּלֶּה לָנוּ גְדֹל אַחֲרֵיּוֹתוֹ עַל כָּלֵל הָעַם, שֶׁבִשְׂבִיל אוֹתָם 'חִלּוּשֵׁי הַשְּׁכָל' חִבֵּר הַחֲנוּךְ אֶת חֲבִירוֹ הַגְּדוֹל וְהַעֲצוּם. אָדָם אַחֵר הָיָה אוֹמֵר: "מָה אֶכְפֹּת לִי מֵהֶם, לֹא רוֹצִים לַעֲשׂוֹת שְׂלֵא יַעֲשׂוּ", אָבֵל הַחֲנוּךְ אוֹמֵר: "לֹא וְלֹא, יֵשׁ לָנוּ אַחֲרֵיּוֹת גַּם לְאוֹתָם 'חִלּוּשֵׁי הַשְּׁכָל', וְאַנְחֵנוּ צָרִיכִים לְבֹא וּלְהֶאֱהִיב עֲלֵיהֶם אֶת הַתּוֹרָה".

הַטַּעַם שֶׁלֹּא לְהִקְרִיב שְׂאֵר

וְלָכֵן גַּם כָּאן, לְמִרוֹת שֶׁכָּתַב הַחֲנוּךְ שֶׁהוּא לֹא מִצָּא טַעַם הַגּוֹן לָמָּה יִהְיֶה אֲסוּר לְהִקְטִיר שְׂאֵר וּדְבֵשׁ בַּמִּקְדָּשׁ, הוּא מִתְאַמֵּץ לְמִצָּא טַעַם שֶׁיִּגְיַע אֶת הַדַּעַת וּמִבְּאָר:

כִּי עֲנִין הַקֶּרֶבֶן כָּלֵם לְעוֹרֵר מַחֲשַׁבֶּת הַמִּקְרִיב - הַתְּכַלִּית שֶׁל הַקֶּרֶבֶן הוּא לְבֹא וּלְעוֹרֵר אֶת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁל זֶה שֶׁהִקְרִיב. וּמִזֶּה יִקַּח דְּמִיּוֹן לְקִנּוּת מִדַּת הַזְּרִיזוֹת וְהַקְּלוּת וְהַמְהִירוֹת בְּמַעֲשֵׂה ה' בְּרוּךְ הוּא - מִבְּאָר לָנוּ הַחֲנוּךְ שֶׁהֲרַעֲיוֹן שְׂלֵא לְהִקְרִיב שְׂאֵר, שְׂוָה בְּצַק שֶׁהַחֲמִיץ וְתַפַּח יוֹתֵר מְדִי, כְּדִי לְלַמֵּד אוֹתָנוּ עַל הַזְּרִיזוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, שֶׁכֵּן לָמָּה הַשְּׂאֵר תּוֹפַח? כִּי הַתַּעֲצָלָתָ! כִּי חִפְיָתָ!, וּכְבָר אָמְרוּ חֲזוֹ"ל (מְכִילֵתא דְרַבִּי יִשְׁמַעֲלָא בֵּא - מִסְכַּת דַּפְסָחא פֶּרֶשָׁה ט) "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת" (שְׁמוֹת יב, יז) - אֵל תִּקְרִי מִצְוֹת אֶלֶּא מִצְוֹת, שְׂאֵם בָּאָה לִיְדוֹךְ מִצְוָה אֶל תַּחֲמִיץנָהּ. לָכֵן הַתּוֹרָה אָמְרָה: "כִּי כָּל שְׂאֵר לֹא תִקְרִיבוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לָהּ" - אִם אֲתָה מִתְעַכֵּב וְעוֹשֶׂה בְּעִצְלָנוּת, זֶה לֹא לָהּ.

הַטַּעַם שֶׁלֹּא לְהִקְרִיב דְּבֵשׁ

גַּם אֶת עֲנִין אֲסוּר הַקְּטִירַת דְּבֵשׁ מִבְּאָר הַחֲנוּךְ: וּבְעֲנִין הַרְחַקַת הַדְּבֵשׁ נֹאמַר אֵל הַיְלָדִים הַרְכִּים כְּדִי לִיִּסְרֵם - יֵשׁ הַרְבֵּה יְלָדִים שֶׁכָּל הַזְּמַן אוֹהֲבִים דְּבָרִים מְתוּקִים, דְּבָרִים שֶׁל תַּאֲוֹת, "שְׂמַח בְּחוֹר בְּיִלְדוּתֵיךְ" (עֵיין קֹהֵלֵת יא, ט) וְלָכֵן צְוִתָּה הַתּוֹרָה שְׂלֵא לְהִקְטִיר אֶת הַדְּבֵשׁ שֶׁהוּא סִבֵּה לְדְמִיּוֹן, שֶׁיִּמְעַט הָאָדָם מִלְרַדֵּף אַחֵר הַמַּאֲכָלִים הַמְתוּקִים לְחַכּוֹ כְּמִנְיֵן הַזּוֹלָלִים וְהַשׁוֹבְעִים שֶׁיִּמְשְׁכוּ לְעוֹלָם אַחֵר כָּל מְתוּק, וְלֹא יִתֵּן לְבוֹ כִּי אִם עַל הַמַּאֲכָלִים הַטּוֹבִים לְגוֹפוֹ וְהַצָּרִיכִים לְמַחֲיָתוֹ וְשׁוֹמְרִים בְּרִיאוֹת אֲבָרָיו, וְלִזְהָרָאוֹי לְכָל בַּעַל שְׁכָל לְכַוֵּן בְּמִזּוֹנוֹ וּשְׁתִּיתוֹ לֹא לְכּוֹנֵת הַנְּאִת מְשׁוּשׁ הַגְּרוּן - כְּמָה מוֹסֵר מִבְּאָר כָּאן, הַתּוֹרָה מְזַהֶרָה וּמְאִירָה אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁל הָאָדָם שְׂלֵא יִהְיֶה תַּאֲוֹתָן, שְׂלֵא יַחֲפֵשׁ לְאֶכֶל רַק מֵה שֶׁטָּעִים וּמְתוּק לּוֹ, לָכֵן דְּבֵשׁ שֶׁהוּא מְתוּק, שֶׁהוּא תַּאֲוָה,

רעיונות בקרבנות

אומר אלקים: אני לא רוצה! לא שאר שנה עצלנות ולא דבש שנה תאוות.

“ע”ת לעשות”

ואדם שיש לו את שתי המדות האלו, עצלנות ותאוה, לא יוכל לעבד את ה' ולעסק בתורה, ורמוז לזה מה שאמר הכתוב “עת לעשות לה' הפרו תורתך” (תהילים קיט, קכו), “ע”ת ראשי תבות עצלנות תאוות, ובאורו שאדם שבא לעשות לה' עם מדת העצלנות והתאוות, “הפרו תורתך” - לא יצליח להחזיק מעמד בקיום התורה והמצוות.

“כל חלב לה”

בהמשך הפרשה אומר הכתוב “כל חלב לה”, ומבאר הרמב”ם (הלכות איסורי מזבח פרק ז הלכה יא), ממה שקתוב “כל חלב לה” האדם צריך לבא ולתת את כל החלקים הכי טובים שיש לו לה'. וההסבר בזה, שהיצר הרע מסית את האדם כל הזמן, “יש לה עוגיות שעוד מעט עובר להן התאריץ? קח את זה לכולל, האברכים כבר יאכלו”. “יש לה שאריות משבת? חבל לזרק לפח, יש לי איזה אברך פה, תן לו”. “יש לה איזה שטיח קרוע? קח את זה לבית הכנסת, הרבה זמן כבר אין שם שטיח...”, וכן הלאה והלאה, והקדוש ברוך הוא מואס בזה, ולכן אומר הרמב”ם: הרוצה לזכות עצמו יכה יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשבח ביותר שבאותו המין שייביא ממנו - ובמלים אחרות, תפסיק להיות קמצן וחסכן בענינים של קדשה ומצוה.

והרמב”ם מביא ראיה לזה: הרי נאמר בתורה “והכל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע השם אל הכל ואל מנחתו” (בראשית ד, ד), הרי לנו שאם האדם מביא מתנה טובה לה', ה' מקבלה. וממשיך הרמב”ם: והוא הדין בכל דבר שהוא לשם האל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית כנסת יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב, יאכיל מין הטוב והמתוק שבשלהנו, כסה ערם, יכסה מין היפה שבכסותו, הקדיש דבר, יקדיש מין היפה שבנכסיו.

בית הכנסת בשכונה המפארת

לצערנו הרב היום אצל הרבה אנשים עולם הפוך ראיתי (פסחים דף נ ע”א), את הבית שלו הוא בונה כמו ארמון ובית הכנסת נראה כמו מחסן במקלט הצבורי.

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא

פעם אחת הזמינו אותי לְדַרְשׁ בְּבֵית כְּנֶסֶת שְׁנַמְצָא בְּאֶחָת מֵהַשְּׁכוּנוֹת הַכִּי עֲשִׂירוֹת, לא נזכיר את השם של העיר, שְׁכוּנָה מְאֹד מְאֹד יִקְרָה, כֹּל בֵּית שָׁם יָכוֹל לַעֲלוֹת לְמַעַלָּה מִמְּלִיּוֹן וְחֻצֵי דוֹלָר, בְּאַרְץ זֶה יַחֲסִית יִקְרָה. וּבֵית הַכְּנֶסֶת שָׁם נִמְצָא בְּסוֹף הַשְּׁכוּנָה בְּתוֹךְ אֵיזָה גֶן יְלָדִים, צָרִיף לַעֲלוֹת דֶּרֶךְ מִדְּרָגוֹת לִוְלֵגְנוֹת וּמִשָּׁם מְגִיעִים לְמִבּוֹא צָר, וְאַחֲרֵי הַמִּבּוֹא לְעוֹד מִבּוֹא וּמִשָּׁם בְּרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ דְּלַת רִגְלָה, אֶתָּה פּוֹתַח אֹתָהּ וְנִכְנָס לְאֵיזָה אוֹלָם שְׁבֹאֲמֻצֵעַ יֵשׁ וּוִילוֹן אֲרֻעֵי וְשָׁם יֵשׁ צַד אֶחָד גְּבָרִים וְצַד אֶחָד נָשִׁים.

יֵשׁ לָךְ בֵּית בְּשָׁנֵי מְלִיּוֹן דוֹלָר, אֶתָּה לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בֵּית כְּנֶסֶת יְפֵה? אָבֵל מֵהַ לַעֲשׂוֹת, אֲנָשִׁים לֹא מְבִינִים מֵהַ זֶה. זֶה לֹא רַק הַיּוֹם, זֶה בְּעֵינָה שְׁקִימַת כְּבָר שָׁנִים!

תּוֹכַחַת הַנְּבִיא מִלְאָכִי

הַנְּבִיא מִלְאָכִי הִיָּה הַנְּבִיא הָאֲחֵרוֹן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מוֹכִיחַ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם ה' שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְהַחְרִיב לְכֶם אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהוּא מְפָרֵט אֶת חֲטָאֵיהֶם: "וְכִי תִגְשׁוּן עוֹר לְזַבַּח אֵין רָע" (מִלְאָכִי א, ח) - יֵשׁ אֶחָד שֵׁיִשׁ לוֹ כְּבֹשָׁה עוֹרָת שֶׁהִשְׁתוֹלְלָה יוֹתֵר מִדֵּי, רָצָה וְנִכְנָס לָהּ אֵיזָה מוֹט בְּרִזָּל לְתוֹךְ הַעֵינַי וְהִתְעוֹרָה, וְהַבְּנֵאֲדָם אוֹמֵר: אֵיזָה יְפִי, הִרְבֵּה זְמַן רָצִיתִי לְהַקְרִיב קֶרֶבָן, עַכְשָׁו זֶה הִתְעוֹרְמָנוֹת שְׂאֵבִיא אוֹתָהּ לְקֶרֶבָן, "וְכִי תִגִּישׁוּ פֶסַח וְחִלָּה" - אַחֲרֵי כֵּמָה חֲדָשִׁים הִיָּה לוֹ אֵיזָה שׁוֹר שְׁנִקְטָעָה לוֹ הַרְגֵל, וְהוּא אוֹמֵר: "בְּרוּךְ ה' זֶה מִשְׁמַיִם, יוֹם רֵאשׁוֹן אָנִי הוֹלֵךְ לְהַקְרִיב אוֹתוֹ". כְּמוֹ שֵׁיִשׁ אֲנָשִׁים הַיּוֹם, יֵשׁ לוֹ אֵיזָה עוֹף קְפוּא מִימּוֹת מִתּוֹשְׁלַח, עֶבֶר לוֹ הַתְּאַרִיף מְזַמֵּן, וְהוּא שֹׁמֵחַ: "יְפִי, אָנִי אֵבִיא אֶת זֶה לְאַבְרָכִים". הַעוֹף הַזֶּה כְּבָר הִיָּה צָרִיף לְקוֹם בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים, אֵיךְ אֶתָּה מְבִיא דְבַר כְּזֶה? "הַקְרִיבֵהוּ גַא לְפָחַתְךָ הַיִּרְצָף אוֹ הִישָׂא פְּנֵיךָ אֲמַר ה' צְבָאוֹת" (שם) בֹּא נִרְאֶה אוֹתְךָ מְבִיא אֶת זֶה לְשׂר בְּמִמְשָׁלָה, לְרֵאשׁ הַעִיר שְׁלֵךְ.

הַבִּיאוּ לָנוּ פַעַם לְכוּלֵל תְּרוּמָה מֵאֵיזָה מְקוֹם שֶׁל פְּרוֹת וִירְקוֹת ה' יְרַחֵם, כֹּלָם בְּעֲלֵי מוֹמִים, אֵין פְּרִי אֶחָד שְׁלָם, חֶסֶר וְקִטּוּעַ וְחִלְקָם רְקוּבִים, אֲמַרְתִּי לְאַבְרָכִים: "אֲסוּר לְגַעַת בְּזֶה, זֶה חִלוּל הַשֵּׁם". צָרִיף לְקַחַת אֶת זֶה לְגַן חַיּוֹת לְפִילִים, אֲפִלוּ הֵם לֹא בְּטוּחַ שִׁיגְעוּ בְּזֶה, וְאֲנָשִׁים מְבִיאִים אֶת זֶה לְכוּלֵל לְאַבְרָכִים וְעוֹד רוֹצִים מִי שְׁבַרְךָ.

רעיונות בקרבנות

המצות בעוף המקלקל

היה פעם איזה עשיר אחד קמפון, יום אחד אשתו נקתה את המקרר ומצאה שם איזה עוף מבשול מפסח שעבר, הוא אמר לה: "חבל לזרק את זה, אני אתן את זה לשכן העני שלנו לכבוד שבת". והעוף הזה כבר אבד סברו ונטל סכוי (עייני עירובין דף כא ע"ב), אין בו שום לחלוחית של חיות, חצי מקלקל, והוא הולך לעשות עם זה מצות.

העני אכל את העוף בשבת, והמצעים שלו התחילו לכאב, העני קבל הרעלה חריפה במוצאי שבת פנו אותו לבית חולים. השכן העשיר ראה את זה ואמר לאשתו: "גלף לעשות מצות בקור חולים", אחרי שבוע ימים העני נפטר בבית החולים, והעשיר כמוכן הדרוז לבא לקיים מצות הלויית המת, ואחרי זה נחום אבלים. כשחזר משם הוא אמר לאשתו: תראי כמה מצות עשינו בעוף אחד, ואת עוד רצית לזרק את זה.

חליפה או אתרוג?

לא רק במצות צדקה האדם מתקמפון, היצר הרע מסית אותו שבכל המצות יתקמפון. לפני חג סכות הרבה אנשים קונים חליפה לכבוד החג, יש אנשים מחמירים ב'מצוה' הזו, מבזבזים כמה שעות עד שהם מתאימים את העניבה לשרוכים שבנצלים. הוא מבזבז כסף, זמן וכח, והוא אומר שזה לכבוד החג, ובחג הוא נראה "כחתיך היוצא מחפתו" (תהילים יט, ו), אבל למחרת בבקר, כשבאים לנענע את ארבעת המינים, הוא מוציא את ארבעת המינים שלו, שנראים זועה, אפשר לברך עליהם "ברוך משנה הבריות", אתה שואל אותו: "מאיפה קנית את זה?" והוא אומר לך בהתלהבות: "שעה לפני כניסת החג אני הולך לקנות, אני מביא סט ב - 10 שקל". למה שלא תלך שעה לפני החג לקנות חליפה? למה בחליפה אתה משקיע את הנשמה שלך שבוע שלם עד שהצלחת להתאים את הפונפון בחליפה לתוית של הגופייה, וארבעת המינים אתה הולך שעה לפני כניסת החג ועוד מבקש הנחה...

לולב פסול ולימון

אותו דבר גם במצות חנוכה. שמעתי אנשים שאומרים בערב חג סכות למוכר: "יש לך איזה לולב פסול בשביל הבן שלי? הוא לא עשה בר מצוה", אתה שואל אותו: "בן כמה הבן שלך?", ופתאום מתגלה שבחודש הבא הבן שלו עושה בר מצוה,

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא

הוא כְּבֵר מְפֹלָא סְמוּךְ לְאִישׁ (עיי'ן נזיר כט ע"ב), וְאַתָּה מִתְקַמָּצֵן עַל כְּמָה שְׁקָלִים. יֵשׁ כְּאֵלוֹ שְׁבַכְלָל מְגֻזְמִים וְנוֹתְנִים לְיֶלֶד שְׁלֵהֶם לִימוֹן, אַתָּה לֹא יָכוֹל לְקַנּוֹת לְיֶלֶד אַרְבַּעַת הַמֵּינִים? כְּמָה זֶה כְּבֵר עוֹלָה? כָּל דְּבַר שֶׁל מִצְוָה הוּא מִתְקַמָּצֵן, בְּגָדִים הוּא יִקְנֶה לְיֶלֶד, אֲכָל טוֹב, הַכֹּל, אֲבָל בְּדְבָרִים שֶׁל מִצְוֹת, הַקְּמָצָנוֹת עוֹבְדַת אֲצֵלוֹ שְׁעוֹת נוֹסְפוֹת.

וְלָכֵן אוֹמְרַת הַתּוֹרָה "כָּל חֵלֶב לֵה" - לְלַמְּדֵךְ שֶׁכְּשֶׁאַתָּה בָּא וּמְבִיא לֵה, אוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה, אוֹ מְבִיא לְתַלְמִידֵי חֻכְמִים, תְּבִיא דְבַר יָפֵה, מְכַבֵּד וְרְאוּי.

עוֹן חִלּוּל הַשֵּׁם

בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרִשָּׁה הַתּוֹרָה מְבַאֶרֶת אֶת דִּינֵי הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁל הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ (ויקרא ד, ג), וְשֶׁל כָּלֵל הָעַם (שם פסוק יג) אוֹ הַנְּשִׂיא (שם פסוק כב) אִם חָטְאוּ.

הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה אֶפְרַיִם מְלוֹנְשִׁיץ זצ"ל בְּחִבּוּרוֹ כְּלִי יִקָּר (ויקרא פרק ד פסוק כ) שׁוֹאֵל שְׂאֵלָה מְעִיָּנָה - הַגָּאוֹן הַזֶּה נוֹלַד בְּלוֹנְשִׁיץ בְּפוֹלְגֵינָה בְּשָׁנַת ש' (1540 לַמֵּינִים), רַבּוֹ הַמְּבַהֵק הָיָה הַמַּהְרֵש"ל, רַבִּי שְׁלֵמָה לוֹרִיָּא גְדוֹל חֻכְמֵי אֲשַׁכְּנֹז - וְשׁוֹאֵל: לָמָּה בְּכַהֵן מְשִׁיחַ לֹא נִכְתַּב 'וְנִסְלַח לוֹ' לְאַחַר הַקְּרִבַת הַקְּרִבָּן, וְאֵלּוֹ עַל כָּלֵל הָעַם שֶׁחָטְאוּ כְּתוּב 'וְנִסְלַח לָהֶם' (שם פסוק כ), וְגַם עַל נְשִׂיא שֶׁחָטְאוּ נִכְתַּב "וְנִסְלַח לוֹ" (שם פסוק כו)?

וּמְבַאֵר: כְּשֶׁהַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ חוֹטֵא הוּא נֶהְפֵּךְ לְהִיּוֹת בְּכָלֵל מִחֻטְיֵי הָרַבִּים, וְכָל הַמְּחֻטְיֵי אֶת הָרַבִּים חָטְאוּ הָרַבִּים תְּלוּי בּוֹ (עיי'ן אבות פרק ה משנה יח), כִּי מִמֵּנּוּ יִרְאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ בְּקַל וְחֹמֶר, עַל כֵּן לֹא נֶאֱמַר בּוֹ וְנִסְלַח לוֹ כִּי אִף עַל פִּי שֶׁהַקְּרִבָּן יִסְפִּיק לְהַסִּיר מִעֲלָיו חָטְאוֹ וְסָר עוֹנּוֹ, מִכָּל מְקוֹם נִשְׁאָר עַדִּין רֶשֶׁם חָטְאוֹ הָרַבִּים הַתְּלוּי בּוֹ וְלִזְהָ אֵין סְלִיחָה.

וְהַדְּבָרִים מְבַהִילִים, כְּשֶׁאַדָּם עוֹשֶׂה חָטְאוֹ אֶפְלוּ בְּשׁוֹגֵג, כְּמָה חִלּוּל הַשֵּׁם יָכוֹל לְצַאת מִזֶּה, וְעוֹן חִלּוּל הַשֵּׁם לֹא מִתְכַּפֵּר לְאָדָם עַד יוֹם הַמִּיתָה (יומא דף פו ע"א), וְאֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מְזִיד בְּחִלּוּל הַשֵּׁם (אבות פרק ד משנה ד), וְלָכֵן לֹא נִמְחַל לְגַמְרֵי הָעוֹן שֶׁל הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ שֶׁחָטְאוּ.

וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר הַכְּלִי יִקָּר, אֵל תְּשִׁיבֵנִי מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר לְשׁוֹן סְלִיחָה בְּנִשְׂיֵי הַחוֹטֵא, מִכֵּיּוֹן שֶׁכָּלֵל הָעַם לֹא יִלְמַד מִמַּעֲשֵׂה הַנְּשִׂיא, שֶׁתּוֹלִין אֶת הַחָטְאוֹ בְּנִשְׂיֵאוֹתוֹ לּוֹמֵר שֶׁבְּעִבּוֹר שֶׁנֶּהְגָּה נִשְׂיֵאוֹתוֹ בְּרָמָה וְגֵאוּהָ נִכְשַׁל הָעֵבֶרָה, כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁגִּסּוֹת הָרוּחַ שֶׁבְּאַדָּם מַעֲבִירוֹ עַל דַּעַת קוֹנוֹ.

רעיונות בקרבנות

גם מזה יש לנו ללמד כמה להתרחק מגאווה פסולה שמפילה את האדם לכל העברות שבפועלם, והקדוש ברוך הוא מסתלק ממנו ומכנהו תועבה (עיי' משלי טז, ה).

קרבן חטאת לעני

עוד למדנו בפרשה שכל אדם שחטא היה צריך להביא קרבן, ואפלו עני היה מביא קרבן כמבאר בתורה: "אם לא תגיע ידו די שיה ויהביא את אשמו אשר חטא שתי תרים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעלה" (ויקרא ה, ז). והתורה כותבת שצורת ההקרבה לקרבן העני תהיה בצורה מיחדת, "והביא אתם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל" (שם פסוק ח). רואים אנו שיש כאן כמה פרטים שונים בקרבן העני משאר קרבנות: בעוד ששאר הקרבנות נשחטים בסכין, קרבן העני נמלק בצפרן. יש צווי מפרש שלא להפריד את הראש והוא צווי שנכלל בכלל תרי"ג מצות כפי שמונה אותו בספר החנוכה (מצוה ככד) שהמצוה היא שלא להפריד את הראש בחטאת העוף כשמולקים אותו.

זמן העני

והחנוכה כדרכו בקדש נותן טעם לכל זה: בדבר המליקה הנעשית ביד הכהן בחטאת העוף, שהוא קרבן של עני, רמז שימהר כל אדם בתכלית המהירות צרכו של עני, ועל כן לא צריך קרבנו שחיטה, שלא יצטרך הכהן לחזר אחר הסכין ולבדקו, ויתבטל העני שם ממלאכתו בינתיים. גם לזרז המהירות אמר שיתחיל ממול ערפו של העוף שלא יצטרך להפכו ויאבד זמנו של העני.

מהצווי הזה התורה באה ללמד איך צריך למהר ולהנדרז כשעני מגיע אליך, העני מסכן, אין לו חסכוניות, אין לו פרנסה, מה שהוא אוכל היום זה מה שהוא מרויח. ולכן אפלו אם הוא חוטא ומביא קרבן, אל תבזבז לו רגע מיתר. נסתפק במליקה ולא בשחיטה מהערף ולא מהצואר לקצור הזמן, ואפלו את הראש אל תפריד.

הענש של נחום איש גמזו

הרעיון הזה מזכיר את הגמרא (תענית דף כא ע"א) שמספרת על נחום איש גמזו שקבל על עצמו להיות סמא בשתי עיניו, קטע בשתי רגליו, גדם בשתי ידיו, וכל גופו מלא שחין, וכל כך למה? אמר להם: כיון שפעם אחת הגיע עני אחד ובקש ממנו אכל, והוא אמר לו: "המתן, עד שאפרק מעל החמור", והעני מת. ובגלל

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא

הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַהִמְתָּנָה הַזֹּאת שֶׁהָיָה צְרִיךְ הָעַנִּי לְהִמְתִּין וּכְבֹר לֹא יָכוֹל מְרַב רְעִיבֹנוּ, קָבַל עָלָיו נְחוּם אִישׁ גָּמְזוֹ אֶת הָעֲנֹשׁ הַנּוֹרָא הַזֶּה (עֵינֵי דַעַת תּוֹרָה לְרַבֵּי יְרוּחָם מִמִּיר פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב עֲמוּד קַמ).

כִּמָּה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִזְהָר בְּדַבָּר הַזֶּה שֶׁל זְהִירוֹת בְּכַבּוּדוֹ וּבְזִמְנוֹ שֶׁל הָעַנִּי, כִּמָּה צְרִיךְ לָבֵא וּלְעֹזֵר וּלְסִיעֵ לְעַנִּי. וּכְבֹר אֲמַרְנוּ אִם עוֹזְרִים לְעֹזֵר בְּכַבּוּד כָּמוֹ שֶׁצְרִיךְ, בְּחֻתִּיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַבֵּד וּבִשְׂמֻחָה.

הַלְקַח מֵהַקְרָבָנוֹת

הֵרִי לָנוּ שְׂכָל עֲנִיָּי הַקְרָבָנוֹת הֵם בְּשִׁבִיל לָבֵא וּלְלַמֵּד מֵהֶם אֵיךְ לְשַׁפֵּר אֶת מַדּוּתֵינוּ וְהַנְהַגּוּתֵינוּ, וּלְעוֹרֵר מִחֻשְׁבֵּת הַמְקָרִיב (חִינּוּךְ מִצוּה קִי"ז). סֵפֶר וַיִּקְרָא הוּא סֵפֶר נִפְלָא, סֵפֶר שֶׁאֲפָשֶׁר לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ הַמּוֹן מוֹסֵר, מַדּוּת טוֹבוֹת וְדַרְךְ אֲרָץ, רַק צְרִיךְ בְּאִמַּת לְהִתְבּוֹנֵן בְּפִסּוּקִים וּבְפִרְטֵי הַדִּינִים, וּלְלַמֵּד אֵיךְ לְשַׁנּוֹת אֶת עֲצָמָנוּ וּלְעֲלוֹת בְּמִסְלָה הַעוֹלָה בֵּית אֵל.

ה' יִנְזָכָה אוֹתָנוּ שְׁנֹלְמַד אֶת הַדְּבָרִים וְנִזְכָּה לְקִיָּמָם אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

הַגְּזֵרָה וְהַתּוֹרָה

פְּרֻשֵׁת צוֹ-מַגִּלַּת אֶסְתֵּר

הַגְּזֵרָה וְהַתּוֹרָה

הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה

גַּם פְּרֻשֵׁת צוֹ מְלֵאָה בְּדִינֵי הַקְּרִבּוֹת, אֲבָל כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּפְרֻשֵׁת וַיִּקְרָא, כִּמְהַר סוּדוֹת וְכִמְהַר דְּבָרִים נִפְלְאִים שֶׁאֶפְשֵׁר לְלַמֵּד מֵהַפְּרָשִׁיּוֹת הַלָּלוּ.

אֶחָד הַדְּבָרִים שֶׁנִּלְמַד הַיּוֹם הוּא צוּי הַתּוֹרָה: "זֹאת הַתּוֹרָה לְעֵלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאֵת וְלֶאֱשָׁם וְלַמְּלוּאִים וְלַזִּבְחַת הַשְּׁלָמִים" (ויקרא ז, לו). וְהַגְּמָרָא (מנחות דף קי ע"א) לוֹמְדֵת מִזֶּה, אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כְּאִלּוּ הִקְרִיב עוֹלָה, מִנְחָה, חֲטָאֵת וְאֶשָׁם. הַגְּמָרָא מְלַמְּדֵת אוֹתָנוּ מֶה הַעֲצָמוֹת שֶׁל עוֹסֵק הַתּוֹרָה, אִם אֵתָּה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה? נִחְשָׁב לָךְ כְּאִלּוּ הִקְרַבְתָּ עוֹלָה, מִנְחָה, חֲטָאֵת וְאֶשָׁם.

כִּמְהַר עוֹלָה קָרְבָּן? שׁוֹר יְכוּל לְעֵלוֹת בְּעֶרְךָ עֲשָׂרִים אֶלְפֵי שְׁקָל אִם לֹא יוֹתֵר, כִּמְהַר שְׁעוֹת עֲבוּדָה אָדָם רְגִיל צָרִיךְ לְעַבֵּד בְּשִׁבְלֵי לְהִבְיֵא שׁוֹר לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ? וְהַגְּמָרָא אוֹמְרֵת שֶׁאָדָם שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה נִחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ הוּא הִבְיֵא אֶת כָּל סוּגֵי הַקְּרִבּוֹת, זֶה חֲבִיב לְפָנָי ה' תִּבְרַךְ יוֹתֵר מֵהַכֹּל.

וּבַהֲמִשָּׁף הַגְּמָרָא הָאֵמוּרָא רַבָּא מוֹסִיף וְאוֹמֵר יוֹתֵר מִזֶּה: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לֹא צָרִיךְ לֹא עוֹלָה וְלֹא חֲטָאֵת וְלֹא מִנְחָה וְלֹא אֶשָׁם. וְהוּא לוֹמֵד אֶת זֶה מֵהַפְּסוּק הַנִּזְכָּר "זֹאת הַתּוֹרָה" אִם אֵתָּה לוֹמֵד תּוֹרָה "זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשֶּׁה" (דברים ד, מד) "לְעֵלָה" - לֹא עֵלָה, אֵתָּה לֹא צָרִיךְ עוֹלָה. "לְמִנְחָה" - לֹא מִנְחָה, אֵתָּה לֹא צָרִיךְ מִנְחָה, "וְלַחֲטָאֵת" - לֹא חֲטָאֵת, אֵתָּה לֹא צָרִיךְ חֲטָאֵת, וְכֵן בְּשֶׁאֵר הַקְּרִבּוֹת.

וַיֵּשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מִזֶּה לְיָמֵינוּ, שֶׁאָדָם שְׂרוּצָה לְהִקְרִיב קָרְבָּן תּוֹרָה, אוֹ קָרְבָּן עוֹלָה, רוּצָה לָבֵא וְלַעֲשׂוֹת מִשְׁהוֹ לְכַבּוֹד הַשָּׁם, הוּא יְכוּל לְלַמֵּד תּוֹרָה וַיִּחְשָׁב לוֹ הַדְּבָר כְּקָרְבָּן, בְּמִיחָד אִם הָאָדָם לוֹמֵד אֶת הַהִלְכוֹת וְאֵת עֲנִינֵי הַקְּרִבּוֹת הַלָּלוּ, שֶׁהוּא בְּבַחֲבִיבֵת "וַיִּשְׁלַמְהָ פָּרִים שְׁפָתֵינוּ" (הושע יד, א).

פְּרִשְׁת צוֹ-מַגְלַת אֶסְתֵּר

ספור המגלה

מִכַּאן אֲנַחְנוּ נִדְרִים כְּמַעַט אֶלֶף שָׁנָה אַחֲרֵי הַצְּוִי הַזֶּה לְסִפּוֹר הַמַּגְלָה וְגִזְרַת הַמֶּן, שֶׁהִיָּה בְּשַׁנַּת ג' אֲלָפִים ת"ד. וְהַגְּמָרָא (מגילה דף טז ע"א), מְסַפֶּרֶת מָה הִיָּה מֵאַחֲרֵי הַקְּלָעִים אַחֲרֵי גִזְרַת הַמֶּן.

אַחֲשׁוֹרוֹשׁ נִדְרָה שְׁנָתוֹ, וְהַמֶּן נִכְנָס לְחֹצֵר לְבַקֵּשׁ לְתַלּוֹת אֶת מְרַדְכֵי, בְּמָקוֹם זֶה הַמְּלָךְ אָמַר לוֹ לְלַכֵּת וּלְהַרְכִּיב אֶת מְרַדְכֵי עַל סוּס בְּרַחוּב הָעִיר וּלְצַעֵק: "כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמְּלָךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ" (אסתר ו, א - י).

הַמֶּן מַחֲסֵר בְּרָרָה הוֹלֵךְ וּמַחֲפֵשׂ אֶת מְרַדְכֵי שֶׁכְּמוּבֵן נִמְצָא בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ יַחַד עִם הַתִּיבּוֹנוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹן, כָּלֵם בְּאַמְצַע צוּם שֶׁל שְׁלִשָּׁה יָמִים שֶׁאַסְתֵּר צוֹתָה עֲלֵיהֶם (אסתר ד, טז). וְכָלֵם יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, בְּסִגְיוֹת הַקְּשׁוֹת שֶׁבְּמִקְדָּשׁ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הֵם לְמַדּוֹ אֶת הַלְכוֹת קְמִיצָה, כְּשֶׁאָדָם מֵתַנְדֵּב סֵלֶת וְקִמַּח לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אַחַת הָעֵבֻדוֹת הַקְּשׁוֹת בְּמִקְדָּשׁ הִיָּה לְקַמֵּץ אֶת הַמִּנְחָה כְּהַלְכָתָהּ (יומא דף מז ע"ב, מנחות דף יא ע"א), צָרִיךְ לְקַמֵּץ מִהַקְּמַח וּלְמַחֵק בְּצַד עִם הָאֲגוּדֵל וְהַזְּרֵת בְּלִי שְׂיַחְסֵר שׁוּם דְּבַר מֵתוֹךְ הַקְּמִץ שֶׁבִּיד, וּלְהַקְרִיב אֶת זֶה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְהַשָּׂאֵר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים (עיין מנחות שם). נִחְשָׁב לְרַגַע אֵילּוֹ כַּחוֹת נֶפֶשׁ הֵם הָיוּ צָרִיכִים, הֵם עוֹמְדִים לְפָנֵי גִזְרַת כְּלִיָּה לֹא רַק שְׁלֵהֶם אֲלָא גַם שֶׁל כָּל הָעָם, וְהֵם לּוֹמְדִים הַלְכוֹת קְמִיצָה... מָה גַם שֶׁבְּאוֹתָהּ תִּקּוּפָה זֶה לֹא הִיָּה הַלְכָה לְמַעֲשֶׂה, לֹא הִיָּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהֵם בְּטוּחִים שֶׁהֵם עוֹד יִזְכּוּ לְרֵאוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּלְכֹן הֵם עֹסְקוֹ בְּהַלְכוֹת הַלְלוֹ וְזֶה כָּל מָה שֶׁמְעַנִּין אוֹתָם, סְגִיָּה בְּמִנְחוֹת! הֵם יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים בְּרַעַב וּבְצָמָא, וּפְתָאוּם הַמֶּן בָּא עִם הַסּוּס.

כְּשֶׁרָאָה מְרַדְכֵי אֶת הַמֶּן אָמַר לְחַכְמִים: "תִּבְרָחוּ מִפְּנֵיו, שְׁלֹא יִפְגַּע בְּכֶם". מִיָּד מְרַדְכֵי הִתְעַטְפוּ בְּלְבוּשׁוֹ, וְהַמֶּן יָשַׁב לְפָנֵי פֶתַח בֵּית הַמְּדַרְשׁ, וְשָׂאֵל: "בְּמָה אַתֶּם עוֹסְקִים?" אָמְרוּ לוֹ: "בְּזִמְן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה קָיָם מִי שֶׁהִיָּה מֵתַנְדֵּב מִנְחָה הִיָּה מְבִיא מְלֵא קְמִצוֹ - כְּמָה גְרָמִים שֶׁל סֵלֶת וּמִתְכַפֵּר לוֹ", מִי מְבִיא אֶת זֶה? עֲנִי, אֵין לוֹ כֶּסֶף לְהִבִּיא בְּהֵמָה אֲזוֹ הוּא מְבִיא מְלֵא קְמִצוֹ, "וְאֵת הַדִּינָרִים שֶׁל קָרְבַּן הָעַנִּי אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים". אָמַר לָהֶם הַמֶּן: "הַקְּמִץ שֶׁלְכֶם דְּחָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּסֶף שְׁלִי" - אֲנִי הִשְׁקַעְתִּי עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּסֶף שְׁנָתָתִי לְאַחֲשׁוֹרוֹשׁ (עיין אסתר ג, ט) כִּדִּי שֶׁהוּא יִסְפֵּים לְהַשְׁמִיר, לְהַרְגַּ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים. אֲבָל אַתֶּם עִם קִצְתָּ קִמַּח, עִם מָה שֶׁאַתֶּם לוֹמְדִים פֹּה, דְּחִיתֶם אֶת הַכֹּל.

הגזרה והתורה

למוד מנחות דוחה גזרות

נחשב לרגע, למה המן אומר שזוהי בא ודחה את כל כספו, הרי בסך הכל מה שנגזר על המן זה לטייל עם מרדכי ברחובות העיר, הוא עוד לא ידע מה יהיה הסוף שלו, ושהקדוש ברוך הוא מתכנן לו צתיד להתנפנף שם בגבה חמשים אמה באויר פרס ומדי, המן עוד לא חלם שכשישאלו אותו: "מה נשמע?" הוא יגיד: "תלוי". אז למה כאן הוא אומר שקמץ המנחה דחה את כל גזרותיו? המן, למה אתה ממחר להסיק מסקנות? הרי המלך אשורוש היה הפכפך (פסיקתא זוטרתא אסתר פרק ה סימן ד), תלך אליו מחר עם עוד קצת כסף והוא יתלה את מרדכי, למה אתה מיד משתגע ואומר שהכל נדחה בגלל קמץ המנחה?

יש שבארו שכל מה שאמר להם את זה המן היה כדי שיפסיקו להתפלל וללמד תורה, שיהיו רגועים (קובץ מוריה מועדים ירושלים תשס"ב עמוד רסו בשם הגאון רבי יחיאל מאיר וינגורט זצ"ל).

אך לדרךנו יש תשובה ברורה ונפלאה, המן עם כל רשעותו ואכזריותו וטמאתו הכיר מהו כחה של תורה, ומזה התפעל, איך האנשים האלה לומדים תורה בכזה רגע, עם כל הצער והפחד, שגזר עליהם להשמיד להרג ולאבד, והם לא בורחים, ולא מתחפשים לגוים, ולא מתחבאים, מה הם עושים? הולכים ללמד תורה! הלכות הקרבנות, הלכות קמיצה, הם כאלו לא מתיחסים לגזרה, ומקבלים עליהם על תורה, ולכן הקדוש ברוך הוא יבטל מעליהם על מלכות (עיי' אבות פרק ג משנה ה) ותבטל הגזרה.

החייב העצמי לכבוד ה'

ובאמת יש לשאל: למה הם התעסקו דוקא בהלכות קמיצה? למה הם לא למדו משהו יותר אקטואלי, כמו הלכות קדוש השם, או כל הלכה אחרת? (עיי' ברש"י שם דיבור המתחיל הלכות), והתשובה רמוזה בתשובה שהשיבו להמן ואמרו לו: "בזמן שביית המקדש קים מי שמתנדב מנחה מביא מלא קמצו סלת ומתפפר לו" - למה הם האריכו לספר לו את הרקע של מה שהם לומדים, למה הם בכלל משתפים אותו בלמוד שלהם? אלא הם רצו להראות להמן: תראה מה אנחנו לומדים, הלכות מנחות, ומה מיוחד בקרבן מנחה? שהוא שוה בכל - שגם העני הכי קטן מביא מנחה, והמנחה הזו באה בתורת נדבה, הוא לא חייב להביא! הוא רוצה לעשות יותר ממה שהוא חייב, ולכן אתה, המן הרשע ששונא את עם ישראל, תחשב למה דוקא את היהודים אתה רוצה להרג, הרי יש לך מאה עשרים ושבע מדינות (עיי' אסתר א, א),

פְּרִשְׁת צוֹ-מַגְלַת אֶסְתֵּר

לְמָה דְּוָקָא אוֹתְנוּ אַתָּה שׁוֹנָא? כִּי אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים מְצוֹת! אִיךְ אָמַר הֶמֶן לְאַחַשְׁוֵרוּשׁ, "וְדַתֵּיהֶם שְׁנוֹת מְכַל עִם" (אסתר ג, ח) יֵשׁ לָהֶם חֻקִּים מְשֻׁנִּים וְהֵם גַּם נִרְאִים מְשֻׁנִּים, מְרַדְּכֵי הַיְּהוּדִי הִיָּה נִרְאָה כְּמוֹ יְהוּדֵי עִם פְּאוֹת אַרְכוֹת! כִּכָּה אֹמֵר הֶבֶן אִישׁ חֵי (בן אִישׁ חֵיל ח"א דרוש ג לשבת זכור דף ל ע"א), הוּא לֹא מִתְחַפֵּשׂ וְנִרְאָה כְּמוֹ גוֹי, הוּא יְהוּדִי וְנִרְאָה יְהוּדִי כְּמוֹ שְׂצָרִיךְ. הוּא לֹא מְנַסֶּה לְחַקוֹת אֶת הַגּוֹיִם, וְזוֹ הַתְּשׁוּבָה לְהֶמֶן שְׁרוּצָה לְהַרְגֵּ אֶת הַיְּהוּדִים בְּגִלְלֵ שְׁהֵם יְהוּדִים - לְהֵיוֹת יוֹתֵר יְהוּדִים וְנַעֲסֵק בְּמֵי שְׁרוּצָה לְהִתְנַדֵּב מִנְחָה, הוּא לֹא חָיֵב אֲבָל הוּא רוּצָה עוֹד מְצוֹת וְעוֹד חַיּוּבִים כְּדֵי לְשַׁמַּח אֶת הַשֵּׁם, דְּוָקָא אֶת הַסְּגִיָּא הַזֶּה נִלְמַד, לְהִרְאוֹת שְׁגָם אֲנַחְנוּ כִּיְהוּדִים רוּצִים לְעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִמָּה שְׂצָרִיךְ, וְאוֹהֲבִים אֶת הַתּוֹרָה וּמְצוֹתֶיהָ, וְכִיּוֹן שְׂאִין לָנוּ כִּיּוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאִינְנוּ יְכוּלִים לְהִבְיֵא מִנְחָה, לְכָל הַפְּחוֹת נַעֲסֵק בְּתוֹרַת מְנַחַת נְדָבָה (עֵיין בְּמַהֲרַש"א בְּמַגִּילָה דף טז ע"א דִּיבּוֹר הַמִּתְחִיל אֶזֶל).

נְדָבָה וְכַפָּרָה

וְאִמָּנִם צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן, אִם הֵם עֲסָקוּ בְּתוֹרַת מְנַחַת נְדָבָה לְמָה הִזְכִּירוּ לְהֶמֶן שֶׁהִמְבִּיא מְנַחַת נְדָבָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ מִתְכַּפֵּר לוֹ, עַל מָה מִתְכַּפֵּר, הֲרֵי אֲמָרְנוּ שֶׁהֵם לְמַדּוֹ עֲנִיבֵי מְנַחַת נְדָבָה?

וְהַתְּשׁוּבָה שְׁגָם אֶת הַקְּטָרוֹג שֶׁקְטָרְגָה מִדַּת הַדִּין עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ לְסַעוּדוֹתוֹ שֶׁל אַחַשְׁוֵרוּשׁ (עֵיין בְּמַגִּילָה דף יב ע"א וּבְמַדְרַשׁ רַבָּה אֶסְתֵּר פֶּרֶשָׁה ז סִימָן יג), רָצוּ אוֹתָם הַלּוֹמְדִים לְסַלֵּק, וְלָכֵן כּוֹנֵנוּ בְּמִנְחָתָם שְׁיִהְיֶה זֶה גַּם כְּכַפָּרָה וְכַתְּשׁוּבָה לְהֶמֶן: אַתָּה בָּא אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב וּבְחִנּוּת, וְאֲנַחְנוּ בְּאִים אֵלֶיךָ בְּשֵׁם הַשֵּׁם אֱלֹקִים צְבָאוֹת אֲשֶׁר חִרְפָּתָ! אַתָּה מְחַרֵּף שֵׁם שְׁמַיִם, אַתָּה מְנַסֶּה לְהַכְשִׁיל אוֹתְנוּ, קִדְּם כָּל אֲנַחְנוּ מְרָאִים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים אֶת הַמְּצוֹת, אֲנַחְנוּ רוּצִים אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְּצוֹת! רוּצִים אֲפָלוּ עוֹד חַיּוּבִים נוֹסְפִים. וְעַל מָה שֶׁחֲטָאנוּ אֲנַחְנוּ רוּצִים כְּפָרָה, וְאִיפֹה מוּצְאִים כְּפָרָה? בְּתוֹרָה שֶׁהִיא תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל הַכִּי גְדוּלָה וְהַכִּי קְדוּשָׁה (עֵיין מְדַרְשׁ רַבָּה מִרְגְּלִיּוֹת פֶּרֶשׁת קְדוּשִׁים פֶּרֶשָׁה כה סִימָן א).

לְכָל דְּבַר סְבָה

וּבְאֵמַת מִי שֶׁנִּרְאָה אֶת מַגְלַת אֶסְתֵּר, יְבִין אִיךְ בְּאֵמַת צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּחַיִּים. אִם בָּאוֹת עַל הָאָדָם צְרוֹת הוּא צָרִיךְ לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׁיו לְמָה הִגִּיעוּ אֵלָיו הַיְּסוּדִים הָאֵלוּ (בְּרַכּוֹת דף ה ע"א), אִין כְּזֶה דְּבַר שֶׁסֶתֶם הִגִּיעַ בְּלֵי סְבָה, אִין מִיתָה בְּלֹא חֲטָא וְאִין

הַגְּזֵרָה וְהַתּוֹרָה

יסורין בלא עון (שבת דף נה ע"א), ולכן אסתר שואלת את מרדכי, כשמרדכי יוצא עם שק ואפר לרחוב העיר שושן "מה זה ועל מה זה" (אסתר ד, ה), מה השאלה הזו "מה זה ועל מה זה?" את לא יודעת שהמן רוצה להרג את כל היהודים? הלא ידעה הכל ברוח הקדש (יערות דבש דרוש ט). ומבארים חז"ל (מגילה דף טו ע"א), אמר רבי יצחק, שלחה לו אסתר: "שמא עברו ישראל על חמשה חמשי תורה שכתוב עליהם מזה ומזה הם כתבים" (שמות לב, טו), אסתר שואלת בדרך רמז את מרדכי, שמא עברו ישראל עברות והפרו את לוחות הברית שהיו נקראים משני הצדדים וחקוקים בדרך גס (עיין שבת דף קד ע"א מ"ם וסמך שבלוחות וכו', ועיין במהרש"א במגילה דף טו ע"א דיבור המתחיל לדעת), אם יש גזרות כנראה שהם עברו עברות, תבדק מה קורה בעם ישראל. אסתר לא אמרה למרדכי, נכנס את המטכ"ל, את הממשלה, את האף בי אי, אלא אמרה לו: תבדק אם זה בגלל העברות! וזה מה שעם ישראל ידע והכיר, יש גזרות כנראה אנחנו לא בסדר, נחזר בתשובה והכל יהיה בסדר.

וכיון שעם ישראל צעד בדרך הזו, מה קרה? הכל התהפך. "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם" (אסתר ט, א). בכל התורה, בכל התשובה הם בטלו את כל גזר הדין שהיה בשמים והפכו את זה לטובה ולברכה.

להתחנף לרשעים

אם נתבונן במגלה נראה עוד דבר מפלא, יש אנשים שחושבים שצריך לבא ולהתחנף לרשעים, למצא חן בעיני הנוצרים או הערבים. בואו נראה את ההסטוריה, כשמרדכי רואה את המן הוא יודע שזה כמה ימים בודדים לפני שהמן הורג אותו, והמן אומר לו "הקמח שלכם דחה עשרת אלפים כפר כסף שלי", מרדכי אומר לו: "רשע, עבד שקנה נכסים, עבד למי ונכסים למי?" (מגילה דף טו ע"א), מרדכי לפני כלם לא מתבלבל ומוכיח את המן שהוא עבד שלו.

המן העבד של מרדכי

איך המן נהפך להיות העבד של מרדכי? חז"ל מספרים (תרגום שני אסתר פרק ג פסוק ב), שהמן מכר את עצמו למרדכי בעד כפרות לחם לחילים שלו בצבא. שקדם לכן שניהם היו שרי צבא, המן ומרדכי, מרדכי למד את החילים שלו איך לאכל בצורה נכונה כדי שישאר להם גם למחרת, אבל המן האכיל את החילים שלו כמו בהמות, גמרו את הכל כבר ביום הראשון. למחרת באו החילים של המן ובקשו עוד אכל,

פְּרִשְׁת צו-מַגְלַת אֶסְתֵּר

וְהָמָן אֵין לוֹ. הוּא פָּחַד מֵהַחַיִּים שְׁלוֹ וְהִלֵּךְ לְבַקֵּשׁ עֲזָרָה מִמְּרֹדְכִי הַיְהוּדִי. מְרֹדְכִי לֹא רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת טוֹבוֹת בְּחַנּוּם לְגוֹי הָרָשָׁע הַזֶּה (עֵינֵי דְבָרִים ז, ב, וְעִבּוּדָה זֶרֶה דָּף כ ע"א), וְלִכְנֹן הוּא בִקֵּשׁ תְּשׁוּבָה, וְכִשְׁלֹא הָיָה לוֹ מָה לְשַׁלֵּם, הִצִּיעַ מְרֹדְכִי לְקַנּוֹת אוֹתוֹ לְעֶבֶד, וְהָמָן הִלֵּךְ וְרָשָׁם עִם הַדָּם שְׁלוֹ עַל הַנְּעֵל שֶׁל מְרֹדְכִי: 'אֲנִי הָמָן בֶּן הַמְּדַתָּא עֶבֶד לְמְרֹדְכִי'. בְּכָל פְּעַם שֶׁהָיָה הָמָן עוֹבֵר, מְרֹדְכִי הָיָה מְרִים אֶת הַרְגֵל וּמְרָאָה לוֹ - אֶתָּה זוֹכֵר שֶׁאֶתָּה הָעֶבֶד שְׁלִי, לִכֵּן אָמַר הָמָן "וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהֵ לִי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת מְרֹדְכִי הַיְהוּדִי" (אֶסְתֵּר ה, יג), וּמְרֹדְכִי עַד הִרְגַע הָאֶחָרוֹן לֹא מִשְׁתַּנֵּה בִּירְאָתָה הַשְּׂמִימִים שְׁלוֹ, הוּא לֹא מִתְחַנֵּף לְרָשָׁע הַזֶּה, שֶׁהוּא יָדַע שֶׁכָּל הַמִּתְחַנֵּף לְרָשָׁעִים סוֹפּוֹ נּוֹפֵל בְּיַדֵּיהֶם (עֵינֵי מִדְרַשׁ אֵלֶּה אוֹכְרָה נוֹסַחָה א עִם בִּיאור שִׁיחַ יִצְחָק עֲמוּד כד), וְלִכְנֹן כְּדֵי לֹא לְפַל לַיְדִים שֶׁל הָרָשָׁע צָרִיף לְעֲשׂוֹת הַהִפְךָ, וְכִשְׁהָמָן מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ לְעֲלוֹת עַל הַסּוּס, הוּא אוֹמֵר לְהָמָן: "אֲנִי לֹא יְכוּל לְעֲלוֹת עַל הַסּוּס, אֲנִי חָלַשׁ מֵהַתְּעַנִּית, תִּתְכּוּפֶף וְאֶעֱלֶה עָלֶיךָ וּמִשָּׁם לְסוּס" וְהָמָן הִתְכּוּפֶף תַּחַת רַגְלֵי מְרֹדְכִי, וְכִשְׁעָלָה מְרֹדְכִי עַל הַסּוּס בְּעֵט בּוֹ, וּפְתָאוּם הָמָן נִהְיָה תַלְמִיד חָכָם, וְהוּא שׁוֹאֵל אֶת מְרֹדְכִי: "מָה, לֹא כְּתוּב אֲצִלְכֶם "בְּנִפְל אוֹיְבֶךָ אֵל תִּשְׁמַח" (מִשְׁלֵי כד, יז), לָמָּה אֶתָּה שְׂמַח בְּהַשְׁפֵּלְתִּי?" אָמַר לוֹ מְרֹדְכִי: "הַפְּסוּק מְדַבֵּר רַק עַל יְהוּדִים, לֹא עַל שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹךָ, שֶׁעֲלִיכֶם נֶאֱמַר "וְאֶתָּה עַל בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹף" (דְּבָרִים לג, כט), מִצְּוָה לְדְרֹף עֲלֵיכֶם".

הַנְּהַגְת מְרֹדְכִי וּשְׂאָר צְדִיקֵי דוֹרוֹ, מְלַמֶּדֶת אוֹתְנוּ אֵיךְ לְהַתְּנַהֵג עִם הָרָשָׁעִים, אֵיךְ לְהַתְּמוּדֵד עִם צָרוֹת וְגִזְרוֹת רְעוּת, וְאֵיךְ לְהַתְּמוּדֵד אֶפְלוֹ עִם הַחֲטָאִים. עֲשִׂית עֲבֵרוֹת וְצָרִיף כְּפָרָה? אֵין בְּעֵינָה! תַּחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, תִּתְקַן מָה שֶׁעֲשִׂיתָ, תִּלְמַד תּוֹרָה, תִּקְרָא אֶת פְּרִשְׁת הַקְּרָבָנוֹת, וְאֶתָּה כְּבָר בְּדִרְךָ הַטּוֹבָה.

זֶה גַם מָה שֶׁאֲנַחְנוּ לוֹמְדִים מֵהַפְּסוּק שֶׁהַתְּחַלְנוּ בּוֹ, "זֹאת הַתּוֹרָה לְעֲלֶה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלֶאֱשָׁם" - מִי שֶׁמְקַיֵּם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ אֵין לוֹ מָמָה לַחֲשֵׁשׁ, עֲוֹנוֹתָיו מַחֲוִלִים לוֹ, וּמִתְבַּטְּלוֹת מֵעֲלָיו כָּל גִּזְרוֹת קִשּׁוֹת וְרְעוּת, וּמְרַבָּה תּוֹרָה מְרַבָּה חַיִּים (אֲבוֹת פֶּרֶק ב מִשְׁנָה ז).

"וְלֹא תִמּוֹתוּ"

יֵשׁ עוֹד רְעִיוֹן שֶׁהוּא מְשַׁתֵּף לְפָרָשָׁה וְלַמַּגְלַת אֶסְתֵּר. הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אֶת הַכֹּהֲנִים אֶת הַדִּינִים כִּי צָדַד יִנְהַגוּ בְּמִשְׁכָּן, וְאֲנַחְנוּ רוֹאִים שֶׁזֶה מִמֶּשׁ בְּיַד קִשָּׁה, וּפְתַח אֶהֱל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה" (וִיקְרָא ח, לה), הַכּוֹנֵה אֶסוּר לְהַשְׂאִיר אֶת אֶהֱל מוֹעֵד לְלֹא שְׂמִירָה שְׁבָעָה יָמִים בְּשָׁבוּעַ (עֵינֵי בְרָאשִׁית רַבָּה פֶּרֶשׁת וַיְחִי פֶּרֶשׁת ק סִימָן ז), "וּשְׂמִרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת ה' וְלֹא תִמּוֹתוּ כִּי כֵן צְוִיתִי" (שִׁם), אוֹמֵר מִשָּׁה רַבְּנוֹ: אֲנִי מִצְּוָה עֲלֵיכֶם בְּשֵׁם

הַגְזֵרָה וְהַתּוֹרָה

הַשֵּׁם אֶת הַצְּוִי הַזֶּה, "וְלֹא תִמּוּתוּ": אִם אֵין אַתֶּם עוֹשִׂים כֵּן אַתֶּם מִתְחַיְבִים מִיָּתָה (רש"י שם). לָמָּה מִלְּשָׁה רַבְּנוּ מִפְּחִיד אוֹתָם, לָמָּה הוּא קִיצוּנֵי כְּנֵה? שְׂיָבֵא בְּטוֹב, אִם תִּשְׁמְרוּ תִקְבְּלוּ מִלִּיּוֹן דּוֹלָר כֹּל אֶחָד, תִּקְבְּלוּ זָהָב, יִהְיוּמִים, מִשְׁהוּ, לָמָּה יִשָּׁר בְּיַד קִשָּׁה?

אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּסִפּוּר הַמַּגְלָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעַנֵּשׁ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁחָטְאוּ בְּסַעֲוֵדַת אַחְשֵׁירוּשׁ (עֵיין בַּמַּגִּילָה דף יב ע"א וּבַמְדַרְשׁ רַבָּה אֶסְתֵּר פֶּרֶשֶׁה ז' סִימָן יג), בְּיַד קִשָּׁה עִם גְּזֵרַת הָמֶן וְהֵם נִמְצְאִים בְּפֶחַד וְחִרְדָּה וְחִרְדָּה חֲדָשִׁים רַבִּים, וְכִשְׁמֵת עוֹרְרִים לְתִשׁוּבָה מִתְבַּטְּלֵת הַגְּזֵרָה. לָמָּה לֹא בְּטוֹב לְנִסּוֹת לְקָרֵב אוֹתָם עִם סְפָרִיּוֹת, סְפּוּרִים, לָמָּה בְּפֶחַד?

מֵהַדְּבָרִים הָאֵלּוּ אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים מֵהֵי דְרָךְ ה', אֵיךְ לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, אֵיךְ בְּאַמֶּת לְהַצְלִיחַ לְשִׁמּוֹר תּוֹרָה וּמִצְוֹת וּלְהַלְחֵם עִם הַיִּצָּר הָרַע. כְּשֵׁיִצֵּר הָרַע יוֹדֵעַ שְׂיֵשׁ כָּאֵן עֲנֵשׁ הוּא לֹא בָּא אֵלָיךְ, כְּשִׁמְזֻכִּירִים לוֹ יוֹם הַמִּיתָה הוּא בּוֹרַח (בְּרִכּוֹת דף ה ע"א), לְפַעְמִים צָרִיךְ לְעוֹרֵר אֶת הָאֲנָשִׁים וְלוֹמַר לָהֶם: "וְלֹא תִמּוּתוּ" - תַּעֲשׂוּ רְצוֹן ה' וְלֹא תִמּוּתוּ.

יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֶּה בְּעֲזֵרַת ה' כְּלָנוּ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְלֹא נִצְטַרְךְ מִלֶּךְ קִשָּׁה כְּהֶמֶן לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה (עֵיין סְנֵהֲדֵרִין דף צו ע"ב). אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשְׁת שְׁמִינִי

פְּרִשְׁת שְׁמִינִי

שְׁמֹחַת מִצְוָה וְכִשְׁלוֹן הַגָּאוּהָ

דְּקִדּוּק עִם הַצְּדִיקִים

בַּפְּרִשָּׁה אֲנַחְנוּ רוֹאִים מְאֲרָע הַסְּטוּרִי - מִיַּתַּת שְׁנֵי בְּנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וְאַבְיָהוּא. בְּמִיתָה שְׁלֵהֶם נִצְעָה קְדוּשַׁת הַשֵּׁם גָּדוֹל מְאֹד, וְכִמוֹ שְׁאֵמַר הַכְּתוּב "בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ" (ויקרא י, ג), שְׁבִשְׁעָה שֶׁהַצְּדִיקִים נִצְנָשִׁים מִתִּירָא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (מְכִילֵתא דְּרַבֵּי יִשְׁמַעְאֵל בְּשַׁלַּח - מִסַּכְתָּא דְּשִׁירָה פֶּרֶשָׁה ח, וְעֵינֵן מֵהֶרֶשׁ"א בַּחִידוּשֵׁי אַגְדוֹת בּוֹבְחִים דְּף קטו ע"ב דִּיבוּר הַמַּתְחִיל אִמְרוּ). שְׁאֲנָשִׁים רוֹאִים שְׁאֲפָלוּ לַצְּדִיקִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מוֹתֵר (עֵינֵן בְּבֵא קֵמָא דְּף נ ע"א), וְאֲדַרְבָּא, הַגְּמָרָא (יְבֻמוֹת דְּף קכא ע"ב וּבְבֵא קֵמָא שֵׁם) אֹמְרֵת, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצְּדִיקִים כְּחוּט הַשְּׁעָרָה.

סְבוֹת מִיַּתַּת נָדָב וְאַבְיָהוּא

חֲזוּ"ל (מְדַרְשׁ רַבֵּה פֶּרֶשְׁת אַחֲרֵי מוֹת פֶּרֶשָׁה כ סִימָן ח - י, וּבְמַדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פֶּרֶשְׁת אַחֲרֵי מוֹת סִימָן ו) הִבִּיאוּ כְּמָה סְבוֹת לְמִיתַת נָדָב וְאַבְיָהוּא, שֶׁהֵם נִכְנְסוּ שְׁתוּיֵי יָיִן לְמִקְדָּשׁ, וְשָׁנְכְּנְסוּ פְּרוּעֵי רֹאשׁ לְמִקְדָּשׁ - לֹא הִסְתַּפְּרוּ, וְשֶׁהִקְרִיבוּ אֵשׁ זָרָה, וְשִׁחְכוּ לְמִיתַתְּם שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְאִמְרוּ: "מִתִּי הֵם יְמוּתוֹ וְאֲנַחְנוּ נִנְהִיג אֶת הַדּוֹר". הֵם גַּם לֹא הִתְחַתְּנוּ כִּי אִמְרוּ: "הֲרִי הַדּוֹד שְׁלֵנוּ הוּא מֹשֶׁה רַבְּנוּ מִנְּהִיג יִשְׂרָאֵל, אֲבָא שְׁלֵנוּ זֶה אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן, אֲנַחְנוּ מִיְּחִסִּים מְדִי בְּשִׁבִיל שְׁנַמְצָא אִשָּׁה בְּרָמָה שְׁלֵנוּ" - וְזֶה גֵרָם לָהֶם לֹא לְהִתְחַתֵּן.

בְּאוֹר הַסְּבוֹת

וּבְאֵמַת צְרִיף לְהִבְיִן אֶת דְּבָרֵי חֲזוּ"ל הַקְּדוּשִׁים, לְמָה נָדָב וְאַבְיָהוּא עָשׂוּ אֶת אוֹתָם הַמְּעַשִּׂים. אֶת הַסְּבָה שְׁלֹא הִתְחַתְּנוּ כְּכֹר בְּאַרְנוֹ, גַּם הַסְּבָה שִׁחְכוּ לְמִיתַת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֲפֹשֶׁר לֹאמַר שֶׁהֵם סָכְרוּ שֶׁהֵם יוֹדְעִים לְהִנְהִיג אֶת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר טוֹב, עִם יוֹתֵר קִרְבָּה לְהֵשֵׁם (עֵינֵן טַעַם וּדְעַת לַגְר"מ שְׁטַרְנְבוּךְ שְׁלִיט"א חֶלֶק ב פֶּרֶשְׁת שְׁמִינִי עֲמוּד מַח), גַּם הַסְּבָה שֶׁהֵם לֹא הִסְתַּפְּרוּ וְנִכְנְסוּ פְּרוּעֵי רֹאשׁ לְמִקְדָּשׁ, אֲפֹשֶׁר לְלַמֵּד עֲלֵיהֶם זְכוּת שְׁלֹא הָיָה

שְׂמֵחַת מִצְוָה וְכִשְׁלוֹן הַגָּאוֹה

לָהֶם זְמַן לְהִסְתַּפֵּר כִּי הֵם הָיוּ שְׂקוּעִים בְּלִמּוּד. יֵשׁ מִי שֶׁטָּעַן שֶׁזוֹ הַסִּבָּה שֶׁהִגְאוֹן הַנּוֹרָא רַבִּי יוֹסֵף רוֹזִיִן הִרְוֵגְצ'וֹבֵר לֹא הִסְתַּפֵּר, כִּי הוּא הָיָה כָּל הַזְּמַן שְׂקוּעַ בְּלִמּוּד וְלֹא הָיָה לוֹ זְמַן. וַיֵּשׁ שְׂאֲמָרוֹ שֶׁהוּא שֶׁקִּבֵּל עַל עֲצָמוֹ נְזִירוֹת - אֲבָל זֶה לֹא מְסַתֵּדֵר, כִּי עֲדֵי רֵאִיָּה הֶעִידוֹ שֶׁהוּא הָיָה אוֹכֵל לְאֲרוּחַת בְּקָר כּוֹס חֶלֶב וּשְׁנֵי עֲנָבִים (הִרוֹגוּצ'וֹבִי עֵמוּד 107), וְנִזְיֵר אֲסוּר גַּם בְּאֲכִילַת עֲנָבִים (בַּמְדַּבֵּר ו', ד וְעֵיין מְדַרְשׁ רַבָּה פֵּרֶשֶׁת בֵּא פֵּרֶשֶׁה טוּ סִימָן ב), וְהָיוּ שֶׁסִּפְרוּ שֶׁהָיוּ לוֹ כְּאֲבִים כְּשֶׁהָיָה מְסַתַּפֵּר (הִרוֹגוּצ'וֹבִי עֵמוּד 19). אֲבָל מִכָּל הַסְּבוֹת הַסִּבָּה שֶׁפָּשׁוּט לֹא הָיָה לוֹ זְמַן מְרַב שְׂקִיעוֹתָיו בְּלִמּוּד הִכִּי נִרְאִיתָ. וְאֶפְשָׁר שְׂאוֹתוֹ הַדְּבָר הָיָה אֲצֵל בְּנֵי אֶהֱרֹן הַקְּדוֹשִׁים נֶדְבַּ וְאֲבִיהוּא. גַּם מֵה שֶׁהֵם הִקְרִיבוּ אֵשׁ זָרָה, אֶפְשָׁר שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁכֶּהָ יוֹתֵר טוֹב לַעֲבֹד אֶת ה', אֲבָל הַטַּעַם שֶׁחַז"ל אָמְרוּ שֶׁנִּכְנָסוּ שְׂתוּיֵי יִיִן לְמַקְדָּשׁ, הוּא טַעַם לֹא מוּבָן, מָה הָיָה בּוֹעֵר לָהֶם לְהִכְנִס אַחֲרֵי שֶׁשְׂתוּיֵי יִיִן לְמַקְדָּשׁ? הֵם לֹא הָיוּ יְכוּלִים לִישֹׁן כְּמֵה דְקוֹת, אוֹ לַעֲשׂוֹת הַלִּיכָה שֶׁמְפִיגָה אֶת הַיִּיִן (עֵיין תַּעֲנִית דָּף יז ע"ב), לָמָּה לְשִׁתוֹת יִיִן וְלִהְכָּנֵס אֶל הַקְּדָשׁ פְּנִימָה נֶגְדַּ הַהִלְכָה?

הַשְׂמֵחָה בְּמִצְוָה

וּמִבְּאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי אֲבָרְהָם שְׂמוּאֵל בְּנֵימִין סוֹפֵר הַכְּתָב סוֹפֵר' (פֵּרֶשֶׁת שְׁמִינִי וִיקְרָא פֵּרֶק י פִּסּוּקִים ח - ט דָּף קע ע"ב) - בְּנֵו שֶׁל הַחֶת"ם סוֹפֵר, בְּאוּר נִפְלָא: הֵם בָּאוּ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, אֲבָל בְּאוֹתוֹ זְמַן הֵם לֹא הָיוּ בְּשִׂמְחָה, אֲזֵ הֵם חֲשָׁבוּ שֶׁיִּקְחוּ אִיזוֹ כּוֹס יִיִן, "וַיִּיִן יִשְׂמַח לִבָּב אָנוּשׁ" (תְּהִלִּים קד, טו), וְכִכָּה יוֹכְלוּ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה. וּבְרוּם דְּרָגָתָם הַעֲלִיּוֹנָה הַקְּפִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, לָמָּה אֲתֵם מְגִיעִים לְשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה מְדַבְּרִים חִיצוֹנִיִּים? אֲתֵם צְרִיכִים לְשִׂמְחָה מִהַמִּצְוָה עֲצֻמָּה, לְשִׂמְחָה בְּזֶה שֶׁאֲתֵם עוֹשִׂים אֶת רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְלַךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, וְשֶׁעַם כָּל הַגּוֹף הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי וְהַשֶּׁפֶל שֶׁלָּנוּ אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל זֶה הֵם נִעְנָשׁוּ.

מְדַבְּרֵי קִדְשׁוֹ שֶׁל הַכְּתָב סוֹפֵר יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד לְקַח לְכָל הַחַיִּים, יֵשׁ אֶחָד אֲתֵה רּוֹאֵה אוֹתוֹ שֶׁהוּא רוֹקֵד בְּשִׁבִּיל לְשִׂמְחָה, הַשְּׁנֵי עוֹשֶׂה פְּרָצוּפִים בְּשִׁבִּיל לְשִׂמְחָה, מְלִי דְשִׁטוֹתָא - עוֹשֶׂה שְׁטִיּוֹת (עֵיין בְּלִיקוּטֵי מוֹהֲר"ן תְּנִינָא תוֹרָה כֵּד דִּיבוּר הַמַּתְחִיל וְהַכֵּלל), הַשְּׁלִישִׁי מְשַׁתְּמֵשׁ בְּכָל מִינֵי חֲמָרִים כְּדֵי לַעֲזוֹרֵר לוֹ אֶת הַשְּׂמֵחָה, וְהַסִּבָּה לְשִׂמְחָה הִיא פְּשׁוּטָה, שֶׁהִיא הַתְּבוּנָנוּת בְּזִכּוֹת הַעֲצוּמָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ לְבֹא וְלַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן ה', וְאֲדָם שֶׁלֹּא מְבִיֵן אֶת זֶה הוּא רְחוּק מְאֹד מִהַתְּבוּנָה הַבְּסִיסִית שֶׁל קִדְשֵׁת הַמִּצְוֹת וְגִדְלוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ.

פְּרִשְׁת שְׁמִינִי

גְּאוּה עֲצָמִית

נְתַבּוּנָן עוֹד בְּשֶׁאֵר הַסְּבוֹת שְׁחֹז"ל בְּאָרוּ בְּחֻטָּאִים שֶׁל נְדָב וְאֲבִיהוּא, כְּמוֹכֵן שְׁאִין לְבוּ הַשְּׁגָה בְּגְדֵלוֹתָם וּקְדוּשָׁתָם, וְרֵאשׁוּנִים כְּמִלְאָכִים וְאָנוּ כְּחַמּוּרִים (עֵין שְׁבַת דָּף קִיב ע"ב וּבשׁו"ת רב פּעִלִים בְּפִתִּיחַת הַסֵּפֶר דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל הַבִּיטוּ), אֲבָל בְּשֶׁבִיל לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ נִלְמַד וְנִתְבּוּנָן בְּעִמְק דְּבָרֵי חֹז"ל.

וְנִרְאָה שֶׁהַמְּכַנֶּה הַמְּשַׁתֵּף שֶׁל כָּל הַחֻטָּאִים שְׁמֵנוּ חֹז"ל עַל נְדָב וְאֲבִיהוּא, שְׁרִשָּׁם הִיָּה בְּגִאוּה, וְנִסְבֵּיר:

מָה זֶה בְּעֵצָם גְּאוּה? הַהֲרַגְשָׁה הָעֲצָמִית שֶׁל - אֲנִי מְקוּם רֵאשׁוֹן, אֲנִי חָשׁוּב מְכֻלָּם וְאִין מִי יֵאמֵר לִי מָה תַעֲשֶׂה וּמָה תִפְעַל. נְדָב וְאֲבִיהוּא לֹא הִתְחַתְּנוּ, לְמָה? כִּי הֵם חָשְׁבוּ: מִי יִדְמָה לָנוּ וּמִי יִשְׁוֶה לָנוּ. הֵם הִקְרִיבוּ אֵשׁ זָרָה לְמָה? כִּי הֵם חָשְׁבוּ שֶׁהָאֵשׁ שֶׁהֵם מְבִיאִים תִּהְיֶה קְדוּשָׁה מְסַפִּיק לְעֻלוֹת לְפָנֵי רִצּוֹן ה', כְּמוֹ הָאֵשׁ שֶׁל מַעֲלָה. מִשָּׁה רַבְּנוּ מְלַמֵּד אוֹתָם לֹא לְהַכְנִס פְּרוּעֵי שַׁעַר וּשְׁתוּנֵי יָיִן לְמִקְדָּשׁ, וְהֵם חוֹשְׁבִים אַחֲרֵת, אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים אִיךָ לְעַבֵּד אֵת ה' יוֹתֵר טוֹב מְכֻלָּם. זֶה הַנִּקְדָּה הַמְּסַכְּנֶת בְּיוֹתֵר לְאָדָם, שֶׁהוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְבִיחַ טוֹב מְכֻלָּם אִיךָ לְעַבֵּד אֵת ה', וְלֹא מוֹכֵן לְשַׁמֵּעַ הַסְּבָרִים מִהַגְּדוּלִים מִמֶּנּוּ. הַתּוֹרָה אוֹמְרַת לָךְ אֲסוּר! זֶה לֹא בְּסֻדָּר! אַתָּה תַעֲנֵשׁ עַל זֶה, וְאַתָּה חוֹשֵׁב: אֲנִי כִבֵּר אֶסְתַּדֵּר עִם אֱלֹקִים, אֲנִי יוֹתֵר חָכָם מִחֹז"ל. אָדָם מַחְזִיק מִעֲצָמוֹ יוֹתֵר גְּדוּל מִהַתּוֹרָה.

הַגְּדוּל שֶׁשָּׁכַח הַלְכָה

פְּעַם הָעִיר חָכָם אֶחָד עַל אֶחָד מִהַגְּדוּלִים - שֶׁשָּׁכַח אִיזוֹ הַלְכָה. בָּא אֶחָד מִחֻסְדֵּי וְצַעֲקָה עָלָיו: "אִיךָ אַתָּה מַעֲזוֹ לְהַגִּיד עָלָיו כִּכָּה?" אָמַר לוֹ אוֹתוֹ חָכָם: "כִּכָּה שְׁאוֹתוֹ גְּדוּל - גְּדוּל, הַתּוֹרָה יוֹתֵר גְּדוּלָה מִמֶּנּוּ!", וּכְבָר יְדוּעִים דְּבָרֵי הַרְמַבָּ"ם בְּהַקְדָּמָה לְפִרוּשׁ הַמְּשֻׁנָּיוֹת (דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל וְרֵאשִׁית) שֶׁכָּתַב, וְאִין בִּיכְלֵת שׁוּם אָדָם לְזַכֵּר כָּל הַתְּלֻמוֹד עַל פֶּה. וְאִם כָּתַב אֵת זֶה עַל הַתְּלֻמוֹד, קַל וְחֹמֵר עַל כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה. וּמַגְדֵּלוֹת הַתּוֹרָה הָאֵדָם צְרִיךָ לְדַעַת שֶׁלֹּא מִשְׁנָה מִי אַתָּה, הַתּוֹרָה וְחֹז"ל הַקְּדוּשִׁים הַרְבֵּה יוֹתֵר גְּדוּלִים מִמֶּךָ. וְאַתָּה זֶה כָּלָם צְרִיכִים לְדַעַת. אִין דְּבָר כְּזֶה שֶׁאָדָם יִגִּיד אֲנִי יוֹתֵר חָכָם מִהַתּוֹרָה, אוֹ מִחֹז"ל, אִין דְּבָר כְּזֶה, אַתָּה לֹא תִשְׁנֶה אֵת הַתּוֹרָה! הַתּוֹרָה אִמְרָה אַל תַּעֲשֶׂה וְאַתָּה עוֹשֶׂה? הָעֲנֵשׁ גְּזֵר דִּין מוֹת, אִין חֻכְמוֹת.

שְׂמֵחַת מִצְוָה וְכִשְׁלוֹן הַגְּאוּה

הַבְּעֵיָה שֶׁל יִשׂוּ

אם נתבונן נראה שזו היתה הבעיה של יִשׂוּ ימח שמו וזכרו, הגאווה. ונבאר:

הגמרא (סוטה דף מז ע"א סנהדרין דף קז ע"ב) מספרת, שפעם אחת הלך יִשׂוּ עם רבו התנא הקדוש רבי יהושע בן פרחיה לאכסניה אחת. בעלי האכסניה כבדו אותם מאד, ורבי יהושע פתח בשבח אכסניה (עיין ברכות דף סג ע"ב) ואמר: כמה נאה אכסניה זו, הוא התכוון לומר, איזה ארוח יפה הם מארחים אותנו, הכל מסדר, הכל נקי. התלמיד המנוול יִשׂוּ מיד קפץ ושאל את רבו: "רבי, איך אתה אומר שאכסניה זו יפה, הרי עיניה של בעלת האכסניה טרוטות - יש לה עינים סגורות, היא בקשי מצליחה לפתח את העינים" (עיין בערוך ערך טרוטות), הוא הבין בדעתו שהרב מתכוון לשבח את יפיה של בעלת האכסניה. רבי יהושע ששמע את זה, כעס עליו ואמר לו: "רשע, בכך אתה עוסק? הוציא 400 שופרות ונדה אותו ולא קבל אותו בחזרה עד שפשרצה לקבל אותו יִשׂוּ כבר פקר.

וצריך להתבונן במעשה הזה מאד, על מה יצא הקצף כל כך מלפני רבי יהושע בן פרחיה שהוא נדה וסלק אותו מהישיבה, האם על פעם אחת שהוא הסתפל בבעלת האכסניה? על זה צריך לתת לו ענש כזה? לא כדאי ללמד אותו כמה חמור עון "ולא תתרו אחרי לבבכם"? (במדבר טו, לט), ושכל הצופה בנשים סופו בא לידי עברה (נדרים דף כ ע"א)? למה רבי יהושע בחר בדרך קיצונית כזו?

והבאור בזה, שבאמת לא על ההסתכלות עצמה רבי יהושע נדה אותו, אלא על ההכנה והמחשבה שהוא ראה אצל יִשׂוּ, שלא חשב שהרב שלו אין לו מחשבות כמהו, ואם הוא חושב על בעלת האכסניה כנראה גם הרב כשאומר "כמה נאה אכסניה זו" - הוא מתכוון אליה, כי לרב יש אותו שכל כמני, ואותן תאוות, ואין סכוי בעולם שהרב לא התכוון אליה, עד כדי כך שפשהרב משבח אותה הוא מעיר לרב: "לא ראית את העינים שלה", תחשב לרגע: 'אולי הרב לא מתכוון לאשה, אלא לאכסניה עצמה?', הוא לא חושב, למה? כי הוא מבין שמחשבותיו הן המחשבות של הרב, הרב לא גדול עלי בכלום, ולכן סלק אותו רבי יהושע בן פרחיה מהישיבה, כי עם כזה תלמיד אין תועלת שיהיה בישיבה, הוא שקוע בגאווה העצמית שלו ולא יהיה מוכן לקבל פלום מהרב אם לדעתו זה לא נכון (עיין שיחות מוסר לגר"ח שמואלביץ זצ"ל מאמר כו ומאמר לא תשל"א, ואגרת הידיעה לוין מאמר הרגשת הלב עמוד 99).

פְּרִשְׁת שְׁמִינִי

לא רוצה להיות הרב שלכם

הגיע אלי פעם אחת אדם אחד שבא להתיעץ בענייני שלום בית, ואמר לי שאשתו שמעה עלי והיא מוכנה לקבל על עצמה שאני אהיה הרב שלהם, מה שאני אגיד זה מה שיהיה. כשהוא התחיל לספר קצת על הבעיות של שלום הבית, אמרתי לו "אני לא מעניין להיות הרב שלכם!" הוא התפלא ושאל למה לא? אמרתי לו: "לפי מה שאתה מספר, אשתך לא מחפשת רב, היא מחפשת 'רב מחמד', אחד שישכים אתה לשגועונו של ולדבריה של, מדי פעם לתת לו צדקה ולהרגיש עם עצמה טוב. ברגע שאני לא אסכים אתה בשבילה אני כבר לא אהיה רב..."

זו בדיוק הנקדה שהיתה אצל יש"ו - לא יכול להיות שהרב יגיד לי מה לעשות, כי השכל שלו והשכל שלי הם אותו דבר! ואם אני במחשבות שלי חושב על העינים של האשה, גם הרב חושב על זה, וזו האמת שלי! ואף אחד לא ישנה אותה, ועם האמת הזו הוא הולך והחריב את כרם בית ישראל - עם הגאון הנורא הזה.

יעקב קלצקין שהתקלקל

יש ספור עצוב מאד, על הבן של רבי אליהו קלצקין זצ"ל שהיה אחד מגדולי הדור הקודם, רבה של לובלין ושל קהלות רבות נוספות, ומחשובי הפוסקים בדורו. בנו יעקב יצא לתרבות רעה, הוא היה סופר ופילוסוף והיה מחוזה דעה גם בנושאים הלכתיים שזכר מימי ילדותו. באחד המאמרים שלו הוא כתב לפרש את דין התלמוד 'דינא דמלכותא דינא' (נדרים דף כח ע"א גיטין דף י ע"ב וגיטין דף קיג ע"א) וסטה מדברי התוספות (הובאו בפירושי הר"ן נדרים דף כח ע"א דיבור המתחיל במוכס), וכשהעירו לו על כך הוא אמר בחיוך: "התוספות מורה כך ואני מורה כך, להנחה של תוספות אין כל יסוד" (מי נתן למשסה עמוד 127). ומה היה בסופו? הוא התחתן עם גרמניה נוצרית, שכן הגאון האישית שלו אמרה לו גם כן: 'התורה מורה שאסור להתחתן עם גויה, ואתה תורה מתר'.

איזהו חכם? המכיר את מקומו

ולתבדיל אלה אלפי הבדלות בין אותם הרשעים, לנדרב ואביהוא, אבל עמק הרעיון הזה היה שרש החטא של נדרב ואביהוא. התורה אומרת: "לא להכנס למקדש פרועי ראש ושתויי יין", והם עם חשבונות שונים נכנסים. הקדוש ברוך הוא רוצה שמשה

שְׁמַחַת מִצְוָה וְכִשְׁלוֹן הַגָּאוּה

וְאֵהָרֵן יִהְיוּ הַמְנַהֲיָגִים שֶׁל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְהֵם אוֹמְרִים: "מִתִּי יָמוּתוּ שְׁנֵי זְקֵנִים אֵלּוּ וְאֵנְחָנוּ בְּנֵהִיג אֶת עַם יִשְׂרָאֵל". הַתּוֹרָה מִצְוָה לְשֵׂאת אִשָּׁה, וְהֵם אוֹמְרִים "אֵין אִשָּׁה שְׁשׂוּה לָנוּ". וְאֵלּוּ הָיוּ מְפִירִים אֶת מְקוֹמָם כַּמָּאֵר חֲז"ל (עֵינֵי אֲבוֹת פֶּרֶק ו' מִשְׁנֵה ו', וּבְדַבְרֵי רַבִּי צְדוּק הַכֵּהֵן מְלוּבְלִין - דּוּבַר צְדָק עֲמוּד ס' דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל וּבִזְהָ יוֹבֵן), אֵיזֵהוּ חֶכֶם? הַמְפִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, וְלֹא הָיוּ הוֹלְכִים בְּגְדוּלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מֵהֵם - לֹא הָיוּ מֵתִים! מִסְפִּיק הִיָּה שְׂקִימוֹ אֶת עֲצַת חֲז"ל הַפְּשׁוּטָה, וְיִכִּירוּ אֶת מְקוֹמָם כְּדֵי לְהַנְצִיל מִמּוֹת.

לֹא הוֹרְסִים תּוֹרָה בְּשִׁבִיל לְקִים תּוֹרָה

הַרְעִיּוֹן הַזֶּה כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ גַּם אֶת דְּבָרֵי הַפֶּתֵב סוֹפֵר שֶׁבָּאָר אֶת הַחֲטָא שֶׁשָּׂתוּ יֵין וְנִכְנְסוּ לְמִקְדָּשׁ, שָׂרְצוּ לְהַכְנִס עִם שְׂמֵחָה שֶׁל מִצְוָה. לְעֲשׂוֹת מִצְוָה בְּשִׂמְחָה זֶה מְעַלָּה חֹשֶׁבֶה מְאֹד, אֲבָל כָּל זֶה רַק אִם אֲתָה הוֹלֵךְ לְפִי הַכְּלָלִים שֶׁל הַתּוֹרָה. בְּרַגְעַ שְׂוָה אֲסוּר וְאֲתָה מַחְלִיט לְעֵבֵר עַל זֶה בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה, אֲתָה מְפַסֵּס אֶת עֲקָר הַתּוֹרָה וּמְסַתֵּכֵן מְאֹד.

אֵיךְ אָמַר הַגָּאוּן רַבִּי אֶלְחָנָן וְסָרְמֵן זצ"ל לְאוֹתָם הָאֲנָשִׁים שָׂרְצוּ לְעֲשׂוֹת דֵּינָר מְעַרְבַּ עִם גְּבָרִים וְנָשִׁים כְּדֵי לְהַתְרִים לִישִׁיבָה: "לֹא הוֹרְסִים תּוֹרָה בְּשִׁבִיל לְקִים תּוֹרָה" (עֵינֵי קוּבֶץ מֵאֲמָרִים ח"א עֲמוּד קכז).

כְּשֵׁרוֹת הַמְּאֻכָּלִים

מִכָּאֵן יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד גַּם עַל שְׂאָר עֲנִינֵי הַפְּרִשָּׁה שְׁעוֹסָקָת בְּמָה מִתֵּר לְאָכֵל וּמָה אֲסוּר לְאָכֵל. וַיֵּשׁ אֲנָשִׁים שְׁחוֹשְׁבִים: 'לְמָה הַתּוֹרָה אָסְרָה אֶת זֶה, הַדְּבָר הַזֶּה הוּא בְּרִיא, וְהֵאֻכֵל הַזֶּה מְחֻזָּק' - הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם יוֹתֵר חֲכָמִים מֵהַתּוֹרָה וּמֵהַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׂצוּהָ עַל זֶה. וּכְשֶׁאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הֵכִי חֶכֶם וְהוּא הֵכִי מִבֵּין וְלֹא מוֹכֵן לְשִׁמְעַ מְאַחֲרִים, בְּטוֹחַ שֶׁהוּא יִטְעֶה, לְמָה? כִּיּוֹן שִׁישׁ לָנוּ כָּלֵל בְּרוּר שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (פְּסוּחִים דף טו ע"ב), כָּל הַמְתִּיָּהָר חֲכָמָתוֹ מְסַתְּלָקָת מִמֶּנּוּ - אֵיךְ שֶׁהָאָדָם מִתְגַּאֵה מִיַּד חֲכָמָתוֹ מְסַתְּלָקָת מִמֶּנּוּ. וּכְשֶׁאֵין חֲכָמָה יֵשׁ טְפֹשׁוֹת וְטְמֵטוּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (סוֹטָה דף ג ע"א) אֵין אָדָם חוֹטֵא אֲלָא אִם כֵּן נִכְנָסֵת בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת, וְאוֹתָהּ רוּחַ שְׁטוּת יְכוּלָה לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם לְשֵׂאוֹל תַּחְתִּית.

פְּרִשְׁת שְׁמִינִי

“וַיִּדְם אֶהָרֵן”

נֹסִים בְּרֵעִיּוֹן עֲצוּם שְׁאִפְשָׁר לְלַמַּד מֵהִנְהֵגַת אֶהָרֵן כְּשִׁשְׁמַע עַל פְּטִירַת בְּנָיו, וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת “וַיִּדְם אֶהָרֵן” (ויקרא י, א), אֶהָרֵן הַתְּעַלָּה עַל עֲצָמוֹ, עַל הַרְגֵשׁ הָאֲבֵהִי וְהַמְשִׁיף בְּחִנְכַת הַמְשָׁכָן לְלֹא שׁוּם שְׁנוּי וְלוֹ הַקָּטָן בְּיוֹתֵר (עֵינַי פְּסִיקְתָּא זוֹטְרַתָּא פִּרְשַׁת שְׁמִינִי דף כט ע”א). הוּא הָרָאָה שְׁבַעֲצָם אֵין ‘אַנִי’ - מֵתוּ לוֹ בְּנָיו וְהוּא מִמְשִׁיף בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם שְׁלוֹ. הַכְּתוּב מַעֲיֵד עֲלֵיהֶם שֶׁנִּדְבַּב וְאַבִּיהוּא הָיוּ צְדִיקִים: “בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ” - הַבְּנִים הַכִּי צְדִיקִים שְׁלוֹ מֵתוּ וְהוּא מִמְשִׁיף בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וְאוֹמֵר: “אֵין אַנִי, אֵין אֶת הַמְּחֻשְׁבָּה שְׁלִי, אֶת הַרְגֵשׁוֹת שְׁלִי, אֶת דַּעַתִּי, יֵשׁ רַק רְצוֹן ה’” - הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הִיָּה הַתְּקוּן הַשְּׁלֵם לַמַּעֲשֶׂה בְּנָיו, שֶׁהַכְּנִיסוֹ אֶת דַּעַתָּם וּמְחֻשְׁבָּתָם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם שְׁלָהֶם.

הָאֶסוֹן וְשִׁבְרוֹ

הַחֲדוּשֵׁי הָרִי”ם מַגּוּר, רַבֵּי מְרֻדְכֵי מַגּוּר, 13 יְלָדִים מֵתוּ לוֹ! (אדמורי”ם שְׁנַסְפוּ בְּשׁוּאָה עֲמוּד 215), כְּשִׁחֲזַר מֵהַלְוִיָּה שֶׁל בְּתוֹ הָאֶחָרוֹנָה ה - 13, יֵשׁר פְּתַח סֶפֶר וְהַתְּחִיל לְלַמַּד הַלְכוֹת אֲבֵלוֹת. אֲשֶׁתוֹ הִרְבְּנִית בָּאָה אֵלָיו וְשָׁאַלָה אוֹתוֹ: “תִּגִּיד לִי, מָה קִבְּרַת תְּרַנְּגוּלוֹת? קִבְּרַת 13 יְלָדִים, אֵתָה לֹא מִצְטָעֵר?” וְהוּא עָנָה לָהּ בְּקִדְשָׁתוֹ: “תִּקְשִׁיבִי, הַגְּזֵרָה הַיָּא מְשֻׁמִּים אֲבָל הַצָּעֵר הוּא מֵהָאֶרֶץ. כִּמָּה שְׁאֲדָם יַחֲלִיט לְהַצְטָעֵר זֶה תְּלוּי בּוֹ! אַנִי הִחֲלַטְתִּי לְלַמַּד תּוֹרָה, זֶה הִרְבֵּה יוֹתֵר מוֹעִיל”. זוֹ דַּרְגָּה גְּדוּלָּה, דַּרְגָּה שֶׁל אֶהָרֵן הַכֹּהֵן, דַּרְגָּה שֶׁל מְלָאכִים. אֲבָל זֶה הִיסוּד, שְׁאֲדָם צְרִיף לְדַעַת - ‘אֵין אַנִי’, אֵין רְצוֹן ‘שְׁלִי’, יֵשׁ רַק רְצוֹן הַשֵּׁם וְרְצוֹן הַתּוֹרָה. וְאִם אֵתָה מִנְהִיג אֶת הַחַיִּים שְׁלָךְ כִּכָּה, אֵתָה בְּטוֹחַ תִּצְלִיחַ.

ה’ יִזְכְּנֵנו שְׁנִזְכֶּה בְּעִזְרַת הַשֵּׁם לְדַעַת אֶת רְצוֹן הַתּוֹרָה, וְלִלְכַת בְּדַרְךְ הַיְשָׁרָה שֶׁהַתּוֹרָה לָנוּ רְבוּתִינוּ אֲמֵן כֵּן יִהִי רְצוֹן.

הַבְּטָחוֹן הַמְּחֻלָּט

פְּרֻשֵׁת תַּזְרִיעַ

הַבְּטָחוֹן הַמְּחֻלָּט

צָרַעַת

בְּפְרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ אֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים עַל הַצָּרַעַת, "אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוֹ סִפְחַת אוֹ בַּהֲרַת וְהָיָה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְגַנֵּעַ צָרַעַת וְהוֹבֵא אֶל אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים" (ויקרא יג, ב), אָדָם מְסַכֵּן נַהֲיָה לוֹ פְּצָעִים בְּגוּף בְּעוֹר, וְהִתְרוֹפָה שְׁלוֹ לֹא לְלַכֵּת לְרוּפֵא, אֶלָּא לְלַכֵּת לַכֹּהֵן.

סֵדֵר קְבֻלַּת הַצָּרַעַת

הֶרְמֵב"ם (הלכות טומאת צרעת פרק טז הלכה י) כּוֹתֵב, אִיךָ הָיָה הַסֵּדֵר בְּקְבֻלַּת הַצָּרַעַת עַל הַגּוּף: הָאָדָם לֹא הָיָה מְקַבֵּל מִיָּד אֶת הָעֶנֶשׁ בְּגוּף, אֶלָּא בַּתְּחִלָּה עַל קִירוֹת הַבַּיִת, אַחֲרַיִךְ עַל הַכִּלִּים, אַחֲרַיִךְ עַל הַבְּגָדִים, וְרַק אַחֲרַיִךְ עַל הַגּוּף. וְכֵן זֶה אִם הָאָדָם לֹא פִשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו. כְּשֶׁאָדָם מְקַבֵּל אֵיזָה סִימָן מְלַמְעֵלָה הוּא צָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר. קְבֻלַּת מִשְׁהוּ בְּקִיר? תִּפְשֵׁשׁ וְתַחֲפֵשׁ בְּמָה אֲנִי לֹא בְּסֵדֵר. הִרְבֵּה פְּצָעִים הָאָדָם לֹא מִיַּחַס אֶת הַמַּעֲשִׂים שֶׁהוּא עוֹבֵר - לְאֻלָּקִים. הוּא מְאַשִּׁים אֶת קַפַּת הַחוּלָּיִם, אֶת הַטֶּפֶת חֻלָּב, אֶת הַסּוּכָן, אֶת הַהוּא שֶׁעַבְד עָלָיו, אֶבֶל מְעַל הַכֹּל יֵשׁ פֹּה מִיִּשְׁהוּ שֶׁמִּשְׁגִּיחַ, יֵשׁ פֹּה מִיִּשְׁהוּ שֶׁדָּאג לְכֹל זֶה, יֵשׁ פֹּה מִיִּשְׁהוּ שֶׁרְצָה בְּכֹל זֶה, יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהַחֹבֶה מִתְגַּלְגֵּלֶת עַל יָדָם כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ (בבא בתרא דף קיט ע"ב), מְגַלְגְּלִים זְכוֹת עַל יְדֵי זַכָּאִי וְחוֹבָה עַל יְדֵי חַיִּב, אֶבֶל יֵשׁ מִתְכַּנֵּן וּמְחַלִּיט עַל הַכֹּל.

הַשְּׂתָף הַטוֹב

יֵשׁ שְׂאֵלָה מְעִינָת שֶׁשָּׂאֵל אוֹתָהּ הַגָּאוֹן רַבִּי מִשֶּׁה שְׁפִירָא זצ"ל אַחֲרֵי שֶׁהִבֵּת שְׁלוֹ נִהְרָגָה, וְהוּא אָמַר, הִרִי הַגְּמָרָא אוֹמְרַת (קידושין דף ל עמוד ב גדה דף לא ע"א), שְׁלִשָּׁה שְׂתָפִים בְּאָדָם: הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָבִיו וְאִמּוֹ, וְיֵשׁ הִלְכָה שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לְפָרֵק אֶת הַשְּׂתָפוֹת בְּאֲמִצָּע הַשְּׂתָפוֹת כְּשֶׁהִיא מְזִיקָה וּמְפַסְדָּה לְכֻלָּם (עיין שו"ע חושן משפט סימן

פְּרִשְׁת תּוֹרִיעַ

קעו סעיף טז ובפתחי תשובה סעיף קטן כג), עשית חוזה? אי אפשר לפרק את השתפות באמצע, אז איך הקדוש ברוך הוא בא ומפרק את השתפות עם האבא והאמא ולוקח את הנשמה והולך?

ועל זה ענה רבי משה שפירא בעצמו ואמר: "אתם יודעים מתי אפשר לפרק את השתפות? ברגע שהשתף הולך להביא הכנסה גדולה לכל השתפים, כשפרוק השתפות הוא לתועלת כלם. אם על ידי זה שהוא פרק את השתפות הוא הביא 100 מליון דולר רוח לכל שתף, מתר לו לפרק את השתפות, כיון שכשהשתתפו לא השתתפו באופן שיגיע הפסד לשתפות, אלא לתועלת השתפות. (עייני תשובת לחם רב סימן קיא, ובשער המשפט חושן משפט סימן קעו סעיף קטן ו, ובפתחי תשובה שם ס"ק כג), וזה בדיוק מה שהקדוש ברוך הוא עשה, הוא פרק את השתפות לטובתנו שנגרויח עד אין סוף, וכשהקדוש ברוך הוא לקח את הילדה שלנו זו הזכיה הכי גדולה! ויש לנו כלל גדול: זכין לאדם שלא בפניו (עירובין דף מו ע"ב), ולכן הוא יכול לפרק את השתפות".

זו מחשבה נוראה של צדיק וירא שמים, המחשבה הקדושה והנפלאה הזו שלא משנה מה קורה לאדם, הוא מכיר שבורא עולם הטוב והמטיב לכל עשה את זה, ואם הוא עשה את זה, זה הכי טוב בשבילנו.

הדאגה לשערה

יש מדרש (רבה פרשת תזריע פרשה טו סימן ג) שמלמד אותנו הרבה מוסר השכל, מעשה באדם אחד שהיה יושב ודורש: "אין לה כל נימה ונימה שלא ברא לה הקדוש ברוך הוא גמא בפני עצמה". אותו דרשן ישב ולמד את הקהל שאין לה נימה - אפלו שערה אחת קטנה יונקת מגמא מיחדת שהקדוש ברוך הוא ברא לה. כף גם הגמרא אומרת (בבא בתרא דף טז ע"א) על איוב שחשש אולי התחלה לו בין איוב לאיוב, אמר לו הקדוש ברוך הוא: "בין גמא לגמא בשערות לא נתחלה לי, בין איוב לאיוב נתחלה לי?". ולמה הקדוש ברוך הוא ברא לכל שערה גמא? מבאר המדרש: שלא תהיה אחת מהן נהנית מחברתה. לימים אותו דרשן רצה לצאת לעשות ביזנס בחוץ לארץ, אמרה לו אשתו: "אתה דורש ברבים שהקדוש ברוך הוא ברא לכל שערה גמא שתינק ממנה, והוא משגיח על כל שערה ושערה, ואתה רוצה לצאת בשביל פרנסה לחוץ לארץ? אלקים לא יכול לסדר אותך כאן?", הוא קבל את התוכחה ובטל את הנסיעה. ובאמת הקדוש ברוך הוא הביא לו את פרנסתו בארץ.

הַבְּטָחוֹן הַמְּחֻלָּט

הַמְדַרְשׁ הַזֶּה צָרִיךְ לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם, תְּשִׁים לֵב אִיךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם וְדוֹאֵג לְכָלֶם, אֲפִלּוּ לַשְּׁעֵרָה שְׂצוּמַחַת לָהּ בְּרֵאשׁ, יֵשׁ לָהּ גְמָא מִיַּחַדָּת בְּשִׁבְלָהּ, וְהַשְּׁעֵרָה זֶה לֹא הָאֲבָר הַכִּי חָכֵם בְּגוּף. אִם הָאָדָם יִתְבּוֹנֵן בְּגוּף אִיךְ הוּא פּוֹעֵל וְאִיזוֹ הַשְּׂגָחָה פְּרֻטִית יֵשׁ לוֹ בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע, כַּמָּה חֲזוּק הוּא יָכוֹל לְקַבֵּל מְזָה.

“מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ”

וּבִאֲמַת הָעֲנִיָּן הַזֶּה צָרִיךְ הַבְּנָה גְדוּלָּה, אִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה כָּל שְׁעֵרָה וְשְׁעֵרָה בְּאִפְּן עֲצֵמָי וְלֹא מִשְׁנָה מְאִיפָה הַשְּׁעֵרָה, מִהֲרֵאשׁ, מִהֲזָקוֹן, מִהֲגִבּוֹת, כָּל אַחַת מִקְבֻּלָּת אֶת הַיְנִיקָה שְׁלָהּ וְכָל אַחַת תִּקְבֵּל אֶת בְּדִיּוֹק הַשְּׁפַע שְׂמֻקָּצָב לָהּ, וְכִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁעֵמֵם חָס וְשָׁלוֹם? זֶה מָה שְׂיֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת?

וְהַתְּשׁוּבָה עֲמָקָה וּפְשׁוּטָה כְּאַחַת: עַל הַבוּרָא נֶאֱמַר “מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ” (ישעיהו ו, ג), לִית אֲתֵר פְּנוּי מְנָה (תיקוני זוהר תקונא שבע וחמשינ דף צא ע"ב) - אִין מְקוּם בְּעוֹלָם שְׂפְנוּי מְמַנּוּ יִתְבְּרָךְ, אִין אֲצֵל הַבוּרָא מְשֻׁגָּים שֶׁל זְמַן אוֹ הַגְּבֻלָּה, אִין אֲצֵל הַבוּרָא אֶת הַמְּשֻׁגָּ הַזֶּה, שְׁאֵם הוּא יִדְאֵג לַשְּׁעֵרָה אֲזִי לֹא יִהְיֶה לוֹ זְמַן לְדַבְּרִים חֲשׁוּבִים אַחֲרֵים. הוּא מְחִיָּה אֶת כָּל הַבְּרוּאִים בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע. וְאִם הָאָדָם יִתְבּוֹנֵן בְּזֶה כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, הוּא יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ לְדִרְגַת ‘בְּעַל בְּטָחוֹן’ - וְזוֹכָה לְשִׁמְרָה מִיַּחַדָּת, הַנְּהַגָּה מִיַּחַדָּת מִהַבוּרָא יִתְבְּרָךְ, וְכִמוֹ שְׂאוּמֵר דְּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: “הַבְּטָחִים בְּהַ” כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמוּט לְעוֹלָם יֵשׁב” (תהילים קכה, א), אֲתָה לֹא תִמוּט בְּחַיִּים, לֹא תִפֹּל, לֹא תִפְשֵׁט רַגְלֵךְ, הַכֹּל יִהְיֶה בְּסֻדְרֵךְ, רַק תִּהְיֶה בּוֹטָח בְּהַ.

אַנְשִׁים מְדַמְיָנִים

לְצַעֲרָנוּ רַב הָאֲנָשִׁים בְּעוֹלָם מְדַמְיָנִים בְּזֶה, וְכָל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְפָרְנֵס אֶת עֲצָמוֹ, הוּא לֹא חוֹשֵׁב וּמִתְבּוֹנֵן, מִי בְּעֵצָם מְפָרְנֵס אוֹתוֹ? מִי מְכַלְכֵּל אוֹתוֹ? וְלָכֵן הַרְבֵּה פְּעָמִים הוּא גַם לֹא מִתְנַהֵג בְּיִשָּׁר, הוּא מִתִּיר לְעֲצָמוֹ לְגַב, לְקַחַת יוֹתֵר מִמָּה שְׂמֻגִיעַ לוֹ, וְיֵשׁ לוֹ גַם הַסְּבֵר: “אֲנִי מְפָרְנֵס אֶת הַיְלָדִים שְׁלִי” - אֲתָה מְפָרְנֵס אֶת הַיְלָדִים שְׁלָהּ? יֵשׁ מִיִּשְׁהוּ שֶׁהִיָּה לְפָנֶיךָ וְיִשְׂאָר גַם אַחֲרֶיךָ שְׂמֻפְרָנֵס אֶת כָּלֶם, זֶה בּוּרָא עוֹלָם. אֶחָד מִהַשְּׂפִים הַגְּדוּלִים פַּה בְּאָרֶץ אֶמֶר: “פַּה בְּאָרֶץ לֹא שׁוּה לְפַתַּח מִסְעָדָה, אִם אֲתָה פּוֹתַח מִסְעָדָה וְאֲתָה בְּנֹאֲדֵם יִשָּׁר אִין לָהּ הַצְּלָחָה, אֲתָה חָיֵב לְגַב, לְשַׁקֵּר, לְהוֹנוֹת”, וְזֶה הַ’ יִרְחֹם נֶגְדַת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה. יֵשׁ “דְּרָךְ רְשָׁעִים צְלָחָה” (ירמיהו יב, א), אֲבָל אוֹי וְאֲבוּי לְמִי שֶׁהוּא בְּגֵדֵר הַזֶּה, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה

פְּרִשְׁת תּוֹרִיעַ

לְהַאֲבִידוֹ מִחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא (עֵינַי דְּבָרִים ז', י וּבְעִירוֹבִין דְּהַ כַּב ע"א), וְכָלל שְׁהָאֲדָם יוֹתֵר יִתְבּוֹנֵן בְּהִנְהַגְתָּהּ וְהַשְּׁגָחָה הַפְּרִטִית עַל כָּל דְּבָר וְדְבָר, הוּא מִמִּילָא כְּבָר יִנְצֵל מִהַרְבֵּה עֲבָרוֹת וּבְעֵיּוֹת שֶׁהוּא הֵיךְ מִתִּיר לְעֲצָמוֹ אִם הוּא הֵיךְ חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְפָרְנֵס אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת מִשְׁפָּחָתוֹ.

לֹא לְצַעַר אֶת הַיּוֹנָה

רַבֵּי יַעֲקֹב בְּעַל הַטּוֹרִים לִפְנֵי כֹ - 800 שָׁנָה, עַל הַפְּסוּק "בְּמִלַּאת יְמֵי טְהָרָה לְבֵן אוֹ לְבַת תְּבִיא כְּכֶשֶׁן בְּן שָׁנָתוֹ לְעֵלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תוֹר לְחֻטָּאת" (ויקרא יב, ו) שׁוֹאֵל: הֲרֵי בְּכָל מְקוֹם הַתּוֹרָה אוֹמְרֵת שֶׁהַתְּרִים קוֹדְמִים לְבְנֵי יוֹנָה (ספרא קדושים פרשה א סימן ח כריתות דף כח ע"א), קִדְּם כָּל תְּרִים וְאִם אֵין אִזּוֹ אֶפְשָׁר לְהִבְיֵא בְנֵי יוֹנָה, וְכָאֵן הַתּוֹרָה הַקְּדִימָה אֶת הַבֵּן יוֹנָה לַתּוֹרָה, מָה הַסְּבָה?

וּמַבְאֵר: מִכֵּיוֵן שֶׁכָּאֵן בְּקֶרְבָּן שֶׁל יוֹלְדָתָהּ, הַדִּין שֶׁצָּרִיךְ לְהִבְיֵא תוֹר אֶחָד אוֹ בֶּן יוֹנָה, לֹא כְּמוֹ בְּשָׂאֵר הַקְּרִבְנוֹת שֶׁמְבִיאִים זוּג יוֹנִים. וְאָמְרוּ חֲזוֹ"ל בְּמִדְרָשׁ (רבה שיר השירים פרשה א סימן ב), הַיּוֹנָה הַזֹּאת מְשַׁעָּה שֶׁמִּכְרַת בֶּן זוּגָה עוֹד אֵינָה מְמִירָה אוֹתוֹ בְּאֶחָד, וְלָכֵן אוֹמְרֵת כָּאֵן הַתּוֹרָה: עֲדִיף שֶׁתְּבִיא בֶּן יוֹנָה שֶׁזֶה גּוֹזֵל קֶטָן, כִּי אִם תְּבִיא תוֹר אֶחָד בֶּן הַזּוּג שֶׁלּוֹ יִצְטָעַר עָלָיו.

כְּמָה רָגַשׁ יֵשׁ בְּצוּוֵי הַזֶּה שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה חוֹשֶׁבֶת עַל רִגְשׁוֹת הַיּוֹנָה, וְהַתּוֹרָה בָּאָה וְיִרְדָּה לְרָגַשׁ הַקֶּטָן, לְלֵב הַקֶּטָן שֶׁל הַיּוֹנָה שֶׁלֹּא תִצְטָעַר.

גַּם מִהַדְּבָר הַזֶּה אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְבִטְחוֹן, שֶׁאִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חוֹשֵׁב עַל הַצָּעַר שֶׁל הַיּוֹנָה, בְּנִדְאֵי שֶׁהוּא חוֹשֵׁב עַל הַצָּעַר שֶׁלָּהּ וְהוּא מְשַׁגֵּיחַ וְדוֹאֵג לָהּ.

הַדְּאָגָה לְעֹשֵׁבִים

הַמְּדַרְשׁ (רבה פרשת בראשית פרשה י סימן ו) אוֹמֵר שֶׁעַל כָּל עֹשֵׁב וְעֹשֵׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַנֶּה לוֹ מְלֶאכֶּה שֶׁמִּכָּה בוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדֹל. כָּל עֹשֵׁב וְעֹשֵׁב! תִּצַּא לְשָׂדֶה, תִּרְאֶה כְּמָה עֹשֵׁבִים אֵתָהּ רוֹאֶה, וְתִבִּין כְּמָה מְלֶאכִים מְמַנִּים יֵשׁ רַק בְּשָׂדֶה הַזֶּה. וְאִם עַל עֹשֵׁבִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַנֶּה מְלֶאכֶּה שֶׁיִּדְאֵג לְגִדְלָם, עַל הָאֲדָם לֹא תִהְיֶה הַשְּׁגָחָה? יְהוּדֵי לֹא תִהְיֶה לוֹ הַשְּׁגָחָה? אָדָם שֶׁעוֹשֶׂה רְצוֹן הַשֵּׁם לֹא תִהְיֶה לוֹ הַשְּׁגָחָה?

הַבְּטָחוֹן הַמְחַלֵּט

בְּנִקְדָּה הַזוּ הַיֵּצֵר הֵרַע מִפִּיל הַרְבֵּה פְּעָמִים אֶת הָאָדָם. הוּא לֹא יְכוּל לְבַא וּלְשַׁכְּנֵעַ אֶת מִי שְׁשׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׂיַחֲלֵל שַׁבָּת, אוֹ יַעֲשֶׂה עֲבֵרָה אַחֶרֶת, אֲזַי מָה הוּא עוֹשֶׂה? הוּא מְכַשִּׁיל אוֹתוֹ בְּמַחְשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירָה: 'מִי אָמַר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לִי?', 'אֵיךְ אֲנִי אֶתְפָּרְנֵס אִם אֲנִי לֹא אֶעֱבֹד 10 שָׁעוֹת בַּיַּמָּה...' אֵלּוּ מַחְשָׁבוֹת כְּפִירָה, "הַיָּד הַשֵּׁם תִּקְצָר?" (במדבר יא, כג).

וּאִפְּלוּ לְלוּמְדֵי תּוֹרָה הַיֵּצֵר הֵרַע מְגִיעַ עִם הַמַּחְשָׁבוֹת הַלְלוּ, וּבְכָל פְּעַם שֶׁהָאָדָם לּוֹמֵד תּוֹרָה הַיֵּצֵר הֵרַע בָּא וּמְפָרִיעַ לְאָדָם, וּמְכַנִּיס לוֹ מַחְשָׁבוֹת וּדְאָגוֹת עַל הַפְּרִנָּסָה. וְהַתְּשׁוּבָה לְזֶה מִנַּחַת מְאֹחֲרֵי כַף יָדָה, לִפְנֵי שְׁאֵתָה מְסַתְּפֵל מָה הַשְּׁעָה תְּסַתְּפֵל עַל הַשְּׁעָרוֹת בֵּיד, אֵיךְ כָּל שְׁעָרָה וְשְׁעָרָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דוֹאֵג לָהּ בְּאִפְּן אִישִׁי, לְכָל אַחַת יֵשׁ לָהּ אֶת הַגָּמָא שְׁלָהּ, אֲזַי לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַחְסִיר? אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁכַּח? אִם הָאָדָם שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּמְזַכֵּה אֶת הַרְבִּים וְעוֹשֶׂה אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם, הֲרִי הוּא בְּכָלֵל "דוֹרְשֵׁי ה' לֹא יַחְסְרוּ כֹּל לְטוֹב" (תהילים לד, יא). וְאִם הָאָדָם לֹא יִתְבּוֹנֵן הוּא מְגִיעַ בְּשִׁנְיָה לְמַחְשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירָה, אָדָם יְכוּל לְהִיּוֹת מְשֻׁחָת בְּמַדוּת רְעוּת וּבְמַעֲשִׂים רָעִים רַק בְּגִלְל חֶסֶר הַהִתְבּוֹנְנוּת. הָאָדָם יְכוּל לְהִיּוֹת יוֹתֵר גְּרוּעַ מִבְּהֵמָה, וְלַהֲגִיעַ לְכָל הַעֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, בְּגִלְל חֶסֶר הַהִתְבּוֹנְנוּת. זֶה מָה שֶׁהַיֵּצֵר הֵרַע רוֹצֵה מֵהָאָדָם, תּוֹרֵם בְּחַיִּים "כְּסוּס שׁוֹטֵף בְּמִלְחָמָה" (עיינ ירמיהו ח, ו) אֶל תְּתַבּוֹן, אֶל תַּעֲצֹר לַחֲשָׁב.

'הוֹיִיז' - "הַגְּעֵת לַיעֵד"

הַיּוֹם יֵשׁ אֶת 'הוֹיִיז' שֶׁמְרָאָה לְאָדָם אֵיפָה הֵכִי כְּדַאי לְנִסְעַ. הֵיךְ אָחַד שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְכָתַב בּוֹ כְּתֻבָּת לֹא נְכוֹנָה, בְּסוּף הוּא מְצָא אֶת עֲצָמוֹ בְּבֵית קְבָרוֹת, וְהַיֵּצֵר אָמַר לוֹ: "הַגְּעֵת לַיעֵד". אֲמַרְתִּי עַל זֶה, כְּמָה שֶׁזֶה נְכוֹן, הָאָדָם צָרִיךְ לְזַכֵּר כָּל יְמֵי חַיָּו שֶׁבְּסוּף הוּא מְגִיעַ לְכָאן, לְבֵית הַקְּבָרוֹת. סוּף כָּל אָדָם לְמִיתָה, כָּל יוֹם אֵתָה מֵתְקַדֵּם עוֹד צֵעַד וְעוֹד צֵעַד לְמָקוֹם שֶׁאֵתָה לֹא תוּכַל לְבָרַח מִמֶּנּוּ, הַמַּחְשָׁבָה הַזוּ הִיא הַכַּח הַחֲזֵק לְהִתְנַגֵּד לַיֵּצֵר הֵרַע, יְזַכִּיר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה (בְּרִכּוֹת דף ה ע"א), וְגַם זֶה גּוֹרֵם לְאָדָם לְהִתְחַזֵּק בְּבִטְחוֹן בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵתָה יוֹדֵעַ שִׁיּוֹם אָחַד תִּצְטָרֵךְ לְתַת דִּין וְחֲשׁוֹן, וְאֵלֵקִים יִשְׁאַל אוֹתָהּ: "לְמָה לֹא בְּטַחְתָּ בִּי? אֲנִי בּוֹרָא עוֹלָם, בְּרָאִתִּי שְׁמַיִם וָאָרֶץ, אֵת הַיָּם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בָּם" (שמות כ, יא) עֲשִׂיתִי אֶת הַכָּל, "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב" (חגי ב, ח), וְאֵתָה דוֹאֵג שֶׁאֲנִי לֹא אֶצְלִיחַ לְסַדֵּר לָךְ אֶת מָה שֶׁאֵתָה צָרִיךְ בְּכָל חֲדָשׁ??".

פְּרִשְׁת תִּזְרִיעַ

הַכּוֹנֵה הַטּוֹבָה לַפְּרִנְסָה

רְאִיתִי שֶׁהֵבִיאוּ בְּאוּר יָפָה בְּשֵׁם הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מִסְעוּד שְׁטְרִית וְצ״ל, הַמְּכַנֶּה בְּבֵּא סִידִי: מוֹבָא בְּסַפְרִים שֶׁבְּאַמִּירַת הַפְּסוּק ״פּוֹתַח אֶת יְדֶךָ״ (תהילים קמה, טז), צָרִיךְ לְכוֹן בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ פֶּא״י שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְּבוּת ״פּוֹתַח אֶת יְדֶךָ״, וְעוֹד לְכוֹן בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ סֵא״ל שֶׁעוֹלָה בְּגִימְטְרִיָּא כְּמֵהוּ (עֵיין בְּבֵן אִישׁ חֵי שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה פֶּרֶשֶׁת כִּי תִשָּׂא סְעִיף טו, וְשֵׁם פֶּרֶשֶׁת פִּקוּדֵי סְעִיף יֵא, וְעֵיין עוֹד בְּרִבֵּינוּ יוֹנָה עַל הַרִי״ף בְּבִרְכוֹת דָּף כֵּג עֲמוּד א דִּיבוּר הַמִּתְחִיל כֵּל). וְאָמַר רַבִּי מִסְעוּד שֶׁהָרִמּוּ בְּזֵה שֶׁהֵשֵׁם הַקְּדוֹשׁ סֵא״ל הוּא גַם רֵאשִׁי תְּבוּת סִיף אֲדָם לְמִיתָה, וְאִיפֹה מְכוֹנִים אֶת זֶה? בְּפִסּוּק ״פּוֹתַח אֶת יְדֶךָ״ שֶׁהוּא סְגֻלָּה לַפְּרִנְסָה (הַסְּבֵא קְדִישָׁא סִידְנָא בְּבֵא סֵאֲלִי חֵלֵק א עֲמוּד קִמְזו), לְלַמְּדֶךָ שֶׁאֵין לָךְ מֵה לְהִיּוֹת לְהוֹט בְּעַנְיֵי הַפְּמוֹן, וְלִכֵּן הָאָדָם צָרִיךְ לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּבִטְחוֹן, שֶׁאֵם לֹא הוּא יְכוֹל לְהַגִּיעַ לְגִנְבָה וְעוֹד עֲבֻרוֹת, וְאִיךָ הוּא יְחַזֵּק אֶת הַבְּטָחוֹן בֵּהּ בְּעַנְיֵי הַפְּרִנְסָה? יִזְכֵּר יוֹם הַמִּיתָה, ״הַגְּעֵת לִיעַד״ כֹּל יוֹם אֲתָה מְתַקְּדָם לְשֵׁם, בְּסוֹף הַרִי תִתֵּן דִּין וְחֻשְׁבוֹן. וְלִכֵּן רָמְזוּ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה בְּפִסּוּק ״פּוֹתַח אֶת יְדֶךָ״, הַמְּסַגֵּל בְּכּוֹנְתוֹ לַפְּרִנְסָה.

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֵּה אוֹתָנוּ לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנוֹ, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

מְצִיאוֹת הַתּוֹרָה

פְּרֻשֵׁת מְצָרַע

מְצִיאוֹת הַתּוֹרָה

פְּרֻשֵׁי תוֹרַת מְצָרַע

אם נשים לב נראה, שבפְּרֻשֵׁת תוֹרַת מְצָרַע יש 67 פסוקים, 59 מתוכם עוסקים בְּטְהָרַת המְצָרַע (פרק יג), ובפְּרֻשֵׁת מְצָרַע יש 90 פסוקים ורק 53 מתוכם מדברים על איך נטהרים מצרעת, הרב המחלט של פְּרֻשֵׁת תוֹרַת מְצָרַע עוסק בקבלת הצרעת, הרבה זמן חשבתי על זה, למה לא קוראים לפְּרֻשֵׁת תוֹרַת מְצָרַע, פְּרֻשֵׁת מְצָרַע, הרי רב עניני הצרעת מזכירים בה, ורק כמה פרטי דינים בְּטְהָרַת מְצָרַע מזכירים בפְּרֻשֵׁת מְצָרַע. והדבר צריך הסבר!

מי קבע את שמות הפרשיות?

באמת צריך לחקור מי קבע את שמות הפרשיות? אבל מצאנו שכבר בדברי הקדמונים קבעו שמות לפרשיות, לדגמא נציג על פרשיות תוֹרַת מְצָרַע - מצרע, מה שמוכא בשמותיהן השונים:

פְּרֻשֵׁת תוֹרַת מְצָרַע - פְּרֻשֵׁת 'אֵשָׁה' (מדרש תנחומא כתב יד ששון בתחילת הפרשה, סידור רס"ג עמוד שסד, רשימת הפטרות כתב יד בריטיש מוזיאום גנפס בתרביץ שנה כג עמוד 124).

פְּרֻשֵׁת 'אֵשָׁה כִּי' (תנ"ך כתב יד לינגרד ברשימת מספרי הפסוקים).

פְּרֻשֵׁת 'תוֹרַת מְצָרַע' (מחזור ויטרי ספר תגין עמוד 680 ועמוד 803, חזקוני ויקרא פרק יד פסוק מג, ארחות חיים הלכות קריאת התורה סימן א).

פְּרֻשֵׁת 'כִּי תוֹרַת מְצָרַע' (יראים השלם סימן תב, בעל הטורים ויקרא פרק יג פסוק נט).

פְּרֻשֵׁת מְצָרַע - פְּרֻשֵׁת 'זאת' (מדרש תנחומא כתב יד ששון בתחילת הפרשה).

פְּרֻשֵׁת 'מְצָרַע' (ארחות חיים הלכות קרית התורה סימן א, דרשות רבי שם טוב ב"ר שם טוב עמוד מא).

פְּרֻשֵׁת 'זאת תהיה' (ספר החינוך ברשימת המצוות שבתחילת הספר).

פְּרִשְׁת מְצַרְע

פְּרִשְׁת 'תּוֹרַת הַמְצַרְע' (רבנו בחיי בתחילת הפרשה).

פְּרִשְׁת 'זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצַרְע' (סידור רש"י סימן שמב, הרמב"ם הלכות תפילה פרק יג הלכה ב, הרמב"ן בתחילת הפרשה, בעל הטורים ויקרא פרק יג פסוק נט).

הֲרִי שְׂכָבָר מְזִמֵּן רְבוּתֵינוּ הָרֵאשׁוֹנִים נִהְגוּ בְּשִׁמּוֹת הַפְּרָשִׁיּוֹת. אֲבָל מֶה שֶׁהִתְקַבַּל שִׁפְרָשִׁיּוֹת אֵלּוּ נִקְרְאוֹת תּוֹרֵי מְצַרְע, וְלָכֵן צְרִיךְ לָתֵת טַעַם לְדָבָר.

מִי אָמַר שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ תּוֹרַח?

חֲשַׁבְתִּי בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא לְבָאָר רַעֲיוֹן עֲמֵק שְׁיֵשׁ לְהַקְדִּים לוֹ הַקְדָּמָה חֲשׂוּבָה. הַמְצִיאוֹת הָעֵכָשׁוּיִת שֶׁהָאָדָם חֵי בָּהּ כִּיּוֹם, הִיא הַמְצִיאוֹת שֶׁהָאָדָם הַתְּרַגֵּל אֶלֶיָּהּ בְּגִלְל 'שְׂכָכָה הַחַיִּים'. לְדַגְמָא, תִּשְׁאַל מִיִּשְׁהוּ "מִחֵר הַשֶּׁמֶשׁ תּוֹרַח?", הוּא יַעֲנֶה בְּטַבְעֵיּוֹת "בְּטוֹחַ שְׂכָן", וְאִם תִּשְׁאַל אוֹתוֹ: "מִי אָמַר לָךְ?", הוּא יַגִּיד לָךְ: "זֶה טַבַּע הָעוֹלָם מְבַרֵּיאת הָעוֹלָם", הָעוֹלָם מְקַבֵּל אֶת זֶה כְּמוֹבֵן מֵאֵלָיו שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת כָּל בֵּקָר, אֶף אֶחָד לֹא חוֹשֵׁב שְׂאוּלֵי הַשֶּׁמֶשׁ תִּצָּא לְפָנֶיךָ, לָמָּה? כִּי הוּא רוֹאֶה שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת כָּל יוֹם, לָמָּה שְׁיִהְיֶה שְׁנוּי? עוֹלָם כְּמִנְהַגּוֹ נוֹהֵג (עבודה זרה דף ג' ע"ב), אִם אֲנִי כְּבָר בֵּן 70, וּבְכָל בֵּקָר אֲנִי רוֹאֶה שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עוֹלֶה בְּמִזְרַח וְשׁוֹקֵעַת בְּמַעְרָב בְּטוֹחַ שְׁזָה גַם יִמְשִׁיךְ כָּכָה. הַחֶפֶץ חַיִּים הִיָּה אוֹמֵר שְׁזוֹ מִחֲשָׁבָה שֶׁל טַעוֹת, לָמָּה? כִּי הַסִּבָּה שֶׁאֲנִיחֵנוּ יוֹדְעִים שֶׁמִּחֵר תּוֹרַח הַשֶּׁמֶשׁ הִיא פְּשׁוּט בְּגִלְל מֶה שֶׁכָּתוּב בְּפְרִשְׁת נַח: "עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקִצִּיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וְיוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ" (בראשית ח, כב), הַסִּבָּה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲחֵרֵי הַיּוֹם יִבֵּא לַיְלָה וְאֲחֵרֵי לַיְלָה יִגִּיעַ הַיּוֹם זֶה אֶף וְרַק מִשׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמְרָת! לֹא מִשׁוּם שְׂרׁוּאִים שְׂכָכָה זֶה הַטַּבַּע, וְזֶה שֶׁאֲתָהּ רוֹאֶה שֶׁהַכֹּל זוֹרֵם וְהַסִּטְטוּס קוֹו נִשְׁמַר, אִין בְּזֶה הַבְּטָחָה שֶׁיִּמְשִׁיךְ הַלְּאָה, הַהִבְטָחָה הַיְחִידָה הִיא שֶׁהָעוֹלָם מִתְנַהֵל עַל פִּי הַתּוֹרָה וּבַתּוֹרָה כְּתוּב שְׁזָה יִמְשֵׁךְ כָּל יְמֵי חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה.

אִסְתַּכַּל בְּאוֹרֵיתָא וּבְרָא עֲלֵמָא

זֶה בְּעֵצִים הָעֲמֵק לָמָּה שֶׁאֲמָרוּ בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (פרשת תרומה דף קסא ע"א) אִסְתַּכַּל בְּאוֹרֵיתָא וּבְרָא עֲלֵמָא - כְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אֶת הָעוֹלָם הוּא הַסִּתַּכַּל בַּתּוֹרָה וּלְפִי זֶה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם. וְאִם כָּתוּב בַּתּוֹרָה אֶת פְּרִשְׁת צְרַעַת, וּמֶה זֶה צְרַעַת? זֶה נִגְעִים שְׂבָאִים עַל הָאָדָם שְׁחוּטָא (עֵיין עֲרִכִין דף טו ע"ב וכריתות דף כו ע"א), אִם כֵּן צְרִיךְ לְבָרָא אָדָם, אִיפֹה הַצְּרַעַת מוֹפִיעָה? בְּעוֹר, "אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ נִגַּע צְרַעַת" (ויקרא יג, ב) אִז צְרִיךְ לְבָרָא עוֹר. יֵשׁ גַּם נִגַּע בְּשִׁעָר (שם פסוק ג)

מציאות התורה

- צריך לברא גם שער. ובנגעים יש צבעים שונים, אדם (שם פסוק מט), ירק (שם), לכן (שם פסוק א) - צריך לברא גם את הצבעים הללו. זאת אומרת שהקדוש ברוך הוא היה כביכול כמו אדריכל שמסתכל בתרשים האדריכלי שלו, ולפי זה הוא ברא את העולם. וכל דבר שאנחנו רואים בעינינו שמתחדש בכל יום, זה מכיון שהתורה אומרת שיהיה המשך וקיום לדבר הזה בעולם. וממשיך לגדל ולהתפתח רק בגלל שכתוב בתורה שיהיה ככה, הפל לפי התורה.

עצמת ההלכה

הצדיקים הגדולים היו חיים בצורה כזאת, והם הרגישו וחינו את המציאות התורנית, ומה שעל פי התורה אסור, הוא לא נמצא! הוא לא שיד בכלל...

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל היה ראש מתיבתא תפארת ירושלים בניו יורק, הישיבה שלו הייתה צריכה הרבה תרומות. והיה מליונר שרצה להפגש עם הרב ולתרום סכום גדול, הוא הודיע מראש שהוא מאד ממהר, הישיבה התכוננה לכבודו. כשהגיע קראו לרבי משה פיינשטיין לצאת מבית המדרש אליו, אבל בדיוק אחד הבחורים בישיבה החליט להתפלל תפלת שמונה עשרה בפתח בית המדרש ואסור לעבר כנגד המתפלל, כך נפסק בשלחן ערוך (אורח חיים סימן קב סעיף ד), זה לא אסור מהתורה אבל זו הלכה פסוקה. ורבי משה פיינשטיין מחכה בצד עד שהתלמיד יסים את התפלה, והתלמיד מתפלל ומאריך בתפלה והזמן עובר. הגבאי של הרב נלחץ מאד ואמר לרב: "כבוד הרב, העשיר הזה רוצה לתרום הרבה כסף לישיבה, הוא יכול לתרום אפילו מליון דולר לישיבה, אי אפשר להקל לעבר פעם אחת כנגד המתפלל ובזכות זה יהיה הרבה תורה, וגמילות חסדים, ועזרה לעניים, הפצת יהדות, זכוי הרבים, הצלה מהתבוללות, כל זה לא מכריע את ההלכה שלא לעבר כנגד המתפלל?" ענה לו הרב: "יש לך שאלה טובה, אבל יש פה קיר, אי אפשר לעבר דרך הקיר! אם חכמים אמרו שאסור לעבר כנגד המתפלל זה נהיה קיר, ולכן עם כל הרצון והתועלת בתרומה, אי אפשר לעבר" (רבי משה פיינשטיין עמוד 82).

איך אפשר לגנוב?

אחד מתלמידי האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל אמר לו שנעלמה מעטפה עם כסף שהוא השאיר בבית האדמו"ר, וכנראה אחד היהודים שנכנסים לרב גנוב

פְּרִשֶׁת מִצְרַע

אֵת הַכֶּסֶף, פְּתָאוֹם הָאֲדָמוֹר מְקוֹצֵק שֶׁהָיָה קֹדֶשׁ קְדָשִׁים, אֵשׁ לְהִבָּה, הַפָּנִים שְׁלוֹ
הַתְּחִילוֹ לְהֵאָדִים וְהוּא הַתְּחִיל לְצַעֵק: "אֵיךְ יִכּוֹל לְהִיֹּת שְׂיֵהוּדֵי יִגְנֹב, הָרִי כְּתוּב
בְּתוֹרָה "לֹא תִגְנֹב" (שְׁמוֹת כ, יג)? הוּא מְסַפֵּר שְׂאוֹתָם הֶרְגָּעִים הַכְּנִיסוֹ לוֹ יִרְאֵת שְׁמִיָּם
כָּל הַחַיִּים (דְּרָכֵי מוֹסֵר נִימָן לִשְׁבֵת נַחֲמוֹ עֲמוּד שְׁלֵה, וּסְפָר וְטָהַר לִיבְנוֹ רֵינֵר חֶלֶק א פְּרִשֶׁת מִקְּ
עֲמוּד קֶעֶג).

הַגְּנֹב הַפֶּקֶח

וּמְסַפְּרִים שֶׁרַבִּי זוֹשָׁא מְאָנִיפּוֹלִי וְצַ"ל פָּעַם קָבַל סְכוּם גְּדוֹל שֶׁל כֶּסֶף, וְהִסְתַּפֵּק
אִיפֹה לְהַחְבִּיא אוֹתוֹ, בְּסוֹף הוּא פָּתַח אֶת הַחֲמֵשׁ בַּפְּסוּק "לֹא תִגְנֹב" (שְׁמוֹת כ, יג) וְשָׁם
שָׁם אֵת הַכֶּסֶף. הוּא הָיָה בְּטוֹחַ שְׁמִי שֶׁיִּפְתַּח אֶת הַחֲמֵשׁ וְיִרְאֶה אֵת הַכֶּסֶף וְלִידוֹ אֵת
הַפְּסוּק "לֹא תִגְנֹב" הוּא לֹא יִגַּע בַּכֶּסֶף. עֶבֶר חֹדֶשׁ וְהָרַב הָיָה צָרִיךְ אֵת הַכֶּסֶף, הוּא
פָּתַח אֶת הַחֲמֵשׁ בַּפְּסוּק "לֹא תִגְנֹב" וְאִין כֶּסֶף, הַכֶּסֶף נֶעְלָם... הוּא מְדַפְּדֵף בְּחֲמֵשׁ
וּפְתָאוֹם מוֹצֵא חֲצִי מֵהַכֶּסֶף לִיד הַפְּסוּק "וְאֵהֲבֵת לְרַעְדָּה כְּמוֹךְ" (וִיקְרָא יט, יח), הַגְּנֹב
לָקַח חֲמֵשִׁים אַחוֹז וְהִשְׁאִיר חֲמֵשִׁים אַחוֹז... חֵיךְ רַבִּי זוֹשָׁא וְאָמַר: "הַגְּנֹב יוֹתֵר חָכֵם
מִמֶּנִּי, הוּא יָדַע לִיד אֵיזָה פְּסוּק לְשִׁים אֵת הַכֶּסֶף" (אוֹצֵר הַמַּעֲשִׂוֹת גְּרִינְבוּיִים עֲמוּד סב).

הַגְּנֹבִים בְּדוֹרוֹת קוֹדְמִים גַּם הָיוּ מִיַּחְדִּים...

הַגְּנֹב הַחֲסִיד

יֵשׁ סִפּוּר נִפְלֵא עַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם הַמְּכֻנָּה 'הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ. אַחַד
מֵאֲנָשֵׁי עֵירָתוֹ בְּמִזְיָבוֹז, שֶׁבְּפוֹדוּלְיָה בְּמַעְרַב אוּקְרָאִינָה, הָיָה גְּנֹב מְדַפְּלָם, פָּעַם
בְּכַמָּה זְמָן הוּא הָיָה הוֹלֵךְ וְגוֹנֵב מִכָּל מִינֵי גוֹיִם עֲשִׁירִים שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל וּמְזָה הוּא
הָיָה מִתְּפָרְגֵס, נָסוּ לְדַבֵּר אֵתוֹ שֶׁגִּזַּל הַגּוֹי אָסוּר (תַּלְמוּד בְּבֵלִי מַסַּכַת בְּבֵא קַמָּא דָּף קִיג
ע"ב), אָךְ הוּא בִּשְׁלוֹ: "אֲמָנוֹת נִקְיָה וְקִלְיָה כְּזוֹ לֹא מַחְלִיפִים". פָּעַם אַחַת הוּא גְּנֹב
גְּנֹבָה גְּדוֹלָה, וְהַמְשֻׁטָּרָה הָאוּקְרָאִינִית הַחְלִיטָה לְחַפֵּשׂ אֵת הַגְּנֹבָה בְּכָל מַחִיר. כְּשֶׁהֵם
הַתְּקַרְבוּ לְבֵיתוֹ הוּא רָץ לְבַעַל שֵׁם טוֹב וּבְקֵשׁ בְּרָכָה שֶׁהֵם לֹא יִגְלוּ אוֹתוֹ. הַבְּעַל שֵׁם
טוֹב בָּאֵהֶבֶת יִשְׂרָאֵל הַגְּדוֹלָה שְׁלוֹ בְּרַךְ אוֹתוֹ, וְהַבְּרָכָה פָּעֲלָה, הֵם לֹא גִלוּ כְּלוּם.
מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם אַחֲרֵי כָּל גְּנֹבָה הוּא הָיָה נִכְנָס אֶל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב וּמְבַקֵּשׁ בְּרָכָה שְׁלֵא
יִגְלוּ וְיִתְפָּסוּ אוֹתוֹ. וּבְרָכוֹת הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לֹא שְׁבוֹת רִיקָם. הוּא הָיָה מְבִסוּט שֶׁיֵּשׁ
לוֹ תַעֲוִדָת בְּטוֹחַ מֵהַבְּעַל שֵׁם טוֹב.

מציאות התורה

ויהי היום והתגנבה שמועה לאזני הגנב ששר האוצר מגיע לבקור במזיבוז, והוא מביא אתו מזודה מלאה שטרות. הוא החליט לעשות הכל ולגנב את המזודה משר האוצר, הוא לא פחד להתפס, שהרי אחרי הגנבה הוא ירוץ לקבל את ברכת הבעל שם טוב הקדוש.

אמר ועשה...

באחד הלילות אחרי שהשר נרדם, הוא הצליח להשתחל דרך החלון של חדרו, לקחת את המזודה עם השטרות ולהעלים.

בבקר, כשהתעורר שר האוצר וגלה את הגנבה, הוא הזעיק את כל משטרת אוקראינה, את הצבא, את השרות החשאי שהקיף את כל העיר והחליטו לבדוק בית בית ביסודיות. מידענו הגנב נלחץ מהספור ורץ לקבל את ברכת הבעל שם טוב.

אותו היום היה ו' בסיון ה' תק"ך, חג השבועות, יום פטירת הבעל שם טוב, וכשהוא הגיע לבקש את ברכתו הצדיק כבר נפטר. כשהגנב שמע את זה הוא פרץ בכי לא רק על פטירת הבעל שם טוב, אלא גם על עצמו, המזודה עם המזמנים נמצאת אצלו בבית, והשוטרים מתקרבים לאט לאט לשכונה היהודית. הוא נשאר בבית המדרש של הבעל שם טוב בוכה ועצוב, עד צאת החג שקברו את הבעל שם טוב. והוא החליט להשאר ליד הקבר. הוא נשאר שם בוכה ובוכה בלי הפסקה. לפתע עלתה מחשבה במחו: 'בטוח שהצדיק השאיר תלמיד אחריו, שהוא יוכל לברך אותי'. הוא רץ לבית המדרש ומצא שם את אחד מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל מחבר הספר 'תולדות יעקב יוסף', ובקש ממנו ברכה שלא יגלו אצלו את הגנבה. רבי יעקב יוסף הקפיד עליו ואמר לו: "אתה לא מתבייש? אתה לא יודע שאסור לגנב מגוים, אתה עושה עברות ומבקש ברכות? תלך מפה, אני לא רוצה לברך אותך".

הגנב נבהל, הוא ידע שסופו קרב, השוטרים מתקרבים לביתו. הוא רץ בראשו לקבר הטרי של הבעל שם טוב ובכה על הקבר ואמר: "רבי, אתה היית הרבי גם של הגנבים וגם של הרשעים, עכשו אחרי שנפטרתי אין לך מחליף, אני נמצא בסכנה גדולה ואני מבקש ממך למות אתך ביחד". הוא בכה ובכה מעמקי לבו עד שנרדם.

ובחלומו הוא רואה את רבו הבעל שם טוב הקדוש, שמאיר אליו פנים ואומר לו: "אל תדאג, תלך לנכד שלי, רבי משה חיים אפרים מחבר ספר 'דגל מחנה אפרים' ותגיד לו שאני מבקש שהוא יברך אותך. וכדי שהוא יאמין לך שאני בקשתי אני אלמד אותך חדוש שאמרו בבית דין של מעלה, וגליתי לו את החדוש הזה כבר בחלום, ואף אחד לא יודע מהחדוש הזה, כשתגיד לו את החדוש הוא ידע שבאמת

פְּרִשְׁת מִצְרַע

אני בקשתי שהוא יברך אותך.

והבעל שם טוב גלה לו את החדוש הקדוש שנאמר בבית דין של מעלה. הגנב התעורר בשמחה ורץ אל הנכד הקדוש רבי משה חיים אפרים. הוא ספר לו את החלום של הבעל שם טוב ואמר לו את החדוש, ובקש ברכה. כמוכן שהרב ברח אותו והברכה התקבלה, ולא גלו אצלו את הגנבה.

מאותו היום קרה דבר פלא, אותו הגנב התהפך לאדם אחר, אחרי שהוא שמע את החדוש מהבעל שם טוב שנאמר בבית דין של מעלה הוא כבר לא יכול להשאיר גנב, הוא חזר בתשובה שלמה ותקן את כל מה שגנב וחסא ונהיה אחד החסידים המפליגים. זו למשל דגמא לגנבים של פעם, שהיתה להם אמונה קדושה בתלמידי חכמים ובצדיקים הקדושים.

שְׁנוּי הַטֵּבַע בַּפְּסִיקַת הַחֲכָמִים

נחזר לעניינינו, האדם צריך לחיות על פי התורה ושהתורה היא מציאות מכרחת.

הירושלמי (כתובות פרק א הלכה ב, ונדרים פרק ו סוף הלכה ח), מבאר את הכתוב "אקרא לאלקים עליון לאל גמר עלי" (תהילים נו, ג), מה הפרוש "לאל גמר עלי"? הגמרא מחדשת שילדה פחות מגיל שלש שנבעלה בתוליה חוזרים, יותר מגיל שלש אין בתוליה חוזרים.

מה קורה אם בית הדין החליטו לעבר את השנה, ולעשות שני אדרים, אדר א' ואדר ב', ולפי זה הילדה הקטנה הזו צדין לא בגיל שלש, עד שיעברו עליה 13 חודשים, האם בחודש הנוסף דינה כקטנה פחות מגיל שלש, או כגדולה שסוף סוף עברה עליה שנה ואין בתוליה חוזרים. רבי יוסי בגמרא אומר: בת שלש שנים יום אחד ונמלכים בית דין לעברו - בתוליה חוזרים, ואם לאו אין בתוליה חוזרים.

הקדוש ברוך הוא ישנה את הטבע של אותה הילדה בגלל מסקנת בית הדין שצריך לעבר את אותה השנה. וזה דבר מפלא שהקדוש ברוך הוא מנהיג את מציאות העולם על פי הפללים של התורה וחכמיה.

מְצִיאוֹת הַתּוֹרָה

חולת טרפה שהאריה ימים

מספר על אחד שהיה חולה טרפה, והרופאים אמרו לו שהוא לא יחזיק מעמד וימות תוך כמה חודשים. כשהלך לבקש ברכה מאחד הגדולים כשהרב שמע את פרטי החלי, קם ממקומו ופנה לארון הספרים, הוציא ספר שלחן ערוך חלק יורה דעה, פתח בהלכות טרפות (הנמצאים בשלחן ערוך יורה דעה מסימן כט והלאה), הצביע על אחת ההלכות ואמר לחולה - "תקרא!"

כשסיים לקרא אמר לו הרב בשמחה - "יש לנו פתרון, המחלה שלך נתונה למחלקת מרן רבי יוסף קארו, והרמ"א - רבי משה איסרליש, האם נחשב חלי זה כטרפה? לדעת מרן - אין חלי זה נחשב כטרפה, ולדעת הרמ"א - חלי זה נחשב כטרפה. אתה נמצא כעת בארצות אירופה - אשכנז, שהרמ"א היה המרא דאתרא - רב המקום, והלא הוא פסק שחלי זה הוא חלי מטריף, ויש חשש סביר מאד לחייה. קום עלה לארץ ישראל, שם היה מרן המרא דאתרא והוא פסק שאין חלי זה מטריף, ובדאי תחיה שנים רבות".

"ושמע לעצה חכם" (משלי יב, טו), הוא קבע את מושבו בארץ ישראל והאריה ימים, הרופאים שבדקו אותו כבר מתו והוא ממשיך לחיות בשביבה טובה (לב אריה הורביץ הקדמה עמוד 2, וספר דורש טוב חלק א דרוש לפרשת תרומה), זהו כחה של תורה. אם בתורה כתוב ככה, אז זו המציאות.

מצרע - דין ולא מציאות

אחרי כל ההקדמה הזו נבין מה שנגרמו לנו בפרשת מצרע בשמה, פרשת מצרע לא נקראת המציאות של המצרע שקבל את הצרעת ושיש לו פצעים, למציאות הזו אין כל כף חשיבות ולכן למרות שרב פרשת תזריע עוסקת בכל מציאות הצרעת וסוגיה השונים ואיך היא מופיעה בגוף, לא נקראת הפרשה פרשת מצרע [למרות שגם שם מזכרים דיני המצרע, אך הם שוב קשורים למציאות הצרעת שנמצאת על גופו], כי על פי התורה המציאות החשובה הם דיני המצרע ביום טהרתו, "זאת תהיה תורת המצרע" (ויקרא יד, ב), ולכן דוקא הפרשה שלנו נקראת מצרע ולא הפרשה הקודמת.

פְּרִשֶׁת מִצְרַע

“תִּזְרִיעַ” - דִּין וְלֹא מִצִּיאוֹת

וְאִמְנָם עַל הָרַעְיוֹן הַזֶּה יֵשׁ לְשֹׂאֵל מֵהַפְּרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁנִּקְרָאָה פְּרִשֶׁת תִּזְרִיעַ עַל שֵׁם הַכֶּתוּב, “אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר” (ויקרא יב, ב), וְהֵרִי גַם הַנִּרְעָה הִיא מִצִּיאוֹת וְלֹא דִין?

וְנִרְאָה שֶׁאֵת זֶה רָשׁ“י עֲצָמוּ בְּאֵ לִישָׁב, שֶׁכּוֹתֵב שְׁלוֹמְדִים מִהַמְלָה תִזְרִיעַ: לְרַבּוֹת אֶפְלוּ יִלְדָתוֹ מִחוּי שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְהִתְרַקֵּם בְּאֲבָרִים מוֹצֵקִים כָּל כֶּךָ, גַּם אִמּוֹ טְמֵאָה לְדָה (גְּדָה דָף כז ע”ב), אִם כֵּן יוֹצֵא שֶׁהַמְלָה תִזְרִיעַ מְלַמֶּדֶת דִּין בְּפָנָי עֲצָמוּ, וְלֹא מִסְפָּרֶת סְתָם מִצִּיאוֹת, וְלָכֵן פְּרִשֶׁת תִּזְרִיעַ נִקְרָאת כֶּךָ.

חִי אֹו מֵת?

אֵת הָרַעְיוֹן הַזֶּה כָּל אֶחָד צָרִיךְ לְלַמֵּד וְלְדַעַת וּלְהַעֲמִיק בּוֹ, הָאִם הוּא חִי עַל פִּי הַתּוֹרָה, אֹו לֹא. הַמִּצִּיאוֹת שֶׁאֵתָה חִי בָּהּ לֹא נִחְשָׁבֶת מִצִּיאוֹת אֲמִתִּית אִם הִיא לֹא עַל פִּי תּוֹרָה, הָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא חִי אֲבָל הוּא בְּאֲמֵת מֵת אִם הוּא לֹא חִי עַל פִּי הַתּוֹרָה. זֶה מֵה שֶׁרְמְזוּ חַז”ל (מִדְרַשׁ תְּנַאִים לְדַבְרִים פֶּרֶק יז פְּסוּק ו) בְּאֲמָרָם: רִשְׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּיִים מֵתִים, כִּיּוֹן שֶׁהֵם מְנַתְּקִים מִסִּפְרֵי הַחַיִּים, מִסִּפְרֵי הַתּוֹרָה, אִין לָהֶם חַיּוֹת כָּלֵל.

וְזֶה גַם מֵה שֶׁאֲמָרוּ חַז”ל (אֲבוֹת פֶּרֶק ו מִשְׁנָה ב) “אִין לָךְ בֵּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה”, הַחֲרוּת הָאֲמִתִּית זֶה לֹא שֶׁחָרוּר עֲבָדִים בְּאֲפְרִיקָה, אֹו הַשְּׁלֵמַת מִשְׁכַּנְתָּא שֶׁהִיָּתָה מְעִיקָה עָלֶיךָ, אֶלָּא הַדְּבִקוֹת בְּתוֹרָה הִיא הַחֲרוּת הָאֲמִתִּית.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר וְיִסַּיעַ בְּעֲדָנוּ שֶׁנִּזְכָּה לְהִיּוֹת קְשׁוּרִים וּמְחַבְּרִים לְתוֹרָה, וּלְהִבִּין “כִּי הֵם חַיִּינוּ וְאֲרָךְ יַמֵּינוּ, וּבָהֶם נִהְגָּה יוֹמָם וְלַיְלָה” אֲמַן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ההגיון האלקי

פְּרִשְׁת אַחֲרֵי מוֹת ההגיון האלקי

הגיון בעריות?

בפְּרִשְׁת השבוע מזכרת פְּרִשְׁת עריות. וכבר אמרו חז"ל במדרש (רבה פרשת קדושים פרשה כד סימן ו), אמר רבי יהודה בן פזי, מפני מה נסמכה פְּרִשְׁת עריות שבאחרי מות, לפְּרִשְׁת קדושים? ללמדך שכל מקום שאֵתה מוצא בו גדר ערוה אֵתה מוצא קדשה. והתורה מצוה על כל סוגי הקרבה שאסורים: "ערוה אביה ערוה אמה לא תגלה. ערוה אשת אביה, ערוה אחותה, ערוה בת בנה, ערוה אחות אביה" (ויקרא יח, ז - ט), ועוד ועוד צוויים.

ואני רוצה להציג שאלה שהיא בעצם מאד מקוממת, אבל חייבת להשא. והשאלה היא: למה לא? אדם שרוצה להתחתן עם אמה שלו, למה שיהיה אסור לו? יש מי שאוהב את הבן יותר מאמא שלו? אבא שרוצה להתחתן עם הבת שלו, הוא הכי ישמר עליה, למה לא?

יש הרבה צוויים של התורה שאנשים אומרים: "מבחינה לוגית התורה לא מובנת". וגם כאן בפְּרִשְׁת עריות הרבה אנשים לא מבינים למה התורה אסרה את הקרבה לנדה (שם פסוק ט), או שאר דיני עריות שהלב חומד (עיינין מכות דף כג ע"ב) כאסור אשת איש ועוד.

הדבור מגלה עברות

דרך אגב, היום ראיתי בספר נדיר שנקרא 'מצעים מהבעל שם טוב', ושם מספר שהבעל שם טוב הקדוש רבי ישראל, שהיה לפני כ - 350 שנה, אומר שכל אדם שעובר עברה בלילה, יפלט מפיו ביום רמז לאותה עברה. ומי שיהיה לידו כל היום יגלה באיזו עברה נכשל בלילה.

כששמעו את זה תלמידי הבעל שם טוב החליטו לבדק את הענין. הם התחברו לאחד מהרחוב שלא כל כך שומר תורה ומצוות, זה היה העגלון של העיר שהיה

פְּרִשֵׁת אַחֲרֵי מוֹת

אָדָם קָל דַּעַת, וְהָיָה מִפְּרָסָם שֶׁהוּא תָמִיד מִתְעַסֵּק בְּעִנְיָנִים שֶׁל עֲרִיּוֹת. הֵם הִתְלוּוּ אֵלָיו כָּל הַיּוֹם וְרָצוּ לְשַׁמֵּעַ מֶה הוּא אוֹמֵר, וְדוֹקָא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הַעֲגֵלוֹן עֲשֵׂה 'תַּעֲנִית דְּבוּר', לֹא מִדְּבַר עִם אֶף אֶחָד.

לְקִרְאָת הָעֶרֶב בָּאוּ לְהִכָּנֵס לְאִיזוֹ אַכְסֵנְיָה, וּבְעֵל הָאֲכֻסְנְיָה אָמַר לָהֶם שֵׁישׁ לוֹ כָּאֵן כּוֹסוֹת אֲבָל הוּא עוֹד לֹא הִסְפִּיק לְטַבֵּל אוֹתָם. כְּשִׁשְׁמַע אֶת זֶה הַעֲגֵלוֹן מִיָּד הוּא צָעַק: "לֹא צְרִיךְ לְהִטְבִּיל אוֹתָם, תְּבִיא אֶת הַכּוֹסוֹת". כְּשִׁשְׁמַעוּ אֶת זֶה הַחֲסִידִים הֵם הִסִּיקוּ שֶׁכָּכֵל הַנִּרְאָה אִם הוּא מְזַלְזֵל בְּטַבִּילַת כָּלִים כְּנִרְאָה הוּא מְזַלְזֵל גַּם בְּטַבִּילַת נַדָּה.

כְּשִׁחֲזְרוּ לְבַעַל שָׁם טוֹב וְסִפְרוּ לוֹ אֶת הָעִנְיָן, הוּא אָשַׁר לָהֶם אֶת הַדְּבָרִים.

אַשֶׁת אִישׁ וְאִמָּא שְׁלֵףָּ...

נִחְזֵר לְעִנְיָנֵנוּ. הִיָּה עַד לֹא מְזֻמָּן סִפּוֹר בְּאַחַת הָעֲרִים בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, עַל אָבָא שֶׁהִחְלִיט לְהִתְחַתֵּן עִם הַבַּת שֶׁלוֹ מְרִצוֹן, שְׁנִיָּהֶם רָצוּ, וְכָל הַתְּקִשְׁרַת יֵצֵאָה עֲלֵיהֶם, שְׁלָחוּ לוֹ מִשְׁטָרָה, מַעֲצָר וְעִשׂוּ לוֹ בְּלָגָן, וְהוּא אָמַר לְכָלֶם: "אֲנִי אוֹהֵב אֶת הַבַּת שְׁלִי וְדוֹאָג לָהּ, וְלִכֵּן אֲנִי לֹא סוֹמֵךְ עַל אֶף אֶחָד שִׁיתְחַתֵּן אִתָּה". לֹא הִסְכִּימוּ אִתּוֹ עַל זֶה, וְהַחֲדוּשׁ הוּא שֶׁאִפְלוּ בְּעוֹלָם הָעֶרֶבִי הַמְּגֻשָּׁם וְהַבְּהֵמִי, מְבִינִים שֶׁגְּלוּי עֲרִיּוֹת בְּתוֹךְ הַמְּשֻׁפָּחָה זֶה מִשְׁהוּ מְגֻנָּה וְלֹא מְקַבֵּל. וְכָל זֶה לָמָּה? בְּחֻסְדֵי הַשָּׁם. וְנִסְבְּרִי:

הַגְּמֵרָא (סְנֵהדְרִין דָּף סד ע"א) מְסַפֵּרַת, שֶׁחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל הוֹצִיאוּ אֶת הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁל הָעֲרִיּוֹת הַקְּרוֹבוֹת לְמִשְׁפָּחָה. אֲבָל לְפָנָי כֵּן, הִיָּתָה תַּאֲוָה כְּזוֹ כְּמוֹ כָּל תַּאֲוָה. לְאָדָם יֵשׁ תַּאֲוָה לְאַשֶׁת אִישׁ? לְצַעֲרָנוּ כֵּן. אֲבָל הִיא לֹא שְׁלֵףָּ? זֶה לֹא מִפְּרִיעַ לוֹ, הִיא יָפָה וְהוּא חוֹמֵד אוֹתָהּ, וְעַל זֶה הַתּוֹרָה מְצַוָּה אוֹתָנוּ "לֹא תַחֲמַד אֶשֶׁת רֵעֶךָ" (שְׁמוֹת כ, יד), אֲבָל עַל אִמָּא שְׁלֵףָּ הוּא לֹא חוֹשֵׁב וְזֶה בְּזִכּוֹת חַיִּי"ל שֶׁהִתְפַּלְלוּ שְׁאוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע לֹא יֵצִיק לְאָדָם בְּעֲרִיּוֹת.

"הָעֵם בְּכָה לְמִשְׁפָּחָתִיו"

בְּפִרְשֵׁת בְּהַעֲלַתָּה מוֹבָא שֶׁהָעֵם הָיָה "בְּכָה לְמִשְׁפָּחָתִיו" (בַּמְדַּבֵּר י"א, י), אוֹמְרִים חַיִּי"ל (שְׁבַת דָּף קל ע"א, יוֹמָא דָּף ע"א, וּבִירוּשְׁלַמִי תַעֲנִית פֶּרֶק ד' הַלְכָה ה) שֶׁהָעֵם בְּכָה עַל שְׁנֵאָסְרוּ לָהֶם עֲרִיּוֹת. הֵם לֹא אָהָבוּ אֶת זֶה שֶׁהֵם כְּבָר לֹא יוֹכְלוּ לְהִתְחַתֵּן עִם הַמְּשֻׁפָּחָה...

ההגיון האלקי

זאת אומרת שלמח האנושי המינימלי, היה ברור שלהתחנת עם המשפחה זה הסטנדרט ועל זה העם בכה, על שנאסרו להם.

שגעות התאוות

לצערנו, אנחנו רואים שהעולם הולך ומשתגע. אנשים מתאווים לדברים לא נורמליים. וזה מכיון שהם גרו בעצמם את היצר הרע כל כך עד שאפלו בדברים שאין להם תאוה הם יצרו לעצמם תאוה (רמב"ן דברים פרק כט פסוק יח), והטמאה הזו הולכת וגדלה בענינים מסוימים בעולם. עלינו לזכר שמי שלא צמוד לתורה, לא יעזר ההגיון האנושי כדי להציל אותו מאיזה עון, שכן העולם הפרוץ כבר אבד כל רסן והגיון בחיים האנושיים.

הגיון במצות?

ובאמת, אדם שיחפש הגיון בצווי התורה לא תמיד ימצא את שאהבה נפשו, מכיון שדיני התורה לא נתנו לנו בשביל הגיון, אלא בגלל צווי ה', זוהי התכלית הרצויה בשמירת תורה ומצות. ברגע שהאדם יתחיל להכניס את ההגיון האנושי במצות התורה, הוא ילך ויטעה עד שיגיע לאבדון רוחני.

יש קבוצה של יהודים משיחיים שהתנצרו, והם את כל החיים שלהם משקיעים כדי לשכנע אנשים להמיר את דתם. כל העבודה שלהם להראות שהמצות הן לא הגיוניות ולא רלוונטיות. ואחרי שהם הורסים לאדם את האמונה היהודית הם מביאים לו ומטיפים לו ושוטפים לו את המוח עם הנצרות.

ברוך השם שזכינו להלחם בהם והוצאנו עליהם עשרות סרטים שפרסמו בכל העולם, להוכיח את הטעות והבורות שלהם.

אחת הטענות שלהם למשל היא: "נראה לך שאלקים רוצה שתניח תפלין? רצועות של עור? מה ההגיון בזה? מספיק שתזכר בלב!", הם מחליטים להכניס למחשבה האלקית עם המוח הקטן והמצמצם שלהם, ומכיון שהם לא מבינים אז הם אומרים כנראה שזה לא באמת צווי אלקי. כמה טפשות וכסילות ובערות יש בזה.

וכבר אמר החכם: "אלו ידעתיו הייתי" (עקידת יצחק שמות שער נד פרשת כי תשא, דרשות הר"ן דרוש רביעי דף יג ע"ד), אדם שמפיר ויודע את הדעת של חברו הוא ממש

פְּרִשְׁת אַחֲרֵי מוֹת

נִהְיָה כְּמָהוּ, הוּא יָכוֹל לְהִתְנַהֵל בְּמִקוּמוֹ וּלְעֲשׂוֹת הַכֹּל. וְאֵלֹהֵי הָאָדָם הָיָה מִבֵּין אֶת
הַמְחֻשְׁבָּה הָאֱלֹקִית, הוּא בְּעֲצָמוֹ הָיָה נִהְיָה אֱלֹהֵי.

וְהֵלֵא הָאָדָם הוּא תְּכֵלִית הַחֲמֵר הָעֶכּוֹר, הוּא מְגַבֵּל לְגַמְרֵי וְלֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת אֱלֹהֵי
בְּכֹל, וְאֵפְלוּ מֹשֶׁה רַבְּנוֹ שֶׁנִּקְרָא "אִישׁ הָאֱלֹהִים" (דְּבָרִים ל, ג), לֹא הִצְלִיחַ לְהִבִּין
אֶת הַמְחֻשְׁבָּה הָאֱלֹקִית וְטָעָה בְּכַמָּה וְכַמָּה דְּבָרִים, כְּשֶׁהוֹצִיא אֶת מִיכָה מִהַקִּיר
בְּמִצְרַיִם וְהוּא זֶה שֶׁעָשָׂה אֶת הָעֵגֶל (הֵדֵר זְקֵנִים שְׁמוֹת פָּרָק לֵב פְּסוּק כד), כְּשֶׁהִכָּה עַל
הַסֵּלַע (בַּמִּדְבָּר כ, יב), כְּשֶׁרָצָה שֶׁהַתּוֹרָה תִּנָּתֵן עַל יְדֵי רַבִּי עֲקִיבָא (מִנְחוֹת דף כט ע"ב),
וְעוֹד, וְכַמָּה הַדוֹר הַזֶּה רְחוּק מִמְעַלְת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, וְאֲנָשִׁים כְּבָר מִתִּימָרִים לְהִבִּין אֶת
הַמְחֻשְׁבָּה הָאֱלֹקִית.

הַדְרֵךְ לְכַפִּירָה

וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם קוֹרָא בַּתּוֹרָה וּבְמִיחָד בְּפִרְשַׁת עֲרִיּוֹת הוּא צָרִיךְ לָשִׂים אֶת הַמַּחֲ שְׁלוֹ
בְּצַד, אֵל תַּחֲפֹשׁ הַגִּיּוֹן, יֵשׁ רְצוֹן הַשֵּׁם - וְהוּא הַקּוֹבֵעַ.

אָדָם שֶׁיִּפְעִיל אֶת הַרְגָּשׁוֹת הָאֲנוּשִׁיִּים שְׁלוֹ, וְאֶת הַהִגִּיּוֹן שְׁלוֹ בַּתּוֹרָה, יִסְתַּבֵּךְ,
וְכִשְׁהוּא יִקְרָא "עֲרִיּוֹת אֲבִיךָ וְעֲרִיּוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה" (וִיקְרָא יח, ז) - הוּא יִסְפִּים, אֲבָל
כְּשֶׁהוּא יִקְרָא עַל אֲסוּר אֲשֶׁת אִישׁ (שֵׁם פְּסוּק כ), הַהִגִּיּוֹן שְׁלוֹ וְהַתְּאֻוָּה שְׁלוֹ לֹא תִתֵּן לוֹ
לְהִסְפִּים עִם זֶה, וּמִכָּאן הַדְרֵךְ קִצְרָה לְכַפִּירָה.

וּכְבָּר אָמְרוּ חַז"ל (סִנְהֵדְרִין דף סג ע"ב) עַל דוֹר הַמְּדַבֵּר, שֶׁכִּפְרוּ בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
רַק כְּדֵי לְהַתִּיר לָהֶם עֲרִיּוֹת. כְּשֶׁאָדָם לֹא מִבִּין שֶׁיֵּשׁ רַק צוּוֵי אֱלֹקֵי וְאֵין בְּלִתּוֹ, הוּא
מַחֲפֵשׁ תַּחֲלִיפִים.

הַתְּבוּלוֹת

דֶּרֶךְ אֲגָב, כִּיּוֹן שֶׁאֲנַחְנוּ כְּבָר בְּפִרְשַׁת עֲרִיּוֹת, הָאֲסוּר כּוֹלֵל גַּם לֹא לְהִתְחַתֵּן עִם
אֲמוֹת הָעוֹלָם (דְּבָרִים ז, ב, רַמְב"ם הַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה פָּרָק יב הַלְכָה א). בְּזִנְהָר הַקְּדוּשׁ (פִּרְשַׁת
שְׁמוֹת דף טו ע"א) כְּתוּב, שֶׁהִסְבֵּה שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל דּוֹקָא לְמִצְרַיִם מִשׁוּם שְׁכַנֵּי יַעֲקֹב הָיוּ
חֲשׂוּבִים מְאֹד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, כָּלֵם כְּבָדוֹ אוֹתָם, וְהָיוּ מְפָרְסְמִים, וְחָשַׁשׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא שֶׁכָּל הָעַמִּים יִרְצוּ לְהִתְחַתֵּן אִתָּם, לָכֵן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָקַח אוֹתָם לְגִלוֹת
בְּמִצְרַיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכִּירוּ בְּמַעַלְתָּם, וְשֵׁם יִהְיוּ עֲבָדִים, וַיִּבְזוּ אוֹתָם וַיִּמְאַסּוּ בָהֶם
וְלֹא יִרְצוּ לְהִתְחַתֵּן אִתָּם. וּבִזְכוּת זֶה נִשְׁאַרוּ כָּל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים וְקְדוּשִׁים, וְהָיוּ

ההגיון האלקי

גְּדוּרִים בְּעָרִיּוֹת אֶפְלוּ בְּמִצְרַיִם עָרְוֹת הָאָרֶץ (מדרש רבה פרשת שמות פרשה א סימן כח).
וְאִם נִעְמִיק בְּדַבְרֵי הַזֶּה, נִרְאֶה אֶת הַחֲמָה שֶׁל אֲסוּרֵי עָרִיּוֹת וְהַתְּבוּלָה עִם
הַגּוֹיִם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַעֲדִיף לְהוֹרִיד אוֹתָם לְמִצְרַיִם שָׁשׁ יִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּאֶפְסוֹן נוֹרָא
בְּמִשְׁךְ מְאֹתִים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. וּבְכָל יוֹם פָּרְעָה יִשְׁחַט מֵאָה וְחֲמִשִּׁים תִּינוּקוֹת בְּיוֹם
וּמֵאָה וְחֲמִשִּׁים תִּינוּקוֹת בְּלֵילָה וְיִתְרַחֵץ בְּדָמָם (מדרש רבה פרשת שמות פרשה א סימן לד),
וְשָׁקְעוּ אֶת הַתִּינוּקוֹת בְּקִירוֹת הַבְּנִינָן (מדרש רבה שנאן פרשת שמות פרשה ה סימן כא), וְעוֹד
זְנוּעוֹת גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת. וְכָל זֶה כְּדָאֵי בְּשִׁבִיל שְׁעָם יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְחַתְּנוּ עִם שְׂאֵר
הָאֻמּוֹת, וְזֶה הָרִי הָיָה עוֹד לְפָנָי שְׁעָם יִשְׂרָאֵל קָבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה. לְלַמְּדֵךְ כַּמָּה חֲשׂוּבָה
בְּעֵינֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קִדְשֵׁת עִם יִשְׂרָאֵל.

זֶה הַסּוּד שֶׁל שְׁעָבוֹד מִצְרַיִם.

“גְּבִהוּ דְרָכֵי מְדַרְכֵיכֶם”

וְשׁוּב אָדָם שִׁינְסָה לְהַפְעִיל אֶת הַהֲגִיוֹן הַחֲמָרִי הַגִּשְׁמִי שְׁלוֹ, לֹא יִבִּין אֶת זֶה, וְכִי
שׁוּה לְשַׁעֲבֵד עִם שְׁלָם בְּכִזָּה צַעַר וְיִסּוּרִים, הָעֶקֶר שֶׁלֹּא יִתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם? בְּמַחְשְׁבָה
אֱלֹקִית כֵּן! בְּמַחְשְׁבָה גִשְׁמִית אֵין לָזֶה הַבְּנָה.

וּכְבָר אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַם יִשְׂרָאֵל: “כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא
דְרָכֵיכֶם דְרָכֵי נְאֻם ה'". כִּי גְבִהוּ שְׁמַיִם מְאֹרֶץ פֶּן גְּבִהוּ דְרָכֵי מְדַרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי
מִמַּחְשְׁבוֹתֵיכֶם” (ישעיהו נה, ח - ט). אֵל תִּנְסָה לְהַבִּין אֶת הַמַּחְשְׁבָה הָאֱלֹקִית, לְעוֹלָם לֹא
תִצְלִיחַ עִם הַשְּׁכָל הָאֲנוּשִׁי הַחֲמָרִי וְהַגִּשְׁמִי שְׁבָךְ.

הַסְּבָא שְׁלִי

וּבְאֻמָּת, כַּמָּה שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר מִבְּטָל אֶת הַמּוֹחַ הָאֲנוּשִׁי שְׁלוֹ לְתוֹרָה, כְּכֹה יֵשׁ סְכוּי
שֶׁהַמּוֹחַ שְׁלוֹ יִהְיֶה יוֹתֵר מִן אֱלֹקֵי וּפְחוֹת מִן בְּהֵמִי.

וְרִאֲיוֹנוֹ בְּדוֹר הַקּוֹדֵם אֶצֶל הַסְּבִים וְהַסְּבִתוֹת, אֵיךְ הֵם הָיוּ שׁוֹמְרִים בְּתַמִּימוֹת אֶת
דִּינֵי הַתּוֹרָה, אִם אֲסוּר - אֲסוּר, לֹא חוֹשְׁבִים וּמְנַסִּים לְהַתְּחַכֵּם, אוֹ לְהַתְּאִים אֶת הַצְּוִי
לְלוֹגִיקָה שְׁלֵהֶם, הֵם בְּחָרוּ מֵאֲהָבָה בְּצוּוֵי “תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ” (דברים יח, יג).

אֲנִי זוֹכֵר אֶת סְבָא שְׁלִי זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, הוּא לֹא הָיָה אָדָם שִׁיּוֹדֵעַ סִפְרָ, אֲנִי לֹא
יּוֹדֵעַ אֶפְלוּ אִם הוּא הָיָה יוֹדֵעַ לְקֹרֵא בְּעִבְרִית, אֲבָל הוּא מְסַר אֶת נַפְשׁוֹ עַל שְׁמִירַת

פְּרִשֵׁת אַחֲרֵי מוֹת

השְׁבֵת. בְּזִמְנֵנוּ מִי שֶׁהָיָה נוֹסֵעַ בְּטְרִיפּוֹלִי בְּאוֹפְנִים בְּשֶׁבֶת אוּ בְיוֹם כְּפוּר הָיוּ מְלַקְּמִים אוֹתוֹ בְּבֵית הַדִּין לְמַחְרָת. הַתְּמִימוֹת הַזֹּאת חֲסֵרָה מְאֹד בְּדוֹר שְׁלֵנוּ.

אַבָּא שְׁלִי סִפֵּר לִי שֶׁפְּעַם אַחַת הִגִּיעַ לְטְרִיפּוֹלִי מִפְּקֵד רִשָׁע שֶׁנִּלְחַם בְּדַת וְצוּהָ שֶׁכֻּלָּם יַעֲבֹדוּ בְּשֶׁבֶת. סָבָא שְׁלִי אָרְגַן אֶת כָּל הַסּוֹחָרִים שֶׁלֹּא יִחְלְלוּ שֶׁבֶת. הַמְּפַקֵּד כָּעֵס וְהַכְּנִיס אֶת הַסָּבָא לְכֹלָא עִם עֲבָרְיָנִים, וְצוּהָ לָתֵת לוֹ מִכּוֹת רִצַּח. הָעֲרָבִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ פָּחַד מִמֶּנּוּ, כָּלֵם הַכִּירוֹ אֶת הַסָּבָא שֶׁהָיָה חֹזֵק מְאֹד, וְלִכֵּן הוּא שָׂאֵל אֶת הַסָּבָא מַה לַעֲשׂוֹת, הוּא חָיֵב לְהַכּוֹת אוֹתוֹ. הַסָּבָא נָתַן לוֹ רְעִיּוֹן: תָּבִיא אֶת הַשּׁוֹט, תְּרַבֵּיץ לְכֶסֶא וְאֲנִי אֶצְעֵק, כִּכָּה הַמְּפַקֵּד יַחֲשֵׁב שֶׁאַתָּה מְרַבֵּיץ לִי. וְכָכָה הָיָה. וְלִמְרוֹת כָּל הָרְדִיפָה לֹא הִסְפִּימוּ לְחַלֵּל שֶׁבֶת.

לְצַעֲרֵנוּ בְּדוֹרֵנוּ, יֵשׁ כְּאֵלֶּה שִׁיטֵיחֶסֶד לְזֶה בְּתוֹר נְאֻיבִיּוֹת, בְּתוֹר טַפְּשׁוֹת, 'הַהוֹרִים שְׁלֵנוּ הָיוּ טַפְּשִׁים, אֲנַחְנוּ חֲכָמִים יוֹתֵר', זֶה לֹא נִכּוֹן! הַטַּפְּשׁוֹת הַיָּא, שֶׁאַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁאַתָּה מִבִּין אֶת אֱלֹקִים, יוֹתֵר מִשְׁאַלְקִים מִבִּין אֶת עֲצָמוֹ: הַטַּפְּשׁוֹת הַיָּא, שֶׁאַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁהֵמֶךְ שֶׁלְךָ הוּא מִחַ אֱלֹקִים!

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב הָיָה אוֹמֵר: בְּרוּר שְׂמִיחַ אֲנוּשִׁי לֹא יִבִּין אֶת הַמַּחְשָׁבָה הָאֱלֹקִית, וְלִכֵּן יֵשׁ שְׂאֵלוֹת בְּאִמוּנָה שֶׁאֵין לָהֶן תְּשׁוּבוֹת, וְיִתְגַּלוּ רַק לְעֵתִיד לְבָא (עֵיין לִיקוּטֵי מוהר"ן תוֹרָה סב אוֹת ב), וְלִכֵּן אֵין מַה לְהַתְּרֹגֵשׁ מִשְׂאֵלוֹת בְּאִמוּנָה. לְמַה אַתָּה אֱלֹקִים שֶׁתְּבִין מִשֶּׁהוּ? אַתָּה רוֹאֶה סוּף דְּבַר מִרְאֵשִׁיתוֹ? אַתָּה רוֹאֶה אַחֲרֵית כְּרֵאשִׁיתוֹ? מִי אַתָּה? בְּסוּךְ הַכֹּל חֲלָקִיק קָטָן בְּפֹאזֵל.

הַתְּמִימוֹת הַנִּפְלְאוֹה שֶׁל אֲנָשִׁי פְּפוּנְיָא

הַתְּמִימוֹת הַזֹּו מִתְּבַטָּא בְּכַמָּה מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁהוּבְאוּ בְּדַבְּרֵי חַז"ל, שֶׁהַתְּפַקִּיד שְׁלֵנוּ לְקָרָא וְלִלְמַד אֶת אוֹתָם הַמַּעֲשִׂיּוֹת, וְלְהַתְּפַעֵל וְלְהַתְּפַלֵּל שֶׁנִּזְכָּה לְהִגִּיעַ לְדַרְגַּת הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, בְּבַחֲיִנַת מְתִי יִגִּיעוּ מַעֲשִׂי לְמַעֲשֵׁי אֲבוֹתַי (תְּנַא דְּבִי אֲלִיהוּ רַבֵּה פֶּרַק כה).

הַגְּמָרָא (פְּסַחִים דף מב ע"א) מְסַפֵּרַת, עַל רַב מִתְּנָה שֶׁבָּא וְדָרַשׁ בְּפְפוּנְיָא, פְּפוּנְיָא הָיָה מְקוּם שֶׁל אֲנָשִׁים מְאֹד פְּשׁוּטִים וְתְּמִימִים. וְהוּא לְמַד אוֹתָם שֶׁעַל הַקָּמַח שֶׁל הַמַּצּוֹת צָרִיךְ לְשַׁפֵּךְ 'מִים שְׁלֵנוּ'. כִּכָּה גַם נִפְסַק לְהַלְכָה שֶׁאֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ רַק מִמִּים שְׁלֵנוּ לִילָה אַחַד (שׁוֹלחַן עֲרוּךְ אוֹרַח חַיִּים סִימָן תְּנַה סע"ף א), וְלִכֵּן שׁוֹאֲבִים מִבְּעוֹד יוֹם אֶת הַמִּים מִהַבְּאֵר וְשָׂמִים בְּכֵלִים שְׂמוּרִים, שֶׁם הַמִּים מִתְּקַרְרִים בְּלִילָה וְרֵאוּיִים לְלִישָׁה לְשֵׁם מַצַּת מְצוּהָ.

ההגיון האלקי

רב מתנה לא הסביר להם שפונתו ב'מים שלנו' - על מים שלנו לילה אחד בכלי, הוא חשב שכלם כבר יודעים ומבינים. אבל הם טעו וחשבו שפונתו למים שלנו - ששיכים למשפחה של רב מתנה. למחרת כל יושבי העיר פפוניא הגיעו עם קצרות, כדי חרס וכלים לביתו של רב מתנה, ובקשו ממנו מים ללוח את הקמח למצות. רב מתנה התפלא: "מה קרה, נגמרו המים בעיר?" והם אמרו לו: "אתמול אמרת בדרשה שצריך מים שלנו - באנו לקחת מהמים שלךם..."

בשביל מה הגמרא מספרת את המעשה הזה? כדי שנלמד ממנו מוסר השכל עצום.

בואו ננסה לחשב על מקרה כזה היום, יום אחד מגיע רב לעיר ואומר הלכה חדשה שאף אחד לא שמע עליה, ומה ההלכה אומרת? שצריך להשתמש ב'מים שלנו'. והיו טועים וחושבים שהוא מנסה לשוק את המים שלו, מה היו כלם חושבים? 'זה רב גנב, שרלטן, חושב שהמים שלו קדושים'. זה היה מגיע לעתונות שהיו מפרסמים באותיות של קדוש לבנה: "גנבה לאור היום, החרדים אזהבים כסף, הם אומרים שרק עם המים של הרב אפשר להשתמש לפסח". ואלו אנשי פפוניא לא דברו! הרב אמר מים שלנו? למחרת כלם עומדים בתור כדי לקבל מהמים של הרב. אמנם זו טעות, אבל זה כל היפי! התמימות! (עיין בספר כסא רחמים חורי על מסכת פסחים שם).

המיוחדות של אנשי פומפדיתא

עוד מעשה נפלא מספר בגמרא (נדה דף כ ע"א), והפעם על האמורא עלא שהגיע לעיר פומפדיתא שבבבל. הוא מסר שם שעור לכלם בעניני 'מראות הדמים'. כידוע יש כמה סוגים של דם בנדה, דם טמא ודם טהור, יש סוג של דם שהוא בצבע שחר שהוא טמא אבל לא כל שחר (נדה דף יט ע"א). תוך כדי שהוא מלמד אותם עבר שם מישוה עם לבוש שחר, מיד הצביע עלא עליו ואמר להם: "אם הדם בצבע השחר כמו הבגד הזה שהוא לובש, הדם טמא". איך ששמעו את זה קמו כלם ורצו לאיש הלבוש בבגד השחר ובקשו ממנו שימכר להם חתיכה מהבגד, הוא לא הבין מה הם רוצים ממנו... כשהסבירו לו הוא החליט לעשות מזה ביזנס, ומכר כל חתיכה בסכום יפה עד שמכר את כל הבגד בארבע מאות זהובים!

זו התמימות המאירה והנפלאה שהיתה לאבותינו. הרב אמר? עושים!

פְּרִשְׁת אַחֲרֵי מוֹת

'חֲלוּשֵׁי הַמַּח'

וְאֵת הָרַעֲיוֹן הַזֶּה יֵשׁ לְלַמֵּד דּוֹקָא מִפְּרִשְׁת עֲרִיּוֹת, שְׁלֹא לְחַפֵּשׁ הַגִּיּוֹן וְסִבָּה בְּכָל דְּבָר, הַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת - עוֹשִׁים, כָּל אֲסוּרֵי הַתּוֹרָה הֵם בְּבַחֲיַנַּת חֵק! יֵשׁ לְפַעֲמִים טַעַם, אֲפֹשֶׁר לְעֵין בְּסִפֵּר הַחֲנוּךְ שְׁכוֹתֵב אֶת הַטַּעֲמִים שֶׁל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה. אֲבָל הוּא כּוֹתֵב בְּהַקְדָּמָה לְסִפְרוֹ (הַעֲרַת הַמַּחֲבֵר דִּיבּוּר הַמַּחֲלִיל וְדַעֲתִי), שְׁאִין זֶה הַסּוּד הָאֲמִתִּי שֶׁל הַתּוֹרָה. הַטַּעֲמִים שֶׁהוּא אוֹמֵר הֵם לֹא הַטַּעַם הָאֲמִתִּי שֶׁל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, אֶת הַטַּעַם הָאֲמִתִּי אִי אֲפֹשֶׁר לְדַעַת וּמִי יְבוֹא בְּסוּד ה'?! רַק מָה, הַטַּעֲמִים שֶׁהוּא כּוֹתֵב הֵם כְּדִי לְהַמְתִּיק לָךְ קִצֵּת אֶת הַטַּעַם בְּמִצְוֹת, שִׁיְהִיָּה לָךְ טַעֲמִים וְנַחֲמֵד, אֲבָל צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁהַעֲקָר הוּא שְׁאִין טַעַם! הַשֵּׁם צָוָה - עוֹשִׁים, זוֹ הַנְּחַת רוּחַ הַכִּי גְדוֹלָה שִׁישׁ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שְׁאֲמַרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי (סִפְרֵי בַמְדַבֵּר פְּרִשְׁת שֶׁלַח פִּיִּסְקָא קז).

וְסִפֵּר הַחֲנוּךְ (מִצְוָה קיז) עֲצָמוּ כּוֹתֵב שֶׁהַצָּרִיךְ לְכַתֵּב אֶת הַטַּעֲמִים שֶׁל הַמִּצְוֹת בְּשִׁבְלִיל אוֹתָם 'חֲלוּשֵׁי הַמַּח' שְׁאֵם הֵם לֹא יִקְבְּלוּ הַסִּבֵּר הֵם לֹא יַעֲשׂוּ. 'חֲלוּשֵׁי הַמַּח' זֶה הַתֵּאָר שֶׁהֵם קִבְּלוּ מִבְּעַל סִפֵּר הַחֲנוּךְ.

יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל

וּכְבָּר אָמַר הַכְּתוּב "כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאַלֹהֵי יַעֲקֹב" (תְּהִלִּים פֵּא, ה), וְיָדוּעַ שִׁישׁ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהֵם בְּרוּם הַמַּעֲלָה בְּרוּחַנִּיּוֹת וְגִשְׁמִיּוֹת הֵם נִקְרָאִים "יִשְׂרָאֵל", וְכִמוֹ שְׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב אַחֲרֵי שֶׁהוּא נִצַּח אֶת הַמַּלְאָךְ "לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמֶךָ" (בְּרֵאשִׁית לז, י). וְעוֹד שֶׁתִּבַּת יִשְׂרָאֵל הִיא רְאֵשֵׁי תִבּוֹת יֵשׁ שִׁישִׁים ר'בוֹא אִוִּיתִיּוֹת ל'תּוֹרָה (עֵיין פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ מִסַּכַּת קִירוּשִׁין דָּף ל ע"א דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל וְהוֹאִיל), וְזֶה מוֹרָה שְׁעַם יִשְׂרָאֵל מַחְבְּרִים בְּעֲצָמִיּוֹתָם לְתּוֹרָה, וְכֻלָּם שׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת (תּוֹרַת הַמַּגִּיד ג"ך זְכָרִיָּה דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל וְזֶהוּ).

וְיֵשׁ בְּבַחֲיַנַּת "יַעֲקֹב" מְלִשׁוֹן עֲקֹב, וְזֶה כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּת, וּכְשֶׁהֵם בְּחִסְרוֹן הַדַּעַת וּבְדַרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה בְּרוּחַנִּיּוֹת וְגִשְׁמִיּוֹת וְהֵם דּוֹמִים לְעֹבֵר שֶׁהוּא בְּסוּף הַרְגֵל, וְכִידוּעַ שֶׁהַעֲקֹב הוּא מְקוּר מִשְׁכָּן הַטְּמֵאָה (עֵיין בּוֹהַר פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים דָּף קכ ע"ב). וְזֶה מָה שְׁאֲמַר הַכְּתוּב "כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא" - אִם עַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָא בְּדַרְגַּת "יִשְׂרָאֵל" - אֲפֹשֶׁר לְהַגִּיד לָהֶם שֶׁכָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה הֵם חֻקִּים - חֵק הוּא דְּבָר בְּלִי טַעַם (עֵיין פִּירוּשׁ רש"י בַּמְדַבֵּר פֶּרֶק יט פִּסּוּק ב) - וְהֵם יַעֲשׂוּ. אֲבָל אִם הַמַּצֵּב שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא בְּבַחֲיַנַּת יַעֲקֹב, עַל זֶה אוֹמֵר הַכְּתוּב "מִשְׁפָּט לְאַלֹהֵי יַעֲקֹב" - וּמִשְׁפָּט הוּא עַם טַעַם

ההגיון האלקי

והסבר הנועד לחלושי המח, שישמרו את דיני התורה והמצוות.

הוראה למחזירים בתשובה

הרבה אנשים בתחלת הדרך שחוזרים בתשובה, מדריכים אותם ואומרים להם שהתורה דואגת לחיי הוגג ולכן היא מצוה על שמירת טהרת משפחה (עיי' גדה דף לא ע"ב), אבל צריך להדגיש להם שזו לא הסבה לשמירת המצוה, הסבה האמתית היא שפך רצון השם.

הגיע אלי מקרה של אשה שהתחילה להתחזק במצוות טהרת המשפחה, והסבירו לה שזה רק כדי שתשרה האהבה הגדולה בינה לבין בעלה. היא אהבה את הרעיון והתחילה לשמר. אחרי כמה זמן היא הייתה צריכה ללדת ואמרו לה שמהרגע שהאשה מתחילה את תהליך הלידה אסור לבצע לגעת בה, היא נטמאת כנדה (עיי' שבת דף קכט ע"א שו"ע יורה דעה סימן קפח סעיף ג, ובשו"ת אך טוב לישראל חלק א סימן כ). את זה היא לא אהבה, והיא התחילה להתפלל: "הרי אם התורה רוצה לדאג לאשה ובשביל זה היא צוה על שמירת טהרת משפחה, לא יכול להיות שהתורה אוסרת שבעלי יגע בי, כשאני צריכה אותם!!!" ועם המחשבה העקמה שלה היא עברה על ההלכה...

וזו הייתה הטעות שמלכתחילה לא הסבירו לה שהתכלית בשמירת המצוות זה רצון השם, וממילא תהיה בזה תועלת גם לשלום הבית שלהם, אבל זו לא הסבה למצוה.

נסיונות החיים

לא רק בענייני המצוות האדם צריך להיות בכינות "תמים תהיה עם ה' אלקיך", אלא גם בכל הנסיונות שהקדוש ברוך הוא מזמן לפתחו. אם נתבונן נראה שכל העשרה נסיונות שהתנסה אברהם אבינו עליו השלום (אבות ה, ג), היו נסיונות של בטול המח האנושי מול הרצון האלקי. "לך לך מארצך" (בראשית יב, א) להתנתק מהמשפחה, עקרת יצחק (בראשית כב, ב), לגרש את ישמעאל (בראשית כא, יב), ועוד ועוד, ובכלם בטל אברהם אבינו את מחשבתו, רצונו ורגשותיו לרצון האלקי.

זה הסוד של אותם צדיקים שהיו מקבלים את כל הצער והיסורים באהבה (עיי' שבת דף פח ע"ב), הם ידעו והפירו שהם רחוקים מלהבין את המחשבה האלקית, וקבלו את היסורים בשמחה, ובטלו יצתם לדעת עליון.

פְּרִשֵׁת אַחְרֵי מוֹת

מִסְפָּר עַל רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'נְסְק שֶׁהָיָה תַלְמִיד תַלְמִידוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מִיֶּסֶד הַחֲסִידוֹת, מִמְּשִׁיךְ דְּרָכּוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הָיָה רַבִּי דָב בָּעַר מִמְּעוֹרֵיטְשׁ וְתַלְמִידוֹ הָיָה רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'נְסְק, וְאַחֲרֵי פְּטִירַת רַבּוֹ הוּא הַמְּשִׁיךְ אֶת הַנְּהַגַת הַחֲסִידִים.

פַּעַם אַחַת הָיְתָה גְּזֵרָה קָשָׁה עַל הַיְהוּדִים, וְרַבִּי אֱלִימֶלֶךְ הִתְפַּלֵּל בְּכָל כַּחוֹ, וְלֹא הִצְלִיחַ לְבַטֵּל אוֹתָהּ. הוּא הִלֵּךְ לְקַבֵּר שֶׁל רַבּוֹ רַבִּי דָב מִמְּזֵרִיטְשׁ, וּבְקֶשׁ שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּשָׂמַיִם לְבַטּוֹל הַגְּזֵרָה. בְּלִילָה הַגִּיעַ אֵלָיו רַבִּי דָב בְּחִלוֹם וְאָמַר לוֹ: אֲנִי נִמְצָא בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, אֲנִי לֹא יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל שֶׁתִּבְטַל הַגְּזֵרָה, כִּינֵּן שְׂאֲנִי רוֹאֶה כַּמָּה טוֹבָה וּבִרְכָּה יֵשׁ בְּדַבַּר הַזֶּה, אַתֶּם שְׂחִיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יוֹדְעִים מְזֶה אַתֶּם יְכוּלִים לְהִתְפַּלֵּל, אֲבָל אֲנִי לֹא יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה שֶׁהִיא טוֹבָה לְעַם יִשְׂרָאֵל.

מִסְקָנַת הַדְּבָרִים, שְׂאֲנַחְנוּ הַמִּין הָאֲנוּשִׁי לֹא רוֹאִים וְלֹא יוֹדְעִים כְּלוּם מִמַּחְשְׁבוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן עָלִינוּ לְקַבֵּל בְּאַהֲבָה אֶת רִצּוֹן הַשֵּׁם וְלַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶׁהוּא צוֹהַ עָלֵינוּ בְּלִי לְנִסּוֹת לְהִתְחַכֵּם...

אַרְץ יִשְׂרָאֵל וְלֵהִיּוֹת כְּאַלְקִים

פְּרֻשֵׁת קְדוּשִׁים

אַרְץ יִשְׂרָאֵל וְלֵהִיּוֹת כְּאַלְקִים

“כָּכֵל הָעַמִּים בֵּית יִשְׂרָאֵל”

בַּפְּרֻשָּׁה אֲנַחְנוּ לומדים על כל הצוויים שֶהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לָנוּ, “קְדוּשִׁים תִּהְיוּ” (ויקרא יט, ב), וְאֵל תִּטְמְאוּ בְּחֻקוֹת הַגּוֹיִם (עייני ויקרא יח, כד) וְזוֹ אֲזַהֶרֶה בְּמִיָּחָד לְפָנַי שְׁעַם יִשְׂרָאֵל גְּכֹנְסִים לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקִיָּאָה עוֹבְרֵי עֲבָרָה (עייני תשב"ץ קטן סימן תקנט), כְּמִזְכֵּר בַּפְּרֻשָּׁה הַקּוּדְמָת “וְלֹא תִקֵּא הָאֶרֶץ אֶתְכֶם” (במדבר יח, כח), וְשׁוֹב בַּפְּרֻשָּׁה שְׁלָנוּ “וּשְׁמַרְתֶּם אֶת כָּל חֻקְתֵי וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטֵי וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִקֵּא אֶתְכֶם הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשִׁבְתָּ בָּהּ” (במדבר כ, ב), הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: אִם תִּנְהַגוּ כְּכָל הַגּוֹיִם וְתֹאמְרוּ: כָּכֵל הָעַמִּים בֵּית יִשְׂרָאֵל (עייני יחזקאל כ, לב), או כְּמוֹ הַשִּׁיר שֶׁל אֶחָד מֵהַמְשׁוֹרְרִים הַלְּאֻמִּיִּים שֶׁהִיא תְּלִמִּיד יְשִׁיבָה וּפְרֵשׁ, שְׁשֵׁר: מִתִּי יִהְיֶה הַגִּנָּב הַעֲבָרִי רֵאשׁוֹן, כְּדֵי שְׁסוּף סוּף גִּנְיָה אִמָּה ‘נֹרְמָלִית’ כְּמוֹ כָּל הַגּוֹיִם, עַל זֶה אוֹמֵרֶת הַתּוֹרָה שְׁאַרְץ יִשְׂרָאֵל לֹא סוֹבְלַת עוֹבְרֵי עֲבָרָה וְאֶתֶם תִּגְלוּ מֵהָאֶרֶץ וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם בָּהּ יְשִׁיבָה לְבִטָּח.

יְרִידָה מֵהָאֶרֶץ

אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְצַעֲרָנוּ אֲנַחְנוּ רוֹאִים הַרְבֵּה, פְּתֹאוֹם אֲנָשִׁים לֹא אוֹהֲבִים אֶת הָאֶרֶץ וְלֹא רוֹצִים לְהִשָּׁאֵר פֹּה בְּאֶרֶץ, מְכַל מִינֵי סְבוֹת. וְלִפְעָמִים יֵשׁ יוֹתֵר עֲלֵיָה לְאַרְץ. יֵשׁ כָּל פַּעַם סְקָרִים שֶׁהַמְדִּינָה עוֹשֶׂה כְּדֵי לְדַעַת כְּמָה אֲנָשִׁים עֲזְבוּ אֶת הָאֶרֶץ, וְכְמָה חֲזְרוּ, לְמִשְׁלַל בְּשָׁנַת 2016 15,200 תוֹשְׁבֵים יָרְדוּ לְחוּץ לְאַרְץ. 14,500 שָׁנָה 96 אֲחוּז מִתוֹכָם הָיוּ יְהוּדִים. כָּל מִי שֶׁנִּשְׁאַר בְּחוּץ לְאַרְץ מֵעַל לְשָׁנָה הוּא נֶחֱשֵׁב יוֹרֵד. וְכָל הַשְּׁנוּיִים הָאֵלוּ יִהְיוּ כָּל הַזְּמַן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְכִינֹן שְׁאַרְץ יִשְׂרָאֵל לֹא סוֹבְלַת עוֹבְרֵי עֲבָרָה. הַבִּיאוּ הַרְבֵּה עוֹלִים מְבָרִית הַמוֹעֲצוֹת מְרוֹסִיָּה, לְצַעֲרָנוּ חֻלְקָם הַגָּדוֹל שֶׁהִיא מְנַתֵּק בְּמִשְׁךְ שָׁנִים מִשְׁמִירַת הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת, לֹא שָׁב אֵל הַיְהוּדוֹת כְּשֶׁהִגִּיעַ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְהַרְבֵּה מֵהֶם הֵם בְּכַחֲנִיַת “וְתִבְאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת אֶרֶצִי” (ירמיה ב, ז), וְמָה קוֹרָה בְּשָׁנִים הָאֲחֵרוֹנוֹת? עֲשָׂרוֹת אֲלָפִים מֵהַיְלָדִים וְהַנְּעָרִים שֶׁעָלוּ מְבָרִית הַמוֹעֲצוֹת כְּבָר לֹא חִיִּים בְּאֶרֶץ, הֵם חוֹזְרִים לְרוֹסִיָּה, או הוֹלְכִים לְאַמְרִיקָה, זֶה בְּדִיוֹק כְּמוֹ בְּאֶרֶץ

פְּרִישַׁת קְדוּשִׁים

יִשְׂרָאֵל רַק בְּלִי הַצְּרוּת. אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא פְּשוּט לְחַיּוֹת בָּהּ, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְנִית בְּיִסּוּרִים (ברכות דף ה ע"א) לָמָּה? כִּי בְּשִׁעָה שֶׁהָאָדָם לֹא מִסְפִּיק בְּרֵמָה הַרוּחָנִית אֲזִי הָאֶרֶץ מְקִיָּאָה אוֹתוֹ, הוּא מְרַגֵּישׁ לֹא בְּנַח פֹּה בְּאֶרֶץ וְהוֹלֵךְ.

הָאֶרֶץ הַקִּיָּאָה אוֹתָךְ

אֶחָד מֵהַחֲסִידִים עָלָה לְאֶרֶץ, לֹא הִסְתַּדֵּר לוֹ כֵּף וְחֹזֵר לְפוֹלִין. כְּשֶׁהֵלֵךְ לְאֶדְמוֹ"ר שָׁלוּ, הוּא אָמַר לוֹ: "קִשָּׁה לְחַיּוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל..." הָאֶדְמוֹ"ר אָמַר לוֹ: "לִפְנֵי שְׂאֵתָה מְדַבֵּר עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַתָּה צְרִיךְ לְדַעַת שֶׁהָאֶרֶץ הִיא זֹאת שֶׁמְקִיָּאָה אוֹתָךְ, לֹא אַתָּה מְקִיָּא אוֹתָהּ". לְפַעֲמִים נִרְאֶה לְאָדָם שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא נֹחָה לוֹ, בְּגִלְל קִשְׁיִים בְּפִרְנֶסָה, יֵשׁ עֲרָבִים וּפְגוּעִים, הַשֶּׁם יְרַחֵם, וְלָכֵן הוּא מְחַלֵּט לְעֹזֵב. כָּל הַטְּעָנוֹת הָאֵלוּ הֵן הַסּוּאָה לְקִיּוּם הָאֱלֹקִי שֶׁהָאֶרֶץ מְקִיָּאָה עוֹבְרֵי עֲבָרָה.

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שׁוֹנָה...

הַהֲבִנָּה הַבְּסִיסִית שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שׁוֹנָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִיא נִבְנִית עַל קִדְשָׁה וְטְהָרָה, חֲסִרָה לְרַב עֲמֻנּוֹ. בְּמִיחָד בְּמִקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁבְּאֶרֶץ שְׂרָבִים מֵאֲחִינוּ שְׁלֹא שׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת לֹא מְבִינִים מֶה קְדוּשׁ בְּזָה, וּמֵה זֶה קִדְשָׁה בְּכָלֵל. וְלָכֵן הָעֲרָבִים נִשְׁלַחִים לְהִזְכִּיר לָנוּ כָּל הַזְּמַן אֶת הַמִּקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים, הֵם נִלְחָמִים עַל אֲזוֹר הַכֶּתֶל הַמְּעַרְבִי וְהַר הַבֵּית, עַל מַעְרַת הַמַּכְבֵּלָה, עַל קֶבֶר יוֹסֵף.

וְהֵם צוֹעֲקִים: "אֲנַחְנוּ מוֹכְנִים לָמוֹת לְמַעַן מִסְגֵּד אֶל אַקְצָה, מוֹכְנִים לְהַקְרִיב אֶת הַיְלָדִים שְׁלָנוּ בְּשִׁבִיל אֶל אַקְצָה..."

"מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי" (תהילים קיט, צח), אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְלַמֵּד עַל חֲשִׁבוֹת שְׂמִירַת הַקִּדְשָׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל, וּבְמִקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים בְּפָרֵט.

הַשִּׁיחַ הָעֲרָבִי וְהַחֲלִילִים בְּמַעְרַת הַמַּכְבֵּלָה

הַרְבֵּי מְרַדְכֵי אֲלִיָּהוּ וְצ"ל הַגִּיעַ פַּעַם לְמַעְרַת הַמַּכְבֵּלָה עִם קְבוּצַת חֲזָלִים, הַחֲזָלִים הָיוּ עֲרָבִים, הוֹרִידוּ נְעֻלִים וְהִלְכוּ לִישׁוֹן. פֶּתְאוּם הַגִּיעַ אֵיזָה שְׁיִיחַ וְהַתְחִיל לְצַעֵק עֲלֵיהֶם: "חֲצוּפִים, טְפָשִׁים, אֵיךְ אַתֶּם לֹא מֵתְנַהֲגִים בְּקִדְשָׁה בְּמִקוֹם הַזֶּה, אֲנַחְנוּ מְכַבְּדִים אֶת הַמִּקוֹם, מוֹרִידִים אֶת הַנְּעֻלִים לִפְנֵי שְׂנַכְנָסִים לְכָאן, שׁוֹטְפִים יְדֵים וְרִגְלִים, נִכְנָסִים בְּפֶתַח, וְאַתֶּם כָּכָה יִשְׁנִים בְּמַעְרַת הַמַּכְבֵּלָה?" הוּא צוֹעֵק וְצוֹעֵק.

אַרְץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת כְּאַלְקִים

הַחִילִים לֹא הִתְיַחֲסוּ אֵלָיו. אֲבָל הָרַב מְרַדְכִי אֵלֵיהוּ וַצֵּ"ל שֶׁיַּדְעַ עַרְבִית, עָנָה לוֹ בְּעַרְבִית וְאָמַר לוֹ: "הֶהְבְּדֵל בֵּינֵינוּ שְׂאֵתָם בְּנֵי הַשְּׂפָחָה, בְּנֵי הַשְּׂפָחָה צָרִיכִים לְבֹא מְכַבְּדִים לְפָנַי שְׂנַכְנָסִים לְאֲדוֹנִים, אֲבָל אֲנַחְנוּ הַבְּנִים שֶׁל הָאֲדוֹנִים! הֵם יִקְבְּלוּ אוֹתָנוּ בְּכָל מַצָּב! כְּמוֹ אִמָּא שְׂמוֹכְנָה שֶׁהֵבֵן שָׁלָה יְבֵא מְלַכְלָךְ וְיִשְׁכַּב בַּמַּטָּה שָׁלָה, הָעֶקֶר שְׂנִיחַ". הַשִּׁיחַ שָׁמַע אֶת זֶה, נִפְגַּע וְהֵלֵךְ. הַמַּפְקָדִים שֶׁל הַצָּבָא אָמְרוּ לָרַב: "מָה עָשִׂיתָ? זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת תַּקְרִית דִּיפְלוֹמָטִית, עָדִיף הִיָּה לֹא לְדַבֵּר אִתּוֹ". אָמַר לָהֶם הָרַב: "אֲנִי גְדַלְתִּי עִם עַרְבִים, אֲנִי יוֹדֵעַ אֵיךְ לְדַבֵּר אִתָּם!". אַחֲרֵי חֲצֵי שָׁעָה חֲזַר הַשִּׁיחַ, וְהִגִּיעַ לָרַב מְרַדְכִי אֵלֵיהוּ וְאָמַר לוֹ: "אַתָּה צוֹדֵק, סְלִיחָה".

הֶהְבְּדֵל בֵּין הַכְּנִסְיָה לְבֵית הַכְּנִסְתָּ

בְּהֶקְשֶׁר לָזֶה, מְסַפֵּר שְׂפַעַם אַחַת הַכֹּמֵר שֶׁל הָעֵינְיָה פָּגַשׁ אֶת רַבֵּי יְהוֹנָתָן אֵיבְשִׁיץ וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: "לָמָּה הַכְּנִסְיָה שְׁלָנוּ תְּמִיד נִקְיָה וּמְסֻדֶּרֶת, וְאֵלּוּ בְּתֵי הַכְּנִסְיּוֹת שְׁלָכֶם מְבֻלְגָּנִים, מְלַכְלָכִים?", הוּא הִתְפֹּן לְצַחֵק עָלָיו. אָמַר לוֹ רַבֵּי יְהוֹנָתָן אֵיבְשִׁיץ: "יֵשׁ הֶבְדֵּל בֵּינֵינוּ, לְאַלְהִים שְׁלָכֶם יֵשׁ אִמָּא שְׂיִכּוּלָה לְנִקּוֹת לוֹ אֶת הַלְכָלוֹךְ, לְאַלְקִים שְׁלָנוּ אֵין אִמָּא!" אֵלּוּ הַהֶסְבְּרִים לְאִמּוֹת הָעוֹלָם. אֲבָל חֲשׁוֹב מְאֹד לְשֹׁמֵר עַל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים, וְלִשְׁמֹר עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַשְּׁלָמָה בַּקְּדוּשָׁתָהּ.

הֶהְבְּדֵל בְּתַפְלָה בֵּין יְהוּדֵי לְגוֹי

שׁוֹב פַּעַם נִפְגָּשׁוּ הַכֹּמֵר וְרַבֵּי יְהוֹנָתָן, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הַכֹּמֵר: "לָמָּה אֲצַלְכֶם בְּתַפְלָה צוֹעֲקִים בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת, וְאֲצַלְנוּ כָּלֶם שָׂרִים בְּקוֹל שְׂקֵט. הַכֹּל דְּמָמָה, הַכֹּל רְגוּעַ?" אָמַר לוֹ רַבֵּי יְהוֹנָתָן: "אַתֶּם הָאֱלֹהִים שְׁלָכֶם תְּלוּי לִידְכֶם בְּכְנִסְיָה אֲזַ אַתֶּם יְכוּלִים לְדַבֵּר אֵלָיו בְּשֶׂקֶט, אֲנַחְנוּ הָאֱלֹקִים שְׁלָנוּ בְּשִׂמְיִם אֲזַ אֲנַחְנוּ צוֹעֲקִים". וְשׁוֹב זֶה לְאִמּוֹת הָעוֹלָם. כִּי הַגְּמָרָא (בְּרֻכּוֹת דָּף כ"ד ע"ב) אוֹמְרָת, הַמְּשַׁמְיַע קוֹלוֹ בְּתַפְלָתוֹ - הֲרִי זֶה מְקַטְנֵי אִמְנָה. הַמְּגַבִּיָּה קוֹלוֹ בְּתַפְלָתוֹ - הֲרִי זֶה מְגַבִּיָּי הַשֶּׁקֶר. שְׂכָאֵלּוּ הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא לֹא יָכוֹל לְשַׁמַּע אוֹתוֹ כִּי הוּא נִמְצָא רַק בְּשִׂמְיִם.

רַבֵּי יְהוֹנָתָן לֹא נִשְׂאָר חַיֵּב וְשָׂאֵל גַּם הוּא אֶת הַכֹּמֵר: "אֵיזוֹ עֲבוּדָה הֵכִי נַח לְעַבֵּד בָּהּ?" הַכֹּמֵר לֹא יָדַע, אָמַר לוֹ הָרַב: "לִהְיוֹת כְּמֹר! בְּכָל פַּעַם שְׂאֵתָה מְגִיעַ לְעַבּוּדָה אַתָּה רוֹאָה אֶת הַבּוֹס שְׁלָךְ תְּלוּי!". אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל לִיצְנוּתָא דְּעַבּוּדָה זְרָה, שְׂמַצּוּהָ לּוֹמַר אוֹתָם (מַגִּילָה דָּף כ"ה ע"ב, שו"ע יוֹרָה דְּעָה סִימָן קמ"ז סעיף ה). אֲבָל חֲשׁוֹב מְאֹד לְשֹׁמֵר עַל הַקְּדוּשָׁה שֶׁל בְּתֵי הַכְּנִסְיּוֹת, וּבְתֵי הַמְּדַרְשׁוֹת כְּמָה שְׂאֵפְשֶׁר, כִּי יֵשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה

פְּרִשְׁת קְדוּשִׁים

תְּמִידִית, וְאֶפְלוּ בֵּית כְּנֻסֶת שֶׁהוּא שׁוֹמֵם וְכֹבֵד לֹא מִתְפַּלְלִים בּוֹ, אוֹמְרִים חַו"ל (מגילה דף כח ע"א) עַל הַפְּסוּק "וְהִשְׁמֹתִי אֶת מִקְדָּשֵׁיכֶם" (ויקרא כו, לא) אֶפְלוּ שֶׁהֵם שׁוֹמְמִים יֵשׁ בָּהֶם קְדוּשָׁה.

לְטֹאטֵא אֶת הַרְצָפָה עִם הַזְּקֵן

כְּמָה גְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת הָיוּ מְכַבְּדִים אֶת בְּתֵי הַכְּנֻסֶת. הָיָה אֶחָד מִגְדוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁנִּקְרָא רַבֵּי יַעֲקֹב בֶּר יֶקָר, אֶחָד מֵרַבּוֹתָיו שֶׁל רִש"י, הוּא נִפְטַר בְּשָׁנַת 1064 לְמַנְיָנָם. בְּסֵפֶר חֲסִידִים (סימן קכח) מְסַפֵּר עָלָיו, שֶׁרַבֵּי יַעֲקֹב בֶּר יֶקָר הָיָה מְכַבֵּד בְּזִקְנוֹ לְפָנֵי אַרְוֹן הַקְּדוֹשׁ. הָיָה לוֹ זְקֵן אַרְוֹן וְהוּא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזִקְנוֹ שְׁלוֹ כְּמוֹ מִטְאָטֵא, לְטֹאטֵא לְפָנֵי אַרְוֹן הַקְּדוֹשׁ, לְמָה? כִּי הוּא הִבִּין מַה זֶה הַקְּדוּשָׁה שֶׁיֵּשׁ בְּמִקְוֹת הַקְּדוּשִׁים, בְּתוֹרָה וּלְפָנֵי הַיֵּכָל הַקְּדוֹשׁ.

קְדוּשַׁת מִירוֹן

בְּהַקְשֵׁר לָזֶה מוּבָא שֶׁרַבְנּוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ הִגִּיעַ פַּעַם אַחַת לְמִירוֹן לְקַבֵּר שֶׁל רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי, וְיֵשׁ תַּאֲוֵר שְׁכּוֹתֵב עָלָיו רַבֵּי שְׁמוּאֵל הַלִּיר זצ"ל, שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן אֵב בֵּית הַדִּין בְּצַפַּת, בְּסוּף סְפָרוֹ כְּבוֹד מְלָכִים, שֶׁמֶרְאֵשׁ הָהָר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ הִזְדַּעְזַע וְאָמַר: "אֵיךְ אֲנִי הַשֶּׁפֶל אֶכְנֵס לְמִקּוֹם אֵשׁ וְשִׁלְהֶבֶת!" וְיָרַד עַל אַרְבַּע מְרַב פַּחַד, וְכִכָּה יָרַד אֶת כָּל הָהָר. הַיּוֹם אֲנָשִׁים הוֹלְכִים לְמִירוֹן, עוֹשִׂים עַל הָאֵשׁ בְּמַתְחָם שֶׁל הַקַּבֵּר, צוֹעֲקִים אֶחָד לַשֵּׁנִי: "תְּבִיא אֶת הַשֵּׁשֶׁלִּיק, אֶת הַקֶּבֶב, וְאַל תִּשְׁכַּח אֶת הַכְּבֹד..." לְכַבוֹד רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי הֵם מְנַפְּנִים וְשָׂרִים "בֶּר יוֹחָאִי נִמְשַׁחַת אֶשְׁרֵיךְ - תִּהְפֹּךְ אֶת הַסְטִיִּיק..." "אֵיפֹה הַבִּירוֹת?" הֵם מְסַפְּנִים שֶׁהֵם לֹא מְבִינִים אֶת הַקְּדוּשָׁה הַנּוֹרָאָה בְּמִקּוֹם קְבָרוֹת הַצַּדִּיקִים. זֶה מִמֶּשׁ מִקּוֹם אֵשׁ וְשִׁלְהֶבֶת.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים כְּמָה אַרְץ יִשְׂרָאֵל קְדוּשָׁה, כְּמָה בְּתֵי כְּנֻסִיּוֹת וּמְדַרְשׁוֹת קְדוּשִׁים, כְּמָה קְבְרֵי צַדִּיקִים קְדוּשִׁים, כִּי אִם הָיִינוּ יוֹדְעִים הָיִינוּ חַיִּים בְּפַחַד וְאֵימָה.

רַבֵּי מֵאִיר אַבּוּחֲצִירָא בְּבֵית כְּנֻסֶת

סֵפֶר אֶחָד מִתְלִמִּידֵי רַבֵּי מֵאִיר אַבּוּחֲצִירָא הֵבֵן שֶׁל 'בְּבֵא סָאֲלִי' - שְׁפַעַם אַחַת הוּא הַתְּלוּנָה לְרַב בְּדַרְךְ לְבֵית הַכְּנֻסֶת, כָּל הַדַּרְךְ הֵם דְּבָרוּ דְּבָרוֹ תוֹרָה, וְכִשְׁהִגִּיעוּ לְפֶתַח בֵּית הַכְּנֻסֶת, רַבֵּי מֵאִיר אַבּוּחֲצִירָא הִשְׁתַּתַּק, הַפְּנִים שְׁלוֹ נִהְפְּכוּ לְלִבָּן, הוּא כָּרַע בְּרֹךְ

אַרְץ יִשְׂרָאֵל וְלֵהִיּוֹת כְּאַלְקִים

וּנְכַסְס כְּלוּ בְּפִיחַד וְאַיְמָה, לֹא דָבַר אֶפְלוּ בְּדַבְרֵי תוֹרָה, וְלֹא זָז מִמְקוֹמוֹ כָּל הַתְּפִלָּה. יֵשׁ כְּאַלֶּה שְׁנֹכְנָסִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמִתְחִילִים לְטִיֵּל, יְמִינָה שְׁמֵאלָהּ, מֵה יֵשׁ לָהּ, תְּרַגְעוּ! אָסוּר לְטִיֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת סָתָם (מגילה דף כח ע"ב, שו"ע או"ח סימן קנא סעיף א). לְאַחַר שְׁסִים רַבִּי מֵאִיר אֲבוּחֶצִירָא אֶת הַתְּפִלָּה, יָצָא בְּחֻרְדַּת קֹדֶשׁ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאָז כְּמוֹ אִישׁ הַנֶּעוֹר מִשְׁנָתוֹ, הַתְּעוֹרֵר וְהַמְשִׁיךְ לְדַבֵּר בְּדַבְרֵי תוֹרָה עִם תְּלִמִּידוֹ. כְּמָה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְכַבֵּד אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים וְאֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא נִגְיַע חֲלִילָה לְמַצָּב שֶׁל "וּתְקִיאַת אֶרֶץ אֲתָכֶם". כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה עֲבֻרוֹת חֲלִילָה, הָאֶרֶץ יְכוּלָה לְהִקְיֵא אוֹתוֹ, בְּמִיָּחַד אִם זֶה בְּעֶנְיָנִים שֶׁל עֲרִיּוֹת (עֵינן אֲבוֹת דְּרַבִּי נֹתָן פֶּרֶק לֹט הִלְכָה ד' וּבְדַבְרֵי הַגְּרָ"א שֵׁם אוֹת א).

כְּמָה כּוֹאֵב הֵלֵב כְּשֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים אֶת אַחֲיֵנו הַתּוֹעִים רוֹמְסִים בְּרָגֵל גְּאוּהָ אֶת קֹדֶשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַסְּמָאָה כָּל הַזְּמַן רוֹצֵה לִינֵק מִהַקְּדוּשָׁה (עֵינן אוֹר הַחַיִּים בַּמְדַּבֵּר פֶּרֶק י"ט פְּסוּק ב) וְלִכְנֹן הֵם כָּל הַזְּמַן רוֹצִים לְחַלֵּל אֶת הַקְּדוּשׁ בְּמְקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים, "סְכִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן" (תהילים יב, ט), הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְחַם, יוֹשִׁיעַ וְיִגְן. וְהַכְּתוּב בְּפִרְשֵׁה חוֹזֵר כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים עַל הַצְּוִי לְהִיּוֹת קְדוּשׁ, "וְהִיִּתֶם קְדוּשִׁים" (ויקרא יא, מד) "קְדוּשִׁים תִּהְיוּ" (שם יט, ב), מֵה זֶה לְהִיּוֹת קְדוּשׁ? מְסַבֵּיר הַרְמַב"ן (ויקרא פֶּרֶק י"ט פְּסוּק ב): "קְדוּשִׁים תִּהְיוּ" - פְּרוּשִׁים תִּהְיוּ. כְּמָה שֶׁאָדָם יוֹתֵר פְּרוּשׁ מִתְּאוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּכֵּה הוּא יוֹתֵר קְדוּשׁ.

יֵשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוּנוֹת בְּקְדוּשָׁה, וְאַלִּיָּהֶן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מִתְּפוֹן שְׁנִייעַ, אֶחָד הִיָּה וּפְרָסְמוֹ הַכְּתוּב הוּא מְשֶׁה רַבְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁהַגִּיעַ לְשִׂיא הַפְּרִישוֹת מְכַל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁלֹּא אָכַל וְשָׁתָה אֲרַבְעִים יוֹם (שְׁמוֹת ל"ד, כח), וּפְרָשׁ מֵאֲשֶׁתּוֹ (שְׁבַת דף פ ע"א), וְלִכְנֹן הוּא נִקְרָא אִישׁ הָאֲלֵקִים, הוּא כְּמוֹ מֶלֶאךָ, "תְּפִלָּה לְמִשֶׁה אִישׁ הָאֲלֵקִים" (תהילים ז, א), אָבֵל זֶה רַק מְשֶׁה רַבְּנוּ וְלֹא לְכָל אָדָם. וְהִרְאִיָּה, שֶׁאֶפְלוּ רַבִּי עֲקִיבָא שְׁמִשֶׁה רַבְּנוּ אָמַר עֲלֵיו לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "יֵשׁ לָהּ אָדָם כְּזֶה וְאֵתָה נוֹתֵן תוֹרָה עַל יְדִי?" (מנחות דף כט ע"ב), לֹא פְּרָשׁ מֵאֲשֶׁתּוֹ, וְהוּא אָכַל וְשָׁתָה. וְקַל וְחִמְרָ לְדוֹר שְׁלָנוּ שֶׁלֹּא מְדַבְרִים עַל סוּגֵי פְּרִישָׁה כְּאַלֶּה, שֶׁהֲרִי כְּבָר אָמְרוּ חֲזו"ל (שְׁבַת דף ק"ב ע"ב), אִם רֵאשׁוֹנִים כְּמֶלֶאכִים אָנוּ כְּבִנֵי אָדָם, אִם הֵרֵאשׁוֹנִים כְּבִנֵי אָדָם אָנוּ כְּחַמּוּרִים, וְהֵאָנוּשִׁיּוֹת בְּדוֹר שְׁלָנוּ מְרַכְּבֵת מְקַצֵּת אָדָם וְהִרְבָּה חֲמוּר... וְהַתְּפִקִיד שְׁלָנוּ לֹא לְסַלֵּק אֶת הַחֲמֵר לְגַמְרִי, אֶלָּא בְּתוֹךְ הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִּיָּה, בְּתוֹךְ הַהִתְנַהֲגוֹת שֶׁלָּהּ עִם אֲשֶׁתָּהּ, תִּהְיֶה קְדוּשׁ, תַּעֲשֶׂה אֶת הַכָּל לְפִי הַהִלְכָה בְּקְדוּשָׁה וּבִטְהָרָה.

"בְּרוּךְ הוּא אֲלֵקִינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לְכַבוֹדוֹ וְהַבְּדִילָנוּ מִן הַתּוֹעִים" - אֶצֶל הַנוֹצְרִים כְּמָה שֶׁאֵתָה יוֹתֵר קְדוּשׁ כִּכֵּה אֵתָה צְרִיךְ לְפָרֵשׁ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁה, וְלֵהִיּוֹת נְזִיר אוֹ נְזִירָה וְזֶה נִגְדַּת הַרְצוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה, לְקַיֵּם מִצְוֹת פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה, וְלִהְיוֹת בְּאֶפְן הַמְּתָר וְהַקְּדוּשׁ

פְּרִישַׁת קְדוּשִׁים

בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכִמּוֹ שְׁאַמְרוּ חַז"ל בְּפִירוּשֵׁי לְמִי (קִידוּשֵׁין פֶּרֶק ד' הַלְכָה יב), עֲתִיד אָדָם לִתֵּן אֶת הַדִּין עַל כָּל מַה שֶּׁרָאָתָה עֵינֶיךָ וְלֹא אָכַל. וְלִכֵּן הַצּוּוֵי שֶׁל "קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ" - הוּא לְכֹל אֶחָד בְּרֵמָה שְׁלוֹ, בְּצַרְףּ שְׁלוֹ וּבִדְרָגָה שְׁלוֹ (הַלִּיכוֹת הַשּׁוֹלְחַן עָרוךְ הַחֲמִישִׁי סִימָן נח סע"ף ט).

לֹא אוֹהֵב לְהִיּוֹת מְגַבֵּל

הָאָדָם לֹא אוֹהֵב לְהִיּוֹת מְגַבֵּל, לֹא בַבֶּנֶק וְלֹא בַחַיִּים, וְזֶה מִפְּיֵן שֶׁהַנְּשִׂמָה הִיא חֶלֶק אֱלוֹהִים מִמַּעַל וּבְאַלְקִים לֹא שִׁיף הַגְּבֻלָה, וְלִכֵּן הַנְּשִׂמָה תָּמִיד רוֹצֶה לְפָרֵץ אֶת מִסְגְּרוֹת הַהַגְּבֻלָה הַגְּשָׁמִיּוֹת. כִּכֹּל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר יַעֲשֶׂה דְבָרִים אֱלֹקִיִּים כִּכֹּה הַנְּשִׂמָה תִּקְבַּל אֶת חֶלְקָהּ.

הֵיוּ טַפְשִׁים בְּמִשְׁךְ הַדּוֹרוֹת שֶׁעָשׂוּ אֶת עֲצָמָם אֱלֹהִים כְּמוֹ פְּרָעָה (מִדְרַשׁ רַבָּה פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת פֶּרֶשֶׁה ה' סִימָן יד), וְהוּא הַבֵּין שֶׁהַמִּינִימוּם שֶׁמִּתְבַּקֵּשׁ מֵאַלְקִים זֶה שְׁלֹא יִצְטָרֵף לְהַתְּפַנּוֹת, זֹאת אוֹמֶרֶת לְשֹׁבֵר אֶת הַמְּגַבְלוֹת שֶׁל הַגּוֹף בְּעֵינֵי הַפְּסֻלָּת. חוּץ מֵהַסְּבִל שֶׁהוּא עֶבֶר כָּל הַיּוֹם, וְהַבְּזִיוֹנוֹת שֶׁהַמְּדַרְשׁ (יִלְקוּט שְׁמַעוֹנֵי תוֹרָה פֶּרֶשֶׁת וָאֵרָא רִמּוֹ קַפָּא) מְגַלֶּה שֶׁכְּשֶׁמִּשְׁשָׁה רַבְּנוּ נִכְנַס לְפֶרַעַה הוּא הַכְּנִיס אֹתוֹ אֶת כָּל הָאֲרִיּוֹת וְהַדְּבָיִם שֶׁהֵיוּ שׁוֹמְרִים מִסְּבִיב לְאַרְמוֹן, וּפְרָעָה נִבְהַל וּבְאוֹתוֹ רָגַע קִפְצָה עַל הַכֶּסֶף וְעָשָׂה מַה שֶׁעָשָׂה, הַסְּתִימָה הַשְּׁתַּחֲרָרָה... וְהוּא רָץ לְשֵׁרוֹתֵי וְנִדְמָנוּ לוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר עֶכְבְּרִים וְהֵיוּ נוֹשְׁכִים אֹתוֹ בְּכָל צַד מוֹשְׁבּוֹ וְצָעַק צָעָקָה גְּדוֹלָה וּמְרָה עַד שֶׁשְּׁמַעוּ קוֹל צָעָקָתוֹ גְּדוֹלֵי הַמַּלְכוּת, בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה כָּלֵם הַפִּירוֹ וַיִּדְעוּ שֶׁהוּא כָּבֵר לֹא אֱלֹהִים. עַד הַיּוֹם יֵשׁ שְׁבָטִים בְּאַפְרִיקָה שֶׁמְחַשְׁבִּים אֶת הַמְּלֶכֶךְ שֶׁלָּהֶם, אֶת הַמְּנַהֵיג שֶׁלָּהֶם, לְאֱלוֹהִים. זֶה טַפְשׁוֹת גְּדוֹלָה, הָאָדָם לֹא יִכּוֹל לְהִיּוֹת אֱלֹקִים, הוּא לֹא יִכּוֹל לְהִסִּיר אֶת הַמְּגַבְלוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת שֶׁל הַגּוֹף, אֲבָל הוּא כֵּן יִכּוֹל לְהִסִּיר אֶת הַמְּגַבְלוֹת הַרוּחָנִיּוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ וְלְהַתְּנַהֵג בְּמַדּוֹת אֱלֹהִיּוֹת, לְהִיּוֹת יוֹתֵר קְדוּשׁ. וְעַל יְדֵי הַקְּדוּשָׁה הָאָדָם יוֹתֵר נִדְבֵק לְבוֹרָאוֹ.

מַה הוּא חֲנוּן...

וּמְצָאֵנוּ שֶׁהַתּוֹרָה מְצִוָּה אוֹתָנוּ "וּלְדַבְּקָה בּוֹ" (דְּבָרִים י"א, כב), וְכִבֵּר שֶׁאֵלּוֹ חַז"ל (כְּתוּבוֹת דף ק"א ע"ב, סִפְרֵי דְבָרִים פֶּרֶשֶׁת עֶקֶב פִּיסקָא מַט) אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַדְּבִק בְּה', הֲלֹא הוּא אֲשֶׁר אֲכָלָה (דְּבָרִים ד', כד)? וּבְאֵרוֹ: שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְּדַבֵּק בְּתַלְמִידֵי חֻכְמִים וּבְמַדּוֹתֵיהֶם.

אַרץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת כְּאַלְקִים

וְעוֹד פָּרִישׁוּ (שבת דף קלג ע"ב), שֶׁהַדְרֵךְ לְהַדְבִּיק בַּהּ יִתְבַרֵךְ הַיָּא, לְהַתְנַהֵג כְּפִי מִדּוֹתָיו, מֵה הוּא חֲנוּן אִף אֶתְה תִּהְיֶה חֲנוּן, מֵה הוּא רַחוּם אִף אֶתְה תִּהְיֶה רַחוּם. וְגַם הַצְּוִי לְהִיּוֹת קְדוֹשִׁים הוּא בְּכָלֵל זֶה, "וְהִתְקַדְּשָׁתֶם וְהִיַּתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי" (ויקרא יא, מד), הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: אֲנִי רוֹצֵה אֶתְכֶם שְׂאֵתֶם תִּהְיוּ כְּמֵה שְׂוִיתֵר קְרוֹבִים לִי, וְאִיךְ נִהְיֶה קְרוֹבִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אִם אֲנַחְנוּ נִתְנַהֵג בְּמִדּוֹתָיו.

אֵת אֹתְה הַנְּהַגָה אֱלֹקִית רְאִינוּ אֲצֵל רְבוֹתֵינוּ גְדוֹלֵי הַדּוֹר גַּם בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, וְנִסְפֵּר:

הַגָּנֵב בְּבֵית הַחֶפֶץ חַיִּים

הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַכֹּהֵן מְרַאדִין 'הַחֶפֶץ חַיִּים', שֶׁנִּפְטֵר לִפְנֵי פְּחוֹת מִמָּאָה שָׁנָה, הִיָּה קְדוֹשׁ קְדוֹשִׁים, כֹּל יָמָיו הָיָה מְחַפֵּר לַתּוֹרָה וְלַעֲבוּדָה. יוֹם אֶחָד נִכְנַס לוֹ גָּנֵב הַבֵּיתָה, אִיךְ שֶׁהַחֶפֶץ חַיִּים רָאָה אוֹתוֹ הוּא אָמַר לוֹ: "אֲנִי מִפְּקִיר אֵת הַכֹּל, אֶתְה יִכּוֹל לְקַחַת מֵה שְׂאֵתְה רוֹצֵה", הַגָּנֵב הִתְפַּלֵּא עַל קִבְּלַת הַפְּנִים הַזֹּו, וְהַחֶפֶץ חַיִּים הִסְבִּיר לוֹ: "אֲנִי לֹא רוֹצֵה שֶׁתְּעַבֵּר עַל "לֹא תִּגְנֹב" (שְׁמוֹת כ, יג), וְלִכֵּן אֲנִי מִפְּקִיר אֵת הַכֹּל שֶׁתּוֹכֵל לְקַחַת מֵה שֶׁתְּרַצֶּהוּ, וְאֲנִי גַם מוֹדִיעַ לְךָ אֵת זֶה שֶׁלֹּא תַחֲשַׁב שְׂאֵתְה נִכְשָׁל בְּעִבְרָה" (עֵיין נוֹזֵר דף כג ע"א). הַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן שֶׁאֲנִישִׁים עוֹשִׂים כְּשֶׁרוֹאִים גָּנֵב הֵם זוֹרְקִים עֲלָיו נַעַל, אֲבָן, צִלְחַת, קוֹשֵׁרִים אוֹתוֹ וּמִתְקַשְּׂרִים לְמַשְׁטָרָה. הַחֶפֶץ חַיִּים, חוֹשֵׁב אַחֲרַת, אִיךְ לְהַצִּיל אֵת הַיְּהוּדִי הַזֶּה מֵאִסוּר גָּנְבָה...

הַתְּלַמִּיד חָכֵם שֶׁמַּחֵל

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי חַיִּים בֶּן עֶשֶׂר 'הָאוֹר הַחַיִּים' הִיָּה עוֹשֶׂה חֲלָקָה שֶׁל בֶּשֶׂר בְּכֹל שְׁבוּעַ לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים. פְּעַם אַחַת הִיָּה מְחִסּוֹר בְּבֶשֶׂר, וְהָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ קָנָה אֵת כֹּל הַבֶּשֶׂר לְחֵלֶק לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים עֲנִיִּים. הִיָּה שֵׁם עֲשִׂיר אֶחָד שֶׁחִפֵּשׂ בֶּשֶׂר לְשִׁבְתָּ, וְכִשְׁהוּא שָׁמַע שֶׁהָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ קָנָה אֵת הַכֹּל לְחֵלֶק לְעֲנִיִּים, הוּא בָּא אֵלָיו וְדָרַשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּמְכֹּר לוֹ חֲתִיכַת בֶּשֶׂר לְכְבוֹד שִׁבְתָּ. הָאוֹר הַחַיִּים סָרַב בְּנִימוּס, כִּיּוֹן שֶׁזֶה הִיָּה מֵיעַד לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים עֲנִיִּים. תוֹךְ כְּדֵי דְבוּר הַגִּיעַ תְּלַמִּיד חָכֵם עֲנִי וְהָאוֹר הַחַיִּים כְּבַד אוֹתוֹ בְּנִתַח בֶּשֶׂר מְשֻׁבָּח...

הַעֲשִׂיר הַשְּׁתַּגַּע מִקְּנָאָה, וְהַתְּחִיל לְקַלֵּל וּלְגַדֵּף אֵת הַתְּלַמִּיד חָכֵם הָעֲנִי, וְהָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ גָּעַר בּוֹ וְנָדָה אוֹתוֹ כְּדִין הַמְּבַזֵּה תְּלַמִּיד חָכֵם (שׁו"ע יורה דעה סימן שלד סעיף מג).

פְּרִשְׁת קְדוּשִׁים

הַעֲשִׂיר נִבְהַל מִהַנְּדוּי וּבִקֵּשׁ שֶׁהָאוֹר הַחַיִּים יִתִּיר לוֹ אֶת הַנְּדוּי, הָאוֹר הַחַיִּים הֶלֶךְ אֶתוֹ לְבִקֵּשׁ סְלִיחָה מֵאוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכֵם. הַתְּלָמִיד חָכֵם הָעֲנִי אָמַר לְאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ: "אֲנִי מַחְלְתִּי לוֹ בְּאוֹתוֹ רְגַע! אֵין מָה לְבִקֵּשׁ סְלִיחָה". הָאוֹר הַחַיִּים הִתְפַּעֵל מִעֲנִוְתָנוּתוֹ, וְהִתְלָמִיד חָכֵם הִסְבִּיר: "כְּשֶׁהָאָדָם מִצְטָעֵר יֵשׁ גַּם צָעַר לְשִׁכְיָנָה, וְלֹא רְצִיתִי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְטָעֵר בְּצַעְרִי, לְכֵן מִיָּד מַחְלְתִּי לוֹ...".

מְבַזִּים אוֹתוֹ, מְשַׁפְּלִים אוֹתוֹ וְהוּא מִיָּד סוֹלַח, לָמָּה? כִּדֵּי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִצְטָעֵר. זֶה הַנְּהַגָּה אֱלֹקִית.

רְבִי חַיִּים פְּלָאגִ'י וְהַנְּהַגְתּוֹ הַמְּפֹלָאָה

הָיָה מְפָרְסֵם הַדְּבָר עַל הַגְּאוֹן רְבִי חַיִּים פְּלָאגִ'י וְצ"ל שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה מְבַזֵּה אוֹתוֹ בְּפָנָיו לֹא הָיָה קוֹרֵה לוֹ כְּלוּם. אָבֵל מִי שֶׁהָיָה מְבַזֵּה אוֹתוֹ לֹלֵא יְדִיעָתוֹ הָיָה נֶעְנֵשׁ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם! לָמָּה? כִּי כְּשֶׁהָיָה רְבִי חַיִּים פְּלָאגִ'י יוֹדֵעַ מְבַזְיוֹנוֹ, הוּא הָיָה מִתְפַּלֵּל עַל אוֹתוֹ אָדָם שֶׁלֹּא יֵעֲנֵשׁ.

יֵשׁ הַנְּהַגָּה מְסֻמָּת לְצַדִּיקִים לְהִתְפַּלֵּל לֹא רַק עַל דוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמָם אֲלָא אֲפִלוּ עַל שְׁלוֹם הָאוֹיְבִים וְהַשׁוֹנְאִים שֶׁלָּהֶם.

מְסַפְּרִים עַל אֶחָד הַצַּדִּיקִים שֶׁאָחָד מִגְּדוּלֵי הָאוֹיְבִים שָׁלוּ חֲלָה, וְהוּא בָּא וּמְמַשׁ הַתְּפִלָּה וּבִכָּה שֶׁהוּא יִבְרִיא. בָּא אֵלָיו הַבֵּן שָׁלוּ וְשָׁאַל אוֹתוֹ: "אָבָא, לָמָּה אַתָּה מִתְפַּלֵּל עָלָיו? מָה חֹסֵר לָךְ צְרוּתָה? פֶּשׁוּט אֵל תִּתְפַּלֵּל עָלָיו, הוּא כִּבֵּר יָמוֹת לְבַד". אָמַר לוֹ הָאָבָא: "כִּפְּרַת עוֹנוֹת כִּבֵּר מִגִּיעַ לִי, כִּי אִם לֹא הָיָה מִגִּיעַ לִי הוּא לֹא הָיָה בָּא לְצַעֵר אוֹתִי, וְאִם כִּבֵּר מִגִּיעַ לִי כִּפְּרַת עוֹנוֹת אֲזִי אִם הוּא יָמוֹת יָבוֹא מִיִּשְׁהוּ אַחַר, וְאֲנִי כִּבֵּר הַתְּרַגְּלִתִּי אֵלָיו...".

אֵין גְּבוּל לְמַדוֹת הַטּוֹבוֹת

וּכְכֹל שֶׁהָאָדָם לֹא יִגְבִּיל אֶת הַמַּדוֹת הַטּוֹבוֹת כִּכָּה הוּא יוֹתֵר יִהְיֶה דוֹמָה לְאֱלֹקִים. הַרְבֵּה אֲנָשִׁים גּוֹמְלִים חֹסְדִים, הַשְּׂאֵלָה עַד אֵיזָה גְּבוּל? אָבֵל אֲצֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין גְּבוּל, "הַגּוֹמֵל לְחַיִּבִים טוֹבוֹת", אִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה מְגַבִּיל אוֹתָנוּ בְּחֹסְדָיו לֹא הֵינּוּ מַחְזִיקִים מִעַמְד! "הַסְתַּרְתָּ פְּנֵיךָ הַיְיָ נִבְהַל" (תהילים ל, ח), וּבְאֻמַּת לְפַעְמִים רוֹאִים צַדִּיקִים, שֶׁנִּדְמִים לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֲשִׂית חֹסֵד בְּלֵי גְבוּל.

אַרץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת כְּאַלְקִים

עַל הָרֵב מִבְּרִיֶּסֶק מִסְפָּרִים, שְׁבִיתוֹ הָיָה פְּתוּחַ לְרוּחָהּ, עַד כְּדֵי כֶּף שְׁאַנְשִׁים הָיוּ רוֹשְׁמִים עַל קִירוֹת הַבַּיִת שְׁלוֹ מוֹדְעוֹת כְּמוֹ לוח מוֹדְעוֹת, לָמָּה? כִּי זֶה הַבַּיִת עִם הַכִּי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים. הָרֵב מִבְּרִיֶּסֶק הָיָה מְגִיעַ בְּעֶצְמוֹ אַחֲרֵי יוֹם אַרְבֵּי שָׁל עֲמַל בְּתוֹרָה לְנוֹחַ קֶצֶת. וּבְדֶרֶךְ כָּלֵל לֹא הָיָה בַּבַּיִת מְקוֹם, הַבַּיִת מְלֵא בְּאַנְשִׁים. מָה הָיָה עוֹשֶׂה? הוּא הָיָה מוֹצִיא אֶת הַדְּלֵת מֵהַצִּירִים, מְשַׁכֵּב אֶת הַדְּלֵת עַל הַרְצָפָה וְיִשָּׁן עָלֶיהָ. הוּא לֹא חָס עַל כְּבוֹדוֹ שֶׁהוּא הָרֵב וְאֵב בַּיִת הַדִּין שֶׁל הָעִיר. לְחֹסֵד אֵין גְּבוּלוֹת.

כְּשֶׁפָּעַם אַחַת שָׁאַל אוֹתוֹ אֶחָד מֵהָאַנְשִׁים בַּבַּיִת שְׁלֵא הַפִּיר אוֹתוֹ: “כִּמָּה זְמַן אֶפְשֶׁר לְהִשָּׁאֵר פֹּה בַּבַּיִת הַזֶּה?” אָמַר לוֹ הָרֵב: “אֲנִי כֹּאן כְּבָר עֶשְׂרֵי שָׁנִים וְאַף אֶחָד לֹא אָמַר לִי כְּלוֹם...”

כָּל הָעֲצִים שֶׁהָיוּ מְבִיאִים לוֹ לְחַמֵּם אֶת הַבַּיִת, הוּא הָיָה נוֹתֵן לְעֲנִיִּים. כְּשֶׁהִפְרֹנְסִים רָאוּ אֶת זֶה אָמְרוּ לוֹ: “אֲנַחְנוּ נוֹתְנִים לָךְ עֲצִים וְאֵין לָךְ רִשּׁוֹת לְתַת אוֹתָם לְעֲנִיִּים, זֶה מֵיַעַד אֶדְוֶרֶק לְשִׁמוּשָׁה הָאִישִׁי”, לְמַחֲרַת הֵם בָּאוּ וְרוֹאִים שֶׁהַבַּיִת קָר, הֵם הִתְפַּלְאוּ וְהָרֵב אָמַר לָהֶם: “אִם אֵין עֲצִים לְעֲנִיִּים גַּם לִי לֹא יִהְיֶה, אִם קָר לְעֲנִיִּים גַּם לִי יִהְיֶה קָר!”

צְחוּקִים עִם הַפְּרִיץ

לְפָנַי לְמַעַלָּה מִמֵּאֲתַיִם שָׁנָה הָיָה אֶחָד מִגְּדוּלֵי הָאַדְמוּרִיִּים רַבֵּי מֹשֶׁה לֵיִב מִסַּאסוֹב וְצ״ל, הוּא מְסַר אֶת נַפְשׁוֹ עַל מְצוֹת פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים. הָיְתָה לוֹ דֶּרֶךְ מִיְחַדָּת לְהַצְחִיק וּלְשַׁעֲשַׁע אֶת הַפְּרִיָצִים, וְעַל יָדֵי זֶה הוּא הָיָה מְצַלִּיחַ לְשַׁכְנֵעַ אוֹתָם לְהוֹצִיא יְהוּדִים מִבַּיִת הָאֲסוּרִים. הוּא הָיָה מְשַׁפִּיל אֶת עֲצָמוֹ, וּמְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ לְכָל מִינֵי מְקוֹמוֹת בְּעִיִּתִיִּים, כְּדֵי לְהַצִּיל נַפְשׁוֹת יְהוּדִיּוֹת.

פָּעַם אַחַת הָיָה פְּרִיץ אַכְזוֹר, שֶׁקָּשַׁר מְשַׁפְּחָה יְהוּדִית לְכַרְכְּרָה שְׁלוֹ וְגָרַר אוֹתָם בְּכָל הָעִיר. הָרֵב הִזְדַּרְזוּ, שָׁנָה אֶת לְבוּשׁוֹ כְּמוֹ אֵיזָה פְּרִיץ עֲשִׂיר, וְעָצַר אֶת הַכַּרְכְּרָה. הוּא עָלָה לְכַרְכְּרָה וְהִתְחִיל לְהַצְחִיק אֶת מְשַׁפְּחַת הַפְּרִיץ שֶׁהָיוּ שָׂם, וְנָתַן לָהֶם מִתְנֹת. הוּא לָקַח וְלִטַּף אֶת הַיֶּלֶד הַגּוֹי הַקָּטָן שֶׁל הַפְּרִיץ, חִבַּק וְנָשַׁק אוֹתוֹ, כְּדֵי לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֵי הַהוֹרִים שְׁלוֹ.

וּבִינְתַיִם מֵאַחֲרָהּ, הִמְשַׁפְּחָה הַיְהוּדִית נִגְרַרְתָּ וְנִפְצָעַת וְהֵם צוֹעֲקִים וּבּוֹכִים.

רַבֵּי מֹשֶׁה עָשָׂה אֶת עֲצָמוֹ מִתְפֵּלֵא לְפֶשֶׁר הַצְּעָקוֹת, וְהַפְּרִיץ אָמַר לוֹ: “הֵם חִיָּבִים לִי כֶּסֶף, וְזֶה הָעֲנֵשׁ שְׁלָהֶם”. רַבֵּי מֹשֶׁה אָמַר לוֹ: “קַח מִתְנָה מִיְחַדָּת וְתִשְׁחַרְרֵם אוֹתָם, נִמְאַס לִי לְשִׁמְעַת אוֹתָם צוֹעֲקִים, הֵם מְפָרִיעִים לָנוּ לְצַחֵק”, וְכֵן הָיָה...

פְּרִשַׁת קְדוּשִׁים

בְּעָרֵב הוּא חֹזֵר אֶל בֵּית מִדְרָשׁוֹ, וְנִגַּשׁ לְעֲמוּד לְהִתְפַּלֵּל וְאָמַר לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא:
"רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵיךְ אָנִי יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ עִם פֶּה שֶׁלִּפְנֵי רִגַע נִשְׁקֵךְ אֶת הַגּוֹי,
וְדַבֵּר דְּבָרֵי שְׁטוּת וְצָחוּק עִם הַפְּרִיצָה, אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין עַל יַד שֶׁלִּפְנֵי רִגַע
לְטַפֵּה גּוֹי, אֲבָל אֶת כָּל זֶה עָשִׂיתִי לְמַעַן בְּנִידָה!!!".

זֶה חֵלֶק מֵהַצּוּוֵי שֶׁל לְהַדְמוֹת לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחֵן, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. יְהִי רְצוֹן
שֶׁנִּזְכָּה לְהִיּוֹת כְּמֵה שְׁיֹתֵר קְדוּשִׁים וְלִלְכֵת בְּדַרְכֵי הַבּוֹרָא אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'

פְּרִשְׁת אָמַר

לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'

הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה

בְּפִרְשֵׁת אָמַר יֵשׁ הַרְבֵּה מִצְוֹת וְצוּיִים, בִּיבְנִיהֶם גַּם הַצּוּי עַל הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה: "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד. מִחוּץ לְפָרְכַת הָעֵדוּת בְּאֵהָל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן מְעַרְבַּ עֵד בִּקְרַר לְפָנָי ה' תָּמִיד חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. עַל הַמְּנוֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנְּרוֹת לְפָנָי ה' תָּמִיד" (ויקרא כד, א - ד). הַצּוּי הָרִאשׁוֹן לְקַחַת שִׁמֶן זַיִת כְּתִית לַמָּאוֹר, כְּדִי שֶׁהַנֵּר יִהְיֶה דְלוּק תָּמִיד. הַהַדְּלָקָה תִּהְיֶה מִחוּץ לְפָרְכַת הָעֵדוּת, וּזְמַנָּהּ, מְעַרְבַּ עֵד בִּקְרַר בְּאֵהָל מוֹעֵד.

וּבִאֲמַת יֵשׁ לְשֹׂאֵל מָה הַשְּׂיִכּוֹת שֶׁל הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה אַחֲרֵי הַצּוּי עַל שְׂמִירַת הַחֲגִים פְּסַח, שְׁבֻעוֹת, סְכוֹת (ויקרא פרק כג)? מָה גַּם שֶׁכָּבֵר נִכְתְּבוּ בְּפִרְשֵׁת תְּצַוֶּה (שמות כז, כ) וּבְפִרְשֵׁת בְּהַעֲלֹתָךְ (במדבר ח, ב), הַצּוּיִים עַל הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה וְאִפֵּן עֲשִׂיתָהּ.

אֵת הַשְּׂאֵלָה הַזֶּה שׂוֹאֵל הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ (ויקרא פרק כד פסוק ב) בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּה: צְרִיךְ לְדַעַת מָה עֲנִין מִצְוֹת שִׁמֶן וְהַדְּלָקָתוֹ, בְּמָקוֹם זֶה? וּמָה גַּם שֶׁכָּבֵר נִאֲמְרוּ הַדְּבָרִים!

וְכִי לְאוֹרָה הוּא צְרִיךְ?

וּמִבְּאֵר הָאוֹר הַחַיִּים, שֶׁכָּבֵר אָמְרוּ חַי"ל (שבת דף קב ע"ב) עַל הַצּוּי שֶׁל הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה, וְכִי לְאוֹרָה הוּא צְרִיךְ? וְהֲלֹא כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא הָלְכוּ אֶלָּא לְאוֹרוֹ! אֶלָּא עֵדוּת לְבָאֵי עוֹלָם שֶׁהַשְּׂכִינָה שׂוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַנֵּר הַמְּעַרְבִי שֶׁתָּמִיד הִיָּה דוֹלֵק בְּדֶרֶךְ גֹּס.

דֶּרֶךְ אֲגָב, הַתּוֹסְפוֹת (בשבת דף כב ע"ב דיבור הַמִּתְחִיל וְכִי) כּוֹתְבִים, שֶׁלֹּא הָיוּ הוֹלְכִים שָׁם לְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ אֶלָּא לְאוֹר הַשְּׂכִינָה! מָה הַכּוֹנֵה? הַשְּׂכִינָה זֶה דְּבַר רוּחָנִי, אִם אֲתָהּ הוֹלֵךְ לְפִי הָאוֹר שֶׁלָּהּ זֶה אוֹמֵר שְׂאִין מִשְׁהוּ מְגַבֵּל, וְלָכֵן הָיוּ רוֹאִים בְּאִפֵּן מְפֹלָא, הָיוּ

פְּרִשְׁת אָמֵר

יכולים לראות דרך עצמים, היה מסתכל בטפוח - כלי סגור, ורואה בו יודע מה בתוכו. בחבית, יודע מה בתוכה. יש כוס משקה והוא לא יודע מה יש בפנים, קולה או מים, הוא מסתכל מבחוץ ורואה מה יש שם.

שאל אחד: אם ככה אז גם היה כף בענינים של צניעות, כל אחד היה יכול לראות את חברו באהל, מה התשובה? השכינה מראה רק דברים טובים. אין מה לחשוש, זה לא טלויזיה. זה אור קדוש של השכינה שאין לו הגבלה.

מצות סכה

וממשיך ואומר האור החיים הקדוש, שהסכה שמצות המנוחה נשנתה פה שוב סמוך למצות סכה "כי בסכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג, מג), מכיון שכשעם ישראל הלכו במדבר לא הלכו לאור השמש והירח מכיון שענני הכבוד היו מקיפים אותם מכל הכווניים (עיי' בתרגום שם, ובסוכה דף יא ע"ב), ומה שהיה מאיר להם היה אור ה' - האור של השכינה. וזה ההקשר למנוחה, שלא תחשב שהקדוש ברוך הוא צריך את האור שלך, שהרי הוא האיר לעם ישראל ארבעים שנה במדבר באורו המיוחד, אלא כל הדלקת המנוחה היא בשביל עם ישראל, עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל.

יום העצמאות חג או אבל?

היום כשאנחנו נמצאים בזמן הזה של יום העצמאות, יש כאלה שקוראים לו חג העצמאות והם חוגגים, מתלבשים בבגדי חג. ויש כאלה שקוראים לו אבל העצמאות והם לובשים בגדי אבל, "שק ואפר יצע לרבים" (אסתר ד, ג). ושניהם צודקים במדה מסוימת, יש לנו לשמח ויש לנו להצטער, השמחה - על שזכינו לשוב אל אדמת אבותינו ארץ ישראל הקדושה. והצער על החרבן של הציונות שהקימה את המדינה במחשבה להיות ככל הגוים.

לצערנו, הקבוצה הציונית החלונית הראשונה הסירה את שם ה' ביוזעים מהשם שלה. הם קראו לעצמם 'תנועת ביל"ו'. זה היה ארגון צעירים ציוני יהודי, שהוקם בא' בשבט תרמ"ב (21,01,1882) בחרקוב שבאוקראינה. הם קראו לעצמם 'הבילויים' על שם תנועתם 'ביל"ו' שזה ראשי תבות "בית י'עקב ל'כו ו'גלכה" - זה פסוק בישעיה (ב, ה). הם היו חלונים גמורים, ולא שמרו כלום, הם נסו לישוב את הארץ ולא הצליחו וחלקם הגדול חזר לרוסיה. באותו זמן הרב מבריסק אמר עליהם: חבל

לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'

שָׁהם הִשְׁמִיטוּ אֶת סוּף הַפְּסוּק בִּישְׁעֶיהָ הַאוֹמֵר "לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'", אִם הֵם הָיוּ לֹקְחִים גַּם אֶת סוּף הַפְּסוּק הֵם הָיוּ מְצַלְחִים. הֵם סִלְקוּ אֶת אוֹר ה' וְקִבְּלוּ חֹשֶׁךְ עַל הָרֹאשׁ - לֹא הִצְלִיחוּ.

סְלוּק אוֹר ה'

לְצַעֲרֵנוּ זֶה מֵה שֶׁקָּרָה בְּהַקְמַת הַמְּדִינָה, הֵם סִלְקוּ אֶת אוֹר ה', הָיוּ לֹקְחִים אֶת הַיְלָדִים הַצְּעִירִים שֶׁל הָעוֹלָם הַחֲדָשִׁים לְקַבּוֹץ הַשׁוֹמֵר הַצְּעִיר, וּמְכַנְיָסִים לָהֶם בְּכַח פְּרִיצוֹת, טְרָפוֹת, טַנְפּוֹת, חֲלוּלֵי שִׁבְת, כָּל מֵה שֶׁאֶפְשָׁר. הַכֹּל כְּדֵי לְסַלֵּק אֶת שֵׁם ה'. "בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכָה" - אָבֵל לֹא בְּאוֹר ה' אֲלָא בְּאוֹר אַמּוֹת הָעוֹלָם, בְּאוֹר הַגּוֹיִם. וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁהָיוּ הִרְבֵּה מִלְחָמוֹת וְצָרוֹת וְעַד הַיּוֹם לֹא מְקַבְּלִים הִרְבֵּה מֵאַמּוֹת הָעוֹלָם אֶת הָאֶפְשָׁרוֹת שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל חוֹזֵר לְאַדְמָתוֹ. וְאֵלּוּ רַק הָיוּ הוֹלְכִים בְּאוֹר ה' לֹא הָיוּ הַפְּרָעוֹת שֶׁכָּאֵלֶּה. כִּי כְּשֶׁאַתָּה הוֹלֵךְ בְּאוֹר ה' אֵין חֲסִימוֹת, הַכֹּל מֵאִיר, אַתָּה מְסַתְּפֵל עַל הַחֲבִית וְיֹדֵעַ כִּבֵּר מֵה יֵשׁ בְּפָנִים! אָבֵל אִם אַתָּה הוֹלֵךְ כְּמוֹ הַגּוֹיִם אַתָּה הוֹלֵךְ בַּחֹשֶׁךְ, "יִשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצִלְמוֹת אֲסִירֵי עֲנִי וּבְרִזָּל" (תהילים קו, י).

עַל הַהֲתַנְהָגוֹת בְּהַפְּקָרוֹת הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה' מוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר לָהֶם: "וְתַבְּאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת אֶרְצֵי" (ירמיה ב, ז), "מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדֶכֶם רִמְסֵי חֲצָרֵי" (ישעיה יא, יב), הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל בְּשִׁבִיל מֵה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַחֲיוֹת כְּמוֹ הַגּוֹיִם? בְּשִׁבִיל זֶה הֵייתֶם יְכוֹלִים לְהִשָּׂאֵר בַּחוּץ לְאֶרֶץ, וְלֹא לְהַכְנִס לְפִלְטְרֵינֵן שֶׁל מֶלֶךְ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַפֵּיד שֶׁם יוֹתֵר עַל שְׁמִירַת הַמְּצוֹת (פלא יועץ ערך ארץ ישראל, ובספר משכיל לאספ לדידי הרב אסף בן משה שליט"א חלק ד פרשת מסעי עמוד שצג).

"ה' אוֹרֵי וְיִשְׁעֵי"

כָּל אָדָם צָרִיךְ לְזַכֵּר תְּמִיד שֶׁהֵלִיכָה שָׁלוֹ וְכָל עֲנִיָּנוּ יִהְיוּ "בְּאוֹר ה'", עִם אוֹר הַשְּׁכִינָה, וְלִהְיוֹת שְׁלֵא לְסַלֵּק אֶת אוֹר ה', וְכְמוֹ שֶׁמְזַהֵר הַכְּתוּב "וְהָיָה מִחֲנֻנֶךָ קְדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֲרֹת דְּבַר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ" (דברים כג, טו ועיין באבות דרבי נתן פרק לח, ובסוטה דף ג ע"ב). לְפַעְמִים אָדָם לֹא יוֹדֵעַ אֵיךְ לְצַאֵת מֵהַבְּעִיּוֹת שֵׁישׁ לוֹ, הוּא מְקַפֵּה בְּבִעֻיּוֹת "סִבְבוּנֵי כְּדוּבּוּרִים דְּעֵכּוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים" - "בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִרְשִׁיעַ" (שמואל א, יד, מז), הוּא קוֹרֵא לָזֶה חֲסָר מְזָל, אָבֵל זֶה לֹא חֲסָר מְזָל, זֶה חֲסָר אוֹר ה'. אִם יֵשׁ אוֹר ה' כָּל הַבְּעִיּוֹת מְסֻתְּלוֹת, וְכְמוֹ שֶׁאוֹמֵר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם "ה' אוֹרֵי וְיִשְׁעֵי מִמֵּי

פְּרִשְׁת אָמֵר

אִירָא, ה' מְעוֹז חַיִּי מִמִּי אֶפְתָּח" (תהילים כז, א).

אֹרְהָ זֹו תוֹרָה

אֵיךְ בְּאֵמַת אָדָם יִזְכֶּה לְאוֹר ה' עַל יְדֵי אֹרְהָ זֹו תוֹרָה (מגילה דף טז ע"ב), כְּכֹל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר יִלְמַד תוֹרָה וְיַעֲסֹק בְּתוֹרָה אֹר תוֹרָה מְחִיָּהוּ (כתובות קיא ע"ב), כְּכֹל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר מוֹסִיף בְּתוֹרָה הוּא יוֹתֵר זֹוכֶה לְאוֹר ה', וְאִם הוּא מְסַלֵּק מֵעֲצָמוֹ אֹר תוֹרָה, הוּא מֵיָד מְקַף בְּכַעְיוֹת, כִּי יֵשׁ עַל הָאָדָם אֵת הַשְּׁלִיטָה שֶׁל הַחִיצוֹנִים.

הַגְּמָרָא (כתובות דף קיא ע"ב) כּוֹתֵבֶת דְּבַר מְבֹהֵיל, אָמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר: כֹּל מִי שֶׁלֹּא לוֹמֵד תוֹרָה לֹא יָקוּם בְּתַחֲתֵית הַמְּתִים! כֹּל מִי שֶׁלֹּא קָשׁוּר לְתוֹרָה הוּא לֹא יָקוּם בְּתַחֲתֵית הַמְּתִים לֹא מְשַׁנָּה כְּמָה מְצוֹת עֲשִׂיתָ... אָמֵר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא נוֹחַ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁתִּגִּיד כְּכֹה עַל עַם יִשְׂרָאֵל. אָדָם שֶׁשָּׁמַר מְצוֹת כֹּל הַחַיִּים אָבֵל תוֹרָה הוּא לֹא לְמַד, לֹא הָיוּ שְׁעוּרֵי תוֹרָה בְּשִׁכּוּנָה שְׁלוֹ, לֹא יָקוּם בְּתַחֲתֵית הַמְּתִים. אָמֵר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: מְקָרָא אֲנִי דוֹרֵשׁ, אֲנִי לֹא מְמַצִּיא חֲדוּשִׁים מֵעֲצָמִי, הַפְּסוּק אֹמֵר: "יַחֲיוּ מִתִּיךְ נִבְלָתִי יְקוּמוּן הַקִּיצוֹ וְרַנְּנוּ שִׁכְנֵי עֶפְרָיִם כִּי טַל אֹרֶת טַלְךָ וְאַרְץ רְפָאִים תַּפִּיל" (ישעיה כו, יט), מַה זֶה "טַל אֹרֶת טַלְךָ"? כֹּל הַמְּשַׁתְּמֵשׁ בְּאוֹר תוֹרָה טַל תַּחֲתֵיהָ מְחִיָּהוּ, וּמִי שֶׁלֹּא לֹא. רַבִּי יוֹחָנָן קִבֵּל אֵת הַדְּבָרִים אָבֵל הַצְּטַעַר מֵאֵד שֶׁלְּפִי זֶה רַב עִם יִשְׂרָאֵל לֹא יָקוּם בְּתַחֲתֵית הַמְּתִים. אָמֵר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: מְצִאתִי לָהֶם תַּקְנָה, הַפְּסוּק אֹמֵר "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים בְּלָכֶם הַיּוֹם" (דברים ד, ד), וְכִי אֶפְשֶׁר לְהַדְּבִק בְּשִׁכְנֵיהָ? וְהָרִי כְּתִיב "כִּי ה' אֱלֹקֵיךָ אֵשׁ אֲכָלָה הוּא" (דברים ד, כד)? אֵלָּא כֹּל הַמְּשִׁיא בְּתוֹ לְתַלְמִיד חֶכֶם יֵשׁ לוֹ קֶשֶׁר עִם הַתוֹרָה, וְהַעוֹשֶׂה פְּרָקְמֻטִיא עִם הַתוֹרָה, אֹמֵר לְתַלְמִיד חֶכֶם אֵתָה תִלְמַד אֲנִי אֶסְחַר וְאֲנִי אֵתָן לָךְ אַחוּזִים, זֶה נִקְרָא 'הֶסְכֵּם יִשְׁשַׁכְּר וְזַבּוּלוֹן'. אָבֵל שִׁיְהִיָּה הֶסְכֵּם אֲמַתִּי, לֹא רַק אֵיזָה מֵאָה דוֹלָר בְּחֹדֶשׁ וְהוּא קוֹרָא לְזֶה 'הֶסְכֵּם יִשְׁשַׁכְּר וְזַבּוּלוֹן'. יִשְׁשַׁכְּר וְזַבּוּלוֹן. רְאִיתִי בְּסִפְרֵי הַחֹדֶשׁ שֶׁל הָרַב יְרוֹן רְאוּבֵן שֶׁנִּקְרָא "יֵשׁ מְדַבֵּר לְאֵגֶם מִים" שֶׁם הוּא כּוֹתֵב עַל הֶהְסְכֵּם יִשְׁשַׁכְּר וְזַבּוּלוֹן מַה שֶׁהָרַב פִּינְגְּשְׁטֵיין (שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן לו אות ד) כּוֹתֵב, שֶׁבְּשִׁתְּפוּת יִשְׁשַׁכְּר וְזַבּוּלוֹן צָרִיכִים לְחַלֵּק שְׁנָה בְּשׁוּהָ דוֹקָא. וְאָדָם שֶׁנּוֹתֵן סְכוּם קֶטָן זֶה לֹא נִחְשָׁב לוֹ כְּהֶסְכֵּם יִשְׁשַׁכְּר וְזַבּוּלוֹן. אָדָם נוֹתֵן מֵאָה דוֹלָר לְחֹדֶשׁ וְרוֹצֵה לְהִיֹּת בְּגִין עֵדָן, עִם אוֹתוֹ תִלְמִיד חֶכֶם שֶׁלּוֹמֵד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת בְּיַמְמָה. יִצְחָקוּ עָלָיו בְּשִׁמְיָם... אָבֵל אָדָם שֶׁהוּא רְצִינִי וְהוּא בְּאֵמַת נוֹתֵן וְתוֹמֵךְ לְבִנֵי תוֹרָה, זֹו הַתַּקְנָה שְׁלוֹ שִׁיקוּם בְּתַחֲתֵית הַמְּתִים.

לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'

לא צריך טובות

עוד אפשרות שיש לאדם לזכות לקום בתחית המתים אם הוא מהנה תלמיד חכמים מנכסיו, מה זה מהנה? יש לפעמים אחד שעוסק בתורה ברצינות, הוא בוטח בישועת ה' שזמין לו פרנסתו. ויש לה עשרה שקלים ואתה נותן לו את אותה מתנה מועטת, אתה מביש אותו, הוא לא מקבץ נדבות, עדיף שלא תתן לו, תשים בקפת צדקה. זה לא נקרא מהנה תלמידי חכמים, זה מענה תלמידי חכמים.

ראיתי פעם מישהו שעשה איזה טובה והביא בגד לתינוק לאיזו משפחה נזקקת, הוא קנה את זה בשוק הפשפשים בכמה גרושים, ועוד מבקש שיתקשרו ויגידו תודה, ויצלמו את התינוק וישלחו את התמונות, "וכל זה איננו שוה לי" - אנשים אומרים אל תביא ואל תתן, ואל תשגע אותנו.

או יש כאלה אנשים שנותנים לאברך 100 שקל על יום שהוא לומד בצום, בתענית דבור, בלי ללכת לשרותים, והמחמירים גם בלי לנשם. והוא? איך הוא מתפאר, היום היה לי אלף שקל והבאתי אותם לאברכים, קרעתי אותם. זה נקרא מהנה אברכים? זה מענה אברכים. יגיע לגן עדן יגידו לו: הלו, פה תשב גם בלי לנשם, בלי לזוז ובצום. יש מאפיות שנשארו להם הרבה עוגיות והם תורמים את זה לכוללים. וזה יפה מאד אבל מה הבעיה? שהם לא מביאים את זה באותו יום. למה? כי הם חוששים שאם הם יביאו את זה באותו יום אף אחד לא יקנה מהם, וכלם ילכו בסוף היום לכולל לאכל שם, אז הם מחכים כמה ימים עד שזה מתייבש ואז שולחים את זה לאיזה כולל. האברכים מסכנים לא יודעים, חלק אוכלים, חלק מקבלים כאב בטן, וחלק חסינים ברוך ה' מפעמים קודמות... והבן אדם בטוח שעשה פה מצוה ועוד מוריד את זה מהמעשרות, זה לא נקרא מהנה תלמיד חכם מנכסיו. הבטול תורה שהוא עושה אחרי זה כשהם בשרותים בגללו זה על הגב שלו. אם הוא סומך על זה שהוא יקום בתחית המתים כדאי לו לפחד, זו "משענת קנה רצוץ" (ישעיה לו, ו).

סוחר הסמים שחזר בתשובה

ובאמת העצמה של התורה, היא לסלק ולהוציא את האדם מהחשך הנורא שהוא נמצא בו. בילדותי הייתי אוהב לקרא ספורים של חוזרים בתשובה. הרב ראובן אלבו שייחה, ראש ישיבת אור החיים, הוציא מטעם הישיבה שלו סדרה של ספרים שנקראים 'המאור שבתורה'. כל הזמן הייתי קורא את הספרים האלה, אתה רואה אדם לפני ואחרי, פעם עם קוקו ועגילים, היום עם זקן ארוך. אני זוכר שקראתי שם

פְּרִשְׁת אָמֵר

על אחד שבְּעֶבֶר שָׁלוּ הָיָה 21 שָׁנָה סוֹחֵר סָמִים לְפָנַי שֶׁחֲזַר בְּתִשׁוּבָה, וְגַם כַּמוֹכֵן הָיָה מְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶם בְּאוֹתָם "נְטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֻלְבָּנָה" (שמות ל, לד). הוא הֵלֵךְ לְמִכּוֹן גְּמִילָה, הָיָה בְּפֶלֶא, הִכֵּל. וְלֹא הִצְלִיחַ לְצִאת מְזֵה, עַד שֶׁהִגִּיעַ הָרֵב אֶלְבֹז עִם סֵם הַחַיִּים, הִפְךָ לוֹ אֶת הָעוֹלָם, וְהִכַּח שֶׁל הַתּוֹרָה הוֹצִיא אוֹתוֹ מִסֵּם הַמָּוֶת לְסֵם הַחַיִּים זֶה הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה (יומא דף עב ע"ב). מִסוֹחֵר סָמִים שֶׁמְגַלְגֵּל מְלִיוֹנִים נִהְיָה אַבְרָהָ! מֵצֵא אֶת הַתּוֹרָה הַיְחִידָה לְהִכֵּל.

לְמוֹד גְּמָרָא בְּסִמְיָנָרִים חִלּוּנִיִּים

יֵשׁ כַּח מְפֵלֵא לַתּוֹרָה, לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִכָּל תַּאֲוָה שֶׁקִּיָּמַת. שֶׁמַּעֲתִי מִהָרֵב שֶׁמְשׁוֹן דָּוָד פִּינְקוּס וְצ"ל, שֶׁאִם הָיָה מִתֵּר הוּא הָיָה מוֹכֵן לְהִשְׁבֵּעַ עַל זֶה, שֶׁאִם יִלְמְדוּ בְּסִמְיָנָרִים סְגִיּוֹת בְּגְמָרָא, הֵם גַּם יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה, גַּם בְּלִי הַהֶרְצָאוֹת עַל הוֹכְחוֹת וְתוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, עֲצֵם הָעֵסֶק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה יִחְזִיר אוֹתָם בְּתִשׁוּבָה. תְּלַמֵּד אוֹתָם שְׁלֹשָׁה יָמִים סְגִיָּה, וְאַחֲרֵי שְׁלֹשָׁה יָמִים כְּאֵלֶּה הֵם יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה! הָאוֹר שֶׁל הַתּוֹרָה, זֶה הִכַּח הַכִּי גְדוֹל!

סֹפֵר לִי הַיּוֹם אַבְרָהָ שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְרוֹבֵת מְשַׁפָּחָה בְּצָרְפֶת, לֹא יוֹדֵעַת כְּלוּם עַל יְהוּדוּת, לֹא בְרִית מִיָּלֶה, לֹא כְפוּר, לֹא פֶסַח, לֹא שִׁבְתָּ, כְּלוּם. וְאוֹתוֹ אַבְרָהָ סוֹף סוֹף יֵצֵא לוֹ לְדַבֵּר אֶתָּה, וְאָמַר לָהּ: "יֵשׁ דָּת, יֵשׁ יְהוּדוּת". הִיא הַתְּפַעֲלָה וְשֶׁאֵלֶּה: "אֵיךְ לְהַתְחִיל?" הוּא הַזְמִין אוֹתָהּ אֵלָיו שֶׁתָּבֵא לְאַרְץ לְכַמָּה שְׁבוּעוֹת וְתַתְחִיל.

בְּאַחַד הַיָּמִים הוּא לָקַח אוֹתָהּ לְכַתֵּל הַמַּעְרָבִי, הִיא בְּחַיִּים לֹא שֶׁמַּעָה עַל זֶה וְלֹא יִדְעָה מֵה זֶה. בְּדֶרֶךְ לְכַתֵּל יֵשׁ חוֹמוֹת לְאַרְךָ כָּל הַדֶּרֶךְ, וְכָל הַדֶּרֶךְ הִיא רוֹאָה קִירוֹת יְשָׁנִים וְלֹא קוֹרָה לָהּ כְּלוּם. בְּרִגְעַ שֶׁהִיא נִכְנָסָה לְכַתֵּל הִיא הַתְחִילָה לְכַפּוֹת אֶת הַכִּי הַכִּי גְדוֹל בְּחַיִּים שְׁלֵה, שֶׁעָה שְׁלֵמָה לֹא נִרְגָעָה. קְרוֹב הַמַּשְׁפָּחָה שְׁלֵה הָאֲבָרָה שֶׁאֵל אוֹתָהּ: "מֵה קָרָה, לָמָּה אֶת בּוֹכָה?", הִיא לֹא יָכְלָה לְהִסְבִּיר, זֶה הִיָּתָה הַהִתְעוֹרוֹרוֹת שֶׁל הַנְּשִׁמָּה בְּמִקּוֹם קְדוֹשׁ.

קְדֻשַׁת הַכַּתֵּל הַמַּעְרָבִי

בְּכַתֵּל הַמַּעְרָבִי יֵשׁ קְדוּשָׁה מִיְחַדָּת וְהַשְׂרָאָת הַשְּׂכִינָה תְּמִידִית, וְכִמוֹ שֶׁמְזַכֵּר בְּמִדְרָשׁ (במדבר רבה פרשת נשא פרשה יא אות ב) עַל הַפֶּסוּק "הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתָלָנוּ מִשְׁגִּיחַ מִן הַחִלּוּנוֹת מִצִּיץ מִן הַחֲרָכִים" (שיר השירים ב, ט) כְּתָלָנוּ - זֶה הַכַּתֵּל הַמַּעְרָבִי, שֶׁמִּיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא זָוָה הַשְּׂכִינָה מִהַכַּתֵּל הַמַּעְרָבִי. וְאוֹתָהּ נִשְׁמָה יְהוּדִית אַחֲרֵי

לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'

נִתְקַן שֶׁל עֲשָׂרוֹת שָׁנִים, כְּשֶׁהִגִּיעָה לְמָקוֹם הַקְדוֹשׁ הַזֶּה, הִתְעוֹרְרָה.

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אָפְלוּ שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת, לֹא תָמִיד זֹכִים לְהִרְגִישׁ אֶת הַקְדָּשָׁה שֶׁל הַכֶּתֶל הַמְעֻרְבִי. יֵשׁ לְזֶה הַרְבֵּה סְבוֹת, אֲבָל נִרְאֶה לִי שֶׁהַסְּבָה הָעִקְרִית הִיא, שֶׁמִּי שֶׁלֹּא מוֹחָה עַל בְּנֵי הַכֶּתֶל הַמְעֻרְבִי אֵין לוֹ זְכוּת לְהִרְגִישׁ אֶת הַקְדָּשָׁה שְׁלוֹ. בְּאוֹת לְשֵׁם כָּל רֹאשׁ חֹדֶשׁ קְבוּצוֹת שֶׁל נָשִׁים הַזּוֹיֹת רְפוּרְמִיּוֹת בְּפְרִיצוֹת נוֹרָאָה, מְנִיחוֹת תְּפִלִּין, מְתַעֲטְפוֹת בְּטָלִית, מוֹצִיאוֹת סֶפֶר תוֹרָה, וְהֵן רוֹצוֹת שְׁלִיטָה בְּכֶתֶל. מִי שֶׁלֹּא כּוֹאֵב לוֹ הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא מוֹחָה עַל בְּנֵי הַכֶּתֶל הַמְעֻרְבִי, אֵין לוֹ אֶת הַזְכוּת לְהִרְגִישׁ אֶת הַקְדָּשָׁה שְׁלוֹ.

יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֶּה לְהִכְנִיס אֶת "אוֹר ה'" לְכָלל יִשְׂרָאֵל וּלְהֹאִיר לְכָלֶם אֶת תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשְׁת בְּהֵר

פְּרִשְׁת בְּהֵר

הַלְקַח מִמְצוֹת יוֹבֵל

מְצוֹת הַיּוֹבֵל

בְּפְרִשְׁתֵּנוּ מִזְכֹּרֶת מְצוֹת הַיּוֹבֵל: "יוֹבֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָּכֶם לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת נִזְרֶיהָ" (ויקרא כה, יא). גַּם בַּיּוֹבֵל צָרִיף לְשֹׁמֵר עַל הָאֲדָמָה "כִּי יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָּכֶם מִן הַשָּׂדֶה תֹאכְלוּ אֶת תְּבוּאֹתֶיהָ" (שם פסוק יב), לֹא זֹרְעִים וְלֹא קוֹצְרִים, "בְּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תֵּשְׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ" (שם פסוק יג) זֶה מְצוּה מִיְחָדָת.

וְאִם נִפְעֵל אֶת הַהֲגִיוֹן הָאֲנוּשִׁי, נִרְאֶה שֶׁזֶה לְכַאוּרָה הַמְצוּה הַכִּי לֹא מוֹבְנֵת שְׂיִשׁ. אָדָם מוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה שְׁלוֹ, אַחֲרֵי חֲמִשִּׁים שָׁנָה מִגִּיעַ הַיּוֹבֵל, הוּא צָרִיף לְהַחְזִיר אֶת הַשָּׂדֶה. אַחֲרֵי שֶׁהִשְׁקַעְתִּי אֶת כָּל הַחַיִּים שְׁלִי בַשָּׂדֶה הַזֹּאת, אֲנִי צָרִיף לְהַחְזִיר אוֹתָהּ לְבָעֲלִים בְּחַנּוּם! מָה הַהֲגִיוֹן?

וְהַתּוֹרָה מְבַאֶרֶת שֶׁכָּל הַמְכִירָה תִתְנַהֵל לְפִי סֵף הַשָּׁנִים הַסְּמוּכוֹת לַיּוֹבֵל: "בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחֲרֵי הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתָהּ בְּמִסְפַּר שָׁנֵי תְבוּאֹת יְמֶכֶר לָהּ. לְפִי רֹב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מְקַנְתָּהּ וּלְפִי מְעַט הַשָּׁנִים תִּמְעָיֵט מְקַנְתָּהּ כִּי מִסְפַּר תְּבוּאֹת הוּא מִכֵּר לָהּ" (ויקרא פרק כה, טו - טז) לְדַגְמָא, אִם מְחִיר הַשָּׂדֶה לְחֲמִשִּׁים שָׁנָה הוּא חֲמִשִּׁים אֶלֶף דוּלָר, אִם נִמְצָאִים עֲשָׂרִים שָׁנָה לְפָנֵי הַיּוֹבֵל הַשָּׂדֶה תִּמְכַּר בְּעֲשָׂרִים אֶלֶף דוּלָר. וְאִם נִמְצָאִים שָׁנָה אַחַת לְפָנֵי הַיּוֹבֵל רַק בְּאֶלֶף דוּלָר. יוֹצֵא אִם כֵּן שֶׁתִּמְדַּח הַשָּׂדֶה מְשֻׁפָּרֵת וְלֹא נִמְכָּרֵת, מָה הַרְעִיוֹן הָאֱלֹקִי הַטְּמוּן כָּאֵן?

כִּמָּה אֶתָּה מְשַׁקֵּעַ בְּבֵית?

וּבִאֲמַת אִם נִחְשָׁב לְרַגַע נִרְאֶה, שֶׁכָּל בֵּית שֶׁהָאָדָם קוֹנֶה זֶה גַּם לֹא שׁוֹה אֶת הַהִשְׁקָעָה שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בוֹ. אָדָם בּוֹנֶה בֵּית שֶׁיִּכּוֹל לְהַחְזִיק מְעַמָּד ל־500 שָׁנָה. הוּא מְשַׁקֵּעַ שָׁנִים מִהַחַיִּים שְׁלוֹ בְּשִׁבִּיל לְבָנוֹת אֶת הַבֵּית, אוֹ לְשִׁלֵּם אֶת הַמְשַׁכְּנָתָא שֶׁהוּא לִקְח, וְגַם אִזּוֹ הוּא לֹא נִרְגָע, הוּא מוֹסִיף, מְשַׁפֵּץ וּמְשַׁכְּלֵל, כִּמָּה שָׁנִים עוֹד נִשְׁאָר לוֹ לְחַיּוֹת בְּבֵית? לְפַעְמִים הִרְבֵּה פָחוֹת מִחֲמִשִּׁים שָׁנָה... וְהָאָדָם מְשַׁקֵּעַ בְּבֵית עוֹד וְעוֹד כְּאִלוֹ

הלקח ממצות יובל

הוא הולך לחיות שם מאות שנים.

הבית של רבי אריה לוי

הגאון הצדיק רבי אריה לוי היה חמיו של הרב אלישיב, הוא היה אדם צנוע מאד והבית שלו היה קטן מאד, שם גדל את שבועת ילדיו. יום אחד באו אליו כמה עסקנים ואמרו לו: "אולי נעביר את הרב לדירה גדולה יותר?" אמר להם רבי אריה: "נח לי בדירת חדר ז', ככה אני לא צריך לטרוח, הכל קרוב אלי, פסיצה אחת לפה זה המטבח, שתי פסיעות לפה זה המטה שלי..."

יש אנשים מסכנים, יש להם בית גדול, עד שהוא מגיע מהמטבח לחדר השנה הוא נהיה רעב עוד פעם... אבל רב העולם לא מרחם על אנשים שמשקיעים את כל תכלית חייהם לקניני העולם הזה.

בשביל זה באה התורה ללמד את האדם במצות יובל, שאין קנינים בעולם הזה! בדרך כלל כשאדם קונה קרקע הוא רוצה להקים שם בנין גדול, ולהשקיע עוד ועוד, באה התורה ואמרת לה: "בשנת היובל תשבו איש אל אחוזתו", ממילא אל תשקיע יותר מדי בענייני העולם הזה. תבדק כמה שנים יש עד היובל, שלשים שנה? שלשים אלה דולר. עשר שנים, עשרת אלפים דולר. אל תחשב שזה יהיה שלך לעולם.

ימי הבחירות וימי הזקנה

רעיון נוסף וקצת יותר עמק התורה מלמדת אותנו במצות היובל, ככל שהזמן סמוך ליובל המחיר שנה פחות. ימי הבחירות שנים לאדם הון רב, אם הוא מקדיש אותם לחיי תורה ומצות הוא זוכה לסיצתא דשמאי גדולה. מה שאין כן ימי הזקנה כשהוא כבר קרוב לקבר, המחיר שנה פחות.

חז"ל (אבות פרק ד משנה כ) אמרו את זה במשנה: הלומד ילד למה הוא דומה, לדיו כתובה על גיר חלק, והלומד זקן למה הוא דומה, לדיו כתובה על גיר מחוק. לכן צריך לבא ולנצל כמה שיותר את ימי הבחירות, לעמל ולחטף עוד דף גמרא ועוד דבר, כל רגע ורגע שנה זהב.

פְּרִשְׁת בְּהַר

ובְּאֵמֶת בְּעֵינַיִם שֶׁל בִּיזֻס אִם תְּבֹא לְעֲשִׂיר הַגָּדוֹל בְּעוֹלָם, יֵשׁ לָךְ עוֹד הַזְדַּמְנוֹת לְעֲשׂוֹת עוֹד כֶּסֶף, עוֹד עֶסְקָה, הוּא יִקַּח אֶת הָעֶסְקָה, לָמָּה? אֵהָב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַע כֶּסֶף” (קהלת ה, ט), אֲפִלוּ שִׁישׁ לוֹ מִסְפִּיק כֶּסֶף לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, הוּא עֲדִין יַעֲבֹד, יִטְרַח וְיִעֲמַל. וְאִם כֵּן כַּמָּה הָאָדָם צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בְּשִׁבִיל חַיִּים נְצַחִים, לְבֹא וְלַחֲטֹף וְלִקְחַת עוֹד וְעוֹד.

יֵצֵר הָרַע שֶׁל הַשְּׁלֵמוֹת

בְּהַזְדַּמְנוֹת הַזֶּה, רְצִיטִי לְדַבֵּר עַל סוּג יֵצֵר הָרַע מִיַּחַד בְּמִינוֹ, הוּא נִקְרָא 'יֵצֵר הָרַע שֶׁל הַשְּׁלֵמוֹת'. וּנְבָאָר: לְפַעְמִים הָאָדָם רוֹצֵה לְעַבֹד אֶת ה' אוֹ לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְהוּא כֹּכֵר עַל דְּרָךְ הַמְּלָךְ. הַיֵּצֵר הָרַע יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לְהִסִּיט אוֹתוֹ מִהַמְּסֻלָּה הָעוֹלָה בֵּית אֵל בְּשׁוּם צוּרָה, וְלָכֵן מָה הוּא עוֹשֶׂה? הוּא מְכַנֵּס לוֹ מַחְשְׁבוֹת עַל שְׁלֵמוֹת, תַּתְּפַלֵּל בְּאִפְּן הַכִּי טוֹב וְהַכִּי מִיַּחַד, תִּלְמַד בְּאִפְּן הַכִּי עֲמֵק וּבְרַכּוּז הַמְּקַסִּימָלִי, וְאִם הוּא לֹא מְצַלִּיחַ לוֹחֵשׁ לוֹ שְׁזֶה לֹא שׁוּה כְּלוּם, אוֹ הַכֵּל אוֹ כְּלוּם, עַד כָּאֵן דְּבַרֵּי הַיֵּצֵר הָרַע.

הַסְּבִיחַ שְׁכַמְעֵט וְלֹא נִכְתַּב סֵפֶר חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת

בְּשִׁבִיל הַיֵּצֵר הָרַע הַזֶּה, אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְלַמֵּד אֶת מָה שֶׁכָּתַב רַבְּנוּ בַּחַיִּי בְּהַקְדָּמָה לְסֵפֶר חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת, וְשֵׁם הוּא מְגַלֵּה אֶת מְצַפּוֹנֵי לְבָבוֹ שֶׁלְאַחַר שֶׁהַחֵלִיט לְכַתֵּב אֶת הַסֵּפֶר נִכְנָסָה לוֹ מַחְשְׁבָה: "כִּי אֵין אִישׁ כְּמִנֵּי רְאוּי לְחַבֵּר חֲבוּר כְּמַהוּ, וְשַׁעֲרֵתִי בְּנַפְשִׁי, כִּי כַחַי קָצֵר מַחֲלֵק מַחֲלֻקוֹתָיו כְּפִי הַצָּרִיךְ לוֹ, מְפַנֵּי כְּכַד הַדְּבָר בְּעֵינַי וְקִצֵּר דַּעֲתִי וְחֵלִישׁוֹת שְׁכֻלִי מִהַשִּׁיג הָעֵנִינִים, עַד שֶׁאֲמַרְתִּי בְּנַפְשִׁי לָשׁוּב מִמַּחְשְׁבָתִי וְלִהְשִׁיבָה מִמָּה שֶׁהִסְכִּימָה עָלָיו".

רַבְּנוּ בַּחַיִּי מְגַלֵּה שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע הַזֶּה שֶׁל הַשְּׁלֵמוֹת הַכְּנִיס אוֹתוֹ לְסַפְקוֹת, הָאֵם כְּדָאֵי לְחַבֵּר אֶת הַחֲבוּר לֹא בְּאִפְּן מְשֻׁלָּם, וְכַמְעַט שֶׁהוּא הַתְּפַתָּה לָזֶה. אֶךְ הַצְּדִיקִים שְׁבוּרִיקִים שׁוֹב וְשׁוֹב אֶת מַעֲשֵׂיהֶם הֵם מְגַלִּים אֶת טַכְסִיסֵי הַיֵּצֵר הָרַע, וְגַם כָּאֵן גְּלָה רַבְּנוּ בַּחַיִּי אֶת עֲמֵק טַכְסִיסֵי הַיֵּצֵר הָרַע, שֶׁרָצָה לְהַפְסִיד מַעַם יִשְׂרָאֵל סֵפֶר קְדוֹשׁ וְנוֹרָא כְּמוֹ סֵפֶר חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת. וּמִמְשִׁיךְ רַבְּנוּ בַּחַיִּי לְגִלוֹת צְפוּנוֹת לְבוֹ: "וְכֹאֲשֶׁר זְמוּתִי (חֲשַׁבְתִּי) לְהִסִּיר מִשָּׂא הַטְּרַח הַזֶּה מֵעֲלֵי וְלִהְנִיחַ לִי מַחְבְּרוֹ, שְׁבַתִּי וְחִשְׁדַּתִּי אֶת נַפְשִׁי עַל בְּחָרָה בְּמִנוּחָה, וְלִשְׁכֹּן בְּמַעוֹן הָעֲצֻלָּה בְּהַשְׁקָט וּבְבִטְחָה, וְיִרְאֵתִי, שִׁיְהִיָּה רְצוֹן הַתְּאוּהָ לְהַנִּיחַ מִמַּחְשְׁבָה הַזֹּאת, וְשֶׁהוּא הַטְּנִי אֶל דְּרָךְ הַמְּנוּחָה וְהַשְּׁלוּהָ וְלִהְסַכֵּים עַל הַהֲנַחָה וְלִשְׁבֵת בְּמוֹשָׁב הָעֲצֻלוֹת, וְיִדְעֵתִי, כִּי כַּמָּה שְׁכֻלִים אֲכַדּוּ בְּעִבוּר הַמוֹרָא,

הלקח ממצות יובל

וכמה חסרונים גרם אותם הפחד.

ראשית מגלה רבנו בחיי, שלפעמים רעיון השלמות של 'או הכל או כלום' נובע מעצלות, שכאשר אין לאדם את הכח לעשות הכל הוא מתעצל ולא עושה כלום. ומה החשש שאולי לא יצא הדבר משלם? גם על זה אומר רבנו בחיי: "זכרתי דברי האומר: מן הזהירות שלא תרבה להזהר, ואמרתי, שאם היה כל מתעסק בענין מעניני הטובה או להורות הדרך הישרה הנכונה, שותק ועומד, עד אשר יגמר לו כל רצונו, לא היה אדם מדבר דבר אחרי הנביאים עליהם השלום. ואלו היה כל מי שרוצה למלאות לו כל מדות הטוב, ולא יכול להשיגם, מניח מה שיזדמן לו מהן, היו כל בני אדם ריקים מן הטובות וחסרים מן החמודות, ושבים במרוצת תוחלת נכזבה, והיו שבילי הטוב שוממים ומעונות החסד נעזבים".

רבנו בחיי מגלה לנו יסוד עצום: כל מדה טובה או קבלה טובה שאתה רוצה לקבל על עצמך ובסוף נמנע מלקבל בגלל מחשבות על שלמות - זו מחשבת היצר הרע.

יש אדם שרוצה להחזיר בתשובה את כל עם ישראל אבל הוא לא מצליח, אז גם כשזדמן לו חלוני או שנים זה לא פנה מענין אותו, "עזב, מה לשכנע חלוני רק לטל ידים?", והאדם לא יודע שזה הרעיון של היצר הרע שמגיע לאדם.

למה הפסיק התלמיד חכם ללמד ש"ס?

ספר לי אחד מתלמידי החכמים הגדולים בירושלים: לפני כמה שנים הייתי לומד את הש"ס בהתמדה, עד שאמרתי: רגע, אני אף פעם לא אדע או אזכר את הש"ס בעל פה, אני גם כנראה לא אצליח לסיים את הש"ס, אז בשביל מה פדאי להתחיל? והפסקתי ללמד את הש"ס. אחרי כמה זמן ראיתי את דברי החובות הלכות האלו, והבנתי איזה שטן רע גרם לי להפסיק ללמד את הש"ס.

הסבה שהתקלקל הבחור המצין

אותו תלמיד חכם ספר לי ספור מוזעזע שקרה פה בארץ, על ראש ישיבה אחד שכל הזמן היה אומר לבחורים בישיבה שלו: "אם אתה לא לומד בעיון, ובכל הכח, ובכל החשק, ובכל החמימות, ובכל העמק, אל תעשה טובה! אל תלמד בכלל!". כמוכן שכלם שמעו לו, הוא ראש הישיבה...

פְּרִשְׁת בְּהַר

אחרי עשרים שנה נפגש ראש הישיבה הזה, עם אחד מהתלמידים שלו, שכמעט עזב את הדת... ראש הישיבה התפלל, הוא זכר אותו שהוא היה מצטיין בישיבה והוא שאל אותו: "מה קרה לך? למה עזבת את דרך התורה?" ואותו בחור ענה לו: "המלים שלך עד היום מחלחלות לי באזן, אם אתה לא יכול ללמד עם כל הכחות, עם כל העיון, החשק וההתלהבות, אל תלמד, וזה מה שעשיתי ותראה לאן הגעתי, מאז שעזבתי את הישיבה לא פתחתי ספר כי אתה למדת אותי שאם אני לא יכול לעשות בשלמות אז לא לעשות בכלל, אז לא עשיתי בכלל..."

מה היה חסר לראש הישיבה הזה? כמה שורות בחובות הלקבות, אומר רבנו בניי: אל תשמע ליצר הרע הזה, יש לך עכשו כמה דקות, אתה יכול לקרא תהלים? אתה יכול לפתח גמרא עם שוטנשטיין? לעשות משהו? תעשה! אתה יכול עכשו לשכנע חלוני לטל ידים? לשכנע אותו לקשר את השרוכים שמאל ואי? מיין? תעשה! כי זה המעשה שטן שכמעט גרם לי לא לכתב את הספר הנפלא הזה.

שננא חטף ואכל

וכשנתבונן נראה שזו גמרא מפרשת, אומרת הגמרא (עירובין דף נד ע"א), אמר שמואל לרב יהודה: שננא (אדם חריף ושנון) חטף ואכל חטף ואשתי דעלמא דאזלינן מנה כהלווא דמי - תחטף ותאכל תחטף ותשתה שהעולם הזה שאנחנו הולכים ממנו דומה למסבה והלוואה...

אדם מגיע למסבה גדולה, יש שם כמוכן אכל, עוגות ושתייה, בשר, דגים, שניצללים, אבל יש מלא אנשים על הבר, אתה יודע שאם לא תשים מרפקים ותהיה יותר מדי אינטליגנט, אתה תשאר רעב... ככה זה גם בעניינים רוחניים, אם לא תחטף מה שמגיע אליך ולא תקח, תקרא קדיש על עצמך מעכשו... העולם הזה דומה לבי הלווא, מלא אכל, אבל מלא אנשים, אם לא תחטף ותקח את מה שמגיע אליך, לא תשיג כלום.

אני זוכר שהייתי בארוע, וישב לידי איזה אחד מפנק חשב שהוא הגיע לאיזה מסעדה, הגיע מאחר ובקש מנה ראשונה, אמרו לו: "אין מנה ראשונה, נגמר", הוא אמר למלצר: "תעשה טובה, לך תחפש לי מנה ראשונה". ובינתיים המלצרים מגישים מנה שניה, אחרי עשר דקות חוזר המלצר ואומר לו: "מצטער, אין מנה ראשונה!" אמר לו האישי: "טוב, נו מה לעשות, תביא מנה שניה!", המלצר חזר אליו אחרי חמש דקות ואומר לו: "מצטער אבל גם אין מנה שניה". האיש התאכזב

הלֵקַח מִמִּצְוֹת יוֹבֵל

ובקש: "אז תביא לי לפחות קנוח" - והמלצר אומר לו: "עד שחפשתי לך מנה שנייה, גם זה נגמר". אל תהיה ככה בחיים. אם אלקים מזמן לך מצוות אל תפספס אותן, מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה (מכילתא דרבי ישמעאל פרשת בא - מסכתא דפסחא פרשה ט), אל תשמע לייצר הרע שאומר לך: "או הכל או כלום". לפעמים היצר הרע הזה מתחפש לראש ישיבה או לרב. זה דבר שבאמת לפעמים שובר בחורים, יש בחורים שחושבים: "למדתי חמש שנים בישיבה, מה יצא ממני? סימתי שתי מסכתות, וכי נהייתי גדול הדור? אז בשביל מה בכלל ללמד בישיבה?" וזה בדיוק היצר הרע שמכניס את המחשבה הזו לאדם שהיא לא נכונה. וגם זה רמוז במצוות היוכל, שאפלו זמן מועט לפני היוכל, הוא שוה כסף. כל רגע בחיים האדם יכול להכניס לעצמו זכיות אדירות.

סיום הש"ס ב - 25 שניות

זה מה שרואים אצל גדולי התורה האמתיים, הגאון הגדול רבי צבי פסח פרנק וצ"ל, רבה של ירושלים לפני כשבועים שנה, היה לו חדר גדול שהיה יושב ולומד שם. היה לו מדף בפתח של החדר ליד הדלת, ובכל פעם שהיה נכנס היתה לו שם גמרא מנחת ומחכה, והוא היה לוקח את הגמרא מהפתח ומתחיל ללמד עד שהיה מגיע למקום שלו, 20 שניות 25 שניות ואז היה מתישב, מניח את הגמרא ומתחיל את הלמוד שלו. וכשהיה צריך לצאת מהחדר היה לוקח שוב את הגמרא ולומד עד הפתח וסוגר את הגמרא, ומניח על המדף. תוך כמה שנים הוא עשה סיום ש"ס רק מזה... ובסיום הזה הוא השקיע יותר מכל מסבות הסיום שהוא עשה. שאלו אותו, מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? במה שונה הסיום הזה מכל הסיומים? ענה להם הרב: זה סיום ש"ס של 25 שניות, ועוד 25 שניות ועוד 25 שניות כפול כמה שנים...

כל שניה ושניה זה מתנה שאלקים נותן לך, אתה רק צריך לחטף ולמלא אותה בתוך.

יהי רצון שנוזף לקרב ולהתקרב אליו ותברך, אמן.

פְּרִשְׁת בְּחֻקְתִּי

פְּרִשְׁת בְּחֻקְתִּי וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם

עֲמַל הַתּוֹרָה

פְּרִשְׁת בְּחֻקְתִּי יֵשׁ אַנְשִׁים שֶׁלֹּא אוֹהֲבִים אוֹתָהּ, יֵשׁ בְּפִרְשָׁה הַרְבֵּה קִלְלוֹת. אֲבָל צָרִיךְ לָשִׁים לֵב שֶׁהַתּוֹרָה פּוֹתַחַת בְּתַחֲלָה בְּבִרְכוֹת. אֲמַנֵּם יֵשׁ תְּנַאי לְבִרְכוֹת, "אִם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ" (ויקרא כו, ג). יֵשׁ אַנְשִׁים שֶׁמְבִינִים שֶׁהַכּוֹנֵן לְהִיּוֹת 'מְסֻרְתִּי, לְלַכֵּת לְבֵית הַכְּנֶסֶת, סִפְגָּנוּיּוֹת בְּחֻקְתָּהּ, אֲזַנֵּי הֶמֶן בְּפוֹרִים, לֹא לְרִצְחָה, לֹא לְהִתְחַתֵּן עִם גּוֹי, לְהִיּוֹת שׁוֹמֵר חֵק. אֲבָל רַשׁ"י עַל הַפְּסוּק מְבַאֵר לָנוּ שֶׁכּוֹנֵן הַתּוֹרָה "אִם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ" - שֶׁתִּהְיוּ עֲמַלִּים בְּתוֹרָה. וְאִם הָאָדָם מְקִים אֶת זֶה בְּלִי חֻקְמוֹת, הוּא זוֹכֵה לְבִרְכוֹת בְּלִי סוּף.

טִיּוֹל בְּגֵן עֵדֶן

הַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה מְכַלֵּן אַחֲרֵי כָּל הַהִבְטָחוֹת לְחַיִּים טוֹבִים הִיא, "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לְכֶם לְאֱלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם" (ויקרא כו, יב). הַחֶלֶק הַשְּׂנִי שֶׁל הַפְּסוּק מוּבָן, הוּא מְרַאֶה עַל מְצִיאוֹת מְסֻמָּת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? הִיָּה הָאֱלֹקִים, וְאָנוּ עִם יִשְׂרָאֵל נִהְיָה "עֲמוֹ וְצֹאן מְרֻעִיתוֹ" (תהילים ק, ג). אֲבָל מַה זֶה "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם"? מַה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ אִתָּנוּ?

וּמְבַאֵר רַשׁ"י שֶׁהַכּוֹנֵן, אֲטִיִּל אִתְּכֶם בְּגֵן עֵדֶן (עיין סנהדרין דף קב ע"א). הָאָדָם מְטִיִּל עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגֵן עֵדֶן וְזֶה שִׂיא הַבְּרָכָה הָעֲלִיּוֹנָה. כִּי הַנְּשֻׁמָּה הִיא חֶלֶק אֱלֹהִים מְמַעַל (עיין מועד קטן דף טו ע"ב דמות דיוקני נתתי בכס, ובשו"ת הרש"י עמוד קמח) וְכָל הַזְּמַן הִיא מְשֻׁתָּקֶת לְהַדְבִּיק לְשִׁרְשָׁהּ (עיין בספר דברי דוד זלצר פֶּרֶשׁת וִירָא דָּף לו ע"ב), וְכִשְׁהָאָדָם מְגִיעַ בְּדַרְגָּה עֲלִיּוֹנָה כָּל כֶּף וְהוּא מְטִיִּל עִם הַבוֹרָא יְתִבְרָךְ, אִין בְּרָכָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֶּה.

לְנִסּוֹת לְהַסְבִּיר לַגּוֹף הַחֻמְרִי מַה זֶה עוֹלָם הַבָּא הַדְּבַר קָשָׁה מְאֹד, מְכִינֵן שֶׁהַגּוֹף מְגַבֵּל עִם מְגַבְלוֹת חֻמְרִיּוֹת. זֹאת הַסְּבִיחָה שֶׁאֲצַל דְּתוֹת אַחֲרוֹת לְהַבְדִּיל אֶלְפֵי אֶלְפֵי הַבְּדִלּוֹת מֵהַדְּתֵת הִיְהוּדִית, הֵם מְבַטְיָחִים עוֹלָם הַבָּא עִם תְּאוּוֹת גְּשָׁמִיּוֹת. וְלָכֵן אָדָם

וְהַתְּהַלְכְתִּי בְּתוֹכְכֶם

שְׁכַבְרָ בְּעוֹלָם הַזֶּה עוֹשֶׂה לּוֹ אֶת הַגֵּן עֲדָן שְׁלוֹ עִם אוֹתָן תְּאוֹת, הוּא לֹא טוֹרַח בְּשִׁבִיל הַגֵּן עֲדָן הַהוּא. וְאֵלּוּ חוֹ"ל אוֹמְרִים שֶׁבִּגְן עֲדָן אֵין שׁוֹם הַנְּאָה גְּשְׁמִית (עֵיין כֹּלָה רַבְתִּי פֶרֶק ב הַלְכָה ג), אֲלָא כָּל הַנְּאָה הִיא רוֹחֲנִית. וְחֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִכִּירוּ מֵה זֶה הַנְּאָה רוֹחֲנִית יִדְעוּ עַד כְּמָה שְׁוֶה הַנְּאָה זֶה, עַל חֲשֻׁבוֹן כָּל הַנְּאָה גְּשְׁמִית אַחֲרֶת.

לְמָה לֹא הִזְכַּרוּ בַּתּוֹרָה גֵּן עֲדָן וְגִיהֶנֶם?

הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה אֶפְרַיִם מְלוֹנְטְשִׁיץ, חֵי לִפְנֵי כְּאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, שׁוֹאֵל בְּסִפְרוֹ כְּלִי יָקָר (וויקרא כו, יב) שְׁאֵלָה מְעַנִּינָת, לְמָה לֹא נִכְתַּב בַּפְּרָשָׁה שְׁכָר וְעִנְשׁ שֶׁל גִּיהֶנֶם וְגֵן עֲדָן? אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּתוּב, אֶת כָּל הַזְּעוּת בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּתוּב, אֲבָל גֵּן עֲדָן וְגִיהֶנֶם לֹא כְּתוּב, לְמָה? תִּכְתַּב, תַּנּוּר שֶׁבַע תַּנּוּר תִּשַׁע, יוֹצִיאוּ לָךְ אֶת הָעֵינִים, יִקְרְעוּ אוֹתָךְ, מִשְׁהוּ... וְיֵשׁ לוֹ שֶׁבַע תַּרְוָצִים מִכָּל גְּדוּלֵי הָרְאשׁוֹנִים, וּבַתְרוּץ הַשְּׁשִׁי שְׁלוֹ הוּא מְבִיא בְּשֵׁם הַכּוֹזְרִי (סוֹף מֵאֵמֶר א) וְהַר"ן בְּדַרְשׁ הַחֲדָשׁ, שֶׁבְּאֵרוֹ, שֶׁפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכְּתוּב "וְהַתְּהַלְכְתִּי בְּתוֹכְכֶם" אֲנַחְנוּ כְּכָר מְבִינִים שֶׁיֵּשׁ עוֹלָם הַבָּא, אֵיךְ? שֶׁהֲרִי אִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר שֶׁהוּא יִלָּךְ אֲתָנוּ כְּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּשִׂיא הַטְּנֻפָת, "הַשִּׁכְּן אִתָּם בְּתוֹךְ טְמֵאֹתָם" (וויקרא טז, טז) וְיִהְיֶה אֲתָנוּ עִם כָּל הַבְּעוּת שְׁלֵנוּ, אֲזוּ וְדֹאֵי שֶׁכְּשֶׁנִּצָּא מִהָעוֹלָם הַחֲמִרִי הַזֶּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִהְיֶה אֲתָנוּ. וְזֶהוּ בְּעֵצָם גֵּן עֲדָן, צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרֵאשִׁים וְנִהְיִים מְזִיו הַשְּׁכִינָה (בִּרְכוֹת דף יז ע"א). נִמְצָא שֶׁבַּהֲבִטָּחָה שֶׁל "וְהַתְּהַלְכְתִּי בְּתוֹכְכֶם" רְמוּז גַּם גֵּן עֲדָן שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִהְיֶה אֲתָנוּ בְּעוֹלָם הַבָּא.

אֶת הַנִּקְדָּה הַזֶּה צְרִיכִים לְבַאֵר, כִּיּוֹן שֶׁהַגּוֹף הַחֲמִרִי מְחַפֵּשׁ הַנְּאוֹת אַחֲרוֹת, אִם תִּשְׁאֵל אֶת הַגּוֹף הַחֲמִרִי, מָה אֲתָה מַעֲדִיף, סְטִיִּיק עִם קְצֵרַת צִיִּפְס אוֹ לְטִיל עִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? מָה יִרְצֶה הַגּוֹף הַחֲמִרִי הַבְּהִמִי? הוּא יִגִּיד לָךְ: "תּוֹסִיף עוֹד סְטִיִּיק וְתַעֲזוֹב אוֹתִי". אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים פֹּה בְּעוֹלָם הַחֲמִר, הַגּוֹף לֹא מְרַגֵּשׁ אֶת הַצֶּרֶף שֶׁל הַנְּשִׁמָּה לְהַשְׁתַּקְקוֹת לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲבָל גַּם הַגּוֹף מְבִינֵן שֶׁאִם אוֹמְרִים לוֹ שֶׁהַמְּלָךְ בָּא לְבַקֵּר בְּבֵית שְׁלוֹ, שֶׁהוּא חַיֵּב לְהַתְּנַהֵג בְּהֵתָאֵם. אֲבָל עֲדִין דְּרוּשׁ הַסִּבֵּר לְהַבְּטָחָה שֶׁל "וְהַתְּהַלְכְתִּי בְּתוֹכְכֶם" - כְּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה.

פְּרִשְׁת בַּחֲקָתִי

אֶפְשָׁרוֹת לְתַקּוּן

וּמִצְאָנוּ שֶׁהַכְּתוּב מְזַהֵר "הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלַח מִלֶּאֶךָ לְפָנֶיךָ לְשִׁמְרֶךָ בְּדַרְךְ וְלַהֲבִיאֶךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי" (משפטים כג, כ), כָּאֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ לְעַם יִשְׂרָאֵל שִׁישְׁלַח אֹתָם מִלֶּאֶךָ שִׁישְׁמֵר עֲלֵיהֶם בְּדַרְךְ מִכָּל רָע, "הַשֹּׁמֵר מִפְּנֵיו וְשָׁמַע בְּקוֹלוֹ, אֵל תִּמְרַ בּוֹ כִּי לֹא יֵשֵׂא לְפִשְׁעֶכֶם כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ" (שמות כג, כא). אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: תִּזְהַר מֵאֵד מִהַמְּלֶאכֶה שֶׁשְׁלַחְתִּי שִׁישְׁמֵר עֲלֵיכֶם, הוּא מְעַנֵּשׁ יִשְׂרָאֵל עַל הַחֲטָאִים. וְזֶה רַק מִלֶּאֶךָ, שְׁלִיחַ שֶׁל הַמֶּלֶךְ. אִזְּ שֶׁהַמֶּלֶךְ יִהְיֶה אֲתָנּוּ? כִּמָּה צָרִיךְ יִהְיֶה לְהִזְהַר שְׁלֹא לְחַטֵּא?

אָבֵל בְּאֵמֶת, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא אֲתָנּוּ, אֶפְלוּ שִׁיּוֹתֵר צָרִיךְ לְהִזְהַר בְּכַבּוּדוֹ, יֵשׁ כָּאֵן גַּם יְשׁוּעָה גְּדוּלָּה, מִכִּיּוֹן שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא יָכוֹל לְמַחֵל עַל כְּבוֹד ה', הוּא גַם לֹא יִקְבַּל דְּרֶךְ תְּשׁוּבָה (עֵינֵן מְכִילֵת אֲדַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאֵי פֶרַק כָּג פֶּסוּק כֹּא, וּבַמְדַרְשׁ רַבָּה פֶּרֶשׁת מִשְׁפָּטִים פֶּרֶשׁה לֵב סִימָן ד), אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֶצְמוֹ הוּא יָכוֹל לְקַבֵּל דְּרֶךְ תְּשׁוּבָה, וְכִשְׁיִקְיָם בְּנוֹ "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם" - גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה מִמִּילָא יֵשׁ לָנוּ יוֹתֵר אֶפְשָׁרוֹת לְתַקּוּן וְלְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה.

הִתְרַפְּאוֹת הַפְּלֵאִית

כְּדִי לְנַסּוֹת לְהַבִּין מַהִי הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמַה זֶה "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם" בְּחַיִּים הַגְּשָׁמִיִּים, נִפְתַּח בְּדַבְּרֵי הַמְּדַרְשׁ (רַבָּה בַּמְדַּבֵּר פֶּרֶשׁה ז, אוֹת א): בְּשַׁעַה שִׁיִּצְאוּ עִם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הָיוּ רַב כְּכֹל עִם יִשְׂרָאֵל בְּעַלֵּי מוֹמִיּוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ יְגַעִים בְּטִיט וּבִלְבָנִים וְעוֹלִים לְרֵאשׁ הַבְּנִיּוֹן, וְהִיתָה הָאָבֵן נוֹפֶלֶת עֲלֵיהֶם וְקוֹטְעַת אֶת יָדָם. כִּיּוֹן שֶׁבָּאוּ לְמַדְבַּר סִינַי אָמַר הָאֱלֹקִים: "כִּי הוּא כְּבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה שֶׁאַתָּן אוֹתָה לְדוֹר בְּעַלֵּי מוֹמִיּוֹן? וְאִם אֲמַתִּין עַד שִׁיעֲמָדוּ אַחֲרַיִם הָרִי אָנִי מְשִׁיבָה אֶת מַתָּן תּוֹרָה, וְהָעוֹלָם חָיָב לְקַבֵּל אֶת הַכֹּחַ מִהַתּוֹרָה (עֵינֵן שֶׁבֶת דָּף פֶּח ע"א), מָה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים? אָמַר לְמַלְאָכִים, שִׁיִּרְדוּ אֲצֶל יִשְׂרָאֵל וִירְפְּאוּ אוֹתָם. וְדַע שֶׁכֵּן הָיָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי סִימּוֹן, מִנִּין שְׁלֹא הָיָה בָּהֶם חֲגָרִים - אֲנָשִׁים בְּלֵי רַגְלָיִם? שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר" (שְׁמוֹת יט, יז) מַה זֶה "הִתְיַצְבוּ"? אִינן נִצְבִּים אֲלָא עַל רַגְלָיו. וּמִנִּין שְׁלֹא הָיוּ בָּהֶם גְּדָמִים - בְּלֵי יָדִים? שֶׁנֶּאֱמַר "כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֵׂה" (שְׁמוֹת כד, ז) אִיךָ נַעֲשֵׂה? עִם הַיָּדִים, כְּגוֹן קְשִׁירַת תְּפִלִּין. וּמִנִּין שְׁלֹא הָיוּ בָּהֶם חֲרָשִׁים? שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּשְׁמַע" (שֵׁם). וּמִנִּין שְׁלֹא הָיָה בָּהֶם סְמִיּוֹן - עוֹרִים, שֶׁנֶּאֱמַר "וְכָל הָעַם רֵאִים אֶת הַקּוֹלֵת" (שְׁמוֹת כ, טו). וּמִנִּין שְׁלֹא הָיָה בָּהֶם אֲלֵמִים? שֶׁנֶּאֱמַר "וַיַּעֲבֹדוּ כָּל הָעַם" (שְׁמוֹת יט, ח). נִמְצְאָתָא אוֹמֵר שֶׁהָרִי נִתְרַפְּאוּ כָּלָם.

וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם

נִתְבוֹנֵן וְנִרְאָה כְּמֵה נְסִים גְּלוּיִים קָרוּ בְּאוֹתוֹ הֶרְגַע שֶׁל מִתֵּן תּוֹרָה, כָּל קְטוּעֵי הֶרְגָלִים וְהַיְדִים, וְשֶׁאֵר הָאֲבָרִים צָמְחוּ לָהֶם אֲבָרִים חֲדָשִׁים, כָּל בְּעָלֵי הַמוּמִים מִתְרַפְּאִים, לָמָּה? כִּי אֵין כָּאֵן כְּבוֹדָהּ שֶׁל תּוֹרָה. וְנִבְאָר אֶת עֲמֻק הַדְּבָרִים בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא.

אָדָם פָּגוּם

בְּזֵהר פְּרִשְׁת אָמַר (דף ז ע"ב) מוּבָא, שְׂרַבִּי אֶלְעָזָר הִיָּה יוֹשֵׁב בְּבֵית חָמִיו וְהָיָה מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ עֲצָה בְּעִנְיֵן מְסִים. תוֹךְ כְּדֵי דְבוּרָם עֲבַר שָׁם אָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה סְמָא בְּעִיָן אַחַת. חָמִיו שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לוֹ: "אוּלֵי מְשֻׁמִּים נִשְׁלַח אֵלֵינוּ, בּוֹא נִדְבֵר אִתּוֹ", אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: "לֹא! מִכֵּיָן שֶׁהוּא אָדָם פָּגוּם, יֵשׁ לוֹ עֵין אַחַת, הוּא בְּעַל מוֹם וְהוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן, כֵּיָן שֶׁהַפְּתוּב אֹמֵר "כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב" (ויקרא כא, יח), לֹא יָבוֹא לְהַקְרִיב עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. דָּא קְדִישָׁא דְלַעֲלָא לָא שְׂרַיָא בְּאַתָּר פָּגִים - הַקְדָּשָׁה הַעֲלִיזוּנָה, הַשְּׂכִינָה, אֵינָה שׁוֹרָה בְּמִקּוֹם פָּגוּם".

הַמְּגִן אֲבָרָהֶם (אורח חיים סימן נג סעיף קטן ח) גַּם מְבִיא אֶת זֶה, שֶׁהַקְדָּשָׁה לֹא שׁוֹרָה עַל בְּעַל מוֹם. וְהָאֲדָמוֹר הַגָּאוֹן רַבִּי אֶלְעָזָר מְמוּנְקָאטְשׁ בְּסִפְרוֹ דְּבָרֵי תּוֹרָה (מהדורה ב אות נט) מְבִיא רְאִיָּה לְזֶה מִגְּמָרָא מְפִרְשֵׁת (בכורות דף מד ע"א). הַגְּמָרָא כּוֹתֶבֶת שֶׁהַגְּבָה שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ הִיָּה עֲשֶׂר אַמּוֹת, מְזֵה שְׂכָתוֹב בְּפִרְשֵׁת תְּרוּמָה "עֲשֶׂר אַמּוֹת אַרְךָ הַקֶּרֶשׁ" (שמות כ, טז), וּמִשָּׁה רַבְּנוּ הוּא זֶה שֶׁפִּרְשׁ אֶת הִירִיעוֹת עַל הַמִּשְׁכָּן וְכִפְתּוֹב "וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ, יט), וְאִם כֵּן הוּא חָיֵב לְהִיֹּת לְפָחוֹת בְּגַבְהַת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא עֲשֶׂר אַמּוֹת. שְׂאֵל רַב שִׁמְיָ בֵּר חֵיָא, מִי אָמַר? אוּלֵי הָיוּ לְמִשָּׁה רַבְּנוּ יְדִים גְּדוּלוֹת? דּוּחָה הַגְּמָרָא: אִם כֵּן עֲשִׂיתָ אֶת מִשָּׁה רַבְּנוּ בְּעַל מוֹם. לֹא יָכוֹל לְהִיֹּת שֶׁהַיְדִים שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ לֹא הָיוּ בְּפִרְפּוּרְצֵיהּ יַחֲסִית לְגוּף.

שְׂאֵל רַבִּי אֶלְעָזָר מְמוּנְקָאטְשׁ, מָה הַבְּעָיָה לוֹמֵר שֶׁמִּשָּׁה רַבְּנוּ הִיָּה בְּעַל מוֹם? וְהִתְשׁוּבָה לְזֶה, כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנּוּ שֶׁבְּעַל מוֹם לֹא יָכוֹל לְהִיֹּת שֶׁתִּשְׁרָה עָלָיו שְׂכִינָה.

הָאֲבָרִים הַרוֹחֲנִים

וְכֵאֵן הֵבֵן שׁוֹאֵל: אִם כֵּן אֵין הַשְּׂכִינָה שֶׁרְתָה עַל מִשָּׁה רַבְּנוּ שֶׁהָיָה כְּבֵד פָּה וְכִבְד לְשׁוֹן (שמות ד, י)? אֵיךְ הִיא שֶׁרְתָה עַל יִצְחָק אֲבִינוּ שֶׁהָיָה סְמָא (בראשית כו, א)? הִרִי לֹא חֲסָרִים צְדִיקִים לְאַרְךָ הַדּוֹרוֹת שֶׁהֵם הָיוּ בְּעָלֵי מוּמִים, וְהָיוּ בְּעָלֵי רוּחַ הַקְדָּשׁ, וְהָא כִּיצַד?

פְּרִשְׁת בַּחֲקָתִי

רֵאִיתִי בְּסֵפֶר נַחֲלַת שְׁדָה (פרשת פיקודי אות י) בְּאוֹר נִפְלֵא בְּזָה, שֶׁהִסְבֵּה שֶׁהִשְׁכִּינָה לֹא יְכוּלָה לְשֵׁרוֹת עַל בְּעַל מוֹם, מְכִיּוֹן שֶׁכָּל הַמְצוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה הֵן כְּנֶגֶד הָאֲבָרִים וְהַגִּידִים שֶׁל הָאָדָם. וַיֵּשׂ צַדִּיקִים שֶׁהֵם כְּבָר הַשְּׁלִימוֹ אֶת הַמְצוּהָ הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁכְּנֶגֶד אוֹתוֹ הָאֲבָר, וְהֵם לֹא צָרִיכִים כְּבָר לְתַקֵּן לְאוֹתוֹ הָאֲבָר. וְזֶה מֵה שֶׁהִיא אֲצֵל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁהִיוּ בְּעַלֵּי מוֹמִים שֶׁהֵם לֹא הִיוּ צָרִיכִים אֶת הָאֲבָר הַגִּשְׁמִי, כִּיּוֹן שֶׁכְּבָר תִּקְנֵנו אֶת שְׁרִשׁוֹ הַרוּחָנִי.

הַגִּיד הַנְּעָלָם

מוֹבָא בַּחֲזוֹ"ל (עֵיין מִכּוֹת דף כג ע"ב, וּמְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא פִּרְשַׁת כִּי תִצֵּא סִימָן בּ וּבוֹוֹהַר הַקְּדוֹשׁ פִּרְשַׁת וַיִּשְׁלַח דָּף קע ע"ב), שֵׁיִשׁ בְּגוּף הָאָדָם 365 גִּידִים כְּנֶגֶד 365 מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה, ו-248 אֲבָרִים כְּנֶגֶד מְצוֹת עֲשֶׂה שֵׁיִשׁ בַּתּוֹרָה. פְּעַם הַגִּיעַ רוּפָא לְגֵאוֹן רַבִּי אֱלִיהוּ מוּיִלְנָא וְצ"ל וְאָמַר לוֹ: "אֵיךְ אַתָּם אוֹמְרִים שֵׁיִשׁ 365 גִּידִים, הֲרִי נִתְחַנּוּ גוּפָה וּמְצִאֵנוּ שֶׁם רַק 364 גִּידִים? אָמַר לוֹ הַגֵּאוֹן מוּיִלְנָא: אוֹתָהּ גוּפָה שֶׁנִּתְחַתֵּם, תִּבְרַר וְתִרְאֶה שֶׁבְּחַיָּיו הוּא הִיָּה נִגּוּעַ מְאֹד בְּתַאֲוָה אֲסוּרָה שֶׁהִיא כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הַגִּיד, וּמִרַב שֶׁהוּא הִיָּה שְׁטוּף בָּהּ, הוּא נִתַּק אֶת הַכַּחַח הַרוּחָנִי שֶׁל הַגִּיד, וְהַגִּיד אֶבֶד אֶת כּוֹחוֹ וְנִכְחַד. בְּדָקוּ וְאָכַן כֶּךָ הִיָּה (קוֹנְטֵרַס שִׁיחּוֹת קוֹדֶשׁ פֶּרְלוֹב עֲמוּד כה, שְׁבִילֵי הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית עֲמוּד 163).

וּמִנֶּגֶד, כְּשֶׁאָדָם מִתְקַדֵּשׁ בְּיוֹתֵר, הַגּוּף עֲצָמוֹ נִהְיָה יוֹתֵר רוּחָנִי, הוּא רוֹאֶה דְּבָרִים שְׂאֲחֵרִים לֹא רוֹאִים, וְכִמוֹ שֶׁנֶּסְפֶּר כְּמָה סְפוּרִים מְפֻלְאִים עַל קְדוּשֵׁי וְצַדִּיקֵי הַדּוֹרוֹת.

מָה רָאָה רַבִּי חַיִּים מִצְאָנּוֹ?

מְסֻפְרִים עַל כְּמָה וְכְמָה מְגֹדְלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּזִקְנוּתָם לֹא הִיוּ רוֹאִים אֲלָא רַק דְּבָרִים קְדוּשִׁים. רַבִּי חַיִּים מִצְאָנּוֹ פְּעַם אָמַר: "בְּנֵי אָדָם אֲנִי בְּקָשִׁי יְכוּל לְרֹאוֹת, אֲבָל עַל סֵפֶר קְדוּשׁ אֲנִי רוֹאֶה מְצִיָּן", שֶׁאֵלּוֹ אוֹתוֹ: "אֲבָל אָדָם הוּא יוֹתֵר גְּדוֹל מְאוֹתִיּוֹת שֶׁל סִפְרֵי קְדָשׁ קְטַנּוֹת?" הוּא אָמַר לָהֶם: "מֵה לַעֲשׂוֹת, זֶה קְדוּשׁ וְזֶה לֹא קְדוּשׁ".

ה'אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל' מֵאֲפֹטָא רוֹאֶה פְּרוֹת

פְּעַם אַחַת הָאָדָמוֹ"ר רַבִּי אֲבֵרָהָם יְהוֹשֻׁעַ הַעֲשִׂיל מֵאֲפֹטָא וְצ"ל הַמְּכַנֶּה ה'אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל' הַגִּיעַ לְבַקֵּר בְּמִזְבֵּיבוֹז' שֶׁבְּאוּקְרָאִינָה, נִכְנָסוּ אֵלָיו שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ תּוֹרָה וּמְצוֹת. אַחֲרֵי שֶׁהֵם יָצְאוּ מִמֶּנּוּ, הוּא שָׁאַל אֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ: "לָמָּה נּוֹתְנִים לְשֵׁתֵי פְרוֹת לְהַכְנִס אֵלָי? אֵינְךָ דֹלֵת בְּכַנְיָסָה?", בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הִתְפַּלְאוּ, הֵם הִיוּ בְּנֵי

וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם

אדם מתושבי העיר, אמר להם הרב: "אני לא יודע מי הם היו אבל "נמשל כבהמות נדמו" (תהילים מט, יג) ראיתי אותם כמו פרות" (מסביב לשלחן קובץ ל תשע"ע עמוד 36).

הרב חיים קניבסקי רואה עז...

הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א, היהודי הצדיק והקדוש הזה שכל היום רואה רק תורה, הגיע אליו פעם בחור ואמר לו: "בזמן האחרון אני לא מצליח ללמד גמרא, כלום. בכל המקצועות אני מצליח, ספרות, דקדוק, אנגלית, חשבון, מדע, פיזיקה, ביולוגיה, אסטרונומיה, אני מצטיין, רק בגמרא אני לא מבין כלום". הרב קניבסקי הסתפל עליו ואמר לו: "נכשלת באכילת בשר וחלב", הבחור נבהל ואמר לו: "כבוד הרב, אני אדם חרדי שומר פרות", והרב עומד על דבריו: "נכשלת באכילת בשר וחלב ולכן אתה נהיית אטום וסתום בלמוד התורה" (יומא דף לט ע"ב). הוא חזר לביתו וגלה שלפני כמה ימים הוא אכל עוגה חלבית אחרי אכילת בשר, וכשהוא נזכר שהוא בשרי העוגה היתה לו טעימה מדי, והוא לא התגבר ולקח עוד ביס...

הוא בא להודות לרב שהאיר את עיניו שלפחות עכשו הוא יודע מה הוא צריך לתקן. בני הבית של הרב התפעלו ושאלו את הרב: "זה רוח הקדש?" [תמיד יש את התלמידים שאוהבים לשאל את הרב: יש לה רוח הקדש... היה בירושלים צדיק נסתר, יהודי קדוש ששמו רבי אברהם אהרונוביץ'. פעם אחת באו אליו קבוצה של בחורים לבדק אם יש לו רוח הקדש, איך שנכנסו אליו הוא אמר להם: "מה באתם בשביל רוח הקדש, אה?" (ילקוט אברך שנת תשנ"ב עמוד רצב)]. ענה להם הרב קניבסקי: "זאת לא רוח הקדש, אלא שקתוב בספרים (זוהר פרשת משפטים דף קכה סע"א, ובבית יוסף אורח חיים סימן קעג), שאדם שאוכל בשר וחלב הפנים שלו נהפכים לפנים של עז במשך 40 יום אז ראיתי את זה... (מנחת ערב עמוד קפח).

זו הראיה של אנשים קדושים.

איך לדעת אם הכלי טבול?

פעם ספרו לרב מברסק על רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שיוכל לראות אם הכלי טבול. הרב מברסק אמר עליו: "את השיחת חלין שלו אנחנו לא מבינים". אדם קדוש רואה דברים שאחרים לא רואים. וכששאלו את רבי איסר זלמן: "איך באמת רואים?" הוא הסביר: "תנסו לציר בדמיונכם על הכלי שם הוי"ה ברוח הוא, אם

פְּרִשְׁת בְּחֻקְתִּי

הַצְּלַחְתֶּם סִימָן שֶׁהִכְלִי טָבוֹל, וְאִם לֹא - הִכְלִי לֹא טָבוֹל” (טובך יביעו חלק ב עמוד נא).

רְאִית ‘הַחוּזָה מְלוּבְּלִין’

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יַעֲקֹב יִצְחָק הוֹרְבִיץ ‘הַחוּזָה מְלוּבְּלִין’, הָיָה רוֹאֵה מְסוּף הַעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, אָבֵל בְּגִשְׁמִיּוֹת הוּא לֹא הָיָה רוֹאֵה כְּלוּם, מִכֵּיוֵן שֶׁשָּׁבַע שָׁנִים הוּא קָשָׁר אֶת הַעֵינָיִם כְּדִי לֹא לְהַכְשִׁיל בְּמַרְאֵה אָסוּר. אָבֵל בְּכָל דְּבַר שֶׁל קִדְשָׁה, שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְרְאוֹת, הוּא הָיָה רוֹאֵה הַכֹּל. הִיתָה בָּאָה אֵלָיו אִשָּׁה וְאוֹמֶרֶת לוֹ: “כְּבוֹד הָרַב, בְּעֲלִי נַעֲלָם”, הוּא הָיָה אוֹמֵר לָהּ: “חֲכִי רַגַע”, פּוֹתַח אֶת הַגְּמָרָא מְסַתְּפֵל, וְאוֹמֵר לָהּ: “הוּא נִמְצָא בְּרוּחֹב כְּזֶה וְכֵזָה בְּבֵית פְּלוֹנִי, לְכִי לְשֵׁם וְתִמְצָאִי אוֹתוֹ” וְכָךְ הָיָה.

‘הַבְּבֵא מְאִיר’ וְהַחֲטוּף מְלוּבְּלִין

‘הַבְּבֵא מְאִיר’, רַבִּי מְאִיר אַבּוּחֲצִירָא זצ”ל בְּנֹו שֶׁל ‘הַבְּבֵא סְאֵלִי’ הוּא נִפְטָר לִפְנֵי כְּאַרְבָּעִים שָׁנָה. הַגִּיעָה אֵלָיו מִשְׁפָּחָה שֶׁהָיְנָה שְׁלֵהֶם נְחֻטָּף בְּלוּבְּלִין, וְרָצוּ לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ. הַבְּבֵא מְאִיר, מְעוֹלָם לֹא הָיָה בְּלוּבְּלִין, אָבֵל הוּא יָדַע לְצִיר לָהֶם מִהַבֵּית שֶׁלוֹ בְּאַשְׁדּוֹד בְּדִיוֹק אִיפָּה הוּא נִמְצָא בְּלוּבְּלִין, בְּאִיזָה מְבֻנָּה וּבְאִיזָה חֶדֶר. הוּא נָתַן לָהֶם אֶת כָּל הַפְּרֻטִים, וְאוֹמֵר לָהֶם לְכוּ עִם זֶה לְכַחוֹת הַמִּשְׁטָרָה, וּבְאַמַּת בָּאוּ וּמְצָאוּ וְחָלְצוּ אוֹתוֹ, זֶה הַתְּפָרֶסֶם בְּעֵתוֹן. וְכֵלֶם הִשְׁתוּמְמוּ אִיךָ זֶה? וְהַתְּשׁוּבָה, כִּשְׁאֲדָם לֹא רוֹאֵה דְבָרִים שְׁאֲסוּרִים, אֲזִי הוּא רוֹאֵה דְבָרִים שְׁאֲחֻרִים לֹא רוֹאִים.

הַתְּרוּפָה לְכָל הַמַּחְלוֹת

נַחֲזוּר חֲזָרָה לְדַבְּרֵי הַמְּדַרְשׁ, שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הַתְּרַפָּאוּ בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, וְנִתְבַּוְּנָוּ, כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הַגִּיעוּ לְמַעֲמַד הַר סִינַי מִצִּבְּרֵם הָרוּחָנִי לֹא הָיָה טוֹב, רַק לִפְנֵי 49 יוֹם הֵם הָיוּ מְלֵאִים בְּטִמְאָת מִצְרַיִם, עַד שֶׁהִשָּׁר שֶׁל הַמִּצְרַיִם לֹא הָבִין לָמָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִהַמִּצְרַיִם, בְּמָה הֵם שׁוֹנִיִּים: הִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה (עֵיין מְדַרְשׁ רַבָּה פְּרֻשָׁת אַחֲרֵי מוֹת פְּרֻשָׁה כַּג סִימָן ב). וְאַצְּלָם הַמּוֹם הַגּוֹפְנִי הָיָה בּוֹ כַּח לְסוּלִיק הַשְּׂכִינָה. וְלִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָפָא אוֹתָם כְּדִי שֶׁתְּהִיָּה עֲלֵיהֶם הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה וְיִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מִתּוֹךְ כְּבוֹד וְשִׁמְחָה.

לְפִי זֶה מוּבִנְתָּ עֲצַמַת הַבְּרָכָה שֶׁל “וְהַתְּהַלְכְּתִי בְּתוֹכְכֶם”. אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם אֲנִי אֶהְיָה אִתְּכֶם לֹא יִהְיוּ לְכֶם מַחְלוֹת, צְרוֹת אוּ מוּמִים, לֹא יִהְיָה לְכֶם צַעַר כָּל שֶׁהוּא כִּי “עַז וְחִדְוָה בְּמִקְמוֹ” (דְּבָרֵי הַיָּמִים א טו, כז), הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא נִמְצָא בְּמִקּוֹם

וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם

שֵׁשׁ עֶצְבוֹת, אֵין עֶצְבוֹת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (חגיגה דף ה ע"ב), וְלִכֵּן "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם" זו הַבְּרָכָה הַכִּי גְדוּלָה לַגּוֹף! שְׁפַע, הַצְּלָחָה, פְּרִנְסָה טוֹבָה, אֵין מְרִיבוֹת, אֵין קִשְׁיִים, הַכֵּל. וְלִכֵּן הַבְּרָכָה הַזֹּאת הַגִּיעָה בְּסוֹף, אַחֲרֵי שֶׁקְּרָאתָ בַּתּוֹרָה אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת אִם אַתָּה רוֹצֵה עוֹד מִשָּׁהוּ? "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם" - הַבְּרָכָה הַמְּשַׁלֶּמֶת.

הַגְּלוּי בַּמַּעֲקָב הַחֲפֵץ חַיִּים וְתַלְמִידוֹ

הָיוּ צְדִיקִים שֶׁכָּאֵן בְּעוֹלָם הָיָה חַיִּים בְּכֹל רֵגַע אֶת הַ"וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם", וְנִסְפָּר:

בְּאַנְגְּלִיָּה הָיָה יְהוּדִי צְדִיק וְתַלְמִיד חָכֵם, שָׁמוּ רַבֵּי יְהוּדָה אַרְיָה לֵיב גְּרוֹסְנֵס הוּא הָיָה גַם רֹאשׁ בֵּית הַדִּין שֶׁל קְהֵלֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּלוֹנְדוֹן, הוּא לָמַד אֶצֶל רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּר לֵיבּוֹבִיץ', רֹאשׁ יְשִׁיבַת קָאָמְנִיץ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הָיוּ שְׁנֵי גְדוּלֵי רֹאשֵׁי יְשִׁיבוֹת מְפָרְסָמִים: רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּר וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן שְׁקוֹפ, וְשְׁנֵיהֶם נִפְטְרוּ לְפָנַי הַשּׁוֹאֵה. אָמַר עֲלֵיהֶם הַחֲזוֹן אִי"ש, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָקַח אוֹתָם לְפָנַי הַשּׁוֹאֵה כִּי אִם הֵם הָיוּ בְּזִמְן הַשּׁוֹאֵה, בְּזִכְרוֹת עֲמַל הַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם לֹא הָיְתָה שּׁוֹאֵה (סֵפֶר חוּמַת מִבְּצַר פֶּרֶק יד עוֹמוֹד 10). וְהָרַב גְּרוֹסְנֵס לָמַד אֶצֶל רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּעֵר לֵיבּוֹבִיץ'. הַבֵּית שֶׁל הָרַב לֵיבּוֹבִיץ', תַּמִּיד הָיָה פְּתוּחַ לְרוּחָהּ. רַק בְּזִמְנֵים שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְדַבֵּר אֵתוֹ בִּיחִידוֹת הָיוּ סוֹגְרִים אֶת הַבֵּית. וְסֵפֶר הָרַב גְּרוֹסְנֵס שֶׁפַּעַם אַחַת הִגִּיעַ לְבַקּוֹר בִּישִׁיבָה הַגָּאוֹן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אִיִּשְׁשִׁיבּוֹבֵר, שֶׁהָיָה תַלְמִיד הַחֲפֵץ חַיִּים, וְכֵלֶם יָדְעוּ שֶׁאַחַר כֵּן הוּא הוֹלֵךְ לְהַתְאַרַח בְּבֵית שֶׁל רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּר, וְשֵׁהם יִדְבְּרוּ שָׁם. הָרַב גְּרוֹסְנֵס שֶׁהָיָה בַּחוּר צְעִיר, הַחֲלִיט לְהַתְחַבֵּא בְּבֵית וְלִשְׁמַע מֵהֶם מְדַבְּרִים. הוּא רָץ לְבֵית שֶׁל רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּר שֶׁתַּמִּיד הָיָה פְּתוּחַ, וְהַתְחַבֵּא מִתַּחַת לַמִּטָּה. אַחֲרֵי עֶשֶׂר יָמֵים הִגִּיעוּ הָרַבָּנִים, וְהַרְבֵּנִית בְּקִשָּׁה מְכֻלָּם לְצֵאת וְהֵם נִכְנְסוּ וְהִתְיַשְּׁבוּ. הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּעֵר אוֹמֵר: "נוֹוֹ...". הֵלֵב שָׁלוֹ נֶעְצַר, הוּא הָיָה בְּטוּחַ שֶׁהוּא רוֹאֵה אוֹתוֹ וּמְסַמֵּן לוֹ שִׁיִּצָּא, הוּא לֹא יִצָּא וְשׁוֹב אַחֲרָי עֶשֶׂר שָׁנִיּוֹת אוֹמֵר רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּר: "נוֹוֹוֹ...". הוּא הַתְּחִיל לְרַעַד מְרַב פֶּחַד וְרִצָּה לְצֵאת, אֲבָל הַגּוֹף שָׁלוֹ הִתְאַבֵּן. בְּפַעַם הַשְּׁלִישִׁית שֶׁרַבֵּי בְּרוּךְ בֵּר אָמַר: "נוֹוֹוֹ", הוּא כִּבֵּר בָּא לְצֵאת, וְאָז הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת רַבֵּי בְּרוּךְ בֵּר שֶׁאוֹמֵר לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל: "נוֹוֹ מַה הַרְבֵּה מְסַפֵּר?", הוּא הַחֲלִיט לְהַשְׁאֵר וְהוּא שׁוֹמֵעַ שֶׁרַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְסַפֵּר עַל רַבּוֹ הַחֲפֵץ חַיִּים שֶׁבְּכָל יוֹם שֵׁשִׁי הָיָה אוֹסֵף אֶת כָּל הַתַּלְמִידִים בִּישִׁיבָה וּבְמִשְׁךְ שְׁעָה הָיָה מְסַפֵּר לָהֶם סְפּוּרֵי צְדִיקִים. בְּאַחַת הַפְּעָמִים סֵפֶר הַחֲפֵץ חַיִּים, שֶׁכְּשֶׁהָיָה בַּחוּר הוּא הַחֲלִיט לְעַקֵּב אַחֲרָי רַבּוֹ רַבֵּי נַחוּם מֵהוֹרְדָנָא, הוּא יָדַע תַּמִּיד שֶׁהָרַב מִגִּיעַ אַחֲרָי תְּפִלַּת עַרְבִית לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהוּא נוֹעֵל אֶת עֲצָמוֹ שָׁם. הַחֲלִיט הַחֲפֵץ חַיִּים לְהַתְחַבֵּא אַחֲרָי תְּפִלַּת עַרְבִית, לְרֹאוֹת מַה רַבּוֹ עוֹשֶׂה שָׁם. וְכֵן הָיָה,

פְּרִשְׁת בַּחֲקָתִי

אחרי תפלת ערבית התחבא מתחת אחד הספסלים. הגבאי חכה שכלם יצאו, כבה את האורות וסגר את הדלת. אחרי חצי שעה הגיע רבי נחום לבית הכנסת, נעל אחריו את הדלת, הוציא ספר קבלה והתחיל ללמד. וספר החפץ חיים: "אני הייתי אז בחור צעיר וראיתי אש גדולה יורדת מהשמים, התחלתי לרעד, לא ידעתי מה אני רואה, אחרי חצי שעה סגר הרב את הספר ויצא מבית המדרש. ואני, רעדתי מפחד עד הבקר".

כאן עצר רבי ברוך בר את רבי ישראל ואמר לו: "זה שרבי נחום הוריד אש מהשמים זה לא חדוש, אבל זה שהחפץ חיים ראה את זה בגיל 15 זה חדוש".

רבי ישראל המשיך את הספור: איך שהחפץ חיים גמר את הספור, אחד מהתלמידים אמר לחפץ חיים: "רבי, תסלח לי, אבל גם אני עקבתי אחריה, יום אחד ראיתי את הרב יוצא מהבית ועקבתי אחריו, הרב יצא מהעיר ונכנס ליער וראיתי שהרב עומד ליד עץ ואומר לקדוש ברוך הוא: "רבוננו של עולם, אני מציר מסביבי צגול על החול, ואני מתפלל אליה, עד שלא תתן לי תשובה שאתה תעשה את מה שאני מבקש אני לא יוצא מפה" כמו חוני המעגל (עין תענית דף יט ע"א), אחרי כמה דקות הרב יצא, הבנתי שהקדוש ברוך הוא ענה לרב, והרב גם יודע שהוא ענה לו..."

החפץ חיים שמע את זה ושתק, הוא לא רצה לדבר על זה.

ההנחה במצות של הרב בן ציון אבא שאול

יש אנשים שתרי"ג מצות נראה להם כמו תרי"ג בעיות, והוא רוצה עוד לזכות לגלוי אליהו והשראת השכינה. כדי לזכות בדברים האלו אדם צריך לעשות יותר ממה שהוא חייב, ולא להסתפק במינימום בשמירת תורה ומצות.

הגיע פעם אחת בעל תשובה לגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, ואמר לרב: "קשה לי לשמר את כל ה-613 מצות, תעשה לי הנחה. תוריד לי כמה מצות". אמר לו הרב בן ציון: "הגעתי לאיש הנכון בזמן הנכון, אני מוכן להוריד לך קרוב לשני שלישי מתרי"ג מצות, אבל בתנאי אחד, שאתה מבטיח לי שמה שגשאר אתה עושה! האיש הבטיח לו שהוא יעשה את כל השאר. התחיל הרב בן ציון לעבר אתו על המצות ואמר לו: כל דיני הקרבנות והמקדש, יורד לך, כל המצות של הנשים יורד לך, יש עוד כמה מצות של כהנים ולוים, גם אותם אני מוריד לך. אכילת נבלות וטרפות, שקצים ורמשים, אתה ממילא שומר בלי טרחה, יש היום הכל כשר. עכשו מה שגשאר לך תשמר", זו מחשבה של אדם שבתחלת הדרך, כשקשה לו

וְהַתְּהַלְכְתִּי בְּתוֹכְכֶם

והוא מחפש קלות, אבל אם אתה רוצה ל"והתהלכתי בתוכם" אתה צריך לעשות יותר. למה? כי כשאדם מבין שהמלך יכול להיות אתו מה הוא עושה? הוא עושה הכל למצא חן בעיני המלך. יש אנשים שמסתפקים במה שהקדוש ברוך הוא אמר, שמר שבת - שומר שבת, תפלה - תפלה. אבל הוא לא מראה באמת שהוא רוצה למצא חן בעיני המלך. רק על ידי שהאדם עושה יותר מהחיוב שלו, הוא לומד הרבה תורה אפילו שהוא יכול לצאת ידי חובה בכמה פסוקים (מנחות דף צט ע"ב), הוא הולך מזכה את הרבים בלי תנאים, אלא למען שמו באהבה, בזה הוא מראה לקדוש ברוך הוא שהוא אוהב אותו ושהוא רוצה שישירה אצלו.

החיל היהודי בצבא הגרמני

ובאמת אם אדם מתיחס לתורה ולמצות בתורה כ"דברי אלקים חיים" הוא לא עושה לעצמו הנחות, ולא מחפש קלות.

הגאון רבי יעקב יוקב עטלינגר שחי בגרמניה לפני כמאה וחמשים שנה, נשאל שאלה מחיל יהודי ששרת בצבא הגרמני. באחד הימים כשהוא בא להחליף את החיל שעמד בעמדת השמירה, הוא לא רואה אותו, הוא ירד לחפש אותו ופתאום מתוך השיחים הוא שומע קולות. הוא רואה את החיל היהודי שהיה לפניו בעמדה צרם, קשור וזרוק בין העצים. הוא שאל אותו: "מה קרה?" והוא ספר שכמה חיילים באו לחק על החיל היהודי, התנפלו עליו, לקחו לו את הבגדים וקשרו אותו, הוא בקש ממנו עזרה שישחרר אותו וילך להביא לו בגדים. הוא החליט לעזר לו. בינתיים הגיעו מהצבא לבדק האם החיל שאמור לשמר עושה את עבודתו, והם לא מצאו אותו, הוא הלך להביא לחבר שלו בגדים. כשמצאו אותו הכניסו אותו לכלא, וגזר הדין היה ידוע מראש, הוא היה בסכנת מות. הוא שלח שאלה לבעל הערוף לגר הרב עטלינגר, האם הוא יכול לגלות את הסבה למה הוא עזב את עמדת השמירה, ולספר את כל הספור על החיל ששכב צרם. וכתב על הנושא הזה תשובה בשו"ת בגנין ציון (סימן קעב) ופסק שאסור לו לספר, שהרי אם הוא יספר החיל יתביש שכל החיילים יצחקו על אותו חיל, והוא היה בכלל המלבין פני חברו ברבים, ובגמרא (סוטה דף י ע"ב) אמרו: נח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים.

איך עומדים בנסיון כזה? והתשובה לזה היא, אם אתה יודע שכל החיים הם בשביל התכלית של "והתהלכתי בתוכם", אתה מתנהל לפי הספר, לפי צווי המלך

פְּרִשְׁת בַּחֲקֵתִי

ולא שואל שאלות.

הַמָּסָאוֹ לְרַבֵּי חַיִּים קִנְיָבְסְקִי

יש ספור קצת מצחיק, הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שיחיה, היה מאד מכבד את אביו הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי וצ"ל, 'הסטייפלר הקדוש', חוץ מזה שהוא היה גדול הדור הוא היה גם אבא שלו. יום אחד הרבנית אמרה לסטייפלר, שרבי חיים [הוא היה גר שם באותו בנין] ממש נתפס לו הגב. הסטייפלר שמע את זה, הלך לביתו והביא בקבוק שמן זית, ונכנס לבית של בנו הרב חיים ובקש ממנו: תוריד את החלצה ותעלה למטה, אני רוצה לעשות לך מסאז'. רבי חיים ממשמע, עושה את צווי אביו, והסטייפלר עושה לו מסאז' עם שמן הזית, ומצוה עליו: "אל תקום מהמטה עד הבקר". כשחזר הסטייפלר לבית הוא אמר לרבנית: "הלכתי לחיימקה וצשיתי לו מסאז', בעזרת השם עד הבקר הוא ירגיש טוב". הרבנית אמרה לו: "למי עשית מסאז'?", הוא אמר לה: "לחיים, אמרת שכואב לו הגב". הרבנית צחקה ואמרה: "לא התכוונתי אליו, התכוונתי לרבי חיים קלופט - הסטייפלר היה הסבא של אשתו - הוא מסכן כואב לו הגב..."

את הספור הזה שמעתי מהרב שלמה לוינשטיין שליט"א, והוא אמר שהוא לא כל כך האמין לספור הזה והלך לברר אותו אצל הנכד של רבי חיים קניבסקי, האם הספור אמתי. הנכד אשר שהספור אמתי ואמר לו שיש המשך לספור: איך שהסטייפלר שמע שלא כואב לרבי חיים קניבסקי הגב, הוא רץ החוצה, שאלו אותו: "לאן אתה רץ?", והוא אמר להם: "אני רץ להגיד לרבי חיים הבן שלי שיקום מהמטה, כי אם לא, הוא יעשה כבוד אב וישאר במטה עד הבקר בלי לזוז..."

כאן זו דגמא למצות "כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ, יב) בלי חכמות, האבא אומר - עושים, וזה למה, מכיון שזה צווי השם. אם אתה מתחיל לשאל שאלות, כן מתאים, לא מתאים, נראה לי או לא נראה לי, אתה מפסיד את ה' והתהלכתי בתוכם". זה הסוד הגדול של הפרשה.

הקדוש ברוך הוא יעזר שנזכה ל'והתהלכתי בתוכם' אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת בְּמַדְבַּר

פְּרִשְׁת בְּמַדְבַּר

סוד השפלות והענוה-

”בְּמַדְבַּר סִינַי”

מתחילים בעזרת השם ספר במדבר. ”וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמַדְבַּר סִינַי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר” (במדבר א, א).

וְהַשְׂאֵלָה הַנִּשְׂאָלָת, לְמָה הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת הֵיכָן הָיָה הַדְּבִיבּוֹר עִם מֹשֶׁה, מָה כָּל כֶּן חָשׁוֹב שֶׁהַתּוֹרָה מְדַגִּישָׁה שֶׁהַדְּבִיבּוֹר הָיָה ”בְּמַדְבַּר סִינַי”?

מִכְתָּב אֱלֹקִים

הַתּוֹרָה לֹא כּוֹתֶבֶת סֵתֵם דְּבָרִים, כָּל אוֹת בְּתוֹרָה נִצְרָכֶת לְדַבֵּר מְסִיָּם. גַּם פְּסִיק הֵכִי קֵטָן לּוֹמְדִים מְמַנּוּ מֹשֶׁהוּ (עִירוּבִין דף כ"א ע"ב, מנחות דף כ"ט ע"ב), כִּי הַתּוֹרָה זֶה מִכְתָּב אֱלֹקִי (שמות לב, טז). זֶה כְּמוֹ לְהַבְדִּיל אֶלְפֵי אֶלְפֵי הַבְּדִלּוֹת שֵׁישׁ תִּכְנֶה בְּמַחְשָׁב, הִיא מְרַכֶּבֶת מִשְׁפָּה בִּינְרִית שְׁזָה צְרוּפִים שֶׁל מְסַפְרִים. אִם אַתָּה מְפַסֵּס מְסַפֵּר אַחַד, הַתִּכְנֶה יְכוּלָה לְהִיּוֹת בְּעֵינֵיתִית. סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁחִסְרָה בּוֹ אוֹת אַחַת הוּא פְּסוּל (מסכת ספר תורה פרק ג הלכה ו, רמב"ם הלכות ספר תורה פרק א הלכה ב, ובשלחן ערוך אורח חיים סימן קנג סעיף ג), אוֹת אַחַת! לְמָה לְהִיּוֹת כֵּן קִפְדָן? הַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁבְּמִכְתָּב אֱלֹקִים כָּל פְּסִיק חָשׁוֹב, וְאִם לְמַשָּׁל לֹא יִכְתְּבוּ אֶת הַמְּלִים ”בְּמַדְבַּר סִינַי”, סֵפֶר הַתּוֹרָה יִהְיֶה פְּסוּל, כִּי בְּכָל מְלָה יֵשׁ אֶת הַקְּדוּשָׁה שְׁלָה, וְלָכֵן גַּם כָּאן צְרִיךְ לְתַת טַעַם לְמָה נֶאֱמָרוּ מְלִים אֵלּוּ?

”מִמַּדְבַּר מִתְנָה”

חֲשַׁבְתִּי בְּעֶזֶר ה' לְבָאֵר אֶת זֶה, עַל פִּי מָה שֶׁבָּאֵרוּ חַז"ל (עִירוּבִין דף נד ע"א, נדרים דף נה ע"א), אֶת הַפְּסוּק ”בָּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחֲקֵק בְּמִשְׁעַנְתָּם וּמִמַּדְבַּר מִתְנָה וּמִמִּתְנָה נַחְלִיאֵל וּמִנַּחְלִיאֵל בְּמוֹת” (במדבר כא, יח - יט) שֶׁהַכְּוִנָּה הִיא, שְׂאֵם אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ כְּמַדְבַּר זֶה שֶׁהַכָּל דְּשִׁים בּוֹ תִלְמוּדוֹ מְתַקֵּם בְּיָדוֹ, וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר

סוד השפלות והענוה

"ממדבר מתנה" - אם אדם מחזיק את עצמו כמו מדבר, אדם נכנס למדבר, יורק, דורך עליו, והמדבר לא מתפעל מהבזיונות ומזה שלא מתייחסים אליו ונותנים לו כבוד, אז זוכה שהתורה נתנת לו במתנה ותלמודו מתקיים בידו, שלזה צריך סיעתא דשמיא מיחדת (מגילה דף ו ע"ב).

התורה נמשלה למים

אפשר להסביר את זה בפשטות שהתורה נמשלה למים (בבא קמא דף יז ע"א), ומים עוזבים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, ככה גם התורה, לא נמצאת אצל הגאותנים וגסי הרוח (עירובין דף נה ע"א), אלא אצל הענוים והשפלים.

מדברים עליו? לא להתייחס!

אבל יש כאן הסבר נוסף עמוק יותר. אדם שמפריע לו מה שאומרים עליו מה שמדברים עליו, היצר הרע ישתדל לשלח לו כל יום אנשים כאלה שידברו עליו, יפרסמו דברים נגדו, כדי להפריע לו בלמוד התורה.

מרוץ הרב אלישיב זצ"ל הרבה יצאו נגדו, אבל הוא לא התייחס אליהם, כל הזמן היה שקוע בלמוד, ומנגד אנחנו רואים שאנשים שהכירו את מעלת השפלות היו קופצים ומזדרזים לחפש אותה.

האדמו"ר מטולנא אוהב בזיונות

שמעתי ספור על הגאון רבי יוחנן טברסקי, 'האדמו"ר מטולנא' [נולד בו' אלול תרס"ו 26.08.1906 ונפטר בכ"ה כסלו תשנ"ט 14.12.1998] הוא היה יהודי קדוש. בהתחלה הוא הגיע מהעירה טולצ'ין שבאוקראינה לארצות הברית, ואחר כך עלה ללמד בארץ ישראל.

הנהגתו הייתה בפשטות ובצניעות, הוא היה נוהג לבזות את עצמו בהנהגות מוזרות. אפלו שהוא היה אדמו"ר הוא תמיד היה הולך כחסיד מן המניין לאדמו"ר מגור. במקום להיות אדמו"ר ולהתפאר ולהנהיג בעצמו את קהל עדתו, הוא היה הולך לחסידות גור עם בגדים פשוטים. התלמידים שלו ידעו את גדולתו, אבל מי שלא הכיר אותו לא ידע שהוא אדמו"ר.

פְּרִישַׁת בְּמִדְבָּר

יום אחד הזמינו אותו לארוע חשוב, הוא הגיע והתישב בשלחן של הרבנים. המנהל של הארוע ראה אותו עם הבגדים הפשוטים, ואמר לו: "השלחן של העניים זה לא כאן, לך למקום אחר, כאן יושבים הרבנים".

האדמו"ר ירד, והלך לצד השני של שלחן הכבוד של הרבנים וישב שם. ושוב נגש אליו מנהל הארוע, ואמר לו: "אל תשב כאן, תלך למקום אחר". והוא שוב קם ממקומו והולך ומתישב במקום אחר. ככה הוא עשה כמה פעמים. עד שמנהל הארוע התעצבן עליו והתחיל לצעק עליו ולביש אותו, ולהזיז אותו בכח.

בינתיים הגיעו אנשים שכבר הכירו את האדמו"ר והם התחילו לצעק על מנהל הארוע: מה אתה עושה, זה האדמו"ר מטולנא... "המנהל נבהל, ומיד התנצל ובקש סליחה... האדמו"ר צחק ואמר לו: "הכל בסדר, אני סולח לך". לאחר מעשה שאלו אותו החסידים: "למה הרב הלך לצד השני, למה לא לרדת משלחן הכבוד וזהו? ענה להם האדמו"ר: "עד שהיתה לי הזדמנות לקבל בזיונות אני אותר עליה? כל כך נהגייתי לקבל בזיונות אז עברתי מצד לצד, לקבל אותם שוב ושוב".

זו הנהגה מפלאה של הצדיקים, שמים את עצמם כמדבר.

ארוחת בקר עם חתולים

היה אדמו"ר נוסף, רבי שלמה גולדמן, 'האדמו"ר מזוויל', שהיה יהודי קדוש מאד, בעל נסים, עד כדי כך שעד היום יש קבלה שכל מי שעולה לקבר שלו שני חמישי ושני ומתפלל שם הוא רואה ישועות. הבית שלו היה פתוח לרוחה 24 שעות ביממה ללא הפסקה. הוא לא סגר את הדלת בפני אף יצור חי, גם לא בפני חתולים. הוא היה אוכל ארוחת בקר ו-18 חתולים היו קופצים עליו ואוכלים אתו ביחד. והוא לא הסכים לגרש אף חתול.

פעם אמרו לו תלמידיו: "רבנו הקדוש, זה לא כבוד התורה, אתה אדמו"ר, אולי נגרש את החתולים ונתן להם אכל מחוץ לבית", והוא לא הסכים.

כשאחד התלמידים לחץ עליו למה הוא לא מסכים לגרש את החתולים, הרב גלה לו: "החתולים שמסתובבים פה הם גלגולי נשמות של אנשים גדולים שהיו שתפים במחלקת שהיתה בין רבי יהונתן אייבשיץ והגאון רבי יעקב עמדין 'היעב"ץ', הרבנים שניהם בגן עדן אבל התלמידים שחרפו ובזו את הצד השני ותמכו במחלקת, חזרו בגלגול, והקדוש ברוך הוא שלח אותם אלי שילמדו ויראו איך צריה לאהב את כל היצורים החיים, ובמיוחד איש את רעהו, וזה

סוד השפלות והענוה

התקוּן שְׁלֵהֶם" (שיח יוסף פוגל עמוד רסב).

האדמו"ר מזוויל מחפש בזיונות

יום אחד הודיעו לאדמו"ר מזוויל, שהבית שלו חולה מאד. הוא הזדרז ללכת לבקר אותה והוא ראה שהיא כבר בשלבי גסיסה. הוא מיד קרא לשמש שלו והתחילו לרוץ לכיוון אחד הבתים שהיו שייכים לרב. הרב היה 'משפיר' לאנשים קשי יום ועניים דירות, לרב הוא לא היה לוקח בכלל תשלום. הם הגיעו לאחד הבתים, שם הייתה נמצאת אשה כעסנית ועצבנית, הרב דפק בדלת, האשה פתחה בעצבים 'כהרגלה בקדש' וצעקה: "מה אתם רוצים", הרב ענה לה: "באתי לקחת את הכסף של השכירות, של כל הזמן שגרת כאן". איך שהאשה הזו שמעה את זה, היא התעצבנה על הרב והתחילה לצעק ולקלל אותו ולבייש אותו: "מי אתה בכלל? אתה לא מתבייש? אתה לא דתי, תוריד את הזקן שלך!". חצי שעה עם קללות וגדופים בכל השפות והסגנונות, בלי לחזור על קללה פעמים, והרב עומד בחוץ ושומע את כל הקללות והגדופים שלה. אחרי חצי שעה הרב חזר לביתו ואמר לשמש שלו: "הבית שלי כבר הבריאה". ואכן כך היה.

עברו שנים והבית שהיתה עם הרבה חלאים, שוב הגיעה לשערי מות. רבי שלמה כבר ידע מה עושים, צריך לרוץ לאשה העצבנית, היא תקלל והבזיונות יכפרו. הוא רץ מיד לאותה אשה, דפק בדלת, ובקש את התשלום של כל השנים שגרה שם, שכבר עלה לסכום גדול מאד...

האשה העצבנית התחילה מיד להתנצל, "אוי רבי סליחה סליחה, גם על הפעם הקודמת לפני כמה שנים שצעקתי עליך, הנה יש לי כאן כסף שחסכתני שזה יהיה חלק מהתשלום שאני חייבת".

הרב שמע את זה, הסתובב וחזר לביתו בוכה ואמר: "כבר נגזרה גזרה". באותו יום הבת נפטרה (באר החיים ירח האיתנים בדרמן עמוד שסז הערה כו).

אם אנשים היו יודעים כמה ברכה יש בבזיונות, הם היו רודפים אחריהם כמו יהלומים. זה מציל אותך ממחלות, מאסונות, מציל את אשתך, מציל את הילדים שלך! (עין טהרת הקודש מאמר כניסה לתשובה פרק ג דף כב ע"ב).

פְּרִשְׁת בְּמִדְבָּר

הַזְכִּיָּה הַגְּדוּלָּה

וּכְשֶׁאָדָם מְקַבֵּל בְּזִיווּנוֹת וְשֵׁם עֲצָמוֹ כְּמִדְבָּר, זֶה הַיְסוּד לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה. אִם הָיוּ אוֹמְרִים לָנוּ שְׂכָדֵי לְזָכוֹת לַתּוֹרָה צָרִיף לְצוּם אַרְבָּעִים יוֹם, הָיִינוּ צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה. אָבֵל לֹא אוֹמְרִים לָךְ לְצוּם, אֲלֵא שֶׁתִּשִּׂים אֶת עֲצָמְךָ כְּמִדְבָּר, אִם מְבִינִים אוֹתָךְ תִּשְׁתַּק. וְמָה הַשְּׂכָר? "מִמִּדְבָּר מִתְנַה וּמִמִּתְנַה נַחְלִיאֵל וּמִנַּחְלִיאֵל בְּמוֹת" - אִם אָדָם שֵׁם עֲצָמוֹ כְּמִדְבָּר תִּלְמוּדוֹ מִתְקִים בְּיָדוֹ, יֵשׁ שְׁתֵּי דְרָכִים לְהַשִּׁיג דְּבַר יָקָר, אוֹ לַעֲבֹד מֵאוֹת וְאַלְפֵי שְׁעוֹת לְחֶסֶד כֶּסֶף וְלִקְנוֹת, אוֹ לְקַבֵּל בְּמִתְנַה. כָּאֵן מְגִלִים לָנוּ חֲזוֹ"ל שֵׁיִשׁ אֶפְשָׁרוֹת שֶׁל קַצוֹר דְּרָךְ כְּדֵי לְזָכוֹת לַתּוֹרָה, בְּזִיווּנוֹת.

"וּמִמִּתְנַה נַחְלִיאֵל" - כִּיּוֹן שֶׁנִּתְנַה לוֹ הַתּוֹרָה בְּמִתְנַה נַחְלוֹ אֵל. וְכִיּוֹן שֶׁנַּחְלוֹ אֵל הוּא עוֹלָה לְגִדְלָה, שְׁנֵאֵמַר "וּמִנַּחְלִיאֵל בְּמוֹת".

לְכַמָּה מִתְנֹת הָאָדָם זוֹכָה עִם הַנְּהַגַת הָעֲנוּהָ שְׁלוֹ. הַתּוֹרָה נִתְּנָת לוֹ בְּמִתְנַה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְה שְׂכִינְתוֹ עָלָיו, וְגַם עוֹלָה לְגִדְלָה.

אֵיךְ הַתְּפָרְסִם הַצְּדִיק הַמְּקַבֵּל?

יֵשׁ הַיּוֹם יְהוּדֵי אֶחָד צְדִיק וּמְקַבֵּל הַמְּפָרְסִם מְאֹד לֹא רַק בְּאַרְץ, אָבִי מוֹרֵי שִׁיחִיָּה בְּקִשָּׁר אֲתוֹ עֲשָׂרוֹת שָׁנִים. וְהוּא סֵפֶר לִי עָלָיו שֶׁלִּפְנֵי 40 שָׁנָה הִגִּיעַ אוֹתוֹ יְהוּדֵי לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְלִמּוֹד תּוֹרָה, וְהוּא הִתְחִיל לְהוֹצִיא סֵפָרִים. "הָרֵב" שֶׁל הַמְּקוֹם הַתְּעַצְבֵן עָלָיו, וְהַשְּׁפִיל אוֹתוֹ בְּצוּרָה נוֹרְאָה לְפָנָי כָּלָם: "אֲתָה לֹא בְּנֵאָדָם, אֲתָה לֹא רְאוּי לְלִמּוֹד תּוֹרָה, מִי אֲתָה שְׂאֲתָה נוֹגֵעַ בְּסֵפָרֵי קִדְשׁ", אוֹתוֹ מְקַבֵּל שֶׁשֶׁתְּקוּאָמַר לוֹ: אֲתָה תִשְׁפִּיל אוֹתִי וְתִבְזֶה אוֹתִי כְּמָה שֶׁתִּרְצֶה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּמִם אוֹתִי". וְזֶה מָה שֶׁקָּרָה בְּדִיוֹק, הַיּוֹם מְגִיעִים אֵלָיו מְכַל הָעוֹלָם לְהַתִּיעֲצוֹת וּלְקַבֵּל בְּרָכוֹת, "מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן" (שְׁמוּאֵל א ב, ח) וְאוֹתוֹ "רֵב" שֶׁהַשְּׁפִיל אוֹתוֹ נִעְלַם, אֵף אֶחָד לֹא שָׁמַע עָלָיו וְלֹא יוֹדַע הַיּוֹם מִי הוּא וְאֵיפָה הוּא. זֶה בְּדִיוֹק מָה שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא: אִם הָאָדָם יֵשִׁים עֲצָמוֹ לְמִדְבָּר, הוּא זוֹכָה לַתּוֹרָה לְנַחְלָת אֵל וְלְגִדְלָה, "מִמִּדְבָּר מִתְנַה וּמִנַּחְלִיאֵל נַחְלִיאֵל וּמִנַּחְלִיאֵל בְּמוֹת".

הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בְּמְקוֹם הָעֲנוּהָ

אַחֲרֵי כָל הַהַקְדָּמָה הַזֹּאת, מִתְבָּאָר וְעוֹלָה יְפָה מָה הַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה מִתְחִילָה אֶת סֵפֶר בְּמִדְבָּר בְּפִסְוֹק "וַיִּדְבַּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי" - וְהַתּוֹרָה מְדַגִּישָׁה אֶת הַמְּקוֹם שֶׁהָיָה דְבַר ה' לְמֹשֶׁה, "בְּמִדְבָּר סִינַי", לְלַמְּדָה, אֵיפָה הָיָה הַנַּחְלוֹ אֵל? אֵיפָה הָיָה

סוד השפלות והענוה

הדבור אל אדון הנביאים והשראת השכינה? במדבר! כי המדבר מסמל את שיא הענוה. משה רבנו היה גדול הענוים (במדבר יב, ג), וְהָרַסְתָּ סִינַי גַּם הָיָה בְּתַכְלִית הָעֲנוּהָ מְכַל הַהָרִים כְּמִבְאֵר בְּמִדְרָשׁ (עיינן מגילה דף כט ע"א, ובמדרש רבה פרשת ויחי פרשה צט סימן א), שְׁכַל הַהָרִים הִתְגָּאוּ שְׁעָלֵיהֶם תִּנְתֵּן הַתּוֹרָה וְרַק הוּא שָׁתַק. הַשְּׁלוֹב שֶׁל "מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי" הֵבִיא אֶת "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה", אֶת הַשְּׁרָאָת הַשְּׁכִינָה עַל הָאִישׁ הָעֲנוּ בְּיֹתֵר, בְּמָקוֹם הַשְּׁפָל בְּיֹתֵר.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכְּנוּ לְזִכּוֹת לְכַתְרָה שֶׁל תּוֹרָה, וְשִׁנְזָכָה לְהִיּוֹת עֲנוּיִם אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשְׁת נְשָׂא

פְּרִשְׁת נְשָׂא מַעֲלַת הַבְּזִיוֹנוֹת

אִשָּׁה סוֹטָה

הַפְּרִשָּׁה שְׁלֵנוּ הִיא הַפְּרִשָּׁה הָאֲרָכָה בַּתּוֹרָה, קַע"ו פְּסוּקִים. בְּחֵרְנוּ לְדַבֵּר בְּעִזָּזָה הַשֵּׁם עַל הָאִשָּׁה הַסּוֹטָה הַמְזַכֶּרֶת בַּפְּרִשָּׁה.

מִפְּרָק הַפְּסוּק יא - עַד פְּסוּק לא, עֲשָׂרִים פְּסוּקִים שֶׁבָּהֶם הַתּוֹרָה מְתַאֲרֶת אֶת כָּל פְּרִשְׁת הַסּוֹטָה.

כָּל הַסְּפּוּר מִתְחִיל כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שְׂאִשְׁתּוֹ נִסְתַּרְת עִם אָדָם מְסִים, נִכְנָסֶת אֶתוֹ לְמִקְוֹמוֹת סְגוּרִים לְבַד. אַחֲרֵי שֶׁהוּא קָנָא לָהּ, בְּשָׁנֵי עֲדִים (עֵינן סוֹטָה דף ב ע"א), וְהִיא שׁוֹבֵב נִסְתַּרְהָ, הוּא לּוֹקַח אוֹתָהּ לְכַהֵן וְהִיא בָּאָה וְשׁוֹתָה מֵהַמִּים הַמְאָרְרִים שֶׁבָּהֶם מוֹחִים אֶת שֵׁם הַשֵּׁם, שֵׁם הַשֵּׁם נִמְחָה בְּשִׁבִיל שְׁלוֹם בֵּית (שֶׁבֶת דף קטז ע"א), כְּדֵי לְהִשְׁכִּין שְׁלוֹם. בְּמִסַּע שֶׁהִיא הִיִּתָּה עוֹבְרֶת הָיוּ בְּזִיוֹנוֹת נוֹרָאִים, וּמַעֲיִפִים אוֹתָהּ וּמִיַּגְעִים אוֹתָהּ, וּמִפְּחִידִים אוֹתָהּ, כְּדֵי שֶׁאִם הִיא חָטְאָה - תּוֹדָה וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְמַחּוֹת אֶת שֵׁם הַשֵּׁם בְּמִים (עֵינן סוֹטָה דף ח ע"א דף יד ע"א).

וַיְמָה הָיָה קוֹרָה אִם הִבְעֵל סִתָּם חֲשֵׁד בָּהּ?

אוֹמֶרֶת הַתּוֹרָה "וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטַהֲרָה הוּא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה וְזָרַע" (במדבר ה, כח), וּמִפְּרִשְׁת הַגְּמָרָא (סוֹטָה דף כו ע"א) שֶׁאִם הִיִּתָּה עֲקָרָה זוֹכָה שְׂיולֶדֶת יְלָדִים, וְאִם הִיִּתָּה כְּבָר יוֹלֶדֶת יְלָדִים זוֹכָה לְיִלְדִים יוֹתֵר טוֹבִים וְיָפִים.

טַכְסִים חֲנָה לְקַבֵּל יְלָדִים

הַגְּמָרָא (בִּרְכוֹת דף לא ע"ב) מְסַפֶּרֶת עַל חֲנָה, אִם שְׂמוּאֵל הִנְבִּיא, שֶׁשָּׁנִים רַבּוֹת לֹא הָיוּ לָהּ יְלָדִים. וְהִיא אָמְרָה לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּתֵּן לִי יְלָדִים, וְאִם לֹא תִתֵּן לִי אֲנִי אֶלְךָ וְאֶסְתֵּר עִם גְּבַר, וְאֶלְקָנָה בְּעַלִּי יִקְנָא לִי, וְיִקַּח אוֹתִי אֶל הַכַּהֵן, וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא חָטְאֵתִי וְעַבְרֵתִי אֶת כָּל הַבְּזִיוֹנוֹת הַלְלוּ, אֲזַכָּה לְהִבְטַחַת הַתּוֹרָה - וְנִקְתָּה

מעלת הבזיונות

ונזרעה זרע”

שואלים המפרשים (עיין פני יהושע ברכות שם דיבור המתחיל אם ראה, ובקובץ שיעורים כתובות אות רסג) שאלה פשוטה, מה חנה אומרת להשם שהיא תלך ותסתור ותתיחד עם מישהו, הלא זה בעצמו עברה, כמו שאדם יתפלל להשם ויאמר: “רבוננו של עולם, אם אתה לא נותן לי ילדים אני מחלל שבת”, זה הגיוני? מה היא אומרת בכלל?

הבזיונות - המטבע הכי שוה

חשבתני בסיצתא דשמיא לבאר בנה, ואחר כך ראיתי שיש לזה גם מקור בדברי החיד”א בספרו פתח עינים (ברכות שם דיבור המתחיל אם ראה), שהבזיונות שהיא היתה עוברת בגלל מה שהיא נסתרה, ושכלם היו מדברים עליה, ובבדיקה עצמה היו מגעים אותה ומטריחים אותה ומבישים אותה, כל זה היה מועיל לה לכפרת העון שהיא נסתרה, ולאחר כל זה נשארת הבטחת התורה “ונקתה ונזרעה זרע”. ולכן מרב צערה אמרה חנה: אני אלך ואעשה משהו שהוא לא ראוי, והבזיונות שאני אעבר יכפרו על זה, ועוד ישאר עדה של יסורים שבזכותם אזכה לבן.

להשלמת יפי הענין נביא את דברי החיד”א הנזכרים וזה לשונו: איך חנה נביאה מדברת כלפי מעלה בסגנון זה שאומרת לקדוש ברוך הוא אם לא תעשה כך אעשה כך? ואפשר, כי הסוטה סובלת יסורים קשים שהכהן עושה בה משפטים לטרף דעתה, ומשביעה ומקללה לפני האנשים ככל השנוי במשנתנו. ואם היא טהורה היתה שכרה כנגד כל הבזוי והצער שתזכה להפקד. וזה שאמרה חנה “אם ראה מוטב” - כלומר אם יש לי זכות ותראה בעיני מוטב, ואם לא אסתור ובעלי ישקני מי סוטה, ועל ידי אותו הבזוי והצער הגדול בפרהסיא יראה ה’ בעיני ויפקדני כדין הסוטה, שאינה עושה תורתך פלסתר. עד כאן דברי החיד”א.

נמצאנו למדים שהבזיונות הם המתנה הכי גדולה.

כאבים נוראים בלדה או בזיונות?

הגמרא (סוטה דף כו ע”א) מביאה את מחלקת רבי עקיבא ורבי ישמעאל מהי ההבטחה שזוכה האשה שנבדקה ויצא שהיא טהורה, ובלשון התורה “ונקתה ונזרעה זרע”, רבי עקיבא אומר: אם היתה עקרה זוכה לילדים. אמר לו רבי ישמעאל: אם פן ילכו

פְּרִשְׁת נִשְׂא

כָּל הַעֲקָרוֹת וְיִסְתַּתְרוּ כְּדֵי לְקַבֵּל יְלָדִים? אֲלֵא מָה הַכּוֹנֵה "וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זֶרַע", שְׁאֵם הֵיטָה יוֹלְדֵת בְּצַעַר, עִם כְּאֲבִים וְצִירִים חֲזָקִים, תֵּלֵד בְּרוּחַ! אִם הֵיטָה יוֹלְדֵת מִכְּעָרִים תֵּלֵד יְלָדִים יָפִים, אִם הֵיטָה יוֹלְדֵת בְּעֲלֵי מוּמִים, יוֹלְדֵת בְּרִיאִים.

וְהַתּוֹסְפוֹת (שם דיבור המתחיל אמר לו) שוֹאֲלִים שְׁאֵלָה פְּשׁוּטָה, שְׁגָם לְפִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל יִקְשֶׁה שְׂיִלְכוּ כָּל הַנָּשִׁים וְיִסְתַּתְרוּ כְּדֵי שְׂיִזְכוּ לְלֶדָה קֵלָה? וּמָה שְׁהַקְשָׁה עַל רַבִּי עֲקִיבָא יִקְשֶׁה גַם עַל דְּבַרְיוֹ. הַתּוֹסְפוֹת לֹא עוֹנִים תְּשׁוּבָה.

וְהַמְהַרְשָׁ"א (ברכות שם בחידושי אגדות דיבור המתחיל ויסתתרו) הֵבִיא אֶת שְׁאֵלְתָם וְעָנָה תְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה, בְּשִׁבְלֵי כְּאֲבִים שֶׁל לֶדָה הָאִשָּׁה לֹא תֵלֵךְ לְהַסְתֵּר עִם גְּבֵר, וְלִכְּנֵן אֵין מָה לְחַשֵּׁשׁ מִזֶּה.

בּוֹאוּ נִתְבּוֹנֵן בְּדַבְרֵי הַמְהַרְשָׁ"א, מָה זֹאת אוֹמְרַת כְּאֲבִים שֶׁל לֶדָה? הַגְּמָרָא אוֹמְרַת (נדה דף לא ע"ב), שְׁבִינְמֵן שְׁבִית הַמְקֻדָּשׁ הִיָּה קִיָּם אַחֲרֵי הַלֶּדָה הָאִשָּׁה הֵיטָה צְרִיכָה לְהֵבִיא קֶרֶבֶן כְּפָרָה. מִכֵּיוֵן שֶׁבִשְׁעָה שְׁכוּרְעַת לְלֶדֶת נִשְׁבַּעַת שְׁלֹא תֵבִיא עוֹד יְלָדִים לְעוֹלָם. וְעַל זֶה הִיא צְרִיכָה כְּפָרָה. וְזֶה בְּכָל אִשָּׁה. וּבְאִשָּׁה שְׂיִוְלְדֵת בְּצַעַר נִחְשָׁב כְּמָה כְּאֲבִים וְיִסוּרִים יֵשׁ לָהּ, וְהִיא יְכוּלָה לְהַמְלִיט מִכָּל זֶה, אִם הִיא תַעֲבֹר כְּמָה בְּזִיוּנוֹת, וְלִמְרוֹת זֶה הִיא לֹא תִהְיֶה מוֹכְנָה, וְאֵין מָה לְחַשֵּׁשׁ שֶׁהִיא תִסְתַּר כְּדֵי לְהַנְצִיל מֵהַכְּאֲבִים הַנּוֹרָאִים.

מִכָּאֵן אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים, מָה כְּפָרַת הָעֲוֹנוֹת הִכִּי גְדוּלָה? בְּזִיוּנוֹת!

הִיסוּרִים הַיּוֹתֵר מְעַדְפִים

עַד כְּמָה שֶׁהַבְּזִיוּנוֹת הֵם נוֹרָאִים הֵם בְּעֲצָם הִכִּי קָלִים, כִּי אִם יָבִאוּ לְאָדָם וְיִגִּידוּ לוֹ: מָה אַתָּה רוֹצֶה, כְּפָרָה עַל עֲוֹנוֹתֶיךָ? שְׁחָס וְשָׁלוֹם אַחַד הַבְּנִים יָמוּת, אוֹ חָס וְשָׁלוֹם שְׁתַּתְּגַרְשׁ אוֹ שְׁתַּהֲיֶה עֲנִי? אוֹ שְׁמִישֵׁהוּ יְבִיָּה אוֹתָךְ? מָה הוּא יִבְחַר? מָה הוּא יַעֲדִיף? בְּזִיוּנוֹת. כִּךָ כּוֹתֵב רַבִּי אֲבֵרָהֶם גְּאֻלְנֵטִי (קול בוכים פרק ג סעיף ל) לְפָנָי לְמַעַלָּה מֵאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: כָּל דְּרִכֵּי הַתְּשׁוּבָה הַמְעַלָּה שְׁבִכְלָם לְמַרְקַח הַחַטָּאוֹת הִיא סְבִילַת הָעֲלֻבוֹנוֹת וְהַחֲרוּפִים וְהַגְּדוּפִים. וְהִגַּע בְּדַעְתָּךְ שְׂיִאמְרוּ לָךְ, תִּרְצֶה שְׂיָבוֹא לָךְ הַפֶּסֶד מְמוֹן? אוֹ נְפִילַת בְּתִים? אוֹ מִיתַת בְּנִים?, תִּרְצֶה שְׂיִכָּךְ ה' בְּשַׁחֲפַת אוֹ בְּקִדְחַת בַּחֲרָחור וְכדוּמָה? וְאִם יִאמְרוּ לָךְ תִּרְצֶה מִיתָה אוֹ גִיהֶנֶם? אוֹ גְּלָגוּלִים? בְּוֵדָאֵי שְׁלֹא! אִם כֵּן תֵּאמַר לִי, הַחַטָּאִים וְהָעֲוֹנוֹת שְׁחַטָּאת, עֲוִית וּפְשַׁעְתָּ, בְּמָה יִכְפַּר? לִכְּן הָעֲצָה הַיְעוּצָה יִתֵּן לְמַכְהוּ לְחֵי יִשְׁבַּע בְּחַרְפָּה.

מעלת הבזיונות

מלמד אותנו רבי אברהם גאלנטי: כשמישהו מבזה אותך תשתק, זה הפתרון הכי טוב לכפרת עונות.

איזו שתיקה טובה לגוף ולנשמה

מעין זה כתב החיד"א בספרו פתח עינים על מסכת אבות (פרק א משנה יז) על דברי המשנה: שמעון בנו אומר, כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, הוא מבאר: מהו לא מצאתי לגוף טוב משתיקה? אם הקדוש ברוך הוא רוצה לתת יסורים לאדם, אז אם יתן לו כאבי ראש, כאבי גב, כאבי בטן, כל זה זה לא טוב לגוף, הנשמה נהנית מזה, היא נטהרת מזה ומגיעה לגן עדן, אבל הגוף סובל, אבל היסורים שמצאתי שהם טובים גם לגוף וגם לנשמה שיתכפרו עונותיו - היא השתיקה, כשיבזו וישפילו אותו וישתק.

דוד הרגל הרביעית במרכבה

כתוב בזהר (פרשת ואתחנן דף רסב ע"ב), שדוד זכה ונהיה הרגל הרביעית במרכבה העליונה - בכסא הכבוד. אבל לא מובא שם למה הוא זכה?

החפץ חיים בספרו שמירת הלשון (פרק ח), מביא מדברי הקדמונים, שהסבה שדוד המלך זכה לזה, מכיון שהוא שתק כשקלל אותו שמעי בן גרא כשברח מאבשלום (שמואל ב טז, ה - ג), ורק בזכות זה שלא ענה לו, זכה להיות רגל רביעית במרכבה יחד עם אברהם יצחק ויעקב.

מי שיקרא את מסכת חיי של דוד מלך ישראל, יראה כמה נסיונות וקשיים הוא עבר לאורך כל ימי חייו. ובכלם עמד בגבורה, ולמרות זה לא זכה להגיע לדרגה הזו להיות רגל רביעית במרכבה העליונה רק בגלל המעשה האצילי הזה שלא ענה למחרפו - שמעי בן גרא - דבר.

העברות מול הבזיונות

בספר חרדים לרבי אליעזר אזכרי (מצוות התלויות בארץ פרק ד) שהיה לפני למעלה מארבע מאות שנה, כותב: בשמעי כל מחרפי ומגדפי ברבים, אשים נגדי כף מאזנים, באחת אשים את כל העברות והאשמות ובכף שנייה חרופים והגדופים, ואביט שפף האשמות, בזיונות חרופים מטה מטה, ואשתק ואצדיק דיני, וכן אעשה

פְּרִשְׁת נִשְׂא

לְכֹל מִינֵי צַעַר וְדַבּוּר וּמַעֲשֵׂה.

אִיךָ זֹכִים לְאָרִיכוֹת יָמִים?

הַחֶפֶץ חַיִּים בְּשִׁמְרֵת הַלְשׁוֹן (פֶּרֶק ח שְׁעַר הַתְּבוּנָה) מְאָרִיךְ וּמְשַׁבֵּחַ אֶת הַמַּעֲלָה הַזֹּאת שְׂאֵדָם מַעֲבִיר עַל מַדּוּתוֹ, וְכוּתֵב, שֶׁהִיא מוֹעִילָה לְאָדָם לְהוֹסִיף לוֹ יָמִים וְאַפְלוּ שֶׁכֶּבֶד נִגְזַר עָלָיו שְׁיָמוּת. וּמוֹכִיחַ כֵּן מִדְּבַרֵי הַגְּמָרָא (רֵאשׁ הַשְּׁנָה דָּף יז ע"א) שֶׁרַב הוֹנָא בֶּן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ גָּסַס וְנָטָה לְמוֹת, וְרַב פֶּפְא בֶּא לְבַקֵּר אוֹתוֹ וְרָאָה שֶׁהוּא לִפְנֵי מִיתָה, וְלָכֵן אָמַר לְבָנָי בֵּיתוֹ שְׂיָכִינוּ לוֹ תְּכַרִּיכִים, וּפְתָאוּם רַב הוֹנָא קָם לְתַחֲיָהּ. רַב פֶּפְא הִתְבַּיֵּשׁ, אָמַר לוֹ רַב הוֹנָא: "אַל תִּתְבַּיֵּשׁ, בְּאֵמַת נִגְזַר עָלַי לְמוֹת, רַק אֲמָרוּ בְּשָׂמִים: כִּיּוֹן שְׂאֵנִי מַעֲבִיר עַל מַדּוּתִי וְגַם כְּשִׁמְדְּבָרִים עָלַי אֲנִי לֹא עוֹנֶה, וְלֹא מַעֲמִיד אֶת עֲצָמִי עַל הַדְּבָרִים, לָכֵן נִתְּנוּ לִי יוֹתֵר מִמָּה שְׂמַגִּיעַ לִי, קִבְּלָתִי חַיִּים". זוֹ הַנִּקְדָּה שֶׁהָאָדָם יִכּוֹל לְקַבֵּל שְׂפַע שֶׁל מַתְּנוֹת בְּזִכּוֹת הַשְּׁתִיקָה עַל הַבְּזִיוּנוֹת.

הֵרַב כְּדוּרֵי אוֹהֵב בְּזִיוּנוֹת

שְׂמַעְתִּי מֵהֵרַב הַגָּאוֹן רַבִּי דּוֹד יוֹסֵף שְׁיַחֲיָה שְׂפַעַם אֶחָד הַשְּׁדַרְנִים בְּרִדּוֹ הַחֲלוּנֵי הַתְּחִיל לְצַחֵק מֵהֵרַב יִצְחָק כְּדוּרֵי זַצ"ל גְּדוֹל וְזָקֵן הַמְּקַבְּלִים. הוּא הַחֲלִיט יַחַד עִם בְּנוֹ שֶׁל הֵרַב כְּדוּרֵי לַעֲשׂוֹת מְחָאָה גְּדוֹלָה, וְלִסְפֹּר אֶת זֶה לְאֲבִיו מִרְן הֵרַב עוֹבְדֵיהָ זַצ"ל שְׂיַנְדָּה וְיַחֲרִים אֶת אוֹתוֹ שְׁדַרְן לִיֶּצֶן רְשָׁע.

הֵם הַחֲלִיטוּ לְלַכֵּת לִידַע קָדָם אֶת הֵרַב כְּדוּרֵי בְּעֲצָמוֹ עַל הַבְּזוּי הַגְּדוֹל וְעַל פְּעֻלוֹת שֶׁהֵם מִתְּכַנְנִים לַעֲשׂוֹת.

הֵם הִגִּיעוּ לְרַב כְּדוּרֵי לְבִיתוֹ. חָכוּ שֶׁהֵרַב יִסִּים לְלַמֵּד, וְהֵבִין שֶׁל הֵרַב כְּדוּרֵי אָמַר לְאֲבָא שְׁלוֹ שֶׁהֵרַב דּוֹד יוֹסֵף הִגִּיעַ וְרוּצָה לְדַבֵּר עִם הֵרַב. הֵרַב כְּדוּרֵי קִבֵּל אוֹתָם בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, וְהֵרַב דּוֹד יוֹסֵף אָמַר לוֹ: "בְּזוֹ אֶת הֵרַב בְּרִדּוֹ וְרִצִּינוֹ לַעֲשׂוֹת מְחָאָה גְּדוֹלָה, וּבָאנוּ לְהוֹדִיעַ לְרַב שֶׁלֹּא נִעְבֵּר עַל זֶה בְּשִׁתִּיקָה". הֵרַב כְּדוּרֵי שָׂאֵל: "מָה אֲמָרוּ עָלַי בְּרִדּוֹ?" הֵרַב דּוֹד סָרַב לֹאמַר לוֹ אֶת אוֹתָם הַחֲרוּפִים: "אֲנִי לֹא יִכּוֹל לְחַזֵּר עַל הַדְּבָרִים". וְהֵרַב כְּדוּרֵי מִתְעַקֵּשׁ: "אֵתָה חַיֵּב לְהִגִּיד לִי מָה הוּא אָמַר בְּרִדּוֹ", וְשׁוֹב הֵרַב דּוֹד מְסָרַב. כִּכָּה פְּמָה פְּעָמִים. עַד שֶׁהֵבִין שֶׁל הֵרַב כְּדוּרֵי אָמַר לוֹ: "אֲבָא, אֵתָה בְּאֵמַת רוּצָה לְשַׂמֵּעַ מָה אֲמָרוּ עָלַיךָ?" הֵרַב כְּדוּרֵי הִנְהִין בְּרֵאשׁוֹ. וְאָז הֵבִין שְׁלוֹ אָמַר לוֹ: "אֲבָא, אֲמָרוּ עָלַיךָ שֶׁאֵתָה כִּכָּה וְאֵתָה כִּכָּה וְכוּ' וְכוּ'". הֵרַב דּוֹד יוֹסֵף מְסָפֵר: בְּכֹל מְלָה שֶׁשְׂמַע הֵרַב כְּדוּרֵי הוּא מְחַיֵּךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁכְּשֶׁהֵבִין שְׁלוֹ סִים עִם כָּל

מעלת הבזיונות

דברי הבלע שהשדרן הקצוף אמר, הוא ממש צחק ונהנה, ואמר לרב דוד יוסף: "אני מבקש מכם בבקשה, אל תספרו לרב עובדיה, שלא יהיה מזה בלגן, אני לא רוצה שימחו על כבודי, אם זה הגיע זה טוב ואל תספרו את זה". הם נסו להתחמק, אבל הרב פדורי לא נתן להם ללכת עד שהבטיחו לו, שלא ימחו על כבודו.

אותו צדיק וחסיד וקדוש - הרב פדורי, ידע עד כמה יש מעלה בשתיקה על הבזיונות, לכן הוא בקש והתחנן שלא יקחו לו את המעלה הזו, את המתנה הגדולה הזו.

זה מה שאנחנו לומדים פה אצל חנה, חנה אומרת לקדוש ברוך הוא: אם אתה לא תתן לי, אני אלה ואתבזה ובזכות הבזיונות אצקה לבן, ואפלו אם יש בדרך הזו עברה כחם של הבזיונות לכפר גם על זה!

הרב שטיינמן והעתונאי

לכן אם כבר מגיעים לאדם בזיונות הוא צריך להגיד תודה, לא כלם מכירים בערך של הבזיונות. הגיע איזה עתונאי אחד לבקש סליחה מהרב שטיינמן וצ"ל על זה שהוא פעם כתב עליו דברים רעים ובזה אותו ברבים. אמר לו הרב שטיינמן: "עשית לי טובה גדולה, אתה לא צריך לבקש סליחה, אבל בכל אופן אני סולח לך". ולפני שהוא הלך אמר לו הרב שטיינמן: "אל תעשה את הטובות האלה לכל אחד, לא כלם יודעים להעריך את המתנות האלה..."

ה' יזכנו שלא יבאו עלינו בזיונות. אבל אם כבר באו, שהקדוש ברוך הוא יתן לנו כח לקבל בזיונות ויסורים באהבה ולעשות רצונו כרצונו אמן.

פְּרִישַׁת בְּהֵעֲלֹתָךְ

פְּרִישַׁת בְּהֵעֲלֹתָךְ

הַחַיּוּבִים וְהַחֲמֻרוֹת

פְּסַח שְׁנִי

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח תַּעֲשׂוּ פֶּסַח. וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרִבִים בְּמִדְבַּר סִינַי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ט, ד), כָּל עַם יִשְׂרָאֵל חוּגְגוּ אֶת חַג הַפֶּסַח, מִקְרִיבִים אֶת קָרְבַּן הַפֶּסַח, הַכֹּל בְּסֹדֶר. פְּתָאוּם מְגִיעִים קְבוּצָה שֶׁל אַנְשִׁים, מִתְלוֹנְנִים, אֲבָל לֹא מִתְלוֹנְנִים עַל מִשְׁהוֹ לֹא טוֹב אֲלָא מִתְלוֹנְנִים עַל מִשְׁהוֹ אַחֵר, מִשְׁהוֹ טוֹב.

בָּאָה קְבוּצָה שֶׁל אַנְשִׁים שֶׁהֵם טְמֵאִים וְלֹא יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת אֶת הַפֶּסַח, "וַיְהִי אַנְשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא, וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אֶהֱרֹן בַּיּוֹם הַהוּא" (שם פסוק ו), אֲמָרְתָּ הַגִּמְרָא (סוכה דף כה ע"א) שֶׁהָיוּ אֵלּוּ שֶׁנִּשְׂאוּ אֶת אַרְוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לְהַעֲלוֹת אֶת עֲצָמוֹתָיו לְאַרְץ, "וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם, לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרֵב אֶת קָרְבַּן ה' בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם פסוק ז). מִשֶׁה רַבְּנוּ מִתְפַּעֵל מִבְּקִשְׁתָּם (עיין ספרי זוטא פרק ט פסוק ח), "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מֵה יְצִיָּה ה' לָכֶם" (שם פסוק ח), וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר שֵׁשׁ לָהֶם הַזְדַּמְנוֹת שְׁנֵיָה לְחַגְג אֶת פֶּסַח שְׁנִי "בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרִבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מִצְוֹת וּמְרֻרִים יֹאכְלֵהוּ (שם פסוק יא).

נַחֲשֵׁב לְרַגַע, מָה הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה רוֹצִים? אִם אַתָּה עַל פִּי הַתּוֹרָה טְמֵא וּפְטוּר, לָמָּה אַתָּה מִתְעַקֵּשׁ בְּכַח, וּמִתְלוֹנֵן?

רִש"י (במדבר פרק ט פסוק ז) כֹּתֵב: הַפְּרִשָּׁה הַזֹּאת רְאוּיָה הֵיטָה לְהֵאמֵר עַל יְדֵי מֹשֶׁה, - הֵינּוּ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁכָּתֵב אֶת הַתּוֹרָה הֵיךְ לוֹ בְּתַכְנוּן גַּם לְצִוּוֹת עַל פֶּסַח שְׁנִי, אֲבָל הֵם זְכוּ שֶׁהַפְּרִשָּׁה הַזֹּאת כָּתֵב עַל שְׁמֵם, שֶׁמְגַלְגְּלִים זְכוּת עַל יְדֵי זַכָּאִי.

עֲלִינוּ לְבָאָר מֵהִי הַזְכוּת הַזֹּאת!

החיוכים והחמרות

הנזיר חוטא

הגמרא (נזיר דף יט ע"א) כותבת, שאדם שמקבל על עצמו להיות נזיר ולא לשתות יין, הוא חוטא, דתנאי: רבי אלעזר הקפר ברבי אומר, מה תלמוד לומר "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש" (במדבר ו, יא)? וכי באיזו נפש חטא הנזיר שצריך להביא כפרה? אלא שצער עצמו מן היין, וקל וחמר: ומה זה שלא צער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה.

זו הסבה שאמרו חז"ל בירושלמי (ברכות פרק ב הלכה ט) כל הפטור מהדבר ועושהו נקרא הדיוט. ואם כן למה כאן שבחו אותם חז"ל ואמרו: מגלגלין זכות על ידי נכאי?

חפוש חמרות

יש הרבה אנשים שאוהבים להחמיר וכבר מגזימים עם ההחמרות, הם שוכחים את מה שאמר שלמה המלך בחכמתו: "אל תהי צדיק הרבה" (קהלת ז, טו), במיוחד אם ההחמרות פוגעות במישהו אחר, שזה כבר מעשה שטות ולא חמרא. הנה אחד שוטה גמור שהלך להתאבד לפני פורים, למה? כי היה לו ספק אולי הוא מצאצאיו של המן או צמלק...

היו גאונים וקדושים שחששו וביראת השמים הגדולה שלהם הפליגו בחמרותיהם, אבל לעולם החמרות שלהם לא פגעו במישהו.

הרב מבריסק לא מחמיר

על הגאון רבי יצחק זאב סלובייצ'יק הרב מבריסק, מספרים שבפסח מרב שהיה חושש מחמץ היה שורף את המצות, שמא אולי נשאר שם חמץ. פעם אמר לו אחד מידידיו בבדיחות: "כבוד הרב, אתה לא אוכל חמץ אבל אתה גם לא אוכל מצה..." הכל נהיה פחם. והוא היה עושה את זה מיראת השמים הגדולה שהיתה לו. כמה הוא היה מדקדק בקריאת שמע, ולבטא את העין פהלקתה (עובדות והנהגות לבית בריסק חלק ג עמוד קנח), והיו לו תלמידים שחקו אותו וחשבו שככה צריך לקרא קריאת שמע. הוא היה קדוש קדשים ואבי אבות התורה.

ומנגד, למרות כל החמרות הללו, הוא לא היה מקפיד לא לשתות מים מחוץ לסכה (עין שולחן ערוך אורח חיים סימן תרלט סעיף ב). אחד מתלמידיו תמה על זה, ושאל אותו:

פְּרִישַׁת בְּהֵעֲלַתָּךְ

”כבוד הרב, אתה תמיד מחפש כל כך הרבה חמרות, וכאן יש לך חמרא שמזכרת בהלכה, למה אתה לא מקיים אותה?”, ענה לו הרב: ”אני לא מחמיר בכלל!!!”. התלמיד התפלא: ”הלא הרב הוא אבי אבות המחמירים בכל מצוה ומצוה?” ענה לו הרב: ”כל 'החמרות' הללו שאני עושה, זה לא מכיוון שאני מחמיר יותר בזה אלא מכיוון שיש לי ספק אם יצאתי ידי חובה על עקר הדין, ולכן אני מקפיד באפיק המצות כדי לא להכשל בחמץ, אני מקפיד בדקדוק אותיות קריאת שמע, כמזכר בהלכה (שולחן ערוך אורח חיים סימן סב סעיף א), וזה המינימום של ההלכה ואני מקיים את זה, אבל שתית מים מחוץ לסכה שמזכר בהלכה שזו חמרא, אני לא נוהג בזה” (עיין עובדות והנהגות לבית בריסק חלק ב עמוד צו, ובמאסף תורני בעניני כשרות חשון תשע עמוד קפט).

תְּרִי"ג או תְּרִי"ד?

מה העמק של זה? תעשה מה שאלקים אומר לך כמו שצריך, אל תחפש תוספת ותמציא עוד מצות חדשות. יש אנשים שממציאים איזו מצוה וסביבה כל עבודת השם שלהם, על זה המליצו את הכתוב ”והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך” (בראשית כז, מ), שיצחק אבינו מברך את עשו שכל זמן שיעקב אבינו ישמר תורה ומצות, לא תהיה לעשו שליטה עליו, אבל אם יעקב ינסה להמציא עוד מצוה על התרי"ג ונהפך לתרי"ד - ”והיה כאשר תרי"ד ופרקת עלו” (פירוש התורה לבעלי התוספות בראשית כז, מ אות ט).

רש"י מפרש (שם) ”תריד”: לשון צער. כמו שכתוב ”אריד בשיחי” (תהילים נה, ג). וזה באמת הצער הגדול שאדם ממציא מצוה חדשה, ובאמת לא שומר אפלו על המינימום הנדרש.

בל תוסיף פן תגרע

התורה מצוה אותנו באסור ”בל תוסיף” (דברים יג, א) למה? כי אם אתה מוסיף אז אתה חושב שאתה מחליט במצוה, ואם הפעם הוספתי עוד מצוה, פעם הבאה אני אוכל גם להוריד.

הגאון רבי יעקב דובנא המכנה 'המגיד מדובנא' המשיל כדרךכו את הענין: יום אחד מגיע שכן חדש לבנין, כבר ביום הראשון הוא בקש מאחד השכנים שישאל לו כסא, השכן השאל לו בשמחה. בערב החזיר השכן החדש את הכסא הגדול שהוא

החיובים והחמרות

לקח ועוד כסא קטן. "מה זה?" שאל המשאיל, ענה לו השכן: "תגיד מזל טוב, נולד לכסא הגדול - כסא קטן". המשאיל צחק ושמח, ולקח את שני הפסאות. למחרת השכן החדש בקש לשאל בגד. המשאיל שמח, וכמו שהוא חשב - קרה, בערב החזיר לו השכן החדש את הבגד הגדול עם בגד קטן, ואמר: "אתה כבר מבין, זה נולד אצלי".

כמה ימים אחרי זה, בקש השכן החדש לשאל טבעת זהב ויהלומים. המשאיל קפץ על המציאה, ואמר לו: "אם תרצה יש לי את הסט השלם, זה הולך עם שרשרת, עגילים, צמיד", השכן החדש לקח את הסט היקר ובערב מגיע אליו בסבר פנים עצובות: "ברוך דין האמת, הסט מת, השרשרת, הטבעת, העגילים, הצמידים, כלם מתו, אני משתתף בצערכם". המשאיל התעצבן והתחיל לצעק עליו: "גנב, שקרן, רמאי, תכשיטים לא יכולים למות, תחזיר לי מיד את הכל!". השכן החדש לא התרגש מהתגובה ואמר לו: "אם כסא ובגד יכולים ללדת אז גם סט תכשיטים יכול למות" (משלי יעקב פרשת ואתחנן עמוד שצד).

זה הרעיון שטמון באסור התורה להוסיף על המצות.

מצוה אחת וזהו

הרבה מגדולי הדורות יצאו נגד הציונים החלוניים שבאו ואמרו: "מצות ארץ ישראל היא הכי חשובה יותר מכל המצות בתורה". האמרה הזו גרמה שכשבואו אנשים מחוץ לארץ לארץ ישראל אמרו להם: "כאן בארץ ישראל לא צריך לשמר תורה ומצות" (עיין בספר פתח האהל בלום עמוד תנד ובקובץ דגלנו שנה ג חוברת יא - יב עמוד שצא).

ובדרך זו באר הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א את סמיכות הפסוק "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם" (דברים ד, ב) לפסוק "עייניכם הראות את אשר עשה ה' בבעל פעור" (שם פסוק ג), שלהוסיף ולעשות דבר עצמי זו העבודה זרה הגרועה ביותר (דרך שיחה פרשת ואתחנן עמוד תעג).

החיוב המינימלי

ולפי הדברים האלו נבין מה רצו אותם הטמאים שבאו ובקשו לעשות פסח שני, הם לא בקשו לעשות יותר מהחיוב שלהם, אלא את החיוב המינימלי שהם החסירו.

פְּרִשְׁת בְּהַעֲלֵתָךְ

הם הבינו שהם כמו אדם שרוצה להניח תפלין אבל אין לו ידים, הוא בעל מום - ופטור, גם הם היו כבעלי מומים כלפי חיוב קרבן הפסח. אבל מכיון שזה החיוב המינימלי ולא חמרא, הם אמרו: "מה, אנחנו נשאר עם המום שלנו? אנחנו רוצים לעשות את הפסח!", זה ההבדל בינם שהיו בכלל החיוב ונפטרו, לבין נזיר שמוסיף על עצמו חיובים שמעולם לא היה חייב בהם.

וכן מבאר בדברי החיד"א (חומת אנך בראשית פרשת תולדות אות ח) שמה שאמרו בירושלמי (ברכות פרק ב הלכה ט), כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט, זה רק על אדם שמחייב את עצמו בדבר שאף אחד לא חייב בו, אבל בדבר שהצטוו בו אחרים ורק הוא פטור אינו בכלל זה.

היצר הרע משנה פרצופים

ולכן את זה עלינו לדעת ולזכור, שלפעמים היצר הרע שהוא שרו של עשו נראה כלסטים, ולפעמים כתלמיד חכם (עיי' חולין דף צא ע"א, ובמדרש רבה שיר השירים פרשה ג אות ג), לפעמים הוא משכנע את האדם לפרק כל על בבחינת "ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבתימו" (תהלים ב, ג), ולפעמים הוא בא כתלמיד חכם, ומוסיף לה עוד ועוד חמרות וחיובים וסיגים, עד שהאדם נשבר ופורק כל על. זה מה שלפעמים רואים בעל תשובה בתחלת הדרך שאומרים לו: "תעשה את הבסיס, תשמר שבת, תניח תפלין, תקים מצות פהוגן, תלמד תורה, תחיה נורמלי כמו בן אדם ישר", והוא מסרב ואומר: אני מתחיל יותר גבוה, אני עושה גלגולי שלג, התבודדות, קברי צדיקים, כמה פעמים ביום ספר תהלים, ומרב הקבלות אין לו כח לשמר את הבסיס, או שהוא מתיר לעצמו אסורי תורה אחרים, או שחלילה הוא פורק כל על. זו לא דרכה של תורה. תעשה את החיובים של התורה, ואל תחפש לה כל מיני סוגי 'אקשן רוחני'.

הקדוש ברוך הוא יזכה אותנו שנוזקה לעשות רצונו כרצונו אמן כן יהי רצון.

הַכְפִּירָה הַגְּדוּלָה בְּיֹתֵר

פְּרִשְׁת שִׁלַּח

הַכְפִּירָה הַגְּדוּלָה בְּיֹתֵר

הַנְּסִים וְהַכְפִּירָה

"שִׁלַּח לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן" (במדבר יג, ב). וּבַגְּמָרָא (סוטה דף לד ע"ב) מְבַאֵר, "שִׁלַּח לְךָ" - תִּשְׁלַח מִדְּעַתְךָ, אֲנִי לֹא מִמְּלִיץ עַל זֶה. וּמִשָּׁה רַבְּנָה שׁוֹלַח רְאִישֵׁי אָבוֹת, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, "רְאִישֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה" (שם פסוק ג). פְּעַם אָמְרוּ שְׂרָאִישֵׁי תְבוּת "רְבִי" זֶה רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (עיין בספר דגל מחנה אפרים פרשת כי תשא עמוד רכב הוצאת אוהל תורה), רְבִי שְׁפָט בֶּן חוּרִי, רְבִי יִגָּאֵל בֶּן יוֹסֵף, וְהַרְבֵּנִים הָאֵלֶּה לְצַעֲרָנוּ נִפְלוּ, חָזְרוּ מִתּוֹר הָאֶרֶץ וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּצוּרָה נוֹרָאָה. "וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חַזֵּק הוּא מִמֶּנּוּ" (שִׁלַּח יג, לא), אֲמָרִים חַז"ל (סוטה דף לה ע"א, ומנחות דף נג ע"ב), אֶפְלוּ בְּעַל הַכֹּלִים לֹא יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הַכֹּלִים מִשָּׁם. הֵם הִתְכַּוְּנוּ לֹמַר שְׁאֶפְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁשָׁם אוֹתָם שָׁם בְּאֶרֶץ, לֹא יָכוֹל לְהוֹצִיא אוֹתָם מִשָּׁם מֵרֵב שֶׁהֵם חַזְקִים וְגִדּוּלִים. עַם יִשְׂרָאֵל מֵאֲמִינִים לְמַחְשָׁבָה הַזֹּאת וְנוֹפְלִים, "וְתִשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּכְפוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא" (במדבר יד, א), כָּלָם מִתְלוֹנְנִים.

הֵם לֹא מְסַתְּפָקִים בְּתִלוּנוֹת וְהֵם עוֹבְרִים לְהַאֲשִׁמוֹת: "וְלָמָּה ה' מְבִיא אֹתָנוּ אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּחָרֵב נָשִׁינוּ וְטַפְנוּ? הֲיִינוּ לְבוֹז הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרָיִמָּה" (שם פסוק ג), הֵם אֲמָרִים: "רַגַּע, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, לָמָּה אָתָּה מְבִיא אוֹתָנוּ לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשׁ, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? כִּדִּי שְׁנַמּוֹת? כִּדִּי שִׁיקְחוּ לָנוּ אֶת הַיְלָדִים וְהַנְּשִׁים? יוֹתֵר טוֹב שְׁנַחֲזֹר לְמִצְרַיִם".

בּוֹאוּ נִחְשֵׁב לְרַגַּע, עַם יִשְׂרָאֵל הָרִי רָאָה נְסִים, הֵם רָאוּ אֶת עֲשֵׂר הַמִּכּוֹת, "אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם" (שמות י, ב), הֵם רָאוּ אֶת קְרִיעַת יַם סוּף וְאֶת יְדוּ הַגְּדוּלָה (עיין שמות יד, לא), הֵם רָאוּ בְּמַעֲמַד הַר סִינַי מְרָאוֹת נְבוֹאָה מֵה שֶׁלֹּא רָאוּ הַנְּבִיאִים (עיין במכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ג דיבור המתחיל זה), מַה קָרָה עֲכָשׁוּ?

הַתְּשׁוּבָה לְזֶה כָּל כֶּף פְּשׁוּטָה וּמַחֲיִבַת מְאֹד: בְּאֵמַת עַם יִשְׂרָאֵל לֹא כִּפְרוּ בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵם הָרִי רָאוּ אוֹתוֹ, רַק מָה, הֵם חָשְׁבוּ שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ מְגַבֵּל. נְכוֹן שֶׁעַל

פְּרִשְׁת שֶׁלַח

מִצְרַיִם הוּא יָכוֹל אֲבָל כִּנְגַד שְׁלֹשִׁים וְאַחַד מְלָכִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הוּא לֹא יוֹכֵל (עיינ רש"י פרק יד פסוק טז). וְכִנְרָאָה אֱלֻקִּים טָעָה (חס ושלום) בְּחָשׁוֹב הַתְּכַנִּית...

זו היתה הנפילה שלהם, הדבור, והמחשבה שיש קץ וסיג לכח הבורא יתברך. וכמה הקדוש ברוך הוא מקפיד על זה מאד ואומר: "יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפלו שעה אחת" (רש"י במדבר פרק יא פסוק כב).

"אך בה' אל תמרדו"

בין המרגלים היו שם שני צדיקים שהוכיחו את העם ואמרו: "אך בה' אל תמרדו" (שם פסוק ט), אל תמרדו באלקים! ההמון שכבר היה מוסת לא היה מוכן לשמע, ויאמרו כל העדה לרגום אתם באבנים" (שם פסוק י).

ואז הקדוש ברוך הוא מתגלה למשה ואומר לו: "עד אנה ינאצני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי, אכנו בדבר ואורשנו" (שם פסוק יא-יב) זהו, אני רוצה לכלות אותם! ומשה רבנו מתחנן לקדוש ברוך הוא ואומר לפניו שלש עשרה מדות של רחמים, "ה' ארך אפים ורב חסד" (שם פסוק יח), והקדוש ברוך הוא נעתר לסלח, "ויאמר ה' סלחתי כדברך" (שם פסוק כ). אבל הקדוש ברוך הוא לא מותר על ענש, כל האומר הקדוש ברוך הוא ותרן יתרו חיינו (בבא קמא דף נ ע"א) והענש היה: "כי כל האנשים הראים את כבדי ואת אתתי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי. אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבתם וכל מנאצי לא יראוה" (שם פסוק כב - כג). אומר הקדוש ברוך הוא: הרי עם ישראל כבר ראו את כבודי, זה לא אינה חלוני בור שלא שמע על אלקים או תורה ומצוות, הם הגיעו כמעט לדרגת נבואה במצמד הר סיני, "אני אמרתי אלהים אתם ובני עלין כלכם" (תהילים פב, ו) הפסוק הזה נאמר על עם ישראל במצמד הר סיני (עיינ עבודה זרה דף ה ע"א). ולכן הקדוש ברוך הוא גזר עליהם את הענש הנורא, גזר דין מות בתוך ארבעים שנה. וכל זה מכיון שהם הגבילו את הכח של הקדוש ברוך הוא.

והדברים מבהילים ומחייבים אותנו היום, מה נענה ביום דין כשישאל אותנו הקדוש ברוך הוא: "למה לא בטחת בי בעניי פרוסה? בריאות? ושאר הדאגות שלך? אתה רואה שחתנתי אותך, הבאתי לך ילדים, בית לגור בו, אכל לאכל, פתאום כשזה נוגע למשפחתך או לבריאות אני נהיה קטן?". וכבר התבאר שהענש על זה היה, לקחת החיים. זה דבר מפחיד!

הַכְפִּירָה הַגְּדוּלָה בְּיִתְרוֹ

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֵה שְׁנַבְטַח בּוֹ, אֲלָא מַחִיב אוֹתָנוּ שְׁנַבְטַח בּוֹ יְתִבְרָךְ.

הַכְנַעְנִים וְהַעֲמֻלָּקִים

בַּהֲמִשָּׁה אוֹמֵר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה "וְהַעֲמֻלָּקִי וְהַכְנַעְנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקֵי מַחַר פְּנֵי וְסָעוּ לָכֶם הַמְדַבֵּר דְּרָךְ יָם סוּף" (שם פסוק כה), אוֹמֵר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: תַּחֲזְרוּ חֲזָרָה לַמְדַבֵּר, הֵייתֶם יְכוּלִים לְהַכְנִס תוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל עַכְשָׁיו תִּסְתַּבְּבוּ בְּכָל הַמְדַבֵּר אַרְבָּעִים שָׁנָה.

הַמְפָּרְשִׁים שׁוֹאֲלִים לָמָּה הִצְרַךְ הַכְּתוּב לְצִיָּן "וְהַעֲמֻלָּקִי וְהַכְנַעְנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקֵי"?

מִכָּל תְּרוּץ וּבְאוּר יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מוֹסֵר הַשֶּׁכֶל לַחַיִּים.

רַש"י (שם) מְבָאֵר, שְׁאָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם תִּלְכוּ לְשֵׁם תַּהֲרִגוּ מֵאַחַר שְׂאִינֵי עַמְכֶם. הַגְּבִלְתֶּם אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּלֵק. וְהַאֲלִשִׁיף (שם) מְבָאֵר, שֶׁבְּכָל מְקוֹם שֵׁשׁ חֲטָא שָׁם שׁוֹלְטִים עַמְלָק וְאַדוּם. יֵשׁ מְקוֹם עִם עֲבָרוֹת? וְלָכֵן כָּאֵן כְּשֶׁהֵם חָטְאוּ מִזְהִיר אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא "וְהַעֲמֻלָּקִי וְהַכְנַעְנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקֵי". וּמוֹסִיף הָאוֹר הַחַיִּים הַקְדוּשׁ (שם), שְׁאוֹתוֹ הַמְקוֹם נִהְפָּךְ לָהֶם לְסַכְנָה, וְהִזְהִירוּ חֲזוֹן (תלמוד ירושלמי פרק ב הלכה ו), שֶׁהַשֵּׁטֶן מְקַטְרֵג בְּשַׁעַת סַכְנָה, וְלָכֵן אֵתָם חִיְבִים לְבָרַח מִפָּנָיו. וְכָל זֶה מְחַסְרוֹן הָאֲמוּנָה בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

זֹאת אוֹמֵרֵת אָדָם שֶׁלֹּא מְאֲמִין, וְשׁוֹאֵל שְׁאֵלוֹת עַל אֱלֹקִים אֵיךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְכוּל לְעֻזֹר לִי? וְהוּא מְפַקֵּק בִּיכְלֵת הָאֵל הוּא מְבִיא עַל עַצְמוֹ וְעַל מְשַׁפְּחָתוֹ סַכְנוֹת וְיִסּוּרִים הַשֵּׁם יְצִילָנוּ. וְעוֹד יוֹתֵר מְזֵה, גַּם הַמְאֲמִינִים צְרִיכִים לְהִזְהֵר לֹא לְהִיזֵת אֶתֹּו בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא נִמְצָא, עִם חֹסֵר הַבְּטָחוֹן שֶׁלּוֹ בְּבוֹרָא הוּא הוֹפֵךְ אֶת הַמְקוֹם לְמְקוֹם סַכְנָה.

עַמְלָק = סַפֵּק

וּבְאֵמֶת עֲדִין אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְבָאֵר לָמָּה הִזְהִיר אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּוָקָא מַעֲמִים אֵלוֹ, יוֹתֵר מְשָׂאֵר הַעֲמִים וְהַסַּכְנוֹת שֶׁשְׁכְּבוּ אוֹתָם?

עַל עַמְלָק זֶה פְּשוּט יוֹתֵר, כִּיּוֹן שֶׁמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ שֶׁעַמְלָק תָּמִיד מֵטִיל סַפֵּק בְּהַשְׁגָּחַה פְּרָטִית (עֵיין בְּסֵפֶר תוֹרַת מִנְחָם כֹּרֵךְ מִבְּשֵׁכ"ה חֵלֶק שְׁנֵי שִׁבְת פֵּרֶשֶׁת יִתְרוֹ שִׁיחַת הַרְבִּי מְלוּבוּיִטֶשׁ זצ"ל ב' שְׁבֵט), אֵתָהּ אוֹמֵר לוֹ: "תִּרְאֶה אֵיזָה הַשְׁגָּחַה פְּרָטִית, הַשֵּׁם יְתִבְרָךְ

פְּרִישַׁת שְׁלַח

שְׁלַח לִי הַחֲדָשׁ בְּדִיוֹק אֶת הַכֶּסֶף שֶׁהֵייתִי צָרִיךְ, וְעַמְלַק מִיַּד מְקַרֵּר אֶת הַהֶתְלַהְבוֹת (עֵיין מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פֵּרַשְׁת כִּי תִצָּא סִימָן ט) וְאוֹמֵר: "זֶה סֶתֶם בְּמִקְרָהּ, זֶה בְּטָעוֹת". וְלֹא מִשְׁנָה כַּמָּה תִסְפֵּר לוֹ בְּאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים עַל הַשְּׁגָחָה פְּרִטִית, הוּא לֹא מוֹכֵן לְקַבֵּל אֶת זֶה, זֶה עַמְלַק.

דְּבָרִים מְבִהִילִים כּוֹתֵב הַשֵּׁם מִשְׁמוֹאֵל (פֵּרַשְׁת וִיקְרָא דִּיבוּר הַמִּתְחִיל בַּפְּסֻקָתָא) בְּשֵׁם אָבִיו הָאֲדָמוֹר מְסוֹכּוֹצִיב וְצ"ל, שְׁאֵלוֹ לֹא נִצְחוֹ עִם יִשְׂרָאֵל אֶת עַמְלַק לְפָנָיו מִתֵּן תּוֹרָה, לֹא הֵיטָה אֶפְשָׁרוֹת שְׁיִזְכּוּ לְמִתֵּן תּוֹרָה, שְׁקִלְפַת עַמְלַק הֵיטָה מְטִילָה סֶפֶק וּפְגָם אֶף בְּמָקוֹם שֶׁנִּרְאִית הַתְּגִלוֹת אֱלֹקִית וּבְיָדָיו הֵיטָה הַקְּלָפָה הַזֹּאת מוֹצִיאת בְּאוֹר עַל הַקּוֹלוֹת וְהַבְּרָקִים וְקוֹל הַשׁוֹפָר וְעֵצִם הַדְּבָרוֹת לְתַרְץ אֶת הַכֹּל, כִּי אֵין קֶץ לְשִׁקְרֵיו וְהִטְעָתוֹ, אֲבָל כְּשֶׁנִּצְחוֹ אֶת עַמְלַק אֶף שֶׁנִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ לְדוֹרוֹת מְכַל מְקוֹם הוּא בְּגֵדֵר הַגְּבוּל, וְשׁוּב הֵיטָה יָכוֹל לְהִיֹּת מִתֵּן תּוֹרָה.

וְלָכֵן כָּאֵן כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִטִּילוּ סֶפֶק בְּהַשְּׁגָחָה פְּרִטִית, שְׁכָּאֵלוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא תִכְנֵן טוֹב אֶת כְּנִיסָתָם לְאַרְץ, וְלֹא לָקַח בְּחֶשְׁבוֹן שֵׁישׁ שֶׁם אֲנָשִׁים חֲזָקִים כְּאֵלֶּה, הֵם נִדְּמוּ בְּזֶה לְעַמְלַק, וְלָכֵן הִזְהִירָם מְעַמְלַק שֶׁלֹּא יָבֹא לְהַכּוֹת בָּהֶם כִּיֹּן שֵׁישׁ לוֹ כְּכָר שְׁלִיטָה עֲלֵיהֶם (עֵיין בּוֹהַר הַקְּדוֹשׁ פֵּרַשְׁת בְּשֵׁלַח דָּף סה ע"א, וּבַסְּפָר מֵאוֹר וּשְׁמַשׁ פֵּרַשְׁת בְּשֵׁלַח פֵּרַק יז פְּסוּק יב).

מִי הֵם הַכְּנַעֲנִיִּים?

בְּדִרְשָׁה זוֹ גַם מִתְבָּאֵרֵת הָאֲזִהָרָה מִהָעַם הַכְּנַעֲנִי. וְכִדִּי לְהַבִּין אֶת הַדְּבָרִים עֲלֵינוּ לְלַמֵּד מִיְהוּ הָעַם הַכְּנַעֲנִי?

בְּזִמְנֵן אֲבַרְהָם אָבִינוּ נֹאמֵר "וְהַכְּנַעֲנִי אֲזִי בְּאַרְץ" (בְּרֵאשִׁית יב, ו), אוֹמֵר הַמְּדַרְשׁ (פְּסִיקְתָא זוֹטְרַתָא פֵּרַשְׁת לָךְ לָךְ פֵּרַק יב סִימָן ו): אֶף עַל פִּי שֶׁהֵיטָה הַכְּנַעֲנִי בְּאַרְץ לֹא נִזְוֵק אֲבַרְהָם מֵהֶם. הֵם הָיוּ אֲנָשִׁים מְזִיקִים וְנוֹרְאִים וְאֲבַרְהָם אָבִינוּ מְגִיעַ עִם כָּל הַמְּשֻׁפָּחָה, עִם הַצֹּאן וְהַבְּקָר, וְהוֹלֵךְ מִתִּישָׁב אֲצֵלָם. זֶה כְּמוֹ בְּיָמֵינוּ שֶׁחֲסִיד מִמָּאָה שְׁעָרִים יֵלֵךְ עִם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַיְלָדִים שְׁלוֹ לְעִזָּה, עִם כָּל הַצִּיּוֹד לְגוֹר שֵׁם. שׁוֹאֲלִים אֶת אֲבַרְהָם: "מָה אַתָּה צָרִיךְ כָּאֵן? לָמָּה בָּאתָ?" וְהוּא עֹוֹנֵה: "אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ, ה' אָמַר לִי לָלֶכֶת לְפָנָיו".

הַרְמְב"ן (בְּרֵאשִׁית יב, ו) אוֹמֵר, שֶׁאֲבַרְהָם אָבִינוּ בְּאֵמַת פָּחַד בְּהַתְחַלָּה מְלַעֲשׂוֹת מְזַבְּחוֹת לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא יִתְנַכֵּל לוֹ הַגּוֹי הַמֵּר וְהַנְּמָהֵר הַזֶּה. עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִבְטִיחוֹ שֶׁהָאֲרֶץ תִּהְיֶה שְׁלוֹ. אֲבָל בְּהַתְחַלָּה הוּא פָּחַד, עַד כְּדִי כֶּף כְּזֶה גוֹי

הַכְפִּירָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר

רע הוא היה. וכך גם כותב רבנו בחיי (שם). והאמה הזו היא האמה שהקדוש ברוך הוא מזהיר את עם ישראל מפניהם.

מה השרש של העם הכנעני ומאיפה הם יצאו? כדי לדעת עלינו לחזור עוד עשרה דורות אחורה מזמן אברהם אבינו, לתקופת נח (עיינן אבות פרק ה משנה ב), ושם מבאר שאחרי שחם אביו של כנען התעלל בו בפריצות (עיינן סנהדרין דף ע"א) ובנו כנען היה שתף לזה, נח קלל אותו ואמר: "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" (בראשית ט, כה). והקללה הזו רודפת אחריהם עד היום.

מה התכונה שהכי מסמלת עבד? חז"ל מגלים לנו ואומרים: מרבה עבדים מרבה גזל (אבות פרק ב משנה ז). עבד גזל! הסבה האמתית שהאדם גונב וגוזל היא, מפנין שאין לו אמונה בהשגחה פרטית! הוא לא מבין שהקדוש ברוך הוא קוצב בדיוק לכל אחד כפי המגיע לו, ואם הוא לא קבל לא יעזר לו גם אם הוא יגנב. עבד לא מבין את זה, זה כנעני! כנעני לא מאמין בהשגחה פרטית, ולכן הוא התחבר עם העמלקים והלך הנרזיר אצל העורב מפני שהוא מינו (ילקוט שמעוני תהלים רמז תשצד). ולכן כשעם ישראל חטא בחסר אמונה בהשגחה פרטית של הבורא יתברך, הזהיר אותם הקדוש ברוך הוא גם מהאמה הזו - הכנעניים.

'תכנון המשפחה'

והדברים בשרשם הרבה יותר עמקים, כי חז"ל (סנהדרין דף ע"א) מספרים לנו שחם בנו של נח התעלל באביו וסרסו שלא יוכל להביא עוד ילדים. והסבה לזה הובאה במדרש (רבה סימן לו אות ה והובא ברש"י בראשית פרק ט פסוק כה) מפנין שאמר: "קין והבל היו שנים ולא הספיק להם העולם והרג קין להבל (עיינן בראשית ד, ח), אנחנו כבר שלשה ואבא רוצה להביא עוד ילדים" מיד סרסו. חם הוא אביו של כנען השתף לפשע הזה, שתמיד היה גלוה לאביו (עיינן אברבנאל פרת נח פרק ט), והוא הראה שהוא לא מאמין בהשגחה פרטית. הוא לא האמין שאם הקדוש ברוך הוא נותן חיים הוא יתן גם פרנסה (עיינן תענית דף ח ע"ב), ולכן הוא הראשון שהחליט לעשות לאבא שלו הצדיק, נח, 'תכנון משפחה', לא יותר משלשה ילדים. וזאת הסבה שגח קלל את בנו כנען שיהיה עבד, כי אצל עבד אין משג של השגחה פרטית, הוא לא יכול לתפס את זה ולכן הוא גונב כל הזמן.

לצערנו גם היום יש אנשים שחושבים כמו חם, עושים 'תכנון משפחה', וחושדים בקדוש ברוך הוא שהוא לא מפרנס את בריותיו. על אנשים כאלה הקדוש ברוך

פְּרִשְׁת שְׁלַח

הוא כוּעַס מֵאֵד.

אָבָא וְאִמָּא בְּגִיל מֵאָה

וְלָכֵן הִתְפַּקֵּיד שְׁלָנוּ לְבָא וּלְבָרַח מִטְּמֵאֵת כְּנֻעַן וְעַמְלֵק, לְהַשְׁלִיךְ יְהִבְנוּ עַל ה' שֶׁהוּא יִכְלַלְנוּ (עֵינִי תְהִילִים נָה, כג). וְכִדִּי שְׁנֵבִין מְעַט שְׁבַמְעַט מִהֶשְׁגָּחָה הַפְּרִטִית הַמְּפֹלָאָה נִנְסָה לְהִבִּין אֶת אֶחָד הַצְּעָדִים הַמְּשֻׁמְעוּתִים בְּחֵייו שֶׁל אֲבָרְהָם אָבִינוּ.

הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ (בראשית יב, ו) אוֹמֵר, שְׁבַמְלָה "כְּנֻעַן" רְמוּזָה פְּקִידַת שְׁרָה אֲמִנוּ וְאֲבָרְהָם אָבִינוּ. אֲבָרְהָם אָבִינוּ הוֹלִיד בְּגִיל מֵאָה - זָה ג' ו' בְּגִימְטְרִיָּה, וְשְׁרָה הוֹלִידָה בְּגִיל תְּשָׁעִים (עֵינִי בְּרֵאשִׁית יז, יז) זָה כ' ע' בְּגִימְטְרִיָּה. וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְלַכֵּת לְאַרְצָא כְּנֻעַן.

עֲכָשׁוּ נִרְאָה אֶת הַהִשְׁגָּחָה הַפְּרִטִית הַמְּפֹלָאָה בְּעֵנֵינוּ הַזֶּה. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוָּה אֶת אֲבָרְהָם אָבִינוּ לְמוֹל רַק בְּגִיל תְּשָׁעִים וְתִשְׁעַ (בראשית יז, כג) מְכִינֵן שְׂרָק אֲזוּ הוּא הִגִּיעַ לְדִרְגָּה שֶׁל "הַתְּהִלָּה לְפָנֵי וְהִיָּה תְּמִים" (בראשית יז, א) שִׁיְהִיָּה שְׁלָם, וְכָל זְמַן שֶׁהִיוּ לוֹ דְּבָרִים אַחֲרִים לְתַקֵּן לֹא הִצְטִיחַ עַל הַמִּילָה (עֵינִי פִירוּשׁ רש"י פֶּרֶק יז פְּסוּק א, וּבְפָנִים יִפּוֹת פִּרְשַׁת לך לך שֶׁם, וּבְרֵד"ק שֶׁם כֶּתָב טַעֲמִים נוֹסְפִים).

וּמִבְּאֵר בְּמִדְרָשׁ (פְּסִיקְתָא זוֹטְרֵתָא פִּרְשַׁת לך לך פֶּרֶק יז סִימָן א) שְׂרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַן הַפְּרִשׁ בֵּין יִשְׁמַעְעָל לְיִצְחָק, לְפִיכָּה הַקְּדוּשׁ הַמִּילָה לְלִדַת יִצְחָק. דְּהִינּוּ, שְׁזוֹ הַסְּבָה שְׁלֹא הָיוּ לְאֲבָרְהָם אָבִינוּ יְלָדִים מִשְׁרָה קִדְּם הַמִּילָה, כִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה שֶׁהֵבִין שְׁיִוָּלָד שֶׁהוּא יִצְחָק, יְהִיָּה קְדוּשׁ מִרְחָם. וְשִׁלָּא תְהִיָּה מְעַרְבַת בּוֹ שׁוּם טְמָאָה מִטְּמֵאֵת הַעֲרָלָה, שְׁאֵם הָיָה נוֹלָד לְפָנֵי כֵן הָיָה מְעַרְבַת בּוֹ כַּח הָרַע, כְּמוֹ שֶׁהִיָּה יִשְׁמַעְעָל "פְּרָא אָדָם יְדוּ בְּכָל וַיֵּד כָּל בּוֹ" (בראשית טז, יב). וּמְכִינֵן שֶׁ"בְּיִצְחָק יִקְרָא לָהּ זֶרַע" (בראשית כא, יב), רָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּצְא הַטּוֹב שְׁבַטוֹב (עֵינִי בְּסִפֵּר בְּנֵי שְׁלֵמָה רִישׁ פִּרְשַׁת חֵי שְׁרָה בַּהֲעֵרַת הָרַב הַמְּגִיָּה שֶׁם, וּבְסִפֵּר תּוֹרַת חֵיִים שְׁנֵאוֹרֵי לֵאדְמוֹרֵר הָאִמְצָעִי מִחֲב"ד פִּרְשַׁת לך לך דָּף פַּח ע"א).

הַתְּכַנּוּן הָאֱלֹקִי

אֲנַחְנוּ בְּמִקּוֹם אֲבָרְהָם הֵינּוּ בָּאִים בְּטַעֲנָה לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תְּרָאָה כְּמָה אֲנִי מוֹסֵר אֶת נַפְשִׁי, לְמָה אֵין לִי יְלָדִים, לְמָה רַק בְּגִיל מֵאָה כְּשֶׁהִשְׁנִים כְּבָר נִפְלוּ?", וְלֹא הֵינּוּ מְבִינִים שֶׁזֶה בְּדִיוֹק הַתְּכַנּוּן שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַכְנֵן לָנוּ,

הכפירה הגדולה ביותר

שבכל עליה רוחנית ובכל מסירות נפש מתקדמים לשלמות הנרצית שאחריה תבא מצות מילה, ורק אז יגיע הילד הטהור והקדוש לעולם. ולכן במלה "כנען" המסמלת את הכפירה בהשגחה פרטית של העם הזה, רמוז זמן הפקידה המיוחד של אברהם אבינו.

וזה מה שאמרו כלב ויהושע לעם ישראל: "אף בה' אל תמרדו", אל תכפרו בהשגחה פרטית של הקדוש ברוך הוא. הקדוש ברוך הוא עשה כל כך הרבה נסים, ראיתם שהוא שולט בהכל, קרע את ים סוף, הר סיני, מכות מצרים, כל הטבע התהפך, ראתה שפחה על היים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ג דיבור המתחיל זה), למה פתאום אתם חושבים שיש פה משהו אחר?

כמה עלינו להתרחק מעמלק שעולה בגימטריה ספק (כתר שם טוב סימן קיח), מה זה הספק? המחשבה 'אולי לא תהיה ישועה'. 'אולי לא יהיה לי כסף להביא לילדים שלי אכל, ולכן צדיף לא להביא ילדים. כל האילי'ים הללו הם מחשבת עמלק.

"וכי תאמרו מה נאכל?"

מעין זה פרש הגאון הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק בעל הנעם אלימלך (פרשת בהר פרק כה פסוק כ) משם אחיו החסיד את הכתוב "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו. וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשית את התבואה לשלש השנים" (ויקרא פרק כה, כ - כא), שלכאורה קשה מפני מה הכתוב נקט כאן בלשון "וכי תאמרו מה נאכל", הלא אין מלה אחת מיתרת בתורה, והיה לו לומר רק את הפסוק "וצויתי את ברכתי"? ומבאר, שהקדוש ברוך הוא נותן את השפע התמידי להנהגת העולם ובמיוחד לשומרי מצותיו. אף כאשר אדם דואג במחשבתו על העתיד ולא בוטח בקדוש ברוך הוא, מיד הוא פוגם בעולמות העליונים, ומחסיר ממנו את הברכה והשפע שהיה צריך לרדת אליו.

ולכן כאן אמר הכתוב, שאף על פי שיהיו בכם חסרי אמונה שיפקקו ויאמרו "מה נאכל?", ויפגמו בשפע העליון שאמור היה לרדת עליהם, עם כל זה, כיון ששמרו שביעית כתקנה יזכו לברכה נוספת: "וצויתי את ברכתי" שיתמלא השפע עליהם מחדש.

יזכה אותנו הקדוש ברוך הוא להנצל מהכפירה הגדולה ונזכר תמיד את הצווי: "אף בה' אל תמרדו". ועוד נזכר שהקדוש ברוך הוא ישתבח שמו ויתעלה מתכנון

פְּרִשְׁת שְׁלַח

לְאָדָם אֶת הַחַיִּים הֵכִי טוֹבִים. וְאִם נִרְאָה לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאֲנַחֲנוּ בּוֹטְחִים בּוֹ בְּאֶפֶן
מִשְׁלָם, גִּזְכָּה וְנִרְאָה יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת בְּזָה וּבְבָא אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

האור שבחשך

פְּרִשְׁת קֶרַח

האור שבחשך

המטפחת האבודה

מספרים פעם על איזה דרשן שהיה הולך ואוסף כסף ממקום למקום. הוא לא היה תלמיד חכם, אבל היתה לו דרשה אחת על קרח, פְּרִשְׁת קֶרַח, אבל מה לעשות שפְּרִשְׁת קֶרַח זו רק אחת מתוך חמשים ושלש פְּרִשְׁוֹת התורה. אז כשהיו מזמינים אותו לדבר הוא היה עולה לבמה, עוצם עיניים, מוציא מטפחת, מנגב את הזעה מהמצח, ותוך כדי שהוא מנגב את הפנים שלו, הוא היה מכניס את המטפחת לחלצה בלי ששימו לב. והיה שואל את הקהל: "לאן נעלמה המטפחת שלי?" כלם היו מחפשים וכמוכן שלא מוצאים.

אז הוא היה פותח את פיו ואומר: "נראה שהמטפחת נבלעה באדמה, ממש כמו קרח ועדתו שנבלעו באדמה". כלם היו מחיכים, והוא היה מתחיל בדרשתו: "אגב, זה שהזכרנו את קרח, יש רציון יפה על זה...".

קרח יריב אמתי

אנחנו לא נעסק בכל המחלקת של קרח ועדתו, שהדברים כבר מפרסמים. אנחנו נדבר על פרט שנראה לכאורה שולי, אבל הוא יכול לשנות את כל החשיבה וההסתכלות של האדם על החיים. את כל המחשבה, כל הרצונות, כל הנסיונות, ונבאר:

קרח לא היה אדם פשוט, הוא היה מנושאי ארון הקודש (מדרש רבה פרשת קרח פרשה יח סימן א), והיה יריב אמתי שיכול לקחת את ההנהגה ממשו רבנו. והראיה שהוא הצליח לשכנע מאתים חמשים ראשי סנהדראות (עיי' בסנהדרין דף קי ע"א, וביקוט שמעוני תורה פרשת קרח רמז תשנ). ואכן חז"ל שאלו במדרש (מדרש רבה פרשת קרח פרשה יח סימן ח) קרח שפקח היה, מה ראה לשטות זו? ומבארים: שעינו הטעתו, לפי שראה ששמואל הנביא ששקול כמשה ואהרן יוצא מחלציו, לכן אמר: "אם הצאצא שלי יותר גדול ממשו ואהרן אז ודאי שגם אני. מה גם שיש לי בטוח, שלא יכול להיות

פְּרִשְׁת קֶרַח

שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְגַע בִּי, כִּי אִם כֵּן אֵיךְ יֵצֵא שְׂמוֹאֵל?׃. הֲרִי שֶׁהֵיְתָה לוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְהוּא הַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי לַחֲטֹא וְלַחֲלֹק עַל מִשָּׁה רַבְּנוּ. מֵה שֶׁהוּא לֹא יִדַע וְרָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ זֶה, שֶׁבָּנִי יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה בְּרִגְעַ הָאֲחֵרוֹן, וְאָמְרוּ חֲזוּׁל בְּגִמְרָא (מגילה דף יד ע"א, וסנהדרין דף קי ע"א) שֶׁמְקוֹם הַתְּבַצָּר לָהֶם בְּגִיְהֵנָם. זֹאת אוֹמֶרֶת שָׁהֶם הַגִּיעוּ לַפְתָּחָה שֶׁל גִּיְהֵנָם, וּבְרִגְעַ הָאֲחֵרוֹן מִמֶּשׁ עָשׂוּ תִשׁוּבָה וְנִצְלוּ.

תַּפְלַת מִשָּׁה רַבְּנוּ

וּמִשָּׁה רַבְּנוּ מִתְּפַלֵּל לַהֲשִׁיב שִׁיעֲנִישׁ אֶת קֶרַח וְעֲדָתוֹ, וְאוֹמֵר: ״בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי ה' שֶׁלְחָנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי לֹא מִלְּבִי. אִם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתוֹן אֵלֶּה וּפְקוּדַת כָּל הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא ה' שֶׁלְחָנִי. וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּבִלְעָה אֶתֶם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וְיִרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וְיִדְעוּתֶם כִּי גִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת ה'״״ (במדבר טו, כח - ל).

וּמִיָּד כְּשֶׁמְסִיִּים אֶת תַּפְלָתוֹ מְעִידָה הַתּוֹרָה: ״וַיְהִי כִכְלָתוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם. וַתַּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֶתֶם וְאֶת בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֶרַח וְאֶת כָּל הָרְכוּשׁ. וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֱל (במדבר טו, לא - לג).

מִי שֶׁלֹּא מִמְשִׁיךְ לַלְמַד אֶת דְּבָרֵי חֲזוּׁל בְּמִדְרָשִׁים וּבְגִמְרוֹת, חוֹשֵׁב שֶׁכָּאֵן הַסְּתָיִם הַסְּפוּר. אֲבָל הָאֲמַת שֶׁכָּאֵן הַסְּפוּר רַק מִתְּחִיל.

״מִזְמוֹר לְאֶסְף״

מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ (איכה רבה פרשה ד סימן יד, וברש"י בקידושין דף לא ע"ב דיבור המתחיל איסתייעא, ותוספות שם דיבור המתחיל איסתייעא באופן יותר מפורט מביאים את זה). עַל הַפָּרֶק בְּתַהֲלִים, ״מִזְמוֹר לְאֶסְף״ (תהילים עט, א), אֶסְף הַנְּבִיא (עיין דברי הימים ב, כט ל) בְּזִמְנֵן דְּוֹד הַמְּלָךְ, הִיָּה אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים שֶׁדוֹד כָּתַב עַל יָדָם אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים (כבא בתרא דף יד ע"ב), וְהוּא כּוֹתֵב פָּרֶק בְּתַהֲלִים, וּפּוֹתַח אוֹתוֹ בְּמִלִּים ״מִזְמוֹר לְאֶסְף״ - הוּא מוֹדִיעַ שֶׁהַפָּרֶק הַזֶּה הוּא פָּרֶק שֶׁל שִׁיר וְזָמַר, תְּבִיאָה תְּפִים תְּבִיאָה גִיטְרָה וּבוֹאוּ נִזְמַר לְאֶלְקִים. עַל מָה? מִי שֶׁמְשִׁיךְ לְקֹרֵא אֶת הַכְּתוּבִים שֶׁם מִתְּפַלֵּא, הַפָּרֶק כְּלוּ מְדַבֵּר עַל חֶרְבֵן הַבֵּית: ״בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָהּ טְמְאוּ אֶת הַיִּכָּל קִדְּשָׁה שְׁמוֹ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵיִם נִתְּנוּ אֶת גְּבֻלַת עֲבָדֶיךָ מֵאֶכָּל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשֶׁר חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אָרֶץ שֶׁפָּכוּ דָמָם כְּמִים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִין קוֹבֵר״. הוּא מִתְּאָר אֶת כָּל הַזְּעוּת שֶׁיִּקְרוּ, וְעַל

האור שבחשך

זה הוא מזמור? ועל זה שואלים חז"ל: מזמור לאסף? קינה לאסף מבעי לה! קינה לאסף הוא הנה צריף לומר, תגיד מגלת איכה, "איכה ישבה בדד" (איכה א, א) תבכה! מה אתה מזמור על החרבן?

ומבאר המדרש, שאסף שבח את הקדוש ברוך הוא ואמר מזמור על זה שהקדוש ברוך הוא כלה חמתו על עצים ואבנים שבביתו ומתוך כך הותר פלטה מישראל, שאלמלא כך לא נשתיר מעם ישראל חס ושלום.

הסוף של קרח

ואמנם הסבה הזו לא מספיקה כדי לומר, ולכן המדרש (תנא דבי אליהו רבה פרשה כח) מוסיף עוד טעם לשמחה והזמר של אסף, לפי שהיה אסף מצאצאי קרח ראה ש"טבעו בארץ שעריה" (איכה ב, ט), שערי ירושלים היו טובעים באדמה, הקדוש ברוך הוא הטביע אותם, אמר אסף: מי שיוציא את השערים של ירושלים גם יוציא את הסבא רבא שלי, קרח. משל למה הדבר דומה? לשפחה שהלכה לשאב מים מהבאר, הנה לה כד נחשת פשוט, אתה קונה אותו ב'הכל בדולר', אבל זה הכד שלה ואין לה משהו אחר. והיא באה לשאב ונפל לה הכד לתוך הבאר. עמדה שם ובכתה, הרי אף אחד לא יטרח לרדת לבאר להביא לה את הכד הפשוט שלה. פתאים הגיעו עבדי המלך לשאב מים, והורידו כד של זהב לבאר ונפל גם להם הכד לבאר, התחילה לשמח. אמרו לה: "את לא מתבישת, כד הזהב של המלך נפל לבאר ואת שמחה?" אמרה להם: "אני שמחה על נפילת הכד של הזהב, כי מי שיביא אותו יביא גם את הכד הפשוט שלי". וזה מה שאמר אסף, הוא שמח שהיה תקון לסבא רבא שלו שיצא מבטן האדמה כשיוציא השם את חומות ירושלים הטבועים בארץ.

נתבונן לרגע, בית המקדש נחרב, אלפים של אנשים נהרגים ונרצחים, נשים בציון ענו בתלת בערי יהודה" (איכה ה, יא) נשים נאנסות, אין סוף זועות קורות לעם ישראל באותה התקופה, ואסף מחפש את נקדת האור בכל זה.

רב האנשים נוטים לעצבות, אדם ששמח כל הזמן או שהוא צדיק גמור או שהוא שוטה גמור. החסיד צהלתו בפניו ואבלו בלבו (עייני חובת הלבבות שער הפרשיות פרק ד ובאור החיים דברים פרק א פסוק א אות ו). ולכן אסף בא ללמד אותנו איך צריף לשמח אפלו בשעות הקשות. בא חרבן? תנסה למצא בו את נקדת האור בתוך החשך הגדול.

פְּרִשְׁת קַרְח

רַבִּי עֲקִיבָא מְצַחֵק

אֵת הַהִנְהָגָה הַזֹּאת מְצַאנוּ גַם אֶצֶל הַתַּנָּא הַקְדוּשׁ רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁהִיא בְּסוּף תְּקוּפַת בֵּית שְׁנֵי יוֹרָאָה אֶת הַחֲרֻבָּן. וּמִסְפֵּרֵת הַגְּמָרָא (מְכוּת דָּף כד ע"ב), שֶׁכְּשֶׁרָאוּ הַחֲכָמִים שׁוֹעֵל יוֹצֵא מִבֵּית קִדְשֵׁי הַקְּדוּשִׁים הַחֲרֻב, הָיוּ כֻּלָּם בּוֹכִים וְרַבִּי עֲקִיבָא מְצַחֵק, שֶׁאֵלּוֹ אוֹתוֹ: לְמָה אַתָּה מְצַחֵק? אָמַר לָהֶם: לְמָה אַתֶּם בּוֹכִים? אָמְרוּ לוֹ: "מִקּוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "הִזָּר הַקָּרֵב יוֹמֵת" (בְּמִדְבָר א, נא), שׁוֹעֲלִים הוֹלְכִים בּוֹ?" אָמַר לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא: "לִכְךָ אֲנִי מְצַחֵק, יֵשׁ נְבוּאָה עַל חֲרֻבָּן, אֲבָל יֵשׁ נְבוּאָה אַחֲרֶיהָ שֶׁל תְּקוּמָה, וְאִם נִחְרַב הַבַּיִת סִימָן שֶׁהוּא גַם יִבְנֶה". אֲבָל מָה שִׁיכּוֹת יֵשׁ לְשִׁמְחָה עֲכָשׂוּ? הֲרֵי כַּעַת בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ נִחְרַב וְשׁוֹעֵל יוֹצֵא מִבֵּית קִדְשֵׁי הַקְּדוּשִׁים? אֵלָּא רַבִּי עֲקִיבָא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אִיךָ לְהִסְתַּפֵּל עַל הַטּוֹב שֶׁבְכָל דָּבָר.

"אִזּוּ יִבְקַע כֶּשֶׁחַר אוֹרֶךְ"

הַכְּתוּב אוֹמֵר שֶׁלְעֵתִיד לְבוֹא "כִּי הִנֵּה הַחֶשֶׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ וְעָרְפֵל לְאֲמִים וְעֲלִיף יִזְרַח ה' וְכַבּוֹדוֹ עֲלִיף יִרְאָה" (ישעיה ס, ב), יִהְיֶה חֶשֶׁךְ שִׁיכְסֶה אֶת כָּל הָאָרֶץ, חֶשֶׁכַת גְּלוּת, "וְעָרְפֵל לְאֲמִים" - יִהְיֶה בְּלִבּוֹל בְּכָל הָאֲמוֹת, וּלְבִסוּף "יִזְרַח ה'". אֲבָל לִפְנֵי כֵן תִּזְכָּר, יֵשׁ חֶשֶׁךְ! וְכָל שְׁעוֹבֵר הַזְּמַן וְהַחֶשֶׁךְ מִתְעַצֵּם כְּכֹה קָרִיבִים יוֹתֵר לְאוֹר, וּמִתְקַרְבִּים לְמָה שֶׁאֲמַר הַנְּבִיא "אִזּוּ יִבְקַע כֶּשֶׁחַר אוֹרֶךְ וְאֶרְכָתְךָ מִהֲרָה תִצְמַח" (ישעיה נח, ח), מָה זֶה "יִבְקַע כֶּשֶׁחַר אוֹרֶךְ"? אַחֲרֵי כָּל הַחֶשֶׁךְ, אַחֲרֵי כָּל הַזְּעוּת וְהַדְּבָרִים הַלְלוּ, יִגִּיעַ הַיּוֹם!.

"קִזְץ שֵׁם לַחֶשֶׁךְ"

וְאֵת זֶה רוֹצֵה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנִּזְכָּר תָּמִיד, "קִזְץ שֵׁם לַחֶשֶׁךְ" (איוב כח, ג) יֵשׁ סוּף גַּם לַחֶשֶׁךְ וְלִבְעֵיאוֹת וְלִצְרוֹת. בְּרַגַע שֶׁזֶה הַתְּחִיל כְּבָר נִקְצַב מִתִּי זֶה יִגְמַר. וְאֶדְרָבָא כְּשֶׁהַחֶשֶׁךְ מִמָּשׁ גָּדוֹל זֶה הַזְּמַן הַסְמוּךְ בְּיוֹתֵר לְעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְכַמְבָּאָר בַּמְדַּרְשׁ (תהילים מזמור כב), "לְמַנְצַח עַל אֵילַת הַשַּׁחַר": יֵשׁ רַגַע אֶחָד בְּלִילָה שֶׁאֵין חֶשֶׁךְ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְהוּא בְּעֲלוֹת הַשַּׁחַר כְּשֶׁהַלְבָנָה נִכְנָסֶת, הַכּוֹכָבִים מִתְכַּנְסִים, הַמַּזְלוֹת הוֹלְכִים לָהֶם, אוֹתָהּ שֶׁעַת אֵין חֶשֶׁךְ גָּדוֹל מִמֶּנָּה. וְאוֹתָהּ שֶׁעַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹנֶה לְעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ - זֶה הֵיא שְׁעַת רְצוֹן, וּמַעֲלָה אֶת הַשַּׁחַר מִתּוֹךְ הַחֶשֶׁךְ וּמְאִיר לְעוֹלָם.

וּבְאֲמַת, לְמָה דְּיוֹקָא בְּאוֹתָהּ שֶׁעַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹנֶה לְעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ? הַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִרְאָה לָנוּ בְּזֶה, שֶׁאִם אַתֶּם חוֹשְׁבִים שֶׁכְּשֵׁי שֶׁחֶשֶׁךְ אֲנִי לֹא

האור שבחשך

נמצא, כְּשֵׁישׁ חֶשֶׁךְ אֲנִי הֵכִי נִמְצָא! כְּשֵׁישׁ חֶשֶׁךְ אֵין יוֹתֵר מִצּוֹי מִמֶּנִּי!

פְּסִיעוֹת הַחַיִּים

הִיָּה אָדָם אַחַד שֶׁרָאָה בְּחִלּוּמוֹ אֵיךְ כָּל הַחַיִּים שָׁלוּ הוּא הוֹלֵךְ פְּסִיעָה אַחַת הוּא וְלִצְדוֹ פְּסִיעָה נוֹסֶפֶת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵעֲקֹבוֹת עַל הַחוּל. פְּתָאוּם הוּא מְסַתְּכָל וְרוֹאֶה רַק פְּסִיעָה אַחַת בּוֹדְדָת. הוּא מְסַתְּכָל וְרוֹאֶה שְׁזוֹ הַתְּקוּפָה הֵכִי קָשָׁה בְּחַיִּים שָׁלוּ, וְהוּא פּוֹנֵה בְּחִלּוּמוֹ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "אֵלֵי אֵלֵי, לָמָּה עֲזַבְתָּנִי?" (תהילים כב, ב), דְּיוֹקָא בְּתִקּוּפָה הַקָּשָׁה יֵשׁ רַק פְּסִיעָה אַחַת בְּחוּל? וְהַקּוֹל נִשְׁמַע מִשְׁמַיִם: "הַפְּסִיעָה שְׁאַתָּה רוֹאֶה בְּחוּל הִיא הַפְּסִיעָה שְׁלִי, וְאֵין אֶת הַפְּסִיעָה שְׁלָךְ כִּי אוֹתָךְ הִרְמַתִּי עַל כַּפַּיִם". "עַל כַּפַּיִם יִשְׁאוּנְךָ" (תהילים צא, יב). בְּתִקּוּפוֹת הֵכִי קָשׁוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִם הָאָדָם, הַשְּׂאֵלָה הִיא הָאָדָם מְפִיר בְּעִבְדָּה הַזֹּאת וּמִבֵּין אֶת זֶה.

"וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא לַיְלָה"

הַפְּתוּב אוֹמֵר, "וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא לַיְלָה" (בראשית א, ה) לְפַעְמַיִם יֵשׁ מְצִיאוֹת שֶׁל חֶשֶׁךְ שֶׁהוּא לַיְלָה מִמַּשׁ מִמַּשִּׁי, "וַיִּמַּשׁ חֶשֶׁךְ". זֹאת אוֹמְרַת הַחֲשֵׁכוֹת, הַמְּחַשְׁבָּה, נִרְאִית לְאָדָם בְּמַצֵּב כָּל כֵּךְ נוֹרָא עַד שֶׁהוּא אוֹמֵר: עֲזַב, אֵין לִי סְכוּי לְצִאת מִהַדְּבָר הַזֶּה. מַה הַסּוּד לֹא לְהַשְׁבֵּר? כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, אֵל תִּהְיֶה טַפֵּשׁ, עֲכָשׁוּ בְּשִׂיא הַחֶשֶׁךְ אֶתָּה נִמְצָא כְּמָה רְגָעִים לְפָנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר, אֵין לְבָנָה, אֵין כּוֹכָבִים, וְאֵין גַּם שֶׁמֶשׁ, אֲבָל זֶה מִמַּשׁ כְּמָה רְגָעִים לְפָנֵי שְׁיוּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ, וְזֶה הַזְּמַן הֵכִי טוֹב, שִׂיא הַחֶשֶׁךְ. וְלְפַעְמַיִם קוֹרֶה שְׁמַתְחִילוֹת לְהִיּוֹת צָרוֹת לְאָדָם אֲבָל הוּא רְגוּעַ, לְקַחוּ לוֹ אֶת הַכֶּסֶף אֲבָל יֵשׁ לוֹ חֲבָרִים, לְקַחוּ לוֹ אֶת הַחֲבָרִים אֲבָל הוּא בְּרִיא, לְקַחוּ לוֹ אֶת הַבְּרִיאוֹת, אֶת הָאֵשׁ, אֶת הַיְלָדִים, אֶת הַכֶּסֶף, פְּתָאוּם מוּצָא אֶת עֲצָמוֹ רַק עִם כָּלֵב וּמִתְנַחֵם בּוֹ, וּבְסוּף גַּם הַכָּלֵב מֵת... הוּא שׂוֹאֵל: 'מָה אֵלְקִים רוּצָה מִמֶּנִּי? כָּל מְקוֹם שֶׁאֲנִי נִהְפָּךְ לְחֶשֶׁךְ? מָה הַתְּשׁוּבָה? תַּחֲכָה עוֹד קָצַת! אֶתָּה בְּחֶשֶׁךְ סוֹפִי? "אֲזוּ בְּקַע כְּשֶׁחָר אוֹרְךָ וְאַרְכָּתְךָ מִהֲרָה תִצְמַח" כְּמָה שְׁאַתָּה רוֹאֶה יוֹתֵר חֶשֶׁךְ תִּדַע לָךְ, אֶתָּה יוֹתֵר מִתְקַרֵּב לְאוֹר, אֶתָּה מִמַּשׁ בְּסוּף שֶׁל הַגְּלוּת.

"וְאָמוּנְתְךָ בְּלִילוֹת"

וּכְבָר אוֹמֵר הַפְּתוּב "לְהַגִּיד בְּבִקְר חֲסִדְךָ וְאָמוּנְתְךָ בְּלִילוֹת" (תהילים צב, ג), וְהַבְּאוֹר בְּזֶה, שְׁבִזְמַן שֶׁהַכֵּל בִּקְר, הַכֵּל מְאִיר, קַל לְאָדָם לְסַפֵּר אֶת הַחֲסִדִּים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

פְּרִשְׁת קֶרַח

הוא, תשאַל אותו: "מה שלומך?" הוא לא נפסיק להודות ולשבח את השם, "ברוך ה' וישתבח שמו". לפעמים רואים את זה אצל בעלי תשובה בתחלת דרכם, שנמצאים באורות כל כך גבוהים, ומתלהבים בעבודת השם שלהם. ופתאום אחרי תקופה אותו בעל תשובה מקבל תקופת נסיון משמים, ומגיע לחשכות מסוימת, והוא אומר לה: "נפילתי", אתה אומר לו: "קום!". "כבוד הרב, נפילתי נפילתי", אתה אומר לו: "אז קום קום!". והוא מרגיש פתאום שהכל חשך וב'מוחין דקטנות' - הדעת שלו נהיתה קטנה מצמצמת והוא לא מצליח בכלום. זה הרגע של "ואמונתך בלילות" אתה נמצא עכשו במצב של החשך, ובזמן הזה אתה נבחן באמונה.

את זה צריך לזכור, כשהכל בסדר, והטלפון היחיד שאתה מקבל מהבנק זה איפה תרצה להשקיע, לא חכמה להאמין בהשם. אבל אם אתה רק רואה את הסמל של הבנק נהיה לה שחר בעינים, כל מספר טלפון שאתה לא מכיר אתה לא עונה, כי אתה יודע שזה עוד כסף שאתה חיב. כל שקל שלך אתה מחשבן מה פדאי לקנות, עגבניה או מלפפון, או שנותר על זה ונקנה כפר לחם, ואתה תמה ושואל: 'אלקים, למה שמת אותי פה?', כאן זה הזמן להתחזק באמונה. זה מה שאמרו חז"ל (מכות דף כד ע"א) בא חבוקוק והצמידן על אחת, הנביא אמר לעם ישראל: אתם רוצים כח לכל הגליות והצרות? "וצדיק באמונתו יחיה" (חבוקוק ב, ד). אם יש לה אמונה, אם יש לה כח שחזקת אותו עוד לפני הנסיון על ידי האמונה והבטחון, זה מה שיש יכול לבוא ולחזק אותה. אבל אם לא חזקת? כשמגיע הנסיון האדם לפעמים מרים ידים ועוזב את הכל, את הדת, את אלקים, את אשתו והילדים. מה קרה? רגע של חשך, שהוא לא זוכר בו שלאחר מכן יזרח היום.

הישועה בבציה

הרבה פעמים לא רק שהבציה או הצרה היא לא צרה אלא שהיא בעצמה הישועה, רק בעיני בשר ודם שלא מבין את ההנהגה האלקית זה נראה שחר.

כשרואים בשמים ענן שחר מתקרב, מי שלא מכיר את תהליך הבריאה בנהל, מה זה הענן השחר שמתקרב? כנראה זה סימן לא טוב. ובאמת זה הסימן הטוב ביותר, הענן מלא בגשם, לכן הוא נראה ככה. גם אם האדם רואה שחר, הוא צריך לזכור: אלקים מכין לה מתנה! יש לה בתוך החשך הזה מתנה, בתוך החשך הזה יש לה ישועה, רק מה, אתה לא רואה אותה, אתה לא מבין!

ורמז לזה במה שהנביא אומר "ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצא ויבוא כגשם לבנו" (הושע ו, ג), אתה רוצה לדעת את הנהגת ה'? תלמד מהגשם

האור שבחשך

שְׁכֵשְׁהוּא מַגִּיעַ הָעֲנָנִים שְׁחָרִים, וְקוֹלוֹת וּבְרָקִים בְּעוֹלָם, אֲבָל דּוֹקָא זֶה מֵבִיא אֶת הַיְשׁוּעוֹת וְאֶת הַבְּרָכָה לְכָלֵּל הָעוֹלָם.

מצמיח ישועה

מַעֲיֵן זֶה אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים בְּתַפְלַת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בַּבְּרָכָה הַשְּׁנִיָּה שְׁאַנְחֵנוּ אוֹמְרִים בְּתַפְלָה, "מִלֶּךְ מַמִּית וּמְצַמֵּחַ יְשׁוּעָה", "מַמִּית וּמְצַמֵּחַ" זֶה מוּבָן, אֲבָל מַה זֶה מְצַמֵּחַ יְשׁוּעָה? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה אֶת הַיְשׁוּעָה כְּמוֹ צְמִיחָה שֶׁל הַצֶּמַח. כְּשׁוֹזְרָעִים בְּאֲדָמָה וְהוֹרֵעַ נֶרְקֵב וּמִתְבַּקֵּעַ, רַק אֲזִי הוּא מִתְחִיל לְגַדֵּל, מִתּוֹךְ הַרְקָבוֹן וְהַחֲשֵׁכָה הוּא עוֹלֶה וְצוֹמֵחַ, וּבִלְעָדֵי זֶה הוּא לֹא יִצְמַח, כִּכָּה הִיא הַנְּהִגַת הַשֵּׁם וַיְשׁוּעוֹתָיו.

שעבוד מצרים

וּבְאֵמַת זֶה מַה שֶׁהָיָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. כְּשִׁמְשָׁה רַבְּנוּ הֵלֵךְ לְדַבֵּר עִם פְּרַעֲהַ שְׁיֹצִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, פְּרַעֲהַ הִכְבִּיד עֲלֵיהֶם אֶת הָעֲבוֹדָה (שְׁמוֹת ה', ט), וְהֵם בָּאוּ וְהִתְלוֹנְנוּ לְמִשָּׁה רַבְּנוּ וְאָמְרוּ לוֹ: "יִרְאֵה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתָּם אֶת רִיחֵנוּ בְּעֵינֵי פְרַעֲהַ וּבְעֵינֵי עַבְדֵיךָ לְתַת חֶרֶב בְּיָדְךָ לְהַרְגֵנוּ" (שֵׁם פְּסוּקֵי כ"א). וְאִפְלוּ מִשָּׁה רַבְּנוּ לֹא הִבִּין אֶת הַנְּהִגַת ה', וְאָמַר לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לְמָה זֶה שְׁלַחְתָּנִי. וּמֵאֲזוּ בְּאֵתִי אֶל פְּרַעֲהַ לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ" (שֵׁם פְּסוּקֵי כ"ב - כ"ג), וְכִיּוֹן שֶׁהִרְהַר אַחֲרַי מְדוּתָיו יִתְבַּרְךָ נְעֻנֵשׁ (עֵיין רש"י שְׁמוֹת פֶּרֶק ו פְּסוּקֵי א). אֵךְ מַה הָאֵמַת הִיְתָה? שְׁכָל קִשִּׁי הַשְּׁעֵבּוּד הַנּוֹסֵף נּוֹעֵד כְּדֵי לְקַצֵּר אֶת זְמַן שְׁהִיְתָם בְּמִצְרַיִם, שְׁלִמְרוֹת שְׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ "וְעַבְדוֹם וְעַנּוּ אֶתְּם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", כִּיּוֹן שֶׁאֵם הָיוּ נִשְׁאָרִים שֵׁם זְמַן שְׁכֻזָּה הָיוּ נִכְנָסִים לְשַׁעַר הַחַמְשִׁים שֶׁל הַטְּמֵאָה וְלֹא הָיוּ יוֹצְאִים מִשָּׁם לְעוֹלָם (עֵיין בְּסֵפֶר פְּנֵי דוֹד לְהַחִיד"א שְׁמוֹת פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת אוֹת י"א), מַה עֲשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ? גָּרַם לְפְרַעֲהַ שְׁיַעֲבִיד אוֹתָם יוֹתֵר קָשָׁה, וְאֲזִי בְּזְמַן הַקְּצֵר שֶׁהֵם הָיוּ בְּמִצְרַיִם כִּכָּר הַשְּׁלִימּוֹ סֶךְ עֲבוֹדָה שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְהִשְׁתַּחֲרָרוּ (עֵיין בְּפִירוּשׁ הַמַּלְבִּי"ם פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת פֶּרֶק ה פְּסוּקֵי כ"ב). הֲרִי לָנוּ שְׁבִתוֹךְ הַקִּשִּׁי וְהַשְּׁעֵבּוּד הִיְתָה מִנַּחַת יְשׁוּעָתָם.

וְאֵת זֶה בָּא אֶסְפֵּה שְׁהִיָּה מְצַאֲצָאֵי קִרְחָה, לוֹמַר לָנוּ וְלַהֲדַגִּישׁ לָנוּ בְּ"מִזְמוֹר לְאַסְפֵּה", יֵשׁ לָנוּ לְחַפְּשׁ אֶת הַנִּקְדָּה הַטּוֹבָה בְּכָל דְּבָר.

פְּרִשְׁת קֶרַח

נְבִלָה עִם שְׁנַיִם יָפוֹת

וּמִסְפָּר עַל חִסִּיד אֶחָד שֶׁעָבַר עִם תְּלִמִּידוֹ עַל יַד נְבִלַת כָּלֵב מִסְרִיחָה מְאֹד, וְאָמְרוּ לוֹ תְּלִמִּידוֹ: "כַּמָּה מִסְרַחַת נְבִלָה זוֹ!" אָמַר לָהֶם: "רְאִיתֶם אֵיזָה שְׁנַיִם לְבָנוֹת יֵשׁ לָהּ" (חובות הלבבות שער הכניעה פרק ו).

וְהַדְּבָרִים מִפְּלִיאִים, מַה רָצָה אוֹתוֹ חִסִּיד לֹאמַר בְּזֶה שֵׁישׁ לָהּ שְׁנַיִם לְבָנוֹת? הוּא רוֹפֵא שְׁנַיִם? מְשׁוּק מְשַׁחֹת שְׁנַיִם?, אֲלֵא מָה? הוּא בָּא לְלַמֵּד אוֹתָם שֶׁתְּמִיד צָרִיף לְחַפֵּשׂ אֶת הַטּוֹב שֶׁבְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ. וְתְּמִיד יֵשׁ טוֹב בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ. אוֹלֵי אַתָּה לֹא רוֹאֶה, אוֹלֵי זֶה טוֹב קָטָן, אֲבָל יֵשׁ טוֹב בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ!.

גַּם אָדָם שְׁכוֹאֲבוֹת לוֹ הַשְּׁנַיִם יָכוֹל לְהִתְלוֹנֵן עַל הַפְּאָבִים וְלִכְעַס עַל הָעוֹלָם, אוֹ לְהִתְבַּוֵּן בַּחֶסֶד הַשָּׁם שֶׁקָּדַם כָּל יֵשׁ לוֹ שְׁנַיִם, וְשֵׁישׁ לוֹ רוֹפֵא שְׁנַיִם נוֹרְמָלִי, שְׁעוֹשֶׂה לוֹ הִרְדָּמָה לְפָנָי הַטּוֹפֵל, וְהַטּוֹפֵל לֹא פְּרִימִיטִיבִי כְּמוֹ פַּעַם שֶׁהָיוּ עוֹקְרִים אֶת הַשֵּׁן עִם פְּטִישׁ אוֹ אֶבֶן. תוֹדָה לַהֵשֶׁם שֵׁישׁ לוֹ כֶּסֶף לְשֵׁלֶם לְרוֹפֵא הַשְּׁנַיִם - גַּם אִם זֶה תְּשֻׁלוּמִים. יֵשׁ הֶרְבֵּה עַל מָה לְהוֹדוֹת גַּם בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ. אָדָם צָרִיף לְרֹאוֹת אֶת הָאוֹר שֶׁבְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ. וְאִם הָאָדָם לֹא יֵשִׁים לֵב לָזֶה הוּא כְּפוּי טוֹבָה.

הַרְוֵדָה הַמוֹשִׁיעַ

נִסִּים בְּסִפּוֹר שֶׁשְׁמַעְתִּי מִהֶרֶב בִּידְרָמָן שִׁיחִיָּה, עַל הַסַּבָּא רַבָּא שְׁלוֹ, רַבֵּי דְדוֹר מְלַעְלוֹב שֶׁהָיָה יְהוּדֵי קְדוֹשׁ. וְהַיְהוּדֵי הַקְּדוֹשׁ הִזָּה הָיָה לוֹ חִסִּיד שֶׁבָּא אֵלָיו וְסִפֵּר לוֹ שֵׁישׁ לוֹ בְּעֵינָה עִם הַשֵּׁכֶן שְׁלוֹ, שֶׁשׁוֹנֵא אוֹתוֹ וְרוֹדֵף אוֹתוֹ כָּל הַזְּמַן. מַה לַּעֲשׂוֹת? וְהַרְבֵּי עוֹנָה לוֹ: "שׁוֹמְעִים חֲרַפְתֶּם וְאֵינֶם מְשִׁיבִים, עֲלִיָּהֶם הַכְּתוּב אוֹמֵר "וְאֶהְבִּיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ" (שופטים ה, לא), תְּבַלִּיג וְתִתְגַּבֵּר". אַחֲרֵי חֲדָשׁ הוּא שׁוֹב מְגִיעַ לְרַבֵּי וְאוֹמֵר לוֹ: "הִגִּיעוּ מֵיַם עַד נֶפֶשׁ, הוּא הוֹרֵס לִי בְּשִׁדּוּכִים שֶׁל הַיְלָדִים, כָּל מִי שֶׁמְבָרֵר עֲלֵינוּ הוּא מְשַׁקֵּר וּמְרַכֵּל מַה הַיְלָדִים שְׁלִי אֲשַׁמִּים?", וְהַרְבֵּי עוֹנָה לוֹ: "אַל תִּדְאָג, בְּשִׁדּוּף שֶׁלָּהֶם אֵף אֶחָד לֹא יָכוֹל לַגְּעַת, וְתִזְכֹּר - שׁוֹמְעִים חֲרַפְתֶּם וְאֵינֶם מְשִׁיבִים, עֲלִיָּהֶם הַכְּתוּב אוֹמֵר וְאֶהְבִּיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ".

עוֹבֵר הַזְּמַן וּבְרוּךְ הַשָּׁם הַשִּׁדּוּף הַגִּיעַ, וּבְתוֹךְ שְׁבוּעַ אֶחָד הוּא אָרַס גַּם אֶת הַבֵּן וְגַם אֶת הַבַּת שְׁלוֹ. וְהוּא הָיָה צָרִיף כֶּסֶף לְחַתֻּנָּה, הוּא פָּנָה בְּהַצָּעָה לְכוֹלֵל גְּלִיצִיָּה שֶׁהָיוּ שׁוֹלְחִים מְטַעְמוֹ לְאַרְצוֹת הַבְּרִית לְאַסֵּף כְּסָפִים, שֶׁהוּא יֵלֵךְ לְאַסֵּף בְּשִׁבְלִים וְגַם בְּשִׁבְלֵי בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית וְהֵם יִשְׁלְמוּ לוֹ אֶת כְּרִטִּים הַטִּיסָה. הַנְּהַלֵּת הַכוֹלֵל הַסְּכִימוֹ וְהוּא טֵס לְאַרְצוֹת הַבְּרִית. הוּא הַגִּיעַ לְחֹדֵר בְּמִלּוֹן שְׁהַזְּמִין, וְאֵיךְ שֶׁהוּא נִכְנָס הוּא

האור שבחשך

רוֹאֵה שֶׁהַדִּיר הַקּוֹדֵם שֶׁהָיָה שָׁם שִׁכַח אֶרְנַק עַל הַמַּטָּה, הוּא פּוֹתַח אֶת הָאֶרְנַק וְרוֹאֵה אֶת הַדִּרְכוֹן וְתַמוּנָה שֶׁל אֵיזָה עֲרַבִי מְפָרֵס שׁוּבָא יִשְׂרָאֵל. לְמֵרוֹת שֵׁישׁ מְצוֹת קְדוּשׁ הַשֵּׁם לְהַחְזִיר גַּם לְגוֹי אַבְדָּה (שׁוֹלַחן עֲרוּךְ חוּשֵׁן מִשְׁפַּט סִימָן רַסוּ סַעִיף א), אָבֵל אִם זֶה גּוֹי שׁוּבָא יִשְׂרָאֵל אֲסוּר לְהַחְזִיר לוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֶה נִגְדַּע עִם יִשְׂרָאֵל. הוּא מִיָּד לָקַח אֶת הָאֶרְנַק וַיֵּצֵא מֵהַמְּלֹא, לָקַח אֶת כָּל הַכֶּסֶף שֶׁהָיָה בְּאֶרְנַק, עֲרַבֵב אֶת זֶה עִם הַכֶּסֶף שְׁלוֹ, זָרַק אֶת הָאֶרְנַק וְהַמְסַמְכִים וְחָזַר לְמְלֹאן. אֵיךְ שֶׁהוּא חוֹזֵר הוּא רוֹאֵה שֶׁהָעֲרַבִי הַגִּיעַ עִם שׁוֹטְרִים לְחַדֵּר שְׁלוֹ, וְהֵם מְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹת בְּדִיקָה בַּחֲדָר. בַּחֲדָר הֵם כְּמוֹכֵן לֹא מוֹצֵאִים כְּלוּם וְהֵם בִּקְשׁוּ שִׁיּוּצִיא אֶת כָּל מַה שֵׁישׁ עָלָיו, הוּא מוֹצִיא אֶת הָאֶרְנַק, וְהֵם רוֹאִים אֶרְנַק נִפְוּחַ מְלֹא בְּשִׁטְרוֹת. הֵם שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ: "מֵאִיפֹה הַכֶּסֶף הֵנּוּ?" וְהוּא אָמַר לָהֶם: "אֲנִי אוֹסֵף לְכוֹלֵל גְּלִיצִיָּה בִירוּשָׁלַיִם". הֵם לֹא כָּף הָאֲמִינוּ וְהִלְכוּ לְבַדֵּק אֶת הָעֲנָנִין. הֵם יֵצְרוּ קֶשֶׁר עִם הַשְּׂגָרִירוֹת שֶׁתְּבַרֵר מַה זֶה כּוֹלֵל גְּלִיצִיָּה וּמִי זֶה הָאִישׁ הַזֶּה, אִם הוּא מְכָר שָׁם, וְכִשְׁבָּרוּ רָאוּ שֶׁזֶה אֶכָּן מוֹסֵד מְכַבֵּד שֵׁישׁ לוֹ קֶשֶׁר עִם הַקְּהֵלוֹת בְּאֶרְצוֹת הַבְּרִית. וְהַתְּקַשְּׁרוּ מֵהַשְּׂגָרִירוֹת לְכוֹלֵל, וְשָׂאוּ בְּטֶלְפוֹן עַל אוֹתוֹ אַבְרָהָ, הָאִם הוּא עֹשֵׂיר? מִשְׁמִים זְמַנּוּ שְׁמִי שִׁיעֲנָה לְטֶלְפוֹן זֶה הַשֵּׁכֵן הָרוֹדֵף וְהַמְצִיק, וְכִשְׁהוּא שָׁמַע אֶת הַשֵּׁם שֶׁל הַשֵּׁכֵן שְׁלוֹ וְהוּא יָדַע שֶׁהוּא הֵלֵךְ לְאֶסְף כֶּסֶף לְחַתֻּנוֹת שֶׁל הַיְלָדִים שְׁלוֹ, הוּא הַחֲלִיט לְהֵרֵס לוֹ: "אַתֶּם לֹא יוֹדְעִים כַּמָּה הוּא עֹשֵׂיר, הוּא לֹא צָרִיךְ כֶּסֶף בְּכֹלֵל מְרַב הַכֶּסֶף שֵׁישׁ לוֹ, הוּא אוֹלֵי נְרָאָה עֲנִי, אָבֵל הוּא עֹשֵׂיר גְּדוֹל", אֶת הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת מְסַרָה הַשְּׂגָרִירוֹת לְמִשְׁטָרָה שֶׁמִּיָּד בָּאָה לְהַתְּנַצֵּל בְּפָנָי הָעֹשֵׂיר הַגְּדוֹל מִיָּדְעָנוּ הָאֶבְרָהָ...

כְּשֶׁחָזַר הָאֶבְרָהָ לְאֶרֶץ, הוּא עָשָׂה סְעוּדַת הוֹדִיָּה בְּכוֹלֵל גְּלִיצִיָּה וְאָמַר: "אֲנִי חַיֵּב לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁשָּׁלַח לִי שְׁלִיחַ מִיָּחַד שֶׁעָנָה לְטֶלְפוֹן שִׁדְעָה בְּדִיוֹק לְהַגִּיד אֶת מַה שֶׁהוּא אָמַר, הֵרִי אִם הוּא הֵיךְ מְסַפֵּר אֶת הָאֲמִת עָלַי שֶׁאֲנִי עֲנִי מְרוּד וּמַה שֵׁישׁ לִי בְּכִיסִי זֶה בְּקִשִּׁי מְלֶפְפוֹן מְאֻתְמוֹל, הֵיךְ עוֹצְרִים אוֹתִי מִיָּד". אַף אֶחָד לֹא יָדַע מִיָּהוּ הַמוֹשִׁיעַ שֶׁעָנָה לְטֶלְפוֹן. וְכִשְׁהוּא בֵּרַר הַתְּגַלְתָּה הָאֲמִת הַמְּכֻלָּאָה, הָרוֹדֵף הַגְּדוֹל הוּא בְּעֲצָמוֹ הִכִּין לוֹ אֶת הַיְשׁוּעָה.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שֶׁנִּזְכָּה לְהֵאִיר אֶת הָאֹר בְּתוֹךְ הַחֲשֶׁךְ, לְעֲצָמָנוּ וּלְכֹלֵל יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

פְּרִשְׁת חֻקַּת

פְּרִשְׁת חֻקַּת

בְּטוֹל עֲצָמֵי

“חֻקַּת הַתּוֹרָה”

יש דָּבָר מְפֹלָא מְאֹד בְּפְרִשְׁת חֻקַּת: “זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה” (במדבר יט, ב) רַשׁ”י (שם) מְבַאֵר, שֶׁהַצּוּי הַזֶּה שֶׁל טְהָרַת טְמְאֵי הַמֵּתִים בְּאֶפֶר פָּרָה אֲדָמָה אֹמֵר עַל זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: גְּזֵרָה גְּזֵרְתִּי, חֻקָּה חֻקְקֵתִי, וְאֵין לָךְ רִשׁוּת לְהַרְהֵר אַחֲרֶיהָ. וְהַכּוֹנֵה בְּזֶה שְׂיֵשׁ מִצּוֹת שֶׁהֵן שְׂכָלִיּוֹת וְהֵן מוֹבְנּוֹת, לֹא לִגְנֹב, לֹא לְרִצְחָן, אֲבָל מֵהַהֲגִיּוֹן בְּפָרָה אֲדָמָה, וְכִיצַד הִיא מְטַהֶרֶת אֶת הַטְּמְאִים וּמְטַמְּאֵת אֶת הַטְּהוֹרִים? זֶה נִשְׁאַר בְּגִדְדֵר חֻק בְּלִי טַעַם שֶׁאֵפְלוּ שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לֹא הִבִּין אֶת זֶה (עֵינֵי יוֹמָא יד ע”א), וְעַל זֶה אָמַר אֶת הַפְּסוּק “אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי” (קהלת ז, כג).

מְבִינִים מְכוֹת

וְהִנֵּה בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרִשָּׁה מְסַפֵּר שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הִיָּה צָמָא לְמִים (במדבר כ, ב - ג), וּמִשָּׁה רַבְּנוּ נִצְטוּהוּ מִפִּי הַשָּׁם, לְדַבֵּר אֶל הַסֵּלַע שְׂיֻצִיא מִים. וּלְבִסּוֹף טַעְמָה, וּבְמִקּוֹם לְדַבֵּר אֶל הַסֵּלַע הַכֹּה אֶת הַסֵּלַע: “וַיִּרַם מִשָּׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוֹ פַּעְמִים וַיִּצְאוּ מִים רַבִּים וַתִּשָּׁתַף הָעֵדָה וּבְעֵינֵיהֶם” (שם פסוק יא). הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹעֵס עַל זֶה: “וַיֹּאמֶר ה’ אֶל מִשָּׁה וְאֵל אֶהְרֹן יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקֶּהֶל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם” (שם פסוק יב).

וְשׂוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים: אֵלֵקִים לָךְ לְדַבֵּר, לָמָּה אַתָּה מִכָּה? (עֵינֵי בִרְמִב”ן וּבִאבֹן עוֹרָא בְּמִדְבַר פֶּרַק כ פֶּסוּק ח וְעוֹד).

יש אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא מְבִינִים דְּבוּרֵיהֶם, רַק מְכוֹת. עַרְבֵי אֶחָד נִכְנָס לְבִנְךָ וְרוֹצֵה לְפָדוֹת אֶת הַצֶּקֶ. הַפְּקִידָה אֹמְרַת לוֹ: “תַּחְתָּם תְּקַבֵּל”. הוּא אֹמֵר לָהּ: “לֹא חוֹתֶם!”. הַפְּקִידָה מִתְעַקֶּשֶׁת: “אִם לֹא תַחְתָּם לֹא תוּכַל לְקַבֵּל אֶת הַכֶּסֶף”, וְהַעֲרָבִי הַתַּחִּיל לְצַעֵק: “אֲנִי לֹא חוֹתֶם, תְּבִיאִי לִי אֶת הַכֶּסֶף”. הַמְּנַהֵל הַגִּיעַ לְבָרַר אֶת הָעֲנָנִים, כְּשֶׁהוּא הִבִּין בְּמָה מְדַבֵּר הוּא הַכְּנִיס אֶת הָעֲרָבִי לְמִשְׁרָד שְׁלוֹ, וְנָתַן לוֹ אֲגָרוֹף וּשְׂתֵי סְטִירוֹת וְצַעֵק עָלָיו: “תַּחְתָּם”. וְהַפֵּלָא קָרָה: הָעֲרָבִי חָתֵם וְהִלֵּךְ לְפָקִידָה לְקַבֵּל אֶת הַכֶּסֶף. הַפְּקִידָה

בטול עצמי

התפלאה: "למה לי לא חתמת? אני גם בקשתי שתחתם?", אמר לה הערבי: יש הברל, את בקשת אבל המנהל הסביר לי..."

לפעמים אדם שהוא כמו סלע צריך להכות אותו. אבל כאן הקדוש ברוך הוא במפרש אומר למשה רבנו לדבר אל הסלע. איך משה טעה בזה?

אחד הבאורים בזה, שמשה רבנו בהתחלה דבר אל הסלע ולא יצאו מים, שנתחלפו לו הסלעים (עין פירוש רש"י במדבר פרק כ פסוק יא) והוא חשש מחלול השם, ולכן מיד הכה את הסלע (תנועת המוסר פרק טו עמוד 249). אבל הקדוש ברוך הוא כעס על זה, ואמר לו שבגללו גמנע קדוש השם מעם ישראל, שצריך לשמע בקול השם גם בלי מכות, ולא צריך לחכות למכות בשביל לחזור בתשובה.

למה אהרן נענש?

ומי שיקרא את הפסוק יראה שגם אהרן נענש. "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני", מה קשור אהרן? הוא לא עשה כלום. שאלה נוספת קשה יותר, למה משה רבנו מתחנן לקדוש ברוך הוא חמש מאות וחמש עשרה תפלות להכניס לארץ ישראל, ואהרן לא מבקש להכניס בכלל לארץ ישראל?

ומבאר במדרש (ילקוט שמעוני פרשת חוקת רמז תשס"ג) שהסבה שגם אהרן הכהן נענש ביחד עם משה רבנו מכיון שאהרן היה כנטפל למשה רבנו, שהיה אתו באותו מעמד שעשה מעשה שהוא נגד רצון ה' וזה כבר מספיק שיענש. ובאמת אפלו משה רבנו תמה על זה, ואמר לקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, אהרן מה חטא? ואם נשים לב שאהרן עצמו לא שאל כלום וקבל עליו דין שמים באהבה.

למה אהרן לא התפלל להכניס לארץ?

ומכל מקום ודאי שאהרן לא עשה מעשה כמו משה רבנו אלא הרבה פחות, ובכל אופן הוא לא מתפלל שתבטל הגזרה ויזכה להכניס לארץ, וצריך להבין למה?

ובאמת כבר אמרו חז"ל בגמרא (סוטה דף יד ע"א), מהי הסבה שמשה רבנו כל כך רצה להכניס לארץ ישראל. וכי לאכל מפריה ולשבוע מטובה הוא צריך? אלא כן אמר משה: "הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימים אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כלם על ידי".

פְּרִשְׁת חֻקַּת

מִשֶּׁה רַבְּנוּ כָּל מַה שֶּׁעֲנִינָן אוֹתוֹ זֶה קִיּוּם הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאֶרֶץ, תְּרוּמוֹת, מַעֲשָׂרוֹת, וְעוֹד, וּבִשְׁבִיל זֶה הוּא הַתְּפִלָּל. וְאַהֲרֹן לְמִירוֹת שְׂרָצָה גַם לְזִכּוֹת לְהַכְנִס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל הוּא חָשַׁשׁ, שָׂאֵם הוּא יִתְפַּלֵּל לְהַכְנִס לְאֶרֶץ, אֲנָשִׁים יִגִּידוּ שֶׁהִסְבֵּה שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַכְנִס לְאֶרֶץ הִיא מִכִּיּוֹן שֶׁהוּא כֹהֵן, וְכֵהֵן מִקְבֵּל מִתְּנוּת כְּהֵנָה תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, וְלֹא בְּגִלָּל קִיּוּם הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאֶרֶץ וּקְדֻשַׁת הָאֶרֶץ, וְלִכְּן אָמַר אַהֲרֹן: עֲדִיף שְׂאֲנִי לֹא אֶכְנִס לְאֶרֶץ וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בִּי אֲנָשִׁים בְּלִשׁוֹן הָרַע וּבְהוֹצָאָת שֵׁם רָע! (מִנַּחֵה בְּלוּלָה רַפְפוּרֵט פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן אוֹת כַּג עֲמוּד קֶפֶה).

”וַיִּדְּם אַהֲרֹן”

הַהֲנַהֲגָה הַמְּפִלְאָה שֶׁל אַהֲרֹן יֵשׁ בָּהּ הַנְּהַגָה אֲדִירָה שֶׁל קִבְּלַת רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָה, וְגַם כְּשִׁמְתוֹ לוֹ בְּנִיּוֹ תְּגוּבָתוֹ הִיְתָה ”וַיִּדְּם אַהֲרֹן” (ויקרא י, א), שֶׁזוֹ מִדָּה שֶׁל שְׂתִיקָה וְהִסְכָּמָה עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. הוּא לֹא מְנַסֶּה לְשַׁכְּנֵעַ אִם יֵשׁ חָשָׁשׁ כָּל שֶׁהוּא שֶׁתִּצָּא מִזֶּה תִּקְלָה. הוּא אֶפְלוּ לֹא מְשַׁכְּנֵעַ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹ מִתְּפַלֵּל שֶׁתִּתְבַטֵּל הַגְּזֵרָה. וְהַמִּדָּה הַזֹּאת שֶׁל אַהֲרֹן, שֶׁל הַשְּׁלֵמָה עִם מַה שֶׁגִּזַּר הַבוֹרָא, מְרָאֵה לָנוּ דְּגִמָּא מַה זֶה אָדָם הַמְּבַטֵּל אֶת הַרְצוּנוֹת שֶׁלוֹ, שֶׁהוּא לֹא קִיָּם, אִין רְצוֹן שְׁלִי,

וְלִכְּן בְּמַחֲלֶקֶת קָרַח וְעִדְתוֹ אָמַר מִשֶּׁה רַבְּנוּ עַל אַהֲרֹן ”וַאֲהֲרֹן מַה הוּא כִּי תִלְיִנו עֲלֵיו” (במדבר טז, יא), כָּלֵם אוֹמְרִים אַהֲרֹן הִכְהֵן קִדְּשׁ קִדְּשִׁים, אֲבָל מִשֶּׁה רַבְּנוּ אוֹמַר ”וַאֲהֲרֹן מַה הוּא”, אִין לוֹ רְצוּנוֹת אַחֲרִים מְלַבֵּד הַרְצוֹן הָאֱלֹקִי.

זֹאת הִסְבֵּה שֶׁאַהֲרֹן הִצְלִיחַ כָּל כֹּף לַעֲשׂוֹת ’שְׁלוֹם בֵּית’ (עֵיין בְּכֹלָה רַבְתִּי פֶּרֶק גַּ הַלְכָה א), מִכִּיּוֹן שֶׁבְּכָל ’שְׁלוֹם בֵּית’ יֵשׁ אֶת הַ’אָגוּ’ שֶׁמִּפְרִיעַ לְהַשְׁכִּיחַ הַשְּׁלוֹם, וּבִשְׁעָה שֶׁהִגִּיעַ אַהֲרֹן הִכְהֵן נְטוּל הַ’אָגוּ’, מִיַּד הַתִּיּוֹרוֹ הַהַדוּרִים. כִּי כְּשֶׁאָדָם מְסַלֵּק אֶת הַ’אָגוּ’, כְּבָר אִין עִם מִי לְרִיב, כְּבָר אִין וּפְחוּים.

לְצַעֲרָנוּ כִּמָּה אֲנַחְנוּ רְחוּקִים מִזֶּה. עֲשׂוּ פַעַם בְּדִיקָה בְּאִיזוֹ מְלָה הָאָדָם מְשַׁתְּמֵשׁ הַכִּי הַרְבֵּה פַעֲמִים בְּיוֹם וְגַלּוֹ שֶׁזֹּאת הַמְּלָה ’אָנִי’: ”אָנִי רוֹצֵה לְאַכֹּל”, ”אָנִי רוֹצֵה לְשִׁתּוֹת”, ”אָנִי לֹא רוֹצֵה”, וְעוֹד ’אָנִי, וַאֲנִי, וַאֲנִי, אֶצֶל אַהֲרֹן הִכְהֵן זֶה לֹא הָיָה קִיָּם.

כָּאן נוֹלְדִתִּי...

יֵשׁ שִׁיר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵלִי שְׂאֲנָשִׁים שֶׁרְחוּקִים מִתּוֹרָה וּמִצְוֹת שָׂרִים אוֹתוֹ בְּדַבְּקוֹת לְהַבְדִּיל כְּמוֹ ’אֵל נוֹרָא עֲלִילָה’: כָּאן נוֹלְדִתִּי, כָּאן נוֹלְדוּ לִי יְלָדִי, כָּאן בְּנִיטִי אֶת בֵּיתִי

בטול עצמי

בשתי ידי... השיר הזה כלו גאון מתחלתו ועד סופו, 'אני' כאן, 'אני' עושה, נולדו לי. אצל הצדיקים אין, כאן נולדתי כאן נולדו לי ילדי, איפה שצריכים אותם הם הולכים. אנחנו רואים את זה אצל שמואל הנביא, "ותשבתו הרמתה כי שם ביתו" (שמואל א, ז, יז), מה זה כי שם ביתו? אומרים חז"ל (ברכות י"ב) שכל מקום שהלך שם ביתו! הוא הולך לזכות את כלל ישראל ממקום למקום, אין לו בית קבוע. והוא גם לא לוקח כלום מאחרים. כי כשאדם נהנה ממישהו הוא נקשר אליו. יש ספור כזה על רבי יעקב חיים סופר זצ"ל בעל ה'כף החיים', שהגיעו אליו כמה שדים יהודים (עיין זוהר פרשת פנחס דף רנג ע"א ועוד) ש'סדר להם חפה וקדושין והזמינו אותו ש'יאלל בסעודה, והוא סרב. כמה שהפצירו בו ואמרו לו: אם תאכל מהסעודה נעשה אותך הרב שלבנו, והוא לא נגע בכלום, למה? אם אתה לוקח משהו אתה נקשר לבעל המון. זו הסבה שגם אם לוקחים משהו, שנה יהיה מאנשים יראי שמים כי הכסף נקרא דמים (עיין בספר פרי צדיק לרבי צדוק הכהן מלובלין קדושת שבת מאמר ד דיבור המתחיל ושלימות הממון). וזה כמו שאתה לוקח את הדם שלו, את נפשו, את נשמתו ומכניס אליה, ולכן הגזילו כאלו נוטל נשמתו (בבא קמא דף קיט ע"א). לכן תזהר לא להקשר לאנשים לא הגונים. והצדיקים האמתיים לא רוצים להקשר למקום או לדבר מסוים אלא אך ורק לרצון השם, ולכן לא לוקחים כלום מאף אחד. וזו היתה ההנהגה של שמואל הנביא. וזו גם היתה ההנהגה של משה רבנו שאמר: "לא חמור אחד מהם נשאתי" (במדבר טז, ט), אפילו חמור לרכב עליו לצורך עם ישראל לא לקח משה רבנו מעם ישראל. אפילו טרמפ לשעור, הוא העדיף להסתדר לבד. לא רצה טובות מבני אדם כדי לא להיות קשור לאף אחד.

שרפת הפרה

ובאמת כשהאדם תוקע את עצמו במקום זה הכל נובע מהשרש של הגאון, למה? כי אני עשיתי פה בית ומשפחה וקהלה ובית כנסת, מה נראה לה שאני אעזב את זה? אבל אם במקום 'אני' תגיד "הבורא"! הבורא נתן בית, נתן משפחה, הקים בית כנסת, עשה קהלה, נראה לה שהבורא יעזב את זה? אז אם הבורא לא יעזב את זה מה תעשה? לה ותפתח במקום אחר, לה תעשה עוד, זה ההבדל בין אדם שחושב שאני עשיתי, לבין אדם שידע שנה הבורא עשה.

וזה ממש מתאים לפרשתנו בענין פרה אדמה. הפרה האדמה היא נדירה ויקרה מאד כי יש בה הרבה הלכות ודקדוקים, אסור שיהיו עליה שתי שערות שחרות (פרה פרק ב משנה ה), אסור שיעלה עליה על (במדבר יט, ב). הגמרא מספרת (ירושלמי

פְּרִשְׁת חֻקַּת

פאה פק א הלכה א, ובבלי בקידושין דף לא ע"א בשינוי אחר) על דמא בן נתינה שגולדה לו פרה אדמה בעדרו ושקלו לו כנגד הפרה בזהב. כמה פרה שוקלת, 200 קילו? שקלו לו, פרה בצד אחד, וזהב בצד שני. את כל זה שלמו לו בעד הפרה האדמה. ואחרי שהשיגו את הפרה היקרה הזו ושלמו עליה במיטב כספם, היית אומר: תקח את הפרה הזו ותשים אותה במוזיאון. אבל במקום זה מה עושים אתה? לוקחים את הפרה ושוחטים אותה! ואפלו לא לוקחים ממנה איזה 'סטייק קטן' - הסטייק הכי יקר בעולם, לא! שורפים אותה לאפר (עיינ במדבר יט, ט), אפר! ושופכים על האפר מים (שם פסוק יז). בשביל מה כל זה? לקחת עשרות מליונים והפכת את זה לאפר? ומזים את זה על הטמאים וזה מה שמטהר את טמאי המתים. וזה בא ללמד אותנו, שמכל הפרה היקרה המיוחדת והנדירה, ששווה כל כך הרבה, היא לא מטהרת את הטמאים אלא רק אחרי שהיא נמחית מן העולם, אין אפלו זכר למציאות שלה, ללמדנו שכשאתה מבטל את ה'אני' שלך רק אז אתה נטהר.

נְשִׂיא הַקְהֵלָה הַקְפָּדוֹן, וְסוּפוֹ

כמה האדם מפסיד בגלל הגאווה שלו, שמעתי היום ספור מבהיל על הגאון הקדוש רבי יעקב ישראל קניבסקי 'הסטייפלר', שהיו רואים אצלו תופעה קבועה של רוח הקדש. היו מגיעים אליו אנשים שהתחפשו לחרדים רק בשביל לקבל ברכה, והוא היה צועק עליהם באידיש: "ארויס מחללי שאבעס" - החוצה מחללי שבת. יום אחד הגיע אליו יהודי שיש לו כולל גדול בארץ שקראו לו רבי יעקב, הוא בא לקבל ברכה לפני שהוא טס לחוץ לארץ לאסוף כסף לכולל שלו. הוא אמר לסטייפלר את שמו ובקש ברכה. 'הסטייפלר' אומר לו: "לא קוראים לך שלמה?" והראש כולל מתפלא ואומר: "קוראים לי יעקב", והרב מתעקש ואומר לו: "אני רואה שקוראים לך שלמה!", הראש כולל שוב חוזר ואומר לרב: "השם שלי יעקב, אין לנו אפלו במשפחה את השם הזה". הרב בקש ממנו להזכר אם יש לו קשר עם יהודי בשם שלמה שנפטר? ואז הוא נזכר וספר לרב: "לפני הרבה שנים, הלכתי לאסוף כסף בארצות הברית, נכנסתי לבית כנסת באיזו קהלה, ובדיוק נשיא הקהלה הגיע ופתח את בית הכנסת. הוא הולך מעדנות כלו אומר כבוד, ואני הגעתי מירושלים בלי גנונים, הגעתי אליו ונתתי לו טפיחה על השכם ואמרתי לו: "מה שלומך רבי יהודי? באתי מירושלים לאסוף כסף", הוא כל כך התעצבן איד פניתי אליו בצורה כזו, הוא רגיל שקובעים אתו פגישה מראש, ומדברים אליו בגוף שלישי, ולכן הוא אמר לי: "אני מבטיח לך שלא תאסוף פה אפלו לא דולר אחד". לא התיחסתי למה שהוא אמר, והתחלתי להסתובב בבית הכנסת לאסוף כסף, ואני רואה שכל מי

בטול עצמי

שאני מתקרב אליו, הוא מסמן לו שלא ית'רם. אף אחד לא רוצה להסתבך עם נשיא הקהלה שהיה מליונר והיו לו קשרים עם הממשלה, ולכן כלם נשמעו לו.

למחרת הלכתי לבית כנסת אחר, וגם שם אף אחד לא ת'רם. התברר שנשיא הקהלה הזה דבר עם כל בתי הכנסיות באזור שאף אחד לא ית'רם לי. החלטתי לקבל את דין שמים באהבה, ולטוס חזרה לארץ. הגעתי לשדה התעופה, וחקיתי למטוס. בינתיים התישב לידי יהודי אחד שהתענגן מה אני עושה, כשספרתי לו את הפעילות של הכולל הוא התפעל מאד, ורשם צ'ק עם סכום גדול מאד לכולל. שמחתי בישועת השם הזו שהגיעה אלי, החלפנו פרטים ועליתי למטוס.

כשנחתנו בארץ והגעתי לבית, מצלצל הטלפון ועל הקו נמצא אותו עשיר שת'רם לי, כשהוא מתנצל ואומר שהוא ג'יסו של אותו נשיא קהלה, וכשהוא שמע שהוא ת'רם לי הוא הכריח אותו לבטל את הצ'ק. "אין לי ברירה, אני לא רוצה להסתבך אתו ולכן בטלתי את הצ'ק". שוב קבלתי את דין שמים באהבה, וחזרתי לשגרת החיים. אחרי כמה ימים שוב מתקשר הת'רם ומודיע לי שנשיא הקהלה שרדף אותי נפטר...

השם של נשיא הקהלה הוא שלמה, וזה ה'שלמה' היחיד שאני מכיר...

הסטייפלר התרגש ואמר לו: "אתה לא מבין מה קרה, ברגע שהנשיא הזה הכריח את ג'יסו ש'יבטל את הצ'ק של הת'רומה שהוא ת'רם לך, נגזר עליו למות, ומכיון שאתה שמעתי חרפתך ושתקת (ע"י שבת דף פח ע"ב) קבלת את שאר השנים שהוא היה צריך לחיות. ומכיון שסוף השנים שנקצב לך מראש כבר נגמר ואתה חי על חשבון השנים של אותו 'שלמה' נשיא הקהלה שנפטר, לכן ראיתי שקוראים לך שלמה".

החיים במתנה

ובאמת זו גמרא (חגיגה דף ד ע"ב) מפרשת, שמספרת הגמרא שמלאך המות שלח את אחד העוזרים שלו להביא את הנשמה של 'מרים הספרית', אותו מזיק טעה והביא את 'מרים הגננת', והשטן אמר לו: "טעית בשליחות שלך! אבל הבאת הבאת, תשאיר אותה פה". האמורא רב ביבי בר אבבי שהיה חבר של השטן, שאל אותו: "איך יכול להיות שהרגת מישהי שלא מגיע לה למות?" ענה לו השטן: "מכיון שבאותה שעה היא עשתה דברים של סכנה, לכן היה אפשר להביא את נשמתה קדם זמנה". ושוב שאל אותו רב ביבי: "מה עם כל השנים שהיא הייתה אמורה לחיות?" ענה לו השטן: "את השנים האלה נותנים לתלמיד חכם שמעביר על

פְּרִשְׁת חֻקַּת

מִדּוֹתָיו". וְזֶה מָה שֶׁאָמַר לוֹ הַסְּטִיפְלָר: "אַתָּה תִּלְמִיד חָכֵם שֶׁמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, לֹא פִּגְעַתָּ בּוֹ, לֹא צָעֲקַתָּ עָלָיו, הוֹסִיפוּ לָךְ אֶת שְׁנוֹת הַחַיִּים שְׁלוֹ".

זו הַנְּקֵדָה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְדַעַת וּלְזָכֹר, עִם הַגָּאוּהַ שֶׁלָּךְ אַתָּה מַגִּיעַ יוֹתֵר מֵהַר לְקַבֵּר, וּכְכֹל שֶׁאַתָּה לֹא תַחֲשִׁיב אֶת הָאֲנִי שֶׁלָּךְ כִּכָּה תַרְוִיחַ יוֹתֵר.

בְּטוֹל הָאֲנִי

בַּתּוֹף בְּטוֹל הָאֲנִי כָּלוּל כַּמּוּבָן הַרְעִיוֹן הָרֵאשׁוֹן שֶׁאֲמַרְנוּ, לְקַבֵּל אֶת דִּין שְׂמִימִים בְּאֵהָבָה. כִּי אִם אֵין לָךְ רְצוֹנוֹת אִישִׁים אֲלֵא רַק רְצוֹן הַשֵּׁם, אַתָּה מִבִּין שֶׁכָּל מָה שֶׁהַשֵּׁם עוֹשֶׂה הַכֹּל לְטוֹבָה (עֵיין בְּרִכּוֹת דָּף ס ע"ב וּבַמְסִילַת יִשְׂרָאֵל פֶּרֶק יט דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל אֲמַנָּם), וְאַתָּה גַּם לֹא שׂוֹאֵל שְׂאֵלוֹת.

יֵשׁ סֵפֶר שֶׁנִּקְרָא "וְאֲנִי בְּגוֹלַת סִיבִיר" סֵפֶר שֶׁחֲבַר רַבִּי אַרְיֵה אֲבִיבִי, הוּא רוֹסִי, וְאֲבִיבִי זֶה רֵאשִׁי תְבוֹת אֲנִי בֵּין יוֹסֵף בֵּיתֵיהָ יוֹזוּק. וְהוּא מְסַפֵּר (עֲמוּד 12) שֶׁהָאָדָמוֹר מְקַרְלִין רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ פֶּרְלוֹב זצ"ל בְּתַקּוּפַת הַשּׁוֹאָה תִּפְסּוּ אוֹתוֹ הַרוֹסִים הַסּוֹבֵיטִים וְשָׁלְחוּ אוֹתוֹ לְסִיבִיר. כָּל חֲסִידוֹת קַרְלִין הִתְגַּיְסָה לְפִדּוֹת אוֹתוֹ כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִסִּיבִיר, זו הִיְתָה סִכְנָה נוֹרָאָה, כִּי אִם אַתָּה בָּא לְשַׁחֵרֵר פּוֹשֵׁעַ אַתָּה גַּם פּוֹשֵׁעַ, אֲבָל בְּדַרְךָ לֹא דַרְךָ הַצְּלִיחוּ לְשַׁחֵרֵר אוֹתוֹ, הִחְזִירוּ אוֹתוֹ חֲזָרָה לְעִירָהּ. וְכִשְׁהִנְאָצִים כִּבְשׁוּ אֶת הָאֲזוּר הַזֶּה, הֵם תִּפְסּוּ אֶת הָאָדָמוֹר וְהִרְגוּ אוֹתוֹ. הַחֲסִידִים לֹא יָדְעוּ שֶׁסִּיבִיר זֶה נִסְ הַהַצְּלָה שְׁלוֹ. וְכִמוֹ שֶׁסֵּפֶר הַרְבֵּי יַעֲקֹב גְּלִינְסְקִי זצ"ל, שֶׁכֶּשׁ שָׁלְחוּ אוֹתוֹ לְסִיבִיר כָּלֵם רַחֲמוּ עָלָיו, אֵיזָה מְסַכֵּן, בְּסוֹף הַתְּבַרֵר שֶׁכָּל אֵלוֹ שֶׁנִּשְׁאַרוּ בְּעִירָתוֹ הַנְּאָצִים תִּפְסּוּ אוֹתָם וְהִרְגוּ אוֹתָם, וְרַק הוּא נִצַּל מִכִּיּוֹן שֶׁהִיָּה בְּסִיבִיר.

הַשְּׁתַדְּלוֹת הַמְּתַרְת

וְכִשְׁאָדָם מִבִּין אֶת זֶה, הוּא לֹא מְחַפֵּשׁ לְטַרְחַ יוֹתֵר מִהַהַשְּׁתַדְּלוֹת הַמְּתַרְת. הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ מִנְהַל אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא צָרִיךְ רַק לַעֲשׂוֹת אֶת הַהַשְּׁתַדְּלוֹת הַקְּטָנָה וְזוֹהוּ.

פַּעַם שֶׁאֵלוֹ כָּמָה נִצּוֹלִי שׂוֹאָה אֶת הַגָּאוֹן רַבִּי אֲבֵרָהם יִשְׁעִיָה קַרְלִיץ זצ"ל הַיְחִזּוֹן אִישׁ, הָאֵם לְקַבֵּל פְּצוּיִים מִגְּרַמְנִיָּה אַחֲרֵי הַשּׁוֹאָה? עָנָה לָהֶם הַיְחִזּוֹן אִישׁ: "הֲלֹא כָּל מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם קְצוּבִים לוֹ מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה (בִּיצֵה דָף טו ע"א), אֲלֵא מָה? אָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַשְּׁתַדְּלוֹת וְאִם הוּא לֹא עוֹשֶׂה הַשְּׁתַדְּלוֹת הוּא יַעֲנֶשׁ! בְּנֻצַת

בטול עצמי

אפי' תאכל לחם" (בראשית ג, יט) זה צווי! זו מצוה. אך השתדלות כזו, לקחת כסף מהגרמנים, זה לא בכלל ההשתדלות!".

עון חלול השם

לפי זה אפשר להסביר, שזה היה כלול בצווי השם למשה רבנו שיידבר אל הסלע, להורות שלא צריך לעשות אלא רק השתדלות קטנה ומועטת. וכשהכה משה רבנו בסלע אמר להם הקדוש ברוך הוא: "יען לא האמנתם בי להקדישני", מכיון שעשית השתדלות יותר מהצריך עברת על אסור (עיין חזון איש אמונה ובטחון פרק ב אות ו), חללת את השם ועל זה אין כמעט כפרה (עיין יומא דף פו ע"א).

כמה הדברים מבהילים, אדם יכול להיות שומר תורה ומצוות, ובפעל בכל רגע הוא מחלל את השם, הוא לא מפסיק 'לעזר' לקדוש ברוך הוא, הוא עובד ועובד מצאת החמה עד צאת הנשמה, וחושב שרק על ידי זה הוא יצליח לעמד בתשלומים החדשיים שלו. והוא לא מבין שהוא במעשיו מחלל שם שמים, עם הכפה הגדולה, עם הציצית, עם התפליון, אתה חי ומחלל שם שמים. אין בעיה, תעשה השתדלות אבל אל תשתגע.

אמר על זה פעם רבי יוסף יוזל הורביץ 'הסבא מנובהרדוק' שהיה מחזק מאד בעניני בטחון, שאדם שעושה יותר מדי השתדלות דומה לאדם שהלך לילה במלון 'הכל כלול', והוא מגיע למלון ונכנס למטבח, ומתחיל להכין לו אכל, לטגן חבתות. צות המלון אומרים לו: "תלך תשב, אנחנו נכין לך ואתה תקבל הכל עד לשלחן כמו מלך". והוא בשלו, לא מאמין, אני רוצה לטרח בעצמי. מה אתה משגע? על מה שלמת? אומר 'הסבא מנובהרדוק': "אל תהיה משגע, נקצב לך כבר בראש השנה כמה תרויח השנה, לאן אתה רץ?, הכל יגיע עד אליה, תעשה השתדלות קטנה הנצרכת, תזמין לילה בבית מלון, אבל אל תשתגע".

ומספרים שהיה אדם אחד שטרוד מאד בפרנסתו וכל הזמן היה רץ ממקום למקום. יום אחד עצר אותו רבי לוי יצחק מברדיטשוב: "לאן אתה רץ?", והוא ענה לו במהירות: "אני רץ לפרנסתי". שאל אותו הרבי מברדיטשוב: "מי אמר לך שהפרנסה שלך נמצאת בצד שאתה רץ אליה, אולי היא נמצאת בצד השני?" (חזון אליהו דרבקין עמוד קיג). אתה חושב שהמשרד שלך שם אז שם אני אצליח, מי אמר? מי החליט? אולי ממקום אחר תבא הפרנסה?.

פְּרִשְׁת חֻקַּת

“וְאֵנִי קִרְבַּת אֱלֹקִים”

וּכְמוֹ שְׁאִמְרָנוּ הַכֹּל מִתְחִיל מִפְּרִשְׁת חֻקַּת, הַפְּרָה הָאֲדָמָה שְׁוֶה מִלְיוֹנִים, אֲבָל מִתִּי הִיא מְטֵהֶרֶת? כְּשֵׁאתָה מִסֵּלֶק אֶת הַמְלִיוֹנִים, כְּשֵׁאתָה מִסֵּלֶק אֶת כָּל הַמְצִיאֹת שְׁלָה. כִּכָּה זֶה גַּם אֲצֵל הָאָדָם, הַטְּהֵרָה שְׁלָה תִבֵּא כְּשֵׁתְסַלֵּק אֶת הַגְּאוּהַ שְׁלָה מִכָּל דְּבַר. תִּדְבֵּק יוֹתֵר בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִדַּת הַבְּטָחוֹן אֲזוֹ בְּאֵמַת תִּתְחִיל לְהַרְגִּישׁ אֶת הַטּוֹב שְׁבַחֲיִים, וְכָל הַיְּאֵנִי שְׁלָה יִהְיֶה רַק בְּקִרְבַּת הַשָּׁם, “וְאֵנִי קִרְבַּת אֱלֹקִים לִי טוֹב” (תהילים עג, כח). וְכִדִּי לְהַדְבִּק בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צְרִיךְ לְלַמֵּד תּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה וְהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה מְצִיאֹת אַחַת (עֵינִן בְּזוּהַר פִּרְשַׁת אַחֲרֵי מוֹת דָּף עג ע”א), וְכִכָּל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּאֵמַת וּבְבִטָּחוֹן בְּהַשָּׁם, כִּכָּה הוּא יִזְכֶּה יוֹתֵר לְשַׁפֵּעַ גְּדוֹל בְּכָל הָעֲנִינִים.

וּמוֹבָא בְּמִפְּרָשִׁים (עֵינִן אֹרֵר הַחַיִּים בַּמְדַּבֵּר פֶּרֶק כ פֶּסוּק ח) שֶׁהַדְּבַר שֶׁמִּשָּׁה רַבְּנוּ הִיָּה צְרִיךְ לְדַבֵּר לְסַלֵּעַ הִיָּה רַק לְשָׁנוֹת פֶּרֶק אַחַד, לְהַגִּיד אֵיזֶה חֲדוּשׁ תּוֹרָה, הַסֵּלַע הִיָּה שׁוֹמֵעַ דְּבָרֵי תּוֹרָה מִפִּי מִשָּׁה רַבְּנוּ וְהוּא הִיָּה מִתְּלַהֵב וּמוֹצִיא מִים! אֲזוֹ אִם סֵלַע יְכוּל לְהוֹצִיא מִים, תִּבְטַח בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא גַּם יְכוּל לְיַצֵּר לָהּ דוֹלָרִים מִהָאֲרֶנֶק, רַק תִּשְׁנֶה פֶּרֶק אַחַד, שֶׁב תִּלְמֵד, וְהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח אֵלֶיךָ אֶת הַפְּרָנְסָה. לְפַעְמִים אָדָם חוֹשֵׁב “אִם ‘אֵנִי’ אֶעֱבֹד עֲכָשׁוּ אֵנִי אֲרוֹיַח יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁ‘אֵנִי’ אֲשַׁמֵּעַ שְׁעוֹר תּוֹרָה. וּמִכֵּיִן שֶׁהוּא מְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל הַסְּפוּר שֶׁהוּא הַמְּפָרְנֵס וְהוּא הַדּוֹאֵג וְהוּא הַמְּכַלְכֵּל, לְכֵן הוּא עוֹשֶׂה שְׁקוּלִים כְּאֵלֶּה. וְהָאֵמַת שְׁאָדָם שֶׁמְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל דְּבַר, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא הַמְּפָרְנֵס וּבוֹטַח בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הוּא דוֹמֵה לְקֶרַח שֶׁלְמַדְנוּ עָלָיו בְּפִרְשֵׁה הַקּוּדְמַת, כִּי קֶרַח הַגְּאוּהַ שְׁלוֹ הִיָּתָה, מִכֵּיִן שֶׁהִיָּה צִשִּׁיר (סִפֵּר תּוֹרַת הַשָּׁם רִישׁ פִּרְשַׁת קֶרַח, וּבִסְפֵר אֲזַנִּים לְתוֹרָה פִּרְשַׁת קֶרַח עַל הַפֶּסוּק “וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְׂאוּ”), “וְעִשִּׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת” (מִשְׁלֵי יח, כג). וְהוּא גַּם רָאָה שֶׁשְׁמוּאֵל יוֹצֵא מִצְּאֲצָאִיו (עֵינִן מִדְּרַשׁ רַבֵּה פִּרְשַׁת קֶרַח פִּרְשַׁה יח סִימָן ח) אֲזוֹ בְּכָלֵל הִיָּתָה “גְּאוּתוֹ שְׁחֻקִּים” (עֵינִן דְּבָרִים לג, כו), וְלְכֵן נִסְמְכָה פְּרִשְׁת חֻקַּת מִיַּד אַחֲרֵי קֶרַח, לוֹמֵר לָהּ: אֵל תִּהְיֶה קֶרַח, תִּהְיֶה פְּרָה אֲדָמָה. הַפְּרָה בְּטָלוּ אֶת הַמְצִיאֹת שְׁלָה, שֶׁרָפוּ אוֹתָהּ, וְלְכֵן הִיא הִכִּי מְטֵהֶרֶת. קֶרַח לֹא בְּטָל אֶת עֲצָמוֹ וְהַרְבֵּה לְהַתְּגָאוֹת: “כִּי כָּל הָעֲדָה כָּלָם קִדְּשִׁים” (בַּמְדַּבֵּר טו, ג) מֶה הִיָּה סוּפוֹ? גְּבַלַּע בְּאֲדָמָה (שֵׁם פֶּסוּקִים לב, לג). תִּבְחַר אֵיךְ אֶתָּה רוֹצֵה לְחַיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, טְהוֹר אוֹ כְּמוֹ קֶרַח.

הַשָּׁם יִזְכְּנוּ שְׁנִזְכֶּה לְהַטְהַר וּלְהַתְּעַלּוֹת אִמֵּן.

האמונה בהשגחה

פְּרִשְׁת בְּלָק

האמונה בהשגחה

בְּלָק וּבְלָעַם מֵאֲמִינִים בְּאֵלִיקִים

”וַיִּרְא בְּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרֵי וַיְגַר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב הוּא וַיִּקְרָץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל” (במדבר כב, ב - ג), נחשב לרגע, האם בְּלָק הִיָּה מֵאֲמִין בְּאֵלִיקִים או לא? הֲכִי קָל לומר שֵׁלֵא, הוּא הִיָּה גוֹי, אֲבָל הָאֲמִתּוּת הִיא שֶׁהוּא הָאֲמִין בְּכַח שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִכֵּן שָׁלַח לְקִרְא לְבְלָעַם שִׁיקְלָל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל (שם פסוקים ה - ו). בְּלָעַם לֹא הִיָּה בְּרִיּוֹן, הוּא הִיָּה חֲגֵר בְּרִגְלוֹ (סוטה דף י ע”א) וְסָמָא בְּעֵינָיו (במדבר כד, ג ועיין בסנהדרין דף קה ע”א). וּבְכָל אִפֵּן הוּא קוֹרָא לוֹ וְשׁוֹמֵעַ בְּעֵצָתוֹ.

אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּלָעַם, כְּמָה שֶׁהִיָּה טָמֵא וּמְשַׁחֵת וְרָשָׁע, הָאֲמִין בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכֵּן כָּל הַזְּמַן נִסָּה לְשַׁכְנֹעַ אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמְּזַבְּחוֹת שֶׁבָּנָה (עיין במדבר פרק כג). וְאִפְלוּ שֶׁבְּלָק לֹא עָשָׂה אֶת זֶה לְשֵׁם שָׁמַיִם, בְּזִכּוֹת זֶה יִצְאָה מִמֶּנּוּ רוּת הַמּוֹאָבִיָּה (נויר דף כג ע”ב וסנהדרין דף קה ע”ב).

וּבְאֲמִתּוּת מִי שֶׁקוֹרָא אֶת הַפְּסוּקִים בְּלִי לְהַכִּיר מִיָּהוּ בְּלָעַם, יִחְשַׁב שֶׁבְּלָעַם הוּא צְדִיק נִסְתָּר, לְמָה? נִקְרָא אֶת הַפְּסוּקִים: ”וַיַּעַז בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל עַבְדֵי בְּלָק אִם יִתֵּן לִי בְּלָק מֵלֵא בִיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכֵל לְעֵבֵר אֶת פִּי ה’ אֲלֵקִי לְעֲשׂוֹת קְטָנָה אוֹ גְדוּלָה” (במדבר כב, יח), מָה בְּלָעַם אוֹמֵר כָּאֵן לְבְלָק? גַּם אִם תִּתֵּן לִי מְלִיּוֹן דּוֹלָר אֲנִי לֹא עוֹשֶׂה אִפְלוּ דְבָר קָטָן נֶגֶד רְצוֹן ה’ לְצַעֲרָנוּ הַיּוֹם רוֹאִים אֲנָשִׁים שְׂנוֹפְלִים בְּנִסְיוֹן הַמָּמוֹן, וְכִדֵּי שִׁתְרָמוּ לָהֶם אוֹ לְמוֹסְדוֹת שֶׁלָּהֶם, הֵם הוֹלְכִים לְאֲרוּעִים מְעַרְבִים, מְחַנְיָפִים לְרָשָׁעִים, לֹא מְקִיְמִים אֶת מִצְוֹת ”הוֹכַח תּוֹכִיחַ” (ויקרא יט, יז), מְעַלְמִים עֵין מִמְּחַלְלֵי שֶׁבֶת יְעוֹד. וְכָאֵן בָּא בְּלָעַם וַאֲמֵר מִשֶּׁהוּ חָזַק מְאֹד, שֶׁאִפְלוּ אִם יָבִיא לוֹ בְּלָק אֶת ”מֵלֵא בִיתוֹ”, לֹא בֵּית שֶׁל שְׁלֹשָׁה חֲדָרִים קָטָן וְצְפוּף, אֲלֵא ”מֵלֵא בִיתוֹ” שֶׁל בְּלָק - כֶּסֶף וְזָהָב, לֹא מוֹכֵן לְעֵבֵר אֶת פִּי ה’. זו נִרְאִית הַנְּהִיגָה מְפֹלָאָה שֶׁל צְדִיקִים גְּדוּלִים, וְאִם כֵּן לְמָה אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (סנהדרין דף צ ע”א)?

עוֹד יוֹתֵר מְזֵה, גַּם בְּלָק וְגַם בְּלָעַם מְנַסִּים לְשַׁכְנֹעַ אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַלֵּל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מְשַׁתְּכָנֵעַ (עיין מיכה ו, ה ובברכות דף ז ע”א ובסנהדרין

פְּרִישַׁת בְּלָק

דף קה ע"ב), הרי לנו ששוב ששנייהם מאמינים בה, ויודעים ומכירים בו, ומה ההבדל בינינו לבינם?

יש אמונה ויש אמונה

כדי לענות על השאלה הזו, אנחנו צריכים לדעת ולהבין שלא כל אדם שמאמין הוא בוטח (עיין בספר אמונה וביטחון לחזון איש פרק ב אות ב), ולא כל אדם שמאמין, הוא מאמין בהשגחה פרטית. יש אדם שהוא מאמין אבל לא בוטח, הוא יודע שיש את הקדוש ברוך הוא אבל הוא לא בטוח בו. ויש אדם שמאמין, אבל אין לו אמונה בהשגחה פרטית.

אם נשים לב, בלק ובלעם שניהם האמינו אבל לא האמינו בהשגחה פרטית, ונבאר: בלק מפחד מאד כי הוא ראה "את אשר עשה ישראל לאמרי" (במדבר כב, ב). הוא מפחד ברמה כזו שהוא רוצה לבוא ולהרג את כל עם ישראל. מה שהוא לא יודע זה שעל מוצב עם ישראל נצטוו - "אל תצר את מוצב ואל תתגר בם" (דברים ב, ט), אסור להלחם עם מוצב. ואלו היה בלק מאמין בהשגחה פרטית, הוא היה יודע שרצון השם הוא זה שיקבע, והוא לא היה מנסה להכתיב לקדוש ברוך הוא מה לעשות ולהכריח כביכול את הקדוש ברוך הוא לכלות את עם ישראל עם כל הרעיונות שהוא עשה. אותו הדבר בלעם, בלעם לא האמין בהשגחה פרטית, וכשהוא יוצא עם שרי בלק - "ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו והוא רכב על אתנו ושני נערינו עמו ותרא האתון את מלאך ה' ותט האתון מן הדרך" (במדבר כב, כג), מה קרה? הרקב שלו, שזו היתה האתון, נטתה מן הדרך, יש עכשו משהו חדש ברכב שאיך שהנהג יוצא מהנתיב לשולים יש מכשיר שמצפצף לו והוא מיד חוזר למסלול הנכון, זה מה שקרה לאתון. מה בלעם עושה? נותן לה מכה (שם), למה? כי הוא חושב שאין במעשה הזה איזו השגחה פרטית: 'היא סתם אתון טפשה ואין לי זמן בשבילה'. ושוב פעם שניה "ויצמד מלאך ה' במשעול הכרמים ותרא האתון את מלאך ה' ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר" (שם פסוק כד), ושוב בלעם לא מבין רמזים שאולי יש כאן השגחה פרטית, הוא ישר פועל, "ויסף להכתה". וכך גם בפעם השלישית: "ויוסף מלאך ה' עבור ויצמד במקום צר אשר אין דרך לגטות ימין ושמאל, ותרא האתון את מלאך ה' ותרכץ תחת בלעם" (שם פסוק כז). מה עושה בלעם? "ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל" מה קרה פה? בלעם מבין במחו 'הגאונים': יש לי פה מלחמה עם האתון אז אני אחנך אותה, ולכן הוא מרביץ ומרביץ ומרביץ.

הַאֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה

וּפְתָאוּם "וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעֵם מָה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים" (שם פסוק כח), בְּלָעַם מְרַב עֲצָבִים עוֹנָה לָהּ: "מָה זֶה הִתְעַלְלָתְ בִּי, אִם הִיָּתָה לִי חֶרֶב הִיָּתִי הוֹרֵג אוֹתְךָ" (שם פסוק כט), וְאָז, "וַיִּגַּל ה' אֶת עֵינָי בְּלָעַם וַיִּרְא אֶת מַלְאָךְ ה' נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ ה' עַל מָה הִפִּיתָ אֶת אֲתָנְךָ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִכִּי יֵצְאָתִי לְשֹׁטֵן כִּי יֵרֵט הַדֶּרֶךְ לְגִגְדִּי" (שם פסוקים לא - לב). אִלוֹ הָיָה לְבַלְעֵם אַחֲזוֹ אֶחָד שֶׁל אֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, הוּא הָיָה אוֹמֵר כְּכֹר בַּפֶּעַם הַקְּדוּשָׁה: זֶה לֹא הָאֲתוֹן, זֶה מִשְׁהוֹ שְׁמִימִי, וְגַם כְּשֶׁנִּמְחָצָה לוֹ הַרְגָל הוּא לֹא הִבִּין, וְגַם כְּשֶׁהִבְהִמָּה רוֹבֵצַת לְגַמְרִי הוּא לֹא מִבִּין, עַד שֶׁהִרְאוּ לוֹ אֶת הַמַּלְאָךְ.

הַרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם חוֹשֵׁב: 'הוּא עָשָׂה לִי', 'הֵהוּא דָרַס אוֹתִי', 'זֶה עָשָׂה לִי כְכֹה', וְהוּא מִתְעַצֵּבֵן עֲלֵיהֶם וְלִפְעָמִים מְגִיב בְּמִכּוֹת. בְּזֶה הוּא דוֹמֵה לְבַלְעֵם, הוּא לֹא יוֹדֵעַ שְׁנֵה מַלְאָךְ ה'; אֵתָה אוֹלִי לֹא מִבִּין אֶת זֶה, אֵתָה לֹא רוֹאֵה אוֹתוֹ אֲבָל זֶה מַלְאָךְ ה', הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח לָךְ אוֹתוֹת וּסִימָנִים לְעוֹרֵר אוֹתְךָ. וְזוֹ הַכְּפִירָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית שֶׁהִיָּתָה אֲצֵל בָּלָק וּבְלָעַם!

חֹסֶר בְּטָחוֹן

זוֹ בְּדִיּוּק הַנִּקְדָּה הַנוֹסֶפֶת שֶׁהִיָּתָה חֹסְרָה לְבָלָק וּבְלָעַם: לְמִרוֹת שֶׁהֵם הָאֲמִינוּ בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם לֹא בָּטְחוּ בּוֹ, וּנְבָאָר: מָה זֶה בּוֹטְחִי? אוֹמֵר הַחוֹבֵת הַלְּבָבוֹת (שַׁעַר הַבֵּית שְׁחוֹן פֶּרֶק ה' ד"ה וְהַשְּׁנִי) לְבוֹטְחֵי יֵשׁ שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ. וְהַחֲזוֹן אִישׁ (בְּבֵא בְתֵרָא סִימֵן ה' אוֹת יח) כּוֹתֵב, שֶׁכָּל בּוֹטְחֵי כְּפִי מִדַּת בְּטָחוֹנוֹ כֶּךָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ. וְאִם בָּלָק הָיָה בּוֹטְחֵי, מָה הוּא מִפְּחָד מַעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּבוֹא לְהִלָּחֵם אִתּוֹ? אִם בְּלָעַם הָיָה בּוֹטְחֵי, מָה הוּא אוֹמֵר: "אִם יִתֵּן לִי בָּלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב" (בְּמִדְבָר כב, יח) וּמְבָאָר רַש"י שֶׁהַתְּכַוֵּן לְרַמֵּז לוֹ שֶׁאֵת זֶה הוּא רוֹצֵה כְּתוּשָׁלוּם עַל עֲבוֹדָתוֹ. לָמָּה הָיָה לוֹ עֵינָיִם גְּדוּלוֹת (עֵינֵי אֲבוֹת פֶּרֶק ה' מִשְׁנֵה יט), מִכֵּיּוֹן שֶׁהוּא לֹא בּוֹטְחֵ בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיִּמְצִיא לוֹ אֶת פְּרִנְסוֹתָיו, לָכֵן הוּא מִחְפֵּשׁ בְּכָל דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהַעֲשִׂיר אֶת מְמוֹנוֹ וּנְכָסָיו עַד בְּלִי דִי.

וְלָכֵן אֶפְלוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ לֹא לָלֶכֶת אִתָּם (בְּמִדְבָר כב, יב), הוּא מִתְעַקֵּשׁ וְהוֹלֵךְ וְרֹץ בְּשׁוֹקִים וְנִלְחָם עִם הָאֲתוֹן לְהַשִּׁיג אֶת תַּאֲוֹת לְבוֹ. וְלָכֵן הוּא לֹא שֵׁם לֵב לְשׁוֹם הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית בְּאֲמִצַּע הַדֶּרֶךְ, וְגַם כְּשֶׁהָאֲתוֹן מְדַבֵּר אִתּוֹ הוּא עוֹנָה לָהּ, וְלֹא מִתְרַגֵּשׁ מְזֵה, מִכֵּיּוֹן שֶׁהוּא בְּשֹׁטֵף הַתַּאֲוָה וְלֹא מְעַנֵּן אוֹתוֹ כְּלוּם, וְגַם כְּשֶׁהוּא רוֹאֵה גַם הוּא מְסִבִּיר אֶת זֶה לְפִי חֻקֵי הַטִּבַּע.

לְצַעֲרָנוּ אֲנַחְנוּ רוֹאִים אֲנָשִׁים שְׁשׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת אֲבָל קָשָׁה לָהֶם לְהֵאֱמִין בְּנִסִּים גְּלוּיִים, בְּכָל גַּם יֵשׁ לָהֶם הֶסְכֵּר רְפוּאֵי מְדַעֵי לוֹגֵי רְצִיוֹנְלִי וּשְׂאָר יִרְקוֹת.

פְּרִישַׁת בָּלֶק

אני זוכר לפני עשרים שנה בערך שהייתי בהרצאה של יהודי אחד שחזר בתשובה אחרי שהיה בפגוע וירו בו 48 כדורים, כלו היה נקבים נקבים חלולים חלולים, כלו פלטינות. הוא כבר מת, ושמו אותו בחדר קרור 8 שעות. הוא מספר את הספור שלו ומראה את תעודת הפטירה שכבר כתבו לו. כשספרתי אחר כך את הספור ליהודי שומר תורה ומצוות, הוא לא האמין לזה. אמרתי לו: "תראה את כל המסמכים הרפואיים, הכל כתוב ומתעד", והוא בשלו: "לא יכול להיות שהוא באמת מת וחזר לחיים". ואותו אדם מאמין בשם ולומד תורה ושומר את כל המצוות, אבל יש לו חסרון אחד: שהוא מאמין בקדוש ברוך הוא עד ההבנה שלו, ולפי המח שלו, מה שמעל ההבנה שלו הוא כבר לא מאמין. וזה בדיוק החסרון באמונה של השגחה פרטית, כי כל ההשגחה פרטית היא גם הבנה בלתי אנושית שהקדוש ברוך הוא זן ומפרנס ומכלכל בכל רגע ורגע כל יצור בעולם, ומכיון שהוא דן הכל לפי רמת המשכל שלו הוא כופר גם בזה.

אל תהיה סוס

הכתוב אומר "ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן" (ישעיה א, ג), החמור והסוס יודעים שיגיע זמן האכל והבעלים שלהם ידאג להם, ואלו עם ישראל שוכחים את זה. סוס גם מכיר את הקדוש ברוך הוא וכן החמור, הם אפלו אומרים פרק שירה עם כלל החיות והבהמות שבבריאה, אבל הם לא מכירים בהשגחה פרטית, ולפעמים האדם ממש דומה להם בהנהגותיו.

פעם הגיע לגאון הקדוש רבי אריה ליב משיפולי המכנה 'הסבא משיפולי', יהודי שבא לבקש ברכה לעצמו וקללה למתחרה שלו שפתח חנות לידו. אמר לו הסבא: "ראית מה הסוס עושה כשהוא בא לשותות מים בנהר? לפני שהוא בא לשותות הוא בועט במים, והמים שהיו כל כך זכים וצלולים משחירים ורק אז הוא שותה. והסבה לזה, שכשהסוס מתכופף לנהר לשותות הוא רואה את ההשתקפות שלו בנהר, ומה הוא חושב? שעוד סוס מגיע לשותות אתו ביחד, והוא מתעצבן: 'איזה חצפון, הוא יגמר לי את המים', והוא נלחם עם ה'סוס' ומרביץ למים, ומה קורה? הוא מעפיר את המים ואז הוא כבר לא רואה את הדמות שלו והוא שותה מים עכורים".

תאמר לסוס הזה: "הלו אדון סוס, מה אתה מתעצבן, תראה איזה גדל של נהר, מה אתה חמור?" הוא יגיד לך: "לא, אני סוס..." וימשיך לבעט במים.

אמר לו הסבא: "אותו הדבר בעניני הפרנסה: יש נהר גדול של פרנסה, אתה חושב שכשאתה מגיע לפרנסה, לחנות, למשרד שלך, ואתה רואה עוד אחד שמתקרב

הַאֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה

לפְרַנְסָה שְׁלֶךְ, אִם אֶתָּה חוֹשֵׁב שֶׁהוּא יִגְמַר לְךָ אֶת הַפְּרַנְסָה וְאֶתָּה נִלְחַם אִתּוֹ, אֶתָּה מִמַּשׁ כְּמוֹ הַסּוֹס הַזֶּה, אֶתָּה תִּפְסִיד אֶת הַמַּיִם הַזֹּכִים שְׁלֶךְ. תִּשְׁתֶּה, תַּעֲשֶׂה אֶת שְׁלֶךְ, וּמִכֵּן וְהִלָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח לְךָ פְּרַנְסָה”.

חֲמוֹר מְדַבֵּר עִם אֲתוֹן

וְאָדָם שֶׁלֹּא מֵבִין אֶת זֶה, בְּמָה הוּא שׁוֹנֶה מִבְּלֶק וּבִלְעָם?

שְׂמַעְתִּי מֵהֶרֶב יַעֲקֹב גְּלִינְסְקִי זצ”ל שֶׁשָּׂאֵל: אִיךָ יִתְכַן שְׂבִלְעָם לֹא מִתְרַגֵּשׁ כְּשֶׁהָאֲתוֹן שָׁלוּ מִדְּבַרְתָּ אִתּוֹ? נִחְשָׁב רַגַע, אֶתָּה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר וּמְרַבֵּץ לוֹ שִׁלְךָ מֵהָר, וְהוּא מְסֻתָּבֵב וְאוֹמֵר לְךָ: ”אֵי, אֶתָּה מְכַאֵיב לִי, דִּי כְּבָרוּ!”, אָדָם נוֹרְמָלִי נִבְהַל, מִתַּעֲלָף, וּבִלְעָם? עוֹד עוֹנֶה לָּהּ! אִיךָ הוּא לֹא מִתְרַגֵּשׁ מִזֶּה? וּמִכֵּן הֶרֶב גְּלִינְסְקִי שֶׁהוּא לֹא הִתְפַּעֵל מִזֶּה כִּי גַם הוּא חֲמוֹר! חֲמוֹר לֹא מִתְפַּעֵל שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם אֲתוֹן!

וּמָה הָעֵמֶק שֶׁל זֶה?

כְּשֶׁהָאָדָם נִמְצָא בְּדַרְגָּה גִשְׁמִית כָּל כֶּף נִמּוּכָה, לֹא מִשְׁנֶה מֵה קוֹרָה וְאִיזָה נִס יִקְרָה, הוּא שְׂקוּעַ כָּל כֶּף בַּתְּאוּת שְׁלוֹ, בַּחֲמִירוֹת שְׁלוֹ, הוּא שְׂקוּעַ בְּזֶה שְׂכּוֹאֶכֶת לוֹ הַרְגֵל, בְּזֶה שֶׁהָאֲתוֹן שָׁלוּ פִתְאוּם מוֹרְדָת, וְלֹא מִשְׁנֶה לוֹ כְּלוּם. הוּא לֹא סוֹפֵר וְלֹא רוֹאֶה אֶף אֶחָד. וְלִכֵּן הַמְּלֶאךָ פּוֹעֵס עַל בִּלְעָם (עֵיין בַּמְדַּבֵּר כֵּב, לֵב - לֵג), לְמָה? כִּי אִם אֶתָּה חֲמוֹר כְּמוֹהִי, אִיזוֹ רְשׁוּת יֵשׁ לְךָ לְהַכּוֹת אוֹתָהּ וּלְהַשְׁתַּרֵּר עָלֶיהָ? אָדָם שֶׁלֹּא מֵאֲמִין בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִית הוּא בְּדִיוֹק כְּמוֹ הַחֲמוֹר וְהַסּוֹס, רְאִיתָ פְּעַם אִיךָ חֲתוּלִים וּכְלָבִים רַבִּים עַל אֶכָּל? תִּזְרַק עֲצָם אַחַת לְשָׁנֵי כְּלָבִים רַעֲבִים... יִהְיֶה שָׁם דָּם, ‘כָּל דְּאֵלִים גְּבָר’ (בַּבֵּא בַתְּרֵא דָף לֵד ע”ב). וְאֶתָּה לֹא כִכָּהּ? מִיִּשְׁהוּ עוֹשֶׂה לְךָ רַע, אֶתָּה לֹא נִלְחַם אִתּוֹ? אֶתָּה לֹא מְקַלֵּל וּמְגַדֵּף אוֹתוֹ? בְּכָל אֶחָד יֵשׁ שֶׁרֵשׁ שֶׁל ‘בִּלְעָם קִטּוֹן’, אִם הָאֲתוֹן הִכְאִיבָה לְךָ, אֶתָּה מִחֲזִיר לֵה בַּחֲזָרָה, מִשְׁהוּ הִצִּיק לְךָ אֶתָּה כְּבָר יוֹדֵעַ אִיךָ לְטַפֵּל בּוֹ. זוֹ הַהִנְהָגָה שֶׁל בִּלְעָם. וְאָדָם שֶׁהוּלָךְ בְּדַרְכּוֹ שֶׁל בִּלְעָם, כְּשֶׁהוּא יִגִּיעַ לְשָׂמִים יִקְחוּ אוֹתוֹ אֶל ‘הֶרֶבִי’ שְׁלוֹ - לְבִלְעָם, שָׁם הֵם יִדְבְּרוּ בִּיחַד בְּשִׁפְהַ שֶׁל חֲמוּרִים...

וְזֶה מֵה שֶׁאוֹמֵר הַכְּתוּב: ”עֲמִי זָכַר נָא מֵה יַעֲצֵךְ בִּלְק מְלֶךְ מוֹאֵב וּמָה עָנָה אִתּוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר מִן הַשָּׂטִים עַד הַגְּלִגֵּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת ה’” (מִיכָה ו, ה) וְאָמְרוּ בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת דָף ז ע”א, וּסְנֵהרִין דָף קה ע”ב, וְעַבּוּדָה זֵרָה דָף ד ע”ב), אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִישְׂרָאֵל: ”דַּעוּ, כְּמָה צְדָקוֹת עֲשִׂיתִי עִמָּכֶם שֶׁלֹּא כְּעֶסְתִּי בִימֵי בִלְעָם הַרְשָׁע, שֶׁאֲלַמְלִי כְּעֶסְתִּי - לֹא נִשְׁתַּיֵּר מִשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂרִיד וּפְלִיט”.

וְנִעְמּוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רַגַע, כְּמִבְּאָר בְּגִמְרָא שָׁם (שם), וְהִרְאָה הַקְדוּשׁ

פְּרִישַׁת בְּלָק

בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה אֵיךְ הוּא מְשַׁגֵּיחַ בְּכָל רִגְעַ וְרִגְעַ עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּהִשְׁגָּחַה פְּרִטִית, וְלֹא כְּעַם בְּכָל אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁלֹּא יוּכַל בְּלָעַם לְקַלֵּל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הָרִגַע.

כַּמָּה לְקַח וּמוֹסָר אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְלַמֵּד מִזֶּה. אִם אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁאַתָּה לֹא מְשַׁגַּח בְּרִגְעַ אַחַד בְּחַיִּים, מְגִיעָה הַפְּרִשָּׁה שְׁלֵנוּ וּמְלַמֶּדֶת כַּמָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּיחַ בְּכָל רִגְעַ בַּיּוֹם, בְּכָל שְׁנֵיָהּ.

זֶה בְּדִיּוּק הַהֶבְדֵּל בֵּינֵנוּ לְבֵין בְּלָק וּבְלָעַם. אֵל תְּהִיָה בְּלָק, אֵל תְּהִיָה בְּלָעַם, כִּי אִם אַתָּה תְּהִיָה כְּמוֹהֶם בְּסוּף אַתָּה גַּם יְכוּל לְגַמֵּר כְּמוֹהֶם. הָאָדָם יְכוּל לְאַבֵּד אֶת הָעוֹלָם הַבָּא שְׁלוֹ בְּגַלְל חֶסֶר אֲמוּנָה בְּהִשְׁגָּחַה פְּרִטִית, וְאִם כָּל אָדָם הִיָה מְאַמֵּן בְּהִשְׁגָּחַה פְּרִטִית מָה הִיָה קוֹרָה? כָּל מִי שֶׁהִיָה מְחַרֵּף וּמְגַדֵּף אוֹתוֹ, הוּא הִיָה מוֹתֵר. הַחֶפֶץ חַיִּים כָּל הַחַיִּים שְׁלוֹ אֵף פְּעַם לֹא הֵלֵךְ לְדִין תּוֹרָה אֶפְלוּ שֶׁתִּבְעוּ אוֹתוֹ, תְּמִיד הוּא שְׁלֵם הַכֹּל וְלֹא הֵלֵךְ לְדִין תּוֹרָה מְעוּלָם. וְהוּא הַסְּבִיר: "אֶת הַכֶּסֶף הַזֶּה אִם נִגְזַר עָלַי לְהוֹצִיא זֶה יֵצֵא בְּמָקוֹם אַחֵר, וְאִם לֹא נִגְזַר עָלַי לְהוֹצִיא אֲזֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַחְזִיר אֶת הַכֶּסֶף בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת".

פְּצוּיִים מְנַפְחִים

יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁעָבְרוּ תְּאֵנָה קְטָנָה, וּבָאִים וּמְשַׁקְרִים עַל גְּדֵל הַנְּזֻק 'לְזִכּוֹת' בְּעוֹד כַּמָּה שְׁקָלִים, וְיֵשׁ כְּאֵלֶּה שֶׁכִּבֵּר 'מְמַחִים' שְׂמֵדְרִיכִים אוֹתוֹ מֵה לֹמֵר וְאֵיךְ לֹמֵר: "תִּלְךָ לְרוּפֵא וְתִגִּיד לוֹ שֶׁיֵּשׁ לְךָ כְּאֲבִים בְּכָל הַגּוֹף וְאַתָּה לֹא יְכוּל לְעַבֵּד חֶצִי שְׁנָה", "וְיֵשׁ לְךָ חֲרָדוֹת תְּמִידוֹת", "וְתִגִּיד שֶׁגַּם הִיָת בְּהֶרְיוֹן", אֵיךְ בְּהֶרְיוֹן? הוּא גָּבַר! "לֹא מְשַׁנָּה, תִּגִּיד... אוֹלֵי תִרְוִיחַ מִשְׁהוּ מִזֶּה", וְהֵם מְשַׁקְרִים וּמְמַצִּיאִים וְגוֹנְבִים. וְכָל זֶה מְכִיּוֹן שֶׁהוּא לֹא מְאַמֵּן בְּהִשְׁגָּחַה פְּרִטִית, וְאִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה הוּא יִתֵּן לְךָ אֶת הַכֶּסֶף בְּלִי שֶׁתִּשְׁקַר וּבְלִי שֶׁתַּעֲשֶׂה שׁוֹם דְּבָר, הִרִי כָּל מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִים לוֹ מֵרֵאשׁ הַשְּׁנָה וְעַד רֵאשׁ הַשְּׁנָה (בִּיצֵה דָף טו ע"א), וְאִם אַתָּה תַּעֲשֶׂה מִשְׁהוּ נִגְדַר רְצוֹן ה' אַתָּה רַק תִּפְסִיד!

הָאֲמוּנָה שֶׁהֲצִילָהּ

יֵשׁ סְפוּר מְדֵהִים עַל הַשְּׁגָחַה פְּרִטִית, עַל רַבֵּי אַבְרָהָם אֶהְרוֹנוּבִיץ', הוּא נִפְטָר בְּגִיל 96 לְפָנָי כַּמָּה שָׁנִים, וְהִיָה גֵר בְּבִנֵי בְּרַק. הוּא עָבַר אֶת כָּל מְאַרְעוֹת הַשְּׁוֹאָה בְּמַחְנוֹת עֲבוּדָה.

האמונה בהשגחה

בכל יום קצין האס אס ימח שמו, הנה מגיע לפני ארוחת הערב שלו וכדי לעזור לעצמו את התאבון, הוא הנה רוצח יהודי ואז מתישב לאכל ארוחת ערב. זה הנה המנהג שלו בכל יום.

באחד הערבים, הגיע הקצין ושאל מי זה יעקב? אותו יעקב מסכן לא עמד בזה, והצביע על רבי אברהם אהרונוביץ' ואמר לו: "נו נו יעקב תלך, הקצין קורא לך". ספר רבי אברהם: "באותו רגע החלטתי שאני לא מסגיר אותו, ידעתי שהוא יעקב, וכך ידעו שהוא יעקב וראו איך שהוא דוחף אותי ללכת לקצין. עמדתי ליד הקצין וידעתי שאלה הרגעים האחרונים שלי".

ואז אמר הקצין הנאצי: "היום החלטתי לגנון, אני הורג את כלם ומשאיר רק אחד, ובחרתי ביעקב...". כלם נהרגו ורק רבי אברהם רבינוביץ' נצל. הוא נפטר בגיל 96 ואמרו בלויה שלו שהוא קים "שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו" (משלי כא, כג) "פיו" - בגימטריא 96.

נחשב לרגע: אם הוא הנה מתחיל לחפש 'התרים' על פי ההלכה, הוא אותו יעקב האמתי יש לו דין של מוסר, ואולי מתר לי להלשין עליו כדי להציל את עצמי, מה הנה בסופו? והוא הלך בתמימות עם רצון השם וידע שיש אלקים שופטים בארץ, ואם בורא עולם מחליט שהוא יחיה או ימות - כך יהיה ולא יעזר לו כלום. ודוקא בזכות אמונתו התמימה והשלמה בהשגחה פרטית היתה לו נפשו לשלל.

מבחן האמונה

ובאמת, זה מבחן באמונה תמידי בהכרה בהשגחה פרטית בכל רגע ורגע. לפעמים זה השגחה פרטית בעצבים שאשתך מעצבנת אותך, ולפעמים בוכוח עם הילדים, או בעניני פרנסה, האדם צריך לדעת שהכל זה השגחה פרטית.

ואם נשים לב נראה, שכל התורה מבססת על האמונה בהשגחה פרטית. ראשית, כל בריאת העולם היא השגחה פרטית, בגדול כל עשב ועשב למינהו (בראשית א, יא - יב), אחר כך בהנהגת נח בתבה, כמה השגחה פרטית הנה צריך על כל מין ומין בתבה שישרד את המבול, שהרי אם אחד מת לא יהיה לו המשך וקיום אחר כך. אחר כך בהנהגת ראש האבות אברהם אבינו עליו השלום, שמסר את נפשו על קדוש השם, כי האמין בכל לבו בקדוש ברוך הוא.

והדברים הללו צריכים חזק תמידי, וזכנו הקדוש ברוך הוא שנתחזק בכל רגע ושנה באמונה גדולה בהשגחה פרטית תמידית, אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת פְּנִיחַס

פְּרִשְׁת פְּנִיחַס

— דְּמוּתוֹ שֶׁל מְנַהִיג —

תְּפִלַּת מֹשֶׁה עַל מְמַשִּׁיךְ דְּרָכּוֹ

אֲנַחְנוּ נִדְבַר בְּעִזְרַת ה' דִּוְקָא עַל נוֹשָׂא בְּפִרְשָׁה שְׁפָחוֹת מְדַבְּרִים עָלָיו, וְהוּא בְּפִסּוּק "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הָרוּחוֹת לְכֹל בֶּשֶׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה" (במדבר כז, טז). זֶה הָיָה אַחֲרֵי שֶׁמֹּשֶׁה רִבְּנוּ קִבֵּל אֶת הַהוֹרָאָה שֶׁהוּא וְאַהֲרֹן לֹא יִנְהִיגוּ אֶת כָּלִל יִשְׂרָאֵל. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְמֹשֶׁה רִבְּנוּ: "עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּרְאִיתָ אֹתָהּ וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמִּיךָ גַּם אֹתָהּ כְּאֲשֶׁר נִאֲסַף אַהֲרֹן אַחִיךָ כְּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַר צֶן בְּמַרְיַבַּת הָעֵדָה לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמִים לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי מְרִיבַת קֹדֶשׁ מְדַבֵּר צֶן" (שם פסוקים יב - יד). מֹשֶׁה רִבְּנוּ מִתְבַּשֵּׂר בְּכַשׁוּרָה הַמְעַצִּיבָה שֶׁהוּא לֹא יִזְכֶּה לְהַכְנִס לְאָרֶץ. וְמָה הַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן שֶׁמֹּשֶׁה רִבְּנוּ עוֹשֶׂה כִּשְׁהוּא שׁוֹמֵעַ אֶת זֶה? הוּא מִתְפַּלֵּל שְׂיִהְיֶה אַחֲרָיו מְנַהִיג מְמַשִּׁיךְ לְעַם יִשְׂרָאֵל. הוּא עוֹד לֹא הִתְפַּלֵּל אֶת חֲמֵשׁ מְאוֹת וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה הַתְּפִלוֹת כְּדִי לְהַכְנִס לְאָרֶץ (עֵינֵי מִדְרַשׁ אַגְדָּה בּוֹבֵר פֶּרֶשׁת וְאַתְחַנֵּן פֶּרֶק ג' סִימָן כג), אֲלָא קֹדֶם כֹּל שְׂיִהְיֶה מִיִּשְׁהוּ טוֹב שְׂיִנְהִיג אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. וְכֵן תְּפִלָּתוֹ: "יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הָרוּחוֹת לְכֹל בֶּשֶׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם, וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת ה' כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֵעָה", הוּא מִתְפַּלֵּל שֶׁלְּמְנַהִיג שְׂיִהְיֶה לְכָלִל יִשְׂרָאֵל תְּהִינָה תְּכוּנוֹת מִיְחָדוֹת.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אֶת תְּפִלָּתוֹ וּמְצַוָּה אוֹתוֹ "קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסִמְכַתְּ אֶת יְדָיָיו עָלָיו" (במדבר כז, יח), שׁוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים מָה הַכּוֹנֵנָה אִישׁ אֲשֶׁר "רוּחַ" בּוֹ, לָמָּה כָּלֶם פְּגָרִים? לְכָלֶם יֵשׁ רוּחַ, (עֵינֵי אור הַחַיִּים הַקְדוּשׁ שֶׁם). בְּמִיְחָד שְׂבַבְחֵינּוֹת הַנֶּפֶשׁ יֵשׁ חֲמֵשׁ דְּרָגוֹת: נֶפֶשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה, חַיָּה, יְחִידָה (מִדְרַשׁ רַבָּה פֶּרֶשׁת בְּרַאשִׁית פֶּרֶשׁה יד סִימָן ט). וְלָמָּה לֹא אִישׁ אֲשֶׁר חַיָּה בּוֹ, יְחִידָה בּוֹ, נְשָׁמָה לְפָחוֹת, לָמָּה רוּחַ בּוֹ?

וּמִבְּאֵר רַש"י (שם) שְׂאֵין הַכּוֹנֵנָה הָרוּחַ שְׁלוֹ, אֲלָא שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפִי רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. הַשְּׂגֵעוֹנוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בְּלִבּוֹלֵי הַמַּחֲ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, זֶה הַכּוֹנֵנָה רוּחַ,

דמותו של מנהיג

לא רוח שְׁלוֹ אֶלָּא רוח שֶׁל אֱלֹהִים שֶׁהוֹלְכִים לְשַׁעַע אוֹתוֹ.

יהושע ממשיך משה

וצריך להבין למה יהושע הוא זה שזוכה להמשיך את הנהגת משה רבנו לכלל ישראל? ובאמת התורה כבר אומרת "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל" (שמות לג, יא), מה הפרוש? הוא לא הלך לעשות הרצאות בחייו של משה רבנו, הוא לא חפש את הפרסום. יש אנשים שבכל פעם שהתקשרת מצלמת מישהו הם אוהבים לעמד מאחורה. הם לא קשורים לארוע אבל כל מקום שיש ארוע הם נמצאים. ככה הם מתפרסמים. יהושע ברח מכל זה, הוא היה יושב בבית המדרש ומצניע את עצמו.

הגאון רבי פנחס הורביץ זצ"ל היה גאון בפולין (נולד בשנת התצ"א) ואחר כך היה רב בכמה מקומות. הוא היה בקשר עם רבי יחזקאל לנדאו' הנודע ביהודה, הוא נלחם הרבה בתורת ההשכלה, והיה קדוש קדשים וגאון בכל התורה כלה. והוא שואל בספרו פנים יפות (במדבר פרק כז פסוק יח), מבאר שיש שתי בחינות של תלמידים, יש תלמיד שכל הזמן הולך ומפיץ הלאה את התורה, ובגלל זה הוא לא מספיק לקבל מהרב שלו את הכל. ויש תלמיד שהוא כל הזמן דבוק לרב בלי להפסיק רגע אחד. ובדרך כלל רב העולם אם הם תלמידים הם לא נשארים רק לקבל מהרב, הם ממשיכים הלאה להפיץ את התורה, ולא צמודים לרב כל הזמן. וזה מה שאומר הכתוב "אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי" (קהלת ז, כח) והינו שהזהר הקדוש (תיקוני זוהר תיקון נה דף פט סוע"א), מבאר שהאשה היא בחינת מקבל כי אשה היא כמו השכינה, השכינה מקבלת שפע ומעבירה את זה הלאה לכלל ישראל. כך גם האשה בכל פעם רוצה עוד דברים ומבקשת עוד לעצמה ולהשפיע על הילדים והמשפחה, וכל השפע עובר דרכה.

היה פעם אדם רחוק מתורה ומצוות שהגיע לבנק וראה תור של נשים ותור של גברים. הוא התעצבן: "מה? גם בבנקים אתם עושים הפרדה? מה אתם משגעים?" יצא שם אחד האנשים ואמר לו: "תרגע תרגע, התור של הגברים זה ההפקדות והתור של הנשים זה המשיכות". אשה תכונתה לקבל, וגבר תכונתו להשפיע. ולזה רומז הכתוב "אדם אחד מאלף מצאתי" מה זה אדם? אדם אחד שהוא תלמיד חכם וירא שמים מצאתי, "ואשה בכל אלה לא מצאתי" - אשה שהיא רק מקבלת, תלמיד שהוא בבחינת אשה שהוא רק מקבל מהרב שלו ולא משפיע, כזה דבר לא מצאתי. ואצל יהושע הייתה הבחינה הזאת.

פְּרִשֵׁת פִּנְחָס

ולכן היה צריך לשכנע את יהושע שיסכים להיות המנהיג, וכמבאר בכתוב, שה' אמר למשה "קח לך את יהושע" (שם) - קחנו בדברים (רש"י שם), תשפיע עליו כי הוא לא בענין הזה בכלל, הוא לא יודע לדבר עם אנשים. למה דוקא הוא נבחר? הוא לא נראה מתאים לתפקיד? דוקא בגלל הסבה הזו שהוא "נער לא ימיש מתוך האהל" הוא היה דבוק למשה רבנו, ולמד מענותותו הגדולה.

מה אתה שוה?

יש אנשים שמתגאים: "אתה יודע מי אני? אני העוזר של רב פלוני, או השמש של האדמו"ר הזה". אתה אומר לו: "בסדר, אבל מי אתה? אני השמש!". היה פעם המשמש בקדש של ה'ח"ת"ם סופר, שהיה הולך ברחובות ומתגאה: "אני השמש של ה'ח"ת"ם סופר". וגם דוד שלי מנהל פה בנק בפרנקפורט", ככה הוא היה הולך ומפרסם את עצמו. הח"ת"ם סופר לא אהב את זה, ויום אחד הוא קרא לו ואמר: "תראה, אם היית יודע תורה כמני ועשיר כמו דוד שלך, היה לך במה להתגאות. עכשו שתורה אתה יודע כמו דוד שלך, ועשיר אתה כמני - אז במה אתה מתגאה?". אנשים מתגאים: אני הייתי השמש של הרב הזה ושל זה, אבל מה אתה שוה?

האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק נצ"ל, היה איש אמת ולא נושא פני איש. הגיע אליו חסיד אחד שהתחיל להשתבח בבני משפחתו: "סבא שלי זה הרב הזה, דוד שלי זה האדמו"ר הזה, סבתא שלי היא צדיקה גדולה", עצר אותו האדמו"ר מקוצק ואמר לו: "כלנו בני אברהם יצחק ויעקב, אבל אתה רואה שלאברהם גם יצא בן ישמעאל, ליצחק גם יצא בן עשו, לא אכפת לי מי היה סבא שלך ומי סבתא שלך, מה אתה שוה!".

"אדני משה כלאם"

אם נשים לב נראה שיהושע עד לפרשה שלנו כמעט ולא מדבר או פוסק הלכה כל שהיא או מחדש איזה חדוש, רק פעם אחת כשהתנבאו אלדד ומידד במחנה, שיהושע מכניס את ישראל לארץ ומשה רבנו מת (סנהדרין דף יז ע"א), הוא רץ למשה רבנו ואומר לו: "אדני משה כלאם" (במדבר יא, כח). הוא נזעק לא רק על החלק השני שהם אמרו שמשה מת, אלא גם על החלק הראשון שהוא הולך להיות מנהיג כלל ישראל. כזה היה יהושע, זאת ענותותו הגדולה. ודוקא משום שהוא לא רצה

דמותו של מנהיג

להיות המנהיג, זכה לזה.

שאלות מעצבנות

ובאמת להיות המנהיג של כלל ישראל זה קשה מאד. ומבאר רש"י (במדבר פרק כז פסוק יט), שמשנה רבנו אמר ליהושע: "תקבל עליך את ההנהגה, על דעת זה שהם טרחנים וסרבנים". יש הרבה אנשים כאלה שמשגעים את המח, וחלקם כפויי טובה, וחלקם באים עם שאלות מוזרות, ואתה צריך להיות המנהיג של כלם. מנהיג זה לא אחד שיש לו רכב צמוד ושומרי ראש, וכל היום טס ממקום למקום. מנהיג הוא עבד של הצבור (עיין הוריות דף י ע"ב) וצריכה להיות לו סבלנות לכל אחד ואחד, גם לנודניקים, וגם לשואלים שאלות מעצבנות כמו שמספר בגמרא על הלל (שבת דף לא ע"א).

התפללתי או לא?

האדמו"ר מצאנז הקודם, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, אחרי שיצא מאפרות אירופה, הוא הקים את החסידות שלו שוב, והוא ספר שהשאלה הראשונה שנשאל בתור פוסק היתה, שהגיע אליו אדם עם תפלין של ראש ביד, ושאל אותו: "רבי, אני לא יודע אם כבר התפללתי ועכשו אני מוריד את התפלין, או שעוד לא התפללתי ואני צריך להניח גם את התפלין של ראש, מה לעשות?"

והאדמו"ר הקדוש הנה לא מתרגש מהשאלה המוזרה הזו, ועונה לו בנחת: "אני לא יודע אם התפללת או לא התפללת, אבל אם אתה לא זוכר בטוח שאתה צריך לחזור". הרבי מצאנז היה קדוש קדשים, התפללות שלו היו נוראות ונשגבות, הלואי שאנחנו נזכה להתפלל בשעת נעילה של יום כפור כמו שהוא היה מתפלל תפלת מנחה ביום חל. שמעתי מהרב יהושע דוד רוזנברג שיחיה, ראש ישיבת מאור ישראל ורב שכונת קרית נורדאו בנתניה, שפעם אחת הוא הלך בערב שבת לאדמו"ר, והוא ראה שהרבי כמעט לא בהכרה, הוא היה זקן וחולה מאד, וכלו מחבר למכשירים ועובר טפולים קשים. ופתאום בערב שבת הגיעו אליו ואמרו לו: "נכנסה שבת". פתאום הוא רואה שהרבי הקדוש הנה, קופץ מהמטה, קורע את כל הצנורות, את האינפוזיה, ומתחיל לשיר: "לכה דודי לקראת כלה" בהתלהבות עצומה, איך? לפני רגע לא היה לו כח לדבר! זה הפח של יהודי קדוש! וכשבא אליו אדם שלא בדרגתו ושואל אותו שאלה מוזרה כזו, שהוא לא זוכר אם הוא התפלל

פְּרִישַׁת פְּנִיחָס

או לא, הוא לא כועס עליו או גוער בו. זה נקרא ללכת לפי רוחו של כל אחד ואחד, זו דמותו של מנהיג. ישגועו אותך, יטריחו אותך, יעשו לך צרות בלי סוף, ואתה תהיה שולט ברוחך.

“מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד”

הגאון רבי יחזקאל לנדאו, הנודע ביהודה, היה איזה עני שהיה מחקה אותו כדי שיתרמו לו כסף, אז הוא היה נעמד ברחוב ומחקה את הנודע ביהודה, בנגון מיחד שהיה הרב שר בימים נוראים בתפלה בקטע “מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד”, והוא היה עומד ברחוב, שם כובע וצועק את המלים עם הנגון של הנודע ביהודה, עם התנועות והכל. אנשים היו שמחים מזה וגותנים לו כמה מטבעות.

פתאום עברו שם כמה תלמידים של הרב והדעונו מהחקוי, הם כעסו עליו ורצו ‘לטפל’ בו. הוא רץ לנודע ביהודה ואמר לו: “רבי, תעזר לי, אני מחקה אותך ומקבל על זה כסף, נכון אתה מסכים?” אמר לו הרב ‘נודע ביהודה’: “אם זו הפרנסה שלך בבקשה, אני מסכים”. אותו עני לא הסתפק בזה ובקש שהרב יכתב לו את זה. ‘הנודע ביהודה’ לקח עט ודף וכתב: “אני מסכים לאיש פלוני לכלכל את החיים שלו עם המְכַלְכֵּל חַיִּים שְׁלִי...” (פרדס ישעיהו עמוד 118).

שְׂאֵלָה בְּשֵׁתִים בְּלִילָה

על המנהיג לדעת ולזכור שיש לפעמים אנשים מכעיסים, מתקשרים בשתיים בלילה ושואלים: “כבוד הרב, מה מברכים על גלידה?” מה אתה אשה בהריון? היה יהודי אחד בעל תשובה, והוא אמר: למדתי את הגמרא על הלל שהיתה לו סבלנות לשאלות שטותיות בערב שבת כמו שהגמרא מספרת (שבת דף לא ע”א), ואמרתי: בוא נראה אם יש רבנים כאלה היום, אם יש כאלה - אני חוזר בתשובה, אבל אם אין רבנים כאלה שמקימים את מה שכתוב בגמרא אין לי בשביל מה לחזור בתשובה. הוא התקשר לכמה רבנים בשתיים בלילה והעיר אותם: “כבוד הרב, מה שלומך? הכל בסדר? מה מברכים על תפוח עם סכר?”. חלק נתקו את השליחה ואפשר להבין אותם, חלק גערו בו, עד שהוא החליט להתקשר לא פחות ולא יותר לראשון לציון הרב מרדכי אליהו וצ”ל, והוא מתקשר אליו בשתיים וחצי בלילה, אחרי שבבל את המח לכמה רבנים, והרב עונה לו: “שלום, מדבר מרדכי אליהו”. והוא שואל את הרב: “מה מברכים על תפוח עם סכר?”, והרב מתחיל לענות לו לאט לאט:

דמותו של מנהיג

"שאלה גדולה שאלת. אם הספר הוא בשכבה נפרדת ועכה אז תברך עליו 'שהכל' ועל התפוח 'העץ'. אם זו שכבה דקה מאד אז תברך רק על התפוח 'העץ', כי הספר טפל לתפוח". והרב אליהו ממשיך להסביר לו את דיני ברכות בסבלנות, והשואל כבר התעייף מהסבלנות של הרב. בסוף השיחה הוא שואל את הרב: "האם אפשר להפגש אתך", הרב מזמין אותו בשמחה, והוא למחרת בבקר מגיע לרב ואומר לו: "אתה היית הרב האחרון ששאלתי, אם אתה לא היית עונה לי בסבר פנים יפות הייתי חוזר להיות חלונני..."

זה הפרוש "איש אשר רוח בו" - ללכת עם כל אחד לפי הרוח שלו, ללכת כל אחד ואחד לפי מה שמושך אותו לעבודת השם.

אין לה על מי לסמוך

יש גם אנשים שאוהבים להיות מחרחרי ריב ומחלקת. הנה אחד שהגיע לרב בן ציון אבא שאול וצ"ל, ושאל אותו באמצע השעור שאלה שהיתה בה מחלקת גדולה בין שני רבנים באותו הזמן, והוא רצה להכניס את הרב לקלחת הזו. הרב בן ציון ענה לו בחכמתו: "מי שסובר שמתר יש לו על מי לסמוך, ומי שסובר שאסור יש לו על מי לסמוך, אבל אתה עם השאלה שלך והרצון לחרוך מריבות אין לה על מי לסמוך". זו הכוונה ללכת כל אחד לפי מה שהוא.

בשרי או חלבי?

היתה פעם אחת מחלקת גדולה בשעור של הראשון לציון הרב מרדכי אליהו וצ"ל, בערב חג השבועות, מה אוכלים בחג שבועות? חלק מהשעור אומרים: "מאכלי חלב", וחלק אומרים: "מה פתאום? סעודת יום טוב זה בשר" (עין פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן פט ס"ק ו), ומתחילים לריב. פתאום הרב נכנס וכלם נשתתקו, ואז קם אחד ושאל: "כבוד הרב, מה אוכלים בשבועות, חלב או בשר?" הרב הבין מה הנה ואמר להם: יש מנהג כזה ויש מנהג כזה, כל אחד יבחר במה שהוא מעדיף". האישי ראה שהוא לא קבל תשובה מספקת והוא שאל: "מה הרב אוכל?" ענה לו הרב: "מה שאשתי הרבנית מכינה". זו פקחות, זו חכמה לא לתפס צד בוכוח או במחלקת, כי אם תפסת צד, הצד השני נהיה לה אויב. זה מה שנקרא ללכת לפי הרוח של כל אחד ואחד. את הרוח אי אפשר לתפס, "אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח" (קהלת ח, ח), אי אפשר לכלוא את הרוח, היא הולכת בין הטפות, ככה על

פְּרִישַׁת פְּנִיחַס

הַמְנַהֵיג לְהִיּוֹת, לֹא לְהִתְלַכְּלֵךְ, לֹא לְהִסְתַּבֵּךְ, לֹא לְהִתְעַרֵּב. וְרַק אָדָם שֶׁהוּא עָנּוּ וְלֹא מִחַפֵּשׁ לְבָלֵט זֹכָה לְזֶה. וְזֶה מֵה שֶׁהִיָּה יְהוֹשֵׁעַ. וְזוֹ הַהֲנַהֲגָה הַגְּדוּלָּה שֶׁל הַרְבֵּה הַרְבֵּה מִגְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, אִיךָ הֵם יִדְעוּ לְנַתֵּב בֵּין הַטּוֹפוֹת, אִיךָ הֵם יִדְעוּ לֹא לְהִכָּנֵס לְמַחְלָקָת, וְזֶה צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּאֵמֶת "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ".

ה' זֹכָה אוֹתֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהִמְנַע מִמַּחְלָקָת, וְשֶׁנִּדְעֵ אִיךָ לְהִתְנַהֵל וְלְהִתְנַהֵג עַל פִּי רוּחַ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּדַרְךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הכח שבך

פְּרִשְׁת מִטוֹת

הכח שבך

”כָּכֹל הֵיִצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה”

הַפְּרִשָּׁה פּוֹתַחַת בְּעֲנִינֵי נְדָרִים: “אִישׁ כִּי יִדַּר נְדָר לַה' אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבַע לְאַסֹּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כָּכֹל הֵיִצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה” (במדבר ל, ג), הַתּוֹרָה מְחַשֵּׁבָה אֶת כַּח הַדְּבוּר שֶׁל הָאָדָם מֵאֵד, וְלִכֵּן כּוֹתֵבֶת וּמְצִיָּה: אֵל תַּחֲלִל אֶת הַדְּבוּר שֶׁלָּךְ, הַמְּלֶה שֶׁלָּךְ צָרִיכָה לְהִיּוֹת מְלֶה, שִׁיְהִיֶּה הֵן שֶׁלָּךְ הֵן וְלֹאֹ שֶׁלָּךְ לְאוֹ (עֵינֵי בַבֵּא מְצִיעֵא דָּף מֵט ע”א), וּיְכַכֵּל הֵיִצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה.”

הַסִּבֵּה שֶׁהָאָדָם לֹא עוֹמֵד בְּמִלָּה שְׁלוֹ, כִּי הוּא לֹא מִבִּין עַד כִּמְהָ יֵשׁ חֲשִׁיבוֹת לְמַלִּים. זֶה הַסִּבֵּה גַם לְשֶׁאֵר הָעֲנִינִים בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם כְּלֹאֲחֵר יָד, הוּא לֹא מִתְפַּלֵּל כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, לֹא שׁוֹמֵר שְׁבֵת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, וְיֵשׁ נְשִׁים שֶׁלֹּא הוֹלְכוֹת בְּצַנִּיעוֹת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, וְכֹל זֶה מִפְּנֵי שֶׁחָסֵר לָהֶם בְּהִבְנֵה וּבְחֲשִׁיבוֹת שֶׁל כָּל דְּבָר וְדָבָר בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם. וְכִשְׁאָדָם לֹא מְצַרִּיךְ אֶת מְעַשְׂיוֹ, וְכִמְהָ חֲשׁוּבָה כָּל פְּעֻלָּה שְׁלוֹ, וְשֶׁאִפְלוּ מְעִידָה קִטְנָה שְׁלוֹ יְכוּלָה לְגַרֵם לְאַסוֹן, לֹא רַק פְּרִטֵי אֶלָּא גַם אֶסוֹן לְאַמִּי, אֲזִי הוּא מְחַפֵּה.

מָה כִּבֵּר עֲשִׂיתִי?

סִפְּרָנוּ כִּמְהָ פְּעָמִים, מֵה שֶׁהִגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַכֹּהֵן 'הַחֲפֶץ חַיִּים' אָמַר לְגָאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל שְׁנִיאֹרְסוֹן 'הַצֵּמַח צֶדֶק', כְּשֶׁנִּפְגְּשׁוּ בְּאַכְסֵנְיָה יַחַד, וּבִקֵּשׁ 'הַחֲפֶץ חַיִּים' דָּף לְכַתֵּב עָלָיו כִּמְהָ חֲדוּשִׁים שֶׁעָלוּ לוֹ. 'הַצֵּמַח צֶדֶק' שָׁמַח לְתַת לוֹ אֶת מִבְּקָשׁוֹ. וְכִשֶּׁהַחֲפֶץ חַיִּים רָצָה לְשַׁלֵּם לוֹ עַל הַדָּף, סָרַב. אָמַר לוֹ 'הַחֲפֶץ חַיִּים: "קִבְּלִתִּי עַל עֲצָמִי לְשַׁלֵּם עַל כָּל דְּבָר שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ וְלֹא לְקַבֵּל טוֹבוֹת מִבְּנֵי אָדָם, כִּי לְפָעָמִים הַטּוֹבָה הַזֹּאת הִיא לֹא בְּלֵב שְׁלֵם וְאֲזִי זֶה גִּזְלִי, וּבְעֵזֶן גִּזְלִי יְכוּל לְהַפְרֵא מִלְּאָף רַע שִׁיְכוּל לְהַחְרִיב אֶת כָּל וְרָשָׁה" (אֲבוֹתֵינוּ וּלְגוֹ עֲמוּד 277).

זֹאת הַתְּשׁוּבָה לְאַנְשִׁים שְׁאוֹמְרִים תְּמִיד: "מָה כִּבֵּר עֲשִׂיתִי? בְּסֶדֶךְ הַכֹּל לְקַחְתִּי חֲתִיכַת דָּף בְּלִי רִשׁוּת", "בְּסֶדֶךְ הַכֹּל הִלְכְּתִי עִם שְׁמִלָּה קְצָרָה שֶׁבְּמִקוֹם שֶׁתְּהִיָּה עֲשׂוֹר סְנִיטִמְטֵר מִתַּחַת לְבֶרֶךְ הִיא עֲשׂוֹר סְנִיטִמְטֵר מֵעַל הַבֶּרֶךְ", שֶׁאֶסוֹר לְאַדָם לְהַפְחִית

פְּרִשְׁת מַטוֹת

מעצמת מעשיו או דבורו, ולכן התורה מקפידה "ככל היצא מפיו יעשה".

הכרעת העולם

זה מה שאומרת הגמרא (קידושין דף מ ע"א), עשה מצוה אחת - אשךיו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות. עשה עברה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה. אדם שישתכל על המצב הזה בצורה הזאת, שאתה יודע שכל מצוה, כל תפלה, כל שמירת שבת, כל הקפדה על כשרות, או על הלכה בענייני קדשה ועניינות, הוא גורם שכל העולם כלו יהיה בכף זכות או בכף חובה. כי יש ערך כל כך גדול למעשים של האדם, עד כדי כך שהמעשים שלך שוים כל כך ומכריעים את כל העולם כלו!

ואם נתבונן נראה שהדברים הללו נכתבו בגמרא רק בתקופת האמוראים, והשאלה מתבקשת: למה דבר כזה יסודי, שכל מעשה קטן שלך מכריע את העולם לכף זכות או לכף חובה, לא נכתב לפני כן, במשנה או אפילו בספר התנ"ך, וכי התנאים, הנביאים והשופטים לא היו צריכים לדעת מזה? למה זה נכתב רק בדורות האחרונים של האמוראים?

כָּלֵב הַחַי וְהָאֲרִיָּה הַמֵּת

כדי לענות על זה אנחנו צריכים ללמד על הפח של הדורות האחרונים, הדורות שהיו לאחר חרבן בית המקדש, שהסתלקה הנבואה והשכינה מישׂראל (עיי' יומא דף כא ע"ב).

ובאבות דרבי נתן (פרק יב דיבור המתחיל הוא היה) מובא "כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת" (קהלת ט, ד), "כי לכלב חי הוא טוב" - זה רשע המתקים בעולם הזה, "מן האריה המת" - אפלו מאברהם יצחק ויעקב שהם שוכני עפר.

והדברים נוראים ונפלאים, וכי הרשע החי הוא יותר טוב מאברהם יצחק ויעקב? מה ההגיון בזה?

במדרש (לקח טוב קהלת פרק ט סימן ד) מבאר שהכונה, לענין תשובה וקיום מצות. זאת אומרת: אם אתה נשאר ברשעותך ונשאר במעשים שלך אז אתה לא יותר טוב מאברהם יצחק ויעקב אלא ההפך, אתה שפל כל השפלים. אבל אם אתה מתחיל

הכח שבך

להתעלות בתורה ובמצות אתה מגיע לדרגות גדולות.

ושוב יש לשאל, הלא את הפרוש לפסוק "כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת" אמרו חכמינו בברייתא, כאלף שנה אחרי שאמר שלמה המלך את דברו [שלמה המלך היה בסביבות שנת ב' אלפים תתקכ"ח, ותקופת התנאים בסביבות שנת ג' אלפים תשכ"ח], וכי רק אז היו רשעים שהיו צריכים את 'העידוד' הזה? למה שלמה המלך לא פרש כן בפרוש?

ירידת הדורות

אם נשים לב נראה, שכלל שהדורות התרחקו מזמן בריאת העולם, ככה היו הרבה יותר צרות לעם ישראל ואסונות.

התקופה של כניסת עם ישראל לארץ ישראל היתה התקופה היפה של עם ישראל, "איש תחת תחת גפנו ותחת תאנתו", וכן התקופה של שלמה המלך שהיו עשירים ברוחניות וגשמיות "ואין כסף נחשב בימי שלמה" (דברי הימים ב, ט, כ). וגם בתקופת גלות בית ראשון שהיתה לשבעים שנה (עין ירמיה כט, י, ובמגילה דף יא ע"ב), מיד אחרי כן חזרו ובנו שוב את בית המקדש בפאר והדר, ואפלו הורדוס הגוי השקיע ממון רב בבנין המקדש (עין בבא בתרא דף ד ע"א), והתפרסם כבודם של עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם. הם ראו נסים ונחיו נסים. כל זמן שהיה בית המקדש קיים עשרה נסים נעשו בבית המקדש (אבות פרק ה משנה ה), הם ראו את גלוי השכינה ואת "קרבת השם לי טוב" (תהילים עג, כח), בכל דרכיהם.

אחרי שנחרב בית המקדש כשגלו לבבל ונגדעה קרן בית ישראל (עין איכה ב, א), והתחילו ללמד תורה ולקיים מצות מתוך בלבול וצרות וחסר ישוב הדעת, והיו במצב של שמד תמידי (עין תוספות בקידושין דף מא ע"א דיבור המתחיל אסור לאדם שיקדש את ביתו), והאדם חושב: מה אני ומה חיי? וכי אי פעם אוכל להגיע לדרגת הדורות הקודמים? הלא אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם (שבת דף קיב ע"ב), ונדאי שלא נוכל להגיע לדרגות של אברהם יצחק ויעקב. והמחשבה הזו היא מחשבת היצר המחלישה את עבודת השם שלו, שכביכול ועבודתו לא שוה בפני השם. הוא לא יודע שדוקא העבודה מתוך הקשי והצער והשעבוד היא הרצויה לפני הקדוש ברוך הוא, וכל מעשה טוב שהוא עושה הוא מכריע אותו ואת כל העולם פלו לכף זכות, וכן חלילה להפך. כי עדיפה מצוה אחת בצער ממאה שלא בצער (אבות דרבי נתן פרק ג דיבור המתחיל רבי דוסתאי). ולכן דוקא המעשים של הדורות האחרונים עדיפים

פְּרִשְׁת מֵטוֹת

וּחִבִּיבִים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהַדוֹרוֹת הַרְאִשׁוֹנִים.

הַסְטוֹרִית עִמָּנוּ

מֵעֵין זֶה כּוֹתֵב הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה סוֹפֵר זצ"ל 'הַחַת"ם סוֹפֵר' בְּסִפְרוֹ 'תּוֹרַת מֹשֶׁה עַל הַתּוֹרָה בַּפְּסוּק "נִשְׂא אֶת רֵאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם" (במדבר ד, כב), שֶׁבְּבִנְי קָהָת (שם פסוק ב) וּבְבִנְי גֵרְשׁוֹן כָּתוּב "נִשְׂא אֶת רֵאשׁ - לְבֵית אֲבֹתָם", אֲבָל בְּבִנְי מְרָרִי לֹא כָּתוּב "נִשְׂא אֶת רֵאשׁ" (עֵיין בַּמְדַּבֵּר ג, כ), לָמָּה?

וּמִבְּאֵר שֵׁשׁ שְׁלֹשׁ תְּקוּפוֹת בְּעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּרְמְזוֹת בְּשֵׁבֶט לְוִי: הַתְּקוּפָה הָאֶחָת 'בְּנֵי קָהָת' - נוֹשְׂאֵי בְרִית ה', כָּלֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, מְחַבְּרִים לְאֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, הֵם קְשׁוּרִים לְמַעֲשֵׂה הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּבַתּוֹרָתָם, וְלִכֵּן יֵשׁ עֲנִיָּן שֶׁל "נִשְׂא אֶת רֵאשׁ" - לְרוּמָם אוֹתָם וּלְחַבְּר אוֹתָם לְאֲבוֹתֵיהֶם וּלְרֵאשֵׁי הָאָמָּה. הַתְּקוּפָה הַשְּׁנִיָּה 'בְּנֵי גֵרְשׁוֹן', אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם גֵּרְשׁוּ מֵאֲדָמָתָם וְהִלְכוּ בְּגִלוּת, אֲבָל יֵשׁ בֵּהֶם אֶת "לְבִנְי וְשִׁמְעִי" (במדבר ג, יח) אֵלוּ תַלְמִידֵי הַחֲכָמִים שֶׁהַתּוֹרָה שְׁלָהֶם נִחְשְׁבֶת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּקִטְרֶת וּלְבוֹנָה (עֵיין תִּיקוּנֵי הַזוּהַר תְּקוּנָא עֲשָׂרִין וְחָד וְעֲשָׂרִין דָּף נה ע"ב) שֶׁשׁוֹמְעִים לָהֶם עַם יִשְׂרָאֵל, וְאִם הֵם דְּבוֹקִים בְּתַלְמִידֵי הַחֲכָמִים אֲזַי עֲדִינן הֵם שֵׁיכִים לְדַרְגַּת "נִשְׂא אֶת רֵאשׁ לְבֵית אֲבֹתָם". וְהַתְּקוּפָה הַשְּׁלִישִׁית הִיא 'בְּנֵי מְרָרִי' - זֶה הַתְּקוּפָה שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָא בְּמִרְמוֹר, שֶׁהַגּוֹיִם מְמַרְרִים אֶת חַיֵּיהֶם בְּדַבְּרִים קָשִׁים כְּדוֹר שֶׁל שְׂמֵד, וּבְנֵי "מְחֻלִּי וּמוֹשִׁי" (במדבר ג, כ) - כָּל חָלִי וְכָל מַכָּה, וּמִשׁוּ מֵאֲהַלִּיהֶם וּבַחֻצוֹת הַשְּׁלֹכוּ לְעוֹף הַשָּׁמַיִם. וְעַלִּיהֶם לֹא נֶאֱמַר "נִשְׂא אֶת רֵאשׁ לְבֵית אֲבֹתָם" כִּי מָה יֵאמַר עַלִּיהֶם "נִשְׂא אֶת רֵאשׁ לְבֵית אֲבֹתָם", הֲלֹא אֲבוֹתָם טְפָלִים לָהֶם, וְהֵם גְּדוֹלִים מֵהֶם!

'הַחַת"ם סוֹפֵר' מְלַמֵּד אוֹתָנוּ דְּבַר נוֹרָא: אִם אַתָּה בְּדוֹר שֶׁל פְּגוּעִים, אֲסוּנוֹת, צָרוֹת, וְאַתָּה מְחַלֵּט לְשֹׁמֵר שִׁבְתָּ, אַתָּה מְחַלֵּטָה לְלֶכֶת בְּצַנִּיעוֹת, הַצְּנִיעוֹת שֶׁלָּךְ שׁוֹהַ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִהַצְּנִיעוֹת שֶׁל שָׂרָה, רַבֵּקָה, רַחֵל וְלֵאָה. הַשִּׁבְתָּ שֶׁלָּךְ שׁוֹהַ יוֹתֵר מִהַשִּׁבְתָּ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּר יוֹחָאִי. וְלִכֵּן הוּא אוֹמֵר שְׂאִי אֶפְשָׁר לִיחַס אוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם, כִּי הֵם גְּדוֹלִים מֵאֲבוֹתֵיהֶם.

מֵהֵיכֵן שָׂאֵב מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת עֲנֻתָנוֹתוֹ?

יֵשׁ בְּסִפְרֵי הַמֵּאֲמָרִים שֶׁל רַבִּי שְׁלוֹם דוּבֵר שֶׁנִּיאֹרְסוֹן זצ"ל, שֶׁהִיָּה הָאֲדָמוֹרִי הַחֲמִישִׁי בְּשׁוֹשְׁלֶת חֲב"ד (מֵאֲמָרִים שְׁנַת תרע"ט עוֹמֵד תּוֹסֵד), וְשֵׁם הוּא כּוֹתֵב לְבָאֵר אֶת הַפְּסוּק "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מֵאֵד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה" (במדבר יב, ג), וְהוּא

הכח שבך

שואל, איך יכול להיות שמשה רבנו העניו מכל אדם, יכול להשאיר העניו מכל האדם? הלא הוא עלה לשמים והיה בין מלאכים, והוא גם נצח את המלאכים (עיי' שבת דף פח ע"ב), לא אכל ולא שתה ארבעים יום (דברים ט, ט), הקדוש ברוך הוא מדבר אתו "פה אל פה" (במדבר יב, ח), הוא גדול הנביאים עד ימות המשיח, "לא קם בישראל כמשה עוד נביא ומפיט את תמונתו" (עיי' דברים לד, י), כל מי שחולק עליו נענש, ועם כל זה הוא נשאר בענותנותו? איך יכול להיות שאחרי כל זה אין לו רגע אחד של גאווה?

ומבאר, שמבאר במדרש (רבה פרשת כי תשא פרשה מ סימן ב), שמשה רבנו ראה בספרו של אדם הראשון. ושם הוא ראה את כל אחד ואחד לארץ כל הדורות, והוא ראה שיהיה דור בעקבתא דמשיחא שלא יהיה בהם השגה אלקית, יהיה בהם שפל נורא שלא יגיעו לשום דרגה רוחנית משמעותית, התנאים החיו מתים (עיי' עבודה זרה דף י ע"ב), רבנו האר"י הקדוש רבי יצחק לוריא האשכנזי, שהיה לפני כחמש מאות שנה, ידע בגלגול הנשמות, עשה עלית נשמה ועשה דברים מפלאים שאין לנו השגה בהם בכלל, והתחבר על זה ספר שלם שנקרא 'שבחי האר"י'. ומה ההשגה שלנו? מה יותר טעים, פיצה או פלאפל. וגם אם השגנו משהו בדרגה רוחנית כל שהיא, מה היא נחשבת ביחס לדורות הקודמים? וביחס להנהגת משה אינה נחשבת למאומה! מה כבר עשית, הארכת את השמלה? זרקת את הפאה? קבלת עליך לשמור שבת, מה זה לעצמת מצלת הצדיקים והקדושים, והגם שלא תהיה העבודה הזו אמתית בלב ומח, רק יהיה קיום המצות בפעל ממש, ולא תהיה העבודה אמתית עם הבנה ועם כל הלב והנשמה, וגם קיום המצות האלה שהן המינימום ההכרחי, יהיה במסירות נפש שיהיו כמה מניעות וכמה עכובים בלב ונפש ברבוי העלמות והסתרים, וכמו שאנחנו רואים היום שיש אנשים שאתה אומר להם: תנוח בשבת, והוא אומר לה 'קשה לי'. מה קשה לה לנוח בשבת? וראה משה רבנו את כל זה, ושהיו אנשים שיעמדו נגד כל מונע, ויקימו המצות במסירות נפש ובדרך נסיון, כל פעם, בכל יציאה מהבית, בכל פגישה עם משפחה וחברים יהיה להם נסיון. ומכיון שראה אותם בדור האחרון עומדים בנסיונות הגדולים הללו, היה משה רבנו עומד בתכלית השפלות מפני היתרון הזה שהם גדולים בהרבה ממנו!

מלמד אותנו הגאון הקדוש רבי שלום דובר זצ"ל, שאנחנו היינו הסבה לענותנותו של משה רבנו. משה רבנו אומר: אין לי במה להתגאות, כי יגיע דור שיהיה להם כל כף קשה לשמור תורה ומצות והם יקימו ויתעקשו ויצליחו לעמד בנסיונות, אז במה אני אתגאה?

כיום, בדור שלנו, בגלל כל הקשיים והנסיונות יכולים להגיע לדרגות כל כף גדולות ונוראות, אם שומרים תורה ומצות כהוגן, גם אם לא זוכים לעבד את השם

פְּרִשְׁת מֵטוֹת

כְּמוֹ אֲבוֹתֵינוּ.

רֵאשׁוּנִים כְּמִלְאָכִים, וְאֵנוּ?

בְּסֵפֶר אֹר לְשָׁמַיִם שֶׁל רַבִּי מֵאִיר רוֹטְנֶבֶרְג (פרשת תצוה עמוד קלח), הוּא מְבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר בְּרִית מְנוּחָה (ניקוד הח') שֶׁחִבֵּר אוֹתוֹ רַבִּי אֲבֶרְהָם מְרֵמוֹן הַסְּפָרְדִי וְצ"ל, רַבִּי חַיִּים וַיִּטְאֵל כּוֹתֵב עַל הַסֵּפֶר הַזֶּה: "סֵפֶר בְּרִית מְנוּחָה הוּא אֲמֵתִי, וְחִבְרוּ חֲכָם גְּדוֹל בְּחֻכְמָה וּבִתְוֹרָה, וְנֶאֱמַן רוּחַ, וְכִסֶּה אֶת דְּבָרָיו בְּעֵמֶק וְנִעֲשֶׂה עַל פִּי צַדִּיק אֶחָד קִדְמוֹן שֶׁנִּגְלָה אֵלָיו וְאֵלֵהוּ זְכוּר לְטוֹב וְלִמְדוֹ". זֶה סֵפֶר קַבְלֵי עֵמֶק מָאֵד, וְהוּא מְבִיא אֶת מָה שֶׁאֱמָרוּ בְּגִמְרָא (שבת דף קיב ע"א), אִם רֵאשׁוּנִים כְּמִלְאָכִים אָנוּ כְּבִנֵי אָדָם, וְאִם רֵאשׁוּנִים כְּבִנֵי אָדָם אָנוּ כְּחַמּוּרִים, וְהוּא כּוֹתֵב עַל זֶה: זֶה נֶאֱמַר לְדוֹרוֹתֵינוּ, אֲבָל בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן יִהְיוּ יוֹתֵר גְּדוֹלִים מְדוֹרוֹת הָרֵאשׁוּנִים, וְכָל כֵּן לָמָּה? כִּי הַנְּסִיווֹת הַנּוֹרְאִים שֶׁיִּהְיוּ בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן לְשֹׁמֵר אֶפְלוּ עַל הַמִּינִימוֹם, עַל הַשִּׁבְתָּה, הַקְּדוּשָׁה, הַטְּהָרָה, הַצְּנִיעוּת, הַכְּשָׁרוֹת, עַל מִינִימוֹם יִרְאֵת שָׁמַיִם, יִהְיוּ גְדוֹלִים וְנּוֹרְאִים. הַגְּמָרָא אוֹמְרַת (ברכות דף לג ע"ב), שֶׁיִּרְאֵת שָׁמַיִם לְגַבֵּי מִשְׁה רַבְּנוּ זֶה דְּבַר קָטָן, אֲבָל בְּדוֹר שְׁלָנוּ זֶה דְּבַר עֲצוּם וְרַב. בְּגִלְל כָּל הַקְּשָׁיִים וְהַנְּסִיווֹת שֶׁיִּשׂ. וְדוֹקָא בְּגִלְל הַנְּסִיווֹת הָאֵדָם יִכּוֹל לְהַגִּיעַ לְדִרְגוֹת גְּדוּלוֹת.

יִיתִי וְלֹא אַחְמִינָה

וּמַהדוֹר שֶׁל 'עַקְבָּתָא דְּמִשְׁיחָא' שֶׁהוּא לְפָנַי בֵּא הַמְּשִׁיחַ, אֶפְלוּ הָאֲמוֹרָאִים פְּחָדוּ וְאָמְרוּ "יִיתִי וְלֹא אַחְמִינָה" (סנהדרין דף צח ע"ב ילקוט שמעוני ירמיהו רמז שי) - שְׁיִכָּא הַמְּשִׁיחַ אֲבָל שְׁלֹא אֶהְיֶה בְּדוֹר הַהוּא, וְלָמָּה? בְּגִלְל הַנְּסִיווֹת הַקְּשִׁים שֶׁיִּהְיוּ בְּדוֹר הַזֶּה, וּבִלְבוּל הַדַּעַת הַנּוֹרָא.

תְּקוּן הַעֲוֹנוֹת בְּדוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים

בְּסֵפֶר 'יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל' לְגֵאוֹן רַבִּי יְרַחְמִיאֵל יִשְׂרָאֵל יִצְחָק דְּנִצְצִיגֵר, 'הָאֲדָמוֹר' מְאֻלְכֶסְנֶדֶר', (לראש חודש כסליו עמוד 106) הוּא מְבִיא אֶת מָה שֶׁשָּׂאֵלוּ תַלְמִידֵי רַבִּי חַיִּים וַיִּטְאֵל אֶת רַבָּם עַל מָה שֶׁמוּבָא בִּירוּשְׁלָמִי (שבת פרק ה הלכה ד) עַל הַמְּשִׁנָּה שֶׁפָּרְתוּ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הֵיטָה יוֹצֵאת בְּרִצּוּעָה שֶׁבִּין קַרְנֵיהָ שְׁלֹא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים, וְהִשְׁחִירוּ שְׁנָיו מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית. וּפְרָשׁוּ בְּגִמְרָא שֶׁזוֹ הֵיטָה הַשְּׂכָנָה שְׁלוֹ שִׁיּוּצֵאת עִם אֵיזָה תְּכִשִׁיט שֶׁהִיא אֲסוּר לָהּ לְצֵאת בְּשִׁבְתָּה, וּמִכֵּיּוֹן שְׁלֹא מָחָה בָּהּ קָבַל עַל עֲצָמוּ

הכח שבך

תשובה להתענות עד שהשחרו שנינו. והתלמידים תמהו: אם בארזים נפלה שלהבת, מה יגידו אזובי הקיר? (מועד קטן דף כה ע"ב) הלא אם על דבר קל כזה שהוא אסור מדרבנן, והוא רק לא מוחה, היה צריך כדי לתקן את זה להתענות עד שהשחרו שנינו מפני התענית, אנחנו מלאים בעברות, גם אם נעקר את כל השנים זה לא יספיק. כמה סגופים נצטרך?

ועל זה ענה להם רבי חיים ויטאל: בזמן הזה, בחושכת הגלות, אפלו צעקה אחת, אנחה אחת אמתית של אחד מישראל מעמק לבו, נחשב כהרבה תעניות בשנים קודמות! (עיי' בשו"ת דברי יואל מסאטמר אורח חיים סימן ל, ובשו"ת קנה בושם חלק ב סימן כג דף כה ע"ד, ובשו"ת יביע אומר חלק ד חלק יורה דעה סימן יד אות יד).

ואומר 'ישמח ישראל': "מזמן רבי חיים ויטאל עד עתה, שהגלות והצרות מתגברים בכל יום, וכל יום קללתו מרבה מחברו, בודאי צעקת ישראל מעמק הלב, יקר הוא בעיני ה' כמו התעניות מהשנים קדמוניות."

וגם אנחנו נוסיף, שמזמן הרב 'ישמח ישראל' עברו למעלה ממאה שנה, כמה צרות עבר עמנו במאה השנים האחרונות, והנסיונות גדלו וירידת הדורות התעצמה עוד ועוד, ולכן כל מעשה שהאדם עושה לכבוד השם הוא זוכה לעלות ולהתעלות. דוקא משום שהחשך כל כך גדול, האור הכי קטן מאיר חזק, ובלבד שהאור הזה יהיה אמתית.

הארה אמתית

הגאון רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו 'פרי צדיק' כותב (פרשת כי תבוא אות טז), שכש"ש בלב איזו הארה אמתית אפלו מעט, חשוב בעיני ה' יתברך יותר מאור גדול בדורות הראשונים. למה? כי הדור שלנו חוץ מכל הצרות, היסורים, הקשיים, הפגועים, האסונות והמחלות ובתי חולים מלאים, הוא עוד מלא בנסיונות עצומים ונוראים. ואם האדם בכל זאת בא ומחליט: אני מקים את רצון השם למרות שמסביב זה הסער, וכלם בשכונה לא שומרים, והוא בוחר בדרך השם, הוא עולה ומתעלה בצורה מיחדת הרבה יותר מדורות קודמים.

נפוץ עגל הנהב המודרני

הגאון הצדיק רבי שמשון רפאל הירש, היה בערך לפני כמאה וחמשים שנה, בדור שלו היו הרבה בעיות וקלקולים, זה מזכיר קצת את הדור שלנו. ובספרו במעגלי

פְּרִשְׁת מַטוֹת

הַשָּׁנָה (חלק ד עמוד רג) הוא כותב על התקופות שיש בשנה ואיך צריך להתחזק בהן, וכך הוא כותב: "ההסטוריה חוזרת אפוא על עצמה, המחולות סביב לעגל הזהב נמשכים במלא העז כמאז ומקדם, אך לדאבונו חסר לנו אחד כמו משה רבנו המחונן באמץ רוח לקחת את עגל הזהב ולהוכיח בפרהסיא, לפני כלם בפומבי, את חסר ערכו ואפסיותו, להראות קבל עם ועולם עד היכן מגעת אי יציבותו בכך שיהפך לעפר ואפר אחר שנגמר יומו האחד עלי אדמות, ובגללו כפר העם באל חי, ברבונם הנצחי בעבר ובעתיד" - אומר רבי שמשון רפאל הירש, עגל הזהב קים, הריצה ההמונית סביבו גם קימת, מה שחסר זה רק אחד כמו משה רבנו שיצחק ויגיד: מה אתם מבזבזים את החיים והולכים אחר עגל הזהב! מה יגיד אדם? מה אני משה רבנו? אני לא בדרגה הזאת, אבל זה בדיוק הנושא שבאנו ודברנו כל הזמן, בדור שלנו אתה יכול להיות כמו משה רבנו, פתח בדורו כשמואל בדורו (ראש השנה דף כה ע"ב), אתה הקטן יש בה אור, תשפיע על אחרים. יש בה כח? תשפיע על אחרים, יש לה כח? תשפיע על אחרים.

מה אכפת לאלקים?

יש אשה שחושבת: 'מה אכפת לאלקים אם אני אצא עם פאה מהבית או כסוי ראש, הרי הרבה הולכות עם זה. למה אני צריכה להיות הצדיקה מכלם?', והתשובה היא, דווקא בדור הזה כל כך אכפת להשם, גם אם בעיניך זה מעשה קטן, כשאת באה ומתגברת זה שוה הרבה יותר מדורות קודמים. לכן היחס שלנו בזהירות מלעבר עברות ולעשות מצות, צריך להיות הרבה יותר גדול מכל שאר הדורות הקודמים, כיון שאנחנו חשובים בעיני ה' הרבה יותר מהדורות הקודמים. אדם שיבין את זה ממילא לא יזלזל אפילו בדברים קטנים, הוא לא יגיד: 'לא נורא אם לא נקפיד על מלאכת בורר בשבת...', כמו שמשה רבנו פחד לא לעשות מלאכת בורר בשבת, כי הוא ידע כמה הכח שלו יכול להשפיע, כך גם אתה צריך לדעת איך להזהר מכל הדברים הללו.

הקדוש ברוך הוא יזכה אותנו שידע ויכיר בערך של כל מעשה ומעשה שלנו, ולא יסתפק במועט ויגיד 'אם כך כל מעשה קטן שוה אז זהו', כי הפוך, עד כמה שאתה אומר 'כל מעשה קטן הוא טוב', בואו נחשב כמה כל מעשה רע מה הוא עושה, אם נותנים לה כח שאתה יותר שוה ממה רבנו, תבין גם כמה אתה יכול להרס. ואם בדור של האמוראים אמרו, שאם עשית מעשה אחד אתה בא ומזכה את כל העולם כלו לכף זכות ואם לא אתה מחייב את כל העולם כלו לכף חובה, כמה בדור שלנו

הכח שבך

אדם צריך לבוא ולהזדהר. את נזהרת מצניעות - את מונעת צרות מעם ישראל, וכמו שהתורה מזהירה אותנו: "והיה מחניף קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושבת מאחריך" (דברים כג, טו). אתה נזהר בשמירת שבת, בענייני כשרות, בענייני 'שמירת הברית' - אתה מונע במעשים שלך עוד שואה מעם ישראל, שהרי אמרו חז"ל (שבת דף לג ע"א), בעון חלול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה ובני אדם מתמצטין והדרכים משתוממים. זה הכח הגדול ביותר שיכול למנוע הרבה צרות מעם ישראל, והשכר הוא עצום ורב.

ה' יזכנו שנזכה לעשות רצונו כרצונו, ולא להסתפק במועט בעניינים רוחניים, אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת מִסְעֵי

פְּרִשְׁת מִסְעֵי

הַלְקַח מֵהַרוּצַח

רוּצַח בְּשׁוֹגֵג

בְּפְרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ אֲנַחְנוּ לומְדִים עַל רוּצַח בְּשׁוֹגֵג שְׁצָרִיף לְגִלוֹת לְעִיר מְקַלֵּט, וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת "וְהַצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מְקַלְטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וַיָּשָׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ" (במדבר לה, כה), זֹאת אוֹמֶרֶת כָּל זְמַן שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדֹל חַי, הוּא לֹא יִכּוֹל לְצַאֵת, כִּי גּוֹאֵל הַדָּם - קְרוֹב הַמְשַׁפָּחָה שֶׁל אוֹתוֹ אֶחָד שֶׁהוּא רֹצֵחַ, יִכּוֹל לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ. לְכֵן הוּא חַיֵּב לְהִשָּׂאֵר שָׁם.

הַמְשֻׁנָּה (מכות דף יא ע"א) כּוֹתֶבֶת, שֶׁמְכִינֵן שֶׁהַמִּיתָה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדֹל הִיְתָה הַיְצִיאָה לְחַרוֹת שֶׁל הַרוּצַח בְּשׁוֹגֵג מְעִיר מְקַלֵּט, לְפִיכֵךְ אֲמוּתִיהֶן שֶׁל הַכֹּהֲנִים הָיוּ מְסַפְּקוֹת לָהֶם מַחֲיָה וְכִסּוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ עַל בְּנֵיהֶן שְׂיָמוּתוֹ. הָאֲמָהוֹת שֶׁל הַכֹּהֲנִים הַגָּדוֹלִים הָיוּ הַסַּפְּקוּיּוֹת הָרֵאשִׁיּוֹת לְבְגָדִים וּמִזוֹן בְּשֻׁבִיל אוֹתָם הַרוּצָחִים בְּשׁוֹגֵג. וְכֵן זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ עַל הַבֵּן שְׂיָמוּת.

הַשְּׁחָד

רוֹאִים פֹּה דְבַר נִפְלֵא. הֵרִי מְדַבֵּר כְּאִן בְּאֲדָם שֶׁהוּא לֹא הִכִּי צְדִיק וְהַגּוֹן, כִּי לְמִרוֹת שֶׁהוּא רֹצֵחַ בְּשׁוֹגֵג, הֵרִי מְגַלְגְּלִים זְכוֹת עַל יְדֵי זַכָּאִי וְחוּבָה עַל יְדֵי חַיֵּב (שבת דף לה ע"א, ובירושלמי סנהדרין פרק י הלכה ב), וְאִם מְשֻׁמִּים גְּלָגְלוּ אֶת זֶה עַל יְדוֹ סִימֵן שֶׁהוּא חַיֵּב, בְּמִיָּחַד בְּעֵנִינִים שֶׁל בֵּין אָדָם לְחֻבְרוֹ, שֶׁהֵרִי הַתְּגַלְגְּלָה עַל יְדוֹ תַקְלָה נוֹרְאָה שְׁפָזוּ שֶׁל הַרִיגַת אָדָם. וְשֵׁאִיפֶת חֲיָיו הִיא שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדֹל כִּבֵּר יָמוּת, שֶׁהוּא יוֹכֵל לְצַאֵת מִבֵּית הָאֲסוּרִים הַזֶּה. בְּכָל בְּרִכָּה בְּתַפְלַת שְׂמוּנָה עֲשִׂרָה הוּא מְחַפֵּשׂ אֵיךְ לְקַשֵּׁר אֶת זֶה שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָמוּת: "אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת" - יְהִי רְצוֹן שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדֹל יֵאבֹד עֲצָמוֹ לְדַעַת. "הַשִּׁיבֵנו אֲבִינוּ" - יְהִי רְצוֹן שֶׁתְּשִׁיב אוֹתִי לְבִיתִי וְהַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָמוּת. "רַפְּאֵנוּ" - כָּלֵם חוּץ מִהַכֹּהֵן הַגָּדֹל שֶׁיִּקְבֵּל מַחְלָה וְלֹא יִתְרַפֵּא. וּפְתָאוּם כְּשֶׁהָאֲמָא שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדֹל בָּאָה וְנוֹתְנַת לוֹ אֶכֶל, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁזֶה כְּדֵי שֶׁהוּא לֹא יִתְפַּלֵּל שֶׁהַבֵּן

הלקח מהרוצח

שְׁלֵה יָמוּת, זֶה עוֹזֵר, הוּא מוֹכֵן לְהִיּוֹת אָסִיר בְּעִיר מְקַלֵּט בְּזָכוֹת כְּמֵה מְנוֹת וּבְגָדִים שֶׁהִיא מְבִיאָה לוֹ.

אֲנַחְנוּ רוֹאִים מְכָאן דְּבָר מְפֹלָא: כְּמֵה גְדוֹל כַּח הַשְּׁחָד, "כִּי הַשְּׁחָד יַעֲזוֹר עֵינֵי חֲכָמִים וַיִּסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים" (דְּבָרִים טו, יט). אֲתָה נוֹתֵן לוֹ כְּמֵה שְׂקָלִים, לְחֲמִנְיָה בְּשֶׁקֶל וְשׂוֹקוֹ בְּשֶׁתֵי שְׂקָל - קִנְיַת אוֹתוֹ. זֶה מֵה שְׂאֲמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ: "אִם רָעַב שְׂנֵאָדָּה הֶאֱכִלְהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקִיחוּ מַיִם כִּי גִחְלִים אֲתָה חוֹתֵה עַל רֵאשׁוֹ וְהוּא יִשְׁלֵם לְךָ" (מִשְׁלֵי כה, כא - כב).

הנִיצוּץ הַיְהוּדִי

וּבְאֵמַת זֶה לֹא רַק נִקְדַּת הַשְּׁחָד, אֲלָא גַם יַדִיעַת הַתּוֹרָה בְּנִיצוּץ הַיְהוּדִי הָאֱלֹקִי, שְׁלֵא יַחֲזִיר רְעָה תַחַת טוֹבָה. אָדָם שֶׁמְחִזִיר רְעָה תַחַת טוֹבָה, שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ מְקַלֵּל אוֹתוֹ בְּקִלְלָה הַכִּי נוֹרְאִית: "לֹא תִמּוּשׁ רְעָה מִבֵּיתוֹ" (מִשְׁלֵי יז, יג), וְגַם אָדָם כְּזֶה שֶׁהוּא לֹא הֶגּוֹן יוֹדֵעַ לְהַכִּיר טוֹבָה.

אֵת הַנִּקְדָּה הַזֶּה צָרִיךְ לִזְכֹּר כֹּל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּקְרוֹב רְחוּקִים. יֵשׁ בְּכֹל יְהוּדִי נִיצוּץ אֱלֹקִי (עֵינֵי שׁו"ת דְּבָרֵי יַצִּיב חֶלֶק אוֹרַח חַיִּים סִימָן רוֹ אוֹת ה), וַיִּשְׁרָאֵל אָף עַל פִּי שְׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא (סְנֵהדְרִין דָּף מֵד ע"א), וְאֲסוּר לָנוּ לְהַתִּיאֵשׁ מִשׁוּם יְהוּדִי מְלַחֲזוֹתוֹ בְּתוֹבָה.

לֹא מִזְמֵן שְׁמַעְתִּי סְפוֹר עַל יְהוּדִי אֶחָד מְסַכֵּן, רְחוּק מִתּוֹרָה וּמִצְוֹת, הַעֲבוּדָה שְׁלוֹ הַיְתָה, לֹא לְלַכַּת אַרְבַּע אֲמוֹת בְּלִי 'נְטִילַת יְדַיִם' - כֹּל הַיּוֹם גּוֹנֵב. הוּא הַתְקַדֵּם 'בְּעֲבוּדָתוֹ' עַד שֶׁהוּא נִהְיָה הַגֵּנֵב מְסַפֵּר אֶחָד שֶׁל מְכוֹנִיּוֹת יִקְרָה.

יּוֹם אֶחָד הוּא עוֹבֵר וְרוֹאֶה מְכוֹנִית חֲדָשָׁה חוֹנָה וְהִיא 'קוֹרֶצֶת' לוֹ. הוּא בּוֹרִיזוֹת פֶּרֶץ אֵת הַמְכוֹנִיּוֹת, הַצְּלִיחַ לְהַנִיעַ אוֹתָהּ וְנִסַּע מִהַמְקוֹם. תּוֹךְ כְּדֵי נְסִיעָה הוּא מְסַתְפֵּל וְרוֹאֶה מְאֻחֲרֵי בְמוֹשֵׁב תִּינּוּק, הַהוֹרִים שְׂכָחוּ אֵת הַתִּינּוּק בְּרֶכֶב. הוּא מְסַתְפֵּל וְרוֹאֶה שֶׁהַתִּינּוּק אֶבֶד אֵת הַהַפְרָה מְרֵב חֵם. הוּא הַחֲלִיט לְהַצִיל אֵת הַתִּינּוּק. הוּא נִסַּע בְּמַהֲירוֹת לְבֵית הַחוֹלִים וְהַכְנִיס אוֹתוֹ לְטַפּוֹל נְמֶרֶץ. בֵּינְתַיִם מִבֵּית הַחוֹלִים יִצְרוּ קֶשֶׁר עִם הַמְשַׁטָּרָה וְאֲתָרוּ אֵת הַהוֹרִים לְפִי מְסַפֵּר הֶרֶכֶב. הַהוֹרִים - זוּג חֲרָדִים - הִגִיעוּ לְבֵית הַחוֹלִים וְרוֹאִים שֶׁהִלְדָּ חָזַר לְהַפְרָה, הֵם רוֹצִים לְהוֹדוֹת לְמִידְעָנוּ הַגֵּנֵב.

הַגֵּנֵב רַק מְחַכָּה לְכַרְח מִהַמְקוֹם, אֲבָל הַהוֹרִים לֹא נוֹתְנִים לוֹ לְלַכַּת לְפָנָי שְׁמַצִידִים אוֹתוֹ בְּאֵרוּחָה וְלוֹקְחִים מִמֶּנּוּ אֵת מְסַפֵּר הַטְּלַפּוֹן שְׁלוֹ.

אֲחֵרֵי שְׂבוּעַ שְׁלֵ טַפּוֹלִים וּבְדִיקוֹת, הַתִּינּוּק יוֹצֵא מִבֵּית הַחוֹלִים. הֵם מְחֲלִיטִים בְּשֶׁבֶת לְעֲשׂוֹת מְסַבֵּת הוֹדִיָּה, קְדוּשׁ גְּדוֹל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת עַל גַּס הַהַצְלָה, וְכַמוֹךָ

פְּרִשְׁת מִסְעִי

מזמינים את חתן השמחה הגנוב, שיתארח אצלם כל השבת.

כל השבת כל בני המשפחה מברכים ומשבחים את הגנוב, והוא לא יודע מה לעשות עם עצמו, כלם מחבקים אותו, לוחצים לו את היד: "אשריך, אתה יודע מה עשית? הצלת תינוק יהודי, כל המציל נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא" (סנהדרין דף לו ע"א). קנו לו פתיחת ההיכל בבית הכנסת, עליה לתורה, בקדוש הרימו אותו על הכתפים כמו חתן בר מצוה, זרקו עליו סכריות.

במוצאי שבת, האבא אומר לו: "הרב שלי הוא אחד מגדולי הדור, הוא שמע שאתה הצלת את הבן שלי והוא רוצה לפגש אותך", הוא הסכים. הגיעו לרב. הרב כבד אותו מאד, והוא נדהם מהפשטות והקדושה של הרב, ובקש לדבר עם הרב ביחידות. כשכלם יצאו הוא ספר לרב מה באמת הייתה כוננתו: "אני גנוב מכוניות. גם את המכונית של המשפחה הנפלאה הזו תכוננתי לגנוב, לא ידעתי בכלל שיש ילד במכונית, ככה זה יצא, ולכן אני לא רוצה לשקר לרב. לא מגיע לי כל הכבוד הזה". הרב חיך ואמר לו: "אתה התכוננת לגנוב, אבל ה' יתברך הפריע לך במלאכה, והפך לך את העברה למצוה. אתה חייב להגיד לי איזו מצוה עשית שהקדוש ברוך הוא גלגל לידך זכות כזו גדולה?", הגנוב חושב וחושב ולא מוצא שום מצוה. והרב דוחק בו: תזכר באיזו מצוה או מעשה טוב שעשית. והגנוב מתעקש: "אני לא עושה מצוות, אני רק גנוב, זה מה שאני יודע לעשות מגיל שש, אבל אולי יש דבר אחד שאני 'הגון' בו, שקבלתי על עצמי שבכל רכב שאני גנוב, אני מחזיר לבעלים את כל המסמכים בדאר בעלום שם, כי את הרכב הבטוח משלם אז לא אכפת לי, אבל את המסמכים ברכב אני לא צריך, אז למה שבעל הרכב יצטער?" הרב חיך ואמר לו: "זו המצוה שהובילה אותך למצוה של הצלת נפשות, ומצוה גוררת מצוה" (אבות פרק ד משנה ב).

אחרי אותו ספור הגנוב חזר בתשובה. הקדוש ברוך הוא אומר לעם ישראל: "תפתחו לי פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם" (עין מדרש רבה שיר השירים פרשה ה סימן ב, ובמדרש תנחומא פרשת תולדות סימן יח), תתחילו ללבות את הניצוץ היהודי, אני כבר אמשך לעזור לכם.

תפלה מעמקי הלב

רעיון נוסף אנחנו לומדים מהענין הזה: עד כמה גדול כח התפלה אפלו של רוצח, שהתפלה שלו שבוקעת ממעמקי הלב "הוציאה ממסגר נפשי" (תהילים קמב, ח),

הלקח מהרוצח

יכולה להשפיע ולהרג את הכהן הגדול. וכשהאמא של הכהן הגדול נותנת לו אכל, גם אם הוא מתפלל הוא כבר לא יתפלל ממעמקי הלב. כמה גדול כח תפלה אמתית ממעמקי הלב, "קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת" (תהילים קמה, יח).

"אשר משח אתו"

וכשנקרא את הפסוקים נראה שלא כל כהן גדול שמת בימיו משחרר את הרוצח בשגגה מעיר מקלט, שהרי הכתוב אומר "עד מות הכהן הגדול אשר משח אתו בשמן הקדש" (במדבר לה, כה), ושואלת הגמרא (מכות דף יא ע"ב) מה זה "אשר משח אתו", וכי הוא מושחו? אלא זה שנמשח בימיו. והינו שרק כהן חדש שמנו אותו ומשחו אותו בשמן המשחה באותו הזמן, אם הוא ימות הוא יוצא מעיר מקלט.

רבי מאיר שמחה ואיסר הראל

הגאון רבי מאיר שמחה מדוינסק נצ"ל היה יהודי קדוש. איסר הראל, ראש המוסד, גדל בעיר הזו עם משפחתו. והוא מתאר בספרו 'בטחון ודמוקרטיה' מארע מדהים ומסעיר. הוא כותב כי בחורף אחד גשום מאד עלה הנגה המקומי על גדותיו, והיתה סכנה גדולה שהמים יפרצו את הסכר ויציפו את העיר. לדבריו, רב העיר, הרב מאיר שמחה, התפלל לאלקים ובקש רחמים על תושבי העיר. כעבור זמן קצר החלו המים לשקע, והעיר נצלה. לצערנו הוא נשאר חלוני, והנס המפעים הזה לא עזר לו לחזור בתשובה.

החשבון המדקדק

והגאון הזה רבי מאיר שמחה, שזאל בספרו 'משך חכמה' על התורה (פרשת מסעי פרק לה פסוק כה) למה התורה משתמשת בלשון "אשר משח אתו בשמן הקדש", וכי הרוצח משח את הכהן הגדול בשמן המשחה? התורה היתה יכולה לכתב באופן פשוט 'אשר נמשח בשמן הקדש'!

ומבאר, שבאמת הרוצח הוא זה שמשח את הכהן הגדול, כי לפני שהרוצח רצח, ולפני שהכהן הגדול מתמנה בכלל, הקדוש ברוך הוא לוקח את כל מכלול הענינים בחשבון באופן הבא: מגיע הזמן לבחור כהן גדול, יש כמה מעמדים, יש כהן גדול מבגר ויש צעיר, כלם רוצים את התפקיד הנכסף, והקדוש ברוך הוא ממנה את אותו כהן שנשאר לו סך שנים לחיות בדיוק לפי סך השנים שמגיע לרוצח בשוגג

פְּרִשְׁת מִסְעֵי

להיות בעיר המקלט. שכן כל רוצח בשוגג יש דַּרְגוֹת גַּם בְּשׁוֹגֵג עֲצֻמוֹ: יש שׁוֹגֵג קָרוֹב לְמִזֵּיד (עיי'ן בבא קמא דף לב ע"ב), בְּאִפְּן שֶׁהוּא הֵיָה יָכוֹל יוֹתֵר לְהִזְהַר, וְיֵשׁ שׁוֹגֵג קָרוֹב לְאִנּוּס (עיי'ן בים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ח סימן כ), שֶׁהוּא נִזְהָר כַּמָּה שֶׁהוּא יָכוֹל וּבְכָל אִפְּן יִצְאָה הַתְּקָלָה עַל יָדוֹ. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא חוֹקֵר כְּלִיּוֹת וְלֵב, הוּא יוֹדֵעַ בְּדִיוֹק כַּמָּה שָׁנִים מְגִיעוֹת לְאוֹתוֹ הַרוֹצֵחַ בְּשׁוֹגֵג לְשִׁבְת בְּעִיר הַמְּקֻלֵּט, וּלְפִי זֶה הוּא מְמַנֶּה אֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שְׁנֹשְׂאָר לוֹ בְּדִיוֹק סֵךְ שָׁנִים כָּאֵלוֹ. לְאַחַר מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הוּא יוֹצֵא לְחַפְּשֵׁי. וְזֶה שֶׁאָמַר הַכֹּתוּב "וַיֵּשֶׁב בָּה עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר מִשַׁח אֹתוֹ בְּשִׁמְן הַקֹּדֶשׁ" - הַרוֹצֵחַ עֲצֻמוֹ מִשַׁח אוֹתוֹ! כִּי לְפִי כַּמּוֹת הַשָּׁנִים שֶׁמְגִיעוֹת לְרוֹצֵחַ לְשִׁבְת בְּעִיר הַמְּקֻלֵּט, נִבְחַר אוֹתוֹ כִּהְיָה לְהִיּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל.

הַמְּשִׁיךְ הַחֲשׁוֹבֵן הַמְּפֹלֵא

וְהַחֲשׁוֹבֵן מְמַשִּׁיךְ לְהִיּוֹת מְפֹלֵא: הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מְתַמְנֶה בְּדִיוֹק לְפִי הַשָּׁנִים שֶׁמְגִיעוֹת לְרוֹצֵחַ בְּשׁוֹגֵג לְשִׁבְת בְּעִיר הַמְּקֻלֵּט. הַרוֹצֵחַ בְּשׁוֹגֵג לֹא יָכוֹל לְהִשְׁפִּיעַ בְּתַפְלָתוֹ כִּי הוּא נִגּוּעַ וְהוּא לֹא מְתַפְלֵל בְּלֵב שָׁלֵם, כִּי לְאוֹתוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל יֵשׁ גַּם אִמָּא, וְגַם הָאִמָּא מְשַׁנְחָת, כִּי צָרִיךְ אוֹתָהּ שֶׁתִּגְרַם שְׁאוֹתוֹ רוֹצֵחַ לֹא יִתְפַּלֵּל, אוֹ לֹא יִתְפַּלֵּל מְעַמְקֵי הַלֵּב לְצַאת מֵעִיר הַמְּקֻלֵּט, לְפָנֵי שְׁמִימָצָה אֶת סֵךְ הַשָּׁנִים שֶׁמְגִיעַ לוֹ עַל פִּי מְעַשְׂיוֹ. וְכָל הַשְּׁנִיחָה הַפְּרִטִית הַזֹּאת נוֹעֵדָה בְּשִׁבְלֵי רוֹצֵחַ. יֵשׁ הַשְּׁנִיחָה פְּרִטִית גַּם לְרוֹצְחִים, גַּם לְגַנְבִים, אֲפֵלוּ לְגַנְבֵי מְכוּנִיּוֹת יֵשׁ הַשְּׁנִיחָה פְּרִטִית מְתִי הוּא יִמְצָא יָלֵד בְּמְכוּנִיּוֹת, וּמְכוּנִים אוֹתוֹ מֵהַשְּׁמִים שֶׁיִּפְרֹץ דְּוָקָא לְמְכוּנִיּוֹת הַזֹּאת, וְהַסּוֹף הַמְּדֻהָּיִם שֶׁהוּא חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, כֹּל זֶה הַשְּׁנִיחָה פְּרִטִית מְפֹלֵאָה.

"עַל פִּי ה' יִחַנּוּ"

זֶה מֵה שְׁאוּמְרֵת הַתּוֹרָה "עַל פִּי ה' יִסְעוּ וְעַל פִּי ה' יִחַנּוּ" (במדבר ט, יח). כֹּל אֶחָד וְאֶחָת צָרִיכִים לְדַעַת, כֹּל הַמְּסַעוֹת וְהַחֲנִיּוֹת שֶׁלָּךְ בְּחַיִּים זֶה עַל פִּי ה', "מֵה" מְצַעֲדֵי גָבֵר כּוֹנְנֵנו" (תהילים לו, כג), הַכֹּל זֶה בְּרִצּוֹן ה', בְּהַשְּׁנִיחָה פְּרִטִית בְּדִיוֹק כְּפִי מֵה שֶׁמְגִיעַ לָךְ. יְהִי רִצּוֹן שְׁנִיחָה לְחִיּוֹת וּלְהַרְגִישׁ אֶת הָאִמּוּנָה בְּהַשְּׁנִיחָה פְּרִטִית אֲמֵן כֵּן יְהִי רִצּוֹן.

פְּרִשְׁת דְּבָרִים

פְּרִשְׁת דְּבָרִים

עצות לחיים טובים

“אלה הדברים”

“אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב” (דברים א, א). רש”י מביא בשם המדרש (רבה פרשת דברים סימן ט), שכל המקומות הללו שנאמרו רמזו לתוכחה לעם ישראל על הזמנים בעבר שלא שמרו את דרן ה’ בכל מיני מקומות, אם זה על המן, עון המחלקת - קרח, ועוד.

אהבת הענוה

האור החיים הקדוש (סם) כותב, שבדברים הללו יש רמז לכל מיני מדות טובות. והמלה “בערבה” כוללת שני דברים, הדבר הראשון שתהיה לאדם מדת הענוה, ולזה רומזת המלה “במדבר”, שאמרו חז”ל (עירובין דף נד ע”א), שאדם ישים עצמו כמדבר שהכל דורכים עליו. “בערבה” - שהמדה של הענוה תהיה ערבה וחיבה עליה, ושאתה תרצה באמת להיות ענו. ומוסיף עוד שלמלה “בערבה” יש משמעות גם לחיוב הערבות, שנצטרף להוכיח על העון לקטן וגדול ולא ישתמש בענוה בענין זה.

זאת אומרת מצד אחד צריכה הענוה להיות עליה חיבה מאד, ומצד שני יש גם ערבות, הבית נשרף אל תגיד אני לא יודע לכבות, אין לי תעודת כבאי, אין לי תעודה של רב, אני לא יכול להחזיר בתשובה. האש בוערת! אפלו שאתה “במדבר”, אפלו שאתה ענו וערבה עליה מדת הענוה, אתה צריך גם לדעת להיות מעמיד את הדת על תלה כיון שכלנו ערבים.

וממשיך האור החיים לבאר: “מול סוף” - המחשבה שתעזר לך לעמוד במדת הענוה בערבה, שתזכר את “מול סוף”, את סוף החיים שלך.

עצות לחיים טובים

תאות החיים

שמעתי מהרב אלימלך בידרמן שיחיה, באור נוסף במלה "בערבה" - ערבה זה דברים ערבים, התאוות, הרצונות, החשקים, כל הדברים הללו, אם אתה רוצה למגר אותם ולסלק אותם? "מול סוף" תזכיר לו יום המיתה, כשהאדם מזכיר ליצר הרע שלו את יום המיתה הוא נרגע (עיין ברכות דף ה ע"א). המחשבה הזו גורמת לאדם לחיים טובים, כיון שפשעהאדם יודע, "הנה אנכי הולך למות" (בראשית כה, לב), בכל רגע אתה מתקדם ומתקרב ליום המות, למה אתה מבזבז את הזמן שלך על תאוות ועל שטיות? הרי בכל שניה אתה יכול לזכות לחיי נצח!

זכירת הבורא והשגחתו

ובאמת לא מספיקה רק מדת הענוה וזכירת יום המיתה כדי לעצר את היצר הרע, שהרי נאמר במשנה (אבות פרק ג משנה א), עקביא בן מהללאל אומר: הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה. מאין באת? מטפה סרוחה! ולאן אתה הולך? למקום עפר, רמה ותולעה! ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון? לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא! המחשבה על אפסיות האדם מועילה רק אם היא מגיעה עם המחשבה לפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, לפני מלך המלכים הקב"ה. וככל שהאדם יחיה את הדבר הזה וירגיש את מלכות השם עליו, ואת השגחתו, הוא ימנע מהחטא. וזה כלול בזכירה לפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, שאתה עתיד לתן דין וחשבון בפני הבורא יתברך, שרואה אותך בכל רגע ומחיה אותך בכל שניה. ואם האדם יחיה במחשבה הזו הוא ימנע מהחטא, ובודאי מגאווה, שהרי "תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז, ה).

השגחה פרטית בסיביר

זה הרוח הנוסף כשאדם זוכה לחיות באמונה ובטחון, שהוא חי את הקב"ה וממילא נזהר שלא לחטא.

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי נצ"ל היה גאון עצום, הוא היה רב בלונדון, וחבר פרוש אדיר על התוספתא - 'חזון יחזקאל'. לפני שהוא הגיע ללונדון הוא היה ברוסייה והרוסים הגלו אותו לסיביר. כשהוא נכנס לסיביר הוא אמר לקב"ה: הגמרא (כתובות דף ל ע"א) אומרת, הכל בידי שמים חוץ מצנים ופחים. קר וחם

פְּרִשְׁת דְּבָרִים

זה בְּיָדִים שְׁלֶךְ, צָרִיךְ לְהִתְלַבֵּשׁ טוֹב לְפִי מְזַג הָאוֹר. אֲבָל כָּאן שְׁאֲנִי בְּסִיבִיר יֵשׁ לִי בְּעֵינַי, אֲנִי לֹא יָכוֹל לְהִתְלַבֵּשׁ חֵם, הַשּׁוֹטְרִים הָרוֹסִים לֹא מְאַפְשָׁרִים, וְאִם כִּכָּה רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי מַחְזִיר אוֹתָם אֵלַיךְ - אֵת הַהִשְׁגָּחָה שֶׁל הַצָּנִים וּפְחִים, עֲכָשׁוּ זֶה בְּיָדֶיךָ שְׁאֲנִי לֹא אֶחְלֶה, כִּי אֲנִי כֹבֵד לֹא יָכוֹל לְשַׁלֵּט עַל זֶה. וּבְאֵמַת בְּכָל שָׁנָה לְפָנַי שֶׁנִּכְנַס לְסִיבִיר הוּא הָיָה חוֹלָה בְּשַׁפְעַת, הוּא הָיָה רְגִישׁ מְאֹד לְקָר, אֲבָל בְּסִיבִיר שְׁשָׁם הַקָּר עוֹמֵד בְּדֶרֶךְ כָּלֵל עַל מִינוּס עֲשָׂרִים מַעְלֹת וְיֹתֵר - הוּא לֹא חָלָה. הוּא מְסַר אֶת הַשְּׂמִירָה לְקַב"ה.

אֲלָקִים בְּסִיבִיר

לְיָמִים הוּא נִפְגַּשׁ עִם הָאֲדָמוֹר רַבֵּי יוֹסֵף יִצְחָק שְׁנִיאֹרְסוֹן זצ"ל, וְהוּא סֵפֶר עַל הַקְּשָׁיִים שֶׁהָיוּ לוֹ בְּסִיבִיר. וּבְאֵחַת הַפְּעָמִים כְּשֶׁהִתְעוֹרֵר בְּבִקְרָה, לְפָנַי שֶׁהוֹצִיאוּ אוֹתָם לְעִבּוּדָה הוּא אָמַר: "מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהִחְזִירָתָ בִּי נִשְׁמַתִּי בְּחִמְלָה רַבָּה אֲמוּנָתְךָ", וּלְפַתַע הִכְתָּה בּוֹ מַחְשְׁבָה עֲצוּבָה: 'בְּשִׁבִיל מָה בְּאֵמַת הַקַּב"ה הִחְזִיר לִי אֵת הַנִּשְׁמָה, אֵין לִי לֹא תוֹרָה וְלֹא תַפְלָה, לֹא תַפְלִין וְלֹא כְשָׁרוֹת, לֹא טְלִית וְלֹא סְפָרִים, אֲנִי כְמוֹ גּוֹי, בְּשִׁבִיל מָה הַקַּב"ה הִחְזִיר לִי אֵת הַנִּשְׁמָה? אֵין לִי בְּשִׁבִיל מָה לְקוּם בְּבִקְרָה, אֵי אֶפְשֶׁר לְלַמֵּד תוֹרָה, אֵי אֶפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת כְּלוּם... כִּכָּה הוּא שָׁכַב וְחָשַׁב.

עַד שֶׁהִתְנַצְצָה בּוֹ מַחְשְׁבָה: 'הַהוֹדָאָה עַל הַקִּימָה בְּבִקְרָה הִיא עַל "בְּחִמְלָה רַבָּה אֲמוּנָתְךָ" - לְחִזֵּק אֵת הָאֲמוּנָה, גַּם כָּאן שְׁצָרֶיךָ לְקוּם כָּל בִּקְרָה בְּקָר הַסִּיבִירִי וְלַעֲבֹד עִם כָּל הַכֹּחַ עַל הַקֶּרֶח הַקְּפוּא, וְעִדִּין לְזַכֵּר אֵת הַקַּב"ה וְאֵת הָאֲמוּנָה, רַק בְּשִׁבִיל זֶה שְׁוֶה לְקַב"ה לְהִחְזִיר לִי אֵת הַנִּשְׁמָה'.

כְּשֶׁשָּׁמַע אֵת זֶה הָאֲדָמוֹר שָׁגַם הוּא הָיָה רְדוּף מִשְׁלֹטוֹנוֹת הָרוֹסִים עַל הַפְּצַת הַתוֹרָה בְּרוֹסִיָה, הוּא אָמַר לוֹ: "הָיָה שְׁוֶה לָךְ שֶׁתַּעֲבֹר אֵת כָּל הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה בְּרוֹסִיָה רַק בְּשִׁבִיל שֶׁתִּגִּיעַ לְהִבְנֶה הַזֹּאת".

כְּשֶׁאָדָם מִבֵּין אֵיךְ לְרֹאוֹת אֵת הַקַּב"ה בְּתוֹךְ הַקְּשֵׁי וּבְתוֹךְ הַנְּסִיווֹת, דּוֹקָא בְּשַׁעָה שְׁאֵין כְּלוּם, אֵין תוֹרָה, אֵין כְּשָׁרוֹת, אֵין טְהָרָה, אֵין צְנִיעוּת, אֵין סְפָרִי מוֹסֵר, אֵין טְלִית אוֹ תַפְלִין. וּבְכָל אֶפֶן הוּא אוֹמֵר 'רַבָּה אֲמוּנָתְךָ', זֶה עָקֵר הַעֲבֹדָה בְּחַיִּים.

עֲבוּדַת חַיִּים

לְחִיוֹת בְּאֲמוּנָה זֶה לֹא סִסְמָה, זֶה עֲבוּדַת חַיִּים, לְחִיוֹת בְּכָל רְגַע אֵת הַקַּב"ה יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְנַהֵל אֵת הָעוֹלָם, בְּפִרְטוּט, מָה הַפְּרוּשׁ בְּפִרְטוּט? הַרְבֵּה מְאֻמִּינִים

עצות לחיים טובים

בקב"ה, אָבֵל בְּכֻלָּיוֹת: 'הוּא בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, הוּא דוֹאֵג לְכָלָם, רַק לְגַבֵּי חֲשׁבוֹן הַבְּנֵק שְׁלִי אֲנִי צָרִיךְ לְדַאֵג...' הָאֲמוּנָה הַיָּהוּדִית לֹא בִּאֲפֻן פְּרָטִי, אֲלֵא בְּכָל נִקְדָּה וְנִקְדָּה בְּחַיִּים. וְאֵת זֶה צָרִיךְ לְחַזֵּק בְּכָל רִגְעַ וּבְכָל שָׁעָה.

יש חלק בשלחן ערוך הנקרא 'חשן משפט', כלו עוסק בדיני ממונות, נזקים, שכנים, גנבות. רבי ברוך מקוסוב שהיה אחד מגדולי האדמו"רים לפני כמאתים חמשים שנה, בספרו עמוד העבודה (דרוש הבטחון אות יג), היה אומר: "שכל שלחן ערוך חשן משפט, זה רק ליהודי שלא מאמין לגמרי בהשגחה פרטית! ולכן אם מישוהו לקח לו, הזיק לו, הוא מיד תובע אותו, והוא מתוכח, ומביא עדים. אבל אדם שמאמין בהשגחה פרטית הוא יודע שהקב"ה סדר לו את הכפרת עונותיו זהו באפן המשלם והכי טוב בשבילו, וזה רצון ה' עכשו, ולולא רצון ה' זה לא היה קורה, אז למה לתבוע?".

האם ללכת לבית דין?

באמת החפץ חיים היה מהאנשים הבודדים שאף פעם לא היה בבית דין. תמיד כל מי שתבע אותו הוא אומר, מה הבעיה? כמה צריך לשלם? קח את הכסף ובוא נגמור את הספור, אם מגיע לי להפסיד את הכסף אני אפסיד, ואם לא מגיע לי להפסיד זה יבוא לי במקום אחר, ועוד בכפל כפלים פי הקב"ה רואה שותרתי.

זו דרשה גבוהה מאד שהיום רב העם לא נמצאים בה. היום רב העם המאמין, נמצא בדרגה הפשוטה של האמונה. הקב"ה, אנחנו אוהבים אותך אבל תן לנו לעשות מה שאנחנו רוצים, הם לא חיים את האמונה וההשגחה בבורא.

אבל הנקדה הזו של אמונה בהשגחה פרטית, היא אמונה המשרה שלונה על האדם והוא רגוע ושמח (עיין חובת הלבבות שער הבטחון פרק ה דיבור המתחיל והשני). הוא יודע את הכתוב "הבטחים בה' כהר ציון לא ימוט לעולם ישב" (תהילים קכה, א), והוא מאמין בזה וחי את זה.

הגאון ובעל הבטחון

רבי אליהו מוילנא 'הגאון מוילנא', ברום גדלותו וקדשותו לא התפעל מהרבה אנשים. אבל הוא ספר שבשנות גלותו הוא ראה יהודי אחד עם דרשה עצומה של בטחון, והוא התארח אצל אותו יהודי. יום אחד הוא רואה שפעם בכמה שעות מגיע

פְּרִשְׁת דְּבָרִים

שוטר, דופק שְׁתֵּי דְפִיקוֹת עַל הַדְּלֵת וְהוֹלֵךְ. וְשׁוֹב אַחֲרֵי כַּמָּה שְׁעוֹת דְּפִיקוֹת עַל הַדְּלֵת וְהוֹלֵךְ.

הוא שאל אותו: "מה השוטר הזה רוצה ממך?", ובעל הבית הסביר לו: "זה השוטר של הפריץ, והוא מגיע לפה כדי להזכיר לי שמחר אני צריך לשלם את הכסף שאני חייב לפריץ". הגאון שאל אותו: "יש לך את הכסף?" והוא ענה: "אין לי כלום". "ומה יקרה אם לא יהיה לך את הכסף לשלם?", "יש כמה אפשרויות - ענה בעל הבית, "להרג אותי, לשסות בי את הכלבים, או לזרק אותי לגב האריות, יש גם אפשרויות להכניס אותי לכלא עם כל משפחתי עד שנמות ברעב". והגאון רואה שהוא לא נלחץ ולא נבהל, והוא רגוע. הוא שאל את בעל הבית: "איך אתה לא נלחץ? איך אתה לא מפחד?", ענה לו בעל הבית: "וכי זה התפקיד שלי? זה התפקיד של הקב"ה לפרנס אותי, התפקיד שלי זה לקרא תהלים, לעשות מצוות, חסדים, וזכוי הרבים, את השאר הקב"ה מנהל ועושה".

לפנות ערב הוא יצא לבית הפריץ לשלם, ושוב הגאון שאל אותו: "אין לך כסף, לאן אתה הולך?", "אני חייב ללכת אז אני הולך, אפילו שאין לי כסף אני בטוח שבצורת השם עד שאגיע לבית הפריץ הכל יסתדר". הגאון עקב אחריו וראה שהוא נכנס לבית הפריץ ריקם וחסר כל, אבל לפתע יוצא משם פריץ אחר, נגש אליו ומעניק לו משהו ביד, מסתודד אתו כמה מלים והולך. האיש מיד נכנס לפריץ ויצא אחרי חצי שעה שמח וטוב לב.

הגאון מיד נגש אליו ושאל אותו: "מה קרה כאן, הכל בסדר?", והוא הסביר לו את השגחת השם המפלאה: "הפריץ הזה שיצא מהפריץ שלי, אמר לי שהוא התוכח אתו על איזו עסקה והם לא השתוו במחיר, ולכן הוא קם והלך. כשהוא יצא הוא חשב שהעסקה צדין שווה, אבל בשביל ה'אגו' שלו, הוא חפש איזה מתנה שיציע את ההצעה מחדש, והוא נגש אלי והציע לי להיות המתנה שלו, וגם שלם לי מראש את עמלת התווה, וכמה היה שם במעטפה? בדיוק את אותו הסכום שהייתי צריך לשלם לפריץ. נכנסתי ושלמתי לפריץ, הוא היה שמח, הצעתי לו את ההצעה, הוא שמח על עוד כסף שהוא מרויח, וכשנחתמה העסקה זכיתי גם ממנו לאחוזי תווה" (ספר חדרות החיים זכאי פרק 10 עמוד 221).

וכבר אמר הגאון מוילנא שהתכלית של כל התורה כלה היא להשיג בטחון, ולירא לידע שהוא משגח תמיד בהשגחת הקב"ה (ים התורה גולדשטיין פרשת תרומה עמוד עב).

ככה זה כשאדם אומר: "רבונו של עולם, אני סומך רק עליך, אין לי אף אחד אחר". אז הקב"ה הופך בשבילו את העולם. ובתנאי שזו תהיה אמונה אמיתית. לפעמים

עצות לחיים טובים

בנאדם אומר: "כן אני מאמין, אני מאמין", אבל כל רגע חושב על פתרונות איך 'לעזור' לקב"ה. והוא חושב: 'רבוננו של עולם, יש לי עצה בשבילך, אני אמלא לוטו ואתה רק תתן לי את המספרים, אל תעבד קשה'. זה לא אדם מאמין באמת. אדם שאומר ככה הוא לא מבין מימינו ומשמאלו, לא מה זה תפלה, לא מה זה אמונה, לא מה זה רצון ה', אפילו לא יודע מה זה לוטו. כי אם הוא היה יודע מה זה לוטו הוא היה מבין שזה בכלל לא רצון ה' שתמלא לוטו. אל תנסה לעזור לקב"ה.

ימי הזקנה

דרך נוספת שאפשר לרמז בפסוק "במדבר בערבה מול סוף" - יש אנשים שחושבים שכשהם יהיו זקנים הם יחזרו בתשובה, למה? אדם כבר בלי שנים, בלי שערות, בלי תאוות, לפעמים גם עם טיטול, יותר קל לחזר בתשובה מבחור צעיר. גם כשהוא צעיר האדם שקוע ב'אגו' שלו, בגאווה שלו, ב'אני ואפסי עוד', אז הוא לא זוכר את הקב"ה, לכן כל הזמן שאדם צעיר ובריון וכח וכסף - זה אני, "לי יארי ואני עשיתיני" (יחזקאל כט, ג), אבל כשהאדם זקן הוא רואה שאפילו על הצרכים שלו הוא לא שולט, בקשי רואה ושומע, על מה יש לו להתגאות? אז הוא יורד קצת, הוא משפל, ואז הוא מתקרב יותר לקב"ה.

רק הבעיה שאז הוא כבר לא יספיק לעשות מצות, הוא יגיע לשמים ריק מזכיות כמו מדבר. וזה שאמר הכתוב "במדבר בערבה מול סוף", אם אתה "בערבה" - בערוב ימיה, "מול סוף" - בסוף ימיה, תחזר בתשובה, אתה תבוא לשמים "במדבר" ריק כמו מדבר.

הקב"ה יזכה אותנו שגנזה לזכר את הדברים הללו בכל עת ובכל שעה אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן

פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן

הַתּוֹרָה מְשֻׁלֶּמֶת

“לא תספּו”

“וְאַתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר” (דברים ג, כג). מִשֶּׁה רִבְּנוּ מִתְחַנֵּן לְהַכְנִיס לְאַרְצָךְ, וְהִקַּבְתָּה מִסָּרְב. מִשֶּׁה רִבְּנוּ מִקְבֵּל אֶת הַדִּין, וְלָכֵן מִתְחִיל לְלַמֵּד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל דִּינִים אַחֲרוֹנִים לְפָנַי שֶׁהוּא נִפְרָד מֵהֶם: “וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמְעֵ אֶל הַחֻקִּים וְאֶל הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת, לְמַעַן תַּחֲיוּ וּבְאֵתְם וִירְשֶׁתֶם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם לֹא תִסְפּוּ עַל הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרַעוּ מִמֶּנּוּ לְשֹׁמֵר אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֶתְכֶם” (דברים ד, א - ב). הַשְּׂאֵלָה הַמְתַּבְקֶשֶׁת הִיא לְמָה לֹא? לְמָה לֹא לְהוֹסִיף? אִם אֲנִי כֹּף אוֹהֵב אֶת אֱלֹקִים, לְמָה לֹא לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר?

הוֹסְפָה בְּבִרְכַת כֹּהֲנִים

בְּגִמְרָא (ראש השנה דף כח ע"א) וּבַמְדִּרְשׁ (ילקוט שמעוני פרשת ואתחנן רמז תתכ"ג), מוֹכָא: “לא תספּו על הדבר”, מִנֵּי לְכַהֵן שֶׁעֲלָה לְדוֹכֵן לְבִרְךָ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יֵאמֹר: הוֹאִיל וְנָתַן לִי רְשׁוֹת לְבִרְךָ אֶת יִשְׂרָאֵל - הֲרֵי הִקַּבְתָּה אֵמֶר לִי “כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל” (במדבר ו, כג) אוֹסִיף בְּרִכָּה אַחַת מִשְׁלֵי, כְּגוֹן, “ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסֶּף עֲלֵיכֶם כְּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים” (דברים א, יא) - כִּיּוֹן שֶׁאֲנִי כֹּבֵר פֹּה עַל הַדּוֹכֵן וְהִרְמִקוּל בְּיַדִּי אֲנִי אוֹסִיף עוֹד בְּרִכּוֹת: ה' יְבָרְךָ אֶתְכֶם, רְפוּאָה שְׁלֵמָה, תִּלְמוּד לּוֹמֵר “לא תספּו על הדבר אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֶתְכֶם”. אֲפִלּוּ לְהוֹסִיף בְּרִכּוֹת בְּמִקּוֹם שֶׁלֹּא הֻצְטָוִית - אֲסוּר.

כְּאֵלוּ מִצּוֹת

הָאֲבֵן עֲזָרָא (דברים פרק ד פסוק ב) מוֹסִיף וְאוֹמֵר: לֹא תוֹסִיפוּ מִדְּעַתְכֶם וְתַחֲשְׁבוּ כְּאֵלוּ הִיא לֵה'. כִּנְתוּ שֶׁכְּאֲשֶׁר אָדָם מוֹסִיף עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה הוּא בְּטוּחַ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם יוֹתֵר טוֹב - “כְּשֶׁאֲנִי עוֹלָה לְדוֹכֵן אֶתָּה יוֹדֵעַ אֵיזָה בְּרִכּוֹת אֲנִי מוֹסִיף

התורה משלמת

ומברך אותם?“, והטעות הזו גורמת לו לחטא בעברה ולא לעשות מצוה, אפלו שכוננתו לה. זו הטעות של האדם שמוסיף וחושב שהוא 'עובד ה'."

מעין דברים אלו גם רבנו בחיי (שם) כותב. הלשון של רבנו בחיי היא טובה ויפה, וחשבתו שכדאי לקרא אותה כדי לשמע את הלשון שלו שתצלצל תמיד באזניו של רבנו. אומר רבנו בחיי: "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו" - יזהיר שלא יתחכם האדם על המצות לומר אוסיף על מה שצוה ה' יתברך, ויחשב כי התוספת הזו תהיה עבודה לה' יתברך. לךך אמר לא תספו כי התורה שלמה, אינה צריכה תוספת ומגרעת, וכל המוסיף בה גורע. רבנו בחיי מלמד אותנו, שהתורה היא שמימית ומשלמת, ומי שחושב שאפשר להוסיף עליה משהו, הוא חוטא, שעל זה נאמר 'כל המוסיף גורע'.

הלקח מחטא המרגלים

יש פרוש נפלא על התורה הנקרא 'החזקוני' - חבר אותו רבי חזקיה בן מנוח, הוא חי בסביבות תחלת האלף הששי (1240). הוא מלקט הרבה מהמדרשים בעקר מדברי רש"י. הוא גם נחשב כאחד מהראשונים, והוא מבאר את האזנה הזו שהזהיר משה רבנו את עם ישראל ביתר שאות: "לא תספו על הדבר" - שעל ידי שהוספתם על דברי שהזהרתי, "ראה נתן לך ה' את הארץ עלה רש" (דברים א, כא), והוספתם ברצונכם ושלחתם מרגלים. התוספת הזו גרמה לאבותיכם שפגריהם מתו במדבר. זו הדגמה שהראה להם משה מה קורה כשמוסיפים על צווי ה'. מה קבלתם מהתוספת שהוספתם? קללות.

הלקח מעון פעור

המפרשים (עיינן באלשיך הקדוש ובכלי יקר כאן) שואלים, על סמיכות הכתובים "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם, ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות ה' אלקיכם. עיניכם הראת את אשר עשה ה' בבעל פעור" (דברים ד, ב - ג), מה השכיכות בין "לא תוסיפו ולא תגרעו", לבין "עיניכם הראת את אשר עשה ה' בבעל פעור?".

ומבאר האלשיך הקדוש: הנה בפרשת פינחס הוכחנו מהכרח המקראות, שבפועל השטים עם בנות מואב ובנות מדין, היו שתי קבוצות. הנה את רב העם שזנו אחרי בנות מואב והשתחוו לאלהיהם, ועליהם הכתוב אומר "ויחל העם לזנות אל בנות מואב" (במדבר כה, א), "העם" - אלו הפשוטים הערב רב. והקבוצה השנייה אשר

פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן

בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל נִכְנַם, הֵם מִבְּחַר הָעַם וְהֵם לֹא הִלְכוּ אַחֲרֵי בְּנוֹת מוֹאָב וְאֵלֵהֶם, כִּי רָע עָלֵיהֶם הַמַּעֲשֶׂה, אֲךָ הֵם אֲשֶׁר חָטְאוּ עִם בְּנוֹת מִדְיָן בְּלַכְתָּם אַחֲרֵי בַעַל פְּעוֹר, כִּי שָׁכַלְם הַטַּעַם, כִּי הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם מְבוֹזִים הָעֵבוֹדָה זָרָה בַּפְּעוֹר עֲצָמָם בְּפִנְיָהּ, כִּי הָרִי מָה הִיְתָה הָעֵבוֹדָה זָרָה שֶׁל פְּעוֹר? לַעֲשׂוֹת עָלֶיהָ אֶת הַצָּרְכִים, וְהֵם הִסְפִּימוּ לַעֲשׂוֹת לָהּ כֵּן בְּשִׁבִיל לְבוֹזוֹת אוֹתָהּ, וְלֹא יָדְעוּ כִּי זוֹ הִיא עֵבוֹדָתָהּ. וְעַל כֵּן זֶה נֶאֱמַר שֶׁם "וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר" (במדבר כה, א), זֹאת אוֹמֶרֶת "הָעַם" - הָעֶרְב רַב רַק נֶפֶל וְנִכְשָׁל עִם בְּנוֹת מוֹאָב, אָבֵל עִם יִשְׂרָאֵל נִצְמַד לְבַעַל פְּעוֹר. וְזֶה מֵה שְׁמִזְזֵהוּ הַכְּתוּב "לֹא תִסְפוּ", וְאֵם תִּרְצֶה לְהוֹסִיף מִשְׁהוּ עַל מִצְוֹת ה' תִּזְכֹּר אֶת אוֹתָם הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּפְלוּ בְּעוֹן הַנוֹרָא הַזֶּה שֶׁל פְּעוֹר, הֵם אָמְרוּ: אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה מִצְוָה, נִבְזֶה, נַעֲשֶׂה צָרְכִים עַל הָעֵבוֹדָה זָרָה, רַגְעוּ! הַקִּב"ה צָוָה אוֹתָךְ? לֹא! נִכְשַׁלְתָּ בַעֲבָרְהָ! וְעַבְרָה גוֹרֶרֶת עַבְרָה וְנִפְלוּ וְנִכְשָׁלוּ לְגַמְרִי.

הַכְּלִי יִקָּר אוֹמֵר אֶת זֶה בְּקִצְרָה: יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁסְּפוֹר לֹא תִסְפוּ נִמְשָׁךְ אֶל עֲנִין פְּעוֹר, שֶׁכָּל הַחֲסִיד שׁוֹטֵה, סוֹבֵר שֶׁמִּצְוָה קִעֲבִיד שְׁעוֹבֵד אֶת בַּעַל פְּעוֹר וְעוֹבֵר עַל לֹא תִסְפוּ, וְסוֹף שֶׁבָּא לִידֵי גִרְעוֹן כִּי הִשְׁתַּחֲוּוּ לְאֵלֵהֶם.

'מִצְוֹת' שׁוֹנוֹת וּמִשְׁנוֹת

וּלְצַעֲרֵנוּ אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּדוֹר שְׁלֵנוּ אֲנָשִׁים כְּאֵלֶּה שֶׁמוֹסִיפִים מִצְוֹת עַל יְמִין וְעַל שְׂמָאל. אֵתָה שׁוֹמֵעַ מִיִּשְׁהוּ מְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל אִיזֵה רַב, אֵתָה מַעִיר לוֹ: "לָמָּה אֵתָה מְדַבֵּר עַל הָרַב הַזֶּה?" מָה הוּא עוֹנֶה? "זֶה רַב זֶה? מִצְוָה לְדַבֵּר עָלָיו לְשׁוֹן הָרַע". לָמָּה אֵתָה מוֹסִיף מִצְוֹת לְתוֹרָה? תִּשְׁאַל אֶחָד אַחֵר: "לָמָּה אֵתָה מַצִּיק לְשַׁכֵּן שְׁלֹךְ?" הוּא עוֹנֶה: "הִשְׁכֵּן הַזֶּה מִצְוָה לְהַפְרִיעַ לוֹ, הוּא נוֹדְנִיקוּ!", אִיפֹה מִצְוָה בְּתוֹרָה שֶׁמִּצְוָה אוֹ מִתֵּר לְהַצִּיק לְשַׁכֵּן נוֹדְנִיקוּ? "לֹא תִסְפוּ" - אֶל תוֹסִיף מִצְוֹת!

"כֹּאֲשֶׁר תִּרְי"ד"

עַל דֶּרֶךְ זֶה בָּאָרוּ אֶת הַכְּתוּב "וְהָיָה כֹּאֲשֶׁר תִּרְיֵד וּפְרַקְתָּ עֲלוֹ מַעַל צְוֹאֲרֶךְךָ" (בראשית כז, מ), יִצְחָק מְבַרֵךְ אֶת עֵשָׂו, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יַעֲקֹב יִחַלֵּשׁ בְּמִצְוֹת עֵשָׂו יוֹכֵל לְהִיּוֹת אֲדוֹנּוֹ. אָבֵל הוּא מְשַׁתְּמֵשׁ בְּלְשׁוֹן "וְהָיָה כֹּאֲשֶׁר תִּרְיֵד", מָה זֶה "תִּרְיֵד"? יֵשׁ תִּרְי"ג מִצְוֹת, בָּא אֶחָד וְאוֹמֵר לָךְ: אֲנִי אוֹסִיף, אֲנִי אַעֲשֶׂה תִרְי"ד מִצְוֹת. אָז הוּא נוֹתֵן שְׁלִיטָה לַעֲשׂוֹ, בָּא עֵשָׂו וְאוֹמֵר: "אֲנִי אוֹסִיף לָךְ עוֹד מִצְוֹת! בּוֹא תִצְחָצֵחַ לִי אֶת הַנְּעֻלִים, בּוֹא תַעֲבֹד בְּמַחְנוֹת עֵבוֹדָה" (עֵיין בַּפְּנִים חֲדָשׁוֹת הוֹבָא בְּסוֹף סֵפֶר פְּנִים יְפוֹת הוֹרוּיץ פְּרִשְׁת

התורה משלמת

וישלח עמוד יב הוצאת מישור).

לְצַעֲרֵנוּ רוּאִים הַיּוֹם אֲנָשִׁים שְׁכָל הַיּוֹם רַק מִצּוֹת בְּפֹה שְׁלֵהֶם: "אַתָּה יוֹדֵעַ לָמָּה אֲנַחְנוּ רוּדְפִים אֶת פְּלוֹנִי? כִּי זֶה מִצְוֶה גְדוֹלָה!", "אַתָּה בָּא לְהַפְגִּיחַ הַיּוֹם? זֶה מִצְוֶה!", "אַתָּה בָּא לְשִׁבֵר לֹא אֶת הַרְכָּב? זֶה מִצְוֶה". מֵרַב כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה הוּא לֹא שֵׁם לֵב לַמִּצְוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת.

עוד 'מצוות' שכאלה

לְצַעֲרֵי שְׂמֵעֲתִי עַל עוֹד כְּמֵה מִצּוֹת, וּכְשִׁשׁוּמְעִים אֶת זֶה מְבִינִים כְּמֵה 'גָּאוֹן' הַיֵּצֵר הָרַע. וְהִרְשִׁימָה לְפָנֶיכֶם: מִצְוֶה לְשַׁמֵּעַ אֶת הַתּוֹצְאֹת שֶׁל הַבְּחִירוֹת. אוּ שֵׁישׁ אֵינָה שְׂדֵרָן חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, מִצְוֶה לְשַׁמֵּעַ אוֹתוֹ כְּדֵי לְחַזֵּק אוֹתוֹ. אֵל תִּשְׁכַּח שֵׁישׁ מִצְוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלוֹת, אִם אַתָּה כָּל כֶּךָ מְחַפֵּשׂ מִצּוֹת, לָמָּה כְּשִׁאוּמְרִים לָךְ לְבֹא לְשַׁעוֹר תּוֹרָה אַתָּה פְּתֹאֵם מִתְחִיל לְגַמְגֵּם? וּמְחַפֵּשׂ אֵיךְ לְהִתְחַמֵּק?

יֵשׁ עוֹד 'מִצְוֹת' שְׁכָאֵלֶּה: "מִצְוֶה לְלַכֵּת לְמִשְׁחָק כְּדוֹרְגָל, לָמָּה? כִּי זֶה לִיגָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי רוֹצֵה לְהִרְאוֹת שְׂאֲנִי תוֹמֵךְ בְּיִשְׂרָאֵל". אִזּוֹ הוּא הוֹלֵךְ לְמִשְׁחָק וְעוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוֶה הַזֶּה. כְּמֵה זְמַן הַמִּשְׁחָק? שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת. גַּם לְשִׁטְתְּךָ כְּמֵה מִצְוֹת עֲשִׂיתָ? מִצְוֶה אַחַת. בְּשַׁעוֹר תּוֹרָה אֶחָד יֵשׁ מֵאוֹת אֲלָפֵי מִצְוֹת, לָמָּה שְׁלֹא תִהְיֶה גַם בְּשַׁעוֹר תּוֹרָה שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת? אִם פְּתֹאֵם חָבֵר שְׁלָךְ מִתְקַשֵּׁר אֵלֶיךָ וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ עֲזָרָה, הוּא נִתְקַע, וְאֵין לָךְ כַּח לְבֹא לְעֹזֵר לוֹ וְשֵׁם זֶה בְּאֵמַת מִצְוֶה, אַתָּה מֵיֵד מְמַצִּיא אֶת כָּל הַתְּרוּצִים בְּעוֹלָם לָמָּה אַתָּה לֹא יְכוֹל לְבֹא לְעֹזֵר: "אֲנִי לֹא יְכוֹל לְבֹא, אֲשֶׁתִּי צְרִיכָה לְלָדֵת כָּל רְגַע", הוּא מִתְפַּלֵּא וְאוֹמֵר לָךְ, "אֵיךְ הִיא צְרִיכָה לְלָדֵת? הִיא יֹלְדָה לְפָנַי חֲדָשִׁים", אַתָּה אוֹמֵר לוֹ: "לֹא, יֵשׁ עוֹד חֲלָקִים שְׁעוֹד לֹא יֵצְאוּ... אֲנִי לֹא יְכוֹל לְבֹא", אוּ שֵׁישׁ כְּאֵלֶּה שְׁלֹא בָּאִים לְעֹזֵר וּמְמַצִּיאִים לוֹ מִסְפְּרֵי טֵלְפוֹן שֶׁל אֲנָשִׁים 'שְׁיִכּוּלִים' לְעֹזֵר: "אֲנִי אֶתֵּן לָךְ טֵלְפוֹן שֶׁל חָבֵר שְׂגָר שֵׁם שְׂיָבֵא לְעֹזֵר לָךְ", הוּא זוֹרֵק לוֹ אֵיזֶה מְסַפֵּר שֶׁבְּסוּף מִתְבַּרֵּר שֶׁזֶה שֶׁל חֲנוּת פִּיצָה. הַמְּעַשִׂים הָאֵלֶּה מוֹכִיחִים שְׂאֵתָה סֵתֵם מְמַצִּיא מִצְוֹת כְּדֵי לְעֲשׂוֹת מֵה שְׂבָא לָךְ. וְעַל זֶה הַתּוֹרָה מְזַהֵרָה: אֵל תּוֹסִיף מִצְוֹת, תִּקְיָם אֶת הַמִּינִימוּם, תִּקְיָם אֶת הָעֵקֶר.

פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן

בְּדִיקָה עֲצֵמִית

וּבְאַמַּת אֵיךְ הָאָדָם יֵדַע כְּשִׁמְגִיעוֹת אֵלָיו כָּל מִינֵי 'מִצּוֹת' כְּאֵלֶּה, אִם זֶה בְּאַמַּת רְצוֹן הַשֵּׁם? הַדְרֵךְ לְבַדֵּק אֶת זֶה הִיא קֶלֶה מְאֹד, תִּשְׁאַל אֶת עֲצֻמָּךְ הָאֵם בְּאוֹתָהּ הַתְּלֵהבוֹת שְׁאַתָּה הוֹלֵךְ 'לְמִצְוֵה' לְהַפְגִּין וְלִמְשֹׁךְ לְסוֹסִים בְּזָנָב וְלַהֲשִׁתּוֹלֵל, הָאֵם בְּאוֹתָהּ הַתְּלֵהבוֹת אֶתָּה מִתְפַּלֵּל? אֶתָּה לּוֹמֵד גְּמָרָא? הֲרֵי יֵשׁ כְּאֵלֶּה שָׂרָק אוֹמְרִים לָהֶם 'בֵּא נִלְמַד גְּמָרָא', נִהְיָה לָהֶם חֲשׂוֹךְ בְּעֵינָיִם: "עוֹד פַּעַם הִטְקַסְט הִנֵּה, אֵינִן לָךְ מִשְׁהוֹ מְצִיר? אוֹלֵי נִלְמַד פְּרִשְׁת שְׁבוּעַ? אוֹ קוֹמִיקֵס סְבֵא?", הָאֵם אֶתָּה גַם מִתְלַהֵב כְּשִׂאוֹמְרִים לָךְ חֲדוּשׁ מֵרַבִּי עֲקִיבָא אֵיגְר? אֶתָּה מִתְלַהֵב בְּאוֹתָהּ צוֹרֵה מִתְשׁוֹבֵה בְּיַבִּיעַ אִמְר' שֶׁל מֶרֶן הָרַב עוֹבְרֵיהַ יוֹסֵף יַצ"ל?"

הַסְּבָה לְהַתְנַדְּבוֹת

אֶחָד רוֹצֵה לְהַתְנַדֵּב לְאַרְגוֹן הַצֵּלָה, אוֹ אֲרָגוֹן זְק"א - זֵהוּי קוֹרְבָנוֹת אֲסוֹן, כָּל הַכְּבוֹד, זֶה חֶסֶד אֲמִתִּי, וְהוּא טוֹעֵן וְאוֹמֵר לְכֻלָּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת זֶה בְּשִׁבִיל הַמִּצְוָה, וְזֶה דְּבַר יָפֵה. אֲבָל אִם הוּא אֲמִתִּי הוּא צָרִיךְ לְחַשֵּׁב עִם עֲצֻמוֹ כְּמָה אַחוּזִים הוּא עוֹשֶׂה אֶת זֶה בְּשִׁבִיל הַמִּצְוָה וְכְמָה בְּשִׁבִיל 'הָאֲקֻשׁוֹ', יֵשׁ שָׁם טְרַקטוֹרוֹנִים, סְנַפְלִינְג, טִיסוֹת, יֵשׁ חֶרֶבֶן בְּסִין אֲזוֹ שׁוֹלְחִים קְבוּצָה לְסִין, וְהוּא חוֹשֵׁב שֶׁכֶּכֶה הוּא יִרְאֶה עוֹלָם. וְלִפְעָמִים זֶה הַסְּבָה הַעֲקָרִית שֶׁהוּא מוֹכֵן לְהַתְנַדֵּב, וְהָאָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת אֲמִתִּי עִם בּוֹרְאוֹ וְעִם עֲצֻמוֹ, אִם אֶתָּה מְחַפֵּשׁ מִצּוֹת יֵשׁ לָךְ פֶּה בְּבֵית הַמְדַרְשׁ, וְגִדוֹל תְּלִמּוּד תוֹרָה יוֹתֵר מִהַצֵּלָת נַפְשׁוֹת (מְגִלָּה דף טו ע"ב).

כְּתִיבַת סֵפֶר תוֹרָה בְּזֵהָב

יֵשׁ בְּרִיתָא בְּמַסְכַּת סוֹפְרִים (פֶּרֶק א הַלְכָה ט), אוֹמְרַת הַבְּרִיתָא: אֵינִן כּוֹתְבִים בְּזֵהָב. אָדָם שְׂרוּצָה לְכַתֵּב סֵפֶר תוֹרָה בְּזֵהָב, אֲסוּר. זֶה גַם מוּבָא בְּמַסְכַּת שֵׁבֶת (דף קג ע"ב). וּמַעֲשֵׂה בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל אֶלְכָסְנְדְרוֹס - הִנֵּה סֵפֶר תוֹרָה לְאָדָם אֶחָד בְּשֵׁם אֶלְכָסְנְדְרוֹס, שֶׁהָיוּ כָּל אֲזַכְרוֹתֶיהָ כְּתוּבוֹת בְּזֵהָב, כָּל שֵׁם ה' הִכָּל הִנֵּה כְּתוּב בְּזֵהָב, הַשְּׂקִיעַ בְּסֵפֶר הַתוֹרָה הִנֵּה אֶת כָּל נִשְׁמָתוֹ, הַתִּיךְ זֵהָב עַד שֶׁנִּהְיָה נוֹזֵל, וְהַזְדַּרְזוֹ מִהָר לְרִשָּׁם אֶת שֵׁם ה', וְכִכָּה הוּא עוֹשֶׂה בְּכָל שֵׁם ה' שֶׁבְּתוֹרָה בְּזֵהָב. בָּא הַמַּעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְאִמְרוּ: יִגְזַז - כָּל סֵפֶר הַתוֹרָה הַמֵּיחָד הִנֵּה תִשָּׁם אוֹתוֹ בְּגִיזָה. ה'טוֹרֵי זֵהָב' (יורה דעה סימן רעו ס"ק ג) שׁוֹאֵל, לְמָה הַזְכִּירוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁכָּתַב אֶת הָאֲזַכְרוֹת בְּזֵהָב, שֶׁאֲפָשֶׁר לְחַשֵּׁב שֶׁאֵם זֶה לֹא הִנֵּה שְׁמוֹת ה' אוֹלֵי לֹא הָיוּ מְקַפִּידִים

התורה משלמת

על זה, והרי אמרנו ששום מלה אסור לכתב בזהב? ומבאר: שנקט דוקא אזכרות שם השם, לפי שבימיהם רצו לחלק כבוד לה' ולזרק על אותיות שמותיו - זהב. ואפלו שהתפנו לכבד שם השם, פסל את הספר. כל המוסיף גורע! מי בקש ממך לבוא ולעשות את הדבר הזה ולפסל את ספר התורה? עד עכשו הספר היה כשר, ברגע שהוספת אתה מפסיד אותו והוא נגנו, אפלו לא שמים אותו חמש בספריה.

מחשבת גוי

מי זה היה האלכסנדרוס הזה שצפה אותיות שם השם בזהב? יש ספר שנקרא 'מאור עינים' של רבי עזריה מן האדומים, (פרק אמרי בינה פרק ט דף פא ע"ב) שהיה לפני כחמש מאות שנה, הוא כותב שאלכסנדרוס שכאן הוא ינאי אלכסנדרוס אבי הרקנוס ממלכי חשמונאי - הוא היה יהודי. אבל בשו"ת גנת ורדים (או"ח כלל ב סימן ל) לרבי אברהם הלוי שהיה אחד מגדולי פוסקי מצרים לפני שלש מאות חמשים שנה, שנה היה אלכסנדר מוקדון הגוי. והוא בא ולקח ספר תורה וכל שם השם אני אעשה אותו מזהב. והוא עם המח האלילי שלו חושב שלהבדיל אין סוף הבדלות שהספר תורה שלנו זה כמו הפסל שלהם, שכמה שאתה מקשט יותר את הפסל שלך, את האלוה שלך, זה יותר מהדר. זו מחשבה של גוי, "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי" (ישעיה נה, ח). בספר תורה ההדור הוא רק אם כתבת אותו על פי ההלכה, ואם הוספת אפלו רק אות אחת מזהב - יגנו ספר התורה. זה נקרא "לא תספו פן תגרעו", הכלי יקר (דברים פרק ד פסוק ב) אומר שזו התוצאה. אם אתה תוסיף אתה ודאי תגרע! אתה תחשב: כמו שהוספתי ולא קרה כלום, לא יקרה כלום אם גם נוריד, מקסימום נוסיף במצוה אחרת.

כשצלחת יולדת וטבעת מתה

המגיד מדובנא (משלי יעקב פרשת ואתחנן עמוד שצד ירושלים תשמ"ט), המשיל על זה משל כדרכו בקדש. פעם מישוהו שאל אותו: "כבוד הרב, איך אתה ממציא משל על כל דבר?" הוא אמר לו: "אני אענה לך במשל...". הוא היה גאון אדיר, שהמתיק את דיני התורה במשל. וגם את אסור לא תוסיף המתיק במשל. היה אחד שהגיע אליו חברו לשאל ממנו כוס זכוכית. אחרי שעצתים הוא חוזר אליו עם כוס זכוכית גדולה וכוס קטנה ונותן לו את שתייהן. הוא שואל אותו "מה זה?", והוא מתייך, "מזל טוב! כוס הזכוכית שלקחתי ממך ילדה אצלי את הכוס הקטנה". "טוב, תודה רבה,

פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן

שְׁלוֹם". לְמַחֲרַת הַגִּיעַ הַחֵבֶר וּבִקְשׁ לְשֵׂאל צְלַחַת, וְשׁוֹב, כְּעֵבוֹר שְׁעָתִים הוּא חוֹזֵר עִם צְלַחַת גְּדוּלָה וְצְלַחַת קֶטְנָה. "גַּם הִיא הֵיְתָה בְּהַרְיוֹן וְנוֹלְדָה לָךְ צְלַחַת קֶטְנָה". בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוּא בִקְשׁ לְשֵׂאל כֶּסֶא, וְכִצְפוּי אַחֲרֵי כֶּמָּה שְׁעוֹת הוּא מַחְזִיר אֶת הַכֶּסֶא עִם עוֹד כֶּסֶא קָטָן. "אַתָּה כָּבֵר מִבֵּין שְׁהַכֶּסֶא נוֹלַד אֶצְלִי". בְּיוֹם הָרְבִיעִי הוּא בִקְשׁ לְשֵׂאל טַבְעַת יְהוֹם. כֶּמָּה שֶׁהוּא שֶׁמַּח לְהַשְׂאִיל לוֹ, הוּא כָּבֵר הַתְּחִיל לוֹמַר "נִשְׁמַת כָּל חַי" הוֹדָאָה עַל הַטַּבְעַת הַקֶּטְנָה 'שֶׁתּוֹלַד' אֶצְלוֹ. הוּא הֵלֵךְ וְהִבִּיא לוֹ אֶת הַטַּבְעַת הַכִּי גְּדוּלָה וְהַכִּי יִקְרָה. אַחֲרֵי שְׁעָתִים מִגִּיעַ אֵלָיו הַחֵבֶר עִם פָּנִים נְפוּלוֹת, בּוֹכָה. "מָה יִקְרָה?" וְהוּא אוֹמֵר לוֹ: "אַל תִּשְׂאֵל, הַטַּבְעַת שֶׁהִבֵּאתָ לִי מֵתָה... מִן הַשְּׁמַיִם תִּגָּחֶם".

כְּמוֹכֵן שֶׁהוּא לֹא קִבֵּל אֶת 'הַמִּיתָה הַפְּתְאוּמִית' וְהַתְּחִיל לְצַעֵק עֲלָיו וְלִקְלַל אוֹתוֹ לְפִי סֵדֶר הָא' ב': "אַנָּס, בּוֹגֵד, גִּנְבֵּב... מָה אַתָּה עוֹבֵד עָלַי? מִמֵּתִי טַבְעַת יְכוּלָה לְמוֹת?" וְהַחֵבֶר עָנָה לוֹ בְּחִיוֹךְ "מִמֵּתִי שְׁכּוֹס, צְלַחַת וְכֶסֶא יְכוּלִים לְהוֹלִיד". אוֹמֵר הַמַּגִּיד מְדוּבְנָא, זֹאת בְּדִיוֹק הַנְּקֻדָּה, אִם אַתָּה תִּתְחִיל לְהוֹסִיף וְתַגִּיד זֶה מוֹלִיד אֶת זֶה וְזֶה מוֹלִיד אֶת זֶה וְהַכֵּל זֶה הַתּוֹרָה, אַתָּה בְּסוֹף תִּגְרַע, "לֹא תִסְפוּ פֶן תִּגְרַעוּ", יוֹם אַחַד אַתָּה תַּגִּיד שְׁבַת כָּבֵר לֹא רְלוּנִטִית לְהַיּוֹם.

מִי מִזִּיף אֶת דְּבַר ה'?

כֶּמָּה נִפְלְאָה הַהַגְּדָרָה שֶׁל רַבֵּי שְׁמִשׁוֹן רַפְּאֵל הִירֵשׁ בְּפֶרוּשׁוֹ לַתּוֹרָה כָּאֵן בְּבֵאוֹר אֶסוּר 'בֵּל תּוֹסִיף', וְכֵן הוּא כּוֹתֵב: "כָּל הַמוֹסִיף אוֹ הַגּוֹרֵעַ מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה מִזִּיף אֶת דְּבַר ה', מְכַנֵּס סְבָרָא אֲנוּשִׁית לְאַמַּת שֶׁל מַחְשָׁבוֹת ה' הַנְּצַחִיּוֹת, מוֹרִיד אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁה' יֹסֵד לְדַרְגָּה הַשְּׁטָחִית שֶׁל חִיצוֹנִיּוֹת אֲנוּשִׁית".

כְּשֶׁאַתָּה מוֹסִיף עַל הַתּוֹרָה, אַתָּה מַשְׁוֶה אֶת מַחְךָ הַגִּשְׁמִי הָאֲנוּשִׁי עִם הַמַּחְשָׁבָה הָאֱלֹקִית הַנְּצַחִית. הֵיִשׁ זִיוֵף גְּדוֹל מְזֵה?

יֵשׁ הַרְבֵּה שְׁרַחוּקִים מֵתּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְהֵם תְּמִיד אוֹהֲבִים לְסַפֵּר כֶּמָּה מִצְוֹת הֵם עוֹשִׂים: "אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיזָה מִצְוֹת אֲנִי עוֹשֶׂה? אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיזָה שְׁכָר יֵשׁ לִי בְּשָׁמַיִם? רַק אַתְּמוֹל עֲזַרְתִּי לְזַקְנָה לְעֵבֵר אֶת הַכְּבִישׁ", וְכִשְׁאַתָּה מִתְחִיל לְכַרֵּר אֹתוֹ עַל הַמִּצְוֹת אַתָּה רוֹאֵה שְׁכָל הַמִּצְוֹת זֶה מִצְוֹת שֶׁהוּא הַמְצִיא וְאֵין בְּמַעֲשָׂיו שׁוֹם מִצְוָה אֲמִתִּית. אִפְלוּ הַזְּקֵנָה שֶׁהוּא הַעֵבִיר כְּבִישׁ מֵתְבַרֵּר שֶׁהִיא לֹא רָצְתָה בְּכָלֵל לְעֵבֵר. הֵלוֹ, אִם אַתָּה בְּאַמַּת מְחַפֵּשׂ מִצְוֹת שֶׁב תִּלְמַד תּוֹרָה, תַּעֲשֶׂה חֻסְדִּים בְּאַמַּת, עַל פִּי הַתּוֹרָה וּבְדַרְכָּהּ.

הַתּוֹרָה מְשֻׁלֶּמֶת

הַמַּחְשְׁבָה הָאֱלֹקִית

וְהַדְּבָרִים מֵתֵאֱמָרִים וּמִסְתַּדְרִים עִם מֵה שְׁפוֹתַחַת הַפְּרָשָׁה שְׁלֵנוּ, בְּתַפְלַת מִשֶּׁה רַבְּנוּ לְקַב"ה לְהַפְנִס לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְהַקַּב"ה מְסַרְב. וּמַגְלִים לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ (אור הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ פֵּרֶשׁת חוֹקֶת פֶּרֶק כ פֶּסוּק ח) שְׁאֵם מִשֶּׁה רַבְּנוּ הָיָה נִכְנָס לְאַרְץ הוּא הָיָה בּוֹנֵה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְקִדְשָׁת הַמִּקְדָּשׁ הַזֶּה לֹא הָיְתָה נִחְרַבְתָּ. וְכִשְׁהָיָה צְרִיךְ לְהַעֲנִיֵשׁ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיָה שׁוֹפֵף הַקַּב"ה אֶת חַמְתּוֹ עַל עֲצִים וְאַבְנִים (עֵיין רַש"י תַּהֲלִים פֶּרֶק עֵט פֶּסוּק א), אֲלָא הָיָה מַעֲנִישׁ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא שֶׁהַמַּחְשְׁבָה הָאֱלֹקִית לֹא לְהַכְנִיס אֶת מִשֶּׁה רַבְּנוּ לְאַרְץ, הִיא הַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לְכֻלָּל יִשְׂרָאֵל, וְלִמְנַהֵיג יִשְׂרָאֵל. לְלַמְדָּךְ שְׁאֵתָה לֹא מִבִּין אֶת הַשִּׁכָּל הָאֱלֹקִי, אֵתָה לֹא מִבִּין אֶת דְּרָכֵי הַתּוֹרָה וְצִוּוֵי הַתּוֹרָה. וְאַפְלוּ סֵפֶר הַחֲנוּכָה שֶׁכָּתַב טְעָמִים עַל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, כְּתַב (מִצְוָה קִיז), כְּבָר הַוִּדְעָתִי בְּפֶתַח דְּבָרֵי שְׁכּוֹנָתִי בְּאֵלוּ הַטְעָמִים שְׁאֵנִי כּוֹתֵב לְהַרְגִיל הַנְּעָרִים וְלְהַטְעִים לָהֶם בְּתַחֲלַת בּוֹאֵם לְשִׁמְעַע דְּבָרֵי סֵפֶר, כִּי יֵשׁ לְדַבְרֵי הַתּוֹרָה טְעָמִים וְתוֹעֲלוֹת, וְיִקְבְּלוּם עַל דְּרָךְ הַהֲרַגָּל שְׁלָהֶם וְכַפִּי חֲלֵשֶׁת שְׁכָלָם, וְאֵל יִהְיוּ לָהֶם הַמִּצְוֹת בְּתַחֲלָה כְּדַבְרֵי הַסֵּפֶר הַחֲתוּם. פֶּן יִבְעֲטוּ בָּהֶם מִתּוֹךְ כֶּךָ בְּנַעֲרוֹתָם וַיִּנְיָחוּם לְעוֹלָם וַיִּלְכוּ בְּהִבָּל. וּבְאוֹר דְּבָרָיו, שֶׁהַטְעָמִים שֶׁהוּא כּוֹתֵב אֵלָה לֹא הַטְעָמִים הָאֲמִתִּיִּים וְהַסְּבוֹת שֶׁל נוֹתֵן הַתּוֹרָה, כִּי כָּל הַתּוֹרָה זֶה סוּדוֹת, וְלִהְבִּין אֶת הַקַּב"ה אֵי אֶפְשָׁר, שְׁלֵתְבוֹנָתוֹ אֵין חֶקֶר, וְאֵלוּ רַק טְעָמִים לְחֻלוּשֵׁי הַשִּׁכָּל שְׁאֵם לֹא תִסְבֵּיר לָהֶם לֹא יַעֲשׂוּ.

וְלִכֵּן כִּשְׁהַתּוֹרָה בְּאֵה וּמִצְוָה אֶת הָאָדָם "לֹא תִסְפוּ וְלֹא תַגְרְעוּ" זֶה כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מֵהַמַּחְשְׁבָה שְׁאוּלֵי יֵשׁ מִשֶּׁהוּ חָסֵר בְּתוֹרָה, הַתּוֹרָה הִיא מְשֻׁלֶּמֶת! וְתִבִּין שְׁאֵתָה יִצוֹר קֶטֶן עִם מַחְשְׁבוֹת מְגַבְּלוֹת, וְכִשְׁבוֹרָא עוֹלָם מִצְוָה עֲלֶיךָ לְבוֹא וְלַעֲשׂוֹת תְּבִין, שְׁוֵה הַדְּבָר הַכִּי טוֹב בְּשִׁבְלֶךָ, הַכִּי נִכּוֹן בְּשִׁבְלֶךָ, וְהַכִּי מוֹעִיל.

הַקַּב"ה יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שְׁנִזְכֶּה לְשִׁמֵּר אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה, בְּשִׁמְחָה וּבְדִיוִק! אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

פְּרִשְׁת עֵקֶב

פְּרִשְׁת עֵקֶב

כַּח הַיְחִיד (דְּרָשָׁה א')

יְחִיד וְרַבִּים

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוֹן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרָתֶם וְעֲשִׂיתֶם אִתְּם וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֹסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךָ וְאַהֲבָה וּבְרָכָה וְהִרְבָּה וּבְרָךְ פְּרִי בְטָנְךָ וּפְרִי אֲדָמְתְּךָ דְגַנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ שָׁגַר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתִּירַת צֹאנְךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךָ לְתֵת לְךָ" (דברים, ז, יב - יג), וְהַתּוֹרָה מְמַשִּׁיכָה בְּבְרָכוֹת, "בְּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים, וְהִסִּיר ה' מִמֶּךָ כָּל חֲלִי, וְאַכְלַת אֶת כָּל הָעַמִּים" (שם פסוקים יד - טו). אִם נָשִׂים לָב, יֵשׁ כָּאֵן שְׂאֵלָה פְּשׁוּטָה, הַפְּרִשָׁה מִתְחִילָה בְּרַבִּים, "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוֹן", "וְשִׁמְרָתֶם וְעֲשִׂיתֶם", בְּלִשׁוֹן רַבִּים. וּבְהִמְשָׁךְ הוֹפְכֵת לְלִשׁוֹן יְחִיד, "וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֹסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךָ וְאַהֲבָה, וּבְרָכָה, וְהִרְבָּה וּבְרָךְ פְּרִי בְטָנְךָ, וְהִסִּיר ה' מִמֶּךָ". מַה פֶּשֶׁר שְׁנוּי הַלִּשׁוֹן מְרַבִּים לְיְחִיד?

חֻבַּת הָאֲחֵדוֹת

הַהֶסְבֵּר הַפְּשׁוּט, שְׁכָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁבַתּוֹרָה אֶפְלוּ אִם אַתָּה שׁוֹמֵר מִצְוֹת וְעוֹשֶׂה אוֹתָן, אַתָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּאֲחֵדוֹת כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד, וְלִכֵּן הַצּוּוִי הָרֵאשׁוֹנִי נֹאמֵר בְּלִשׁוֹן רַבִּים, אֲךָ אַחַר כֵּךְ הַתּוֹרָה כּוֹתֶבֶת הַכֹּל בְּלִשׁוֹן יְחִיד לְהוֹרוֹת עַל חֻבַּת הָאֲחֵדוֹת שֶׁל כָּלל יִשְׂרָאֵל, וְכִמוֹ שֶׁהָיוּ עִם יִשְׂרָאֵל בְּמַתַּן תּוֹרָה "וַיַּחֲזֵן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" (שמות יט, ב) כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד (רש"י שם), וְלִכֵּן הַכֹּל כְּתוּב בְּלִשׁוֹן יְחִיד.

"מִדּוּעַ בְּאֵתִי וְאִין אִישׁ?"

אָבֵל הַתְּרוּץ הַנּוֹסֵף שְׁאֵנוּ רוֹצִים לֹאמַר יְבָאָר עַל פִּי הַקְּדָמָה:

הַגְּמָרָא (ברכות דף ו ע"ב) מְגַלֶּה אֶת אֶחָד הַדְּבָרִים הַמְּפֹלְאִים שְׁקוֹרִים בְּשִׁמְיָם, הַגּוֹרֵם לְהַכְעִיס אֶת הַקֹּב"ה - אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשַׁעַה שֶׁהַקֹּב"ה בָּא לְבֵית הַכְּנִסֶּת וְלֹא מִצָּא בָּהּ עֲשָׂרָה, מִיָּד הוּא כּוֹעֵס, שְׁנֹאמֵר "מִדּוּעַ בְּאֵתִי וְאִין אִישׁ קְרָאתִי וְאִין עוֹנָה" (ישעיה נ, ב).

כַּח הַיְחִיד

הַפְּסוּק הַזֶּה לֹא נֹאמַר עַל בֵּית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (עֵינַי אֵלֶיךָ הַקְּדוֹשׁ שָׁמַיִם),
וְכִיצַד נִלְמַד מִזֶּה לְבֵית כְּנֶסֶת?

שְׂאֵלָה שְׂנִיָּה עַל מַה שְּׂאוּמֶרֶת הַגְּמָרָא: בְּשַׁעַר שְׂבָא הַקַּב"ה לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מִצָּא
בָּה עֲשָׂרָה מָה הוּא אוֹמֵר? "מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ". מִחִילָה, יֵשׁ פֹּה תַשְׁעָה אַנְשִׁים,
מָה הֵם קוֹפִים? לָמָּה אוֹמֵר הַקַּב"ה "בָּאתִי וְאֵין אִישׁ"? אֵת הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת שׂוֹאֲלִים
הַרְבֵּה מִהַמְּפָרְשִׁים, וְגַם הַזֵּהר (פֶּרֶשׁת תְּרוּמָה דָּף קֵלָא ע"ב) עוֹמֵד עַל זֶה. וְנִבְיָא בְּעֶזְרַת
ה' אֵת דְּבִרְיָהֶם שְׁלֵב אַחֲרֵי שְׁלֵב עַד הַבְּאוּר הָאֲחֵרוֹן, שֶׁהוּא הַיְסוּד שֶׁבְּשִׁבְלֵי אֲנַחְנוּ
מִבְּיָאִים אֵת זֶה, וְהוּא קָשׁוּר לְפָרְשָׁה שְׁלֵנוּ.

אִי"ש

רַבִּי שְׁלֵמָה לּוֹרְיָא בְּחֻכְמַת שְׁלֵמָה (שֵׁם דִּיבוּר הַמִּתְחִיל בְּאֵתִי) מְבָאָר, שֶׁהַכְּנֶסֶת בְּאֶמְרוֹ
"מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ" - אִישׁ רָאשֵׁי תְּבוּת 'אֶמֶן יְהִיָּה שְׁמֵהּ', וּמִתִּי אוֹמְרִים אָמֵן
יְהִיָּה שְׁמָה רַבָּא? רַק כְּשֵׁיִשׁ עֲשָׂרָה, וְאִם אֵין עֲשָׂרָה אֵי אֶפְשָׁר לּוֹמַר. וְלָכֵן אוֹמֵר
הַקַּב"ה "מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ" - כְּשֵׁאֵין עֲשָׂרָה אַנְשִׁים.

וּמַעֲזִין זֶה כְּתוּב בְּדִרְשׁוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲבָן שׂוֹעִיב (פֶּרֶשׁת חֵי שְׂרָה דִּיבוּר הַמִּתְחִיל וּנְחִזּוּר),
שֶׁכְּשֵׁאֵין עֲשָׂרָה אֵין אֲמִירַת קְדִישׁ, וְהַתּוֹכְחָה הַזֹּאת הֵיחָד לְעַם יִשְׂרָאֵל לְפָנָי שֶׁיִּצְאוּ
לְגִלוּת, וְהַקַּב"ה אוֹמֵר שֶׁהַסְּבָה שֶׁל הַגְּלוּת הִיא בְּסִבַּת עֲזִיבַת הַתְּפִלָּה וְאֶפְלוּ שֶׁהֵם
לוֹמְדִים תּוֹרָה, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא הָיוּ עֲשָׂרָה שְׂבָאִים לְהַתְּפִלֵּל יַחַד וְהַתְּבַטְּלָה אֲמִירַת הַקְּדִישׁ.
וְלָכֵן עַל אֵף שֶׁהֵם מַעֲנִים בְּצָרוֹת יִלְכוּ וְיִשְׁלִימוּ אֵת הַמִּנְיָן וְיִתְפַּלְלוּ בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת
וְיִקְבְּלוּ פָּנָי שְׁכִינָה.

רַבִּי אֲבָרְהָם בֶּן רַבִּי יִצְחָק חֵי הַכֹּהֵן יִצְחָקִי וְצ"ל מִתּוֹנִים בְּסִפְרוֹ 'מִשְׁמֵרוֹת כְּהֻנָּה'
(שֵׁם דִּיבוּר הַמִּתְחִיל וְלֹא מִצָּא), הוּא הֵיחָד תְּלִמִּיד שֶׁל גְּאוֹן יִשְׂרָאֵל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּסִיס, מוֹסִיף
רְמֵז יְפָה, אִי"ש רָאשֵׁי תְּבוּת אֵין י" שָׁם - אֵין עֲשָׂרָה שָׁם.

עֲשִׂירֵי קֹדֶשׁ

הַמְּהַרְשֵׁ"א (שֵׁם דִּיבוּר הַמִּתְחִיל וְלֹא מִצָּא) מְבָאָר, שֶׁהַכְּנֶסֶת שְׂאֵין אִישׁ אַחַד פְּרָטִי שֶׁמְשַׁלֵּם
אֵת הַמִּנְיָן לְעֲשָׂרָה, יֵשׁ תַשְׁעָה אֲבָל אֵין אֵת הָעֲשִׂירֵי שֶׁהוּא הָעֶקֶר. וְכֵן כְּתוּב לְפָרֵשׁ
בְּסִפְר פָּנִים יְפוֹת (וִיקָרָא פֶּרֶשׁת בַּהַר פֶּרֶק כָּה בְּדִיבוּר הַמִּתְחִיל לְעוֹלָם).

פְּרִשְׁת עֵקֶב

ומוסיף הרב אלשיב זצ"ל, שיש לדרקדק בן מסוף הפסוק האומר הכונה באמרו - "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה", "ואין עונה" - באמירת הקדיש, כי אין עשירה אנשים (ספר דף על הדף דיבור המתחיל אמר רבי יוחנן).

לכל הבאורים אנחנו רואים את מעלת האיש היחידי - העשירי למנין, שהכל תלוי בו. נכון שיש תשעה אבל חסר פה את האיש היחיד שבזכותו יאמרו אמן יהא שמה. זה הכח של היחיד באחדותו שמצטרף לכל התשעה. ונלמד מזה לקח גדול, הרבה אנשים אומרים: "עזב כבר תשעה אנשים נסו להתקדש ולהטהר ולא הצליחו, אני אצליח?", והתשובה פשוטה: עליך ללמד מאמירת הקדיש, הגיע אדם אחד - לא התחילו קדיש, הגיע עוד אחד - גם לא התחילו קדיש, כך עד האדם התשיעי לא מתחילים קדיש, ופתאום כשהגיע העשירי, ולא משנה מיהו ומה מצמדו, העקר ששומר תורה ומצוות, הוא מוריד את השכינה השורה רק בעשירה (עין ברכות דף כא ע"ב), והוא מתפלא: "אני הורדתי את השכינה? בזכותי אומרים קדיש?" הרי כלם פה רבנים, תלמידי חכמים, רופאים וכדומה, והוא עובד בעבודה שהיא לא הכי נאה בלשון המעטה, וכשהוא נכנס הוא הגורם לאמירת הקדשה. ללמדנו שלא משנה כמה יש לפניך, יש לך את כח היחיד המצטרף לרבים, ובכחו להשפיע קדשה בעולם.

חֲמֵרַת מַחְשְׁבָה זָרָה בַּתְּפִלָּה

יש רציון נוסף בספר תורת המגיד לרבי דב בר זצ"ל (הנהגות מלוקטות דיבור המתחיל כשנופלת לו) שהיה חי לפני כשלוש מאות שנה, הוא למד אצל הפני יהושע, ואחר כך הוא נהיה אחד מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, והוא כותב באחת מההנהגות המלקטות שלו, שלפעמים נופלת לאדם מחשבה זרה בתפלתו, ובאותה העת צריך שיתביש עד מאד כי דחפו אותו מהיכל המלך - כל זמן שכונת היית מול היכל המלך, ובשעה שהתחלת לדמין על צרפת ועל הולנד ימינה ושמאלה, טיסות נסיעות סיגריות שתיה טיולים, באותו הרגע דוחפים אותך מהיכל המלך, וישוב בבושה ובהכנעה רבה. ועוד, כי מחשבה זרה היא עברה כמו להוליד ממזר, כי הקול והדבור הם זכר ונקבה, ואם יש לו מחשבה זרה ומדבר דברי קדש הוי כמו ממזר שיש לו צורה כמו אדם רגיל אבל הפנימיות היא רקובה ומאוסה ונוראה. והמלה היא קדושה אבל הפנימיות היא רקובה, איך נולדה המלה הזאת? על ידי דבור ומחשבה, וכשהדבור מהשפה ולחוץ, על זה אומר הקב"ה "מדוע באתי ואין איש" - אני הגעתי לתפלה אבל אתה האיש לא

כַּח הַיְחִיד

נמצא פה, הראש שלך לא פה.

חזור בתפלה

ועניני חזוק התפלה ממש מתאימים לפרשת עקב, שכן הפרשה פותחת בפסוק "והיה עקב תשמעון" (דברים ז, יב), ובארו שאלו המצוות שהאדם דש בעקביו (עין פירוש רש"י שם, ובעבודה זרה דף יח ע"א), והתפלה בכונה היא לצערנו אחת מהמצוות הללו שצריכה חזוק תמידי (ברכות דף לב ע"ב). הרב גלינסקי וצ"ל היה אומר: "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר" (תהילים כ), מה הפרוש? יש אדם שצריך לנסע ממקום למקום, הוא לוקח רכב או סוסים, אבל אנחנו? בשם אלקינו נזכיר, רק אומרים ה' שפתי תפתח, רק מזכירים את שם השם - כבר אנחנו משוטטים בכל העולם, צרפת, אוסטרליה, הולנד, איפה לא? ובגלל זה הקב"ה אומר: "מדוע באתי ואין איש", איפה הראש שלך? היכן הכונה שלך?

אתה לא בן אדם

כל הדברים הללו היו רק הקדמה קצרה לתרוץ האחרון שבא לישיב לנו את מה ששאננו בתחלת הרעיון, למה התורה מתחילה "והיה עקב תשמעון", ואחר כך עוברת לשון יחיד? הגאון מפונוביז' רבי יוסף שלמה פהנמן וצ"ל - מי שזכה להכיר אותו, הוא היה אדם לא רגוע בעבודת השם! הוא לא היה רגוע שיש אלפי בחורים שאין להם ישיבה. הוא לא היה קם בבקר רגוע כשאין בית לאלפי יתומים, ישיבה גדולה בישראל, ושאין מוסד ליתומים בישראל, הוא לא היה רגוע שיש ילדים פליטים שנמצאים אצל הנוצרים, ולכן כל הזמן הוא היה נע ונד, ולקח על עצמו חובות אדירים - הכל למען התורה. והוא שאל גם את השאלה הזאת, למה הקב"ה אומר שאין איש כשיש תשעה אנשים בבית הפנסת? אומר הרב מפונוביז' תרוץ שפך כך מתאים לו: "אם אתם תשעה אנשים פה ויושבים בבית הפנסת ומחכים כמו בטלנים שיבא העשירי, ולא עושים משהו כדי להביא את השכינה, אתם לא בני אדם! ולכן מגיע הקב"ה ולא רואה תשעה אנשים, הוא רואה אולי תשעה קופים, תשע גירפות, אולי תשעה חרקים. אם לא אכפת לכם שהשכינה צריכה לבוא לפה ואתם מעפבים אותה, אתם לא עושים פעולות אקטיביות להביא את השכינה, לא עושים שום דבר ממשי לבא ולהשרות את השכינה - אתם לא אנשים. הבאור שלו כל כך אמתי וחודר ללב, כי כל אדם

פְּרִשְׁת עֵקֶב

בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא נִמְצָא, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִקְבִּי שָׁם אוֹתוֹ, הוּא צָרִיךְ לְדַאֵג שֶׁהִקְבִּי לֹא יָבוֹא וַיִּגִּיד - "מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ". אֲתָה גַר בְּנֵי יוֹרֵק, יְרוּשָׁלַיִם, פְּלוּרִידָה אוֹ תַל אֲבִיב, אֲתָה צָרִיךְ לִהְיוֹת הַנְּצִיג שֶׁל אֱלֻקִּים פֹּה, שְׁלֹא יָבֹא לְעִיר הַזֹּאת וַיֹּאמֶר "מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ", לָמָּה אֵין פֹּה אֶף בְּנֶאֱדָם שְׁאֲכַפֵּת לוֹ שֶׁהִשְׁכִּינָה לֹא מִתְקַרְבֵת לָפֹה, לָמָּה יֵשׁ בְּנֶאֱדָם שְׁזָה לֹא מְעַנֵּן אוֹתוֹ, הוּא מִתְפַּלֵּל וְלוֹמֵד אֲבָל הוּא נִשְׁאַר בְּשֵׁלוֹ, לֹא מְעַנֵּן אוֹתוֹ שִׁישׁ כְּאֵלֶּה שְׁנוּפְלִים, שְׁנֹכְשָׁלִים בְּאֶסוּרֵי כְּרִתוֹת, נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת, ה' יִרְחֵם. וְעַל זֶה הִקְבִּי "צוּעֵק, "מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ" - אֲתָה לֹא בְּנֶאֱדָם, אֲתָה לֹא בְּדִרְגָה שֶׁל אִישׁ כִּיּוֹן שְׁאֲתָה לֹא עוֹשֶׂה מִשְׁהוֹ לְהִשְׁרָאת הַשְׁכִּינָה. וְהֵרִי אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים שֶׁשְׁעוֹשִׁים עֲבֵרוֹת הַשְׁכִּינָה מְסַתְּלָקֵת, "וְלֹא יִרְאֶה כִּי עָרוֹת דְּבַר וְשָׁב מֵאַחֲרָיִךְ" (דְּבָרִים כג, טו).

לָמָּה הַתְּפִלוֹת לֹא נִעֲנוּת?

זוֹ הַסְּבֵה שְׁאוֹתוֹ אֲדָם לְפַעֲמִים מִתְפַּלֵּל לְקַבִּי: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּרְפָּא אוֹתִי, יֵשׁ לִי כְּאֲבִים, תֵּן לִי פְּרִנְסָה, זְוֹוג. וּבְשִׁמִּים שׁוֹאֲלִים: "רְגַע, מִי אֲתָה? אֲתָה הֵרִי לֹא בֶן אֲדָם, וְלָמָּה אֲתָה צָרִיךְ בְּרִיאוֹת, פְּרִנְסָה אוֹ זְוֹוג? כִּי אֲדָם זֶה רַק מִי שְׁאֲכַפֵּת לוֹ מִכְבוֹד הַשֵּׁם בְּעוֹלָם, וְדוֹאֵג לְהִשְׁרָאת הַשְׁכִּינָה בְּכָל מְקוֹם.

וּכְשֶׁאֲדָם יִנְהַג כְּאִישׁ וּכְאֲדָם, הוּא מְתַקֵּן בְּנֵה עֵזוֹן שֶׁל דוֹרוֹת שֶׁבְּמִשְׁךְ שָׁנִים לֹא הָיָה אִישׁ, לֹא הָיָה מִי שֶׁיָּבוֹא וַיִּגְרֵם לְאֲנָשִׁים לְהִרְגִישׁ שֶׁהֵם אֲנָשִׁים, כִּי כָּל אֶחָד הַתְּרַכּוּ בְּעֲצָמוֹ, לְמִשְׁפָּחָה שֶׁלוֹ וְזֶהוּ. וְעַל זֶה אוֹמְרֵת הַמִּשְׁנָה בְּאֲבוֹת: בְּמְקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים הַשֵּׁתֵדֵל לְהִיוֹת אִישׁ (אֲבוֹת ב, ה), מָה הַפְּרוּשׁ? אִם אֲנִי הוֹלֵךְ לְגִוּוֹנָגֵל, בְּגִוּוֹנָגֵל בְּאַפְרִיקָה אֵין אֲנָשִׁים, אוֹ בְּמֵאֲדִים שֶׁאֵין שָׁם אֲנָשִׁים, וְכִי שָׁם צָרִיךְ לִהְיוֹת אִישׁ? הַפֶּשֶׁט בְּזֶה הוּא כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, יֵשׁ פֹּה אֲנָשִׁים שֶׁהֵם נִרְאִים כְּאֲנָשִׁים אֲבָל הֵם מִתְנַהֲגִים כְּמוֹ בְּעַלֵי חַיִּים, כְּבֵת יַעֲנֶה שְׁטוּמְנֵת אֶת הָרֹאשׁ בְּחוּל. יֵשׁ אֲגַדֵּת יְלָדִים שֶׁמְסַפְּרֵת שֶׁהַחֲמוֹר כְּשֶׁהָאֲרִיָּה רוֹדֵף אַחֲרָיו הוּא יִשָּׁר עוֹצֵם עֵינָיו, לָמָּה? הוּא אוֹמֵר: "אִם אֲנִי לֹא רוֹאֶה אֶת הָאֲרִיָּה, הָאֲרִיָּה לֹא רוֹאֶה אוֹתִי". יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְתִיחִים לְבַעֲיוֹת בִּיהֲדוֹת כְּמוֹ לְחֲמוֹר, אִם אֲנִי אֶעֱצֵם עֵינָיו וְלֹא אֶרְאֶה אֶת הַבְּעִיָּה כִּנְרָאָה תְּסַתְּלֵק הַבְּעִיָּה. וּבְמִצִּיאוֹת אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׁזָה לֹא נִכּוֹן, יֵשׁ יְהוּדִים מְחַלְלֵי שַׁבָּת, בּוֹעֲלֵי נְדוּת, אוֹכְלֵי טִרְפוֹת, וְהוּא מְחַלֵּט שְׁעִמְךָ כָּלֵם צְדִיקִים (עֵיין יִשְׁעִיה ס, כא), לֹא מוֹכִיחַ אוֹתָם, לֹא מְלַמֵּד אוֹתָם תּוֹרָה. וְהֵרִי אֲתָה גוֹרֵם לָהֶם שְׁיִירְשׁוּ גֵיהֶנֶם, לֹא אֲכַפֵּת לָךְ? זֶה הַתְּנַהֲגוֹת שֶׁל בְּעַל חַיִּים, אֵינְטֶרְסֵנְט שְׁדוֹאֵג רַק לְעֲצָמוֹ.

כַּח הַיְחִיד

וְאוֹתָם אֲנָשִׁים פְּתָאוּם רוֹאִים שְׂאִין לָהֶם סִיעֵתָא דְשִׁמְיָא בְּשׁוּם דְּכַר רוּחְנִי! כִּי רוּחְנִיּוֹת שְׂיָךְ לְאֲנָשִׁים! דְּכַר גְּשִׁמִּי יְכוּל לְהִיּוֹת גַּם לְפָרָה, הִיא יְכוּלָּה לְהִיּוֹת שְׁמִנָּה וּמְזוּנָה יְהִי מְצוּי. אֲבָל בְּדַבְרֵי רוּחְנִי לֹא, כִּי לֹא הוֹכַחְתָּ שְׂאֵתָה אִישׁ, כָּל אָדָם צָרִיךְ לְבוֹא וּלְהִיּוֹת שְׂגֵרִיר שֶׁל אֱלֹקִים בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא נִמְצָא, כִּי אִם לֹא בְּשִׁבִיל מָה אֵתָה קִיָּם בְּעוֹלָם?

הַשְּׂגֵרִיר בְּאוֹלָם שְׁמַחוֹת

הַיִּיטִי בְּאַרְוַע, וְלִקְרֵאת סוּף הָאַרְוַע הַגִּיעַ הַמְנַהֵל שֶׁל הָאַרְוַע, אָדָם גְּבוּהָ וְעֵנְקָ, וְהִבֵּן שְׁלוֹ יוֹתֵר קִטּוֹן מִמֶּנִּי אֲבָל אֲנִי בְּעֵרָךְ בְּגֵדֶל שֶׁל הַרְגֵל שְׁלוֹ... שְׁנֵי הָעֵנְקִים הָאֵלֶּה יֵשְׁבוּ, וְהִסְתַּכְּלוּ אִיךְ הַצְּנוֹת עוֹבְד בְּסִיּוּם הָאַרְוַע. חֲשַׁבְתִּי שְׁזוֹ הַזְּדֻמְנוֹת טוֹכָה לְבֹא וּלְלַמֵּד אֶתְּם תּוֹרָה, לְזִכּוֹת אוֹתָם. תַּפְסְתִּי אוֹתָם בְּצַד, יִשְׁכְּנוּ, דְּבִרְנוּ, לְמַדְנוּ, וְהִבֵּן אָמַר: "תִּקְשִׁיב, יֵשׁ לִי נְסִיוֹנוֹת קָשִׁים, בְּמִיָּחַד שְׁמִנְהֵלִים אַרְוַע וַיֵּשׁ הַרְבֵּה פְּרִיצוֹת, מָה אֶפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת? אֲמַרְתִּי לוֹ: "תִּקְשִׁיב, אֵתָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׂגֵרִיר שֶׁל אֱלֹקִים בְּמְקוֹם הַזֶּה, שְׂיִרְאוּ מָה הַפְּרוּשׁ אֲחַד שְׁמֵאֲמִין בְּאֱלֹקִים. אֲחַד שְׁנֹכַר שְׁשֵׁם מְלָכוֹת שְׁמַיִם עָלָיו, וּמָה אֵתָה תִּרְוִיחַ מְזָה? אֵת כָּל הַהֲטָבוֹת שֶׁשְׂגֵרִיר מְקַבֵּל, מָה שְׂגֵרִיר מְקַבֵּל? רֶכֶב צְמוּד, מִשְׁכָּרְתָּ, בֵּית, פְּנוּקִים, הוּא לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה עֲבוּדָה, לְמָה הַשְּׂגֵרִיר זוֹכָה לָזֶה? כִּי הוּא הַנְּצִיג שֶׁל הַמְּדִינָה, הוּא מְכַבֵּד אֵת הַמְּדִינָה שְׁמִמְנָה נְשַׁלַּח, מְפָרְסֵם אֵת שְׁמָה הַטּוֹב, כָּכָה גַם כָּל אָדָם שֶׁיִּקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת הַשְּׂגֵרִיר שֶׁל אֱלֹקִים, הַקְּב"ה כְּכֹר יְדָאג לוֹ.

הַהֲבִטָּחוֹת לְיְחִיד

נַחֲזֵר לְמָה שֶׁפְּתַחְנוּ וְשָׂאלְנוּ מִפְּנֵי מָה הַתּוֹרָה אוֹמַרְתָּ תַּחֲלָה בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְהִיָּה עֲקֵב תִּשְׁמַעוּן וְשִׁמְרַתֶּם וְעֲשִׂיתֶם אִתְּם" וְאַחַר כֵּן בְּלִשׁוֹן יְחִיד? "וְשִׁמְרֵהוּ אֱלֹקֵיךְ לָךְ אֵת הַבְּרִית" וְהַתְּשׁוּבָה מְבֹאֵרֶת לְפִי כָּל מָה שֶׁאֲמַרְנוּ, לְלַמֵּדךָ שְׁגַם כְּשִׂאִין רַבִּים שְׁשׁוּמְרִים אֵת הַתּוֹרָה וְהַמְצָוֹת, אֵתָה הַיְחִיד צָרִיךְ לְהִיּוֹת הַשְּׂגֵרִיר שֶׁל אֱלֹקִים, גַּם בְּמִקּוּמוֹת שֶׁאֵתָה הַיְחִיד תַּהִיָּה מִיָּחַד. וְאַתָּה יוֹדֵעַ לְמָה אֵתָה זוֹכָה? בְּכָל הַבְּרִכוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁכְּתוּבוֹת בְּלִשׁוֹן יְחִיד, "וְשִׁמְרֵהוּ אֱלֹקֵיךְ לָךְ אֵת הַבְּרִית וְאֵת הַחֹסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךְ" - אֵתָה הוֹלֵךְ לְקַבֵּל אֶהְבָּה מֵאֱלֹקִים, אֵתָה הַיְחִיד מוֹל הַרַבִּים, אֵתָה זֶה שְׁנַחֲשֵׁב כְּאִישׁ, אֵתָה זֶה שְׁנַחֲשֵׁב כְּבְּנָאָדָם, אֵתָה זֶה שְׁנַחֲשֵׁב כְּאֲחַד שְׁמִמְלִיךְ אֵת מְלָכוֹתוֹ בְּעוֹלָם! "וְאַהְבָּה וּבִרְכָה וְהִרְבָּה וּבִרְךָ פְּרִי בִטְנְךָ וּפְרִי אֲדָמְתְךָ דְּגִנְךָ וְתִירְשְׁךָ

פְּרִשְׁת עֵקֶב

וַיִּצְהַרְרָה שְׁגֵר אֶלְפִידָה וְעִשְׂתָּרֶת צֹאנָה עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךְ לָתֵת לָךְ” (דברים ז, יג) לָמָּה? כִּי אַתָּה בְּנֹאדָם, אַתָּה נִזְרַר הַבְּרִיאָה, אַתָּה הַמְלִיךְ שֶׁל הַבְּרִיאָה שֶׁמִּפְרֶסֶם אֶת מַלְכוּת הַיְּעוֹלָם, וּמִמִּילָא ”בְּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים לֹא יִהְיֶה בְּךָ עֶקֶר וְעֵקֶרָה” (שם פסוק יד), וְעוֹד הַבְּטָחוֹת רַבּוֹת.

שְׂרַפַת הַפְּסָלִים בְּרַבִּים

וְאַמְנֵם עֲדִין צָרִיךְ לְבָאֵר אֶת הַמִּשְׁפָּה הַפְּסוּקִים, שֶׁשׁוּב חוֹזְרֵת בָּהֶם הַתּוֹרָה פְּעַם בְּלִשׁוֹן רַבִּים וּפְעַם בְּלִשׁוֹן יְחִיד: ”פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרַפּוּן בְּאֵשׁ” (דברים ז, כה) - לִשׁוֹן רַבִּים, ”לֹא תַחֲמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלִקְחָתָ לָךְ” (דברים ז, כה) - לִשׁוֹן יְחִיד, לָמָּה הַשְׁנוּיִים הַלְלוּ?

וְהַתְּשׁוּבָה פְּשוּטָה, אִם אַתָּה תִּכְנֵס לְבֵית שֶׁל עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, וְתִקַּח לוֹ אֶת הָאֱלֹהִים שְׁלוֹ וְתִשְׂרַף, אַתָּה מִסְתַּכֵּן בְּנִפְשֶׁךָ, וְלִכֵּן הַתּוֹרָה אוֹמַרְת ”פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרַפּוּן בְּאֵשׁ” - בְּלִשׁוֹן רַבִּים. אֲבָל ”לֹא תַחֲמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם, וְלִקְחָתָ לָךְ” בְּלִשׁוֹן יְחִיד, כִּי לֹא כָּל אֶחָד חוֹמֵד בְּאוֹתָהּ דְרָגָה, וְיֵשׁ שְׂלֹא חוֹמְדִים בְּכָלֵל שׁוֹם תִּאָּוֶה שֶׁקְּשׁוּרָה ”לֹאֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב” (עֵינֵי שְׁמוֹת כ, ט).

וּבְאוֹר נוֹסֵף, שֶׁשְׂרַפַת הַפְּסָלִים צָרִיכָה לִהְיוֹת בְּרַבִּים, שֵׁשׁ בְּזֶה קְדוּשַׁת הַשֵּׁם שֶׁהָאֱלֹהִים כְּרוֹת יִכְרְתוּן].

הַשְׂפָּעַת הַיְחִיד

וְהָאֲדָם שׁוֹזֵכָה לִהְיוֹת הָאֶחָד הַיְחִיד וְהַמִּיָּחֵד שְׂלֹא חוֹמֵד אֶת כָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְתַאֲוֹת הַמָּמוֹן, הוּא נִהְיֶה הָאִישׁ! הוּא הַעֲשִׂירִי, הוּא זֶה שֶׁמְבִיא אֶת הַשְּׂכִינָה, הוּא זֶה שֶׁהוֹפֵךְ אֶת כָּל הַתְּשׁוּעָה אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ עַד עַכְשָׁיו לֹא הִשְׂרָאת הַשְּׂכִינָה, לְמָקוֹם שֶׁל הַשְּׂרָאת הַשְּׂכִינָה.

אַתָּה מְגִיעַ לְמָקוֹם שֵׁשׁ שָׁם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, אֲבָל אֵין שָׁם הַשְּׂרָאת הַשְּׂכִינָה. תִּגִּיעַ אַתָּה עִם הַיְחִידוּת שֶׁלְּךָ וְתִזְכֶּה אֶת כָּלֵם, תִּהְפֹּךְ אֶת כָּלֵם לְשׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת וְתִבִיא אֶת הַבְּרָכָה לְכָלֵם. מִי אוֹמֵר אֶת זֶה? הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָה: ”כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לְעִשׂוֹת” (דברים ח, א), בְּתַחֲלָה מְדַבֵּרֵת בְּלִשׁוֹן יְחִיד, אֶל הַיְחִיד הַמִּיָּחֵד, וּמְסִימַת בְּלִשׁוֹן רַבִּים ”תִּשְׁמְרוּן לְעִשׂוֹת” - כְּשֶׁתִּזְכֶּה אֶת כָּלֵם, הַרְבֵּים כָּלֵם כְּבָר

כַּח הַיְחִיד

ישמרו לעשות. זה הכח של היחיד שיכול להשפיע לכלל ישראל.

חֶזֶק וְנִתְחַזַּק

וְכָל אָדָם אֲסוּר לֹו לְהַגִּיד מָה אָנִי, מִי אָנִי, "הֲלֹא אִם קָטָן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה" (שמואל א, טו, יז), כָּל אָדָם יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת הָעוֹלָם וּלְהַשְׁפִּיעַ עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, רַק הָאָדָם צָרִיךְ לְרַצוֹת אֶת זֶה לְפָחוֹת כְּמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִיטֵר עָשִׂיר, אוֹ לְחִיּוֹת חַיִּים בְּלִי חוֹבוֹת. תַּעֲשֶׂה לְמַעַן הַקִּב"ה קִצְצָת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁאַתָּה מוֹכֵן לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבִיל הַבְּטָן שְׁלָךְ, וְהִכִּי חָשׁוּב, כְּמוֹ שֶׁהַיִּצָר הָרַע לֹא מְתִיאֵשׁ אֶף פַּעַם כְּכֹה גַם אַתָּה אֶל תִּתִּיאֵשׁ.

ה' יִזְכְּנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֵנוּ כְּרְצוֹנֵנוּ, "וְהַחֲלֵשׁ יֵאמֵר גְּבוּר אָנִי" (יואל ד, י), וְנִזְכֶּה לְהִיטֵר מִשְׁגָּרֵי־רֵיו הַנְּאָמְנִים שֶׁל הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשֵׁת עֵקֵב

פְּרִשֵׁת עֵקֵב

אַהֲבַת הַשֵּׁם (דְּרָשָׁה ב')

”וְאַהֲבֶהָ”

יש בפְּרִשֵׁת עֵקֵב את אחת המלים הכי יפות בכל התנ”ך, אחת המלים הכי מיוחדות ונדירות...

במה דברים אמורים?

אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים שִׁישׁ צוּוִי לְאַהֲבֵת אֶת הַשֵּׁם, ”וְאַהֲבֵת אֶת ה’ אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ” (דברים ו, ה), אֲנַחְנוּ מְשַׁנְּנִים אֶת זֶה כָּל יוֹם כְּמֵה פְּעָמִים. אֲבָל הָאֵם יֵשׁ חוֹבָה שֶׁהַשֵּׁם גַּם יֵאָהֵב אוֹתָנוּ? אֵינן חוֹבָה כְּזוֹ, שֶׁכִּבֵּר אָמְרוּ חֲכָמִים (עדויות פרק ה משנה ז) מְצַשִּׁיךְ יְקָרְבוּךָ וּמְצַשִּׁיךְ יְרַחֲקוּךָ, לְפִי מְצַשִּׁינוּ כִּכֵּה הַשֵּׁם יֵאָהֵב אוֹתָנוּ.

הַתּוֹרָה בְּפִרְשָׁתָנוּ כּוֹתֵבֵת: ”וְהָיָה עֵקֵב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם” (דברים ז, יב), חַז”ל אָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ ”וְהָיָה עֵקֵב תִּשְׁמְעוּן” - אֵלּוּ מִצְוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בְּעַקְבֵיּוֹ. מַה הַכּוֹנֵנָה? מִצְוֹת שֶׁלֹּא שָׁמִים לֵב אֲלֵיהֶן. דְּבָרִים קְטַנִּים כְּאֵלֶּה. וְאֵם הָאָדָם שׁוֹמֵר גַּם אֶת אוֹתָם דְּקִדּוּקֵי הַתּוֹרָה וְלֹא סָתֵם שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, הוּא זוֹכֵה לְבִרְכוֹת הַתּוֹרָה. וְהַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה מְכַלֵּן - ”וְאַהֲבֶהָ”! (שם פסוק יג), אֱלֹקִים יֵאָהֵב אוֹתָךְ, עַל זֶה שֶׁאַתָּה מְדַקְדָּק בְּכָל הַמִּצְוֹת שֶׁזֶה הַשִּׂיא שֶׁל כָּל הַבְּרָכוֹת ”וְאַהֲבֶהָ”! זוֹ הַמְּלָה וְהַהֲבִטָּה הַיְפָה וְהַנִּפְלְאָה בְּיֹתֵר בְּכָל הַתַּנ”ךְ.

מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה

חֲשַׁבְתִּי לוֹמֵר, מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין דְּקִדּוּק בְּמִצְוֹת שֶׁהָאָדָם דָּשׁ בְּעַקְבֵיּוֹ, לְתַמּוּרָה הַמְּפִלְאָה שֶׁנִּזְכָּר בְּאַהֲבַת הַשֵּׁם, הֲרִי לֹא מְדַבֵּר כְּאֵן בְּאָדָם שֶׁלֹּא שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְעַכְשָׁו חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שֶׁנִּהְפָּךְ לְאַהֲבֵב (עֵינן רַמְבַּ”ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק ז הַלְכוֹה ו), אֲלֹא בְּאָדָם שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁכַּעַת הַחֲלִיט לְהַקְפִּיד יוֹתֵר עַל הַמִּצְוֹת, קִלְהָ כְּבַחְמוּרָה, וְהֲרִי כָּל הַנְּהַגְת הַשֵּׁם עִם הָאָדָם הִיא מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה (סְנַהֲרִין דף ע”א), וּבְדִיּוֹק אֵיךְ שֶׁאַתָּה מְתַנְּהֵג עִם הַשֵּׁם כִּכֵּה הַשֵּׁם מְתַנְּהֵג אֶתָּךְ, ”הַשֵּׁם צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ” (תהילים

אַהֲבַת הַשֵּׁם

קכא, ה) - כְּמוֹ הַצֵּל שְׁלֵף, מֵה שְׁאַתָּה עוֹשֶׂה כִּכָּה יַעֲשׂוּ אֶתְךָ מֵהַשָּׁמַיִם. אֵין דְּבַר כְּזֶה לְהַתְנַהֵּג כְּמוֹ בְּהֵמָה וְשִׁמְשָׁמִים יִתְנַהֲגוּ אֶתְךָ כְּמוֹ אָדָם, אִם אַתָּה מִתְנַהֵּג כְּבְּהֵמָה, גַּם הַתְנַהֲגָה אֶתְךָ תִּהְיֶה כְּבְּהֵמָה, אֵיךְ בְּהֵמָה מְבִינָה? מִכּוֹת...

הַכֹּל מִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה.

וְגַם כָּאֵן מִתְבָּאָר יְסוּד חָשׁוּב וְעֲצוּם שְׁאוּמְרַת לָנוּ הַתּוֹרָה בְּהַנְהִיגַת מִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה, שְׁאִם אַתָּה מְדַקְדֵּק בְּמִצְוֹת שְׁהָאָדָם דָּשׁ בְּעַקְבֵּי, הֲרִי זֶה בְּוֹדָאֵי סִימָן שְׁאַתָּה אוֹהֵב אֶת ה', וּמִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה ה' יֵאָהֵב אוֹתְךָ.

מְסִירוֹת נֶפֶשׁ עַל שְׂרוּכִים בְּנַעֲלִים

וְכִדִּי לְהִסְבִּיר אֶת זֶה, נִתְבּוֹנֵן רְגַע בְּמִצְיָאוֹת הָאֲנוּשִׁית. אָנוּ רוֹאִים שְׁנִדְרִירִים הָאֲנוּשִׁים שְׁבִאֲמַת יֵשׁ לָהֶם יְרֵאת שָׁמַיִם, רְאִיתִי בְּנֵי עֲלִיָּה וְהֵם מוֹעֲטִים (סוּכָה דף מה ע"ב). וְעוֹד יוֹתֵר נְדִירִים אֵלוּ שְׁיֵשׁ לָהֶם יְרֵאת שָׁמַיִם לְלֹא הַפְּסָקָה גַּם כְּשֶׁמַּעֲצָבִים אוֹתָם, גַּם כְּשֶׁמִּישֶׁהוּ גִנֵּב לָהֶם וְלָקַח לָהֶם.

אָבֵל אָדָם מְבַחֲנֶה מִצְיָאוֹתֵי, לֹא יְכוּל לְהַתְנַהֵּג תְּמִיד בְּכַח הִירָאָה וְהַפְּחָד. וְלָכֵן צָרִיךְ לְהַכְנִיֵס אֶת אַהֲבַת הַשֵּׁם בְּכָל דְּבַר, כִּי בְּאַהֲבָה לֹא שׁוֹכְחִים וְלֹא מִתְעַיְפִים. וְזוֹ כּוֹנֵנַת הַתּוֹרָה כְּשֶׁהִיא מִצְוָה אוֹתָנוּ "וְאַהֲבַתְּ אֶת ה'" אֶלְקִיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ" (דְּבָרִים ו, ה), אַהֲבָה מְכַל הַלֵּב פְּרוּשָׁה אַהֲבָה תְּמִידִית לְלֹא הַפְּסָקָה, "וּבְכָל נַפְשְׁךָ" - זֶהוּ הַצְּוִי שְׁצָרִיךְ לְמִסֵּר נֶפֶשׁ לְכַבּוֹד ה', "וּבְכָל מְאֹדְךָ" - אֶפְלוּ בְּדְבָרִים שְׁהָאָדָם אוֹהֵב אוֹתָם בְּכָל מְאֹדוֹ (עֵיין בְּרֻכּוֹת דף נד ע"א). כֹּל זֶה צָרִיךְ לְהַקְרִיב לְכַבּוֹד הַשֵּׁם.

זוֹ הַסְּבָה שְׁאַמְרוּ חַז"ל (סְנֵהֲדֵרִין דף עד ע"ב) שְׁבִשְׁעַת הַשְּׁמַד צָרִיךְ לְמִסֵּר נֶפֶשׁ אֶפְלוּ עַל עֲרֻקְתָּא דְּמִסְאֲנִי, זוֹ רְצוּעַת עוֹר קִטְנָה שְׁשָׁמִים בְּנַעֲלִים, אִם הַגּוֹיִם רוֹצִים שְׁתִּשְׁנָה אֶת הַרְצוּעָה הַזֹּאת כְּמִלְבוּשִׁים - חָיֵב לְמִסֵּר נֶפֶשׁ. בּוֹאוּ נְחַשְׁב, מְגִיעַ גּוֹי בְּאַמְצַע הַרְחוּב וְאוֹמֵר לָךְ: שִׁים אֶת הַרְצוּעָה שְׁלִי בְּנַעַל שְׁלֵף, וְהוּא מִתְכַּוֵּן לְהַעֲבִיר עַל דָּת, וְזוֹ שְׁעַת הַשְּׁמַד, אַתָּה חָיֵב לְמִסֵּר אֶת הַנֶּפֶשׁ עַל זֶה. וְהַגּוֹי מִתְפַּלֵּא וְאוֹמֵר: "הֵיְהוּדִים הָאֵלֶּה מְשֻׁגְעִים", הוּא אֶפְלוּ לֹא מִבִּין עַל מָה אַתָּה מוֹסֵר אֶת הַנֶּפֶשׁ... רְצוּעָה בְּנַעֲלִים! זֶה מְשֻׁהוּ שְׁהַהֲגִיּוֹן הָאֲנוּשִׁי לֹא מְצַלִּיחַ לְקַבֵּל, עַל מָה אַתָּה מוֹסֵר אֶת הַנֶּפֶשׁ? אָבֵל זֶהוּ יְסוּד הָאַהֲבָה שְׁהַצְּטוּיָנוּ לְאַהֵב אֶת ה' יוֹתֵר מִשְׁאַנְחָנוּ אוֹהֲבִים אֶת חַיִּינוּ.

פְּרִישַׁת עֶקֶב

וְהָאֱהָבָה שֶׁאֲנַחְנוּ נִדְרָשִׁים לְאַהֲבֵה אֶת הַשֵּׁם הִיא אֲהָבָה שֶׁצָּרִיכָה לְהִיּוֹת בְּכָל רִגְעַ וּרְגֵעַ נְתוּן, וּבְכָל הַלֵּב: "שְׂוִיתִי ה' לְנִגְדֵי תַמִּיד" (תהילים טז, ח), שֶׁאֲלֻקִּים תַּמִּיד יִהְיֶה מוֹל הָעֵינַיִם, כָּל הַזְּמַן, "בְּכָל דְרָכַיָּךְ דָּעָהוּ" (משלי ג, ו). וְאָדָם שֶׁזוֹכָה לְזֶה הוּא מִחֲפֵשׁ כַּמָּה שְׂוִיתָר דְּבָרִים לַעֲשׂוֹת לְכַבּוֹד הַשֵּׁם וְהוּא מִקְפִּיד אֲפִלוּ בְדְבָרִים קְלִים וּקְטָנִים שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁזֶה יִשְׁמַח אֶת הַשֵּׁם (עֵיין מְסִילַת יִשְׂרָאֵל פֶּרֶק י' דִּיבּוּר הַמִּתְחִיל אֲמֵנִים), וְלָכֵן אוֹמְרַת הַתּוֹרָה "וְהָיָה עֶקֶב תִּשְׁמְעוּן" - אִם תִּקְפִּיד גַּם עַל מִצְוֹת שֶׁהָאָדָם דָּשׁ בְּעַקְבָּיו, בְּזֶה אֲתָה מֵרְאֶה אֶת אֲהַבְתָּךְ לֵה', וְהַשְׂכָּר עַל זֶה "וְאֲהַבְתָּךְ", מִדָּה כְּנִגְדַּ מִדָּה.

מְסִירוֹת נַפְשׁ מוֹרִידָה גְּשָׁמִים

הַגְּמָרָא אוֹמְרַת (בְּרַכּוֹת דָּף כ ע"א), מָה הַטַּעַם שֶׁדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ מִתְפַּלְלִים לְגִשְׁם וּמִדַּ נְעָנִים, וְאֵלוּ בְדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים מִתְפַּלְלִים וְלֹא נִעָנִים? מִכֵּיּוֹן שֶׁהָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם.

אִם נָשִׁים לֵב נִרְאָה שֶׁהִגְשָׁם הוּא אֶחָד הַסִּימָנִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר אִם הַקַּב"ה אוֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. מִכֵּיּוֹן שֶׁהַגְּמָרָא אוֹמְרַת (תַּעֲנִית דָּף ב ע"א), שְׁלִשָּׁה מִפְתָּחוֹת לֹא מְסַרְם הַקַּב"ה בְּיַדֵּי אֶפֶס אוֹ שְׁלִיחַ, מִפְתָּח שֶׁל גְּשָׁמִים, שֶׁל יוֹלְדֵת וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמַּתִּים. אִי אֲפֹשֶׁר לְהַפְעִיל אֶת זֶה עַל יַדֵּי כְשׁוּף. אִם אֲלֻקִּים לֹא רוֹצֶה, יֵשׁ בְּצַרְתָּ וְהַכֵּל יִבְשׁ.

וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם מֵרְאֶה שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ אֲהָבָה אֲמִתִּית הַקַּב"ה פּוֹתֵחַ שְׁעָרֵי שָׁמַיִם, "וְיִנְתֵּנִי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתְכֶם" (ויקרא כו, ד).

וּבְאַמְתָּ יֵשׁ כְּאֵן שֶׁאֵלָה פְּשׁוּטָה: לָמָּה הַקַּב"ה הַשְׂאִיר אֶת הַמִּפְתָּח שֶׁל הַגְּשָׁמִים לְעַצְמוֹ, וְכִי חָסַר לוֹ מְשָׁרְתִים, "עֲשֵׂה מְלֶאכֶיךָ רִוְחוֹת מְשָׁרְתֵיךָ אֵשׁ לֵהֲט" (תהילים קד, ד)?

חֲשַׁבְתִּי עַל זֶה, וּבְסִיעֵתָא דְשָׁמְיָא נִמְצָא בְּאוּר עַל זֶה, וְזֶה תַרְץ גַּם שֶׁאֵלָה קָשָׁה מְאֹד שֶׁהִיְתָה קָשָׁה לִי הִרְבֵּה זְמַן.

מַעֲשֵׂה אַחָב וְאֵלִיהוּ

בְּתַקּוּפָתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ אַחָב בֶּן עֲמֹרִי, עַם יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ עַד מְאֹד. אַחָב בְּעַצְמוֹ הָיָה רָשָׁע מְרָשָׁע. הַגְּמָרָא אוֹמְרַת (סְנֵהֲדֵרִין דָּף קב ע"ב) שֶׁהוּא הָיָה מִמְחַטִּיאֵי הַרְבִּים הַכִּי גְדוֹלִים, וְהוּא הָיָה מִחַטִּיא יוֹתֵר מִיִּרְבָּעִים בֶּן נְבֻט, רַק כֵּיּוֹן שֶׁיִּרְבָּעִים הָיָה רֵאשׁוֹן אֶז

אהבת השם

הוא נזכר כמחטיא הרבים - אדם צריך ללמד מזה, לפעמים הוא מתחיל בעברה וכל ההדרדרות שתהיה אחר כך תקרא על שמו, כמה צריך להזהר מזה. חז"ל אומרים (סנהדרין דף ע"א) במשנה, שאחאב הוא אחד מהמלכים שאין להם חלק לעולם הבא. הוא ואיזבל אשתו המרשעת היו מחזיקים על שלחנם ארבע מאות נביאי בעל (מלכים א, יח, יט), הם היו מתנבאים בשם העבודה זרה, עובדים עבודה זרה - זה התפקיד שלהם, והוא מסבסד אותם שלא יהיה להם הפרעות בעבודת הטמאה שלהם.

חז"ל (סנהדרין דף ק"ג ע"א) מספרים, שהיה אחד שקראו לו חיאל בית האלי. חיאל הנה היה אדם רע ורשע, הוא הלך ונבנה את יריחו. יהושע גזר שאסור לבנות את יריחו, ומי שיבנה אותה הכן הבכור שלו ימות, "בבכרו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה" (יהושע ו, כו) - איך שהוא יתחיל לבנות ימות לו בנו בכורו, וכשהוא ימשיך לעבד ימותו כל בניו, ובסיום ימות בנו הקטן. הגיע חיאל בית האלי והחליט לבנות. איך שהוא התחיל מת לו הכן הראשון. המשיך ומת לו הכן השני. והוא לא מבין רמזים... וכשבנה את כל העיר ומתו לו כל בניו, המלך אחאב הלך לנחם אותו. גם אליהו הנביא הגיע אליו, אבל לא בשביל לנחם אותו אלא לתת לו תוכחה, אולי הוא יחזר בתשובה. ובאמת הוא הוכיח אותו, מה עשית, זו גזרה של יהושע, אתה רואה איך מתו כל בניך, תחזור בתשובה. פתאום קם אחאב באמצע ההרצאה ואומר לאליהו: "תגידי לי מי יותר גדול, יהושע או משה?", אמר לו אליהו: "משה רבנו אדון הנביאים". אמר לו אחאב: "אם הדברים של משה לא נתקמו איך דבריו של יהושע יתקמו?", הנה בפרשת שמע כתוב "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם. וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר" (דברים יא, טו - יז), והרי אנחנו עובדים עבודה זרה בלי סוף, ויש כל כך הרבה מטר עד שאני נאלץ כדי לעבד עבודה זרה להרים את הבגדים שלא יתלכלכו מרב שלוליות הגשם שיש. ואם דברי משה רבנו לא התקמו, ודאי שדברי יהושע תלמידו לא מתקמים. ומה שמתו בניו של חיאל זה בגלל סבות טבעיות". כששמע אליהו הנביא את החרופים של אחאב, עמד ונשבע: "חי השם אם יהיה טל ומטר כי אם לפי דברי" (מלכים א, יז, א). הוא נשבע שלא יהיה גשם כהבטחת התורה, ומאז התחילה בצרת וימי רעב גדולים.

המפתחות שנשארו ביד השם

ובאמת יש לשאל את שאלת אחאב, היכן הבטחת התורה של "ועצר את השמים"? למה הקב"ה לא סגר את הברז?

פְּרִשְׁת עֵקֶב

וּחְשַׁבְתִּי לְתַרְץ וּמִצָּאֲתִי בְּסִיעֶתָא דְשִׁמְיָא שְׂכָךְ כְּתַב הַרְד"ק (מלכים א, פרק יז פסוק א),
שֶׁהִקְב"ה הָאָרִיךְ אִפּוּ. וְהִינוּ שְׁלֵמֵרוֹת שֶׁהָיָה מְגִיעַ לָהֶם הָעֲנֹשׁ, הִקְב"ה הָאָרִיךְ לָהֶם,
וְחִכָּה אוֹלֵי יַחְזֵרוּ בְּתֻשׁוּבָה.

וּמַעֲכָשׁוּ מִבְּאָר, שֶׁהָיָה אִם הַמִּפְתָּח הָיָה בְּיַדְי שֶׁל מְלֹאךְ אוֹ שְׁלִיחַ, אֵינן לוֹ אֲפֻשְׁרוֹת
לְהָאָרִיךְ אִפּוּ, שְׂכָן אִם מְרֵדוֹ בְּמֶלֶךְ חִיָּבִים מֵיָד לְהֲעֲנֹשׁ. וְלִכֵּן הִקְב"ה שִׁיּוּדָע שֶׁהִגִּישׁ
הוּא הַמִּפְתָּח שֶׁל הַחַיִּים, הַשְּׂאִיר אֲצִלוֹ אֶת הַמִּפְתָּח, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה עוֹד הַזְּמַנּוֹת לְשׁוּב
בְּתֻשׁוּבָה.

אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּמִפְתָּח שֶׁל יוֹלְדָת וּמִפְתָּח שֶׁל תַּחֲתֵת הַמַּתִּים, זֶה בְּיַד הִקְב"ה מְאוּתָה
הַסִּבָּה, כִּי אִם זֶה הָיָה בְּיַד מְלֹאךְ, הַמְּלֹאךְ חִיָּב לְלַכֵּת עַל פִּי מַדַּת הַדִּין, הוּא לֹא יִכּוֹל
לְמַחֵל עַל כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, וְכֵן הַתּוֹרָה אוֹמְרָת: "הִנֵּה אֲנִכִּי שֹׁלַח מְלֹאךְ לְפָנֶיךָ לְשִׁמְרָךְ
בְּדַרְךָ" (שמות כג, כ) וּמֵיָד מְזַהֵרָה "כִּי לֹא יֵשֵׂא לְפִשְׁעֶכֶם (שם פסוק כא), הַשֵּׁר שֶׁל
הַמֶּלֶךְ לֹא יִכּוֹל לְסַלַּח עַל עֲבֵרוֹת שְׁעוֹשִׂים נֶגְדַּת הַמֶּלֶךְ. פֶּעַם אַחַת דְּבַרְתָּ לֹא בְּמִקּוֹם?
יֵשֵׁר אֲתָה מְקַבֵּל מִכּוֹת. לִכֵּן הִקְב"ה הַשְּׂאִיר אֶת הַמִּפְתָּחוֹת הֵלְלוּ בְּיַדְי כְּדֵי שִׁיּוּכַל
לְהָאָרִיךְ אִפּוּ. וְכִמוֹ שֶׁהָיָה בְּזַמְנֵנוֹ שֶׁל אַחָאב, רַק שֶׁהִרְשָׁעִים הָאֵלֶּה נִצְלוּ אֶת זֶה עוֹד
יֹתֵר לְרַעָה, וְלִכֵּן אֵלֵיהֶוּ הִנְבִּיא גִזְרַ שְׁלֵא יִהְיֶה שֵׁם גִּשְׁם.

הָאֵינְסְטִינְקֵט הַקְּדוֹשׁ

נַחֲזֵר לְעֲנִינְנוּ, שֶׁהִגְמָרָא (בְּרִכּוֹת דף כ ע"א) בְּאַרְהָ שֶׁהַסִּבָּה לִירִידַת הַגִּשְׁמִים בְּדוֹרוֹת
הַקְּדוּמִים הִיא מְסִירוֹת נַפְשָׁם עַל קְדֻשַׁת הַשֵּׁם. וְהִגְמָרָא (שם) מְסַפֶּרֶת וְנוֹתֶנֶת דְּגִמָּא
לְזֶה, מִמַּעֲשֵׂה שִׁקְרָה עִם רַב אֲדָא בְּרַ אֶהֱבָה, שֶׁרָאָה אִשָּׁה שֶׁהוֹלֵכֶת עִם בְּגַד בּוֹלֵט וְלֹא
צְנוּעָה. הוּא חָשַׁב שֶׁהִיא יְהוּדִיָּה, וְהֵלֵךְ וְקָרַע לָהּ אֶת הַבְּגָד. בְּסוּף הַתְּבַרֵר שֶׁהִיא גּוֹיָה
וְחִיבּוֹ אוֹתוֹ לְשַׁלֵּם אַרְבַּע מְאוֹת זָוִז, סְכוּם צְרוּם. זֶה נִקְרָא מְסִירוֹ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַׁת
הַשֵּׁם.

וְנִתְבּוֹנֵן וְנִרְאָה לָמָּה זֶה נִקְרָא שֶׁמְסֵר אֶת נַפְשׁוֹ עַל קְדֻשַׁת הַשֵּׁם? וּמָה שׁוֹנָה הַנְּהַגְתּוֹ
מִהַרְבֵּה אֲנָשִׁים שִׁישׁ לָהֶם יִרְאֵת שְׂמִים וְלֹא עוֹשִׂים כְּכֵה?

וְהַחֲלוּק בְּרוּר: אָדָם שִׁישׁ לוֹ יִרְאֵת שְׂמִים יְנַסֶּה לְדַבֵּר אֲתָה, לְשַׁכְנֵעַ אוֹתָהּ, אֲבָל
אֵינן לוֹ אֵינְסְטִינְקֵט לְכַבּוֹד הַשֵּׁם. לְרַב אֲדָא בְּרַ אֶהֱבָה הָיָה אֵינְסְטִינְקֵט לְכַבּוֹד הַשֵּׁם.
מִתִּי יֵשׁ לְאָדָם אֵינְסְטִינְקֵט? כְּשִׁמְשֵׁהוּ בָּא וְנוֹתֵן לוֹ סְטִירָה, הוּא יֵשֵׁר קוֹפֵץ וּמִתְגַּנֵּן
- וְאִם הוּא יִכּוֹל גַּם מַחְזִיר. אֲבָל אִם נִתְּנוּ לְחַבֵּר שְׁלוֹ סְטִירָה, הוּא יְנַסֶּה לְהַפְרִיד
וְלְהַסְבִּיר. כָּל שֶׁהִדְבָּר רְחוּק מִמֶּךָ, כְּכֵה אֲתָה יֹתֵר מְנַסֶּה בְּדַרְכֵי נֵעַם וְנִחְמָדוֹת

אַהֲבַת הַשֵּׁם

לְהִסְבִּיר לוֹ, לְהַבִּין אוֹתוֹ. אֲבָל אִם זֶה קָרוֹב אֵלַיךָ זֶה מְעַרֵב בְּךָ רִגְשׁוֹת, וְלִכְּנֵן אִם פּוֹגְעִים בְּכֵן שֶׁלְּךָ אֲתָה כּוֹעֵס וּמְנַסֶּה לְהַחְזִיר, אֲתָה לֹא מְסַבֵּיר. אִם הֵבִיאוּ לְךָ סְטִירָה - אֲתָה לֹא רוֹאֶה בְּעֵינַיִם, אֲתָה מַחְזִיר שְׂתִימִים. וְהַאִינְסְטִינְקֵט הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה עַל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ הִיָּה הִרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַאִינְסְטִינְקֵט עַל עֲצָמוֹ, מִגְדֵּל אֲהֵבַת הַשֵּׁם שֶׁבְּקָרְבוֹ.

קִנְיָאִים פּוֹגְעִים בּוֹ

דַּגְמָא נּוֹסְפֵת לְזֶה אָמְרוּ חַז"ל (סנהדרין דף פא ע"ב), הַבּוֹעֵל אֲרַמִּית קִנְיָאִים פּוֹגְעִים בּוֹ. מַה הַכּוֹנֵן? אִם הוּא בָּא וְשׂוֹאֵל אִם מְתֵר אוֹ אֶסּוֹר - הוּא כְּבָר לֹא קִנְיָאִי (עֵינִי שׁוֹ"ע חוּשֵׁן מִשְׁפַּט סִּימָן תְּכָה סע"ף ד), אִין לֹא כְּבוֹד הַשֵּׁם, אִין לֹא אִינְסְטִינְקֵט שֶׁל אֲהֵבַת הַשֵּׁם. וּמִי זֶה הִיָּה הַשֵּׂיא שֶׁל אֲהֵבַת הַשֵּׁם? פְּנִיחָס הוּא אֵלֶיהוּ (זוהר פֶּרֶשֶׁת כִּי תִשָּׂא דף קצ ע"א, וְעֵינִי בִבְבֵא מְצִיעַ דף קיד ע"ב ברש"י דִּיבּוֹר הַמַּתְחִיל לֹא כֵהֵן מֵר), הוּא זֶה שֶׁקִּנְיָא לֹא לְאֵלְקִיּוֹ בְּמַעֲשֵׂה זְמָרִי בֶּן סְלוּא נְשִׂיא שֶׁבֵט שֶׁמְעוֹן כְּשֶׁחָטָא עִם הַגּוֹיָה, וְהוּא זֶה שֶׁכָּעַת בָּא וּמּוֹכִיחַ אֶת חֵיאל וְאַחָבָב וְנִשְׁבַּע "חֵי ה' אִם יִהְיֶה טַל וּמָטָר כִּי אִם לִפֵּי דְבָרִי".

הַמַּצֵּב הַזֶּה בְּדוֹרְנוֹ שֶׁל חֶסֶר בְּאַהֲבַת הַשֵּׁם, מְצַעֵר מְאֹד. רוֹאִים אֲנִישִׁים שְׁחוֹשְׁבִים וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם אוֹהֲבִים אֶת הַשֵּׁם, וְנוֹפְלִים בְּנִסְיוֹן הַכִּי קָטָן. הוּא אוֹמֵר לָךְ: "אֲנִי אוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם", אֲבָל הַחֲנוּת שֶׁלוֹ פְּתוּחָה בְּשֶׁבֶת...

לְאַהֲבֵת אֶת הַשֵּׁם פְּרוּשׁוֹ, לְזַכֵּר אֶת הַקִּב"ה כֹּל הַזְּמַן בְּרִמָּה הַמְקִסִּימָלִית וְהַרְאוּיָה. אִין כְּזֶה דְּבָר לּוֹמֵר: "עֲכָשׁוּ אֲנִי לֹא אוֹהֵב", "עֲכָשׁוּ אֲנִי אוֹהֵב פְּחוֹת", הַצּוּי לְאַהֲבֵת אֶת הַשֵּׁם הוּא יוֹתֵר מִמָּה שֶׁאַתָּה אוֹהֵב אֶת הַיְלָדִים שֶׁלְּךָ, אֶת אֲשֶׁתְּךָ, וְאֶת עֲצָמְךָ!

רַק הַבְּעִיָּה שֶׁל הַדּוֹר שֶׁלָּנוּ, שֶׁאֲנִישִׁים לֹא יוֹדְעִים מַה זֶה לְאַהֲבֵת אֶת הַשֵּׁם. אֲתָה שׂוֹאֵל אוֹתוֹ: "בְּמָה אֲתָה אוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם?", "אֲנִי מִתְפַּלֵּל אֵלַי", אֲתָה מִתְפַּלֵּל בְּשֶׁבִילְךָ! "אֲנִי לוֹמֵד תּוֹרָה", זֶה גַם בְּשֶׁבִילְךָ, "אִם חֲכַמְתָּ חֲכַמְתָּ לָךְ" (מְשַׁלֵּי ט, יב). "אֲנִי שׂוֹמֵר שֶׁבֶת" - גַּם זֶה בְּשֶׁבִילְךָ... מַה אֲתָה עוֹשֶׂה בְּשֶׁבִיל אֲהֵבַת הַשֵּׁם? "צָם בְּכַפּוֹר" - כִּי עֲשִׂיתָ עֲבֵרוֹת.

סוּפוֹ שֶׁל הַבְּחוֹר הַגָּאוֹן

וּמַה זֶה בְּאֵמַת אֲהֵבַת הַשֵּׁם? שְׁמַעְתִּי מִהֶרֶב נַח וְיִנְבְּרָג זַצ"ל רֹאשׁ יִשִּׁיבַת אֵשׁ הַתּוֹרָה לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָה שֶׁנִּמְצְאוּ לִיד הַכֶּתֶל הַמְעַרְבִי, שֶׁאָמַר: "הַדְּבָר הַיְחִיד שֶׁאֲנִי חֲנוּנוֹ

פְּרִישַׁת עֶקֶב

יכולים להחזיר לקב"ה זה להחזיר לו את הילדים שלו". זה הדבר היחיד! הרב וינברג בעצמו נלחם ועבד על זה כל חייו, לזכות את הרבים.

הישיבה שהוא פתח היא ישיבה אמריקאית, איך היו תופסים בחורים ומביאים אותם לישיבה? כל הצות הרבני של הישיבה היו יורדים לכתל, וכשהיו רואים איזה בחור אמריקאי נכנס לכתל עם כפת קרטון, או עתון על הראש - מספנים יש כאלה שנה מה שהם שמים על הראש, אתה יכול לקרוא על הראש שלהם את כל החדשות - מיד אחד מהרבנים היה נגש לבחור כזה, מתענג בשלומו, מציץ לו לבקר ולאכל בישיבה, ומשכנע אותו להשאיר אתו ללמד שם, עד שמחזירים אותו בתשובה. ככה במשך השנים הם זכו להחזיר בתשובה אלפי בחורים.

באחת הפעמים אחד מהרבנים הלך לכתל, וראה איזה בחור אמריקאי עם כפת קרטון. הוא התחיל לדבר אתו והוא כל כך התפעל, קדם כל הוא אמריקאי רהוט שיחה, דבר שני הוא גאון, הוא לומד באחת האוניברסיטאות הכי טובות שיש, והוא בא לפה לבקור קצר. הרב חשב בלבו: 'אסור לפספס את הבחור הזה', ולכן הוא שכנע אותו להשאיר בישיבה, וכשהבחור הסכים, הוא השקיע בו את כל חלבו ודמו. חצי שנה הוא השקיע בו את החיים שלו, כמובן ללא תשלום, ישב ולמד אתו והתחבר אליו. אחרי חצי שנה נגש אליו הבחור ואמר לו: "אני חוזר לאמריקה". הרב התפלל: "לא טוב לך כאן? מה קרה?", "הכל טוב כאן, אבל אני כבר רוצה לראות את המשפחה שלי". הרב מהנמוס התחיל להתענג במשפחה שלו. "מה עם המשפחה שלך? מה השם של אמא שלך? כמה אחים אתם?", מה מתברר? שהבחור הזה הוא נוצרי בכלל... נוצרי גמור! חצי שנה הרב לומד אתו הלכות, מניח לו תפלין, חצי שנה הרב משקיע בו את החיים, ועכשו התגלה שהוא נוצרי.

כמה צער היה לאותו רב, הוא נשבר מזה, הוא היה בטוח שיצמח ממנו הרב עובדיה שתים, ועכשו הוא מגלה שהוא נוצרי, המקסימום שיכול לצאת ממנו זה ארכיבישוף. הוא נסה לשאל אותו: "אולי תרצה להתגייר?" והבחור אמר לו: "לא, אני לא רוצה, אצלכם היהודים יש כל כך הרבה אסורים, הנה תראה במשנה ברוחה כתוב ככה, בגמרא בשבת כתוב ככה", הוא התחיל לעשות לו פלפולים למה הוא לא רוצה להתגייר.

הם נפרדו כידידים והרב נשאר בפחי נפש.

חולפות למעלה מעשר שנים. יום אחד מגיע בחור אמריקאי לישיבה: "שלום, אני רוצה להתקבל לפה", הצות שמח: "בוא, ברוך הבא". זה היה דבר פלאי, כי בדרך

אַהֲבַת הַשֵּׁם

כָּלֵל אֶף אֶחָד לֹא מְגִיעַ מַעְצָמוֹ לְיִשְׁיבָה מֵאַמְרִיקָה לְאַרְץ. אַחֲרֵי שְׁבוּעַ עוֹד בְּחוּר, אַחֲרֵי שְׁבוּעַ עוֹד בְּחוּר. כִּכָּה כָּל שְׁבוּעַ מְגִיעִים בְּחוּרִים וְרֹאשׁ הַיִּשְׁבָּה מִתְפַּלֵּא, 'מִי שׁוֹלַח אוֹתָם לָפֶה?', אֵלּוֹ לֹא בְּחוּרִים שְׁחָסַר לָהֶם כֶּסֶף, מֵהַיֵּשׁ לָהֶם לְחַפֵּשׂ פֶּה.

יוֹם אֶחָד הוּא כַּנֶּסֶס אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּחוּרִים שֶׁבָּאוּ מַעְצָמָם, וְאָמַר לָהֶם: "יֵשׁ כָּאֵן מִשְׁהוּ פְּלֵאֵי שְׁבָאֲתָם לְיִשְׁיבָה. כַּנְּרָאָה הַקַּב"ה רָצָה לְחַסְּךָ לָנוּ בְּטָרְחָה, עַד הַיּוֹם הַיֵּינוּ צְרִיכִים לָרְדֹת לְפִתֵּל לְחַפֵּשׂ בְּחוּרִים, וְלֹא־חֲרוּנָה מִתְחִילִים לְבֹא כָּל שְׁבוּעַ שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה בְּחוּרִים. הַשְּׂאֵלָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת הִיא אִיךָ בָּאֲתָם לָפֶה? אִיךָ הַכְּרַתָּם אֶת הַיִּשְׁבָּה?"

כָּלֵם עָנוּ לוֹ פֶּה אֶחָד: "יֵשׁ אֵיזָה פְּרוֹפֶסוֹר אֶחָד, שֶׁכָּל בְּחוּר יְהוּדִי שֶׁמְגִיעַ אֵלָיו לְאוּנִיבֶרְסִיטָה, הוּא אוֹמֵר לוֹ: "אַל תְּבַזְּבוּ כָּאֵן אֶת הַזְּמַן שֶׁלְּךָ! יֵשׁ אֵיזוֹ יִשְׁיבָה בִירוּשָׁלַיִם שֶׁל גְּאוּנִים. לָךְ לְשֵׁם", וְהוּא זֶה שֶׁשֹּׁלַח אֶת כָּלֵנוּ". רֹאשׁ הַיִּשְׁבָּה הַתְּפַלֵּא: מִיֵּהוּ זֶה וְאֵיזָה הוּא הַפְּרוֹפֶסוֹר הַזֶּה? הוּא לָקַח אֶת שְׁמוֹ, בָּרַר עָלָיו וַיְצַר אֶתוֹ קֶשֶׁר: "שְׁלוֹם פְּרוֹפֶסוֹר, מְדַבְּרִים מִיִּשְׁבַת אֵשׁ הַתּוֹרָה בִירוּשָׁלַיִם, תּוֹדָה שְׂאֲתָה שׁוֹלַח לָנוּ תְּלִמִידִים, רָצִינוּ לְדַעַת מֵהַ מְגִיעַ אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה? אֲתָה יְהוּדִי?" הַפְּרוֹפֶסוֹר עוֹנֶה לוֹ: "אֲנִי לֹא יְהוּדִי, אֲבָל אֲנִי מְכִיר טוֹב מְאֹד אֶת הַיְהוּדוּת. לְפָנַי עֲשֵׂר שְׁנַיִם הֵייתִי אֲצִלְכֶם, לְמַדְרֵי חֲצִי שָׁנָה עִם אֶחָד הַרְבַּנִּים בְּיִשְׁבָּה, וְלֹא רָצִיתִי לְהִתְגַּדֵּר, שְׁמַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ עוֹלָם הַבָּא גַם לְגוֹיִם, אֲבָל אֶת כָּל הַיְהוּדִים שֶׁבָּאִים אֵלָי אֲנִי שׁוֹלַח אֲלֵיכֶם".

זוֹרַע צְדָקוֹת מְצַמִּיחַ יְשׁוּעוֹת

לְפַעְמִים אָדָם חוֹשֵׁב: 'לְרִיק יִגְעַתִּי' (עֵינִי יִשְׁעִיהַ מֵט, ד, וּבִירוּשָׁלַיִם עֲבוּדָה זֶרָה פֶּרַק ג הלכה א), אֲנִי עוֹבֵד לְבִטְלָה, חֲצִי שָׁנָה הוֹצֵאתִי אֶת הַנְּשִׂמָה, קִנִּיתִי לוֹ תְּפִלִּין מְהֻדָּרוֹת עִם בָּתִּים הֶכִי יְפִים שֵׁישׁ, קִנִּיתִי לוֹ טְלִיתוֹת פְּתִיל עֶבֶה, בְּסוֹף הוּא אוֹמֵר לִי שֶׁהוּא נוֹצְרִי?', וְהִנֵּה כָּאֵן הוֹכִיחַ לוֹ הַקַּב"ה - עֲשִׂיתָ מִשְׁהוּ בְּשִׁבְלִי, בְּשִׁבְלִי אַהֲבַת הַשֵּׁם? שׁוּם דְּבַר לֹא יִלָּךְ לְבִטְלָה! זֶרַעַתָּ מִשְׁהוּ? חֲכָה, הוּא יְצַמִּיחַ פְּרוֹת, וְלְפַעְמִים רוֹאִים אֶת הַפְּרוֹת רַק אַחֲרֵי עֲשֵׂר שְׁנַיִם...

בּוֹאוּ נְחַשְׁב: אִם אוֹתוֹ רַב לֹא הָיָה רוֹאֵה אֶת הַתּוֹצְאוֹת שֶׁל הַזְּרָעִים שֶׁזָּרַע, כָּל הַחַיִּים הוּא הָיָה בְּעֲצָבוֹת עַל זֶה, 'הַשְּׁקֵעַתִּי בְּבְחוּר חֲצִי שָׁנָה, בְּסוֹף הַכָּל יָרַד לְטַמְיּוֹן, אֲבָל אֲלֵקִים רַחֵם עָלָיו וְהִרְאֵה לוֹ וּלְכֹלֵם אֶת הַתְּמוּנָה הַשְּׁלֵמָה, וְגַמֵּר אֶת הַסְּפוּר בְּצוּרָה

פְּרִישַׁת עֵקֶב

הכּי יִפּהּ. הַשְּׁקֵעֶתָּ בּוֹ חֲצִי שָׁנָה? הוּא הִיָּה שְׁגִיר שֶׁלָּךְ לְשִׁלַּח עוֹד עֲשׂוֹת בְּחוּרִים.

לְלַמְּדֵנוּ שְׁמִי שְׁמִתְנַהֵל בְּאַהֲבַת הַשֵּׁם וּבִמְסִירוֹת נַפְשׁ לְהַפְצַת תּוֹרָה וְזִכּוּי הַרְבִּים, אֲפֹלוּ אִם לֹא תִמִּיד אַתָּה רוֹאֶה תּוֹצְאוֹת, הוּא מְרַגֵּשׁ שֶׁהוּא לְבַד, לֹא עוֹזְרִים לוֹ, אֵין לוֹ כֹּף הַצִּלְחָה, וַיֵּשׁ אַנְשִׁים שְׁעוֹשִׂים טוֹבָה שְׁתּוֹרְמִים לוֹ, וְאִם הֵם תּוֹרְמִים הֵם גַּם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם כְּבָר נִהְיוּ הַבוֹסִים, מִתְחִילִים לְחַלֵּק הוֹרָאוֹת, אִם הָאָדָם מִמְשִׁיךְ בְּעֵבֹדְתוֹ הַקְדוּשָׁה לְכַבּוֹד הַשֵּׁם הוּא מְרַאֶה בְּזָנָה שֶׁהוּא בְּאֵמֶת אוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם. וְאִזּוֹ הוּא יִזְכֶּה לְכָל הַבְּרָכוֹת: "וְאֵהֲבֶךָ וּבִרְכֶךָ וְהִרְבֶּךָ וּבִרְךָ פְּרִי בִטְנְךָ שֶׁגֵר אֶלְפֶיךָ וְעִשְׂתֶרֶת צֶאֱנֶךָ" (דְּבָרִים ז', יג).

'רַע - בְּנִים'

יֵשׁ בְּפִרְשַׁתְנוּ פְּסוּק נוֹסֵף, "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה הַשֵּׁם אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירָאָה אוֹתוֹ וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ" (דְּבָרִים י', יב). הַרְבֵּה אַנְשִׁים עוֹצְרִים בְּשִׁלְב הִירָאָה, אֲבָל צְרִיךְ לְזַכֵּר שֶׁהַתְּכֵלִית הָאֵמֶתִית הִיא לְהַגִּיעַ לְאַהֲבַת הַשֵּׁם. וְכִבָּר אֶמְרָנוּ אֵיךְ אָדָם יְכוּל לְהוֹכִיחַ אֶת אַהֲבַת הַשֵּׁם? לְהַחְזִיר לוֹ אֶת הַיְלָדִים!

כִּמָּה צָעֵר יֵשׁ לְקַב"ה? תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן יֵשׁ מְסִיתִים וּמְדִיחִים, רַבְּנֵי שְׁקָר, אֲנִי חוֹשֵׁב אֲפֹלוּ הָעָרֵב רַב בְּמִצְרַיִם לֹא הָיוּ כְּאַלֶּה. אִם הָיָה עָרֵב רַב שִׁיּוּצָא מִמִּצְרַיִם וְאוֹמֵר לָהֶם שְׂאִסּוּרֵי תּוֹרָה שֶׁל עֲרִיּוֹת מְתָרִים הֵם הָיוּ בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ, הֵם הָיוּ גְדוּרִים בְּעֲרִיּוֹת (עֵיין מִדְרַשׁ רַבָּה פֶּרֶשֶׁת שְׁמוֹת פֶּרֶשָׁה א סִימָן כח וּבִמְדֻרַשׁ תַּנְחוּמָא פֶּרֶשֶׁת בִּלְק סִימָן כה), וְהַיּוֹם פְּתָאוּם מְגִיעִים כְּאַלֶּה שְׁקוֹרְאִים לְעִצְמָם 'רַע בְּנִים', וּבְגִלְל שֶׁהֵם מִמְשַׁפְּחָה שֶׁל רַבְּנִים אוֹ כִּי הֵם פְּשוֹט קָנוּ אֶת הַרְבֵּנוֹת בְּכֶסֶף, אוֹ שֶׁשָּׁלְמוּ לָהֶם כְּדֵי לְהַגִּיד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הֵם מְתִירִים אִסּוּרִים, וְהֵם אוֹמְרִים: "אֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים אֶת כָּלָם, אֶת הַחוֹטְאִים וְאֶת הַנוֹאֲפִים". כֵּן, הֵם אוֹהֲבִים אֶת כָּלָם חוּץ מִבּוֹרָא עוֹלָם. עַל זֶה מִתְמַרְמֵר הַנְּבִיא: "מָה מְצָאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי" (יִרְמִיָּה ב', ה), אוֹמֵר אֱלֹקִים: "אֲנִי עֲשִׂיתִי לָכֶם מִשְׁהוּ? מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי?" "וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְבְּלוּ" (שֵׁם).

אֲשֶׁרִי מִי שֶׁלֹּא רַק אוֹמֵר שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם, אֲלָא גַם מְרַאֶה אֶת אַהֲבָתוֹ אֵלָיו עַל יְדֵי פְעֻלוֹת שְׁעוֹשָׁה לְמַעַן זִכּוּי הַרְבִּים, אֲפֹלוּ כְּשִׁלָּא רוֹאִים תּוֹצְאוֹת. וְעָלָיו לְזַכֵּר

אַהֲבַת הַשֵּׁם

שְׂכַשְׂעוּשָׁה אֶת זֶה לְמַעַן הַשֵּׁם, אֵין סִפְקָ שֶׁהוּא יִרְאֶה בְּרָכָה בְּעַמְלּוֹ.

”כְּפִי תִהְיֶה”

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁאֲדָם שְׂמֻזְכָּה אֶת הָרַבִּים זֹכָה לְדַרְגָּה שֶׁל ”כְּפִי תִהְיֶה” (ירמיה טו, יט, ועיין בבבא מציעא דף פה ע”א), כֹּל מֵה שֶׁהוּא אוֹמֵר פִּיּו נִהְיֶה כְּמוֹ פִּיּו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, ”וְתִגְזֹר אוֹמֵר וְיִקָּם לְךָ” (איוב כב, כח) לְמָה? כִּי אִם אַתָּה אוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם - הַשֵּׁם אוֹהֵב אוֹתְךָ. כְּשֶׁמְבַקְשִׁים מִשָּׁהוּ מִהָאוֹהֵב שֶׁלְנוּ הוּא עוֹשֶׂה עַל הַמְקוֹם.

יְהִי רְצוֹן שְׂשֻׁזְכָּה לְהַגִּיעַ לְדַרְגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת הָאֵלוּ מִתוֹךְ אַהֲבָה וְנִחַת, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשְׁת רְאָה

פְּרִשְׁת רְאָה

שְׁעוֹר הַטְּרַחָה לְעַנְיִים

הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה

"רְאָה אֲנֹכִי גִתָּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָלָה אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם, וְהַקְּלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לְלַכֵּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעַתֶּם" (דברים יא, כו - כח), אֵלּוּ הַפְּסוּקִים הָרֵאשׁוֹנִים בַּפְּרִשְׁת רְאָה.

גִּתָּחִיל בַּפְּרוּשׁ יָפָה שְׂרָאִיתִי בְּסִפֵּר שֶׁנִּקְרָא "יֵשׁוּס מְדַבֵּר לְאַגַּם מִיָּם" שֶׁל יָדִיד הֶרֶב יֵרוֹן רְאוּבֵן שִׁיחִיָּה, יֵשׁ שֵׁם דְּבָרִים מְעַנְיָנִים מְאֹד, וְשֵׁם מוֹכָא דְיוֹק יָפָה מְאֹד בַּפְּסוּק. הַפְּסוּק אֹמֵר "רְאָה אֲנֹכִי גִתָּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָלָה אֶת הַבְּרָכָה - אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם". וְהִשְׁאַלָה פְּשׁוּטָה, וְכִי זֶה בְּרָכָה לְשִׁמְעַע בְּקוֹל ה'? תִּתֵּן עֲשֹׂר, בְּנִיָּם, בְּנוֹת, הַצְּלָחָה בְּחַיִּים, "וְהַקְּלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ" - וְכִי חֲסֵרוֹת קָלָלוֹת וּבְעִיּוֹת? וְכִי זֶה קָלָלָה?

נְהַג הַמוֹנִיָּת וְהַאֲבָרָךְ

הַפְּשׁוּט הַפְּשׁוּט הוּא, שֶׁתִּקְבַּל בְּרָכָה אִם תִּשְׁמַע, וְקָלָלָה אִם לֹא תִשְׁמַע. אֲבָל הַבְּאוּר בְּדֶרֶךְ הַדֶּרֶשׁ הוּא שְׁכַפְּאֲשֶׁר אָדָם שׁוֹמַע אֶל מִצְוֹת ה' זֶה הַבְּרָכָה הַכִּי גְדוּלָה, לְחִיּוֹת בְּצֵל ה' בְּאַמוּנָה הַתְּמִידִית, בְּבִטְחוֹן הַתְּמִידִי, בְּקִשְׁר הַתְּמִידִי, "בְּנְאוֹת דְּשָׂא יִרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְגַחֹת יְנַהֲלֵנִי" (תהילים כג, ב). וְהַקְּלָלָה הַכִּי גְדוּלָה - זֶה לְהַתְּרַחֵק מֵהַקְּב"ה.

שְׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אַחַת עָלָה אֲבָרָךְ שְׁנוֹן עִם נְהַג מוֹנִיָּת חֲלוּנִי, וְהוּא רְאָה חֲרָדִי וְהַתְּחִיל לְשָׂאֵל לְשָׂאֵל שְׂאֵלוֹת: "אֵיךְ אַתֶּם הַחֲרָדִים מִתְּחַתְּנִים אַחֲרֵי שְׁלֹשׁ פְּגִישׁוֹת? הֲרִי אַתֶּם בְּכֹלֵל לֹא אוֹהֲבִים!", לָמָּה אַתֶּם מְבִיאִים הַרְבֵּה יְלָדִים? אַתֶּם הַחֲרָדִים וְאַתֶּם הַחֲרָדִים...

וְהַאֲבָרָךְ שָׂאֵל אוֹתוֹ: "אַתָּה בְּטוֹחַ שְׂאֲשֶׁתְּךָ יוֹדַעַת שְׂאֵתָה אוֹהֵב אוֹתָה?" הוּא עָנָה: "לֹא". וְהַאֲבָרָךְ אָמַר לוֹ: "אֲשֶׁתִּי כֵן בְּטוֹחָה". נְהַג הַמוֹנִיָּת הַתְּפִלָּא: "אֵיךְ אַתָּה עוֹשֶׂה

שְׁעוֹר הַטְּרַחָה לְעֻנִיִּים

אֵת זֶה? וְהֶאֱבָרְךָ בְּחֻמְתּוֹ עֲנֵה: כְּשֵׁאתָה יוֹדֵעַ שֵׁישׁ מִצְוֵה וְחֻכָּה לְאַהֲבֵךְ אֵת הָאִשָּׁה וּלְכַבֵּד אוֹתָהּ (יבמות דף סב ע"ב), וְהֶאֱשָׁה יוֹדֵעַת שֵׁאתָה שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, אִזּוּ כְּמוֹ שֵׁאתָה מְקַיֵּם אֵת כָּל הַמִּצְוֹת כִּכָּה אֵתָה מְקַיֵּם גַּם אֵת הַמִּצְוָה הַזֹּאת, אִין לָהּ שׁוֹם סִפְקָ בְּכָךְ."

זו הַנִּקְדָּה שֶׁהַחִיִּים הֵכִי יָפִים הֵם הַבְּרָכָה "אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה'".

מִפְחִיד לְהִיּוֹת חִלוּנִי

וְהַקְלָלָה הֵכִי גְדוּלָה הִיא הַהֶפֶךְ, וְגַם עַל זֶה שֶׁמְעַתִּי סְפוּר עִם נִהַג מוֹנִית.

וְשׁוֹב, אֲבָרְךָ חֲרָדִי עוֹלָה לְמוֹנִית וְהִנֵּהג חִלוּנִי, וְתוֹךְ כְּדִי נִסְיָעָה הַתְּחִילוֹ לְדַבֵּר עַל הַחִיִּים. הָאֲבָרְךָ הַחֲלִיט לְנִסּוֹת לְחֻזֵק אוֹתוֹ בְּשִׁמְרֵת שְׁבֵת. כָּל הַנִּסְיָעָה הוּא דַבֵּר אִתּוֹ עַל שִׁמְרֵת שְׁבֵת, וְהוּא רָאָה שֶׁעֲדִין הוּא שְׁבוּי בִּיצֵר הָרָע. לְקִרְאָת סוּף הַנִּסְיָעָה הִיָּה צָרִיךְ קִצֵּת לְעוֹרֵר אוֹתוֹ, אִזּוּ הוּא זָרַק לוֹ מִשְׁפָּט: "חֲבַל שְׁתַּמּוֹת פֶּה עַל הַכְּבִישׁ בְּתַאֲנֵת דְּרָכִים כִּי אֵתָה נּוֹסֵעַ בְּמוֹנִית כָּל הַיּוֹם, וּמְחַלֵּל שְׁבֵת יֵשׁ בְּזֵה דִין מוֹת שֶׁל סִקִּילָה שְׁזָה חֵיה דוֹרְסָתוֹ (כְּתוּבוֹת דף ל ע"ב), וְכִיוֹם הַחִיּוֹת זֶה הַמְּכוֹנִיּוֹת. חֲבַל עֲלֶיךָ...". בְּאוֹתוֹ הָרָגַע נִהַג הַמוֹנִית הַתְּעוֹרֵר, וְהִיָּה מוֹכֵן לְהַתְּחַזֵּק בְּשִׁמְרֵת שְׁבֵת. אוֹתוֹ אֲבָרְךָ אָמַר לוֹ: "אִם אֵתָה בְּאֵמַת רוּצָה חִיִּים טוֹבִים, אִם אֵתָה רוּצָה לְהַתְּחַזֵּן עִם אִשָּׁה שֵׁאתָה בְּאֵמַת יוֹדֵעַ שֶׁאֲפָשֶׁר לְסַמֵּךְ עֲלֶיךָ, וְלֹא שֶׁהִיא הוֹלְכֵת לָךְ בְּשִׁתִּים בְּלִילָה עִם 'חֲבֵרוֹת' וְחוֹזְרֵת שְׁכוּרָה וְאֵתָה לֹא יוֹדֵעַ מָה קָרָה לָהּ וּמָה הִיא עֹשֶׂתָה, וְאֵתָה כָּל הַיּוֹם דוֹאֵג וּמִשְׁתַּגֵּעַ. אוֹ שֶׁהֵבֵת שְׁלָךְ הוֹלְכֵת לְטִיּוֹל וְאֵתָה לֹא יוֹדֵעַ אִיזָה זְנוּעוֹת הִיא תַעֲבֹר שָׁם, אִם אֵתָה לֹא רוּצָה אֵת זֶה אֵתָה צָרִיךְ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה". זוּ הַקְלָלָה שֵׁישׁ בְּאֵלוֹ שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְרַחֲקִים מִדְּרָךְ הַשָּׁם.

חִיּוֹב הַצְּדָקָה

בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרָשָׁה מִצְוֵה הַתּוֹרָה: "עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר אֵת כָּל תְּבוּאָת זְרָעֶךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה" (דברים יד, כב), תַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂר מִהַתְּבוּאָה. וּמוֹסִיפָה הַתּוֹרָה "וְהִלּוּי אֲשֶׁר בְּשִׁעְרֶיךָ לֹא תַעֲזוּבּוּ, כִּי אִין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ" (שם פסוק כז), הִלּוּי זֶה אֶחָד שְׁעוֹסֵק בְּמִלְאֲכַת הַקֶּדֶשׁ וּמוֹסֵר אֵת נַפְשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה, וְהַצְּוִי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לַעֲזוֹב אוֹתוֹ.

וְלֹא רַק לְלוּי, אֲלֹא לְכָל עֻנִי וְאֶבְיוֹן הַתּוֹרָה מִצְוֵה "כִּי יִהְיֶה בְּךָ אֶבְיוֹן מֵאֶחָד אֶחֶיךָ בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תֵאֲמָץ אֵת לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפָּץ

פְּרִשְׁת רְאָה

אֵת יָדְךָ מֵאֲחִיךָ הָאֲבִיּוֹן, כִּי פִתַּח תִּפְתָּח אֶת יָדְךָ לוֹ וְהֶעַבְט תַּעֲבִיטָנּוּ דֵי מַחְסְרוֹ
אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ” (דברים טו, ז - ח). וְהַתּוֹרָה מְצִיָּה עוֹד הֲרֵבָה צְוִיִּים עַל הַנְּתִינָה לְעֲנִי
בְּלִשׁוֹנוֹת כְּפּוֹלוֹת: “נִתּוֹן תִּתֵּן” (שם פסוק י), “פִּתַּח תִּפְתָּח” (שם פסוק ח), וְדָרְשׁוּ חֲזוֹ”ל:
אֶפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים, תִּתֵּן וְתִחְזֹר וְתִתֵּן לְלוֹי, לְעֲנִי, לְאֲבִיּוֹן וְלַנֶּזֶקֶק.

וְהִשְׁאֵלָה מִתְּבַקְּשֵׁת, לָמָּה לָּתֵת? שֶׁבֶת אֲנִי מִבֵּין, הַקַּב”ה רוֹצֵה שְׁנַשְׁמֵר, אֲבָל לָתֵת?
שִׁילְךָ לְעַבְדְּ! מָה גַם שֶׁהֲצוּי הוּא לָתֵת אֶפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים (פסיקתא זוטרתיא פרשת ראה
דף כה ע”א דיבור המתחיל נתון והובא גם ברש”י שם פסוק י). וְהַמִּינִימוֹם זֶה עֲשֶׂרָה אַחֲזִיזִים
מִהֶרְרוֹחַ (שׁו”ע יורה דעה סימן רמט סעיף א), וְלִפִּי הַגְּר”א (איגרת הגר”א, ועיין בשו”ת שלמת
חיים יורה דעה סימן קכח דיבור המתחיל ועוד יש, ובשו”ת תשובות והנהגות כרך א סימן תקס אות א)
זֶה עֲשָׂרִים אַחֲזוּ מִהֶרְרוֹחַ. וְכָל זֶה רַק אִם אַתָּה לֹא עֲשִׂיר גָּדוֹל, אֲבָל עֲשִׂיר גָּדוֹל שֵׁישׁ
לוֹ מְלִיזִינִים סָתֵם שׁוֹכְבִים בְּבִנְךָ, חָיֵב לָתֵת צְדָקָה גַם יוֹתֵר מִחֻמְשׁ. וְאֶפְלוּ שֵׁישׁ בְּזֵה
מַחְלָקֵת בְּפוֹסְקִים, לְהִלְכָה דְעַת מְרֵן הַשְּׁלַחַן עָרוֹךְ (שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה
סימן רמט סעיף א) שְׁעוֹר נְתִינָתָהּ, אִם יָדוֹ מִשְׁגָּת יִתֵּן כִּפִּי צָרְךָ הָעֲנִיִּים (ועיין בשו”ת ברכת
היהודה חלק ו חלק יורה דעה סימן יט). וְהִשְׁאֵלָה הִיא לָמָּה צָרִיךְ לָתֵת כָּל כֶּף הֲרֵבָה?

טְעָמֵי הַתּוֹרָה

בַּתּוֹרָה יֵשׁ טְעָמִים, נִקְדוּת, תְּגִין, אוֹתִיּוֹת, וּמַעֲלַת הַטְּעָמִים הִיא הַגְּבוּהָה בִּיּוֹתֵר
שֶׁשְׂרָשָׁם בְּכֶתֶר (של”ה מסכת שבועות פרק תורה אור סימן קכ בשם הוהר חלק ב דף קסא ע”ב),
יֵשׁ הֵרִי כִּמְהָ בְּחִינּוֹת בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כֶּתֶר, חֻכְמָה, בִּינָה, דְעַת, חֶסֶד, גְּבוּרָה,
תְּפָאֶרֶת, נֶצַח, הוֹד, יְסוּד, מְלָכוּת. וּמִדַּת הַכֶּתֶר עוֹלָה עַל כָּלֵם, וְהַטְּעָמִים הֵם בְּכֶתֶר
הָעֲלִיּוֹן. וְזֶה כְּלוּל גַּם בְּמָה שֶׁאָמְרוּ חֲזוֹ”ל (אוצר המדרשים אייזנשטיין עמוד 431 מדרש רבי
עקיבא בן יוסף) שֶׁרַבִּי עַקִּיבָא הָיָה דוֹרֵשׁ כֶּתֶרִי אוֹתִיּוֹת.

וְאִם נָשִׁים יָבִיב לְטְעָמִים בְּפוֹסְקִים הַמְּצוּיִם עַל מִצְוֹת הַצְּדָקָה, נִרְאֶה דְבַר מְפֹלֵא:
”כִּי פִתַּח תִּפְתָּח אֶת יָדְךָ לוֹ”. תְּבוּת “פִּתַּח תִּפְתָּח” - מְטַעְמוֹת בְּטַעְמֵי דְרָגָא תְּבִיר.
”אֵת יָדְךָ לוֹ” - אֲתַנַּח. מָה זֶה דְרָגָא תְּבִיר? הַתְּרָגוּם שֶׁל דְרָגָא תְּבִיר פְּרוּשׁוֹ נִשְׁבְּרָה
הַמְּדֻרְגָה, וְלָמָּה יִרְמְזוּ הַטְּעָמִים הַלְלוּ כָּאֵן?

נִשְׁבְּרָה הַמְּדֻרְגָה

וְהַגְּאוּן רַבִּי אֲלֵיהוּ מוּיִלְנָא (פנינים לשלחן הגר”א פרשת ראה עמוד ריח) בְּאֵר בְּזֵה עַל פִּי
מֵה שְׁמִסְפֵּר בְּגִמְרָא (בבא בתרא דף י ע”א), שֶׁרַב פִּפְא הָיָה עוֹלָה בְּמִדְרָגוֹת. לְפִתְעַ נְפֹלָה

שעור הטרחה לעניים

המדרגה וכמעט נפל, והוא התפלא על כך שכמעט והיה יכול למות מהנפילה הזו שהיא כענש סקילה המגיע למחללי שבת ועובדי עבודה זרה. אמר לו חז"ל בר רב מדפתי לרב פפא: שמא עני בא לידך ולא פרנסתו! הרי לנו שהענש על מי שלא נותן צדקה, שתשבר המדרגה ויפל. וזהו הרמז בכתוב "כי פתח תפתח" והטעמים דרגא תביר - נשברה המדרגה.

הסרת המניעות בצדקה

ונראה לבאר בזה באור נוסף. הגמרא אומרת (שבת דף סג ע"א), כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו, שנאמר "למס מרעהו חסד" (איוב ו, יד) שכן קורים בלשון יון לכלב למס. והבאור בזה, שהעניים יפחדו לרפק אצלו בדלת. אני זוכר שפעם הלכתי עם אבי מורי שייחיה לנסות לשכנע להביא ילדים לחנוכה תורני. עברנו מבית לבית, דופקים בדלת ופתאום יוצא לה ראש של כלב ענק. ככה זה גם אצל העני, הוא לא נכנס למקום עם כלבים ומותר על הצדקה, ואתה שהכנסת את הכלב מנעת חסד מביתך.

זאת אומרת שאתה צריך לעשות הכל כדי שיהיה לעני נח לבוא לקחת ממך.

ומעין זה אומרת הגמרא (בבא בתרא דף ז ע"ב) שאסור לעשות בית שער לחצר מכיוון שעד עכשו היו העניים דופקים בדלת, ועכשו כשיש בית שער יש מחסום ויש חצר, אי אפשר להכנס, והעניים צועקים ואין קולם נשמע (רש"י שם דיבור המתחיל ולא), ואתה מונע עניים מלקבל צדקה.

הגמרא מספרת (תענית דף כא ע"א), על נחום איש גמזו שהלך בדרך, ובא אליו עני ואמר לו: "שלשה ימים לא אכלתי". אמר לו נחום איש גמזו: המתן עד שאפרק את המטען מעל החמור, עד שירד לפרק העני מסכך נפל ומת. בא נחום איש גמזו וגזר על עצמו יסורים נוראים, שיהיה בלי ידים ובלי רגלים וכל גופו מלא פצעים.

שואל הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל חלק ו עמוד ס), מה הטענה על נחום איש גמזו? וכי מה היה יכול לעשות? הכל ארוז, הכל סגור, והוא ישר אמר לו תמתין אני מוציא לה, למה הוא העניש את עצמו בענש נורא שכזה?

ומבאר, שהיתה עליו טענה למה לא חשבת לפני כן אולי יבא עני רעב מאד, שלא יוכל לחכות אפלו עד שתפרק את האכל מעל החמור. היות צריך להכין איזה סנדוויץ' אצלה זמין, שאם יהיה עני מיד לתת לו, בלי שיחכה. על זה הוא קבל על עצמו יסורים נוראים.

פְּרִשְׁת רְאֵה

לְלַמְדָנוּ כִּמְהָ הַקִּב"ה מִקְפִיד שֶׁנִּדְאָג לְעֲנִיִּים, לֹא רַק בְּמַעֲשֵׂה אֱלֹא גַם בְּמַחֲשֵׁבָה שֶׁלָנוּ עֲלֵיהֶם אֵיךְ לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם אֶת קוֹשֵׁי הָעֲנִיּוֹת.

יֵשׁ אֶחָד שֶׁהָעֲנִיִּים מַעֲצָבָנִים אוֹתוֹ, אִזּוֹ הוּא בּוֹחֵר לְגוֹר בְּקוֹמָה עֲשִׂירִית בְּבִנְיָן בְּלִי מֵעֲלִית. אוֹ שְׁשָׁמִים מִפְּתַח לְמַעֲלִית. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת אֲפֵלוּ אֶצֶל הַחֲרָדִים, שְׁשָׁמִים פְּתָק: "גִּזְלֵי גְמוּר לְמִי שֶׁעוֹלָה בְּמַעֲלִית אִם הוּא לֹא מְדִירֵי הַבְּנִיָּן". וּמָה קוֹרֵה כְּשֶׁמִּגִּיעַ עֲנִי לְאַסְף צְדָקָה? הוּא נִכְנָס לְבִנְיָן שֶׁל שְׂתִים עֲשָׂרָה קוֹמוֹת וּמִתְחִיל לְעֲלוֹת בְּרִגְלָה, הוּא מִפְּחַד מְגוֹל, כְּלוּ מִתְנַשֵּׁף וְדוֹפֵק בְּדֵלֶת, פּוֹתֵחַ לוֹ אֶחָד אֶת הַדֵּלֶת: "מָה עֲלִית עַד לְכָאן? עֲלִית בְּמַעֲלִית?", וְהָעֲנִי מִתְגַּמְגֵּם: "לֹא לֹא... אֲסוּר, כְּתוּב שֶׁזֶה גִּזְלֵי". סוֹף סוֹף הוּא מוֹשִׁיט אֶת הַיָּד לְכִיס וְנוֹתֵן לוֹ שֶׁטֶר שֶׁל עֲשָׂרִים שֶׁקֶל. הָעֲנִי מַחִיךְ וְחוֹשֵׁב: 'הֲיָה שׁוֹה לְטָרַח', וְאִזּוֹ הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת בְּעַל הַבַּיִת מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֲדָף שֶׁל תְּשַׁע עֲשָׂרָה שֶׁקֶל. כִּמְהָ עֲגַמְת נֶפֶשׁ יֵשׁ לְעֲנִי הַזֶּה, לְמָה אֲתָה עוֹד מוֹסִיף לוֹ? אֲתָה לְקַחְתָּ אֶת הָעֲנִי הַזֶּה וְהִפְכָת אוֹתוֹ לְמַכּוֹנֵת פְּרִיטָה. נוֹתֵן לוֹ עֲשָׂרִים שֶׁקֶל וּמְבַקֵּשׁ תְּשַׁע עֲשָׂרָה שֶׁקֶל! וְזֶה אַחֲרֵי שֶׁהוּא עוֹלָה שְׂתִים עֲשָׂרָה קוֹמוֹת בְּרִגְלָה. אֵיפֹה הִרְחַמְתָּ?

וְלָכֵן הַתּוֹרָה בְּאֵה וּמְצִיָּה אוֹתָנוּ שֶׁאֵת כָּל הַמְּנִיעוֹת הִלְלוּ צָרִיךְ לְסַלֵּק כְּדֵי שֶׁלְעֲנִי תִהְיֶה מְנוּחָה כְּשֶׁהוּא יָבוֹא וַיִּבְקֵשׁ מִמֶּךָ, וְעַל זֶה רוֹמֵז הַפְּתוּב וְאוֹמֵר "פְּתַח תִּפְתַּח" בְּטַעְמֵי דְרָגָא תְּבִיר - תִּשְׁבֵּר הַמְּדִרְגָה, שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְדִרְגוֹת, מַחְצוֹת אוֹ מְנִיעוֹת לְעֲנִי מְלֻבָא לְקַבֵּל אֶת הַצְּדָקָה. וְתַבּוֹת "אֶת יָדְךָ לוֹ" בְּטַעַם אֲתַנַּח - כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה מְנוּחָה לְעֲנִי.

מֵר עוֹקְבָא וְאִשְׁתּוֹ

כְּדֵי שֶׁנִּבְיָן כִּמְהָ אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְדַאֵג לְעֲנִי בְּכּוֹד וּלְמַעַט בְּכָל דְרָךְ אֲפִשְׁרִית אֶת טְרַחְתּוֹ וּבִזְיוֹנוֹ, נִלְמַד קִטְעַ בְּגִמְרָא (כְּתוּבוֹת דף סו ע"ב). הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת עַל מֵר עוֹקְבָא שֶׁכָּל עָרַב שֶׁבַת הָיָה שָׁם לְעֲנִי אֲרַבְעָה זוּזִים בְּפְתַח הַדֵּלֶת. אֲרַבְעָה זוּזִים זֶה סְכוּם מְכַבֵּד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְקַנּוֹת אֶת כָּל מָה שֶׁהָיָה הָעֲנִי צָרִיךְ לוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ לְשֶׁבֶת. הָעֲנִי הַזֶּה כָּל הַזְּמַן הָיָה רוֹצֵה לְגַלוֹת מִי זֶה הַצְּדִיק הַזֶּה שֶׁעוֹזֵר לוֹ? בְּאַחַת הַפְּעָמִים הִחְלִיט הָעֲנִי לְהִתְחַבֵּא בְּקִרְבַּת מְקוֹם כְּדֵי לְרַאוֹת מִי שָׁם לוֹ אֶת הַכֶּסֶף. כְּשֶׁהִגִּיעַ מֵר עוֹקְבָא עִם אִשְׁתּוֹ הֵם שָׁמוּ אֶת הַכֶּסֶף, וְכִשְׁבָּאוּ לְלַכֵּת הֵם רוֹאִים שֶׁהָעֲנִי יוֹצֵא מִמְּקוֹם מְחֻבָּאוֹ לְרַאוֹת מִי הֵם. הֵם חָשְׁשׁוּ מְאֹד שֶׁהָעֲנִי יִתְבַּיֵּשׁ מֵהֶם, וְהִחְלִיטוּ לְבָרַח. הֵם רָצוּ וְהָעֲנִי הִעֲקִשׁוֹן אַחֲרֵיהֶם. לְפִתְעַ הֵם רָאוּ תַנּוּר שֶׁסִּימּוֹ לְאַפּוֹת בּוֹ וְהוּא הָיָה עֹדֵן חָם, אֲבָל מָה לֹא עוֹשִׂים כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבִיֵּשׁ יְהוּדֵי (עֵינֵי בְּרֻכּוֹת דף מג ע"ב), הֵם נִכְנָסוּ לְתַנּוּר וְחָכוּ. לְפִתְעַ מֵר

שְׁעוֹר הַטְּרַחָה לְעֲנִיִּים

עוֹקְבָא מְרַגֵּישׁ שְׁהַרְגְלִים שְׁלוֹ נְשַׁרְפוֹת, הוּא שׁוֹאֵל אֶת אֲשֶׁתוֹ: אֵת נְשַׁרְפֹּת? וְהִיא אוֹמֶרֶת לוֹ: "לֹא". כִּשֶׁהִיא רְאֵתָה שֶׁהוּא נְשַׁרְףָה הִיא הִצִּיעָה לוֹ שְׂיִשִּׁים אֶת הַרְגְלִים שְׁלוֹ עַל הַרְגְלִים שְׁלָהּ. וְהַגְמָרָא מְגַלֶּה אֶת הַסִּבָּה שֶׁלֹּאֲשֶׁתוֹ לֹא נְשַׁרְפוּ הַרְגְלִים, שְׁלִמְרוֹת שְׁשֻׁנִיהֶם הָיוּ צְדִיקִים אֲשֶׁתוֹ הִיָּתָה יוֹתֵר מוֹעִילָה לְעֲנִיִּים, מִכִּיּוֹן שֶׁהִיא הִיָּתָה כָּל הַיּוֹם בְּבֵית וְכָל עֲנֵי רַעַב אֵיךְ שֶׁדָּפַק קִבֵּל אַרוּחָה. וְאֵלּוּ מֵר עוֹקְבָא הִיָּה נוֹתֵן כֶּסֶף שֶׁהָעֲנִי הִיָּה צְרִיךְ לְטַרַח לְלַכֵּת לְקַנּוֹת, וּבִזָּה אֲשֶׁתוֹ הִיָּתָה עֲדִיפָה עָלָיו, וְלָכֵן לֹא נְשַׁרְפוּ רַגְלֶיהָ בַּתְּנוּרָה.

וְהַדְּבָרִים מְבַהֲלִים, הָרִי כְּשֶׁמִּגִּיעַ עֲנֵי רַעַב וְאִתָּה נוֹתֵן לוֹ עֲשֶׂרָה שְׁקָלִים שִׁיקְנָה 'פְּתָה פְּלֶאפֶּל', אִתָּה חוֹשֵׁב שֶׁקִּימַתְּ אֶת הַמְצָוָה וְעֲשִׂיתְּ אֶת שְׁלֹךְ. אֲבָל זֶה לֹא נִכּוֹן, כִּי הָעֲנֵי עֲכָשׁוּ רַעַב, וְעַד שֶׁהוּא יִגִּיעַ לְחַנּוּת הוּא יִסְבֵּל עוֹד כַּמָּה שְׁנֵיּוֹת, לָמָּה לֹא חֲשַׁבְתָּ אֵיךְ לְפָתֵר לוֹ אֶת הַהַרְגָּשָׁה הָעֲכָשׁוּיָה שֶׁל הַרַעַב? וְזוֹ הִיָּתָה הַטְּעֵנָה עַל מֵר עוֹקְבָא, וְכִמוֹ שֶׁהוּא לֹא חֲשָׁב עַל הַצֶּעַר הָעֲכָשׁוּי שֶׁל הָעֲנֵי, כִּכָּה מִשְׁמִים לֹא הִתְחַשְּׁבוּ בְּצִעְרוֹ הָעֲכָשׁוּי כְּשֶׁנִּכְנַס לְתַנּוּר וְנְשַׁרְפוּ לוֹ הַרְגְלִים.

גְלוּי אֱלִיהוּ שֶׁהַפְּסִיד הָרַב

הִיָּה אֶחָד מִגְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, רַבֵּי אֶפְרַיִם וְלִמֵּן מְרַגְלִיּוֹת זַ"ל, הוּא הִיָּה תַלְמִיד חֲכָם גְּדוֹל וְחֵבֵר כַּמָּה וְכַמָּה סְפָרִים גְּאוּנִיִּים בַּתּוֹרָה, בֵּינֵיהֶם גַּם הַסֵּפֶר הַמְּפָרֶסֶם 'מִטָּה אֶפְרַיִם'.

הוּא הִיָּה עֲשִׂיר גְּדוֹל וְסוֹחֵר בִּיְהוּדִים. יוֹם הָאֲזֻכָּרָה שְׁלוֹ הַשְּׁבוּעַ בְּכ"ד בָּאָב. הוּא הִיָּה אִישׁ חֶסֶד מְפֹלָא, וּבֵינן חֶסֶדִיו הוּא גַם פָּתַח גַּמ"ח הַלְוָאוֹת שֶׁבּוֹ הוּא הִיָּה מְלוּוֶה כֶּסֶפִּים לְעֲנִיִּים.

הוּא הִיָּה מְלוּוֶה לְכֻלָּם, גַּם לְכֹאֵלָה 'בְּעֵיתֵי'י, יֵשׁ כֹּאֵלָה שֶׁלֹּא מְלוּוִים לָהֶם כִּי לֹא מִכִּירִים אוֹתָם, וְיֵשׁ כֹּאֵלָה שֶׁלֹּא מְלוּוִים לָהֶם דּוֹקָא מִשׁוּם שֶׁמִּכִּירִים אוֹתָם...

יוֹם אֶחָד מִגִּיעַ אֵלָיו עֲנֵי וְאוֹמֵר לוֹ: "כְּבוֹד הָרַב, אֲנִי צְרִיךְ הַלְוָאָה", הָרַב נוֹתֵן לוֹ לְמִלְאוֹת אֶת הַפְּרָטִים בְּשִׁטְר הַהַלְוָאָה, וְהוּא רוֹאֶה שֶׁבְּשִׁמּוֹת הָעֲרָבִים אוֹתוֹ עֲנֵי רוֹשֵׁם: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נָאִם ה' צְבָאוֹת" (חגי ב, ח) - שֶׁהַקְּב"ה יְהִיָּה הָעֲרָב שְׁלוֹ. רַבֵּי אֶפְרַיִם מְרַגְלִיּוֹת קִבֵּל אֶת הָעֲרָב הַמִּיָּחָד וְהַלְוָה לוֹ כְּרַצוֹנוֹ. לִימִים רַבֵּי אֶפְרַיִם מְרַגְלִיּוֹת חָלָה, וְאֲשֶׁתוֹ הִתְחִילָה לְנַהֵל אֶת כָּל עֲנִיֵּי הַכֶּסֶפִּים וְהַחֲשׁוּבּוֹנוֹת, וְהַגְמ"ח.

בְּאֶחָד הַיָּמִים הוּא שָׂאֵל אֶת אֲשֶׁתוֹ עַל עֲנִיֵּי הַכֶּסֶפִּים, וְהִיא סִפְרָה לוֹ שֶׁהַיּוֹם הִגִּיעַ עֲנֵי אֶחָד שֶׁחֲזִיר הַלְוָאָה גְּדוֹלָה שֶׁלָּקַח. הוּא מִבְּקֵשׁ לְרֹאוֹת אֶת הַפְּרָטִים, וְהוּא מְגַלֶּה

פְּרִשְׁת רְאָה

שָׁנָה אֹתוֹ עָנִי שָׁשָׂם אֶת הַקֶּבֶ"ה לְעָרְב. זֶה הָיָה לוֹ מוֹנֵר, הוּא הִפִּיר אֶת הָעָנִי שְׁאִין לוֹ כֶּסֶף לְפָרֵעַ וּבִמְיָחַד לֹא סָכּוּם כְּנֹה. כִּשְׁהוּא בִּרְרָ שׁוֹב אֶצֶל הָעָנִי, הָעָנִי אָמַר לוֹ שְׁהוּא לֹא הִגִּיעַ לְרַב, מֵה גַם שְׁאִין לוֹ כֶּסֶף לְפָרֵעַ אֶת הַהֲלוֹאָה גַם לֹא בְּעוֹד שָׁנָה...

הוּא יָשָׁב וְחָקַר אֶת אֲשֶׁתוֹ אִיךָ הָיָה נִרְאָה אוֹתוֹ אַחַד שְׁבָא לְפָרֵעַ אֶת הַחֹב שֶׁל הָעָנִי, וְהוּא שָׁהִיָּה גָאוֹן וְצַדִּיק, גָּלָה שְׁהָיָה זֶה לֹא אַחַר מֵאֲלִיָּהוּ הַנְּבִיא שְׁבָא לְפָרֵעַ אֶת הָעָרְבוֹת שֶׁל הַקֶּבֶ"ה.

אוֹי כְּמָה שְׁהוּא הַצְּטֵעַר, לְמָה אָנִי לֹא זָכִיתִי לְרִאוֹת אֶת אֲלִיָּהוּ הַנְּבִיא. דְּוָקָא כְּשֶׁאֲנִי חוֹלָה וְאֲשֶׁתִּי לֹוֹקַחַת אֶת נְהוּל הַגְּמ"ח אֲלִיָּהוּ הַנְּבִיא מִגִּיעַ. וְהוּא פִּשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְהִגִּיעַ לְמִסְקָנָא, שְׁהִסְבֵּה שְׁהוּא לֹא זָכָה לְזֶה הַיָּא שְׁכִשְׁהָעָנִי כְּתַב בְּשִׁטְר הַהֲלוֹאָה "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֶּהָב נְאֻם ה' צְבָאוֹת" וְהוּא הִבִּין שְׁאִין לוֹ עָרְבִים בְּגִלְל הַמַּצָּב הַנוֹרָא שְׁלוֹ, הוּא הָיָה צָרִיךְ לְתַת לוֹ אֶת כָּל הַכֶּסֶף בְּמַתְנָה, לֹא בְּהֲלוֹאָה! וּמִפְּנֵי שְׁלֹא חָשַׁב עַל זֶה, בְּגִלְל זֶה לֹא זָכָה לְרִאוֹת אֶת אֲלִיָּהוּ הַנְּבִיא (אֲשֶׁר בְּנַחַל חֶלֶק נֹד מִכְתָּב " שֶׁה עֲמוּד כֹּז).

הַדְּקִיּוֹת הִלְלוּ מִלְּמַדוֹת אוֹתָנוּ שְׁאָדָם שִׁישׁ לוֹ כֶּסֶף צָרִיךְ כָּל הַזְּמַן לְהַרְגִּישׁ וְלִזְכֹּר שְׁהוּא רַק פְּקִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁל הַקֶּבֶ"ה, וּפְקִיד לֹא יְכוּל לְשַׁנּוֹת מִדְּעַת הַבְּעָלִים, וְלִכְן הַתּוֹרָה מְצִוָּה אוֹתָנוּ "עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר", "פְּתַח תִּפְתַּח", "נִתּוֹן תִּתֵּן" - אִפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים, כִּי בְּעַל הַמָּאָה הוּא פְּקִיד, וְאִם קָשָׁה לוֹ לְהִיּוֹת פְּקִיד שֶׁל אֱלֹקִים הַקֶּבֶ"ה יְכוּל בְּכָל רִגַע לְהַחֲלִיף אוֹתוֹ עִם הָעָנִי, וְלַעֲשׂוֹת אֶת הָעָנִי פְּקִיד לְחַלְקַת הַמָּמוֹן לְנִצְרָכִים.

הָעֵשִׂיר הַמְתְּלוּנִן

הָיָה סְפוּר עַל רַבִּי יִשְׁעִיָּה שְׁטִינְנֵר מְקַרְסְטִיר שְׁבַהוּנְגְרִיָּה, הוּא הָיָה קְדוֹשׁ עֲצוּם וּפּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ. יוֹם אַחַד הִגִּיעַ אֵלָיו עָנִי מְרוּד, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּרָכָה לְפָרְנֶסֶה. הָרַבִּי בָּרַכּוּ בְּכָל לְבוֹ, שְׁתִּהְיֶה לוֹ הַצְּלָחָה גְּדוֹלָה בְּעֶסֶק הָרֵאוּשׁוֹן שִׁיעֶסֶק בּוֹ. הַבְּרָכָה פְּעָלָה, וְהוּא תוֹךְ שָׁנָה נִהְיָה אַחַד מֵהָעֵשִׂירִים הַגְּדוֹלִים בְּעִירָה.

אַחֲרֵי שָׁנָה הוּא הִגִּיעַ עִם שׁוֹמְרִים וְסוֹסִים כְּנָאָה וְכִיָּאָה לְגַבִּיר גְּדוֹל שְׁכָמָהוּ, וְהוּא בָּא לְבִקֵּשׁ בְּרָכָה מֵהָרַב שִׁיפְסִיקוּ לְשַׁגֵּעַ אוֹתוֹ, "פְּתֹאֹם פְּלוּנִי גָלָה שְׁאֲנִי דוֹד שְׁלוֹ, וְהָעָנִי הַזֶּה מִמְּצִיא שְׁאֲנִי אַח שְׁלוֹ, וְכָלֵם מְבִקְשִׁים כֶּסֶף, מֵה אָנִי בְּנִק? שִׁיעֲזוּבוּ אוֹתִי!".

רַבִּי יִשְׁעִיָּה כָּעַס מְאֹד, הָרִי עַד לְפָנָי שָׁנָה אֲתָה הִיִּיתְ אָבִיוֹן, הִיִּיתְ קִבְצוֹן, עֲכָשׁוּ נִהְיִיתְ עֲשִׂיר וְשִׁכַּחַת אִיךָ אֲתָה הִיִּיתְ מְחֹזֵר עַל הַפְּתַחִים? וְעֲכָשׁוּ אֲתָה לֹא סוֹפֵר אֶף אַחַד וְלֹא מְכִיר אֶף אַחַד? זֶה חֲצָפָה!. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁעִיָּה: "עֲשִׂירוֹת זֶה לְהִיּוֹת פְּקִיד שֶׁל הַקֶּבֶ"ה, אִם אֲתָה לֹא יוֹדֵעַ לְהִיּוֹת פְּקִיד אָנִי אֲעַבִּיר אֶת הָעֵשֶׂר שֶׁלְּךָ לְמִישָׁהוּ

שְׁעוֹר הַטְּרַחָה לְעֻנִיִּים

אחר שְׁכֵן יודֵעַ להֵיוֹת". אִיךָ שֶׁהוּא שֹׁמֵעַ אֶת זֶה הוּא הַתְּחִיל לְבַכּוֹת וּבְקִשׁ סְלִיחָה מֵהָרֵב. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁעִיל'ה: "אֵין מָה לְעֲשׂוֹת, אַתָּה אִמְרַתְּ שֶׁהֵם מְשַׁגְּעִים אוֹתְךָ וְשֹׂאֲתָה לֹא מוֹכֵן לְהֵיוֹת הַפְּקִיד וְלָכֵן הִעֲשִׂירוֹת תִּלְקַח מִמֶּךָ". הִעֲשִׂיר הַכִּיר אֶת כַּחוֹ שֶׁל הָרֵב וְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ: "רַבִּי, אֲנִי רוֹצֵה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה", אָמַר לוֹ הָרַבִּי: "נַעֲשֵׂה גוֹרֵל בֵּין כָּל הָאֲנָשִׁים הָרְאוּיִם לְהֵיוֹת פְּקִידִים נְאֻמָּנִים, וְנִכְנִס גַּם אֶת שְׁמֶךָ. אִם הַשֵּׁם שְׁלֶךָ יֵצֵא בְּגוֹרֵל, סִימָן שֶׁבְּאִמְתָּ חֲזַרְתָּ בְּתִשׁוּבָה וְאַתָּה מוֹכֵן בְּאִמְתָּ לְתֵת צְדָקָה בְּלִי לְהִתְלוֹנֵן, וְאִם לֹא תֵצֵא בְּגוֹרֵל, סִימָן שֶׁמִּשְׁמַיִם הַכִּירוּ בְּךָ שְׂאִינְךָ יָכוֹל לְהֵיוֹת פְּקִיד נְאֻמָּן". וְכֵן הָיָה, הַגּוֹרֵל נִעֲשֶׂה וּמִיִּדְעָנוּ הַגְּבִיר יֵצֵא שְׁמוֹ בְּגוֹרֵל - הַתְּקַבְּלָה תִּשׁוּבָתוֹ (עֲלוֹן פְּנִינֵי עֵין חֲמַד גְּלוֹן 326 פְּרִשְׁתָּ אִמּוֹר תִּשְׁע"א).

כְּשֶׁאֲדָם יוֹדֵעַ אֶת זֶה וּמְרַגֵּשׁ אֶת זֶה, הוּא לֹא שׂוֹאֵל לָמָּה לְתֵת? אֶלָּא כִּמָּה לְתֵת?

שִׁבְט לְוֵי הַדּוֹרְנוֹ

נְסִים בְּדַבְרֵי הָרַמְבָּם (בַּהֲלָכוֹת שְׁמִיטָה וַיּוֹבֵל פָּרָק יג הֲלָכָה יג) שְׁכֹחוּב שְׁחִיּוּב הַנְּתִיבָה הוּא לֹא רַק לְשִׁבְט לְוֵי, אֶלָּא כָּל אִישׁ וְאִישׁ מְכַל בְּאֵי עוֹלָם אֲשֶׁר נִדְבָה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ לְהַבְדִּיל לְעַמֵּד לְפָנָיו ה' לְשִׁרְתוֹ וְלַעֲבֹדוֹ לְדַעַה אֶת ה' וְהִלֵּךְ יִשָּׁר כְּמוֹ שֶׁעֲשֵׂה אֱלֹקִים, וּפָרָק מֵעַל צְוָאָרוֹ עַל חֲשׁוֹבוֹת הָרַבִּים אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ בְּנֵי הָאָדָם, הָרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קִדְשׁ קִדְשִׁים וַיְהִי הַשֵּׁם חָלְקוֹ וְנִחְלָתוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, וַיִּזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דָּבָר הַמְּסַפֵּיק לוֹ כְּמוֹ שֶׁזָּכָה לְכַהֲנִים וְלְלוֹיִם, הָרִי דוֹד הַמְּלֵךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אוֹמֵר "ה' מְנַת חָלְקִי וְכוֹסֵי אַתָּה תוֹמִיךָ גּוֹרְלִי" (תְּהִילִים טז, ה).

הַקַּב"ה אוֹמֵר: אִם אַתָּה תִּשָּׁב וְתִלְמַד, אֲנִי אֲבִיא לְךָ חֵלֶק שֶׁמְסַפֵּיק לְךָ, כְּמוֹ הַחֵלֶק שֶׁמִּגִּיעַ לְכַהֲנִים וְלְלוֹיִם, שְׁלוֹמֵדֵי הַתּוֹרָה הָרִי הֵם כְּשִׁבְט לְוֵי, וְזוֹכִים לְכָל הַטוֹב מִיַּדֵּי הַקַּב"ה.

הַקַּב"ה יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שֶׁנִּזְכֶּה כְּלָנוּ לְתַמְךָ בְּתִלְמִידֵי חֻכְמִים, פְּתַח תְּפִתָּח, נְתוּן תִּתֵּן, לְקִים אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּאַהֲבָה אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשֶׁת שׁוֹפְטִים

פְּרִשֶׁת שׁוֹפְטִים

- אַתָּה לֹא עוֹשֶׂה כָּלֹם -

חִיּוּב הָעֲמִיד דִּינִים

”שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן לָהֶם בְּכָל שְׁעָרֶיךָ” (דברים טז, יח), הַצּוּוֹי הָאֱלֹקִי לְבֹא וּלְמַנּוֹת שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים שִׁשְׁפֹּטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפֹּט צֶדֶק, זֶהוּ צּוּוֹי שְׁגָם אַמּוֹת הָעוֹלָם מְחִיבִים בּוֹ, לְהַעֲמִיד דִּינִים (סנהדרין דף נו ע”א).

וּכְבֹר הַבְּאֵנוּ בְּשַׁעוֹרִים הַקּוֹדְמִים (פרשת דברים) שֶׁכָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ זֶה כְּשִׁישׁ חֶסֶד בְּאֵמֻנָה וְלֹא חַיִּים בְּבִטְחוֹן מְחֻלָּט בְּבוֹרָא (עמוד העבודה דרוש הבטחון אות יג), כִּי אִם הָאָדָם יוֹדֵעַ שְׁאִין מִי שִׁיכּוֹל לְהַזִּיק לוֹ בְּלֹא רְצוֹן הַבוֹרָא, הוּא לֹא מִתּוֹכָח עִם אֶף אֶחָד.

הַרְבַּ קַרְלִיץ וְהַשְׁכֵּן

יֵשׁ סְפוּר מְעַנְנֵן עַל הַגָּאוֹן רַבֵּי נְסִים קַרְלִיץ וְצ”ל, שִׁיּוֹם אֶחָד הִגִּיעַ אֵלָיו יְהוּדֵי שֹׁנֵר בְּקַרְבָּתוֹ, שְׁאָמַר לוֹ שֶׁמִּכִּיּוֹן שֶׁצָּבְעוּ בְּבֵית שֶׁל הַרְבֵּ וְשִׁפְכוּ אֶת הַצָּבֵעַ בְּבִיּוֹב זֶה גָּרַם לְסִתְיָמָה, וְהוּא הִבִּיא מִיִּשְׁהוּ לְתַקֵּן, וְהַתְקוּן עוֹלָה 600 שְׁקָל, וְהוּא מְבַקֵּשׁ שֶׁהַרְבֵּ יִשְׁלָם.

הַרְבַּ מִיָּד הוֹצִיא כֶּסֶף וְשִׁלָּם לוֹ.

כְּשִׁיִּצֵּא אוֹתוֹ יְהוּדֵי שְׁאֵל אֶחָד מִתְלַמְּדֵי שְׁהִיָּה שָׁם: ”לָמָּה הַרְבֵּ לֹא נָסָה לְהַתּוֹכַח, לְבַרֵּר יוֹתֵר, כִּכָּה לְשִׁלָּם סֵתָם?”

אָמַר לוֹ רַבֵּי נְסִים: הָיוּ לוֹ שְׁלֹשׁ סְבוֹת לָמָּה לֹא לְשִׁלָּם לוֹ. הַסְּבָה הָרֵאשׁוֹנָה, שְׁגָם אִם שׁוֹפְכִים צָבֵעַ לְבִיּוֹב זֶה לֹא עוֹשֶׂה סִתְיָמָה כְּזוֹ. הַסְּבָה הַשְּׁנֵיָה, אוֹתוֹ יְהוּדֵי גָר בְּבִנְיָן מְמוֹלְנוֹ, וְאִנִּי יוֹדֵעַ שֶׁהַבִּיּוֹב שֶׁלָּנוּ לֹא מִשְׁתַּף בְּכָלֵל. וְהַסְּבָה הַשְּׁלִישִׁית, לֹא צָבְעוּ אֶת הַבֵּית...”

הַתְלַמִּיד הַתְּפִלָּא: ”אֲזוֹ לָמָּה הַרְבֵּ שִׁלָּם?”

אַתָּה לֹא עוֹשֶׂה כָּלוּם

אָמַר לוֹ רַבֵּי נְסִים: "הַמְּחִיר שְׁשַׁלְּמֵתִי שׁוֹה שְׁכָנוֹת טוֹבָה".

וְעַמֵּק הָעֲנִיָּן: אִם אַתָּה יוֹדֵעַ וְחַי בְּצוּרָה כְּזוֹ שֶׁהֶכְסֵף מַגִּיעַ בְּרִצּוֹן הַבוֹרָא, כָּל פְּעֻלָּה שֶׁהִיא רְאוּיָה וּמְשַׁמַּחַת אֶת הַבוֹרָא אַתָּה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ. וְנֶאֱמַן הוּא בְּעַל מְלֹאכְתָּהּ שִׁישְׁלֵם לָהּ שְׁכָר פְּעֻלָּתָהּ (אבוֹת ב, יד).

אָסוּר לְפַחַד בַּמְּלַחְמָה

בְּהַמְשֵׁךְ הַפְּרָשָׁה אוֹמְרַת הַתּוֹרָה: "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבֶיךָ וְרָאִיתָ סוּס וְרֶכֶב עִם רַב מִמֶּךָ, לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (דְּבָרִים כ, א). הַתּוֹרָה מְזַהֶרָה: אִם אַתָּה נִמְצָא בַּמְּלַחְמָה בְּשֹׁדֵה הַקָּרֵב, יֵשׁ הַרוּגִים וּפְצוּעִים - אָסוּר לָךְ לְפַחַד, "לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם". גַּם בְּשִׁעַת מִלְחָמָה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְרוֹמֵם בְּדַרְגָּה רוּחָנִית וְלְהַרְגִישׁ שֶׁהַקֶּב"ה אִתּוֹ. וְכֵכָה פּוֹסֵק הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת מַלְכִים פֶּרֶק ז הַלְכָה טו), שְׂאֲחָרֵי שֶׁהָאָדָם נִכְנָס בְּקִשְׁרֵי מִלְחָמָה אָסוּר לוֹ לִירָא וּלְפַחַד, וְאִם הוּא מִתְחִיל לְחָשׁב וּלְפַחַד: 'מִי אָמַר שְׂאֲנִי אֶחָזֵר מִהַמְּלַחְמָה? יֵשׁ לִי יְלָדִים קִטְנָיִם בְּבֵיתִי'. אוֹמֵר הַרְמַב"ם: "כָּל הַמִּתְחִיל לְחָשׁב מִהַמְּלַחְמָה וּמִבְּהִיל עֲצָמוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְכָל דְּמֵי יִשְׂרָאֵל תִּלְוִים בְּצוּאָרוֹ, וְלִכְּן הוּא חַיֵּב לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ וּלְנַצַּח בַּמְּלַחְמָה. וְאִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶת זֶה הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁשָּׁפַךְ דְּמֵי הַכֹּל". שֶׁהָרִי הַפַּחַד הוּא 'מַחְלָה מְדַבְּקָת' - וְלִכְּן אִם אַתָּה תִּפְחַד יִרְאוּ אֶת זֶה עֲלֶיךָ וְכָל אֵלוֹ שִׁידְבְּקוּ מִמֶּךָ וְיִקְבְּלוּ חֲלָשָׁה בַּמְּלַחְמָה וְיִפְגְּעוּ, הַכֹּל עַל הָרֹאשׁ שְׁלָךְ.

דְּרָכּוֹ שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ

הַקֶּב"ה רוֹצֵה שְׁכָל כֶּף גְּבֻטָּח בּוֹ וְנִסְמָךְ עֲלָיו, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּלִבּוֹ שׁוּם פַּחַד. וְשִׁנּוּכָר "כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" - הַצְּוִי הוּא לְזַכֵּר אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַנְּסִים וְהַיָּד הַחֲזָקָה וְהַזְרוּעַ הַנְּטוּיָה שֶׁהָיוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם (דְּבָרִים ד, לד). יֵשׁ כּוֹפְרִים שְׂאוּמְרִים: "אֱלֹקִים הוּא כָּל כֶּף גְּדוֹל, לָמָּה אַתָּה חוֹשֵׁב שְׂאֲכַפַּת לוֹ מִמֶּךָ?" וְזֶה לֹא נִכּוֹן! אוֹמֵר הָאֱלֹשִׁי"ךָ הַקְּדוֹשׁ (פֶּרֶשׁת כִּי תְבוֹא פֶּרֶק כו פְּסוּק א), שֶׁלֹּא יִבְקֹשׁ מֵאַתָּנוּ הַקֶּב"ה רַק שְׁנַחֲזִיק לוֹ יִתְבַּרֵךְ טוֹבָה, וְנִכְיֵר כִּי הוּא אֲדוֹן הַכֹּל וְהוּא הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לָנוּ תְּמִיד. הַקֶּב"ה נוֹתֵן לָנוּ כָּל כֶּף הַרְבֵּה דְּבָרִים טוֹבִים בְּחַיִּים, וְמָה הַתְּמוּרָה שְׂאֲנַחֲנוּ יְכוּלִים לָתֵת לוֹ? לְזַכֵּר "כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" - לְזַכֵּר בְּכָל רִגַע "כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי" (דְּבָרִים לב, לט), שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ עוֹשֶׂה לְאָדָם אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת בְּעוֹלָם.

פְּרִשֵׁת שִׁפְטִים

וּמִמְשִׁיךְ הָאֱלֹשִׁי"ךְ הַקְדוֹשׁ וְאוֹמֵר: כִּי זֶה דְרָכּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ - מֵהַשְּׂאֵדָם מִתְחִיל לְדַמֵּינ׳ בְּמַחְשְׁבוֹת שְׁלוֹ - כִּי קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ כַּחוֹ וְעֵצָם יָדוֹ עָשָׂה לוֹ - אָדָם שְׁחוֹשֵׁב שְׁזֶה הַכֹּל 'אֲנִי', אֲנִי הַשִּׁקְעָתִי, אֲנִי טְרַחְתִּי בְּבִיזָנִס, שְׁכַנְעָתִי, דְּבַרְתִּי, עָשִׂיתִי, פְּרִסְמָתִי, אָדָם כְּזֶה - אֲדוֹן הַכֹּל יְסִירֵנוּ מִמֶּנּוּ - הַקַּב"ה מִסִּיר אֶת הַשְּׁגָחָתוֹ וְהַצְּלָחָתוֹ מִמֶּנּוּ. כִּי אִם אַתָּה חוֹשֵׁב שְׂאֵתָה עָשִׂיתָ אֶת הַכֶּסֶף, אַתָּה הַצְּלַחְתָּ - תִּסְתַּדֵּר לְבַד, וְהַקַּב"ה לֹקַח מִמֶּנּוּ אֶת כָּל מַה שְׁכַּבֵּר נָתַן לוֹ. אֵךְ הַחוֹשֵׁב כִּי הַכֹּל שְׁלוֹ יִתְבַּרֵּךְ, ה' יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ.

'כָּל הַכְּבוֹד לַצַּה"ל?'

כְּשֵׁאתָה אוֹמֵר: אֲנִי לֹא עָשִׂיתִי כְּלוּם, הַכֹּל אֱלֹקִים עָשָׂה! יִהְיֶה לָךְ הַכֹּל. אָבֵל כְּשֵׁאתָה חוֹשֵׁב - שְׂאֵתָה עָשִׂיתָ מִשְׁהוּ, אִם זֶה טְלַפּוֹנִים אִם זֶה לְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁים, אִם זֶה הַצְּלָחָה בְּמַכִּירוֹת, אֱלֹקִים לֹקַח הַכֹּל וְהוֹלֵךְ. וְזֶה אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּמַלְחָמָה, כְּשֵׁאָדָם יוֹצֵא לְמַלְחָמָה וְשׁוֹכַח כִּי "ה' אֱלֹקֵיךָ עִמָּךְ" שׁוֹכַח שֶׁהַצְּלָחָה שֶׁל הָעַם תְּלוּיָה אֵךְ וְרַק בְּרִצּוֹן ה', הוּא חוֹטֵא וּמַכְנִיס פֶּחַד בְּלִבּוֹ וּבְלִבֵּי יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן הַתּוֹרָה מְצַוָּה שְׁקַדֵּם הַיְצִיאָה לְמַלְחָמָה מְכַרְיָזִים וְאוֹמְרִים: "מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרָךְ הַלֵּבֵב יֵלֶךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ" (דְּבָרִים כ, ח), וּמִסְבִּירִים חֲזוֹ"ל (סוֹטָה דף מד ע"א) "הַיָּרֵא וְרָךְ הַלֵּבֵב" - מְעוֹנוֹת שְׁבִידוֹ, יֵלֶךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ. וְהַפְּרוֹז מִמְשִׁיךְ וְאוֹמֵר: "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נִטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוֹ יֵלֶךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ. מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַס אֲשֶׁה וְלֹא לָקַחָה יֵלֶךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ" (שֵׁם פְּסוּקִים ו - ז), וְזֶה רִצּוֹן הַשֵּׁם. וְהַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקְּשָׁת, הַרִי בַעֲת מַלְחָמָה צְרִיךְ לְהוֹסִיף לוחָמִים, לֹא לְהוֹרִיד לוחָמִים? וְהַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה, לֹא אַתָּה גִלְחָם, לֹא אַתָּה מְנַצֵּחַ, הַקַּב"ה גִּלְחָם, וּבְשִׁבִּילוֹ לֹא מְשַׁנֶּה כְּמָה חִילִים יֵשׁ. רַק דְרָךְ הַתּוֹרָה לְצוּוֹת שְׂיִתְנַהֵג אָדָם בְּמַקְצַת בְּדַרְךְ הַטְּבַע וְאַחֲרֵי זֶה יַפְעַל הַגֵּס (רַבֵּנוּ בַחֵי פִרְשַׁת בְּשַׁלַּח פֶּרֶק יג פְּסוּק יח). לִכֵּן צְרִיךְ אֶת מְעַט הַחִילִים שֶׁנִּשְׁאָרוֹ. וְאִם חִיִּים בְּדַרְךְ הַזֶּה, מְנַצְחִים בְּמַלְחָמָה. אָבֵל אִם אַתָּה תַּחֲשֵׁב "שְׁכַחֵי וְעֵצָם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחִיל הַזֶּה" (דְּבָרִים ח, יז), וְכִמוֹ דַּעַת רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה הָרֹאשׁוֹן שְׂצוּהָ לְכַתֵּב וּלְפָרְסֵם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּצַה"ל - וְלֹא יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּהַשֵּׁם. וְכָל הַכְּבוֹד לַצַּה"ל, הַקַּב"ה לָקַח אֶת הַהַצְּלָחָה.

הַהַצָּגָה שְׁלֹא נִגְמָרָה

בְּזִמְנֵי רַבֵּי חַיִּים מְבַרִּיסק וְצ"ל עָשׂוּ הַמְּשַׁכִּילִים בְּעִירוֹ הַצָּגָה, לְצַחֵק עַל הַפְּרִשָּׁה הַזֹּאת בְּתוֹרָה, מֵהֵם עָשׂוּ? לָקַחוּ אֶת כָּל הַבְּמָה וּמְלֹאוּ אוֹתָהּ בְּחִילִים חֲזָקִים עִם

אתה לא עושה כלום

כלי נשק, והפרוץ יוצא ומכריז: "מי האיש אשר בנה בית חדש ילך וישב לביתו" - שלשים אחוז מהחילים הבריזנים הלכו. ואז פרוץ נוסף "מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו" - עוד שלשים אחוז הולכים. "מי האיש אשר ארס אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו" - הולכים עוד כמה. "מי האיש הירא ורף הלבב ילך וישב לביתו" - הלכו כלם. נשארו רק שני זקנים שהתחפשו לגדולי הדור, ושני הזקנים הללו כל אחד אומר לחברו: "בכבוד, תלך אתה ראשון". והם מדדים לעבר זירת המלחמה. מהצד השני האויבים מתקרבים ומתקרבים, והמסך ירד ונגמרה ההצגה לקול צחוקם של המשכילים. כשספרו את זה לרב העיר הרב מבריסק, הוא אמר: "למה הם לא סימו את ההצגה? הרי בסוף קרה שאותם שני גדולי התורה, שני הקדושים הללו נצחו את כלם" (אוצרות התורה כרך ה פרשת שופטים עמוד רכה). "השם ילחם לכם ואתם תחרישון" (שמות יד, יד). כשאתה עושה בכח התורה ומבין שלא אתה זה שגלחם אלא "ה' אלקיך עמך" ואתה מפיר לו טובה על זה, הנצחון בידך.

מלחמת ששת הימים

אם נתבונן נראה שלצערנו ראינו את זה בעינינו, פה במדינה! מדינת ישראל נקלעה למלחמת ששת הימים, מכ"ו איר עד ב' סיון תשכ"ז, היתה הצלחה מטאורית, היו אז את כל הסבות להפסיד במלחמה, היה כשל במודיעין, לא היתה מספיק תחמשת, כבר התכוננו לגרוע מכל. והקב"ה עשה נסים ונפלאות, ובששת ימים הצליחו להכניע את צבאות ערב. הערבים עד היום לא קוראים לה מלחמת ששת הימים, כדי לא להסגיר את הבזיון והבושה שלהם שמדינה קטנה וצעירה כל כך נצחה אותם בששה ימים. הם לא מסגלים. ולא רק הם, אלא גם כל אלו ששונאי ישראל ולא מוכנים להפיר במדינת ישראל, כל אלו ששונאים את היהדות והתורה, לא מסגלים להוציא מדל שפתייהם: 'מלחמת ששת הימים', הערבים קוראים לה 'מלחמת יוני', יש מאויבי ישראל שקוראים לזה 'מלחמת המזרח התיכון' או 'מלחמת 1967', רק לא 'מלחמת ששת הימים'. זו היתה הפתעה לא רק לאויבים אלא גם לאנשי הצבא שהכירו באמת את כוחותיהם. הגאון הישראלי עלתה לגבה, היו שהשוו את זה למלחמת דוד וגלית (עיי' שמואל א פרק יז פסוק מ והלאה), שדוד הקטן נצח את גלית הגדול שהיה כלו ממגן (שם פסוק ה), אין יותר גלית ודוד מלך ישראל חי וקיים. הבעיה, שהיה הבדל עצום בין דוד אליהם, דוד כשבא להלחם אמר לו: אתה בא אלי בחרב ובחנית ואני בא אליך בשם ה' אלקים צבאות אשר חרפת' (שם פסוק מה), וזרק עליו אבן אחת ונצח (שם פסוק מט). עם ישראל נצחו אבל שכחו לומר שהם באים בשם ה', "כי לא בכח יגבר איש" (שמואל

פְּרִשַׁת שְׁפָטִים

א, ב, ט, ו"אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר" (תהילים קכז, א), כלם אמרו: "כל הכבוד לצה"ל", אין סוף שבחים לרמטכ"ל, ואיפה הקב"ה בתמונה? לא אהב את הדבר הזה, ולכן הקב"ה שם במח של השליטים שיהיו מוכנים להחזיר את רב השטח שנכבש ממצרים וסוריה תמורת הסכם שלום. תשעה ימים אחרי כבר ותרו על הכל. ולא רק זה, שלשה שבועות מסיום המלחמה המצרים התחילו מלחמה חדשה, מלחמת ההתשה, מה - 11 ביוני 1967 עד ל 7 באוגוסט 1970, כל פעם המצרים מנסים להפר את השקט ברצועות הקשורות בין מצרים וישראל, מנסים להתיש את ישראל. ולצערנו גם זה לא עזר להוריד את הגאווה הישראלית.

מלחמת יום כפור

ומכיון שלא הבנו את גדל הנס ותלינו בכחי ועצם ידי, שבע שנים אחר כך הגיעה מלחמת יום כפור. ביום הכפורים תשל"ד, היה מידע מודיעיני שהולכים ומתקרבים כחות האויב. בפקוד הצבאי ובממשלה לא האמינו שהערבים שרק לפני כמה שנים נצחנו אותם נצחון מזהיר, יעזו לבא. וגם אם הם יבואו, אנחנו נראה להם את נחת זרוענו. והמלחמה פרצה כשלא היינו בכלל מוכנים. מצרים, סוריה, לבנון, עיראק, לוב, ירדן, אלג'יר, מרוקו, כלם שולחים משלוחים של חיילים כדי שיעזרו למצרים וסוריה נגד מדינת ישראל. כדי שנבין מה היו אז יחסי הכחות נדבר במספרים:

המצרים שלחו 350,000 חיילים, 627 מטוסי קרב, 2000 טנקים, 1280 תותחים.

הסורים שלחו 271,000 חיילים, 354 מטוסים, 1642 טנקים, ו - 675 תותחים.

מעיראק שלחו 95,000, 306 מטוסים, 1200 טנקים, 600 תותחים.

ירדן שלחה 69,360 חיילים 55 מטוסים, 540 טנקים, 130 תותחים.

סך הכל היו לאויבי ישראל 785,360 חיילים! 1,342 מטוסי קרב, 5,382 טנקים, ו - 2,685 תותחים.

ולמדינת ישראל באותה העת היו רק 373,000 חיילים, 476 מטוסי קרב, 2,100 טנקים, ו - 570 תותחים.

הערבים תכננו לעשות שואה! והממשל הישראלי צחק, הם היו שכורים מהנצחון של ששת הימים, והגאווה שלהם לא נתנה להם לפחד.

אתה לא עושה כלום

ואנו יודעים ש"גאות אדם תשפילנו" (משלי כט, כג), איזה צער, איזו נפילה, 2,656 הרוגים, 7,251 פצועים, 294 שבויים. כל זה בגלל הגאון הסרוחה שהקב"ה כל כך מתעב (עיין משלי טז, ה). במלחמת ששת הימים היו יותר מדינות שנלחמו: סוריה, מצרים, ירדן, עיראק, לבנון, ערב הסעודית, מרוקו, אלג'יריה, לוב, טוניסיה, סודן, כל הערבים עשו קואליציה אחת, ויחסי הכחות היו גדולים יותר אצל אויבי ישראל, ועם כל זה הקב"ה החליט שנצליח ושתהיה הצלחה מזהירה. ורק תבינו שאני הנלחם לכם, ומכיון שלא הבינו, חכה הקב"ה שבע שנים עד מלחמת יום כפור אם תתפכו. הקב"ה מאריך אפו וגובה את שלו (תלמוד ירושלמי ביצה פרק ג הלכה ח, ובמדרש רבה פרשת תולדות פרשה טז סימן ד).

עזרה מהקב"ה ברוחניות

לא רק בחיים הגשמיים האדם צריך לזכור שכל ההצלחות וכל הכח זה מהקב"ה, אלא גם בענינים הרוחניים, וכמו שכתבו פאן המפרשים (עיין באלשי"ך ובאור החיים כאן) לפרש את הפסוק "כי תצא למלחמה על איבך" - שהיא מלחמת היצר הרע, שהוא האויב הגדול של האדם. "וראית סוס ורכב" - אתה רואה שיש לכחות הטמאה כחות אדירים, מרכבות של טמאה. הסוסים רומזים לשטף התאוות (עיין יחזקאל כג, ט). "עם רב ממך" - התאוות עצומות וגדולות, כל אבר בגוף רוצה לעשות את התאוה שלו: הפה, העינים, האזנים, הרגלים, הידים. והאדם שואל איך אפשר לעמד בזה?, והתורה עונה: "לא תירא מהם כי ה' אלקיך עמך" - הקב"ה יעזור לך, רק תרצה להטהר, הבא להטהר מסיעים בידו (שבת דף קד ע"א ויומא דף לח ע"ב). ואפלו אם האדם נמצא בשפל המדרגה בטמאה ותאוה, אם הוא ירצה לצאת ולחזור בתשובה הקב"ה יסיע לו, "לא תירא מהם כי ה' אלקיך עמך המעלה מארץ מצרים" (דברים כ, א), הרי עם ישראל במצרים היו במ"ט שערי טמאה (עיין בספר פני דוד להחיד"א פרשת שמות אות יא) והקב"ה גאל אותם והוציא אותם משם. ככה זה עם כל אחד ואחד שהקב"ה יוציא אותו מהטמאה, רק שיראה רצון ויתחיל, וכמו שאומר המדרש (שיר השירים רבה פרשה ה סימן ב), אמר הקב"ה לישראל: "אם תפתחו לי פתח כפתחו של מחט אפתח לכם כפתחו של אולם."

אלמלא הקב"ה עוזרו

וזה מה שהגמרא אומרת (קידושין ל ע"ב), אמר רבי שמעון בן לוי: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו - היצר הרע כל יום מחפש לבוא ולהכניע

פְּרִשֵׁת שִׁפְטִים

את האדם, ולכן הוא מנסה להכשיל אותו בעברות כדי שיגזרו עליו מות בשמים. שנאמר, "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו" (תהילים לו, לב), ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, שנאמר "ה' לא יעזבנו בידו" (תהילים לו, לג). גם בכחות הרוחניים שלך אתה צריך לדעת, שללא עזרת קב"ה אתה נופל ביד היצר הרע. ואם האדם מתחיל לדמין ולחשב: 'אני צדיק', 'יש לי כחות להתגבר על היצר', אומר האלשיף הקדוש: אתה יודע מה יקרה? שהקב"ה יסתלק ממנו. כי דרכו יתברך לאיש העולה על רוחו כי קנינו אשר רכש - בין קנין רוחני ובין קנין גשמי - כחו ועצם ידו עשה לו, אדון הכל יסירנו ממנו. כל ההצלחה בעבודת השם תסתלק. אך החושב שהכל שלו יתברך ה' יעזבנו בידו - הקב"ה יתן לך להצליח בכל אשר תפנה.

בדיקה עצמית

לסיים נבאר מהו הסימן כדי לבדוק את עצמנו, אם אנחנו תולים את ההצלחות בבורא או גם בעצמנו?

הבדיקה לזה היא בשעת נסיון, ונבאר: מה קורה כשאדם רוצה לעשות איזו מצוה גדולה ורוצה להצליח, אבל פתאום הכל נהפך, שום דבר לא מסתדר לו. אם האדם מצטער: "כמה השקעתי, כמה טרחתי" והוא מתעצבן על מה שהוא לא הצליח, זה סימן שהוא חושב שהוא עשה משהו. אבל אם הוא לא מתאכזב אלא מקבל באהבה שזה רצון השם, סימן שהוא יודע שכל ההצלחות הן מהבורא יתברך.

לפעמים אדם זוכה לחבר חבור, מוציא ספר, וכשהוא מנסה למכר את הספר לא הולך לו. בסוף הוא מתאש ומחליט לתת אותו בחנם, וגם על זה אנשים עושים פרצופים, ולא רוצים לקחת את הספר: "אין לי מקום בבית, הספר שלך גדול מדי", מי שעושה את מעשיו לשם שמים הוא מקבל באהבה. אבל מי שחושב שהוא טרח והוא כתב והוא הדפיס והוא הוציא הוא נשבר לגמרי, והוא כבר לא יוציא עוד ספרים.

הדגמא מהרמח"ל

יש לנו דגמא מאלפת מקדוש עליון, הרב משה חיים לוצ'טאו וצ"ל. בזמנו רדפו אותו מאד, כי חשדו בו שהוא חלילה ממשיך את כת שבתאי צבי, ואותם אויבים שמעו שהרמח"ל הפקיד אצל רבו רבי ישעיה באסאן את כל כתבי היד שלו, ארבעים ספרים בהעתק יחיד, והם באו לרבו ובקשו ממנו לשרף את כתבי היד. הרב כמוכן

אַתָּה לֹא עוֹשֶׂה כָּלוּם

סָרַב לָזֶה וְהֵם צָעְרוּ אוֹתוֹ. כְּשִׁשְׁמַע אֶת זֶה הִרְמַח"ל הוּא כּוֹתֵב לְרַבּוֹ בְּאַגְרַת (אגרת קלה) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: הִנֵּה כְבוֹד תּוֹרַתוֹ אֵינּוּ צָרִיף לְעֻצְתִּי, אֲמַנֵּם אִם בְּשֵׁל תִּבַּת הַסְּפָרִים [היא התבה המלאה בארבעים ספרי הרמח"ל שהיו כתובים בכתב יד יחיד בעולם ללא העתק] כֹּל הַסֵּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה, יִצְוֶה כְבוֹד תּוֹרַתוֹ וְיִקְחוּהָ אֲצֵלוֹ וְיִשְׂרַפְנָה לְעֵינָיו. וּבְעַל הַגְּמוּל יִשְׁלַם חַמָּה וְנִקָּם לְמִי שֶׁגָּרַם לָזֶה וְלָבוֹ לֹא הִטָּהַר לְשִׁמְיָם.

וּבְאַגְרַת אַחֲרַת (אגרת קמו) הוּא מְעִיד עַל עֲצָמוֹ: אֵינִי רוֹדֵף כְּבוֹד, אֵינִי מְבַקֵּשׁ גְּדֻלָּה, מֵה לִּי אֶפּוֹא אִם יִדְבְּרוּ עָלַי רָעָה אוֹ טוֹבָה. וּבְאַגְרַת נוֹסֶפֶת (אגרת קיח) שֶׁכָּתַב עַל כֶּף שֶׁכְּפוּהוּ לְחַתָּם שֶׁלֹּא יִפְרֹסֶם אֶת חֲבוּרָיו, הוּא כּוֹתֵב: וְכִי יֵאמְרוּ מִדּוּעַ לֹא יִצִּילֶךָ הַשֵּׁם? אֵף אֲנִי אֲשִׁיבֶם, אֲנִי שָׁלוֹ וְכָל הָעוֹלָם שָׁלוֹ, וְאִם הוּא רוֹצֵה בְּזֵה אֲנִי מֵה אֲכַפֵּת לִי.

זֶה נִקְרָא לְחֵיוֹת אֶת הַכְּתוּב "וְזָכַרְתָּ אֶת ה'" אֶלְקִיךָ כִּי הוּא הַנִּתֵּן לְךָ כֹּחַ לְעֲשׂוֹת חֵיל" (דברים ח, יח), הוּא וְרַק הוּא. וְאֶלְמָלָה הַקַּב"ה עוֹזְרוֹ אֵין יָכוֹל לוֹ.

יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֶּה לְהַשְׁגָּחַת ה' תְּמִידִית מִתּוֹךְ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

פְּרִשֵׁת כִּי תֵצֵא

פְּרִשֵׁת כִּי תֵצֵא

הַנְּהִיגוֹת בְּקִרְוֵי רְחוֹקִים

מְלַחֶמֶת הַחַיִּים

”כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיְבִיךָ וּנְתַנּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִי'וֹ” (דברים כא, י)
וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (קידושין דף כא ע”ב), לֹא דִבֶּר הַכְּתוּב אֶלָּא כְּנִגְדֵי יֵצֵר הָרָע. הַמְלַחֶמֶה
עִם הַיֵּצֵר הָרָע הִיא הַמְלַחֶמֶה הָאֲמִתִּית שֶׁל הָאָדָם בְּכָל יְמֵי חַיָּיו.

הַשְׁבֵּת הַנְּשֻׁמָּה הִיְהוּדִית

בְּהַמְשֵׁךְ הַפְּרָשָׁה הַתּוֹרָה מְצִינָה אוֹתָנוּ לְהִתְמוּדָד מוֹל מְלַחֶמֶת הַיֵּצֵר בְּצוּרָה מִיְחַדָּת:
”לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אַחִיךָ אוֹ אֶת שִׂי נְדָחִים וְהִתְעַלְמָתָ מֵהֶם הֲשִׁב תְּשִׁיבָם לְאָחִיךָ
וְאִם לֹא קָרֹב אַחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעָתוּ וְאִסְפָּתוּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דָּרֶשׁ
אַחִיךָ אִתּוֹ וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ, וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחֻמְרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֹדֹת
אַחִיךָ אֲשֶׁר תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמִצֵּאָתָה לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם” (דברים כב, א - ג). כֵּל זֶה דִּינֵי
הַשְׁבֵּת אֲבֹדָה, אֲתָה רוֹאֶה אֶת הַשׁוֹר אוֹ אֶת הַשֵּׁה - הַתְּפָקִיד שֶׁלָּךְ לֹא לְהִתְעַלֵּם.

אוֹמֵר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ, רַבֵּי חַיִּים בֶּן עֶטְרוֹ, דְּבָר מְפֹלָא: פְּרִשָׁה זוֹ בָּאָה לְרַמּוֹ
בַּפְּרָטוֹת חַיִּיב הַתּוֹכְחָה שְׁצָרִיכִים בְּנֵי אֵל חַי צְדִיקֵי עוֹלָם לַעֲשׂוֹת לְעַם ה', וְהֵם אֵלֶּה
צְדִיקִים יִקְרָאוּ לְצַד מְעַלְתֶּם אַחִים - הַצְדִּיקִים מִחֲמַת מְעַלְתֶּם נִקְרְאִים אַחִים. הַיּוֹם
כֵּל אֶחָד אוֹמֵר לְחֹבֵר שְׁלוֹ 'אַחִי', לְפַעֲמִים זֶה בְּכַחֲנִית ”הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד
עֲשׂוֹ” (בראשית לב, יב). וְכֵאֵן הוּא תֹאֵר כְּבוֹד לְאָדָם הַצְדִּיק שְׁאֲכַפֵּת לוֹ מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

וּמִמְשִׁיךְ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ: וְאוֹתָם צִוָּה ה', אֶת הַצְדִּיקִים הָאֵלֶּה, ”לֹא תִרְאֶה אֶת
שׁוֹר” - אֵלּוּ בְנֵי אָדָם שֶׁנִּמְשְׁלוּ כְּבַהֲמוֹת, וְהֵם צִאֵן קְדוּשִׁים, הֵם הַצֵּאֵן שֶׁל הַקִּבֵּה
הַמְכֻנָּה אַחִיךָ, ”אוֹ אֶת שִׂי נְדָחִים” - שֶׁהוֹלְכִים וְעוֹזְבִים אֶת דְּרֵךְ הַיֵּשֶׁר, ”הֲשִׁב
תְּשִׁיבָם לְאָחִיךָ” - יִשִּׁיב אוֹתָם לְדֵרֶךְ הַטּוֹב וּבָזָה יִתְקַרְבוּ לְאֲבִיהֶם שְׁבִשְׁמִים. ”וְאִם
לֹא קָרֹב אַחִיךָ אֵלֶיךָ” - וּבְזִמְן הַגְּלוּת הָאֲחֻרֹנָה שֶׁנִּרְאָה שֶׁ”לֹא קָרֹב אַחִיךָ אֵלֶיךָ”
- שֶׁהַקִּבֵּה לֹא קָרֹב אֵלֵינוּ כֵּל כָּךְ, וּבָזָה יִסּוּבֵב הַרְחַקָת הַלְּבָבוֹת מֵהָאֲמוּנָה וּנְטוּיֵי
רְגֵל כְּאֲשֶׁר עֵינֵינוּ רוֹאוֹת בְּדוֹרוֹת הַלְלוֹ - כְּשֶׁהַקִּבֵּה מִתְרַחֵק מֵעַם יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר

הנהגות בקרוב רחוקים

חטאייהם ויש הרבה אנשים שעוזבים את הדת והאמונה, מה צריך לעשות? "ואספתו אל תוף בירתך" - זה בית המדרש, וילמדוהו ארחות חיים לבל יטה ממנו ארח השם. עד מתי? "עד דרש אחיד אתו" - עד שהקב"ה ישיב אותו אליו.

וממשיך האור החיים לבאר "וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיד" - החמור זה הגוף, שמלתו זה הנשמה, "וכל אבדת אחיד" - זה החלק שהאדם מאבד בעולם הבא, ואת כל זה התורה מצוה את שומרי התורה לשמר ולהציל בכלל ישראל.

אל תחליט לאחרים!

יש אנשים שלא רוצים להרים את חבריהם לרום המעלה, והם מחליטים בשבילם מה הם מסגלים ומה לא, והם מחליטים לעשות לו הנחות: "אתה לא תצליח לשמר שבת, תשמר רק חצי שבת", "את לא תצליחי לשים כסוי ראש כל הזמן, תשימי רק בששי שבת". ולפעמים אפלו יש רבנים שמחליטים את אנשי קהלתם, ובמקום לרומם אותם לרום המעלה בתורה ויראת שמים, הם משאירים אותם בדרגות רוחניות נמוכות. וזה ממש ההפך מהתפקיד של רב, שתפקידו לעלות ולרומם את אנשי קהלתו לדרגות גבוהות של רוחניות.

דגמא אישית

והרב כמוכן צריך להיות בדגמא אישית, שזה קודם לכל. ועל ידי הדגמא האישית יוכל להוכיח אותם בדרך שאת, ולקרב אותם לתורה ויראת שמים. וכמו שמצאנו אצל משה רבנו הענו מכל אדם, כשהוא בא ומוכיח את עם ישראל, הוא אומר להם: "בעלתי הרהר לקחת לוחות האבנים לוחות הברית אשר כרת ה' עמכם ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי" (דברים ט, ט), ורק אחר כך מוכיח אותם על מעשה העגל ש"סרו מהר מן הדרך" (שם פסוק יב). והשאלה הפשוטה היא, למה משה רבנו צריך לספר להם את השגיו הרוחניים, שהוא לא אכל ולא שתה ארבעים יום וארבעים לילה, איך זה קשור לתוכחה?

והבאור בזה על פי דברי הרמב"ן (שער הגמול בדיבור המתחיל והנה ראינו כי זכי הנפש) שאומר: כי זכי הנפש לא יצטרכו כל כך לגשמיות המאכל - כמה שהאדם יותר יזכר את הנפש שלו ככה הוא פחות צריך להכניס אכל גשמי לגוף. וזה מה שמשה רבנו אמר להם, אני התעליתי שינקתי מהנשמה, זכתי את הגוף שלי כל כך שטהרתי

פְּרִישַׁת כִּי תֵצֵא

אֵת הַנְּשֻׁמָּה, וְאֶתֶם הֵלַכְתֶּם וְעִשִּׂיתֶם עִגְלָה? תִּרְאוּ אִיפֹה אֲנִי וְאִיפֹה אֶתֶם.

הַנְּהַגַת רַבֵּי חוּרֵי בְּקֵהֶלְתּוֹ

הִיָּה אֶחָד מִגְדוּלֵי הַחֲכָמִים בְּטוֹנִיִּס, קָרְאוּ לוֹ רַבֵּי חוּרֵי וְצ"ל. הוּא תָּמִיד הִיָּה אוֹמֵר שְׁעוֹר קֶצֶר אַחֲרֵי תַפְלַת שְׁחָרִית. וְהִיָּה אוֹמֵר לְכָל קֵהֶל עֲדַתוֹ בְּעָלֵי בְּתִים וּבְחוּרִים צְעִירִים: "אֲנִי יֹשְׁבֵי וְלִמְדֵי כָּל הַלֵּילָה, גְּמַרְתִּי אֶת הַמַּסְסַּכַת הַזֹּאת, כְּתַבְתִּי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה עַל סֻגְיָא זוֹ, וְאֶתֶם מָה עִשִּׂיתֶם בְּלֵילָה?" כִּכָּה הִיָּה מְדַרְבֵּן אוֹתָם לְלַכֵּת בְּדַרְכוֹ דְּרַךְ הַקִּדּוּשׁ.

וּמְקַרְבֵּן לַתּוֹרָה

וּבְאַמַּת בְּכָל הַנוּשָׂא הַזֶּה שֶׁל 'זְכוּי רַבִּים' כִּמְה חָשׁוּב לְבֹא וּלְקַרֵב אֶת הָאֲנָשִׁים לַתּוֹרָה, וְלֹא אֶת הַתּוֹרָה לְאֲנָשִׁים, שְׂזוֹ הִיָּתָה הַנְּהַגְתּוֹ שֶׁל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: וּמְקַרְבֵּן לַתּוֹרָה (אֲבוֹת פָּרַק א מִשְׁנֵה יב). כִּיּוֹם יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׂאִין לָהֶם דְּעַת תּוֹרָה, וְאֶפְלוּ שֶׁהֵם עוֹסְקִים בְּעִנְיָנִים שֶׁל זְכוּי הַרַבִּים הֵם יְכוּלִים לְטַעוֹת וּלְקַלְקֵל יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לְתַקֵּן. כִּי גַם בְּמִצְוָה הַחֲשׁוּבָה הַזֹּאת שֶׁל קְרוֹב רְחוּקִים הַכֹּל צָרִיף לְהִיּוֹת כְּפוּף לְדַעַת תּוֹרָה וּלְגְדוּלֵי הַדּוֹר.

אִם נָשִׁים לֵב נִרְאָה שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם לֹא כְּפוּף לְדַעַת תּוֹרָה הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִצְוֹת אֲבָל בְּעֵצָם הוּא עוֹשֶׂה עֲבֵרוֹת. לְדַגְמָא: יְבוֹא אָדָם וְיִגִּיד 'בוֹאוּ נִנְיַח לְכָלֶם תַּפְלִין'. מִי זֶה כָּלֶם? הַקְטָנִים עִם הַגְּדוּלִים, "בְּחוּרִים וְגַם בְּתוֹלוֹת זְקֵנִים עִם נְעָרִים" (תַּהִילִים קמח, יב), שֶׁכָּלֶם יְנִיחוּ, וְשִׁיתְעַטְפוּ בְּצִיצִית, יַעֲשׂוּ מִצְוֹת, מָה רָע? וְהוּא לֹא בְּדַעַת יְדַבֵּר, שְׂאוֹמֵר הַכְּתוּב בְּפָרְשֵׁתּוֹ "לֹא יִהְיֶה כָּלִי גֹבֵר עַל אִשָּׁה" (שִׁם כב, ה), וּמִבְּאֵר הַתַּרְגוּם יוֹנְתָן בֶּן עֲזַיָּאל, שֶׁאִשָּׁה לֹא תִלְבַּשׁ צִיצִית וְתַפְלִין. הִרִי שְׂאִין בְּזֶה רְצוֹן הַשֵּׁם בְּכָלֶל. וְאֶפְלוּ שֶׁהוּא מְתַכּוֹן לְזִכּוֹת אֶת הַרַבִּים, אִם הוּא עוֹשֶׂה כִּכָּה הוּא מְכַשֵּׁל אוֹתָם.

וְרָמְזוּ לָזֶה שְׁמִיד לְאַחַר מִצְוֹת הַשְּׁבֵת אֲבָדָה הַנְּדַרְשֵׁת עַל קְרוֹב רְחוּקִים כְּמוֹ שְׂבָאֵר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ, אוֹמְרַת הַתּוֹרָה אֶת הַצּוּוִי "לֹא יִהְיֶה כָּלִי גֹבֵר עַל אִשָּׁה" - וּבְאוּרוֹ שֶׁלֹּא תִנְיַח הָאִשָּׁה תַּפְלִין אוֹ תַתְעַטֵּף בְּטַלִּית, לְלַמְדֵּךְ שֶׁזֶה לֹא בְּכָלֶל זְכוּי הַרַבִּים.

הנהגות בקרוב רחוקים

”ורבים השיב מעון”

וְזוֹ דְגָמָא טוֹבָה שְׂבָכְל מַעֲשֵׂה שֶׁל הָאָדָם הוּא צְרִיף לְבָדִק מָה הַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת עַל כָּל דְּבָר, שְׁלִפְעָמִים אָפְלוּ שֶׁהוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִצְוָה, זוֹ בְּעֵצָם עֲבָרָה. וְאִסּוּר לֹא לְסַמֵּךְ עַל מָה שֶׁנִּרְאָה לוֹ בְּמַחְשְׁבָתוֹ, כִּי כִּבְרַ אָמַר הַפְּתוּב ”כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתֵי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דְרָכֵיכֶם דְרָכֵי” (ישעיה נה, ח), אוֹמֵר הַקַּב”ה: כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת וְהַנְּהִיגוֹת שֶׁלִּי הֵן לֹא דוֹמוֹת לְשִׁלְךָ. וְלָכֵן אַתָּה צְרִיף לְלַכֵּת לְפִי מַחְשְׁבַת הַשֵּׁם בְּלִבְךָ.

וְלָכֵן אָמְרוּ חַז”ל (מועד קטן דף יז ע”א): אִם רַבְּךָ דוֹמֵה לְמֵלֶאכֶּה ה’ צְבָאוֹת יִבְקָשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ, וְהִסְמִיכוּ עַל זֶה אֶת הַפְּסוּקִים ”תּוֹרַת אֱמֶת הִיְתָה בְּפִיהוּ וְעוֹלָה לֹא נִמְצָא בְשִׁפְתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הִלְךְ אֶתִּי וְרַבִּים הִשִּׁיב מִעוֹן: כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מֵלֶאכֶּה ה’ צְבָאוֹת הוּא” (מלאכי ב, ו - ז), בְּפִסּוּקִים הָאֵלוּ כְּתוּבִים כָּל הַרְעִיוֹנוֹת שֶׁאֲמַרְנוּ, לִהְיוֹת כְּפוּף לְמַחְשְׁבַת ה’, לִהְיוֹת נֶאֱמָן לְתוֹרָה, וְדָגְמָא אִישִׁית - הֵם הַדְרָךְ לְזִכּוֹת ל”רַבִּים הִשִּׁיב מִעוֹן”.

בטול הרצון האישי

כְּשֶׁאָדָם כְּפוּף לְרָצוֹן ה’, הוּא לֹא שׂוֹאֵל שְׂאֵלוֹת וּמְנַסֵּה לְהִתְחַכֵּם. זֶה הַשִּׁבְחַת הַגְּדוֹל שֶׁמְשַׁבְּחִים חַז”ל אֶת הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם עָרוּמִים בְּדַעַת - מְלֵאִים חֲכָמָה וְדַעַת, וְלִמְרוֹת זֹאת מְשִׁימִים עֵצָמָם כְּבִהְמוֹת בְּעֵבּוֹר רָצוֹן ה’ (עיינ חולין דף ה ע”ב), וּמָה הַבְּאוּר בְּזֶה? בְּהִמָּה כְּשֶׁלּוֹקְחִים אוֹתָהּ לְמָקוֹם אֶחָד וְשׁוֹב לְמָקוֹם אַחֵר, וְשׁוֹב מַחְזִירִים אוֹתָהּ, הִיא לֹא שׂוֹאֵלֶת שְׂאֵלוֹת, הִיא מְמַשִּׁיכָה לַעֲשׂוֹת אֶת רָצוֹן בְּעָלֶיהָ. זֶה הַנְּהִיגָה שֶׁהִיְתָה אֶצֶל הָאֲבוֹת, לֹא שׂוֹאֵלִים שְׂאֵלוֹת וְחַיִּים אֶךְ וְרַק עַל פִּי רָצוֹן ה’, ”וְלִכְלֵל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִטְנוּ” (עיינ משלי כא, א).

אלו ידעתיו הייתי

מְסַפְּרִים שֶׁהִגִּיעַ פַּעַם יְהוּדֵי מְבַלְבֵּל לְרַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל מְקוֹצֵק וְצ”ל, וְאָמַר לוֹ שִׁישִׁי לוֹ הֲרִבָּה שְׂאֵלוֹת עַל הַנְּהִיגַת הַשֵּׁם. עָנָה לוֹ הֲרַבִּי: ”בְּשׁוֹם פָּנִים לֹא הִיְתִיתִי רוֹצֵה לְעַבֵּד אֱלֹקִים כְּזֶה, שֶׁדְרָכֵי יְהוָה מוֹבִינִים עַל פִּי שְׂכָל שֶׁל כָּל טִפְּה סְרוּחָה” (יחל ישראל לאו על מִסְכַּת אֲבוֹת כַּרְך ג עמוד רלח). אֵלוּ יְדַעְתִּיו הִיְתִיתִי (דרשות הר”ן הדרוש הרביעי דיבור המתחיל ואחר שהודה). וְלָכֵן אִם הָאָדָם לֹא עֲמַל בְּתוֹרָה, הוּא לְעוֹלָם לֹא יִגִּיעַ לְרָצוֹן הַשֵּׁם.

וְזֶה נִרְמַז גַּם בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרָשָׁה בְּמִצְוֹת שְׁלוּחַ הַקֵּן: ”כִּי יִקְרָא קֵן צְפוּר לְפָנֶיךָ בְּדַרְךָ” (שם כב, ו), אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא (ברכות דף לג ע”ב), הָאוֹמֵר: עַל קֵן צְפוּר יִגִּיעוּ רַחֲמֵיךָ -

פְּרִישַׁת כִּי תֵצֵא

מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ. אָדָם שְׂאוֹמֵר: כְּמוֹ שְׂרַחֲמָתָ עַל קֵן צְפוֹר לֹא לָקַחְתָּ אִם עַל הַבְּנִים, כִּדְּ
גַם תִּרְחַם עָלֵינוּ, מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ. וְלָמָּה? לְפִי שְׁעוֹשָׂה דִינֵי הַקַּב"ה רַחֲמִים וְאֵינָם אֵלָּא
גְּזֵרוֹת (רמב"ם הלכות תפילה פרק ט הלכה ז), וְכִשְׁהוּא אוֹמֵר 'עַל קֵן צְפוֹר יִגִּיעוּ רַחֲמֵיךָ' -
הוּא מְכַנֵּס אֶת הַהֲבֵנָה שְׁלוֹ בְּמִצְוֹת ה', וְאוֹמֵר: "אַתָּה יוֹדֵעַ לָמָּה הַקַּב"ה צִוָּה "שְׁלַח
תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ" (דברים כב, ז)? בְּשִׁבִיל שְׁלֹא לְצַעַר אֶת הָאֵמָא
הַיּוֹנָה שֶׁתִּרְאֶה שְׁלוֹקִיחִים אֶת הַגּוֹזְלִים שְׁלָה". וּמִיָּד מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ! אֵל תִּכְנִס אֶת
הַהֲבֵנָה שְׁלָךְ בְּמַח אֲנוּשִׁי, לְמַחֲשָׁבָה הָאֵלֶּקֶת בְּצוּי הַשֵּׁם. [וְאִמְנָם תִּמְיֵד מְבִיאִים
טְעָמִים לְסַבֵּר אֶת הָאֲזָן, עֵינֵי רַמְב"ם מוֹרָה נְבוּכִים (חלק ג פרק מח), וּבְרַמְב"ן (דברים
כב, ו), וּבְשׁו"ת הַרְשֵׁב"א (חלק ד סימן רנג), וּבְדַרְשׁוֹת רַבִּי יוֹסֵף קַצְבִּי (דרוש שביעי עמוד
תשנב והלאה הוצאת זכר אהרון) מַה שְׁפִלְפֵל בְּזֵה, וּבַהֲעֵרַת הַרְבֵּה הַמוֹצִיא לְאוֹר (שם הַעֲרָה
רפב), וְאִכְמ"ל].

רַחֲמִים לְלֹא תוֹרָה - חֶרֶב

וּמוֹסִיף הַרְמַב"ם (שם) שֶׁהַהוֹכְחָה לָזֶה שְׂאִין הַצּוּי שֶׁל 'שְׁלוּחַ הַקֵּן' בְּגִלְל רַחֲמֵי
הַשֵּׁם, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה הַתִּירָה לְשַׁחַט חַיּוֹת, עוֹפוֹת וּבְהֵמוֹת. יֵשׁ אֲנָשִׁים הַיּוֹם שְׁעוֹשִׂים
הַרְצָאוֹת בְּשֵׁם הַתּוֹרָה שְׂאִסוֹר לֶאֱכֹל בְּשָׂר, וּמְסַכְּנִים הַעֲגָלִים הַקְּטָנִים שֶׁהוֹלְכִים
לְשַׁחֲטָה. זֶה לֹא נִכּוֹן, הַתּוֹרָה אוֹמַרְתָּ שְׂמַתָּר. וּמַה שֶׁהַתּוֹרָה מַתִּירָה וְאַתָּה גוֹהֵג לְפִי
כְּלָלִי הַהֲלָכָה זֶה מְצוּה, וּמַה שֶׁהַתּוֹרָה אוֹסְרָת, אִם טְעִיתָ בְּזֵה, חֲטָאתָ.

זֶה הַדְּבָר שְׂצָרִיךְ לְדַעַת וְלִזְכֹּר, כְּשֶׁהוֹלְכִים לְפִי הַתּוֹרָה יוֹדְעִים מְתִי לְהִשְׁתַּמֵּשׂ עִם
רְגִשׁוֹת הַרַחֲמִים וּמְתִי אִסוֹר.

שְׂאוֹל הַמְּלַךְ רַחֵם עַל אֲגַג (שְׂמוּאֵל א, טו, ט) וְהִשְׁאִיר אוֹתוֹ לִילָה אַחַד בְּחַיִּים לְפָנָי
שְׂשְׂמוּאֵל הַנְּבִיא הֶרַג אוֹתוֹ (שם פסוק לג). וּמַה קָרָה בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה? הוּא עָבַר שְׂפָחָה
אַחַת שְׂמִמְנָה יָצָא הֶמֶן הָאֲגָגִי שְׂבָא לְהַרְגוֹ וְלְהַשְׂמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים (פִּירוּשׁ הַרַמְב"ם
לְמַגֵּלַת אִסְתֵּר פֶּרֶק ג פֶּסוּק א. וְעֵינֵי מַגִּילָה דָף יג ע"א וּבִתְנַא דְּבִי אֵלִיהוּ רַבָּה פִּרְשָׁה יח דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל
פַּעַם אַחַת). זֶה הַתּוֹצֵאָה הַנּוֹרָאָה שֶׁל מִי שְׂמַרְחָם נֶגְדַּ צּוּי ה' (עֵינֵי אוֹרְחוֹת צְדִיקִים שֶׁעַר
הַאֲכוּרִיּוֹת).

אֲמָרוּ פַּעַם עַל רַבִּי חַיִּים מְבָרִיֶּסֶק צ"ל, שְׂאִי אֲפָשֶׁר הִיָּה לְדַעַת אִם הוּא אָדָם כְּעֶסֶן
אוֹ אָדָם רְגוּעַ. כִּי תִמְיֵד הוּא הִיָּה עוֹשֶׂה אֶת מַה שֶׁהַתּוֹרָה מְצוּה אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ רְגוּעַ,
וְכִשְׁהַתּוֹרָה מְצוּה לְכַעַס וְלְהַעֲנִיֵשׁ - עוֹשִׂים, וְכִשְׂמִצְוָה לְשַׂמַּח - שְׂמַחִים. וְלָכֵן אִי

הנהגות בקרוב רחוקים

אפשר היה לדעת מהן באמת המדות שלו.

רחמים מגזמים על בעלי חיים

בדרך זו נבאר גם את הסמיכות לפרשת שלוח הקן (דברים כב, ז) לצווי "כי תבנה בית חדש ועשית מצקה לגגך" (שם פסוק ח), שהרי אדם שאומר 'על קן צפור יגיעו רחמיך' מה הוא אומר? רבובו של עולם, אתה צוית כי רחמת על הצפור, למחרת הוא מחליט בדתו ללכת בדרך ה' ולרחם על הצפרים, וכשבא משהו לשחוט צפור הוא נלחם בו, וזו טעות. כמו שאנחנו רואים היום שיש הרבה אנשים שמרחמים על חיות יותר ממה שמרחמים על בני אדם. רבי אלחנן וסרמן וצ"ל לפני השואה ראה בגרמניה אשה אחת מכבדת מנשקת את הכלב שלה. הוא הודע ויאמר: "זבחי אדם עגלים ישקון" (הושע יג, ב), במקום הזה עוד ישחטו אנשים" (כתלי בית המדרש כרך ד עמוד גליון 242). כשממלאים את הלב באהבה לבעלי חיים זה מיד בא על חשבון אהבת הזולת. ולכן מיד אחרי הצווי שהתורה מדברת על שלוח הקן, מסבירים לנו חז"ל שזה לא בגלל מדת הרחמים של ה' על הצפרים. ומי שיטעה לחשב ככה ויתחיל לאהב את החיות, בסוף זה יגרם לו שאהבתו לחיות תפגע בבני אדם, ולכן מיד התורה מצוה ואומרת "כי תבנה בית חדש ועשית מצקה לגגך" - חיי אדם חשובים יותר מהכל.

הרב וואזנר והפטר מניר

נסים בעוד ענין אחד שצריך הרב שמקרב ומזכה את הרבים להתחזק בו, והוא העידוד. כשהוא רואה את אחד מתלמידיו שמתאמץ לעשות רצון השם ולהתגבר כנגד היצר הרע, הוא צריך להראות לו כמה הוא שמח בזה, ולעודד אותו ככל יכלתו.

שמעתי היום ספור מדהים על הרב שמואל הלוי וואזנר וצ"ל, שהיה מגדולי ופוסקי הדור. את הספור הזה ספר אדם ששמע אותו מבצל המעשה.

באחת הפעמים היה צריך הרב וואזנר לעבר דירה, והוא התנדב לעזר לרב לפנות את הדירה ולהעביר את כל הכתבים והספרים של הרב.

תוך כדי הפנוי, הוא ראה בין הדפים של הרב פטר מניר שכתוב עליו 'אב בית דין לודג'. הוא חשב שזה שיה לאחד הילדים. כשהוא שאל את הרב מה זה הרב

תוכחות וקללות

פְּרִשֵׁת כִּי תבֹא

— תוכחות וקללות —

תוכחות וקללות

הפְּרִשֵׁה שְׁלֹנוּ מִפְּחִידָה, יֵשׁ בָּהּ הַרְבֵּה תוֹכְחוֹת וְקִלְלוֹת אִם חָלִילָה עִם יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁמְרוּ אֶת דְּרָךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת (דברים כח, טו והלאה). וְהַפְּרִשֵׁה שְׁלֹנוּ מִלְמַדְת שְׂאִין אֲצֵל הַקֶּב"ה חֲכָמוֹת, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר מִשֶׁהוּ הוּא מִתְכַּוֵּן אֵלָיו. וְהַיּוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם נִדְבָר עַל הַפְּסוּק "אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקִּים אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל הַעַם אָמֵן" (דברים כז, כו).

רִשׁ"י כוֹתֵב שֶׁמִּהַפְּסוּק הַזֶּה לוֹמְדִים אֶת כָּלֵלוֹת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁקִּבְלוּהָ עֲלֵיהֶם בְּאֵלֶּה וּבִשְׁבוּעָה, מֵה זֶה "אֲשֶׁר לֹא יִקִּים" - אֲשֶׁר לֹא יִקִּים, שְׁלֹא יִקִּים אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. אִם הוּא מְחַלֵּט בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים, בַּסֵּתֵר, בְּלִי שְׂאֵף אֶחָד רוֹאֶה, לַעֲבֹר עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, חָלָה עָלָיו קִלְלַת הַתּוֹרָה, יַחַד עִם כָּלֵל עִם יִשְׂרָאֵל.

החזקה והקמת התורה

אָמַנְם בַּמִּדְרָשׁ (רבה פרשת קדושים פרשה כה סימן א), מוֹסִיפִים לְבָאֵר שֶׁנִּכְלָל בַּפְּסוּק הַזֶּה דְּבַר נוֹסֵף. אוֹמֵר הַמִּדְרָשׁ: אֵלּוּ נֹאמַר עֵץ חַיִּים הִיא לַעֲמֵלִים בָּהּ, לֹא הִיְתָה תְּקוּמָה לַעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי מִי יָכוֹל לְהַעֲיִד עַל עֲצָמוֹ שֶׁהוּא עָמַל בַּתּוֹרָה? כַּמָּה יֵשׁ כָּבֵר עֲמֵלִים בַּתּוֹרָה? לָכֵן אָמַר הַפְּתוּב "עֵץ חַיִּים הִיא לַמְּחַזְּקִים בָּהּ" (משלי ג, יח), עֲצֵם הַהַחֲזָקָה בַּתּוֹרָה שְׁשׁוּמְרֵים תּוֹרָה וּמִצְוֹת אֶתָּה זוֹכֵה לְהִיּוֹת מְחַבֵּר לַעֵץ הַחַיִּים. וּמִמְשִׁיךְ הַמִּדְרָשׁ: אֵלּוּ נֹאמַר אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִלְמַד, לֹא הִיְתָה תְּקוּמָה לַעַם יִשְׂרָאֵל, לֹא נֹאמַר אֵלּא "אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקִּים" - לְלַמְּדֵךְ שְׂגַם אִם אֶתָּה לֹא לוֹמֵד תּוֹרָה אֶתָּה יָכוֹל לְהִקִּים אֶת הַתּוֹרָה, לְתַמְךָ וּלְסַיֵּעַ בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה.

פְּרִשְׁת כִּי תבֹא

הַתְקוּן הַמוֹעִיל בְּיוֹתֵר לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָה

וְעוֹד אוֹמֵר הַמְדַרְשׁ (שם) דְּבַר מְפֹלֵא שְׁכַל בְּעַל תְּשׁוּבָה וְכָל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לְלַמֵּד וּלְזַכֵּר אֶת דְּבָרֵי הַמְדַרְשׁ הַזֶּה. מָה הַדְרָךְ הַכִּי טוֹבָה לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָה? רַב הוֹנָא אָמַר: אִם נִכְשַׁל אָדָם בְּעֵבֶרָה חִיב מִיתָה בְיַדֵּי שָׁמַיִם. אָדָם נִכְשַׁל בְּעֵבֶרָה, מִה יַעֲשֶׂה וַיִּחְיֶיהָ? אִם הָיָה רְגִיל לְקִרוֹת דָּף אֶחָד יִקְרָא שְׁנַיִם - אִם אָדָם הָיָה רְגִיל כָּל יוֹם לְלַמֵּד דָּף גְּמָרָא אֲזוּ יִקְרָא שְׁנַיִם דְּפִים. וְאִם הָיָה רְגִיל לְשִׁנוֹת פֶּרֶק אֶחָד יִשְׁנֶה שְׁנַיִ פְּרָקִים. וְאִם הָאָדָם לֹא רְגִיל לֹא לְקִרוֹת וְלֹא לְלַמֵּד מִה יַעֲשֶׂה וַיִּחְיֶיהָ? אִיךָ הָאָדָם יִנְצַל מִגְּזֵר דִּין הַמָּוֹת שְׁלוֹ עַל הָעֵבֶרָה שְׁעֲשֶׂה? יִלְךְ וַיַּעֲשֶׂה פְרָנָס עַל הַצְּבוּר וְגִבְאֵי שֶׁל צְדָקָה, וּבְזֶה הוּא חַי. וְזֶהוּ שְׁאֲמָרָה הַתּוֹרָה "אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקְיָם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" - שְׁגָם אִם לֹא יִכּוֹל לְלַמֵּד יִכּוֹל הוּא לְהִקְיָם. זֶה הַתְקוּמָה הַכִּי טוֹבָה לַחֲזוֹר בְּתְשׁוּבָה.

אִם אַתָּה מְאָרְגֵן שְׁעוֹר, מִבִּיא רַבָּנִים, עוֹסֵק בְּזִכּוּי הֶרְבִּים, אֶפְלוּ אִם אַתָּה לֹא מִבִּין כְּלוּם בְּשְׁעוֹר אוֹ שְׁנַרְדְּמַת כָּל הַשְּׁעוֹר - אַתָּה בְּכֹלל מְקִימֵי הַתּוֹרָה. וְזוֹ הַכְּפָרָה וְהַתְקוּן הַכִּי גָדוֹל לְחֻטְאֵי הָאָדָם.

מִי בְּכֹלל הָאָרוּר הַנּוֹרָא?

וְהַדְּבָרִים מְחִיבִים לֹא רַק מִי שְׁצָרִיךְ תְּקוּן לְעוֹנוֹת כְּשִׁחוּזָר בְּתְשׁוּבָה, אֲלֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ לְרוֹמֵם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, לְהַחְזִיק בְּתּוֹרָה וְלִגְרֵם שְׁיִקְיָמוּ אוֹתָהּ, אִם הוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה הֵרִי הוּא בְּכֹלל הָאָרוּר הַנּוֹרָא שֶׁבְּתּוֹרָה. כִּכָּה מְבֹאֵר בְּדְבָרֵי חַז"ל (ירושלמי סוטה פרק ז הלכה ד) שְׁאֲמָרוּ: כְּתִיב "אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקְיָם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת", וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה נּוֹפֶלֶת? רַבִּי אֶחָא בְּשֵׁם רַבִּי תַנְחוּם בְּרַבִּי חִיָּה אוֹמֵר, לְמַד וְלַמֵּד וְשָׁמַר וְעֲשֶׂה וְהָיָה בְּיָדוֹ לְהַחְזִיק אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא הַחְזִיק - הֵרִי זֶה בְּכֹלל אָרוּר. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה בַר בָּא: לֹא לְמַד וְלֹא לְמַד וְלֹא שָׁמַר וְלֹא עֲשֶׂה וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְהַחְזִיק וְהַחְזִיק - הֵרִי זֶה בְּכֹלל בְּרוּךְ.

שְׁחָקוֹן בְּמִצְוֹת

הַרְבֵּי יַעֲקֹב צָבִי מְקַלְנְבוּרְג וְצ"ל בְּעַל 'הַפְּתָב וְהַקְּבָלָה' - הוּא נוֹלַד בְּשִׁנַּת תַּקמ"ה 1785 בְּגֵרְמַנְיָה, לְמַד אֲצֵל רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֵר וְאַחַר כִּף עָסַק בְּמַסְחָר. בְּשִׁנַּת תַּקצ"א 1831 הוּא מְנַה לְרַבָּה שֶׁל הָעִיר קִינְצְבֵּרְג שֶׁבְּפּוֹרוֹסְיָה, וְהוּא נִלְחַם יַחַד עִם הַמְּלַכִּיִּים כָּל חַיָּיו בְּמִלְחָמָה הַקְּדוּשָׁה נֶגֶד הַרְפּוֹרְמִים. וְהוּא כּוֹתֵב כָּאֵן בְּאוּר נְפִלֵא נּוֹסֵף לְפָרֵשׁ

תוכחות וקללות

את "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" ומבאר: שצוקר ותכלית התורה היא "לעשות אותם" שיתקומו דיני התורה. אבל יש כמה אנשים שמראים עצמם בגלוי שעוסקים בתורה ובמצוות, אמנם עקר פונתם לעשות בזה כסוי חטאם לרמות בני אדם שיחשבו בעלי תורה ואנשי מעשה, להראות לכלם שהוא צדיק וחסיד, וכונתם שעל ידי זה ימנו אותם פרנסים על הצבור או להפקיד בידם נכסי יתומים וזולת זה - אותם אנשים מראים לכלם כמה הם מדקדקים במצוות, ומתפללים בדבקות שלש שעות, וכל זה כדי שאנשים תפצעו ממנו ויתנו לו כבוד ושלטון או להיות אחראי על עניני כספים.

וממשיך 'הכתב והקבלה': ואלו הם באמת החנפים אשר לא יראו אל פני השכינה (סוטה דף מב ע"א) כי הם שנואים ומאוסים לפניו יתברך כמו שאמר הכתוב "כי לא לפניו חנף יבוא" (איוב יג, טז). וזהו שאמר הכתוב "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" - כי מי שיקים דבר מדברי התורה חובה שיכונן לעשות אותם בעצמו, ולא שיראה עצמו כאלו עושה מצוה ויהיה הרמאות בה בעצם. כאן מלמד אותנו 'הכתב והקבלה' שבכלל הארור זה גם מי שעושה מצוה לא בשביל עצם עשיית המצוה, אלא יש לו שקולים חברתיים, פוליטיים ופיננסיים, שלכן הוא עושה את המצוה, והקב"ה מואס בזה.

ולצערנו יש הרבה אנשים כאלה שהם צבועים, לא אכפת להם משמירת תורה ומצוות, כל מה שמענין אותם זה כבוד והדר, ולכן הם מראים כל הזמן צדקות מיחדת, ובאמת "שבע תועבות בלבן" (משלי כו, כח), הוא לא צדיק ולא חסיד, רק גאותן סרוח המלא בעברות.

'הצדיק' הרשע

שמעתי ממר סבי מר גבריאל כחלון ז"ל על יהודי אחד שהגיע בערב שבת לטריפולי שבלוב. היה אתו הרבה כסף שהביא כדי לקנות דברים ולסחר בהם, והוא חפש אצל מי יוכל להפקיד ולשמר את הכסף. הוא נכנס לבית המדרש לראות אם יש שם מישהו שגראה נאמן, ואכן הוא רואה יהודי אחד עם זקן ארוך ועל הראש יש לו טלית גדולה, והוא עטור בתפלין גדולות ויושב ועוסק בתורה. הוא התפעל ממראהו, ונגש אליו ושאל "אפשר לדבר עם כבודו?", אותו האיש עונה לו בהמומים: "אהממ... נוו... שששש...". הוא בתענית דבור. הוא החליט שרק אצלו הוא מפקיד את הכסף. הוא חכה שהוא יסיים ולוה אותו לביתו, ובקש ממנו אם אפשר לשים אצלו את צרור הכסף. הוא כל כך האמין בו עד שאפלו לא הביא

פְּרִשְׁת כִּי תבֹא

עדים או כתב שטר שהוא הפקיד אצלו. השבת עברה עליו בנעימים, הוא היה סמוך ובטוח שהכסף שמור אצל 'הצדיק'.

בצאת השבת הוא הזדרז להגיע אליו ולבקש את צרור הכסף, והאיש מתחס אליו כאלו הוא לא מכיר אותו: "מי אתה? מה אתה רוצה?" הוא נבהל: "אני הפקדתי אצלך צרור כסף בערב שבת, אתה לא זוכר אותי?", והשומר אומר לו: "מצטער, אני לא מכיר אותך". הוא התחיל לבכות ולהתחנן שירחם עליו, כל רכושו היה בצרור הכסף, ואותו האיש מתעקש שהוא לא מכיר אותו ומעולם לא קבל ממנו שום צרור כסף.

יצא היהודי בפחי נפש, והלך ליצר "הלוך ילך ובכה" (תהילים קכו, ו), והתחיל לדבר עם ה': רבנו של עולם, אתה יודע שכל מה שהפקדתי אצלו את הכסף זה בגלל התפליין והטלית והתורה שהוא למד. למה שאני אפגע בגלל האמונה שלי? וככה הוא הולך ובכה ומדבר עם ה'.

הקב"ה רחם עליו ושלח לו את אליהו הנביא, שנתן לו עצה איך לקבל את כספו בחזרה: "כשאותו האיש יצא מביתו תדפק בדלת ותאמר לאשתו שבצלה אמר שתחזיר לה את הכסף. והוא גם נתן סימן שרק היא יודעת כהוכחה שהוא באמת אמר את זה, והסימן ששניהם אכלו חמץ בפסח ולא צמו ביום כפור".

הוא כל כך שמח, וחכה עד שיצא האיש מביתו, הזדרז לדפק ולבקש את כספו, וכמוכן הוא לא שכח את הסימן המאמת את הדברים שהבצל בקש שתחזיר לו את הכסף.

איך שהאשה המרשעת שמעה את הסימן שהוא אמר לה בשם 'בצלה', היא רצה מהר והביאה לו את הכסף, והוא הלך לביתו לחיים טובים ולשלום. כשבערב חזר אותו 'ערב רב' לביתו, הוא ראה את אשתו עם פנים זועפים, "מה קרה?", והיא התחילה לצעק עליו: "איזה טפש אתה! מה גלית שאכלנו חמץ בפסח, ושאכלנו ביום כפור? עכשו כלם גלו אותנו וירדפו אותנו". והבצל לא הבין מה היא רוצה ממנו. כשהיא ספרה לו את כל זה הוא אמר: אכן נודע הדבר, אנחנו חבים לברך מכאן לפני שהדבר יתפרסם.

והספור הזה בא ללמד אותנו שלפעמים היצר הרע הוא המניע את האדם לעשות מצות ודברים גדולים כדי שיראה כצדיק, ולבסוף להפילו בבאר שחת (שוב מצאתי

תוכחות וקללות

שסיפור זה הובא בספר אור שמחה אפרתי עמוד קלו).

עשה דברים לשם פועלם

לכן תמיד האדם צריך לזכר כשהוא עושה מצות, לעשות אותן לשם פועלם (נדרים דף סב ע"א), רק בגלל צווי ה' ללא שום פגנות רוחיות, כי ברגע שיש לו פגנות של רוח שרק בגללן הוא עושה את המצות הללו, הרי הוא בכלל "ארור".

וכבר אומר הכתוב "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר" (שמות ג, טו), ומוכא בתקוני הנהר (דף קכג ע"ב ומתוק מדבש עמוד רנט) "שמי" עם תוספת אותיות י"ה משם השם, מספרם שס"ה כנגד מצות הלא תעשה שיש בתורה. "זכרי" עם תוספת אותיות ו"ה משם השם מספרם רמ"ח כנגד מצות עשה שבתורה, לרמז לה שתמיד צריך להכניס את שם השם בעשית המצות. וזו התכלית של כל אחד ואחד, לעשות דברים לשם פועלם, לשם ה', ולעשות נחת רוח ליוצרינו.

ה' יזכה אותנו שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה אמן.

פְּרִשֵׁת נִצְבִים

פְּרִשֵׁת נִצְבִים

כְּבוֹד הַתּוֹרָה

הַבְּטַחַת הַדּוֹרוֹת

אֲנַחְנוּ עֲדִין בְּהַאֲרָה שְׂזַכֵּינוּ לַעֲשׂוֹת סִיּוּם הַש"ס, וְהִיא מַעֲמַד גָּדוֹל לְכַבּוֹדָהּ שֶׁל תּוֹרָה. נִקְוֶה שֶׁהַהֲאֲרָה הַזֹּאת תְּבִיא חֲדוּשִׁים יְפִים עַל הַפְּרִשָׁה בְּעֲזַרַת הַשֵּׁם.

"אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם כְּלַכֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׁבֻטֵיכֶם וְקַנִּיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל. טַפְכֶם נְשִׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מַחֲטָב עֲצִיף עַד שְׂאֵב מִימֶיךָ. לְעַבְרְךָ בְּבְרִית ה' אֱלֹהֶיךָ וּבְאֵלֹתָיו אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ כָּרַת עִמָּךְ הַיּוֹם" (דברים כט, ט - יא) וְכֹל זֶה "לְמַעַן הִקִּים אֶתְךָ הַיּוֹם לֹו לְעַם וְהוּא יִהְיֶה לְךָ לְאֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב" (שם פסוק יב).

הַקִּב"ה כּוֹרֵת עִם עַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַבְּרִית וְהַמְתוֹךְ הוּא כְּמוֹבָן מִשֵּׁה רַבְּנוּ. זֶה הִיא מִמַּשׁ בְּסוֹף חַיֵּיו שֶׁל מִשֵּׁה רַבְּנוּ, וְלִכֵּן הוּא חֹשֵׁשׁ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי פְּטִירַתוֹ יַעֲזֹבוּ אֶת דְּרֶךְ הַשֵּׁם. וְלִכֵּן הוּא מִשְׁבִּיעַ לֹא רַק אוֹתָם: "וְלֹא אֶתְכֶם לְבַדְכֶם אֲנֹכִי כָּרַת אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת הָאֱלֹהִים הַזֹּאת. כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה עִמָּנוּ עִמְד הַיּוֹם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֶת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה עִמָּנוּ הַיּוֹם" (דברים כט, יג - יד) מַה זֹּאת אוֹמְרַת? רַש"י מְבַאֵר: אִף עִם הַדּוֹרוֹת הַעֲתִידִים לְהִיוֹת. מִשֵּׁה רַבְּנוּ הוֹרִיד אֶת כָּל הַנְּשֻׁמוֹת, הוֹרִיד אוֹתִי וְאוֹתְךָ וְאֶת כָּלֶם, שֶׁכָּל אֶחָד יִקְבֹּל עַל עֲצָמוֹ אֶת הַתּוֹרָה. עַד כְּדֵי כֶּךָ חֹשֵׁשׁ מִשֵּׁה רַבְּנוּ שֶׁיִּהְיֶה אֵיזָה דוֹר שִׁיעֲזֹבוּ אֶת דְּרֶךְ הַשֵּׁם, וְדָאג לְקַבֵּל הַבְּטַחָה מְכֹל אֶחָד וְאֶחָד עַד סוֹף הַדּוֹרוֹת.

יּוֹמוֹ הָאֲחֵרוֹן שֶׁל מִשֵּׁה רַבְּנוּ

מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ (אוצר המדרשים ערך משה עמוד 335) כָּל מַה שֶׁמִּשֵּׁה רַבְּנוּ עָשָׂה בַּיּוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל הַחַיִּים שָׁלוֹ, כָּתַב שְׁלֹשָׁה עֲשָׂר סִפְרֵי תּוֹרָה, וַיֵּשֶׁב עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים וְנָשִׁים, כָּל אֶחָד בְּנִפְרָד, וְהוֹכִיחַ אוֹתָם וְאָמַר לָהֶם: הִזְהָרוּ בְּכַבּוֹד הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת. תִּזְהָרוּ בְּכַבּוֹד שֶׁל הַתּוֹרָה וְשֶׁל הַמִּצְוֹת.

כבוד התורה

משה רבנו לא רק דאג שהם יקימו את התורה ואת המצוות, אלא שיזוהרו גם בכבוד התורה והמצוות. וכדי להבין את חשיבות הענין צריכים ללמד את הפסוקים הבאים: "כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עממם" (שם פסוק טו - יז). משה רבנו אומר לעם ישראל: אתם הולכים ורואים פסלים, עץ, אבן, כסף וזהב, כל אחד עשה אלהים ממה שהוא אהב, וגם אתם תרצו. "פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה" (שם פסוק יז). גם אתם תקנאו, גם אתם תרצו. "והיה בשמעו את דברי האלה הנזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלה למען ספות הרון את הצמאה. לא יאבה ה' סלח לו כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש הוא ורצעה בו כל האלה הכתובה בספר הזה ומחה ה' את שמו מתחת השמים. והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר התורה הזה" (שם פסוק יח - כ). מה הוא בעצם אומר? אדם שירצה ללכת ולהיות כמו הגוים, והוא לא סתם רוצה להיות כמו הגוים, הוא רואה את הפאר וההדר איך יש להם דרגות של חשיבות בהבליהם ובשקוציהם וגלוליהם, בתחלה עץ ואבן, אחר כך כסף וזהב.

"אלהי כסף ואלהי זהב"

ואמרו במדרש (רבה ליברמן פרשת ואתחנן דיבור המתחיל ועשיתם פסל): אם היו הפסלים של עץ או של אבן היו משליכין אותם בחוץ, ואם היו של כסף או של זהב היו נותנין אותם בתוך בתיהם, שנאמר "כסף וזהב אשר עממם" (דברים כט, טז), שהם מכניסין אותם לבתיהם, ועוד שהן מצמידין עליהם שומרים שישמרו אותם שלא יגנבו. אוי להם לבני אדם שאליהם צריכין שמור.

וכבר היה כן לעולמים, כשלבן חפש את התרפים שנגנבו הוא בא ואמר ליצקב "למה גנבת את אלהי" (בראשית לא, לא). כנראה לכן עצמו לא שם לב למה שהוא מוציא מהפה. והנכדים שלו השבטים הקדושים צחקו עליו ואמרו לו שהם מתבישים בו (מדרש רבה פרשת ויצא פרשה עד).

ובדרך הפשט, עם ישראל ראו באמת את כל סוגי העבודה זרה, וכמו שהכתוב מצוה אותם "אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם" (שמות כ, כ), והפאר וההדר

פְּרִשֵׁת נִצְבִים

הִנֵּה יְכוּל לְבַלְבֵּל וְלַגְרֹם לְעַם יִשְׂרָאֵל שְׁגֵם הֵם יִרְצוּ לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂה כֶסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם.

”אֲשֶׁר עִמָּהֶם”

וּמְדַגֵּשׁ הַכְּתוּב ”אֲשֶׁר עִמָּהֶם” - שֶׁהַגּוֹיִם הָיוּ אֲדוּקִים בְּעִבּוּדָה זָרָה, וְכָל אֶחָד הֵיָה נוֹשֵׂא אוֹתָהּ אֲתוֹ ‘לְסִגְלָה’. וּכְבָר סִפְרוּ חַז”ל (סְנֵהדְרִין דף סג ע”ב), שְׁאֵלְיָהוּ הַנְּבִיא רָאָה פְּעַם יָלַד בְּזִמְנֵי הָרָעָב נְפוּיָח כְּפֶן. אָמַר לוֹ אֵלְיָהוּ: ”אִם אַתָּה אוֹמֵר ”שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה’ אֱלֹקֵינוּ ה’ אֶחָד (דְּבָרִים ו, ד) אֲנִי מְצִיל אוֹתְךָ מִהָרָעָב”. אוֹתוֹ יָלַד קִטָּן אָמַר לוֹ: ”חַס וְשְׁלוֹם לְהַזְכִּיר אֶת שֵׁם ה’, אֲנִי מְאָמִין רַק בְּעִבּוּדָה זָרָה”. הוֹצִיא אֶת הָעִבּוּדָה זָרָה מִחִיקוֹ וְנִשְׁקָ וְחִבְּקָ אוֹתָהּ, וְנִפְּחָ אֶת נִשְׁמָתוֹ. וְעֲלִיָּהֶם אוֹמֵר הַכְּתוּב ”וְיִנְתַּתִּי אֶת פְּגָרֵיכֶם עַל פְּגָרֵי גֵלּוּלֵיכֶם” (וַיִּקְרָא כו, ל), הַיָּלֵד מֵת לֹא עַל קִדְשַׁת הַשֵּׁם אֲלָא עַל טְמֵאת הָעִבּוּדָה זָרָה.

לְעַבֵּד אֶת הָאֱמֶת בְּאֱמֶת

וְגַם הָאֲדִיקוֹת הֵזוּ בְּעִבּוּדָה זָרָה יְכוּלָה חֲלִילָה לְהִלָּחֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְרִצּוֹת לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיָהֶם. שֶׁהֵיְהוּדֵי מְסַתְּכָל וְאוֹמֵר: ”תִּרְאֶה אֵיךְ הֵם עוֹבְדִים אֶת הָעִבּוּדָה זָרָה בְּרָמָה כְּזֹאת ”אֲשֶׁר עִמָּהֶם”, הָעִבּוּדָה זָרָה מְמַשׁ נִמְצָאת אִתָּם כָּל הַזְּמַן, הוֹלְכִים אִתָּהּ, חַיִּים אִתָּהּ, נוֹשְׁמִים אוֹתָהּ, ”מֵתִים עִלְיָהּ”. עַל זֶה הֵיָה אוֹמֵר הָאֲדָמוֹר”ר הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל מְקוֹצֵק וְצ”ל: ”לְמָה הַגּוֹיִם יוֹתֵר מְצַלְיָחִים לְנַצֵּר יְהוּדִים מִמָּה שֶׁהֵיְהוּדִים מְצַלְיָחִים לְהַחְזִיר בְּתִשׁוּבָה? כִּי הַנוֹצְרִים עוֹבְדִים אֶת הַשֶּׁקֶר בְּאֱמֶת, אֲבָל אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים אֶת הָאֱמֶת בְּשֶׁקֶר...” (סֵפֶר מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב - בֵּיתוֹן פְּרִשֵׁת אִמּוֹר עֲמוּד רֵלָא, וְעֵיין בְּדַבְרֵי יוֹאֵל טֵיטְלֵבוֹיִם פּוֹרִים אוֹפֵן מַח). עוֹשִׂים טוֹבָה שְׁאֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים תּוֹרָה אוֹ מְקִיָּמִים מְצוֹת, הֵם עוֹבְדִים אֶת הָעִבּוּדָה זָרָה שְׁלֵהֶם ”אֲשֶׁר עִמָּהֶם” - לוֹקְחִים אוֹתָהּ אִתָּם לְכָל מְקוֹם וְלֹא מֵתְבַיָּשִׁים. בְּטוֹחַ שְׂרָאִיתֶם עַרְבִים מֵתְפַלְּלִים בְּאֲמִצַּע הָרְחוֹב, לֹא אֲכַפֵּת לוֹ מִי רוֹאֶה אוֹתוֹ, הוּא לֹא מֵתְבַיָּשׁ.

מְסִיוֹנְרִים בְּמֵאָה שְׁעָרִים

יֵשׁ מְסִיוֹנְרִים שֶׁהוֹלְכִים לְכָל מִיָּנִי בְּתֵי כְּנִסְיוֹת בְּמֵאָה שְׁעָרִים, וּמְחַפְּשִׁים בְּסִפְרֵים יְשָׁנִים הוֹכְחוֹת לִימַח שְׁמוֹ וְזָכְרוּ שְׁלֵהֶם, וְהֵם מְחַפְּשִׁים לְמִי לְמַכּוֹר אֶת הַשֶּׁקֶר שְׁלֵהֶם. אֲפֵלוּ קִצַּת בּוֹשָׁה אוֹ פֶּחֶד אֵין לָהֶם. הֵם הֲרִי יוֹדְעִים שְׂאֵם הֵם יִתְפָּסוּ,

כבוד התורה

יעשו מהם נקבים נקבים חלולים חלולים, ומהר מאד יגיעו לפני כסא כבודך. וזה לא אכפת להם, הם דבקים בשקר שלהם באמת. ולצערנו עם ישראל לא מתנהגים ככה. יהודי לפעמים מרגיש קצת לא נעים לנהג כמו יהודי, להתלבש כמו יהודי, לא נעים לו להוציא ציציות בחוץ, לא נעים לו ללכת עם כפה, הוא מסתיר שהוא הולך להתפלל במנחה שלא יגידו לו: "מה נהיית דתי?"

ואל יבוש מפני המלעיגים עליו בעבודת השם

ורבי יעקב בעל הטורים לפני שבוע מאות שנה (אורח חיים סימן א) פוסק בהלכה הראשונה בספרו: ואל יבוש מפני המלעיגים עליו בעבודת השם - אל תתבייש לבוא ולעשות את עבודת השם. אל תתבייש ביהדותך. זה נקרא 'כבוד' של תורה' שאדם מגיע ומפרסם את חקי הדינים של הקב"ה ולא מתבייש בהם חלילה.

ואדם שמכיר בערך התורה ושומר על כבודה, ולא מתבייש בצווי ה', בודאי שיהיה שמור שלא לקבל השפעות ממקורות טמאים. וזו הסבה שמשוה רבנו מזהיר את עם ישראל על כבוד התורה, כי כבוד התורה זה פרסום שמו של הקב"ה בעולם. ככל שתפרסם שם ה' בעולם, את התורה בעולם, עניני יראת שמים, למוד המוסר, ככה מתרבה על ידך יותר כבוד שמים.

ועל ידי זה "יהי אלקיו עמו" (עזרא א, ג) - הוא יהיה ממש עם הקב"ה בבחינת "ולדבקה בו" (דברים ל, כ), והקב"ה יהיה אתו, "אני לדודי ודודי לי" (שיר השירים ו, ג).

"אתי השלכת אחרי גוף"

לצערנו הרבה אנשים לא שמים לב איך הם מבזים את ה' ואת תורתו, והפגוע צוח ואומר "אתי השלכת אחרי גוף" (מלכים א, יד, ט), הקב"ה מצטער על זה שהאדם השליך אותו ואת צווי התורה אחרי גבו והוא לא מתחסם אליהם.

יש הרבה אנשים שאומרים שהם מאמינים בהשם, אבל הם לא שומעים לו. כמה בזיון למלכות שמים יש בזה, אתה מאמין ויודע שיש אלקים ואתה מחליט לא 'לספר' אותו. התורה כותבת ענשים על עברות, ואתה לא 'סופר'

פְּרִשֵׁת נִצְבִים

אֶת הַתּוֹרָה, וְהָאָדָם הוֹלֵךְ רְגוּעַ וְהוּא בְּטוֹחַ שֶׁשְׁלוֹם יִהְיֶה לוֹ, כִּי הוּא לֹא מֵאֲמִין בַּתּוֹרָה...

עַל זֶה הַקִּב"ה לֹא מוֹכֵן לְסֵלַח. וְזֶה מֵה שְׁאוּמֵר הַכְּתוּב עַל אָדָם שֶׁבִשְׁמָעוֹ אֶת דְּבַרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת, מִתְבַּרֵךְ בְּלִבּוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יִהְיֶה לִי - "הַכֹּל יִהְיֶה בְּסֹדֵר, אֲנִי לֹא מֵאֲמִין בְּאֱלוֹת וּבִתְּוֹכְחוֹת, אֵין עֲנָשִׁים, יֵשׁ רַק אֶהְבֶּה" וְהוּא אוֹמֵר אֶת זֶה כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת מֵה שֶׁהוּא רוֹצֵה, זֶה מֵה שֶׁנִּקְרָא "כִּי בִשְׂרָרוֹת לִבִּי אֵלֶיךָ". "לֹא יֵאבֶה ה' סֵלַח לוֹ" - לְכֹזֵה אָדָם אֵין מְחִילָה, וְהַכְּעַס וְהַחֲמָה תִּרְבֶּה עָלָיו "כִּי אֲזוּ יַעֲשֶׂן אִף ה' וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא וְרִבְצָה בּוֹ כָּל הָאֱלֹהִים הַכְּתוּבָה בְּסֹפֶר הַזֶּה וּמַחָה ה' אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם".

וּכְבָר אָמְרוּ בְּגִמְרָא (בבא קמא דף ג ע"א) כָּל הָאוּמֵר הַקִּב"ה וְתָרַן - יִתְרוֹ תִּיּוֹ. הַקִּב"ה לֹא מוֹתֵר עַל הָעֲנָשִׁים אֲלֵא מֵאֲרִיךְ אַפִּים וּלְבִסוּף מַעֲנִישׁ (יִלְקוּט שְׁמַעוֹנִי תוֹרָה פֶּרֶשֶׁת תּוֹלוֹדוֹת רִמּוֹ קטו), וְאֲנָשִׁים מְנַצְלִים אֶת הָאֲרֶזֶת אַפִּים שֶׁל הַקִּב"ה לְהוֹכִיחַ שֵׁשׁ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁמְחַלְלִים שַׁבֵּת וְלֹא קוֹרֵה לָהֶם כְּלוּם. כְּמָה כְּפִיּוֹת טוֹבָה, כְּמָה בְּזִיוֹן זֶה לַקִּב"ה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֲרֶזֶת אַפִּים שֶׁלוֹ כְּהוֹכַחַה נִגְדַת הַתּוֹרָה, נִגְדַת הַצְּוִיּוֹת שֶׁהוּא צִוָּה.

בְּמָה אָסוּר לְהִיּוֹת עֲנוּ?

וּמִכַּיִן שֶׁאֲנַחְנוּ בְּדוֹר שְׁפָזָה, שְׂרָבִים הַמְּבִזִים שֵׁם שָׁמַיִם, וְאֶת הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ, חִיבִים אֲנַחְנוּ לַעֲשׂוֹת כָּל מֵה שֶׁבְּכַחֲנוּ לְהַרְבּוֹת כְּבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה, וְלִכְן כְּתַבְתִּי בְּשׁו"ת אֶךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל (חֵלֶק ב סִימָן יג) לְהִלָּכָה וּלְמַעֲשָׂה, שְׂכִיּוֹם בְּיַמֵּינוּ אָדָם לֹא יִנְהַג בְּעֲנִינֵי סִיּוֹם מְסַכֵּת וְקַל וְחֹמֵר סִיּוֹם הַש"ס בְּעֲנִינֵי יִתְרָה, אֲלֵא אֲדַרְבֶּה, "וַיִּגְבַּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה'" (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב, יז, ו). אֲנָשִׁים עוֹשִׂים מְסֻבּוֹת עַל נִצְחוֹן בְּמִשְׁחָק, עַל שְׂטִיּוֹת וְהַבְּלִים. וְכִי עַל הַנִּצְחוֹן הַגָּדוֹל בְּעַמְלָה שֶׁל תּוֹרָה לֹא יַעֲשׂוּ לְפָחוֹת כְּמוֹ שְׂנוּהֲגִים אוֹתָם הָאֲנָשִׁים בְּהַבְּלִיָּהֶם? וְלֹא תֵהֵא כְּהִנֵּת כְּפַנְדְּקִית? (יִבְמוֹת דף קכב ע"א).

וְגַם אִם הָאָדָם חוֹשֵׁשׁ אוֹלֵי אֵין פּוֹנֵתוֹ לְשָׁמַיִם, אוֹלֵי הוּא מִתְפַּנֵּן לְכָבוֹד עֲצָמוֹ, בְּגִלְלֵי זֶה הוּא לֹא צָרִיךְ לְהַפְסִיד אֶת כְּבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה, וּמֵה שֶׁבְּלִבּוֹ יִשְׁאִיר בֵּינוֹ לְבִין הַקִּב"ה "וְהִנְסִתְרוֹת לֵה' אֱלֹקֵינוּ" (דְּבָרִים כט, כח), אִךְ עֲנִינֵי כְּבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה בְּשִׁיר וְזִמְרָה הוּא בְּבַחֲנֵינָת "וְהַנְּגִלַת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם" (שֵׁם פְּסוּק כח).

כבוד התורה

“כבוד את ה' מהונך”

ולכן כל אחד ואחד חייב לעשות ולפעל למען כבוד ה' וכבוד התורה, “כבוד את ה' מהונך” (משלי ג, ט) - ממה שחונך (ירושלמי פאה פרק א הלכה א). הקב”ה נתן לה מענה לשון - תדבר ותזכה את הרבים. נתן לה כשר הסברה - תמסר שעורי תורה. נתן לה כסף - תתמך בעמלי תורה ובמי שמפרסם את שמו ותברך, “עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר”.

וכשמתרומם כבוד ה' וכבוד התורה ממילא מתרומם כבוד עם ישראל, שהרי קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד (זוהר הקדוש פרשת אחרי מות דף עג ע”א), הקב”ה והתורה ועם ישראל הם אחד. וכבר אמר הכתוב “כי מכבדי אכבד ובני יקלוי” (שמואל א, ב, ל). יהי רצון שזנכה להרים קרן התורה בנה ובבא מעתה ועד עולם, אמן כן יהי רצון.

פְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ

פְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ

הַסֵּתֶר פְּנִיִּים וְגִלּוּי הַשֵּׁם

שַׁבַּת שׁוֹבָה

פְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ בְּשָׁנִים שֶׁהִיא נִקְרָאת בְּפָנֵי עֲצֻמָּה וְלֹא מִחֲבֵרַת עִם פְּרִשְׁת נִצְבִּים, הִיא גַם 'שַׁבַּת שׁוֹבָה', וְנִקְרָאת בְּשֵׁם זֶה עַל שֵׁם הַהִפְטָרָה שְׁקוֹרָאִים "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶה" (הוֹשֵׁעַ יד, ב). עֲשֶׂרֶת יָמֵי תְּשׁוּבָה הֵם יָמִים שְׁמֻסְגָּלִים בְּיֹתֵר לְתְּשׁוּבָה, וְכִמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חַז"ל (ראש השנה דף יח ע"א) "דָּרְשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב" (ישעיה נה, ו), וּמֵתִי הוּא קְרוֹב? בְּעֲשֶׂרֶת יָמֵי תְּשׁוּבָה.

תְּכֵלִית הַתְּשׁוּבָה

תְּכֵלִית הַתְּשׁוּבָה הִיא לְחֹזֵר לְקַב"ה, לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו בְּחֻזְרָה, וְכִמוֹ שְׁפוֹסֵק הַרְמָבַ"ם (הלכות תשובה פרק ז הלכה ו): גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה שְׁמִקְרַבְתָּ אֶת הָאָדָם לְשִׁכְיִנָּה, שְׁנֵאמַר "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹקֶיךָ" (הוֹשֵׁעַ יד, ב), וְנֵאמַר "לֹא שָׁבַתְּם עַדִּי נְאֻם הַשֵּׁם" (עמוס ד, ו) וְנֵאמַר "אִם תְּשׁוּב יִשְׂרָאֵל נְאֻם הַשֵּׁם אֲלֵי תְּשׁוּב" (ירמיה ד, א). וְהַתְּשׁוּבָה מְקַרְבֶּת אֶת הָרְחוּקִים, אֲמֵשׁ הִיָּה זֶה שְׁנֵאוֹי לְפָנֵי הַמְּקוֹם, מְשַׁקֵּץ, מְרַחֵק וְתוֹעֵבָה. וְהַיּוֹם אֲהוּב וְנִחְמָד, קְרוֹב וְיָדִיד.

הַרְמָבַ"ם מְלַמֵּד אוֹתֵנוּ שְׁאַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם חוֹזֵר בְּתְּשׁוּבָה הַקָּשֶׁר שְׁלוֹ עִם אֱלֹקִים נִהְפָּךְ לְקָשֶׁר שֶׁל קִרְבָּה וְאַהֲבָה, קָשֶׁר שֶׁל גִּלּוּי פְּנִיִּים וְיַדִּידוּת.

הַסֵּתֶר פְּנִיִּים

בְּפְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ יֵשׁ אֶת אַחַת הַתּוֹכָחוֹת הַמִּפְחִידוֹת בְּיֹתֵר לְעַם יִשְׂרָאֵל, אִם יֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ חַטָּאִים: "וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה הִנֵּה שָׂכַב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרַי אֲלֵהִי נִכְר הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא כָּא שְׁמָה בְּקִרְבּוֹ וְעִזְבֵנִי וְהִפֵּר אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ" (דברים לא, טז), הַקַּב"ה מְכִיֵּן אֶת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ וּמוֹדִיעַ לוֹ מֵרֹאשׁ שֶׁהֵם הוֹלְכִים לְעֹזֵב אֶת דְּרֵךְ הַשֵּׁם. וְהַתּוֹצֵאָה תְּהִיָּה נוֹרָאָה: "וְחָרָה אִפִּי בּוֹ כִּיּוֹם הַהוּא וְעִזְבֹתֵימִים

הַסְתֵּר פָּנִים וְגִלּוֹי הַשֵּׁם

והסתרת פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות. ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים" (דברים לא, יז - יח), כִּאֵן הַתּוֹרָה מְדַבֵּרַת בְּאִפְסוֹן בְּרוּר מֵהַ יְקָרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל אִם הֵם יַעֲזֹבוּ אֶת הַקִּבְיָה וְאֶת דְּרֹךְ הַתּוֹרָה. וְכָל הַתְּכַלִּית שֶׁל הַתְּשׁוּבָה וְעֲשֵׂרֶת יְמֵי הַתְּשׁוּבָה, הִיא לְחֹזֵר בַּחֲזָרָה אֶל ה' וְאֶל הַתּוֹרָה, וְלִבְטֹל אֶת הַגְּזֵרוֹת הַקְּשׁוֹת הַמְּגִיעוֹת בְּעֵקֶב הַתְּשׁוּבָה.

זו הסבה שפֵרשת וילך היא 'בשבת שובה', להראות לאדם כמה התשובה היא קריטית ומחייבת המציאות.

עֲשֵׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה

הַיָּמִים הַלָּלוּ שֶׁל עֲשֵׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה הֵם יְמֵי רַחֲמִים גְּדוּלִים שֶׁהַקִּבְיָה מוֹכֵן לְקַבֵּל אֶת הַחֻטְאִים אֲלֵיו בְּאַהֲבָה. כִּי יְמֵינֶה פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׂבִים (תיקוני זוהר תקונא שבע וארבעין דף פד ע"ב, ועיין זוהר פרשת בראשית דף כג ע"א), אֲבָל אִם חֲלִילָה הֵאָדָם לֹא חוֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה וְלֹא מִנְצֵל אֶת הַהִזְדַּמְנוֹת הַנִּפְלְאָה הַזֹּה, הוּא מְגַבִּיר עָלָיו עוֹד יוֹתֵר אֶת מִדַּת הַדִּין, שְׁאֵפְלוּ 'כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ בְּשֹׁדֵה' וְהִגִּיעַ אֲלָיו לְעוֹרֵר אוֹתוֹ בַּתְּשׁוּבָה הוּא לֹא שָׁם לֵב לָזֶה.

בְּסִפּוּר שְׁמוּאֵל (א, פרק כח), מְסַפֵּר עַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁלְאַחַר שֶׁכָּבַר נִמְשַׁח לְמֶלֶךְ וְעָדִין לֹא יָצָא טְבָעוֹ בְּעוֹלָם, הוּא שָׁלַח בְּקִשָּׁה לְנָבָל הַכַּרְמֶלִי שֶׁהָיָה עֲשִׂיר גְּדוּל, בְּזִמְנֵן שֶׁהֶלֶךְ לְגִזּוֹ אֶת צֹאנוֹ, שִׁישְׁלַח לָהֶם אֶכָּל וְשִׁתְיָה, וְזֶה יְהִי שְׂכָר עַל זֶה שֶׁהֵם שָׁמְרוּ לוֹ עַל הַצֹּאן. נָבָל לֹא רָק שָׁלָא נִתֵּן אֶלָּא גַם חֶרֶף וְגַדְף אֶת דָּוִד, וְרָצָה דָּוִד לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ, שֶׁהָיָה הוּא שְׁמֶלֶךְ שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ אִין כְּבוֹדוֹ מְחוּל (כתובות דף יז ע"א).

אֲשֶׁתוֹ שֶׁל נָבָל, אֲבִיגַיִל, הִיָּתָה צְדִיקָה וְנִבְיָאָה (מגילה דף יד ע"א). הִיא יָנְמָה הַצֶּלֶה, וְלִקְחָה חֲמוּרִים מְלֵאִים כָּל טוֹב (שמואל א, כה, יח), וְהִלְכָה לְדָוִד הַמֶּלֶךְ וְנִתְּנָה לוֹ אֶת הַמִּנְחָה, וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שְׁלֹא יְהַרְגֵ אֶת בְּעֵלָה כִּי עָדִין לֹא יָצָא טְבָעוֹ בְּעוֹלָם וְהוּא לֹא מִפְּרֶסֶם כְּמֶלֶךְ (מגילה דף יד ע"ב).

דָּוִד וְיֵתֵר, אֲבָל הַקִּבְיָה לֹא וְיֵתֵר. וְאוֹמֵר הַכְּתוּב: "וְיִהְיֶה כְּעֲשֵׂרֶת הַיָּמִים וְיִגַּף ה' אֶת נָבָל וְיָמֵת" (שם פסוק לח), עָבְרוּ עֲשֵׂרֶת יָמִים וְהַקִּבְיָה נִגַּף אֶת נָבָל וְהוּא מֵת. הַגְּמָרָא (ראש השנה דף יח ע"א) מְסַבֵּרָה, שֶׁעֲשֵׂרֶת הַיָּמִים הַלָּלוּ הָיוּ עֲשֵׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה וְהַקִּבְיָה חִכָּה לְנָבָל שֶׁיְחֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה, וְכִשְׁעָבַר יוֹם כְּפוּר וְהוּא רָאָה שֶׁהוּא לֹא חוֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה

פְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ

- "ויגף ה' את נבל וימת".

"עת צרה היא ליעקב"

ובאמת הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ג הלכה ב) כותב, שאדם או צבור, עיר או מדינה שדנים אותם, אם יוצא שיש להם יותר עבירות ממצות - הורגים אותם מיד! הרמב"ם חולק ואומר שהם לא מתים מיד, אלא מורידים להם מסך השנים שהיו צריכים לחיות. וגם זה דבר נורא, אדם שהיה אמור לחיות שבועים או שמונים שנה מורידים לו את סך השנים, ופתאום בגיל ארבעים הוא נפטר. ואנשים לא מבינים: "הוא היה בריא!", והאמת שהוא לא מת עכשו, אלא כל שנה שהוא לא חזר בתשובה הורידו לו עוד שנים ועוד שנים, עד שתם זמנו.

אנחנו צריכים לדעת שהזמנים הללו הם זמנים שיכולים לגרם לאדם את כל הטוב שבעולם, וחלילה להפך. ולכן אפלו שאסור סתם לדר נדרים רק בעת צרה כדי להושע, בימים הללו שהם עת צרה שהרי 'ספרי חיים וספרי מתים לפניהם נפתחים' - מתר לדר (הריטב"א נדרים דף י ע"א דיבור המתחיל כתב רבינו).

אמירת סליחות בשבת

רבי יוסף קארו בבית יוסף (אורח חיים סימן תרב) מביא מנהג שהיה בספרד שהיו אומרים סליחות אפלו בשבת. והוא מסביר את המנהג הזה, שמכיון שנפסק להלכה (תענית דף יט ע"א), שמתריעין בשבת על עיר שהקיפיה גוים או לסטים, וכן פסק הרמב"ם (הלכות שבת פרק ב הלכה כד), גם עשרת ימי תשובה שהתפלה נשמעת יותר מבימים אחרים, נחשבים כעת סכנה שמוכן האדם להיות נגמר דינו ביום הכפורים, ואין לה דבר יותר נחוץ מזה.

כיום לא נהגו בזה (ספר האגור הלכות ראש השנה סימן תתקכ ובבית יוסף שם), אבל דברי הבית יוסף מאירים לנו את המצב לאשורו, כמה הימים הללו חשובים לתפלה, סליחה וחזרה בתשובה.

גלוי כבוד ה'

ובזמן הזה על האדם לעבד על גלוי כבוד ה' בעולם, שהרי ככל שהאדם חוטא ככה יש יותר הסתר פנים מהקב"ה, וככל שהאדם צדיק ככה הוא זוכה להארה

הסתר פנים וגלוי השם

וגלוי פנים מהקב"ה. ולכן גם כשאדם מתחזק בענייני אמונה ובטחון ומאמין בקב"ה בכל לבו, יש בזה תקון לחטאים שגרים בהם הסתר פנים בעולם, שזהו התקון לגלות כבוד ה' ושמלכותו בכל משלה.

האמונה בבורא צריכה להיות בהבנה וידיעה גמורה "שאין לנו מלך אלא אתה". רק הוא מושיענו והוא זה שיכול להוציא את האדם מפל מצב בחיים שהוא נמצא, "מאשפת ירים אביון" (שמואל א, ב, ח), הקב"ה ישתבח שמו משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עד מרום (אוצר המדרשים איזונשטיין אצילות עמוד 68 דיבור המתחיל ירוחם). והאדם צריך לחזק את עצמו תמיד ובמיוחד כשהוא עומד בתפלה, שהוא מדבר לפני מלך מלכי המלכים שרק הוא יכול להושיע אותו.

זאת הסבה שכשאדם מתפלל הוא צריך להצמיד את הרגלים (ברכות דף י ע"ב), כיון שהידיים והרגלים הם כלי הגוף שהאדם משתמש בהם, עם הידיים אדם עובד, יכול להתגונן מפני אויבים, לירות בנשק. עם הרגלים האדם הולך לעבד, יכול לברח מאויביו. ובתפלה אתה משבית את כל האברים, לזכר שאין לך לא רגלים ולא ידיים, אין לך שום יכולת, לא פרנסה, לא הגנה מפני אויבים, רק תפלה! ובבשולון הרשב"א (בפירוש האגדות בברכות שם), שהרגלים מורים על פעלה שבורח ורץ אל מחוז חפצו, והידיים כלי מלאכה, והמתפלל לא תתכן התפלה עד שיגדיל לנפשו שהצלתו ונזקו והנאתו והפכו אין לו בה בתחבולה ובהשגה.

ההרגשה הזו צריכה להיות לאדם בכל עשרת ימי תשובה, שהוא תלוי אך ורק בקב"ה. ולכן צריך להרבות בימים האלו בסליחות ותחנונים, ולסלק את הסתר הפנים של הקב"ה בגלל החטאים שעשינו.

מדה כנגד מדה

נחזר לקללה הנוראה שאומר הקב"ה: "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (דברים לא, יח). וידוע שהנהגותיו של הקב"ה בכל דרכיו הן במדה כנגד מדה (כלה רבתי פרק א הלכה יג, וסנהדרין דף צ ע"א). וכאן המדה כנגד מדה היא ברורה ביותר: כשאדם חוטא הוא מראה שהוא מתעלם מהקב"ה, וככיכול שם עין של מעלה כאלו אינה רואה (עיין בבא קמא דף עט ע"ב), שאפשר לחיות איך שרוצים ולעשות מה שרוצים, והקב"ה למרות שכתב שהוא יעניש הוא לא יעניש. ההתעלמות הזו מהקב"ה מביאה מצב של התעלמות מחלטת של הקב"ה מהחוטא, והוא נופל לפגעי הזמן, לצרות ותחלואים, והקב"ה מסתיר פניו ביום ההוא. והצדיק נצל מפל זה (עיין

פְּרִשְׁת וַיִּלְךְ

מלבי"ם תהלים פרק נא פסוק יג.

וּכְנָגַד לְזֶה הַבְּרָכָה הַכִּי גְדוּלָה שֶׁהַקֶּב"ה נוֹשֵׂא פָּנִים וּמַגְלָה פָּנִים לְעַם יִשְׂרָאֵל, "יֵשָׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ" (במדבר ו, כו), וְהַיָּמִים הַלְלוּ, עֲשֶׂרְת יָמֵי תְּשׁוּבָה - הֵם הַיָּמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם נְשִׂיאת פָּנִים וְקִרְבָּה גְדוּלָה שֶׁל הַקֶּב"ה לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְהֵם הַיָּמִים הַמְּסֻגָּלִים בְּיוֹתֵר לְתַקוּן אוֹתוֹ הַסֵּתֵר פָּנִים.

אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֱלֹא אַתָּה

הַיִּיטִי הַיּוֹם בְּבֵית הַכְּנֻסֶת. אַחֲרֵי מִנְחָה הַגִּיעַ אֵינָה זְקָן תִּימְנִי וְשָׂאל אֶת הַקֹּהֵל: "אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה אֲבִינּוּ מֶלְכֵנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֱלֹא אַתָּה. הֲרִי זֶה בְּרוּר שֶׁאֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֱלֹא אַתָּה, לָמָּה יֵשׁ מִיִּשְׁהוּ אַחַר לְהַצִּיעַ?". אַחַד מֵהַקֹּהֵל עָנָה לוֹ: "אַתָּה צָרִיךְ לְהַזְכִּיר דּוֹקָא אֶת הַדְּבָרִים הַכִּי פְּשׁוּטִים, שֶׁיֵּשׁ לָךְ אֱלֹקִים, וְשֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ, וְשֶׁאֵין בְּלִתּוֹ". וְהַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת הִיא אֲמַת לְאֲמַתָּה, הַאֲמוּנָה הַפְּשׁוּטָה אִם הָאָדָם לֹא יִשְׁנֶנּוּ וְיַחַזֵּק אוֹתָהּ אֲצֵלוֹ - אֲמוּנָתוֹ תַּחֲלֵשׁ.

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁאֲנַחְנוּ בְּכָל עֲשֶׂרְת יָמֵי תְּשׁוּבָה מְזַכְּרִים שׁוֹב וְשׁוֹב אֶת מַלְכוּת הַשֵּׁם, "הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ", "הַמֶּלֶךְ הַמְּשֻׁפָּט" וְעוֹד, כְּדֵי לְחַדֵּד בְּנוֹ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה.

שֵׁשׁ מִצְוֹת תְּמִידוּת

וְהַחֻבָּה הַזֹּאת לְזַכֵּר מַלְכוּת הַשֵּׁם, וְלְהַזְכִּיר שֶׁהוּא אֲבִינּוּ וְהוּא מֶלְכֵנוּ וְהוּא מוֹשִׁיעֵנוּ, הִיא לֹא רַק בְּעֲשֶׂרְת יָמֵי תְּשׁוּבָה אֱלֹא בְּכָל רִגְעַ וְרִגְעַ בְּחַיִּים אָנוּ מְצֹוִים בְּשֵׁשׁ מִצְוֹת תְּמִידוּת: לְהֶאֱמִין בּוֹ וְלֹא בְּזוּלָתוֹ, לְיַחַדּוֹ, לְאַהֲבָה אוֹתוֹ, לְיִרְאָה אוֹתוֹ, וְשֶׁלֹּא לְתוֹר אַחֲרֵי מַחְשְׁבוֹת הַלֵּב וְרֵאִית הָעֵינַיִם. אֲלֶּה מִצְוֹת שֶׁחַיִּיבֵן תְּמִיד וְלֹא יִפְסְקוּ מֵעַל הָאָדָם אֲפֵלוּ רִגְעַ כָּל יָמָיו (הַקְּדָמָה לְסֵפֶר הַחִינוּךְ דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל אַבֵּל). הַמִּצְוֹת הָאֵלּוּ הֵן תְּזַכְּרֵת תְּמִידִית לְאָדָם עַל חַיּוּבוֹ בְּעוֹלָם הַחֲמָרִי. בְּרִגְעַ שֶׁהָאָדָם שׁוֹכַח מֵהֵן, הוּא שׁוֹכַח גַּם אֶת בּוֹרְאוֹ וְאֵת יְעוּדוֹ בְּעוֹלָם.

רוּחֵי הַבוֹטָח

וּבְאֲמַת גַּם בְּאֵפֶן 'רוּחֵי' הָאָדָם שֶׁמְאֲמִין וּבוֹטָח וְזוֹכֵר אֶת הַקֶּב"ה בְּכָל דְּרָכָיו וְעִנְיָנָיו - מְרוּיַח יוֹתֵר. וְכִמּוֹ שֶׁאוֹמֵר הַחֲזוֹן אִי"ש (בבא בתרא סימן ה אות יח), כִּי הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבַּרְךְ הִיא לְפִי מִדַּת הַבְּטָחוֹן שֶׁמְשַׁלֵּיךְ הָאָדָם עַל בּוֹרְאוֹ יִתְבַּרְךְ. וְלָכֵן רְאוּי לְפַטֵּר תְּלִמִיד

הסתרת פנים וגלוי השם

חכם מהמסים ששומרים על העיר, כי התלמיד חכם מסתמא שומר על העיר. באור דברי - לפי מדת הבטחון שהאדם בוטח בה, ככה הוא משגח. ובגלל זה תלמיד חכם פטור ממס השמירה, כי אם הוא תלמיד חכם הוא בוטח בבורא, וממילא שמירתו מהקב"ה מועילה יותר משאר אנשים ולכן הוא לא צריך שמירה.

הכל תלוי ברצון ה'

זאת ההבנה הבסיסית שצריכה להיות לכל יהודי ויהודיה. השמירה, הפרנסה, ההצלחה בחיים, הכל תלוי ברצון השם ובהארת פניו אל האדם לפי מעשיו, מעשיהם יקרבו ומעשיהם ירחקו (עדויות פרק ה משנה ז), וכן להפך: הצרות והבעיות, האסונות וההפסדים, כלם מגיעים מהמסקנה הפשוטה: "על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" (דברים לא, ז).

זו התכלית של עשרת ימי תשובה שעלינו לזכור, ויהי רצון שקדשת הימים האלו תשפיע על כל השנה, ונזכה לפרסם מלכותו יתברך באהבה ושמחה אמן פן יהי רצון.

פְּרִשְׁת הַאֲזִינוּ

פְּרִשְׁת הַאֲזִינוּ

“אֵהָבֵת עוֹלָם אֵהָבֵתִיךְ”

הַתַּנּוּךְ סֵפֶר סְפוּרִים?

יש כִּמָּה פְּרִשְׁוֹת בַּתּוֹרָה שְׁאֵנִשִּׁים לֹא כָּל כֶּף אוֹהֲבִים מִכִּיּוֹן שִׁישׁ בָּהֶם תּוֹכַחֹת רַבּוֹת. בִּינֵיהֶן גַּם פְּרִשְׁת הַאֲזִינוּ. כְּשֶׁאֲדָם מִבֵּין שֶׁהַתּוֹרָה הִיא סֵפֶר חֻקִּים בְּרוּרִים שֶׁהֵם הַמְקִימִים אֶת הָעוֹלָם, וְלֹא מְקַבְּץ סְפוּרִים נְחֻמָּד, הוּא מִבֵּין שְׁדוּקָא פְּרִשְׁוֹת הַתּוֹכַחָה נִצְרָכּוֹת בִּיּוֹתֵר לְאֲדָם בְּעוֹלָמוֹ.

לְצַעֲרֵנוּ הַרְבֵּה אֲנִשִּׁים מִתִּיחָסִים לְסֵפֶר הַתַּנּוּךְ בְּכֻלָּל וְלַתּוֹרָה בְּפֶרֶט, כְּסֵפֶר סְפוּרִים נְחֻמָּד וְלֹא מְחִיב, וְלִכֵּן הֵם גַּם אוֹהֲבִים וּבוֹחֲרִים רַק אֶת הַסְּפוּרִים הַנְּחֻמָּדִים בְּעֵינֵיהֶם. בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית בְּרִיאַת הָעוֹלָם (בראשית א, א) זֶה בְּסֵדֶר, אֲבָל עַל הַרִיגַת קִיּוֹן לְהַבִּיל (בראשית ד, ח) הֵם מְדַלְּגִים. נַח שְׁבוּנָה תְּבֵה (בראשית ו, יד) זֶה נְחֻמָּד, אֲבָל שֶׁהַשֵּׁם הַבִּיא מְבוּל (בראשית ז, יז) הֵם מְעַדִּיפִים לְדַלֵּג. גַּם שֶׁהַקַּב“ה הָרַס אֶת דּוֹר הַפְּלִגָּה (בראשית יא, ח) הֵם מְמַלִּיצִים לְדַלֵּג, וְכֵן הַלְּאֵה. וְלִכֵּן הֵיחָס שְׁלֵהֶם לְסֵפֶר הַתַּנּוּךְ הוּא מְעוֹת לְחֻלוּטִיּוֹ, וְהֵם מְגַדְּלִים דּוֹר שֶׁל בּוֹרִים וְעַמִּי הָאֲרָץ שְׁלֹא יוֹדְעִים שֶׁסֵּפֶר הַתּוֹרָה הוּא סֵפֶר חֻקִּים וְהוֹרָאוֹת, וְלֹא סֵפֶר סְפוּרִים.

הַתּוֹכַחָה

בְּפֶרֶשְׁתֵּנוּ מִשֶּׁה רַבְּנוּ בָּא וּמְזַהֵר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל אִם חָלִילָה יַעֲזֹבוּ אֶת דְּרָךְ ה' מֵהַ יְהִיָּה עֲנֹשׁ. פְּרִשְׁת הַאֲזִינוּ הִיא הַפְּרִשָּׁה הָאֲחֵרוֹנָה, אוֹ אַחַת לְפָנֵי הָאֲחֵרוֹנָה שְׁנֵאֲמָרָה בִּיּוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל מִשֶּׁה רַבְּנוּ (בַּאֲבֵן עוֹרָא דְּבָרִים פֶּרֶק לֹא פֶסוּק כִּב שַׁכְּתַב שְׁפִרְשַׁת וּזְאֵת הַבְּרַכָּה נֶאֱמָרָה לְפָנֵי פִרְשַׁת הַאֲזִינוּ, וְעֵיין בְּרַמְבַּ"ן פֶּרֶק לֹא פֶסוּק כִּד, וּבִסְפֶר דְּבָרֵי יוֹאֵל מִסַּאטְמֶר פִּרְשַׁת הַאֲזִינוּ אוֹת ג עמוד קצב), וְזֹאת הַמְזַכְּרַת שֶׁהוּא מְשֹׁאֵר לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְהַמְזַכְּרַת לֹא עֲטוּפָה בְּפִרְחִים וּלְכַבּוֹת, אֲלֵא בַּתּוֹכַחָה נוֹרְאָה: “וַיִּרְא ה' וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בְּנִיּוֹ וּבִנְתֵיּוֹ וַיֹּאמֶר אֲסִתִּירָה פָּנָי מֵהֶם אֲרֵאָה מָה אַחֲרֵיתָם. כִּי דוֹר תַּהֲפֹלֵת הִמָּה בְּנִים לֹא אֲמֵן בָּם הֵם קְנֵאוּנֵי בְּלֹא אֵל כַּעֲסוּנֵי בְּהַבְלִיָּהֶם וְאֲנִי אֲקַנְיָאֵם בְּלֹא עֵם בְּגוֹי נִבְּל אֲכַעֲיָסִם” (הַאֲזִינוּ לֵב, כֹּא), “כִּי אִשׁ קָדְחָה בְּאִפִּי וְתִיקַד עַד שְׂאוֹל תַּחֲתִית” (שֵׁם

”אהבת עולם אהבתיך”

פסוק כב) ”מזי רעב ולחמי רשף” (פסוק כד), ”מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה” (פסוק כה), ”אמרתי אפאיהם אשביטה מאנוש זכרם” (פסוק כו) ”איכה ירדף אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם לא פי צורם מכרם וה' הסגירם” (פסוק ל), ועוד ועוד פסוקים מופחידים. והשאלה הנשאלת, למה? למה משה רבנו לא נפרד מעם ישראל באפן נחמד למה שלא יעשה אתם שירה בצבור, איזה קומזיץ או משהו נחמד, למה להשאיר רשם כזה מבהיל ומפחיד?

מי שקורא את הפסוקים הללו בלי לדעת ולהבין את הרצון האלקי המבאר בדברי חז”ל, יחשב שחס ושלום הקב”ה מחפש להעניש ולנקם בעם ישראל. פעם שמעתי יהודי חלוני מסבן שאמר: ”אני לא רוצה אלקים נקמן שפנה, לא רוצה אלקים שעשה שואה, לא רוצה אלקים מאים”. הוא רוצה אלהים מחמד, אלהים חמוד, שאפשר לשים אותו בארון מתי שרוצים, לא מחיב ולא מכריח, רק גותן מתנות. וכדי להבין את צורת הפרדה שנפרד מהם משה רבנו עלינו להבין את מכלול המצב שהיו בו עם ישראל במדבר.

עלובה פלה

עם ישראל באו וקבלו את התורה. כשהם קבלו את התורה הם הגיעו לדרגה הגבוהה ביותר שיש, ”אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם” (תהילים פב, ו, ועיין בעבודה זרה דף ה ע”א), ובדרגה הזו זה שהם באו ואמרו נעשה ונשמע! ויצאה בת קול מן השמים ואמרה ”מי גלה רז זה לבני”. (שבת דף פח ע”א), אחרי כמה זמן מה קרה? הלכו ונטאו בעגל, ואמרו חז”ל (שבת דף פח ע”ב), עלובה פלה שמזנה בתוך חפתה. בתוך החפה, הלכו ועבדו את העגל.

ונשאלת השאלה, כאן זה לא היה מעמד החפה, כיון שלמרות שהם היו במעמד הר סיני, הרי משה רבנו עלה להר ארבעים יום וארבעים לילה (שמות כד, יח), ובכל הזמן הזה ויחן שם ישראל נגד ההר” (שמות יט, ב), ובהשואה לחפה זה היה בזמן קבלת הפנים, או בזמן שאוכלים מנה ראשונה. למה אומרים חז”ל שזה היה מעשה בחפה עצמה?

”ויפתוהו בפיהם”

יש מדרש מבהיל (מדרש רבה פרשת נשא פרשה ז סימן ד), אמר רבי מאיר: אפלו בשעה שהיו אומרים ”כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע” (שמות כד, ז), היו אומרים בפיהם

פְּרִשְׁת הָאֲזִינוּ

אָחַד וּבְלִבְכֶם אָחַד, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ וּלְבָבָם לֹא נִכּוֹן עִמּוֹ" (תהילים עח, לו). וּבְאֹר הַדְּבָרִים שֶׁאֶפְלוּ כְּשֶׁעָמְדוּ וְאָמְרוּ: "נִצְעֶשֶׂה וְנִשְׁמַע" כּוֹנְנֵתָם בְּלִב הַיְתָה לַעֲבוּדָה זָרָה. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּתַהֲלִים: "וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ" - עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁקְרִים וּמַפְתִּים אֶת הַקִּב"ה בְּפִיהֶם. וְהַקִּב"ה הָרִי חוֹקֵר כְּלִיּוֹת וְלֵב וְהַכִּיר בְּזֶה, וְלִמְרוֹת זֹאת מִתְפַּעֵל וְאוֹמֵר: "מִי גִלָּה רִז זֶה לְבַנְיָ", וַיִּרְדּוּ מְלֹאכִים וְנִתְּנוּ עַל רֹאשׁ כָּל אָחַד שְׁנַי כְּתָרִים (שבת דף פח ע"א). מָה הַהֲבֵנָה בְּזֶה?

"לָנוּ בִשֵּׁת הַפְּנִים"

יֵשׁ מְדַרְשׁ אַחַר מִפְּלֵא (מדרש רבה פרשת כי תשא פרשה מא סימן א) עַל הַפְּסוּק "לָךְ ה' הַצְּדִיקָה וְלָנוּ בִשֵּׁת הַפְּנִים" (דניאל ט, ז). לָמָּה לָנוּ בִשֵּׁת הַפְּנִים? מָה עָשִׂינוּ?

וְהַמְדַרְשׁ מְבָאֵר שֶׁלִּמְרוֹת שֶׁעָשׂוּ עָגַל מִסְכָּה וְאָמְרוּ "אֱלֹה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִעֲלִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות לב, ד) וְעָשׂוּ נִאֲצוֹת גְּדוּלוֹת, הַצְּעֵד הַפְּשׁוּט שֶׁהָיָה הַקִּב"ה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהֶם הוּא לֹא לְהַבִּיא לָהֶם לְמַחֵר אֲכָל מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁלֹא יֵרַד הַמָּן. וְלִדְגָמָא מַחֲזִי הַיּוֹם יוֹם: אִשָּׁה רְגִילָה, שֶׁבְּעֵלָה פּוֹגַע בָּהּ בְּלִילָה, וְהַשְּׁפִיל אוֹתָהּ וּבִזָּה אוֹתָהּ, שְׁלֹא יִצְפֶּה לָקוּם בְּבִקְרָה וְלִמְצֹא שְׁלִחָן עָרוּךְ עִם אַרְוִיחַת בְּקָר. אִם הַתְּפִיסָתָּ וְהַסְתַּדְרָתָּ בְּסֹדֵר, אֲבָל אִם לֹא הַתְּפִיסָתָּ וְלֹא הַסְתַּדְרָתָּ וְנִתְּתָ לָהּ לִישׁוֹן בּוֹכָה, אִתָּה עוֹד רוֹצֶה אַרְוִיחַת בְּקָר?

וְהַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ אַחֲרֵי שֶׁבִזּוּ וְהַשְּׁפִילוּ אוֹתוֹ, וְעָשׂוּ חֲלוּל הַשֵּׁם בְּצוּרָה הַכִּי נוֹרָאָה, מִבִּיא לָהֶם עַל הַבְּקָר אַרְוִיחַת בְּקָר, מִן! וּמִמְשִׁיךְ הַמְדַרְשׁ: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן רַבִּי שְׁלוֹם, וְלֹא עוֹד - לֹא רַק זֶה, אֲלֵא שֶׁהָיוּ נוֹטְלִים מִן הַמָּן וּמִקְרִיבִים לִפְנֵי עֲבוּדָה זָרָה!

יֵשׁ לָהֶם מִן, אִתָּה יוֹדֵעַ מָה זֶה מִן? לָחֵם שֶׁמְלַאכֵי הַשָּׁרֵת נִזְוָגִים מִמֶּנּוּ (יומא דף ע"ב), הָיוּ בּוֹ כַּחוֹת רוֹחֲנִיִּים אֲדִירִים, הוּא הָיָה נִבְלָע בְּאֲבָרִים (שם), לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהַתְּפִינּוֹת אַחֲרֵי הָאֲכָל, אִין כְּאֲבִי בְּטֵן, אִין כְּלוּם, רַק אוֹכְלִים וְנִהְנִים וְטוֹעֲמִים בּוֹ אֵת כָּל הַטְּעָמִים שֶׁבְּעוֹלָם (יומא דף ע"א), וְהֵם לוֹקְחִים אֶת הַמָּן הַזֶּה וּמִקְרִיבִים אוֹתוֹ לַעֲבוּדָה זָרָה.

וְנִרְאָה עַד כַּמָּה הָיָה הַדְּבָר נוֹרָא, שֶׁהָרִי יְדוּעַ מִה שֶׁאֲמָרָה הַתּוֹרָה שֶׁהִמָּן הָיָה יוֹרֵד בְּקִצְבָה מִיְחֻדָּת לְפִי הַנְּפָשׁוֹת בְּכָל מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה, בְּדִיוֹק כְּפִי הַצָּרָה שֶׁלָּהֶם (ע"ין רש"י פרשת בשלח פרק טז, פסוק יז), וּכְשֶׁיִּרְדָּה הַכַּמּוֹת שֶׁל הַמָּן אֲצֵל אוֹתָם הַרְשָׁעִים, הֵם הַעֲדִיפוּ לְקַחֵת אֶת הָאֲכָל מִהֶפֶה שֶׁלָּהֶם וּמִהֶפֶה שֶׁל הַיְלָדִים שֶׁלָּהֶם כְּדִי לְהַקְרִיב

”אהבת עולם אהבתיך”

לעבודה זרה. ראש המשפחה היה אומר לכלם: ”היום אוכלים פחות”, וכששאלו: ”מה השתנה הלילה הזה מכל הלילות? - הרי תמיד יש מן בשפע, וזה מספיק לכלם, מה קרה היום?” והוא ענה: ”יש לנו כאן עבודה זרה שאנחנו צריכים להקריב לה קרבן, לכן כל אחד יאכל פחות כדי שיהיה מספיק גם לפסל”. וזה מה שאומר הכתוב: ”ולחמי אשר נתתי לך סלת ושמן ודבש האכלתיך ונתתיהו לפנייהם לריח ניחוח ויהי נאם ה' אלקים” (יחזקאל טז, יט ועיין בפירוש רש”י), אומר הקב”ה: נתתי לכם סלת, שמן ודבש - ”והמן כנרע גד הוא” (במדבר יא, ז) ”וטעמו כטעם לשד השמן” (שם פסוק ח) ”כצפיחת בדבש” (שמות טז, לא), את זה נתנו לריח ניחוח לעבודה זרה.

ועל זה אמר דניאל: ”לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים” - דניאל אומר לקב”ה, אני המום מהסבלנות הנוראה של הקב”ה, שביום שפרת ברית עם עם ישראל - חטאו. יש דבר נורא יותר מכלה שמזנה תחת חפתה?, שגם כשהם אומרים 'נעשה ונשמע' - הם מתכוננים לעבודה זרה. והקב”ה לא סוגר להם את הברז, מאכיל אותם מן, והם לוקחים ממנו לעבודה זרה. ועדין הבורא יתברך מאריך אפו ונותן להם שוב ושוב (עיין נחמיה ט, כ).

מלאך המות בהר סיני

עוד מובא במדרש (ויקרא רבה פרשת מצורע פרשה יח סימן ג) באותה שעה שעם ישראל אמרו 'נעשה ונשמע', הגיע הקב”ה וקרא למלאך המות ואמר לו, אף על פי שעשית אותך קוזמוקרטור על כל בריותי (זה שמוציא להורג), אין לך עסק באמה זו. למה? שהם בני, וזהו שאמר הכתוב 'ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך' (דברים יד, א), מהו 'מתוך החשך'? ממלאך המות שהוא קרוי חשך שהיה שם.

והשאלה מתבקשת: מה קשור מלאך המות למצמד הר סיני ולמתן תורה? והתשובה מבארת, כי עדין היתה לו שיכות שם! כי הם עדין לא עזבו את כחות השמאה, יש להם עבודה זרה בארון, יש לו מן במגרה והוא עוד מעט הולך להקריב אותו לעבודה זרה. ולמרות זאת אומר הקב”ה למלאך המות: אל תגע בהם.

”אהבת כלולתיך?”

הרי אין מח אנושי שיוכל לסבל את הדבר הזה, שאחרי שהוא השקיע לחתנה ועשה ארוע גדול, תזמרת, אכל, מגות הכי יקרות, הכל משלם, החתן דאג להכל, וברגע הקדושין כשהוא בא לתת לה את הטבעת היא הולכת וחוטאת בפניו לעיני

פְּרִשְׁת הַאֲזִינוּ

כֵּלָם! וְלֹא רַק זֶה, הִיא לּוֹקַחַת אֶת הַטְּבִיעַת וְנוֹתְנַת אוֹתָהּ לְמִי שֶׁהִיא חֲטָאָה אֹתוֹ. יֵשׁ מִיִּשְׁהוּ בְּעוֹלָם שֵׁיִעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו?

וְהַקִּב"ה בְּרַב אֲהַבְתוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִתְרַגֵּשׁ וּמְסַתְפֵּק בְּמַחֲוֶה שְׂאֲמְרוּ לוֹ "נִעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע". וְלֵאחֶר כְּאֵלֶּף שָׁנָה, אַחֲרֵי שְׁעַם יִשְׂרָאֵל חוֹטֵא וְגוֹלָה מֵאַרְצוֹ, הוּא אוֹמֵר לְנָבִיא יְרֵמְיָהוּ "הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵת כְּלוּלְתֶיךָ" (ירמיה ב, ב). אוֹמֵר אֱלֻקִים: אֲנִי זוֹכֵר אֶת הָאֲהָבָה שֶׁאֲהַבְתָּם אוֹתִי, וּבִזְכוּת זֶה "וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם" (ירמיה לא, טז), הַשֵּׁם יָשִׁיב שְׁבוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

אִם הָיוּ שׂוֹאֲלִים אוֹתָנוּ הַיִּינוּ מְעַדִּיפִים שֶׁהַקִּב"ה לֹא יִזְכֵּר אֶת אֲהַבַת הַכְּלוּלוֹת. הֲרֵי אֲצַל הַקִּב"ה אֵינן שְׂכַחָה, כִּי זוֹכֵר כָּל הַנִּשְׁכַּחוֹת אֲתָהּ. מִמָּה הַקִּב"ה מִתְפַּעֵל, מֵאֲהַבַת כְּלוּלוֹתֶיךָ? מָה עָשׂוּ עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהָרָאוּ אֶת אֲהַבְתָּם לְקִב"ה, שֶׁהוּא מִתְפַּעֵל מִזֶּה כָּל כֶּף?

"לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַמְדַבֵּר"

וְהַפְּתוּב מִמְשִׁיךְ וְאוֹמֵר שֵׁשׁ מַלִּים שֶׁהֵן הָאֲהָבָה שֶׁהָרָאוּ עִם יִשְׂרָאֵל לְקִב"ה: "לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַמְדַבֵּר בְּאַרְץ לֹא זְרוּעָה".

הַקִּב"ה לֹא אוֹמֵר: בְּמָה שְׂאֲמַרְתֶּם "נִעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" - שֶׁכֵּן הוּא יָדַע מָה מְסַתְתֵּר בְּלִבָּם. הוּא גַם לֹא אוֹמֵר שֶׁזֶה עַל מָה שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי מִיָּד חֲטָאוּ בְּעֵגֶל. "עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵי נִתֵּן רִיחוֹ" (שִׁיר הַשִּׁירִים א, יב). הוּא מְזַכֵּר אֶךְ וְרַק אֶת מָה שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ לְמַדְבָּר, "לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַמְדַבֵּר בְּאַרְץ לֹא זְרוּעָה" - זוֹ הַמְּעַלָּה הַיְחִידָה.

וְגַם מְעַלָּה זוֹ צְרִיכָה עֵיוֹן גְּדוֹל, וְכִי הֵיטֵה לָהֶם בְּרָרָה חוּץ מִלְּצִאֵת מִמְצָרִים? הֲרֵי הַמְצָרִיִּים הָיוּ עוֹבְדִים בָּהֶם בְּפָרֶךְ וּבְכָל עֲבוּדָה בְּשׂוּדָה (עֵינן שְׁמוֹת א, יד). פְּרָעָה הֲרִשָּׁע הִיָּה שׁוֹחֵט מֵאָה וְחַמְשִׁים תֵּינִיּוֹת בְּבִקְרָה וּמֵאָה חַמְשִׁים תֵּינִיּוֹת בְּעָרֵב וּמִתְרַחֵץ בְּדָמָם (מִדְרַשׁ רַבָּה שְׁמוֹת פְּרָשָׁה א סִימָן לד). הֵם עָבְרוּ שָׁם 'שׂוֹאָה', כּוֹלֵל מַחְנוֹת עֲבוּדָה וּמַחְנוֹת הַשְּׂמָדָה. כֵּלָם הָיוּ בּוֹרְחִים מִמְּקוֹם שֶׁכָּזָה.

וְלֵאֵן הֵם יֵצְאוּ? לְמַדְבָּר. אֲבָל הַמְדַבֵּר עֲצָמוֹ לֹא הֵיָה בְּשִׁבְלָם מְדַבֵּר, שֶׁהֲרֵי הֵם הָיוּ מְקַפִּים בְּעֵנְנֵי הַכְּבוֹד שֶׁהָיוּ מְגַנִּים עֲלֵיהֶם וּמְסִיעִים אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמְקוֹם. "כִּי בְּסִכּוֹת הוֹשְׁבֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא כג, מג) וְהָיוּ עֲנַנִּים שֶׁבָּהֶם הָיוּ יוֹשְׁבִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְ'טְסִים' בָּהֶם מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְלֹא מִתְעִיפִים (הַש"ךְ עַל הַתּוֹרָה פְּרִשְׁת פָּרָק ח פְּסוּק ד. וְעֵינן בַּסֵּפֶר דְּבַשׁ לְפִי מַעֲרַכַת ס' אוֹת כג, וּבַסֵּפֶר חוּמַת אֲנָךְ וִיקְרָא פְּרִשְׁת אֲמוֹר אוֹת ח). וְהִטְיָסָה הַנְּעִימָה הַזֹּאת מְלוֹהָ בְּמִים מִיְחָדִים מִבְּאֵרָה שֶׁל מְרִים, שֶׁהָיוּ מְרַפְּאִים אֶת כָּל הַמַּחְלוֹת

”אהבת עולם אהבתיך”

(עיינ אורחות חיים מלוניל חלק א הלכות הבדלה אות לב), ובשבת היתה הבאר מוציאה להם יין לקדוש (מדרש תלפיות ענף יין), ובאכל שיש בו את כל הטעמים בעולם - מן. וכי היה עדיף להשאר במצרים? ממה ההתפעלות הגדולה כל כך של הקב”ה שהלכו עם ישראל במדבר?

והתשובה פשוטה ומאירה: מרב שהקב”ה אוהב את עם ישראל הוא מתפעל מהבטוי הקטן הזה של אהבה שהסכימו ליצאת מצרים והלכו ועשו את רצונו. ולמרות שהכעיסו אותו במדבר ונסו אותו עשר פעמים, וחשבו באמירת ‘נעשה ונשמע’ על עבודה זרה ועוד ועוד דברים לא ראויים, אומר הקב”ה: הריאתם לי בטוי של אהבה אחד? אני לוקח את זה, ומתעלם מכל השאר!!!

כמה אנשים יכולים בפחינה הזו להדמות לקב”ה? הרי כתוב “והלכת בדרךכו” (דברים כח, ט), וכי אנחנו יכולים ללכת בדרךכו? היום בדרך כלל ילד שהוא תשעים ותשעה אחוז בסדר, פעם אחת הוא עושה משהו לא טוב, הוא מהר מאד ירגיש משהו חם באזור הלחי. האשה שתהיה הכי משלמת, אם פעם אחת היא עושה בושות לבצלה הוא כבר חושב לגרש אותה.

שמעתי ספור על אחד שחזר בערב שבת מבית הכנסת וראה שכל השלחן פרוץ והבית מסדר. הוא מסתפל על השלחן ורואה 12 סוגי סלטים שאשתו טרחה והכינה. הוא מסתפל סלט סלט ורואה שחסר את הסלט שהוא אוהב, הוא שואל אותה: “איפה הסלט הזה שאני אוהב?” אשתו אמרה לו: “לא הספקתי להכין”. זה הכעיס אותו מאד, עד שהוא לא שלט בעצמו, תפס את השלחן והפך את כלו. וזה אחרי שהוא חזר מבית הכנסת, התפלל, ואולי גם היה חזן וברך אנשים בדרך...

אומר הקב”ה: אתם צריכים ללכת בדרךכו, והדרכים של הקב”ה מפלאות. הוא נותן כח אפלו לעוברי עברה, למרות שהוא יודע שהם משתמשים בכח הזה נגדו (עיינ בספר תומר דבורה פרק א). כשהאדם יבוא ויהיה בדרגה הזו, אין כמעט סכוי! אבל זה לא פוטר אותנו מהצווי של התורה “והלכת בדרךכו”.

ולא רק זה, אלא להעריך כל דבר הכי קטן, כמו שהקב”ה מתפעל ממה שעם ישראל עשו כביכול בשבילו, אפלו מהאמירה לבד של “נעשה ונשמע” ללא כוונת הלב - הקב”ה מוריד להם מלאכים, הקב”ה לוקח את הדבר הכי קטן שעם ישראל נתן כביכול בשביל הקב”ה ואומר לנביא ירמיהו בחרבן בית המקדש: אני זוכר את האהבה שלכם ובזכות זה אני אושע אתכם מהאויבים שלכם. זה קדם כל מלמד אותנו כמה הקב”ה אוהב את עם ישראל. וכמה עלינו מוטלת החובה ללכת בדרךכו,

פְּרִשְׁת הָאֲזִינוּ

וּלְהַתְפַּעֵל מִכָּל מַעֲשֵׂה טוֹב שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבְלֵנוּ, אִם זֶה הָאִשָּׁה אוֹ הַיְלָדִים, אֲפֹלוּ אִם
הֵם רַב הַזְּמַן לֹא בְּסֵדֶר, קָל וְחֹמֶר אִם הֵם רַב הַזְּמַן בְּסֵדֶר.

“הֲלֹא הוּא אָבִיךָ קִנְיָ”

כַּמָּה סִבְלָנוֹת הֵיטָה לְקַבֵּה, וְעַל זֶה אוֹמֵר מֹשֶׁה רַבְּנוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּפִרְשַׁת הַשְּׁבוּעַ,
“הֲלֹא’ תִּגְמְלוּ זֹאת עִם נֶבֶל וְלֹא חָכָם” (דְּבָרִים לֵב, ו), וְכִי זֶה מֵה שְׁמַגִּיעַ לְקַבֵּה, אַחֲרֵי
כָּל מֵה שֶׁהַבְּלִיג וְנָתַן לְעַם יִשְׂרָאֵל עוֹד וְעוֹד? “הֲלֹא הוּא אָבִיךָ קִנְיָ” (דְּבָרִים לֵב, ו),
הֲלֹא כַּמָּה שְׁעִים יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ וְחָרְפוּ וְגִדְפוּ שֵׁם הַשֵּׁם וְחֲטָאוּ בְּעִבּוּדָה זָרָה, הוּא נִשְׂאָר
“אָבִיךָ קִנְיָ” כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר בְּגִמְרָא (קִידוּשֵׁין דָּף לו ע”א), שֶׁבֵּינ אִם יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים
רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם וּבֵינ שְׂאִינָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, הֲרִי הֵם קְרוּיִים בְּנִים.

כַּמָּה אֲנַחְנוּ רְחוּקִים מֵהַטּוֹב שֶׁל הַקַּבֵּה. וּמִכֵּיּוֹן שֶׁהַקַּבֵּה כָּל כֶּף טוֹב לְעַם יִשְׂרָאֵל,
כַּמָּה עֲלִינוּ לְהַזְהֵר לֹא לְנַצֵּל לְרַעַה אֶת הַטּוֹב הַזֶּה, וְגַם אִם חָלִילָה הָאָדָם נָפַל וְנִכְשַׁל
בְּעִבְרָה הַקַּבֵּה מִשְׁתוֹקֵק שִׁיחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, וּכְמֵאֵמֶר הַנְּבִיא “דַּרְשׁוּ ה’ בְּהִמְצָאוֹ
קִרְאָהוּ בְּהִיטוֹתוֹ קְרוּבִי. יַעֲזֹב רִשְׁעֵי דַרְכּוֹ וְאִישׁ אֶן מִחֲשֻׁבְתּוֹ וְיִשָּׁב אֶל ה’ וִירַחֲמֵהוּ
וְאֵל אֱלֹקֵינוּ כִּי יִרְבֶּה לְסִלּוּחַ” (ישעיה נז, ו - ח). וְאִם תַּחֲשַׁב: וְכִי הַקַּבֵּה יִקְבַּל אוֹתִי
בְּתִשׁוּבָה? הֲרִי אֲנִי לֹא הֵיטִיטִי סוּלַח לְמִי שֶׁהֵיטֵה חוֹטָא וְעוֹשֵׂה כָּל כֶּף רַע נְגִידִי. עַל זֶה
אוֹמֵר הַקַּבֵּה: “כִּי לֹא מִחֲשֻׁבוֹתֵי מִחֲשֻׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דְרָכֵיכֶם דְּרָכֵי נְאֻם ה’ כִּי גָבְהוּ
שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כִּן גָּבְהוּ דְרָכֵי מִדְרָכֵיכֶם וּמִחֲשֻׁבוֹתֵי מִמִּחֲשֻׁבוֹתֵיכֶם” (שם פֶּסֶק ח), כְּמוֹ
הַמְרַחֵק וְהַהִפְרֵשׁ בֵּינ הַשָּׁמַיִם לְאָרֶץ כֶּף הַמִּחֲשֻׁבוֹת שְׁלֵי רְחוּקוֹת מֵהַמִּחֲשֻׁבוֹת שְׁלָכֶם.
וְלָכֵן אֵל תַּחֲשַׁב שֶׁהַתִּשׁוּבָה שְׁלָךְ לֹא רְצוּיָה חָלִילָה.

וְעַצָּם הִיְדִיעָה הַזֹּאת שֶׁהַקַּבֵּה כָּל כֶּף אוֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, צְרִיכָה לְגַרֵם לָנוּ לְחֹזֵר
בְּתִשׁוּבָה. וְלָכֵן כָּאֵן בְּפִרְשָׁה, שְׁמֹשֶׁה רַבְּנוּ נִפְרַד מֵעַם יִשְׂרָאֵל בְּתַקִּיפוֹת שְׁכֹזוֹ, כִּנְתָנוּ
לְעוֹרֵר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַד כַּמָּה הַקַּבֵּה הֵיטִיב אֶתְם מֵרֵאשִׁיתֶם וְעַד לְאַחֲרֵיתֶם, וְכַמָּה
הֵם הַשִּׁיבוּ לוֹ רַעַה תַּחַת טוֹבָה. וּבְרוּחַ קִדְשׁוֹ יִדַּע שְׁגָם בְּעִתִּיד יִחֲטָאוּ עַם יִשְׂרָאֵל,
וְלָכֵן הוֹדִיעַ לָהֶם מֵרֵאשׁ שֶׁהַקַּבֵּה יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לְעַד, לְמִרוֹת כָּל רְחֻמְנוֹתוֹ הוּא מַעֲנִישׁ
אֶת הָאָדָם, וְזֶה חֶסֶד הַשֵּׁם שֶׁהוּא מַעֲנִישׁ כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה (עֵינֵי יַבְמוֹת דָּף קה ע”ב).

יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֶּה לְפָסוּק הַשְּׁלִישִׁי בְּפִרְשָׁה: “כִּי שֵׁם ה’ אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לְאֱלֹקֵינוּ”
(דְּבָרִים לֵב, ג), נִזְכֶּה לְהַגְדִּיל וּלְבָרֵךְ וּלְפָרְסֵם אֶת שֵׁם הַשֵּׁם, וְכָל עַם יִשְׂרָאֵל יִחְזְרוּ
בְּתִשׁוּבָה אֲמֵן כִּן יְהִי רְצוֹן.

מי היה מִשֶׁה רַבֵּנוּ

פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

מי היה מִשֶׁה רַבֵּנוּ?

אִישׁ הָאֱלֹקִים

”וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ” (דברים לג, א). כָּאֵן בְּסִיּוּם הַתּוֹרָה, הַתּוֹרָה רוֹצֵה שְׁנֹזְכֵר אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בַּתֶּאֱר “אִישׁ הָאֱלֹקִים”. גַּם דָּוִד הַמֶּלֶךְ כְּשֶׁמְזַכְרֵוּ בַּתְּהִלִּים, הוּא מְזַכְרֵוּ בַּתֶּאֱר הָעֵצוֹם וְהַנּוֹרָא הַזֶּה: “תִּפְלֵה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים” (תהילים ז, א).

הַמְּפָרְשִׁים שׁוֹאֲלִים מַה פֶּשֶׁר תֶּאֱר הַכְּבוֹד הַזֶּה כָּאֵן? וְלָמָּה דְּוִקָא מְשַׁבַּחַת הַתּוֹרָה אֶת מֹשֶׁה שֶׁהָיָה אִישׁ הָאֱלֹקִים? (עֵיין אֲבֵן עֲזָרָא, רַמְבַּ”ן, דַּעַת זְקֵנִים מִבְּעֵלֵי הַתּוֹסֵפוֹת, רַבֵּי חַיִּים פִּלְטִיָּאל, פִּירוּשׁ הַרַא”שׁ, רַבֵּנוּ בַחֵי, וְאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ וְעוֹד)

וּמִבְּאֵר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ דְּבַר מְפָלָא: נִתְּפֹן בְּמֵאֲמָר זֶה לְהַעֲיֵד עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כִּי כָּל הַתְּעַצְמוֹת בְּמִדּוֹת הַטּוֹבוֹת הַיְדוּעוֹת לוֹ, לֹא הָיוּ אֶלָּא לְצַד יִרְאַתוֹ מֵאֱלֹקִיו לְפִי שֶׁהָיָה טַבְּעוֹ, לֹא שֶׁהָיָה טַבְּעוֹ מְסִיעוֹ אֶל הַדְּבַר - בְּאוֹר דְּבָרֵיו, שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ לֹא נוֹלַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עִם מִדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁהָיוּ טְבוּעוֹת בּוֹ - לֹא שֶׁהָיָה הַטַּבְּע מְסִיעוֹ - כָּל הַמִּדּוֹת שֶׁל מֹשֶׁה הָיוּ עִם עֲבוּדָה גְּדוּלָה שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם, לְתַקֵּן וּלְשַׁבֵּר אוֹתָן. וְלִכְּנֹן הַזְּכִירוֹ הַכְּתוּב בַּתֶּאֱר “אִישׁ הָאֱלֹקִים” - כְּאֵדָם שֶׁיִּרְאַתוֹ מֵאֱלֹקִיו שֶׁנִּתְּנָה לְטוֹבָה אֶת כָּל מִדּוֹתָיו וְהַנְּהַגוֹתָיו שֶׁהָיוּ טְבוּעוֹת בּוֹ.

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ נוֹלַד קְדוּשׁ?

וּבְאֵמַת עַל הַדְּבַר הַזֶּה נִשְׁתַּבְּרוּ כְּמָה וְכְמָה קְלָמוּסִים. יֵשׁ קְנִטְרִס שֶׁנִּקְרָא בֵּית וְעַד לְחֻכְמִים, כְּתוּב שֶׁם הָרַב זָאב אֶהְרֵן טָלֵר (עֲמוּד שִׁפְח) בְּאֵרִיכוֹת גְּדוּלָה, הָאֵם בְּאֵמַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לֹא נוֹלַד עִם מִדּוֹת טוֹבוֹת? וְכִי הוּא לֹא נוֹלַד קְדוּשׁ מִרְחָם?

בְּפִשְׁטוֹת נִרְאָה מִדְּבָרֵי חַז”ל שֶׁהוּא נוֹלַד קְדוּשׁ, שֶׁהָרִי הַבֵּית הַתְּמַלָּא אוֹרָה בְּשַׁעָה שֶׁהוּא נוֹלַד (עֵיין סוּטָה דָּף יג ע”א). וְאֵבָא שְׁלוֹ עֲמָרָם הָיָה צְדִיק וְקְדוּשׁ שְׁמַת לְלֹא עוֹן (שַׁבַּת דָּף נה ע”ב), וְלֹא שֶׁלְטָה בּוֹ רְמָה וְתוֹלְעָה (כִּלְהֵ רַבְתֵּי פֶרֶק גַּ הַלְכָה כַּב) וְלִכְּנֹן

פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹמְרִים שְׁלֻעוֹלָם לֹא יִגְיֵעוּ לְדַרְגַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ: "מֹשֶׁה רַבְּנוֹ נוֹלַד קִדְּשׁ קִדְּשִׁים, אֲנִי נוֹלַדְתִּי בְּדִיּוֹנְגוֹף בְּתַל אַבִּיב לְהוֹרִים מְחַלְלֵי שִׁבְת - מָה כָּבֵר יִכּוֹל לְצִאת מִמִּנְי?", הֲכִי קַל לוֹמַר שְׁכָל הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיוּ בַּהֶסְטוֹרִיָּה נוֹלְדוּ קִדּוּשִׁים, וְזֶהוּ! אָבֵל הָאֵמֶת שֶׁזֶה לֹא כִּכָּה, אֲפֵלוּ מֹשֶׁה רַבְּנוֹ הָיָה צָרִיךְ לְהִלָּחֵם בַּמִּדּוֹת הָרְעוּת שֶׁהוּא נוֹלַד אִתּוֹ, שֶׁהָרִי "עֵיר פָּרָא אָדָם יוֹלֵד" (איוב יא, יב) בְּלִי שֶׁהִטְבַּע הָיָה מְסִיעוֹ כְּמוֹ שִׁכְתָב הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ, וְלָכֵן זָכָה לְעֻלּוֹת וְלַהֲתַעֲלוֹת.

פְּנֵי מֹשֶׁה

בַּסֵּפֶר אוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה לְרַב הַקְּדוּשׁ רַבִּי מֹשֶׁה מִפִּישְׁבִּירְסֵק זצ"ל (תחילת פרשת חוקת), מוֹבָא מֵעֲשֵׂה בְשֵׁם הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ: מֵעֲשֵׂה בְּמַלְאָךְ אֶחָד שֶׁשָּׁמַע מְכַל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים נִפְלְאוֹת וְתַעֲצוּמוֹת, קָרַע אֶת הַיָּם, הוֹצִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, הִכְנִיעַ אֶת הָאֲמָה הַמִּצְרַיִת, וְהִמְלִיךָ הֵנָּה הָיָה מִכִּיר בְּתוֹרַת הַפְּרָצוּף, וְהִסְכִּים בְּדַעְתּוֹ וְשָׁלַח צִיר אֲמֵן לְמַדְבָּר לְצִיר אֶת דְּמוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. הֵלֶךְ הַצִּיר וְצִיר אֶת דְּמוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְחֹזֵר אֶל הַמְּלָךְ. הַמְּלָךְ הִבִּיט בְּצוּרַת דִּיּוֹקְנוֹ וְרָאָה בַּפְּרָצוּף כֹּל מִיַּנִּי סִימְנֵי מִדּוֹת רְעוּת וּמִגְנוּת, שֶׁהָאָדָם הֵנָּה בְּרֹדָאֵי הוּא נוֹאֵף וְרוֹצֵחַ וְעַם כֹּל מִיַּנִּי מִדּוֹת רְעוּת שֶׁבְּעוֹלָם. כְּעַם הַמְּלָךְ עַל הַצִּיר וְאָמַר לְהַרְגוֹ, שֶׁצִּיר צִיּוֹר שֶׁקָּרִי לְמַלְאָךְ.

וַיִּשְׁלַח הַמְּלָךְ צִיר שְׁנַי, וַיֹּאמֶר לוֹ: "לֵךְ תְּצִיר בְּאֵמֶת וּבְתַמִּים וּבְדִיּוֹק מְרַבִּי אֶת פְּנֵי מֹשֶׁה". הֵלֶךְ הַצִּיר וְרָאָה שֶׁפְּנֵי מֹשֶׁה בְּדִיּוֹק כְּמוֹ שֶׁצִּיר הַצִּיר הִרְאִישׁוֹן. פָּחַד מְאֹד וְהִלְךְ לְמֹשֶׁה רַבְּנוֹ, וּשְׁאָלוֹ: "מִדּוּעַ פְּנִיךָ רְעִים? וְאַתָּה אֵינְךָ דוֹמֵה לְשׁוֹם אָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה". וַיַּעַן מֹשֶׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם וַיֹּאמֶר לוֹ: "אַתָּה בְּנִאָדָם קְרוּץ מַחְמֵר אֲשֶׁר טַח עֵינֶיךָ מִרְאוֹת וְלִבְךָ צִפְנָת מִהַשְּׁכַל. הַטּוֹב טוֹב יֹאמֶר לְמִי שֶׁפְּנָיו מוֹרִים וּמוֹכִיחִים לְהִיּוֹתוֹ טוֹב? הֲרִי זֶה הוּא כָּבֵר מֵהַשְּׁלֵפִי הַטְּבַע שֶׁנוֹלַד בּוֹ. אֵלָּא זֶה הַדְּבָר הַטּוֹב: אֲשֶׁר פְּנָיו רְעִים עַד מְאֹד מַחְמַת מִדּוּתָיו הַטְּבַעִיּוֹת הָרְעוּת, וְהוּא גוֹבֵר עַל הַחֲמִרִיּוֹת וּמְהַפְּכֵם לְטוֹב". - תְּשׁוּבַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ לְצִיר הִיא נִפְלְאָה וּמְעוֹרֶרֶת - מָה יוֹתֵר טוֹב, אָדָם שֶׁנוֹלַד טוֹב וְהוּא עִם מִדּוֹת טוֹבוֹת וּפְנִים תְּמִימוֹת שֶׁל צְדִיק חֲסִיד וְיִשָּׁר, אוֹ אָדָם שֶׁהוּא רַע בִּיסוּדוֹ וְהוֹפֵךְ אֶת הַמִּצִּיאוֹת שֶׁלוֹ לְטוֹב? וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוֹ זָכָה וְהִתְעַלָּה, שֶׁהִפְךָ אֶת כָּל הַמִּדּוֹת הָרְעוּת שֶׁנִּרְאוּ בְּפָנָיו וְהִתְגַּבֵּר עָלֵיהֶם נֶגֶד טְבַעוֹ.

מֵעֵין זֶה מוֹבָא בַּסֵּפֶר דְּגַל מַחְנֵה אֲפָרִים לְרַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים אֲפָרִים נִכְדוֹ שֶׁל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב (פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא פֶרֶק לַד פְּסוּק לַה) שֶׁבְּאֵר מִשָּׁם סָבוּ הַקְּדוּשׁ, שֶׁאֲמָרוּ חַז"ל בְּגִמְרָא (בְּכוּרוֹת דָּף ה ע"א), לְגַבִּי מִנִּין הַחֲשִׁבוֹן שֶׁל הַשְּׁקָלִים שֶׁלֹּא אֶחָד מִהַכּוֹפְרִים לֹא יֵצֵא חֲשִׁבוֹן הַשְּׁקָלִים שֶׁהִזְכְּרוּ בְּתוֹרָה (עֵינֵי שְׁמוֹת פֶּרֶק ל פְּסוּק יב וְהִלָּא), וְלָכֵן הִעֲלִיל

מי היה משה רבנו

שְׁמֹשֶׁה רַבְּנוּ כַּנְרָאָה גַּנְבַּת אֶת הַשְּׁקָלִים. וְגַם מֵה שֶׁפָּרְשׁוּ חַו"ל (קידושין דף לג ע"ב) עַל הַפְּסוּק "וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה" (שמות לג, ח) שֶׁהִסְתַּכְּלוּ עָלָיו בְּעֵין רָעָה, וּמֵה שֶׁחִשְׁדוּהוּ בְּאִשֶׁת אִישׁ (סנהדרין דף קי ע"א), שֶׁמְעַתִּי מֵהִבְעֵל שֵׁם טוֹב שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוּ נוֹלַד בְּבַחֲבִינַת שְׁהִיָּה רָשָׁע גָּמוּר, וַיְהִי לוֹ כָּל הַמַּדּוֹת הָרָעוֹת, אֲדָּהּ הוּא הַפֶּה וְשִׁבְרָה כָּל הַמַּדּוֹת הָרָעוֹת וְהַשְׁתַּדֵּל לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ רַק בְּמַדּוֹת טוֹבוֹת. כִּךָּ גַם כָּתַב הַגָּאוֹן רַבֵּי יַעֲקֹב יוֹסֵף תַּלְמִיד הַבֵּעַל שֵׁם טוֹב בְּסִפְרוֹ בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף (פּרָשַׁת יוֹסֵף) (פּרָשַׁת יוֹחֵי עֲמוּד תַּע נִדְפַס בִּירוּשָׁלַיִם תשע"ה), שֶׁכָּתַבוּ חֲכָמֵי הַפִּילוֹסוֹף שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם נוֹלַד בְּטַבְעוֹ בְּכָל מַדּוֹת רָעוֹת וְשָׁנָה אֶת טַבְעוֹ, וְהִסְבִּיחַ שֶׁפִּיּוֹ הָיָה מְגַמְּגֵם זֶה בְּגַלְלַת רָע הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ! וְאַחֲרַי שֶׁהוּא שָׁנָה וְשִׁבְרָה הַמַּדּוֹת הָרָעוֹת הַקַּב"ה לֹא רָפְאָהּוּ כִּדִּי לְהוֹכִיחַ לְכָלֵם שֶׁגַם אֲדָם כִּזְהָ שֶׁהַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ מִיִּסוּדָה לֹא טוֹבָה עַד כִּדִּי כִּךָּ שְׁנָה כִּכָּר הַשְּׁפִיעַ עַל הַחֲצִיזוֹנִיּוֹת, אֲפֹלוֹ הוּא זָכָה לְעֵלוֹת וְלִהְתַּעֲלוֹת לְהִיּוֹת מֹשֶׁה רַבְּנוּ! (וּבַעֲנִיין מֵה שֶׁהִיָּה מִשֶׁה כַּבֵּד פֶּה עֵיין בִּרְמַב"ן עַל הַתּוֹרָה שְׁמוֹת פֶּרֶק ד פּוּק י, וּבַדְּבָרֵי הַר"ן דְּרוֹשׁ ה, וּרְבִנּוּ בַחֲיֵי עַל הַתּוֹרָה שֵׁם פּוּק יד. וְהַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי לֵיב מוֹכִיחַ מִפּוֹלְנָא בְּסִפְרוֹ קוֹל אַרְיָה פּרָשַׁת שְׁמוֹת דף י ע"ד כַּתֵּב שֶׁנִּרְפָּא מִשֶׁה בַּמִּתָּן תּוֹרָה. וְעֵיין וּבְסִפְרֵי תּוֹרַת יוֹסֵף לִידִידֵי הַדֵּיין הַמְּצוּיִן רַבֵּי יוֹסֵף חַיִּים מְזוֹרְחֵי שְׁלִיט"א פּרָשַׁת וַאֲרָא עֲמוּד קנ"ו).

הַמְעַשָּׂה הַזֶּה עוֹרֵר הַרְבֵּה הַדִּים בְּעוֹלָם הַתּוֹרָה, הֲאִם הוּא נֶכּוֹן? הֲאִם אֲפֹשֶׁר לְהַגִּיד כִּזְהָ דְּבָר עַל מֹשֶׁה רַבְּנוּ קְדוֹשׁ ה' וּמְצָאֵנוּ גְּדוֹלִים רַבִּים שֶׁהִבִּיאוּ אֶת הַמְעַשָּׂה הַזֶּה, וּמֵהֶם:

הַגָּאוֹן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לִיפְשִׁיץ לִפְנֵי כְּמֵאֲתִים שְׁנָה בְּחִבּוּרֵי עַל הַמְּשַׁנְיּוֹת תַּפְּאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (קידושין פֶּרֶק ד מִשְׁנֵה יד אוֹת עז), מְבִיא אֶת כָּל הַמְעַשָּׂה הַזֶּה וְסוֹמֵךְ עָלָיו. גַּם הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי לֵיב מוֹכִיחַ מִפּוֹלְנָא בְּסִפְרוֹ קוֹל אַרְיָה (פּרָשַׁת שְׁמוֹת דף יא ע"א) הַזִּכִּיר אֶת זֶה בְּקִצְרָה.

גַּם הַגָּאוֹן רַבֵּי גְּדַלְיָה מְלִינִיץ זצ"ל בְּסִפְרוֹ תַּשְׁאוֹת חַן (פּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת דף לא ע"ב), מְבִיא אֶת זֶה. וְכֵן הַגָּאוֹן רַבֵּי מְנַחֵם מְנַדֵּל מוֹיִטְבֵּסְק בְּסִפְרוֹ פְּרֵי הָאָרֶץ (פּרָשַׁת בִּלְק פֶּרֶק כד פּוּק ה) מְבִיא אֶת זֶה. גַּם הַגָּאוֹן רַבֵּי לױ יַצְחָק מְבַרְדִּיטְשׁוֹב 'סִנְגוֹרִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל' בְּסִפְרוֹ קְדֻשַׁת לױ (פּרָשַׁת תְּרוּמָה דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל לְמָה), כָּתַב שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוּ נוֹלַד בְּמַדּוֹת רָעוֹת. רַבֵּי מֹשֶׁה טֵיטְלְבּוּיִם בְּסִפְרוֹ יִשְׁמַח מֹשֶׁה (פּרָשַׁת קוֹרַח עֲמוּד רַכֵּד בְּרוֹקִלִין תשנ"ח) עַל הַפְּסוּק "הַמְעַט כִּי הִעֲלִיתָנוּ" (בַּמִּדְבָּר טז, יג) אוֹמֵר שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּקִיָּאִים בְּחֻכְמַת הַפְּרָצוּף, וְלָכֵן הֵם הָיוּ כָּל הַזְּמַן מִתְנַגְּדִים לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ וְלֹא סוֹמְכִים עָלָיו וְלֹא מְאַמְנִיִּים בּוֹ, כִּי הֵם הָיוּ רֹאִים פְּנִיִּם שֶׁל רָשָׁע. כִּךָּ גַם כּוֹתֵב רַבֵּי יְקוֹתִיאֵל טֵיטְלְבּוּיִם בְּסִפְרוֹ (פּרָשַׁת נח דף טז ע"א), וּבְסִפְרוֹ רַב טוֹב טֵיטְלְבּוּיִם (פּרָשַׁת תְּצוּוּהוּ דף פד ע"א), גַּם בְּשׁוֹ"ת מְהַרְשֵׁ"ם (חֶלֶק ג סִימָן רַבֵּי דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל וְרֵאִיתִי) הִבִּיא אֶת הַמְעַשָּׂה הַזֶּה,

פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

וְדָן מִמֶּנּוּ. וּבִסְפָר דְּמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר לְגֵאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זֹסְמָן סוֹפֵר וְצַ"ל (פרשת שמות אות א) מְבִיא שְׁגָם לְדוֹד הָיוּ מִדוֹת רְעוֹת וְהוּא כָּבֵשׁ אוֹתָן.

וּמִנְגַד, הַמַּגִּיד מוֹיְלִיקֵמָר רַבִּי חַיִּים יִצְחָק אַהֲרֹן רַפְפוֹרְט חֵבֵר קְנֵטְרִס שְׁלֹם נֶגֶד הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה, וְשָׂמוּ 'כָּלִיל תְּפָאֲרֵת' - וְהוּא מוֹכִיחַ שֶׁם שְׁלֹא יִתְכַן שֶׁהַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה נִכּוֹן, שְׁלֹא יִתְכַן שֶׁמִּשָּׁה רַבֵּנוּ הָיָה רָע בִּיסוּדוֹ. וְהוּא מְבִיא שְׁיִצְאוּ נֶגֶד הַסְּפוֹר הַזֶּה גְּדוּלֵי עוֹלָם, וּמֵהֶם: הַגֵּאוֹן רַבִּי אֱלִיהוּ דָּוִד רַבִּינוּבִיץ' תְּאוּמִים - הָאֲדָר"ת, הַגֵּאוֹן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דִּיִּסְקִין, וְעוֹד. וְשִׁישׁ כְּאֵלֶּה שְׁאוּמְרִים שֶׁהַסְּפוֹר הַזֶּה הִגִּיעַ מִחֲכָמֵי הַיּוֹנִים.

וּבְאֵמַת הַדְּבָרִים לֹא מְפַקְעִים שִׁיתְכַן וְהִיָּה כְּדָבָר הַזֶּה אֶצֶל מִשָּׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהִרִי כְּתַב הַרְמַבָּ"ם בְּהַלְכוֹת תְּשׁוּבָה (פֶּרֶק ה' הַלְכָה ב): אֵל יַעֲבֹר בְּמַחְשַׁבְתְּךָ דְּבָר זֶה שְׁאוּמְרִים טַפְשֵׁי הָאֲמוֹת וְרַב גְּלָמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - הַרְמַבָּ"ם בָּא לְלַמֵּד אוֹתָנוּ שְׁלֹא נִהְיֶה כְּמוֹ הַטַּפְשִׁים שֶׁל אֲמוֹת הָעוֹלָם אוֹ מֵהַגְּלָמִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל, מֵה זֶה גָּלַם? אֶחָד שֶׁהוּא לֹא מִפְתָּח, מִלְשׁוֹן הַכְּתוּב 'גְּלָמֵי רְאוּ עֵינֶיךָ' (תהילים קלט, טז), וּמִי שְׁאוּמֵר אֶת הַדְּבָר הַזֶּה 'זוֹכֶה' לְתֹאֵר 'גְּלָם' מֵהַרְמַבָּ"ם. וּמֵה אוֹמְרִים הַגְּלָמִים? שֶׁהַקְּב"ה גּוֹזֵר עַל הָאָדָם מִתְחַלֵּת בְּרִיאָתוֹ לְהִיּוֹת צַדִּיק אוֹ רָשָׁע. אֵין הַדְּבָר כֵּן, אֶלֶּא כָּל אָדָם וְאָדָם רְאוּי לְהִיּוֹת צַדִּיק כְּמִשָּׁה רַבֵּנוּ.

וּנִשְׁאַלֵת הַשְּׂאֵלָה: וְכִי כָּל אָדָם וְאָדָם רְאוּי לְהִיּוֹת צַדִּיק כְּמִשָּׁה רַבֵּנוּ? זֹאת לֹא הַגְּזֻמָּה? וּלְפִי הָאֲמוֹר מוֹבֵן, כִּי מִשָּׁה רַבֵּנוּ נוֹלַד עִם טְבָעִים רְעִים וְהַדְּבָר הַזֶּה הָיָה חֲקוּק בְּפָנָיו, וְעַם כָּל זֶה זָכָה וְנִהְיֶה מִשָּׁה רַבֵּנוּ, וְלָכֵן אוֹמֵר הַרְמַבָּ"ם: לֹא מִשְׁנָה מֵה אֲתָה וְאִיפֹה נוֹלַדְתָּ, אֵין לָךְ כָּל כֵּךְ טְבָעִים רְעִים כְּמוֹ מִשָּׁה רַבֵּנוּ, וְאִם הוּא הַצְּלִיחַ לְהַכְנִיעַ וְלִשְׁבֵּר אֶת הַטְּבָעִים הָרְעִים, לָמָּה שְׂאֵתָה לֹא תִצְלִיחַ?

הַסְּפָה לְגֵדְלוֹת מִשָּׁה רַבֵּנוּ

לְפִי הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה תְּבֹאֵר לָנוּ תְּמִיּהָ גְּדוּלָּהּ, בְּמָה זָכָה מִשָּׁה רַבֵּנוּ לְהִיּוֹת אֲדוֹן הַנְּבִיאִים. הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, עֲבָרוּ נְסִיווֹת קָשִׁים, וּפְתָאוּם מִגִּיעַ מִשָּׁה בֶּן עֶמְרָם וּמִגִּיעַ לְרוּם הַמַּעֲלָה שְׁאֵין לְמַעֲלָה מִמֶּנָּה, "לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה עוֹד נְבִיא וּמְבִישׁ אֶת תְּמוֹנָתוֹ. תּוֹרַת אֵמֶת נִתַּן לְעַמּוֹ אֵל, עַל יַד נְבִיאָו נֶאֱמַן בֵּיתוֹ" - הוּא נוֹתֵן הַתּוֹרָה, מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי (אבות פֶּרֶק א' מִשְׁנָה א), הַתּוֹרָה נִקְרָאת עַל שְׂמוֹ (עֵיין מִלְאכֵי ג, כב וּבִשְׁבַת דָּף פֶּט ע"א), לֹא קָם וְלֹא יָקוּם נְבִיא כְּמוֹתוֹ (עֵיין דְּבָרִים לר, י וְעֵיין בְּרַאשׁ הַשְּׁנָה דָּף כ"א ע"ב). אֵיךְ הִגִּיעַ מִשָּׁה רַבֵּנוּ לְרוּם הַמַּעֲלָה שְׁכֻזָּהּ, בְּמִיָּחָד שְׁלֹא מְזַכֵּר בַּתּוֹרָה אֵיזָה נְסִיוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ כְּמוֹ שֶׁהַתְּנִסָּה אֲבָרְהָם בְּעִשְׂרָה

מי היה משה רבנו

נסיונות (אבות פרק ה משנה ג)?

ועכשיו התשובה ברורה ומוכנת, כי משה רבנו פניו העידו עליו שהיו לו מדות רעות מאד, שלא היה אדם על פני האדמה שנולד עם טבעים כאלה רעים, ורק עם מאמץ אדיר של יגיעה תמידית ועקבית הוא עלה והתעלה.

רבי עקיבא

זה ממש מזכיר את התנא רבי עקיבא שזכה להגיע לרום המעלה בטרחה ויגיעה עצומה, שהרי עד גיל ארבעים הוא היה עם הארץ (עיי' אבות דרבי נתן פרק ו הלכה ב) והוא היה בן גרים ללא יחוס (אביו רבי יוסף היה גר, מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק ג משנה יג ובספר יוחסין השלם עמוד 37 ו - 75 אומר: "ר' עקיבא בן יוסף גר צדק, מבני בניו של סיסרא". גם הרמב"ם בהקדמתו למשנה, מונה את ר' עקיבא בין הארבעה שהיו מקהל גרים), ושנא תלמידי חכמים (עיי' פסחים דף מט ע"ב) והוא חצב את עבודת ה' שלו בכל הכח והגיע לרום המעלה. ולכן כשראה משה רבנו את נשמתו, אמר לקב"ה: "יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי?" (מנחות דף כט ע"ב), המשפט הזה נאמר רק על התנא רבי עקיבא, שהיה דומה בזה למשה רבנו.

קדוש מרחם - אין הכרח שיהיה צדיק

גם אם לא נקבל את המעשה הזה על משה רבנו, וכדעת החולקים, מכל מקום יש לנו את דברי האור החיים הקדוש מפרשים, שהתעצמותו במדות הטובות לא באה מטבעו אלא אף ורק מחמת יראת השמים שלו, ולכן הוא כנה "איש האלקים".

ולכן הוא זכה להיות מנהיג לכלל ישראל, להראות לעם ישראל למה אפשר להגיע אם עמלים בדרך ה'. ואפלו שכשהוא נולד הבית התמלא אורה מכיון שהיה קדוש מרחם, זה לא אומר כלום על המדות והטבעים שהוא נולד בהם. הרבה אנשים נולדו קדושים מרחם אבל במשך השנים עשו את כל העברות בעולם. המלך מנשה היה קדוש מרחם, אביו היה חזקיה המלך הצדיק, ואמו הייתה הבת של ישעיה הנביא (עיי' ברכות דף י ע"א), והכתוב מעיד שהוא הרבה לעשות עברות יותר ממלכי הגוים (מלכים ב, כא, יא), והרבה פשע ואשמה, ואפלו את סבו הצדיק ישעיה הרג במיתה משנה (עיי' יבמות דף מט ע"ב). קדשתו מרחם לא עזרה לו. וכמהו רבים שלצערנו אנחנו שומעים ורואים שההורים צדיקים והבן או הבת יוצאים רשעים. כי העקר זו העבודה העצמית של כל אחד ואחת, ומעלתו היא עבודתו. ולכן השתבח משה

פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

רַבְּנוּ כַּאֲשֶׁר בְּעִבּוּדְתוֹ וּבִירְאַת הַשָּׁמַיִם שָׁלוּ שְׁגֵרְמָה לּוֹ לְשָׁנוֹת אֶת כָּל מִדּוֹתָיו וּטְבָעָיו.

אֵילוֹ סְפוּרֵי צְדִיקִים מוֹעִילִים?

מְפָרְסֵם שֶׁהַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק הוּטְנֵר זצ"ל 'הַפְּחָד יִצְחָק', הוּא נִפְטָר לִפְנֵי כָּאֲרֻבָּעִים שָׁנָה, הִיָּה נֶגֶד הַרְבֵּה מִסְפוּרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ מִפְּרָסְמִים וּמוֹצִיאִים. וְהוּא הִסְבִּיר: כְּשֶׁמְסַפְּרִים עַל הַצְּדִיק שֶׁנּוֹלַד קְדוֹשׁ מִרְחֹם וּבְגִיל 4 כְּבָר יָדַע אֶת כָּל הַתַּנ"ךְ, וּבְגִיל 6 סִיִּם אֶת הַש"ס, וּבְגִיל 7 זָכָה לְגִלּוּי אֱלֹהֵי, מֵהַ תּוֹעֲלֹת בְּנֵה? הָרִי כְּשֶׁיֵּלֵד שׁוֹמֵעַ אֶת הַסְּפוּרִים הָאֵלוֹ הוּא מֵיֵד מִתְרַגֵּם אֶת זֶה עַל עֲצָמוֹ: 'אֵיפֹה אֲנִי הֵייתִי בְּגִיל 10? מִשְׁחָק גְּלוֹת! אֵין לִי סְפוּי לְהֵיוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹ גְּדוֹל וְצְדִיק'. וְזֶה שְׁקָר!!! וְלִכְּן עָדִיף לְסַפֵּר לֵילֵד סְפוּרִים עַל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְחִילוּ מֵאֶפֶס, מִמִּינוֹס, וְזָכוּ לְעֲלוֹת וּלְהִתְעַלּוֹת (עֵיין פָּחַד יִצְחָק אַגְרוֹת וּכְתָבִים אַגְרַת קַח).

"הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְ מֹשֶׁה"

וְזֶה מֵהַ שְׁאוּמְרַת הַתּוֹרָה "וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - הַעֲבוּדָה הַעֲצָמִית שָׁלוּ, הַדְּגֻמָּה הָאִישִׁית שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ שֶׁעָלָה וְהִתְעַלָּה עַד שֶׁהִגִּיעַ לְהֵיוֹת אֲדוֹן הַנְּבִיאִים, הִיא הַבְּרָכָה הַגְּדוּלָּה בְּיֹתֵר לְכָלל יִשְׂרָאֵל, שְׁכָל אֶחָד יָכוֹל לְהֵיוֹת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ. וְכָלל שְׁאֵתָה שׁוֹבֵר אֶת הַמִּדּוֹת הַרְעוֹת בְּגִלְל יְרֵאת הַשָּׁמַיִם, יֵשׁ בְּךָ מֹשֶׁהוּ מִ"אִישׁ הָאֱלֹקִים".

תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מֹשֶׁה

וּבִדְרָךְ זֶה יִבָּאֵר הַפְּתוּב "תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשֵׁה קֵהֶלֶת יִצְקָב" (דְּבָרִים לֵג, ד), וְכִי מֹשֶׁה צְוָה אֶת הַתּוֹרָה, הֲלֹא הַשֵּׁם צְוָה?! וּמֹשֶׁה רַבְּנוֹ רַק קִבֵּל אֶת הַתּוֹרָה וּמְסָרָה הֲלָאָה, מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי וּמְסָרָה לְיִהוֹשֻׁעַ (אֲבוֹת א, א), וְלָמָּה אוֹמֵר הַפְּתוּב "תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מֹשֶׁה"?

בְּאֵמַת הָאֲנָקְלוֹס מִתְרַגֵּם 'אוֹרִיתָא יְהִיב לָנָא מֹשֶׁה' - נִתֵּן לָנוּ. אֲבָל יֵשׁ רִמְזוֹ בְּפְתוּב, שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוֹ בָּא וְלָמַד אוֹתָנוּ אֶת הַתּוֹרָה הָאֲמִתִּית בְּכָל הַחַיִּים, שֶׁלֹּא מִשְׁנָה מֵהַ מַּצָּב שֶׁלָּךְ וּבְאִיזָה שְׁפֵל אֵתָה נִמְצָא, לֹא מִשְׁנָה כְּמֵהַ הַמִּדּוֹת שֶׁלָּךְ מִשְׁחַתּוֹת וְכְמֵהַ הַרְעַ מִפְּעַפֵּעַ בְּךָ, יֵשׁ בְּךָ אֶת הַכֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר וְלְעֲלוֹת וְלְהִתְעַלּוֹת וְלִשְׁבֵּר אֶת הַמִּדּוֹת וְהִטְבָּעִים הַרְעִים. זֶה הַתּוֹרָה שֶׁצְוָה לָנוּ מֹשֶׁה - זֶה עֵקֶר הַתּוֹרָה,

מי היה משה רבנו

לשנות את האדם, לשבר את הבהמיות ואת התאוות שבו, ועל ידי זה זוכים להיות אנשים גדולים באמת.

הקב"ה יזכה אותנו שנזכה לזכר את הלקח האחרון מהפרשה האחרונה, "תורה צוה לנו משה". מי זה משה? "איש האלקים" שמצד טבעו לא היתה לו שום עזרה בנצוח של המדות - ובכל אפן עלה והתעלה ונצח.

ה' יזכה אותנו שנזכה לעשות רצונו כרצונו אמן.

בסיומה של סדרה אני רוצה להודות להשם שתברך על הזכות של השעורים שעשינו על כל התורה, בכלל כל השעורים.

ותודה רבה לידידי הרב ירון ראובן שיחיה שבזכותו כל הסדרה הזאת, שהקב"ה יברך אותו ואת כל מי שישמע או יקרא וילמד את הדברים בכל מלי דמיטב, אמן כן יהי רצון.

